C 1145/1169

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 1 Janvier 1949 Շաբաթ 1 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5734–Նոր շրջան թիւ 1145

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՑԵԱԼՆ ՈՒ ԳԱԼԻՔԸ

Պատմագիրը երբ գրիչը ձեռք առնէ բնորոշելու համար 1945—1948 շրջանին քաղաքական պատկերը, մեքենաբար պիտի գործածէ ու կրկնէ չարաշուք բառ մը,— Մղձաւանջ:

Թերեւս ոչ մէկ ատեն այնքան վրդովիչ, տեսանելի եւ շօշափելի երեւոյթ մը ստացած էր այդ մէկ հատիկ բառը, որքան 1948ին: Ոչ միայն միջազգային, այլեւ ազգային տեսակէտով:

Հայկականի մասին պիտի խօսինք տակաւին, տարեկան տեսութեանց շարքին մէջ:

Անշուշտ կարելի չէ բաղդատել մէկը միւսին հետ, միեւնոյն աստիճանին վրայ դնել ազգայինը եւ միջազգայինը:

Եւ սակայն, ո՜րքան սերտ կապ երկուքին միջեւ: Այս ափերէն մինչեւ ամենահեռաւոր գաղութը: Հայրենիքէն մինչեւ ուր որ հայկական համրանքներ կը շնչեն:

Ուրիշ կերպ ալ չէր կրնար ըլլալ, քանի որ փռուած ենք համաշխարհային խլրտումներու եւ խռովութեանց բոլոր ճամբաներուն վրայ:

Մղձաւանջ՝ անոր համար որ աշխարհի ամէնէն հզօր եւ իմաստուն վարիչներն անգամ չեն համարձակիր նախատեսել գալիքը:

Անհուզող՝ ամբողջ տարուան ընթացքին: Եւ չարագուշակ ենթադրութիւններ, տեսութիւններ՝ վաղուան համար:

Մէկ խօսքով, մթնոլորտ մը ուր հոգին կը թունաւորուի եւ աչքերը կը մթագնին համատարած մշուշէն:

Եւ ի՜նչ անճար միջոցներ՝ փարատելու համար մղձաւանջը, որուն ծանրութեան տակ ամէնէն աւելի կը տառապին փոքր, անճար ժողովուրդները:

Ահաւասիկ ամերիկացի Տէյվիսի պարագան,— այնքան բանաստեղծական եւ սրտառուչ:

Առ այժմ Փարիզ հաստատուած, Կարրի Տէյվիս յամառօրէն կը հետապնդէ իր ծրագիրը,— մարդկութիւնը փրկել նոր փոթորիկէ մը:

Նոր տարուան առթիւ, նոր օրերու այս գաղափարապաշտը կոչ մը ուղղեց բոլոր անոնց որ հակառակ են պատերազմին, որպէսզի արձանագրուին իր տոմարին մէջ:

— «Կացութիւնը ծանր է բայց ոչ յուսահատական: Ժամանակը չափուած է, բայց բաւարար: Հարկ է զինուորագրել բանակը, ցնցելու համար համաշխարհային զանգուածները»:

Իր նոր ծրագիրն է համաշխարհային ժողով մը գումարել 1949ի ընթացքին, խափանելու համար պատերազմը, սովը եւ ուրիշ պատուհասներ:

Այլապէս պերճախօս լուր մը՝ այս ձեռնարկին դիմաց: Հրատարակուած՝ միեւնոյն օրը.—

Ամերիկացի գիտնականներ որոշած են «արհեստական լուսիններ» ստեղծել երկրէն 350.000 քիլոմեթր հեռու, պատերազմի պարագային...

Խրել այս նոր գիւտին մանրամասնութեանց մէջ՝ պիտի նշանակէր գլխու պտոյտ պատճառել:

Խականը գաղտնիքին բանալին չէ, այլ գիտութիւնը այսքան հրէշային «բարձրութեանց» հասցնելու ձգտումը: Այն ալ՝ ռազմական նպատակներով:

Մենք յիշեցինք միայն երկու յատկանշական օրինակներ: Դեռ ի՜նչ պերճիմաստ վկայութիւններ, ապացուցանելու համար թէ մարդկութիւնը արընթաց կ՚արշաւէ դէպի արկածախնդրութիւն: Բուն բառով՝ դէպ ի խելագարութիւն:

Այս տեսակէտէն՝ անսպառ յիշատակարան մը պիտի կազմեն 1948ի ընթացքին կատարուած կամ ծրագրուած գիտական - ռազմական «հրաշքներ»ն ու չնչալից յայտնութիւնները: Դէպքեր եւ երեւոյթներ, որոնք պարզապէս կը ծառայեն ժողովուրդներու հոգին վառելու: Այլ մանաւանդ բազմապատկելու Մեծերուն զինարշաւը:

Միեւնոյն ատեն, բարձրաձայն կանչեր յանուն Ազատութեան, Արդարութեան, Հաւասարութեան: Երբ Եւրոպայի կէսէն աւելին կը տրորուի, կը հեւայ նոր լուծերու տակ:

Թշուա՜ռ մարդկութիւն: Գալիքը պիտի մոռցնէ՞ թէ փնտռել պիտի տայ անցեալը...

... «Նոր Տարի, նոր բարի», կ՚ըսէ մեր իմաստուն ժողովուրդը:

Պիտի կրնա՞նք զանազանել չարն ու բարին, 1949ին ընթացքին: Գոնէ հայկական ճակատին վրայ: Եւ հիմնական հարցերու մէջ:

Շ.

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ «ՅԱՌԱՋ» ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՕՐԵՐ ԿԸ ՄԱՂԹԷ ԻՐ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ԳԹՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹ»Ը

Հանրային բոլոր բանուկ վայրերու մէջ, եռոտանիէ մը կախուած կաթսայ մը կար Ծնունդի շաբթուն, թարմ տերեւներով զարդարուած:

«Փրկութեան բանակ»ին ներկայացուցիչը կը զանգահարէր շարունակ, անցորդներու լուման խնդրելով: Կաթսան կը լենար ու կը պարպուէր, ի նպաստ անտէր ու անօգնական ծերունիներու, որբերու եւ հիւանդներու:

Գիտեմ որ ձեզմէ ալ շատեր անտարբեր չանցան այդ կաթսաներուն առջեւէն:

Կարելի՞ է ձմրան խստաշունչ այս օրերուն, անցնիլ դողդղացող ծերունիի մը քովէն, եւ մեքենաբար ձեռքը չտանիլ քսակին:

Մենք չունինք Փրկութեան Բանակին նման զանգակներ ձեր սիրտին խօսելու համար: Բայց ունինք Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի մեր ժրաջան քոյրերը, որոնք ամէն տեղ ներկայ են յիշեցնելու համար ձեզի թէ մեր աջակցութեան կը կարօտին ծերունիներ, հիւանդներ ու որբեր:

Ո՞ւր է անոնց բաժինը ձեր Կաղանդի ճոխ եւ նահապետական սեղանէն:

Այլեւս դասական դարձած է,— Հայը տասնոցներով հիւանդանոց ու դպրոց է պահեր:

Իրարու օգնելու մեր առաքինութիւնը զարմացուցեր է նոյնիսկ մեր թշնամին:

Հոս, այս շքեղ ոստանին մէջ, հազարումէկ միջոցներով միլիոններ կը հաւաքուին Ծնունդին թէ Կաղանդին վիզը ծուռ չձգելու համար անժառանգ մանուկը եւ անտէր ծերունին:

Թէեւ չունինք պետական լայն միջոցներ, բայց ե՞րբ է պատահեր որ անճրկինք այս կարգի պարտականութեանց առջեւ:

Հայուն տունէն դուրս չելլեր Կապոյտ Խաչուհին ձեռքը պարապ: Փառք մըն է ասիկ ալ մեր անտէր ժողովուրդին համար:

ՍՕՍԻ

«ԱԶԳ. ՃԱԿԱՏ»Ը ԲԱՆԿԱՅ ԿԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԻ

Աշխատակից մը կը գրէ.— Մէկ շաբաթէ ի վեր «Ազգ. Ճակատ»ին մարդիկը նոր ռազմախաղ մը կը փորձեն, մոլորեցնելու համար բարեմիտ հայրենակիցները: «Ժողովրդական ցանկ» մը կազմելով, աջ ու ձախ կը ցրուեն, Փարիզի եկեղեցւոյ վարչութեան 12 անդամներու ընտրութեան առթիւ: Պիտի ջանամ պարզել այս ձեռնարկին զարմանազան ծալքերը:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՎԱԼԱՆՍ, 29 Դեկտ.— (Յառաջ).— Քանի մը օրէ ի վեր այստեղ կը գտնուի Արտաւազդ արք. որ զբաղած է հանգանակութիւն մը կատարելով ի նպաստ Երուսաղէմի աղէտեալներուն: Յարդ հաւաքուած է 100.000 ֆրանք: Հանգանակութիւնը կը շարունակուի:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ հայրապետին կարտինալ Մինտծենթիի ձերբակալման առթիւ, Վատիկան հանդիսաւորապէս բանադրանք արձակեց այն բոլոր կաթոլիկներուն դէմ որոնք մասնակցած են այս գործողութեան: Ամենածանր պատիժն է այս որ կը տրուի Հռոմէական եկեղեցւոյ հաւատացեալներուն: Վերջին լուրերու համաձայն, ուրիշ երկու եպիսկոպոսներ ալ հարցաքննութեան կանչուած են: Համայնավար աղբիւրէ կը ծանուցանեն թէ նոր ամբաստանութիւններ երեւան հանուած են կարտինալին դէմ, պարպելով իր գաղտնի թուղթերը: Կ՚ըսեն թէ կարտինալը ինքզինքը խնամակալ նշանակած էր Հունգարիոյ, որպէսզի ձեռք առնէ կառավարութիւնը, եթէ Ամերիկացիները յաղթեն երրորդ պատերազմի մը մէջ...

«ԳԹՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹ Ը» ՄԻ ԹՈՂՈՒՔ ՈՐ ԱՄՈՒԼ ԱՆՑՆԻ: ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑԷՔ Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԿՈՉԻՆ, ՈՐ ԿԱՐԵՆԱՅ ԱՐԴԱՐԱՑՆԵԼ ԻՐ ՎՐԱՅ ԴՐՈՒԱԾ ՅՈՅՍԵՐԸ:

Ատլանտեանի դաշինքը

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ «ԱԶԱՏ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ», ՄԷՋՆ ԸԼԼԱԼՈՎ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Մ. Նահանգներու արտաքին գործերու եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւններէն բխած տեղեկութեանց համաձայն, խորհրդարանէն պիտի պահանջուի վաւերացնել ծրագիր մը որ կը տրամադրէ զինուորական օգնութիւն ընծայել ուեւէ «ազատ պետութեան», երբ որ պէտք ունենայ:

Օգնութեան այս ծրագրէն պիտի օգտուին արեւմտեան Եւրոպան, Յունաստանը եւ ԹՈՒՐՔԻԱՆ, հաւանաբար նաեւ Չինաստանը: Առաջարկուած օրինագծին մէջ անուններ պիտի չտրուին, հետեւաբար կառավարութիւնը ազատ պիտի ըլլայ օգնութեան հասնելու ուեւէ երկրի, որեւէ ատեն, երբ օգնութեան կարօտ գտնէ զայն: Ծրագիրը շատ մը կէտերով կը յիշեցնէ պատերազմական շրջանի փոխ - վարձի օրէնքը որուն շնորհիւ նախագահը իրաւունք ունէր «օգնութիւն տրամադրելու ուեւէ երկրի, երբ անոր պաշտպանութիւնը կենսական համարէր Մ. Նահանգներուն պաշտպանութեան համար»:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, զինուորական պաշտպանութեան առանձին ծրագիր մը պիտի չմշակուի, ոչ ալ յոյն - թրքական ծրագիր մը, կամ անջատ ձեռնարկ մը Չինաստանի համար: Այդ պետութեանց պահանջներուն վերաբերեալ մանրամասնութիւններ պիտի լսուին, բայց պիտի չնշանակուին օրինագծին մէջ:

2.500.000.000 ՏՈԼԱՐ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՆ

Առաջին տարուան համար կը նախատեսուի 2.500.000.000 տոլարի (625 միլիոն սթերլին) վարկ մը: Ինչպէս երկու օր առաջ կը յայտարարէր Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, ծրագրին գործադրութիւնը պիտի սկսի չափաւոր գումարներով,— մօտ 500 միլիոն սթերլին արեւմտեան Եւրոպայի, 37.500.000 սթերլին Յունաստանի եւ Թուրքիոյ եւ 31.250.000 սթերլին Չինաստանի համար: Անշուշտ շատ բան կախում ունի դէպքերու ընթացքէն: Նախագահ Թրումըն ամէն բանէ առաջ պիտի պահանջէ գործելու եւ անյապաղ գործելու ազատութիւն: Ուեւէ պետութեան անունը չնշանակելով, կառավարութիւնը պիտի կրնայ տրամադրելի գումարները բաշխել համաձայն ռազմագիտական պահանջներու:

Միեւնոյն ատեն որոշուած է ընդարձակել Ատլանտեանի դաշինքը, որով կարելի պիտի ըլլայ նոր անդամներ ընդունիլ, առանց խորհրդարանին դիմելու: Այդ պարագային Մ. Նահանգները պիտի կրնան զինուորական օգնութիւն տրամադրել նաեւ Իտալիոյ, հաշտութեան դաշնագրի սահմաններուն մէջ:

★ Ատլանտեանի դաշինքին ամերիկեան նախագիծը կ՚ուսումնասիրուի անդամակից պետութեանց կողմէ եւ մեծ յառաջդիմութիւններ կատարուած են, ինչ որ գոհունակութիւն պատճառած է Ամերիկայի մէջ:

Իրազեկ թերթեր հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն դաշինքին հիմնական տրամադրութեանց մասին.—

1.— Անդամակից պետութիւններէն ոչ մէկը իրաւունք ունի վեթօ դնելու (մերժել տրուած որոշում մը):

2.— Երբ դիւանագիտական կամ տնտեսական պատիժներ սահմանուին, անոնց գործադրութեան պիտի մասնակցին նոյնիսկ այն պետութիւնները որ չեն քուէարկած:

3.— Եթէ նախայարձակում կատարուի անդամակից պետութիւններէն մէկուն դէմ, անմիջական գործողութիւն մը պիտի կատարուի, բայց շարժման մէջ պիտի չդրուին անդամակից երկիրներու զինեալ ուժերը, առանց իւրաքանչիւր պետութեան հաւանութեան:

4.— Դաշինքը կը համարուի շրջանային համաձայնութիւն մը Միացեալ Ազգերու շրջանակին մէջ, զօրացնելու համար արեւմտեան Եւրոպայի ժողովրդապետութեանց ճակատը:

★ Ուաշինկթընի խորհրդային դեսպանը, Պ. Պանեուշկին, չեշտակի հարցուց Ծայր. Արեւելքի յանձնաժողովին ամերիկեան պատուիրակութեան թէ ճի՞շդ է որ զօր. Մաք Արթըր ձեռնարկած է վերակազմելու ճափոնական բանակը: Յանձնաժողովին նիստերը գաղտնի են. այնպէս որ յայտնի չէ թէ ի՛նչ պատասխան ստացաւ դեսպանը:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը նոր ճառ մը խօսելով, կրկնեց իր այն համոզումը թէ Խ. Միութեան կարգ մը վարիչները հակառակ են պատերազմին եւ կ՚ուզեն լեզու գտնել Ամերիկայի հետ: Բայց մերժեց մանրամասնութիւններ հաղորդել: Կ՚ըսուի թէ նոյն վարկ շահիլ սկսած են խորհրդային երկու չափաւոր դիւանագէտներ, Լիթվինով եւ Մայսքի, որոնք համաձայն են արեւմուտքի հետ հաշտ երթալու:

ԷՋԵՐ ԲԱՆՏԻ ՕՐԱԳԻՐԷՍ

Ֆրէն, 26 Նոյեմբեր 1944

Կիրակի: Օր տէրունական, լաւ է աղօթքի երթալ՝ ինչպէս շատ Հայեր կ'երթան Ժան-Կուժօն մարդ տեսնելու:

Երբ պահակը կ'անցնի արձանագրելու համար փափաքողները, կ'ըսեմ․

— Արձանագրեցէք զիս պատարագի համար :

— Այսօր այս յարկին համար չկայ, գալ շաբթու: Այսօր բողոքականներուն համար է:

— Ուրեմն բողոքական արձանագրեցէք :

Ծաշ, նախընթրիք, դեռ լուր չկայ: Կը վախնամ որ մոռցած են: Բայց ահա ժամը 5ին կուգան «աղօթքի» կանչելու :

Գետնայարկը կը խմբուինք, բազմութիւնը տակաւ կը շատնայ:

— Զարմանալի բան, կ'ըսէ պահակ մը, անցած շաբաթներուն այսքան բողոքական չկար ...

Մարդը չէր հասկցեր որ աղօթքի առիթը՝ արձակուրդի մը առիթն էր :

Կարաւանը կամարաւոր միջնուղիներէ կ'անցնի առաջին չէնքէն, յետոյ երկրորդէն, երրորդէն որու կը յաջորդէ անցք մը, ձախէն դուռ մը, քանեակ մը սանդուղներ մագլցելէ վերջ կը մտնենք «տաճար»․բաւական ընդարձակ սրահ մըն է, սունտղաձեւ շինուած, ճակատը, բարձրը, խորան մը կայ վարագուրուած՝ կաթոլիկներու պատարագին առեն բացուելու համար: Իսկ յառաջամասը պատշգամաձեւ, ուր դրուած է երկար սեղան մը՝ պատուելին իր Ս․ Գիրքով :

Ի՜նչ յուսախաբութիւն...: Կը կարծէինք որ աղօթատեղին դէթ ազատ պիտի ըլլայ ազատօրէն եւ ընկերովի աղօթելու համար : Ոչ: Վերէն վար տուփեր շինուած են ուր կը փակեն մեզ պահակները մէկ առ մէկ: Չորս կողմդ, տանիքն իսկ գոց է․ միայն, գլուխդ բարձրութեամբ պատուհանիկ մը առջեւդ, դիտելու պատարագը կամ լսելու պատուելին: Բանտարկեալը հոս աւելի քան բանտարկուած է․ ոչ աջդ կրնաս տեսնել, ոչ ձախդ, ոչ վերը, ոչ վարը: Կը նստիս, եւդիտելով պատուելին երեսը կամ վարդապետին շարժումները, կ'ուզես կ'աղօթես, կ'ուզես կը ննջես:

Ամէն պարագայի մէջ սքանչելի ձեւ մը մարդիկը ինքնամփոփելու:Այս դրութիւնը ոչ թէ բանտին մէջ, այլ դուրսը պէտք է գործադրեն, եթէ կղերը կ'ուզէ որ աղօթքը աստուածահաճոյ ըլլայ եւ եկեղեցին դադրի մեղքի տուն մը ըլլալէ, ինչպէս հիմա:

Մինչ պատուելին աղօթքէ մը վերջ կը քարոզէ Քրիստոսէ փրկութիւն խնդրող տասը բորոտներու մասին, եւ հաւատքին ուժը կը բացատրէ, ես կ'օրինակեմ աջակողմեան պատիս վրայ, Լօրէնեան խաչի մը տակ գրուած սա աղօթքը․—

Մեր Տէր Հօր որ կրակին մէջն ես,
Քու անունդ փառաւորուի,
Քու յաղթութիւնդ ժամանէ,
Քու կամքդ ըլլայ ծովու վրայ եւ օդին մէջ,
Տո՛ւր այսօր իրենց ամենօրեայ լոդանքը,
Դարձուր անոնց հարիւրապատիկը այն չարիքին որ անոնք կ'ընեն մեզ․
Մի թողուր մեզ անոնց իշխանութեան տակ
Այլ փրկէ մեզ Պօշերէն,
Ամէն:

Գերմանական մորակին տակ ջարդուփշուր հոս ինկած ո՛վ գիտէ ո՞ր տարաբախտը այս սրտաբուխ աղօթքն էր արձանագրած :

×

Երեքշաբթի, 26 Դեկտեմբեր

Այսօր տեղեկացայ թէ ոչ միայն մենք, այլ մեր հագուստներն ալ բանտարկուած են՝ երբ ուզեն մեզմէ անջատուիլ: Անհիմանալիութիւն մը աւելի՝ վարչական անհիմանալիութեանց ովկէանին մէջ :

Երբ աղտոտ ճերմակեղէններս տուն կը դարձնէի, պահակը անոնց մէջէն տաբատ մը ջոկելով յայտարարեց որ զայն տուն ղրկելու համար հարկ է Հարցաքննիչ Դատաւորէն հրաման խնդրել եւ ստանալ :

Ուստի, խորհեցայ հետեւեալ ստիպողական նամակը ուղղել դատաւորին.—

« Պ․ Դատաւոր: Խոնարհաբար կուգամ ձեզ ձանձրացնել բանտիս տնօրէնութեան հրահանգին համաձայն, որով կանխաւ ներողութիւն կը խնդրեմ :

« Կրած տաբատս մաշեցաւ Տրանսի մէջ երեք ամիս խոտի վրայ պառկելէն եւ փայտի վրայ նստելէն: Ֆրէնի խուցերը լրացուց մնացեալը եւ այնպէս մը ծակեցաւ անոր տակը որ ստիպողաբար օգնութեան կանչեցի փեսութեան տօնազգեստիս տաբատը :

« Հինը նորոգելու նպատակով երբ տուն ղրկել ուզեցի, արգիլեցին ձեր ազատ արձակման հրամանը պահանջելով տաբատիս ազատ արձակման համար :

« Տէր դատաւոր: Գիտէք որ փեսութեան երիցաւոր տաբատով շրջիլ բանտին մէջ ոչ միայն ծիծաղելութեան մէջ ծիծաղելի դառնալ է, ça, je m'enf... այլ մանաւանդ նիւթական փլուզում մըն է ինծ պէս համեստ մարդու մը համար որ չի կրնար 15—20.000 վճարել նոր զգեստի մը, շնորհիւ դեռ դուրսը շարունակուող սեւ շուկային, մինչ մեր հոս փոխադրուելովը կը կարծէինք թէ երկիրը դուրսը կարգի է մտած․ :

« Անհամբեր սպասելով խեղճ տաբատիս արձակման հրահանգին, եւայլն» :

Ենթադրելով որ այս նամակս գնաց, ուրիշ ցաւ մը ունիմ հիմա: Զար բախտէս, եթէ արձակուիմ այսօրերս եւ տաբատս մնայ, եւ կամ տաբատս արձակուի ու ես մնամ, ի՞նչ պիտի ըլլայ վիճակս... Մելամաղձութիւնը կը ճնշէ վրաս եւ կը սկսիմ ողբալ ․

— Ով իմ սիրելի ու վաղեմի ընկերս․ դուն որ գիշեր ցերեկ ինծմէ անբաժան մնացիր տրորուելով քարերու, փայտերու եւ յարդերու վրայ, եւ այդքան տառապանքի չկարենալով տոկալ երկու թոքերդ կորսուիր եւ այդ պատճառով դարմանատուն կը ղրկուիս: Հիմա իմ դատս կը բաժնուի քու դատէդ, ինչպէս իմ յատակս քու յատակէդ: Այս անջատումը զիս անհուն վիշտի կ'ենթարկէ եւ այն մտածումը թէ մարդոց չարութիւնը կամ բախտին անիւր կրնայ մեզ առյաւէտ իրարմէ հեռացնել, սիրտս կը փղձկի եւ կը մնամ անմխիթար, ով իմ սիրելի, պաշտելի, անգնահատելի ընկերս, որ կեանքդ ամբողջ ի սպաս դրիր իմ տակս:

Մին պարտիմ առնուլ եւ միւսն չմոռանալ:

Երախտագիտական պարտք մըն ալ քեզի՛ ունիմ ո՛վ իմ վերարկուս որ չորս ամիսներ անխափա՛ ու անբաժան պաշտպանս եղար: Մերթ իբր անկողին, մերթ բարձ, մերթ վերմակ եւ մերթ վերարկու անտրտունջ ծառայեցիր ինծ, պաշտպանելով ամէն մթնոլորտային քմահաճութեանց ու սպառնալիքի դէմ: Թեւերդ մաշեցան զիս գրկելէն, վիզդ հիւծեցաւ վիզիս փաթթուելով, ծունկերդ սեւցան, ծունկերս ինայելու համար : Մօր մը պէս հսկեցիր վրաս ու հօր մը պէս պաշտպանեցիր, յարգա՜նք քեզ: Բայց վաղը, քաղաքին մէջ եթէ քեզ կրեմ թիկունքս այդ տառապակոծ վիճակովդ, մարդիկ եթէ ծիծաղին ու արգահատին վրաս որ նոր վերարկու մը չունիմ, մի՛ վրդովուիր, այլ քու մաշած ծակերէդ լեզո՛ւդ դուրս հանելով, ծաղրէ՛ ու արհամարհէ ապուշութիւնը անոնց որ կ'անգիտանան ազնուութեան եւ երախտագիտութեան փոխադարձութիւնը :

Անգա՛մ մըն ալ՝ յարգա՜նք քեզ:

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՏՈՒՆՍ...

Ընդհուպ այս ճամբան պիտի վերջանայ ...
Գիշերն ալ արդէն իջեր է վրան,
Կը նայիմ ետիս ճամբորդին նման,
Որ խաւարին մէջ փնտռել կը ջանայ
Ծըրագներն առկայծ անցած վայրերուն,
Կ'որոնեմ այդպէս՝ տուներս ես հեռուն ...:

Ծեղքելով աղօտ քօղը անցեալին,
Երազիս աղու աստղերը դըրկած,
Անոնք կը ժըպտին ինծ նորէն յանկարծ,
Վիշտ ու խինդերուս յօյզերովը հին ...:
Դուռ ու փեղկերու լոյսերուն մէջ յորդ,
Դէմքեր կը փնտռեմ շրթներով կարօտ ...:

Ամէն մէկն ահա, նաւի պէս ծըփուն,
Կը յածի շուրջըս գըտնելու անդորր
Անկիւն մը կարծես հոգիիս մէջ խոր,
Դարձովը ուրախ նախնի ափերուն ...
Ինչ որ սիրեցի հոն է անպատրանք,
Ամբարներով լի կեանքէս ինծ ժառանգ ...:

Ու անկիւններէն՝ քաղցրութեամբ նոյնքան,
Ուր մահերն անոնց պահեցի գաղտնի,
Թեւ առած դարձեալ իղձերս երբեմնի,
Հիմա յամրօրէն դէպ ի ինծ կուգան...
Անոնք, ա՜հ որքան, այդ խորշերուն մէջ,
Սպասեր են զուր, շունչի մը անշէջ ...:

Այսքան մօտ ըլլալ տուներուս ապրած,
Որքա՜ն անուշ է յոգնաբեկ սրտիս,
Անցնիլ սեմէ սեմ ու գըտնել հոն զիս,
Անցեալին բոցով դեռ հոգիս արծարծ...
Գիւղ մը իմս ամբողջ երազի ափին,
Հեւքերովն եռուն կեանքիս տրոփին ...:

Ահա անոնցմէ տունն այս լուսածին,
Ձայն մը ինծ կ'ըսէ թէ ես հոն ծընայ,
Վարդի կոկոն մը շրթներուս վըրայ,
Նախ մայրըս ճանչցայ ձեռքերս իր ծոցին ...
Ծըխանէն բացուող մուխ մը գալարուն,
Կը պատմէ հէքեաթ՝ ինծ ու հովերուն ...:

Անդին ուրիշ մը, արեւը՝ ճակտին,
Կ'օծէ մանկութեան յուշերըս վարդէս,
Թեւաբաց դուռնէն ոստոստելով ներս,
Մատաղ օրերուս հետ եմ վերըստին...
Անոնք որ տուին ինծ կեանք, սէր ու խինդ,
Կը սեղմեմ կուրծքիս, կը բաղեղեմ պինդ ...:

Յետոյ անոնց քով սա տունը պայծառ,
Ուր բրի կեանքիս ոստումն առաջին․
Հասնելու ուխտով գագաթն իր վերջին,
Պատանի հոգիս սուրաց տեսլահար...
Պատերէն առկախ այդ տեսիլքը դեռ,
Կարծես խոհերուս կուտայ նոր թեւեր ...:

Ու տունե՛ր ուրիշ՝ ուր՝ կեանքէն ինկած
Բաժինըս վըտիտ ըրի ինծ երազ,
Տինչ ու ուխտերուս վազքը հազիւ հազ
Սեմէս հեռացած՝ կանգ առաւ յանկարծ ...
Բայց երդիքին տակ անոնց անխըռով,
Անկիւնէ անկիւն գըտայ ես զօրով ...:

Ժամ է մեկնումի դէպի վաղն աղօտ,
Կը զգամ թէ ետիս սուլերներ տրտում,
Կը հետեւին ինծ վիշտով անպատում,
Համբոյրներ տալով վերջին սեմին մօտ...
Ձեռք մը հըծծիւնով կը փակէ կամաց,
Դուռը առ յաւէտ...: Ճամբորդն է մեկնած ...:

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Արիւն էր ձիւնին վրայ: Կ'աղաղակէին սալերը, կը պատասխանէին վանդակէ վանդակ: Մոռցուած էր արիւնոտ դանակը անոնց սառած ջրամանին քով: Փող մը կը հնչէր հեռուն:

Պարտէզը ողողուած էր ձիւնով: Այդ ձիւնը կը տեղար չարունակ: Հալած շաքարի կոյտ մըն էր աղբիւրին ծորակը: Քանի մը ագռաւներ կը թռչէին ճիւղէ ճիւղ: Կը տեղար ձիւնը փողոցին վրայ: Կը քալէին չէնքերն ու ծառերը՝ առասպելական կերպարանքներ առած: Տանիքները ուռած էին առագաստներու պէս: Տեղ տեղ՝ լուսաւոր պատուհան մը: Կը քալէի կարծէք երկինքի մը մէջէն, ուրախ եւ նոյն առեն անձկոտ :

Տնօրէնը ուզած էր բոլորէն առաջ իմ ներկայութիւնս այդ առաւօտ: Ու աճապարած էի: Ինք չէր եկած դեռ: Ծեղքէն դուրս չէր կախուած չուանը որուն շնորհիւ կը բացուէր դուռը: Զանգ չկար: Եւ բռունցքի, ուսի նաւ ոտքի ամէնէն ուժեղ հարուածն իսկ անկարող էր վերի յարկէն վար բերել ծեր ու խուլ տնտեսը: Պէտք էր սպասել:

Լռութեան մէջ էր չէնքին կէսը, դպրոցը: Միւսին խորէն կը լսուէր թաւալումը անիւին՝ զոր տեսնել կ'երթայի յաճախ: Կաղանդ էր: Բայց ծեր ձին կ'աշխատէր սովորականին պէս: Կը դառնար, գլխիկոր՝ առաստաղէն կախուած քարիւղէ սրտտ լապտերին տակ՝ հետեւելով պատէ պատ, դերանէ դերան սահող իր շուքին: Կը լսուէր թիթեղէ ամանը յոյն կնոջ՝ որ կը հաւաքէր խողովակէն հոսող ձէթը: Շատ աւելի խորհուրդ ու տխրութիւն կար այդ առաւօտ՝ անիւին այդ միօրինակ թաւալումին, սմբակի հարուածներուն եւ շղթային աղմուկին մէջ: Շատ աւելի բարութիւն՝ նաեւ՝ իր հիմերէն ցնցուող դամբանային այդ տան մէջ՝ ուր կինն ու ձին կ'ապրէին առանձին :

Տղաք, երգելով դուռեր կը ծեծէին հեռուն՝ ստանալու համար իրենց նուէրները: Ելած էին լուսաբացէն առաջ եւ ոմանց լապտերները կը վառէին դեռ :

Արտասանութիւնս էր աշխարհի ամէնէն կարեւոր բանը այդ առաւօտ: Կը կրկնէի զայն՝ դրեթէ լսելու չափ բարձր՝ հակառակ անոր որ կ'այրէին ականջներս ու ձեռքերս եւ շրթներս դժուարութեամբ կը զատուէին իրարմէ: Այդ արտասանութիւնը պիտի մեծցնէր զիս մատ մը աւելի եւ անկէ վերջ պիտի վայելէի բարիքները Կաղանդին որ սրտիս խօսող ամէնէն մեծ տօնն է մանկութենէս ի վեր: Տօնը տղոց՝ որ կ'աճապարեն մեծնալ, այնքան գեղեցիկ կը թուի կեանքը իրենց: Տօնը մեծերուն՝ որ կը փորձեն պզտիկնալ, մօտենալ մանուկներուն, մեղքերուն եւ սխալներուն զղջումէն հալածուած, կարօտ նաեւ դերբնականին՝ որուն չհանդիպեցան այլեւս մեծնալէ վերջ: Երազներու փոխանակութիւն մը՝ պզտիկին եւ տարեցները սպառողին միջեւ :

Երեւցաւ վերջապէս տնօրէնը: (Այդպէս կը ճանչնայինք զինք՝ հակառակ անոր որ մանկապարտէզի գեղեցիկ ուսուցչուհիէն զատ պաշտօնական դասատուներ ունէր միայն իր հրամանին տակ) :

Ծածկուած էր ձիւնով, կտրելով երկար ճամբայ մը: Կը բնակէր Հայոց թաղէն հեռու, տեղացի ընտանիքի մը յարկին տակ: Խորհուրդին մէջն էր անոր կեանքին մէկ մասը: Մեռած կին մըն էր այդ խորհուրդը՝ որուն սուգը սրբութիւն մըն էր իր մէջ: Կար նաեւ դժգոհութիւն մը կեանքին հանդէպ: Մենակեաց մըն էր: Երազին մէջ սուզուած գեղեցկապաշտ մը: Հիւկօ, Լամարթին, Ալֆիէրի եւ Տէմիրճիպաշեան իր կուռքերն էին: Մեծ համա-

բում մը ունէր քաղաքակիրթ աշխարհին վրայ ու մեռնէ կը պահանջէր դառնալ կրթուած, վեհանձն ու զգայուն՝ եւրոպացի տղոց պէս: Պարթեւակազմ, գեղադէմ մարդ մըն էր, խիստ քաղաքավար, միշտ խնամքով հագուած:

Անցեան սովորական պատկառանքս եւ վախս զինք մօտէն տեսնելով: Թաց էին աչքերը, երբ գրպանէն հանելով թանալին, ըսաւ բացառիկ մտերմութեամբ՝ որուն կարօտը ունեցած եմ միշտ:

— Բարի լոյս, տղաս, այս ի՞նչ ցուրտ է... Ինչո՞ւ դուրսը կը սպասես... Տնտես աղբարը չէ՞ եկած դեռ..

Դուռը բացուեցաւ մեծ դժուարութեամբ, սառոյցի ճարճատիւններ արձակելով: Ունեցայ քարայրէ մը ներս մտնելու տպաւորութիւնը: Մութ նրբանցքին ձախ կողմը կը գտնուէր հագուստներուն յատկացուած սենեակը՝ ուր միասին հանեցինք մեր կրկնակօշիկներն ու վերարկուն, առատ ձիւն մը թափելով տախտակամածին վրայ: Բարձրացանք սանդուղէն վեր՝ որուն կատարէն կ'երեւար արդէն Կաղանդի ծառը՝ սրահին աղօտ լոյսին մէջ:

Պաղ էր այդ սրահը: Տնօրէնը դժգոհութեան քանի մը բառեր ուղղեց տնտեսին հասցէին: Չէր վառուած վառարանը: Շոյեց պահ մը՝ իր սրածայր մօրուքը եւ որոշեց գործի լծուիլ իսկոյն: Նկատեցի բարի ժպիտ մը՝ իր մօտ դէմքին վրայ: Հասկցայ թէ ան կը ներէր ծերուկ տնտեսին՝ որ մեծ դեր մը պիտի կատարէր այդ օրը: Պիտի ըլլար Կաղանդ պապան՝ բաշխելու համար մեր նուէրները՝ վիճակախաղէն վերջ՝ որմէ շահ մը կ'ակնկալէր դժուարութեամբ իր դպրոցին ծախքերուն հասնող Տնօրէնը: Տնտես աղբարը դուրս պիտի գար բացառաբար լռութենէն՝ որուն մէջ կ'ապրէր: Պզտիկ աչքերով, տգեղ, նիհար, կուզը դուրս ինկած գաւառացի մըն էր, պանդուխտ մը: Ոչ գրել գիտէր եւ ոչ ալ կարդալ: Իր լեզուն իսկ անհասկնալի էր շատ անգամ: Ստուեր մըն էր՝ այդ դպրոցին մէջ: Առաւօտներն ու երեկոները կը տեսնէինք զինք միայն, երբեմն նաեւ կէսօրին՝ երբ մեր ջուրը կը կրէր մօտակայ աղբիւրէ մը: Հաւանաբար կ'աշխատէր ուրիշի մը քով եւ պառկելու տեղ մը ունենալու համար կը կատարէր դպրոցին քանի մը ծառայութիւնները: Բարի ստուեր մը՝ կը մտածէր չարունակ բանի մը, հեռուն ձգած հայրենիքին, կնոջ եւ զաւակներուն՝ հաւանաբար:

— Զարմանալի է, ո՞ւր կրնայ գացած ըլլալ այսպէս կանուխ, հարցուց տնօրէնը ինքն իրեն, մոռնալով գոյութիւնս:

Յետոյ հանեց, սեղանին վրայ դրաւ մետաքսէ ճերմակ վզնոցը ինչպէս եւ օսլայած թեւնոցները: Անցաւ վառարանին առջեւ: Առաջին անգամ էր որ կը տեսնէի զինք նման դիրքի մը մէջ: Ձեռական աշխատանքի լծուած աստուած մը: Կը նայէի իր գեղեցիկ ձեռքերուն՝ որ ունելին ու փայտը կը բռնէին: Ատած էի յաճախ իր այդ մատները՝ երբ անոնք գաւազանի հարուածներ կուտային: Բայց հիացումով կը նայէի անոնց այդ առաւօտ, ինչպէս հիացումով կը յիշեմ այսօր մարդը, թէեւ սահմանափակ ուղեղ մըն էր:

Վարէն կուգային սմբակներուն եւ անիւին ձայները: Եւ անոնք շատ աւելի տխուր էին այդ պաղ ու մթին սրահին մէջ՝ որուն միակ պատուհանը ողողուած էր դուրսէն ձիւնով, ներսէն սառոյցէ զանազան ծաղիկներով: Տխուր էր այդ սրահը նաեւ իր յիշատակներով: Տանջարանը՝ յանցաւորներուն: Պատերուն վրայ կային քարտէսներ ու սուրբ պատմութեան նկարներ՝ որ պատկառանք կ'ազդէին: Հոդ էր որ կ'աղօթէինք իրիկունները եւ տնօրէնը՝ հնչեցնելով ձեռքի զանգակը, կրկնել կուտար մեզի միշտ

— Այո, պարոն Տնօրէն, չենք մոռնար մեր թոշակը...

Լքելով յանկարծ վառարանը, մտաւ այն դասարանը՝ ուր տնտեսը գիշերէ գիշեր իր անկողինը կը փռէր: Մօտեցայ դրան՝ հետաքրքրուած տիրող խոր լռութենէն: Տնօրէնը՝ որ խաչակնքելով դուրս կուգար սենեակէն, փակեց դուռը առջիս: Տժգունած էր ան եւ կը դողային իր ձեռքերը: Կը զգայի թէ պատահած էր անսովոր դէպք մը որուն իմաստը կը խուսափէր ինձ: Ալ աւելի աճեցաւ խռովքս երբ ան, առանց բառ մը ուղղելու ինծի, սեղանը քաշեց դուռին առջեւ՝ որուն ետին կատարուած էր այդ խորհրդաւոր դէպքը:

Բայց ամէն ինչ անցաւ այնպէս կարծէք թէ բան մը չէր պատահած: Տնօրէնը, ճակատը ափին մէջ առնելէ եւ պահ մը զիս քննելէ վերջ, վառեց վառարանը: Բարձրացաւ աթոռի մը վրայ: Վառեց նաեւ մէկ առ մէկ ծառին մոմերը: Նստեցաւ վառարանին մօտ, գլանիկ մը փաթթեց: Սկըսաւ ծխել՝ ծունկը ծունկին վրայ:

Աչքիս առջին է դեռ իր մտահոգ դէմքը: Այսօր կ'ըմբռնեմ ճիգը զոր ան թափեց այդ պահուն, մնալու համար պաղարիւն: Կը նայէր մոմերուն լոյսին, կարծէք թէ անոր մէջ կը տեսնէր աստղերը ի վեր ճամբորդող հոգին Տնտես Աղբօր: Յայտնեց վերջապէս զիս լսելու իր փափաքը:

Իր անուշ ձայնը, յանկարծ լուսավառուած սրահը մոռցնել տուած էին ինծի մասամբ վրդովումս, թէեւ կը յառէի դեռ աչքերս դէպի դուռը եւ կը լսէի կարծէք տնտես աղբօր քայլերը, ամէն անգամ որ կը մօտենար ձին: Սկսայ: Մոռցած եմ բառերը, բայց գիտեմ թէ ան չարք մըն էր մաղթանքներու, ուրախ եւ խանդավառ բառերու: Կը դառնար անիւը, խիստ դժուարութեամբ, կանգառնելով նոյնիսկ տեղ մը, հոն՝ երբ կ'աւետէի Կաղանդ պապային գալուստը:

— Պիտի գայ, պիտի գայ, տղաս, շարունակէ, ըսաւ տնօրէնս, լաւ է, սորված ես, շարունակէ... Ծառին պէտք է նայիս, միշտ ծառին... Շարունակէ, հիմա կը սկսի գալ բազմութիւնը...

Տղան չի գիտեր թէ կեանքը կը քալէ՝ ետին ձգելով իր մեռելները: Բայց իր ուղեղէն առաջ, ան իր բնազդով կը զգայ այս ճշմարտութիւնը:

Անցաւ հետզհետէ խանդավառութիւնս: Կեանքիս բացառիկ պահերէն մէկն էր: Կ'արտասանէի ու կ'առաջանայի կարծէք, բոլորովին վերացած՝ գեղեցիկ ու կախարդական աշխարհէ մը ներս, նայուածքս ուղղած ծառին՝ որուն վրայ կը փայլէին արծաթ աստղեր, քսակներով ոսկիներ, պուպրիկներ, շաքարներ եւ զանազան խաղալիկներ եւ հրեշտակներ: Իրարու կը զարնուէին գունաւոր մոմերուն ճառագայթները: Կը շողային կանաչ ճիւղերը: Հրաշալի լուսավառութիւն մը՝ մինչեւ առաստաղը՝ ուր ստուերներ կը ծփային: Առասպել էր եւ ձին կը քալէր, մինչ անիւը կը թաւալէր ադամանդներու վրայէն.. Կը փայլէին նաեւ աստղերը՝ անհամար գիծերով աստղաբաշխական պատկերին ու պատերուն վրայ:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՊՈՒՏ'Մ ՇԻՇԱՂ

Կաղանդապաշտում

Դեկտեմբերին ոտքը՝ Յունուարին գլխուն կըցելու արարողութիւն մը: Կամ պատին կպցուած, «Օրացոյց» կոչուած թուղթի հին տրցակը, ուրիշ նոր տրցակով մը փոխարինելու գործողութեան անունը «Կաղանդ» եւ «Նոր Տարի» դրած են...

Ինչպէս կանգունը կտաւ չափելու կը ծառայէ, օրացոյցն ալ կեանք չափելու գործիք մըն է...

Մեր մէջ, ամէն Հայրենակցական եւ ամէն միութիւն ունի իր օրացոյցը, որ անշուշտ պէտք է ծառայէ իրենց հայրենակիցներուն կեանքը իրենց կանգունով չափելու: Բայց դժբախտաբար այնքան շատնալ սկսած է այսօրացուցաշինութեան առաքինութիւնը որ օր մը, մեր սենեակներուն պատերը անով պիտի ծածկուի եւ թղթելու կամ ներկելու պէտք պիտի չունենանք...

Եթէ ինծի հարցնեն «ի՞նչ է կեանքը», կը պատասխանեմ.—Սա պատէն կախուած թուղթի տրցակին «կեանք» կ'ըսեն, իսկ այդ տրցակէն օրը հատ մը թուղթ փրցնելուն ալ «ապրիլ» կ'ըսեն: Պրծաւ գնաց...

Մարդիկ «Կաղանդ» եւ «Տարեգլուխ» բառերուն վրայ բազմաթիւ վէճեր յարուցած են: Բացատրութիւններ յօրինած են:

Ինծի համար պարզապէս Երկրագունդին շրջանավերջի տօնն է այն: Ինչպէս մենք ալ ունինք մեր ծննդեան տարեդարձը:

Երկրագունդը, մեզ բոլորս շալկած՝ կը դառնայ Արեւին շուրջ՝ մեվլէվի տէրվիշներուն պէս: Անոր ամէն մէկ շրջանը կ'աւարտի Դեկտեմբեր 31ին եւ նորը կը սկսի Յունուար 1ին:

Եւ այս հոլի կամ տէրվիշներու պէս դառնալուն պատճառով, շատեր գլխու պտոյտ կ'ունենան եւ իրենց ըրած – թողածը չեն գիտեր ատեն մը, շատեր ալ ամբողջ տարի մը...

Ամէն ազգ, ամէն երկիր, Կաղանդ տօնելու իր ձեւը ունի:

Եւրոպացիները ունին իրենց «Կաղանդ Պապիկ»ը դաճէ կամ խաւաքարտէ շինուած: Քանի մը օրերու համար հնարուած:

Կարմիրներու երկիրն ալ պէտք է ունենայ իրենցը, որ կ'ենթադրեմ Ստալին հայրիկին արձանիկն է, պողպատէ շինուած, քանի որ տարուան 365 օրերուն պէտք է գործածուի ան:

Այդ երկրին տղոց խաղալիկներն ալ կարծեմ մուրճ – մանգաղ մը, տրակտոր մը, կամ կապիտալիստ երկիրներու պուրժուաներու, կամ «կարկտան հագուստներով» պրոլետարներու ծաղրանկար արձանիկներու պէս բաներ մը — պէտք են ըլլալ...

Այսպէս, բոլորը, — կարմիր, դեղին՝ իրենց կաղանդելու ձեւը ունին:

Երկրագունդը, առանց կարեւորութիւն տալու մարդոց գոյնին կամ վարդապետութիւններուն՝ կը սուրայ անեզր միջոցին մէջ եւ մարդիկ թառած անոր մորթին վրայ ինչպէս մակաբոյծ միջատներ՝ տարին անգամ մը իրար շնորհաւորելով եւ բարեմաղթելով՝ հին տարիին կռնակէն կ'իջնեն նստելու համար նորին շալակը...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ԱՄԱՆՈՐԸ

... Կուգայ: Իր ոսկեճամուկ կառքին ժխորը կը լսուի արդէն հեռաւոր անծանօթ կածաններէ: Կուգայ ծանրաբեռնուած ամէն տարիքի ու դասակարգի յատուկ մոգական հմայեկներով, փառքի եւ ոսկիի խոստումներով՝ յոյսի եւ սիրոյ վաղանցիկ ցոլքերով կուգայ:

Գունաւոր լոյսերով մշտականանչ ծառեր կը դիմաւորեն զայն: Օրհնութեան ալելուներով ու ծնծղաներով կը խնկարկեն: Կը փառաբանեն իր գալուստը:

Ոտքի են Թափորները: Ամէն տեղ ցնծութիւն, զուարճութիւն, գինովութիւն:

Ամէն ինչ հեշտ է ու հաճելի: Կ'եղբայրանան բոլորը: Նոյնիսկ ամէնէն մաղձոտ ու ախտաւոր հոգիները: Չկան ոխ ու ատելութիւն, քէն ու արհամարհանք: Ու անվերջ գիրկընդխառնում: Արտօնուած են բոլոր տեսակի հաճոյքները: Թոյլատրուած է համբոյրը ցանկալի աղջիկներու այտերուն: Ու խաղալ, խմել: Տարին մէկ օր է: Ուրախութիւն, հաշտութիւն, շուայտութիւն:

Բոլոր տգեղութիւններն ու ցաւերը, դառնութիւններն ու խոցերը, նոյնիսկ դաւերը ծածկուած են այս գիշերուան համար: Ու կը վառին լոյսերը ամէնէն մութ ու կեղտոտ անկիւններուն մէջ: Որպէսզի չքաւորսեղաններու շուրջ երջանկանայ զրկուած մանուկը նուիրուած խաղալիկով մը ու պտուղներով: Որպէսզի մարդկային աչքերը չյանան գթութեան ու ողորմութեան չռայլ ցուցանքով...:

Ինչքա՞ն պէտք ունինք պատրանքի ...

Հովը ելած է: Կ'ապտակէ ամէն դի: Կը վազէ փողոցէ փողոց: Կը զարնուի անցորդներուն եւ պաղ շունչը կուտայ անոնց երեսին: Պչրոտ կիներու ետեւէն կ'իյնայ, քղանցքներ կը վերցնէ, գլխարկներ կը թռցնէ, փետուրներ կը տանի: Փակ դռներն ու պատուհանները կը ծեծէ: Մանկացեր է ծեր հսկան: Մասնակցիլ կ'ուզէ Ամանորի սեղանին: Եւ յուսահատ՝ ծխնելոյզին վրայ կը թառի: Կը սուլէ, կը հառաչէ անդադար:

Ամանոր: Բազմադարեան խորհուրդ խորինը մեր հայրենի աշխարհին, որ կուգայ ապրեցնել զիս սպիտակ ու սուրբ գիշերուան մը բաբախուն պատկերը: Որ մանկութեան հեռաւոր մշուշին մէջ կը կայծկլտայ, կը բացուի ինչպէս մագաղաթեայ հին գիրք – մոռցուած փոխասացութիւն փլատակ սրբութեան մը:

... Կը ձիւնէր արագ ու խելայեղ թափով ու կը ծածկէր ցած ու բարձր տուներն ու երդիքները: Նեղ փողոցներու անցքը դժուարացեր էր: Բակերէն դուրս թափած ձիւներու կոյտերը բարձրութիւններ կազմեր էին:

Արտասովոր չէր երեւոյթը: Ձիւնը կ'ամբողջացնէր, կը խորհրդանշէր Ամանորի իմաստը, որ կուգայ մեզի հին դարերէն եւ աւանդութիւններէն:

Հետզհետէ կը դադրէր քաղաքի շուկաներուն եռուզեռը եւ տենդոտ առուծախը: Ճոխացուած բազմութիւնները գնումներու ծրարներով, բեռներով թաղերը կը մտնէին, իրենց տուներէն ներս: Հայկական Նոր Տարին աննախընթաց համատարած շարժում ու կեանք կը ստեղծէր Տիգրանակերտի այլազան բնակչութեան մէջ: Հայերը հոն մեծամասնութիւն էին: Եւ իրենց բոլոր տօնակատարութիւնները շնդալից եւ արդիւնաբեր:

Օրերէ ի վեր այնքան հատնումով սպասուած անանենկալներու գիշերը կուգար: Եգնիկը վառեր էր բազմութեան աշտանակը գոյնզգոյն մոմերով, որոնց յարաշարժ լոյսերուն տակ կը ցուցադրէր Նոր Տարիի իր ճառը՝ զոր դպրոցէն տուեր էին: Պիտի կարդար այդ գիշեր, եւ քանի մը անգամներ: Իւրաքանչիւր նոր ժամանող հիւրի առջեւ: Ուրախ էր եւ հպարտ:

Մեծկակ թերթի մը կէսէն աւելին կը գրաւէր վարդագոյն պարեգօտ կապած կապոյտ թեւերով հրեշտակ մը, ոսկի մեծ փող մը կը փչէր ոտքերուն տակ առած երկրագունդը, որուն վրայ օձ մը փաթթուած էր:

Այս գունագեղ եւ հետաքրքրական նկարը զմայլեցուց մեզ: Քոյրիկս կարդաց տակի ոտանաւորը, եւ շատ սիրուն գտաւ: Նման ճառ մը ոչ մէկս ունեցած էինք, մինչեւ այն ատեն: Հիացումով լեցուած՝ չէինք հասկնար թէ ի՞նչ նշանակութիւն ունէր այդ այլաբանական պատկերը: Եւ եղբօրս պարոնը՝ զոր աչք չէինք առներ, բոլորովին իմաստութիւն դարձաւ սկսեալ այդ գիշերէն:

(Մնացեալը յաջորդով) ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ՈՐ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐ ԵՆ ԵՒ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԸ ԴԻՄԱԾ Է ՁԵԶԻ, ՕԳՆԵԼՈՒ ԻՐ ԿԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ:

ՏԱՐԵԳԼՈՒԽԻ ԱՌԹԻՒ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՅԱՋՈՐԴ ՀԱՄԱՐԸ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 3 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ։

Ելեկտրական հոսանքին կրճատումը

Պաշտօնաթերթը հրատարակեց ելեկտրական հոսանքի գործածութեան կրճատումը, որ պիտի գործադրուի յունուար 3էն սկսեալ։ Մասնագէտներ կ'աշխատին օրական 9 միլիոն քիլովաթ գեղչել սպառումը, ներկայ սպառումը՝ 94 միլիոն քիլովաթը անցեալ տարուան այս եղանակի չափին իջեցնելու համար ։

Կրճատման օրէնքը շատ բարդ է եւ ծանր պատիժներ կը տրամադրէ ։

Առտնին գործածութեան համար կրճատումը պիտի ըլլայ 12ուկէս %։ Այսպէս, մէկ հոգինոց տան մը մէջ որ ամիսը 32 քիլովաթ կը սպառէր 1948 Դեկտեմբերին, 1949 Յունուարին պիտի սպառի միայն 28 քիլովաթ։ Միեւնոյն բնակարանին մէջ բնակող երկու անձեր պիտի գործածեն 42 քիլովաթ փոխանակ 48ի, երեք հոգինոց ընտանիք մը՝ 56, փոխանակ 64ի։ Երեք հոգիէն աւելի եղած ընտանիքներու բացառիկ բաժինը պիտի ըլլայ 14 քիլովաթ, փոխանակ 16ի ։

Այս չափերը այն ընտանիքներուն համար են որ կազ կամ ածուխ կը գործածեն կերակուր եփելու համար։ Անոնք որ ելեկտրականութեամբ կ'եփեն կերակուրը, նոյնպէս ենթակայ են 12ուկէս կրճատման։ Ով որ սահմանուած չափէն աւելի կը սպառէ, իւրաքանչիւր քիլովաթին 5 ֆր. տուգանք պիտի վճարէ, եթէ չափը անցած է 10 %, 10 ֆր.՝ երբ 20 %էն աւելի չէ, 20 ֆրանք՝ երբ 20 առ հարիւրէն աւելի սպառած է։

Այսպէս, անհոգ այր եւ կին մը երբ լոյսերը ժամանակին չեն մարեր եւ ելեկտրականութեամբ տաքցնելով իրենց բնակարանը՝ 70 քիլովաթ կը սպառեն յունուարին, պիտի վճարեն 560 ֆրանք տուգանք։ Միեւնոյն ատեն կրնան հոսանքէն բոլորովին զրկուիլ մէկ երկու օր ։

Այս 12ուկէս % կրճատումը կը վերաբերի նաեւ առեւտրական գրասենեակներու եւ խանութներու։ Այն ճարտարագործութիւնները որ ելեկտրականութեամբ կը բանին, նոյնպէս ենթակայ են 15 % կրճատման։

Ասկէ զատ, արգիլուած են բոլոր լուսաւորութիւնները ցուցափեղկերու մէջ։ Սրճարանները եւ ճաշարանները իրենց լոյսերուն կէսը պիտի վառեն ժամը 4—8, բացի շաբաթ, կիրակի եւ տօն օրերէն ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ սակերու յաւելման լուրին առթիւ, Ազգ. ժողովին ելմտական յանձնաժողովը միաձայնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը, որ կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ ծրագրուած յաւելումներու ծանր հետեւանքներուն վրայ,— ապրուստի սղութիւն, տնտեսական գործունէութեան թուլացում եւն.։ Յանձնաժողովը բացատրութիւն կը կը պահանջէ այս մասին։— Իրազեկ աղբիւրէ կը հերքեն մեթրոյի եւ հանրակառքերու գիներուն յաւելման լուրերը, կանխահաս համարելով ։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն (հրէական աղբիւր), Իսրայէլի զօրքը յաջողած է Եգիպտացիները հեռացնել հարաւային Նէճէպի շրջանէն։ Կը հերքուի այն լուրը թէ հրէական զօրախումբեր անցած են Եգիպտոսի սահմանագլուխը ։

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ լուրերը միշտ հակասական են ։ Հեռագրի մը համաձայն, Չանկ Քայ Շէք պիտի հրաժարի, հարթելու համար հաշտութեան ճամբան։Բայց աջակողմեան տարրերը կըճնշեն նախագահին վրայ։ Ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ 500 հազար կարմիր զինուորներ կը համախմբուին, անմիջապէս յարձակելու համար մայրաքաղաքին վրայ (Նանքին)։ Կառավարական զօրքին թիւն է 300.000 հոգի։ Թիէնցինի երեւելիները կը խնդրեն հաշտութիւն կնքել անմիջապէս ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ քարիւղի հանքերուն շահագործման համար, ամերիկեան դրամագլուխ պիտի տրամադրուի, Մարշըլի ծրագրին վարկերէն, ինչպէս կը հաղորդեն տեղական թերթերը։ Վերջերս այս մասին խորհրդակցութիւններ կատարուած են Մարշըլի ծրագրին գործադրութեան վերատեսուչին՝ Հարրիմէնի եւ Թուրք վարիչներու միջեւ։

ՍՈՒՐԻՈՅ նոր դահլիճը վստահութիւն շահեցաւ 35ի դէմ 73 ձայնով, երկար վիճաբանութենէ մը վերջ որ տեւեց ութ ժամ։ Քաղաքական եւ ժողովրդական ցոյցեր վերջերս պատճառ դարձած էին ներկայ կառավարութեան, Դամասկոսի մէջ։ Քսանեւհինգ երեսփոխաններ բուռն ճառեր խօսեցան դահլիճին դէմ։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ հանրապետութեան առաջին տարելիցը տօնուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ, Պուքրէշի մէջ զօրահանդէս մը կատարուեցաւ 15 հազար զինուորներով որոնց կը հետեւէին 20 հազար անդամներ Արհեստակցական Միութիւններէն։ Զինուորները սպառազինուածէին արդիական արագահարուած զէնքերով։— Ռումանիոյ խորհրդարանը օրէնք մը քուէարկեց ընկերային ապահովութեան մասին։ Ամէն վարձու աշխատաւոր եւ իր ընտանիքը բժշկական խնամք պիտի ստանան ձրի, նպաստ՝ հիւանդութեան, ծնունդի կամ մահուան պարագային։Անկարները եւ ծերերն ալ հանգստեան թոշակ պիտի ստանան։

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ կռիւները չեն դադրած տակաւին։ Հոլանտացիները գրաւեցին Սումաթրայի քարիւղի հանքերը։ Բնիկները կը սպառնան աւերակի վերածել ամբողջ երկիրը ։

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ առթիւ Վալանսի մեր եռանդուն աշխատակիցը, Տիկին Օտէթ Միքայէլեան (Ֆրանսուհի), երջանիկ օրեր կը մաղթէ բոլոր Դաշնակցական ընկերներուն ։

ՈՒՐԱԽ ԷՔ ՈՐ ԿԱՂԱՆԴԵՑԻՔ ՁԵՐ ՓՈՔՐԻԿՆԵՐԸ։ ՏՈՒԷՔ ՁԵՐ ՆՈՒԷՐԸ Ֆ. Կ. ԽԱՉԻՆ ՈՐ ԱՆ ԱԼ ԿԱՂԱՆԴԷ ԻՐ ՓՈՔՐԻԿՆԵՐԸ ։

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 13ԻՆ

Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Sociétés Savantesի մէջ ։

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերուն հետ կը տօնէ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ։

ՏՕՆԱԾԱՌ ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի 2 Յունուար, ժամը 2.30ին, Սալ Միւթիւալիթէի մէջ, հովանաւորութեամբ «Խաժակ» խումբի եւ Նոր Սերունդի եւՄարսէյլի Շրջ. վարչութեան ։

Բոլոր ներկայ պզտիկները պիտի ստանան տոպրակ մը անուշեղէն Կաղանդ-Պապային ձեռքէն։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Նոր Սերունդի անդամները կը ներկայացնեն «Կեցցէ Հայլեզուն»։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ

Արտասանութիւն, մանկական ներկայացումներ, պար եւ երգ։ ՏՕՆԱԾԱՌ։ Կաղանդ Պապան նուէրներ պիտի բաժնէ։ Այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Cercle Catholiqueի սրահին մէջ ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է ։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ եւ ներկայութեամբ քաղաքապետին, Ֆր. Կապոյտ Խաչին կողմէ այս կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր։ Rue Voltaire, Salle Voltaire քաղաքապետարանին սրահին մէջ ։

Նուագախումբ Սարեանի ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Դերասան Ուզունեան կը ներկայացնէ

ՊԱՂՏԻԿԻ ՆՇԱՆՏՈՒՔԸ (զաւեշտ)

Նոր Սերունդը կը մասնակցի հայկական պարով ։

Ճոխ պիւֆէ ։ Մուտք 100 ֆրանք ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Աղքատախնամ – Որբախնամ միութեան, տեղի կ'ունենայ 8 Յունուար 1949, շաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի սրահին մէջ, 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժին.— Կ'երգէ Օր. Գոհարիկ Մարտիկեան (Փօլ Մօնթալ), ձայնասփիւռի եւ ֆր. բեմի իրապաշտ երգչուհին։ Կը նուագէ աքորտէոնիստ Յարութիւն Այանեան (ինը տարեկան)։ Կը պարէ եւ կ'երգէ Ֆիլիփ Փափազեան, Կովկասեան պարերեւ Քլաքէթ (15 տարեկան) ։

Կիկօ եւ իր խումբը մասնակցութեամբ Պ. Չէօրէքճեանի ։

Նորութիւն.— Գնդակախաղի մեծ մրցում, պարող զոյգերու կողմէ։ Շահողները կը ստանան արժէքաւոր պարգեւներ ։

Տոմսերը կը ծախուին.— Յ. Փափազեան 3a rue Lafayette, Ա. Մանծիկեան 43 rue Ste. Barbe, Լ. Եավրուեան 23 rue Sénac, Յ. Մճըրիկեան 8 rue de la Providence, Մ. Պօղոսեան 53 rue Nationale ։

Տոմսերու գիները երկու անձի համար 250 ֆր. ։

ՆՈՐ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ.— Կը տեղեկանանք թէ Փարիզի մէջ կազմուած է նոր թատերախումբ մը, «Աղամեան», մասնակցութեամբ սիրող մտաւորականներու, ծանօթ դերասաններու եւ Նոր Սերունդի անդամներու ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ԱՐԱՄ խումբը կիրակի 2 Յունուար առաւօտ ժամը 10ին։

ՎՌԱՄԵԱՆ խումբը կիրակի 2 յունուար կէսօրէ վերջ ժամը 4ին։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէն կիրակի 2 Յունուար կէսօրէն վերջ ժամը 4ին ։

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ կիրակի 2 Յունուար կէսօրէ վերջ ժամը 4ին։

Ժողովին ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէին ներկայացուցիչները ։

ՄՈՒՐԱՏ խումբը կիրակի 2 Յունուար կէսօրէ վերջ ժամը 3ին։ Ժողովին ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ։

CUIRS ET PEAUX

FOURNITURES POUR CHAUSSURES

Ets. GEROSC

(Տէր եւ Տնօրէն ԺԻՐԱՅՐ ՈՍԿԵԱՆ

13 Rue des Dominicaines

MARSEILLE

Tél. Colbert 76–39

« GEROSC» Տունը, ամանորի առթիւ, կը յայտնէ ջերմագին շնորհաւորութիւններ իր յարգոյ յաճախորդներուն ։

ՀԱՅ. ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ֆրանսահայ Աւետարանական Եկեղեցիներու Նախագահ վեր. փրոֆ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ կը խօսի ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 10.45ին, 58 rue Madameի ժողովասրահին մէջ, métro St. Placide կամ Notre Dame des Champs :

Այս կիրակի քարոզին նիւթն է՝ «Ի՞նչ է Աւետարանականը այս թուշող անցաւոր ժամանակին մէջ»։

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ մեծ վիճակախաղը քաշուած է Միջմասնաճիւղային ժողովին մէջ եւ շահած է 1390 թիւը (Վ. Մախոխեանի նկարը)։

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ եւ զաւակները եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց րոնք անձամբ կամ գրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին ողբացեալ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆԻ մահուան առթիւ ։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ տօնական օրերու Փարիզի եկեղեցւոյ պաշտամունքներուն, Յունուար 1 Շաբաթ Կաղանդ, Ս. պատարագ ժամը 10ին։

Յունուար 5, Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան, չորեքշաբթի, երեկոյեան սկիզբ. ժամերգութեան ժամը 15.30ին, բազմաձայն Ս. պատարագ ժամը 17ին։

Յունուար 6ին Տօն Ս. Ծննդեան, հինգշաբթի սկիզբ ժամերգ. ժամը 8ին, բազմաձայն Ս. պատարագ ժամը 10, Ջրօրհնէք ժամը 12ին, պատարագիչ՝ գեր. Տէր Արտաւազդ Արք. Սիւրմէեան Հայրապետական պատուիրակ ։

Յունուար 7, Բ. օր Ս. Ծննդեան, յիշատակ Մեռելոց, Ուրբաթ Ս. պատարագ ժամը 10ին ։

Եկեղեցասէր հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ սեղանը առանց աւանդական օղիին որբ եւ տխուր կ'ըլլայ ։ Փութացէք ուրեմն ապահովել հռչակաւոր «ՇԻՐԱԿ ՕՂԻ »ի շիշեր, ամէն վիշտ մոռցած զուարթ տօնախմբութիւն մը մեծարելու համար ձեր սեղանը շրջապատող սիրելիներու :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱԶՔԸ ԼՈՅՍ

Վերջին նոր երգերու բլաքներ կը գտնուին

ԱԼՔԱԶԻ

մօտ, 45 րիւ Սէնթ Պարպ, Մարսիլիա

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մեծ եւ ուժով կարի մեքենաներու վրայ իրենց բնակարանին մէջ աշխատողներ։Տեւական գործ եւ լաւ վարձատրութիւն։ Դիմել Պ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆԻ, (Sud - Est Récuperation), 2 Chemin de la Promenade, Lyon (Rh.):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 փր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 4 Janvier 1949 Երեքշաբթի 4 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5735–Նոր շրջան թիւ 1146

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԸ 1948ԻՆ

4.— ՊՈԼԻՍ ԵՒ ՄՆԱՑԵԱԼԸ

Ի՞նչպէս կարելի է մոռնալ պատմական Պոլիսը, երբ մեր ակնարկը կ'ուղղենք դէպ ի Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելք:

Կատարեալ — ծաղրանկար մը, բաղդատելով երէկուան բազմութեան, փառքին եւ գործունէութեան հետ:

Հայերու թիւը՝ 55—60.000, (անցեալ գինադադարին՝ 200 հազար): Ազգային կազմակերպութիւնը հիմնովին քանդուած: Մնամէջ անուն մը՝ Պատրիարքարանը: Անտէր շահաստան եւ որջ՝ զառամած եւ անօգայ կղերականի մը թաթին տակ:

Քար ըլլար, կը ճաթէր տարիներու փաստաչի, ջախջախիչ քննադատութեանց տեղատարափին տակ: Եւ սակայն յամառօրէն իր աթոռինկանգնած կը մնայ այս անպատիւ փիլոնաւորը, աւարի տալով անհաշուելի հարստութիւններ, թուրք իշխանաւորներու հետ:

Կրթական գործունէութիւնը կը շարունակուի 20—25 դպրոցներով, որոնց մէջ տէր տիրական են ոչ միայն կրթական տեսչութիւնը եւ ոստիկանութիւնը, այլեւ յետին թուրք ուսուցիչն ու վարժուհին:

Տարիներէ ի վեր, պետութիւնը իւրաքանչիւր դպրոցի պարտադրած է թուրք ուսուցիչուսուցչուհիներ, մէկ — երկուքէն մինչեւ 10—15 հոգի, համայնքին վճարել տալով թոշակները: (Վերջերս միայն աննշան գումար մը յատկացուցին պետական մնտուկէն):

Ազգ. կալուածներու եւ եկամուտներու աւարը օրինականացաւ տասը տարի առաջ, երբ «Թէք միւթէվէլլի»ներու դրութիւն մը հաստատեցին, լուծելով երբեմնի Թաղ. Խորհուրդները: Ընդհ. մատակարարութիւնն ալ յանձնուեցաւ էվգաֆին, որ 5 % շահաբաժին կը ստանար, մինչեւ իսկ պրպտելով եւ ... , բանկային մէջ դրուած դրամներու հաշիւները:

Անշուշտ «անհատ մատակարար» կը նշանակուէր պետութեան վստահելին եւ սիրելին, ոչ թէ համայնքին ընտրելին: Եւ կողոպուտը կը բաժնուէր կառավարութեան անդամներուն հետ:

Ջեղծումները այնքան վրան — բաց համեմատութիւններ ստացած էին որ, իրենք ալ հարկադրուեցան խոստովանիլ եւ այժմ կը խորհին վերահաստատել Թաղ. խորհուրդները:

Կողոպուտ, նաեւ շահատուրքի, ունեւորութեան տուրքի եւ ուրիշ պատրուակներով, որոնց հետեւանքով կորսուեցան ոչ միայն հանրային եկամուտներ, այլեւ շատ կարեւոր կալուածներ:

Իբրեւ թէ որոշ բարեփոխումներ կատարուած են վերջերս, եւ դիւրութիւններ պիտի տրուին, վերակազմելու համար ազգ. վարչութիւնը:

Տարիներէ ի վեր կը լսուին այդ հաւաստիքները, առանց բան մը փոխելու կացութեան մէջ: Բացառիկ շնորհներ կը համարուին հայերէն ներկայացումները եւ զանազան բանախօսութիւններ:

Ներքին կազմալուծում եւ ծրագրեալ աղքատացում,— ահա հիմնական քաղաքականութիւնը, որուն գլուխը կանգնած է Իսմէթ Ինէօնիւ:

Ինչ որ «Գաւառ» կը կոչէինք երբեմն, կը ներկայացնէ 30—40.000 հոգինոց համրանք մը,— բեկորներ՝ ցիրուցան Անատոլուի խորերը: Գըլխաւոր կայաններն են՝ Կեսարիա, Սեբաստիա, Խարբերդ, Արաբկիր, Տիգրանակերտ, Անգարա եւն.: Մաս մըն ալ Սեւ Ծովու ափերուն վրայ:

Տեղ — տեղ քանի մը եկեղեցիներ մնացած են: Դպրոցը՝ անցեալ յիշատակ մը կամ հեռաւոր երազ մըն է:

Դեռ վերջերս էր որ քահանայի մը արտօնութիւն տուին այցելելու մինչեւ Սեբաստիա, ուր 599 բեկորներ մկրտած էր, նորածիններէ մինչեւ 25—30 տարեկաններ:

Ամբողջ վկայութիւն մը՝ այս մէկ հատիկ դէպքը: Գերագոյն սփոփանք՝ երեսուն տարուան կարօտէ մը վերջ ...

Մայրենի լեզուն այնքան մոռցուած է որ, եթէկրօնական արարողութիւն մը կատարուի եւ երիտասարդներ գտնուին շարական երգելու համար, ստիպուած են լատինատառ «նօթա»ներ ճարել: (Ինչպէս այստեղ, երբ երգեր կ'ուսուցանենք նոր սերունդին ...):

Եւ սակայն կը դիմանան, կը դիմանա՛ն, ամուր կառչած՝ իրենց հաւատքին: Շ.

ՖՐԱՆՍՈՒՀԻԻ ՄԸ ՆՈՒԷՐԸ Հ. Յ. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ

ՎԱԼԱՆՍ, (Յառաջ).— Տիկին Օտէթ (Ֆրանսուհի) Միքայէլեան, աշխատակից Յառաջի եւ տեղ. թերթերու, 1940էն ի վեր երդուեալ թարգման, 1942էն ի վեր դատ. նախարարութեան կողմէ կոչուած է կարեւոր պաշտօնի մը: Ազնիւ Տիկինը ազատագրութեան օրերուն, երբ Հայերը կ'ամբաստանուէին թէ Մոնկոլներ (գերման բանակի զինուորներ) պահած են, իր յօդուածներով հերքեց եւ լայն օժանդակութիւն ընծայեց ենթականերուն, անկէ վերջն ալ շարունակելով օգտակար հանդիսանալ մեր հայրենակիցներուն:

Տիկինը ընկոյզի տախտակի վրայ Հ. Յ. Դ. զինանշան մը քանդակած է եւ կը նուիրէ Հ.Յ.Դ. թանգարանին:

Ջերմ վէճ ներքին գործերու շուրջ

Ազգ. ժողովին շաբաթ օրուան նիստին մէջ, համայնավար երեսփոխան մը, տիկին Պուասոն բողոքեց սպանիացի հանրապետական զօր. Ֆէրնանտէզի ձերբակալման դէմ, վախ յայտնելով որ կրնայ Սպանիոյ յանձնուիլ: (Զօրավարը Քորսիքա փոխադրուած է, եւ կը մնայ հսկողութեան տակ): Ներքին նախարարը, Պ. Ժիւլ Մոք (ընկերվարական) պատասխանեց.

— «Ֆրանսայի ազատագրութեան պայքարին մասնակցած ըլլալու պարագան ոչ մէկ օտարական ազատ կը կացուցանէ օրէնքը յարգելու պարտաւորութենէն: Այն օտարականները որ հակազգային քարոզութիւններով կը զբաղին, պարտաւոր են կա՛մ դադրեցնել ամէն գործունէութիւն, եւ կամ զրկուիլ մեր հիւրընկալութեան բարիքէն: Այս կէտը ճշդելէ վերջ, կը յայտարարեմ,— ոչ մէկ Սպանիացի բռնի պիտի չքշուի իր երկիրը»:

Ուրիշ համայնավար մը, Պ. Կուրնիէ, աղաղակեց.— Բայց բան չէք ըսեր այն օտարականներուն որոնք պայքար կը մղեն համայնավարութեան դէմ եւ կը գովաբանեն Պ. Ժիւլ Մոքը, կէսթափոյին ծառայելէ վերջ (բացագանչութիւններ):

Նախարարը.— Դուք ապստամբի իրաւունքին դէմ կ'ելլէք ամէն անգամ որ խնդիրը կը վերաբերի ոչ — համայնավարներու: Կը կրկնեմ թէ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՊԷՏՔ ՉԷ ԽԱՌՆՈՒԻՆ ՄԵՐ ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ:

Այս վճռական յայտարարութեան վրայ, երրորդ համայնավար երեսփոխան մը, Մոքէ, «Ֆաշի՛ստ» պոռաց Ժիւլ Մոքի երեսին:

Նախարարը.— Եթէ ֆաշական ըլլալ կը նշանակէ համայնավար չըլլալ՝ շատ ֆաշականներ կան Ֆրանսայի մէջ (ծափեր):

Բանավէճը հետզհետէ սաստկանալով, անձնականութեան յանգեցաւ: Պ. Կուրնիէ նախարարը ամբաստանեց թէ գրաւման ատեն, Ալժէի մէջ բարեխօսած է զօր. տը Կոլի, որպէսզի չգնդակահարեն Փէյթէնի ներքին նախարարը, Փիւշօն:

Պ. Ժիւլ Մոք.— Երբ համայնավարներուն ճշմարտազանցութիւնները սպառին, կը փորձեն արատաւորել: (Յետոյ բացատրեց ակնարկուած դիմումը, բոլորովին տարբեր՝ համայնավար երեսփոխանին պատմածէն):

Ցանկարծ ընդհանուր ժխոր մը ծագեցաւ: Ժիւլ Մոք «վատահամբաւ զրպարտիչ» կոչեց իր հակառակորդը: Պ. Կուրնիէ պատասխանեց.— «Դուք Ֆրանսայի ամէնէն վատահամբաւ ներքին նախարարներէն մէկն էք»: Ժողովին ստուար մեծամասնութիւնը բողոքեց: Աջակողմեան երեսփոխան մը պոռաց.

— Հերիք է ձեր աղտոտ լաթերը լուաք ժողովին առջեւ:

Նախագահը մեծ դժուարութեամբ վերահաստատեց բարեկարգութիւնը:

ՄԷԿ ԱՄԻՍ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄ տրուած է այն տուրքերուն համար որ տակաւին վճարուած չեն եւ որոնց ազդարարութիւնը հաղորդուած էր Սեպտեմբեր 30էն վերջ (Դեկտ. 31ին): Այդ պայմանաժամէն վերջ պիտի գործադրուի 10 % յաւելումը անվճար գումարներուն համար:

ՀՐԱՆԻՒԹԻ (էսանս) լիտրը 39 Ֆր. 80էն 44 ֆրանքի բարձրացած է Յունուար 3էն սկսեալ:

Նոր Տարին

Տարեգլուխի առթիւ, Հանրապետութեան նախագահը ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց.— «Կը մօտենանք նպատակին: Մեզմէ կախում ունի ամէն բան վտանգել կամ ամէն բան փրկել: Կը մաղթեմ որ մեր անցեալ դժբախտութեանց յիշատակը եւ մեր մեռելներուն օրինակը մեզի ներշնչեն միութիւն եւ ազգային կարգապահութիւն, որոնք անհրաժեշտ են մեր կատարեալ վերելքին համար: Կը մաղթեմ որ մշտական աւերակներուն եւ անպատսպար ընտանիքներու տեսարանը փարատէ այնքան բազմաթիւ կոյր եսասիրութիւններ, պանծացնէ աշխատանքը ընկերային արդարութեան ոգիով մը»:

Ուրիշ բարեմաղթութիւններէ վերջ, Նախագահը մասնաւորապէս յիշեց Մ. Նահանգներուն «ընծայած օգնութեան սքանչելի պատեհութիւնը, որուն շնորհիւ Ֆրանսա պիտի կրնայ ինքնաբաւ դառնալ, երկու տարիէն, վերագտնել իր բարօրութիւնը եւ ուրախութիւնը»:

★ Էլիզէի պալատին աւանդական ունկնդրութեան ներկայ էին Փարիզի օտար դեսպանները, կաթոլիկ, հրէական եւ բողոքական եկեղեցիներու ներկայացուցիչները, պապական նուիրակը եւն.:

★ Փարիզցիները Նոր Տարին անցուցին առանց արտակարգ խրախճանքներու, մեծ մասով՝ իրենց տուներուն մէջ: Ճաշարաններու եւ զբօսավայրերու տարապայման սղութիւնը մեծապէս ազդած էր զուարճութեանց վրայ: Մնաց որ, Փարիզի մէջ ամէնէն ճոխ եւ այլազան «Զարթօնք»ները (réveillon) կը կատարուին լատինական Ծնունդի խթումին, իսկ տարեգլուխի երեկոյթը կ'անցնի ընտանեկան հրաւէրներով:

Ազգ. ժողովը կ'անտեսէ Հանր. Խորհուրդին քուէն

Ֆրանսայի պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով, խորհրդարանին Վերին Ժողովը, որ երէկ Ծերակոյտ կը կոչուէր, իսկ այսօր՝ Հանրապետութեան Խորհուրդ, զերոյի դէմ 186 ձայնով մերժեց 1949ի ելմտացոյցը: Զօր. տը Կոլի կուսակիցները, համայնավարները, փոքրաթիւ արմատականներ եւ քանի մը անկախներ դէմ քուէարկեցին. կառավարութեան կուսակիցները — ժողովրդական եւ ընկերվարական — ձեռնպահ մնացին: Իսկ Ազգ. ժողովը անտեսելով այս մերժումը, կրկին քուէարկեց նախահաշիւը, իբրեւ թէ Հանրապետութեան Խորհուրդը կատարելապէս համաձայն եղած ըլլար:

Նոր Սահմանադրութեամբ, Ազգ. ժողովը իրաւունք ունի անտեսելու Հանրապետութեան Խորհուրդին որոշումները, քանի որ միայն խորհրդակցական հանգամանք ունի այդ մարմինը: Բայց, ինչպէս դիտել կուտան իրագեկներ, զօր. տը Կոլի կուսակիցներուն այս դիրքը կրնայ պղտորել հանրային կարծիքը: Նախկին նախարար Տիթժէն, այժմ նախագահը տը Կոլի խմբակցութեան, յայտարարեց այս առթիւ.— «Ելմտական օրինագծին յօդուածներուն քննութեան ատեն մեր ընկերները յաջողութիւն շահեցան հիմնական կէտերուն վրայ: Օրինագծին մերժումը ամէնէն հանդիսաւոր ազդարարութիւնն է եւ ամէնէն բացորոշ ձախողանքը՝ ոեւէ կառավարութեան համար, Հանրապետութեան Խորհուրդին առջեւ: Այս քուէարկութեամբ Կոլեանները արտայայտեցին իրենց հիմնական հակառակութիւնը ոեւէ նոր տուրքի, մինչեւ որ Ֆրանսա կարգի դնէ իր գործերը»:

Ուրիշ ներկայացուցիչ մը կը կարծէ թէ խորհրդարանի երկու ժողովներուն այս ընդհարումը ի վերջոյ պիտի յանգի նոր ընտրութեանց եւ զօր. տը Կոլ պիտի ընտրուի ստուար մեծամասնութեամբ:

★ Օրէնսգէտներ դիտել կուտան թէ Հանրապետութեան Խորհուրդին անդամներէն 122 հոգի ձգած գացած էին օրինագծին քննութեան ատեն: Եթէ 161 անդամներ— սահմանադրական մեծամասնութիւն — մերժած ըլլային օրինագիծը, այն ատեն Ազգ. ժողովը պարտաւոր էր 311 քուէի մեծամասնութիւն մը ապահովել. մինչդեռ օրինագիծը քուէարկուեցաւ պարզ մեծամասնութեամբ:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱՆ ՊԱՏԺԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, Խ. Միութիւնը 7/8 համեմատութեամբ զեղչեց առեւտրական գործառնութիւնները: Ուրեմն 1949ին առեւտուր պիտի ընէ միայն 1/8 համեմատութեամբ: Այս որոշումը պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ Եուկոսլաւիոյ առեւտրական պատուիրակութեան, որ Մոսկուա հասած էր անցեալ Հոկտեմբեր 26ին: Պաշտօնական զեկոյցը այս առթիւ կը յիշէ «Եուկոսլաւիոյ կառավարութեան ոչ-բարեկամական դիրքը Խ. Միութեան հանդէպ»: Այժմ Խ. Միութեան հետ առեւտրական բանակցութիւններ կը կատարեն Ռումանիա, Պուլկարիա, Լեհաստան, Մոնկոլիա, Քորէա:

ԱՆՓՈՓՈԽ ԿԸ ՄՆԱՅ անթելի (ռատիօ) տուրքը, 750 ֆրանք: (Կառավարութիւնը կը պահանջէր 1000 ֆրանքի բարձրացնել):

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԱՆՈՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Դուրսէն խօսակցութեան ձայներ եկան եւ ոտքի ուժեղ դոփիւններ: Վեր ցատկեցինք մէկէն: Հիւրեր էին մեր ուսուցիչները: Մինչեւ ծունկերը ձիւնի մէջ թաթխուած, հեռու թաղերէ կուգային: Իրենց խոշոր ու պաղ ձեռքերով սեղմեցին մեր պզտիկ ու տաքուկ ձեռքերը եւ իւրաքանչիւրիս յարմար սրամիտ ակնարկներ ըրին: Ինչքա՜ն երջանիկ էինք: Խնդումն ու երանութիւնը կ'աճէին, կ'ուռճանային մեր մանկատի դէմքերուն վրայ:

Ուսուցչական խումբը մեզի առաջնորդողը Սեպուհ վարժապետն էր, մեր տան բարեկամը: Հայրս շատ կը յարգէր զինքը, «ականջը ծակ է», կ'ըսէր.— Այսինքն ազգային կեանքով, քաղաքական անցուդարձին տեղեակ, բանիմաց մէկը: Ներկաներուն ամէնէն տարէցը: Միջահասակ, թուխ դէմքով, բարձր ճակատով, ուր սեւ խորադնին աչքերը քիչ մը կարճատես ըլլալու էին: Կը նկատուէր որ դասի ատեն գիրքը շատ մօտ կը բռնէր աչքերուն:

Ազնուական դէմքով համակրելի անձ մըն էր Պ. Մեսրոպ, հայերէնի եւ շարադրութեան ուսուցիչ, Սանասարեանի աւարտական մը: Բարձրահասակ թիկնեղ: Իր կապոյտ մեծ աչքերը դրաւիչ էին եւ խաղաղ: Խարտեաշ գուռ մազերը բարձր կը կենային գլխուն վրայ: Արթուն եւ լուրջ դասախօս մըն էր եւ սէր կը պարտադրէր իր աւանդած դասերուն:

Պ. Արամը եղբօրս ուսուցիչն էր, խումբին ամէնէն երիտասարդը: Միշտ ժպտուն, չագանակագոյն նշաձեւ աչքերով եւ պզտիկ կազմուածքով: Կը զարմանայի որ այդ հանդարտ երեւոյթով մարդը պատիժներ կը սահմանէր իր աշակերտներուն: Եղաւ անգամ մը, լման շաբաթով ճաշէ զրկեց Եղնիկը իր քանի մը ընկերներով: Որ եւ է դիմումի տեղի չտուաւ: Բայց գիտէ՞ք թէ տղաքը ծոմ բերան չէին մնար: Որքան որ գետնայարկ դասարանին դուռը կը կղպէր բանալիով, պատուհանները կրնային բացուիլ: Ուտելիք եւ հաց կը տանէի անոնց: Եւ անմիտ կ գտնէինք իր տուած պատիժը: Մինչդեռ այդ գիշեր բարձրացեր էր աչքիս, բարեսիրտ եւ ներող կը գտնէի զինք: Միւս երկուքը արական բաժնի մնայուն ուսուցիչներն էին:

Ամանորի մեր սեղանը լեցուն էր պէս պէս անուշեղէններով, որոնք մեր այգիներու անապակ քաղցուէն պատրաստուած էին: Նուշ ու չամիչ, թուզ ու ընկոյզ, շարոցներ, կաղին եւ պտուղներ: Միայն արմաւն ու նարինջը օտար էին, կուգային հեռաւոր Միջագետքէն եւ Սուրիա–Լիբանանէն: Կար Տիգրիսի եզերքները աճող համբաւաւոր մեղրանծոր սեխը: Գինին կարմիր եւ ճերմակ: Նաեւ չամիչի օղին:

Ամրան շուքին տակ չորցած բանջարեղէններով պահուած կերակուրներու ախորժաբեր հոտը լեցուցեր էր ներսն եւ դուրսը:

Լոլիկն ու վարունգը, դդումն ու սմբուկը, եւ կանանչ լուբիան զմրուխտի գոյնով: Մրգանոյշը չոր պտուղներով եւ թելահիւսը ընկոյզով ու համեմներով:

Մեծատունէն սկսեալ մինչեւ ամենախոնարհ հայ տանտիկինը ամրօրէն կը կիրարկէր այս հընաւանդ սովորութիւնները: Ոչ ոք փորձեր էր անդոսնել պահքն ու ծոմը, որոնց դիտական–առողջապահական գաղտնիքներուն բոլորովին անդիտակից էին մեր մայրերը:

Աւելի ուշ եկաւ մեր դրացի Բրուտ Տիրանը: Գինիով լեցուն ձմեռնային կանանչ նոր փարչ մը բերեր էր մեզի: Այս գիշեր պարապ աման չէին նուիրեր:

Սեղանին շուրջ կերուխումը սկսած էր արդէն: Պ. Սեպուհ ուզեց հանդիսութեան մը ձեւը տալ: Առաջարկեց որ Եղնիկը կարդար իր ճառը: Բայց ան քաշուեր՝ գրեթէ պահուեր էր մօրս ու քոյրերուս ետին: Թէեւ լաւ տրամադրուած, չանսաց նոյն իսկ իր ուսուցչին հրաւէրին: Մանկական անհամարձակութեան:

Վերջապէս մեզմէ մէկը պէտք էր մէջտեղ գար: Չէ՞ որ լաւագոյն նկատուած դպրոցականներ էինք, մանաւանդ քոյրիկիս «Կաղանդի մտածումներ» շարադրութիւնը գովեստի արժանացեր էր դասարանին մէջ: Հիմա անվայել էր լռել: Գրեթէ սպասումի մէջ էին:

Երկար չտեւեց: Երանը փրկեց կացութիւնը: Քաջաբար առաջ անցաւ, եւ սկսաւ արտասանել Կարոյի ճառը:

— «Մենք այն ազգի որդիքն ենք, որ զրկուելով հայրենական հողից, ցրուել է աշխարհի չորս անկիւններում»...

Անոր մաքուր եւ յստակ առոգանութեան կրակոտ շեշտերը կը լսուէին անձայն հիացումով: Ոչ ոք կ'ակնկալէր ծաղկատի աղջիկէ մը սորվելու եւ արտայայտելու այդքան կամքի ուժ՝ որ կրնար իւրացնել «Կայծ»երու այդ սքանչելի էջը: Ամէնէն աւելի Պ. Սեպուհը հպարտ էր: Րաֆֆին իր ձեռքովն էր հասեր մեր տունը: Եւ մեր մատաղատի հոգիները բռնկեր էին կրակէ կայծերով:

Գաւաթները իրարու զարկեցին, ու խմեցին սուրբ գործին կենացը, ինչպէս Կարոյի ընկերները:

Ինծի կը թուէր թէ «Կայծեր»ու հերոսներն էին անոնք: Պ. Մեսրոպը ինչքան նման էր Ասլանին: Սեպուհ վարժապետը որսորդ Ավոյի դերին մէջն էր: Իսկ միւսները կը բաղդատէի Ֆարհատի, Սագոյի եւ Կարոյի հետ:

Խանդավառութիւնը անսահման էր: Գլուխները տաքցան: Սանասարեանցին կ'երգէր: Նման երգ մը չէինք լսած, անոր ձայնը կը հոսէր իբրեւ գլգլուն ու վճիտ առու որ լերան կուրծքէն կը բխի: Այնքան ջինջ էր եւ հոգենուագ:

« Եղբարք Հայեր, օտարներէն չկայ յոյս,
Ինչ աչուրնիդ դուք դարձնէք յայս յայնկոյս...»

Ան կ'երգէր յուզումով ու խռովքով, անխռով ու կիրքով: Վիշտ ու տառապանք կար իր երգին մէջ, եւ դառնագին յուսախաբութիւն:

«Հայ չէ այն, որ չզգար Հայուն ցաւերը»...

Բրուտ Տիրանի դէմքը այլափոխուած էր: Ոտքի ելաւ գինիով լեցուն գաւաթը ձեռքը, երկնցնելով Պ. Մեսրոպին՝ բացականչեց.

— Ձայնդ պայծառ, փարձքդ կատար, երգէ մեզի «Ձայն մը հնչեց Հայոց լեռներէն»...

Խումբը միաբերան կ'երգէր: Կը դղրդէր տունը ու կը կարծուէր թէ մարտական բանակ մը կ'անցնի դռն քայլերգով:

« Թունդ թունդ ելան հայ սրտերը»...

Տարիներ վերջ, նախճիրը կը խամրեցնէր աղատատենջ այդ յուսադեղ հոգիները, ընտանիքի հայրեր ու եղբայրներ, արհեստաւոր, դասախարակ, հռետոր, առաջնորդ, անոնք չգիտցան ու չտեսան որ «Թունդ թունդ ելլող հայ սրտերը պողպատ դարձած՝ դիմադրեցին հզօր ու սպառազինուած թշնամի բանակին ու կերտեցին յաղթական հերոսամարտեր ..:

Եկած է...: Իր բարի ու յանկուցիչ ժպիտով կը բաժնէ կախարդական հմայեկները: Ձայնասփիւռը կը շարունակէ գեղեցկացնել օրուան տօնախմբութիւնը:

Դուրսը կը վառին լոյսերը: Խման մարդոց հատ ու կտոր եղանակներ կը տարտղնուին փողոցի երկայնքին: Զբօսատեղիներէն եւ պարասրահներէն կը վերադառնան զոյգեր թեւ թեւի: Կ'աղմկեն, կ'երգեն: Ու կը լսուին արծաթ քրքիջներ, անխառն ողջագուրումներ:

Նոյնացած են տեղացին եւ Հայը— ծաղիկ սերունդը Արմէններուն,— Սփիւռքի զաւակները:

Դուրսը սառ կայ: Ցուրտ է: Սրսփուք մը կ'իյնայ ուսերուս: Ու յարաճուն հին ցաւ մը դաժանօրէն կը փորէ հոգիս:

Զի... «Մենք այն ազգի որդիքն ենք՝ որ զրկուելով հայրենական հողից՝ ցրուել է աշխարհի չորս ծագերուն ...» :

Ամանորի ձիւնածառ ու լոյս գիշեր: Արեւագալի ողջոյն: Նաւասարդեան տաղերգութիւն հեթանոս սրբութեանց: Նորոգող հնութեան, վերծանող ցաւոյս... վերածնէ, վերածնէ ...

ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ

Ներկ եւ այսօր

Ու ահա, դարձեալ՝ Ամանոր:

Ու իր այս դիմաւորումովը ուղիղ քառորդ դարը կը բոլորէ տարագրութեանս:

Քսանը հինգ անգամ Նոր Տարի, օտարութեան մէջ:

Արագ, արագ ու արտորանքով մը եկան ու անցան բոլորն ալ, չղթայ կապած տարիներուս երկանքին ի վեր:

Ու ոչ մէկը նորութիւն մը չբերաւ անցնող օրերուս համար: Ոչ մէկէն բարիք մը, խնդութիւն՝ ուրախութիւն մը չտեսայ:

Եւ ահա տարի մըն ալ, օտար երկինքին ու աստղերուն տակ, դառնութիւններով՝ աղի ու լեղի:

Տարագրութեան, պանդխտութեան տարիներ: Օրերը՝ ակնթարթ, շաբաթները՝ վայրկեան ու ամիսները օրուան մը չափ ալ տեւողութիւն, հեռաւորութիւն չունին:

Նոր տարի, Ծնունդ, Զատիկ ու Բարեկենդան, բոլորն ալ հայրենիքով են ուրախալի, սիրելի ու համակրելի, սպասելի:

Հայրենի Ամանոր... :

Այդ երէկ չէ՞ր տակաւին:

Ու այն օրերուն, ինչո՞ւ այնքան կ'ուշանար ան: Այնքան դանդաղ կը չափէր իր կարկինները: Շատ կամաց կը փոխէր իր քայլերը եւ, մեզի՝ մանուկներուս համար սիրտ հատնում կը պատճառէր մինչեւ որ հասնէր ու ճակատնիս համբուրէր ... :

Նոր տարին՝ հայրենի երդիքին տակ ու ճրագին առջեւ:

Այն օրերուն, մենք հաւատացած էինք, որ մեծերն էին Նոր Տարին բերողը:

Ու անոնք՝ մեր երէցները, ու մենք՝ մանուկներս շարան շարան, տունէ տուն:

Գոհունակութեամբ երէցներն՝ իրարու.

— Շնորհաւոր Նոր Տարի եւ բարի Կաղանդ.

— Հանդերձ բարեկամներով, սիրելիներով:

Մանուկներս, մեր ծիծղուն ու ծաղկուն այտերով ու աչուըներով.

Շնորհաւոր Ամանոր
Ինծի բերաւ կապայ նոր,
Ընկուզ, չամիչ ու շաքար ...

Ու երէցները մեզի կը բաժնէին ափ ափ, բուռ բուռ կարմիր չամիչ ու գլուկ, բալոճ, շաքար ու ընկղմէջ, որոնք ծիածանի գոյն կը կապէին մեր մատղաշ ու մատաղ ափերուն մէջ ու մեր աչուըները կը ծաղկէին անոնց գոյներուն հանդոյն:

Սակայն, այն օրերուն կ'ուշանար ան՝ Նոր Տարին:

Որովհետեւ, անհատնում գործեր կային լրանալիք, ընելիք դեռ մանուկներուս համար: Հորթերը, գառները եւ ուլերը արածեցի՞ր: Որան կրեցիր ու կամը կամնեցի՞ր: Խոյերն ու նոխազները աչնան զատուելէ ետք արածեցիր ու խառնեցի՞ր հօտերուն: Ձիւնը եկաւ ու ծածկե՞ց դեղը՝ բարձրանալով տանիքներուն ու տուներուն մինչեւ մէջքերը, երբեմն ամբողջութեամբ: «Պնակ»ը ճիտի կախ՝ կամ քերական մը մերկ ծոցդ ... , «փնջակ»ը կամ հաստ կողքերով «Մայրենի լեզու»ն պայուսակիդ մէջ կամ ձեռքիդ բռնած դպրատան ճամբան բռնեցի՞ր:

Ահա այդ բոլոր գործերուն լրումէն վերջ՝ Ան կրնար այցելել դեռ մանուկներուս: Ահա այն ատեն, մեր երէցները մեզի կը բերէին, կ'աւետէին Նոր Տարին:

Այն օրերուն, երբ թիզ ու կէս հասակ ունէի տակաւին ու երբ հօրս, Գիրգոր աղբօրս կամ սօսեհասակ Կարամուսիս քովն ի վեր կը բուսնէր ու աչուիս յառած կը նայէի իրենց հասակին, որքան կը բաղձայի, կ'ըղձայի որ ես ալ շուտ մեծնամ, իրենց չափ հասակ ու բարձրութիւն ունենամ, կտրիճ, երիտասարդ դառնամ:

Որքան կ'ուզէի, կը տենչայի որ տարիները արագ թաւալումով մը զիս ալ անոնց հասակին ու լայնքին հասցնէին:

Որ ալ գառ ու ուլ չարածէի, այլ՝ հովիւ դառնայի դայլերէն անվախ: Որ ալ որա չկրէի ու կամ չկամնէի, այլ՝ խուրձ կապող ու ջորիքը բեռցնող դառնայի: Որ ալ խոյ ու նոխազ արածող չըլլայի, այլ՝ հերկւոր ու սերմնացան ըլլայի: Որ ալ դպրատուն չերթայի ձմեռները... այլ՝ լսարան յաճախէի ծխիկը շրթունքիս ու ֆէսը ծռած:

... Երէկ էր այդ: Անդարձ, ու անհետ կորան այդ անոյշ օրերն ու երազները, մոմուռ յիշատակ մը թողելով հոգիիս խորը:

Իսկ այսօ՞ր: Կը սոսկամ իրեն հանդիպելէ: Տարադիր ու վշտահար հոգիս կուլայ, կը մղկտայ իր դէմքին նայելով անգամ:

Երէկ՝ անհամբեր կը սպասէի իրեն որ շուտ գար, շրջանը շուտ ընէր ու հասակս բարձրացնէր, թեկուզ լայնցնէր որ արտերս հերկէի լծվար դառնալով: Որ գոգնոցը կապած սերմնացան դառնայի մեծ հայրիկիս կամ հօրս պէս «հարօր – ձող» հաստ բազուկներով ու սանդի հանդոյն լայն ափերով: Որջորիներուն վրայ նետուած փայտն երթայի Ըներեսր կամ Ախմրչատ, դեղիս կորիճներուն պէս ծոպաւոր ու տալ ֆէսը ծռած, դեղի աղջիկներուն գաղտուկ նայուածքին ու սէրերուն արժանանալով:

Շուտ չէր գար Նոր Տարին, կ'ուշանար ու հոգի կը հատցնէր այն օրերուն, երբ դեռ տղայ էի ու հայրենի գեղիս մէջ:

Այսօ՞ր, երբ հայրենիքէ զրկուած եմ ու ալ չունիմ գեղ, տուն ու ճրագ, մեծնալ չեմ ուզեր... Նոր Տարի չեմ ուզեր, բայց ան կուգայ, կուգայ ամուր երեսը, վազելով ու շունչը կտրած:

Այսօր, երբ ալ չունիմ արտ ու հերկ, լուծք–լուծքեզներ եւ ոչ ալ սերմ՝ ցանելու, ոչ ոչխարի հօտեր ու օպա, ու տարիներուս ալ շատնալու պէտքը չունիմ ... կուգայ, կուգայ թեւեր կապած ու սաւառնելով:

Այսօր, երբ ալ չունիմ ոչ մէկ ինչ, ընչազուրկ դարձած՝ նետուած եմ հեռու, բոլոր ողջ կամ մեռած՝ նահատակ սիրելիներէ, Ան կուգայ առանց պահիկ ուշանալու, ու սաղայէլի մը պէս ծիծաղելով ու ծաղրելով, այնքան ամուր փարած իմ դժբախտ տարիներէս հատ մըն ալ խլելով տփչս:

Այսօր, երբ վշտահար ու մենաւոր նետուած եմ օտար ու խորթ ափերու վրայ ...:

Նոր Տարի՞,— Քանի որ չունիմ գեղ, արտեր ու եզներ, չեմ ուզեր անունդ անգամ արտասանել:

Գնա, այցելէ անոնց, որ գեղ ունին ու արտեր, ու փարթամ յարկեր... Ու ամէն, ամէն ինչ ու քեզի կը սպասեն անհամբեր, սրտատրոփ: Ես, այսօր բան մը չունիմ, ու քեզի ալ պէտք չունիմ, չունիմ ... :

Ն. ՇԻՆԱԿԱՆ

ԿԱՂԱՆԴԸ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ՕՐ Է ԲՈԼՈՐԻՆ ՀԱՄԱՐ: ՑՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉՆ ԱԼ Կ'ՈՒԶԷ ՈՒՐԱԽԱՑՆԵԼ ԻՐ ՊԱՇՏՊԱՆԵԱԼՆԵՐԸ, ՕԳՆԵՑԷՔ ԻՐԵՆ:

Վիրաւոր Նարդունին

Տառապակոծ ցաւէդ հազիւ փոքր ինչ սթափած, մշակ անձնազոհ, նետուեցար դարձեալ դաշտը գրչի ուր զարնուած էիր անխնայ, ամենաթանկագին զգայարանքէդ :

Ոչ արեւը երկարատեւ եւ ոչ ալ ուշ գիշերի լուսնկան, չէին կրցած կասեցնել տիեզերական հմտութեան ծարաւի՝ քու անյագ կիրքդ: Մինչեւ որ առաւօտ մը, սեւ ճակատագիրը բիրտ կատակով մը զգետնեց քեզ մութ խաւարով, դէպի լոյսը, ալ աւելի լոյսը քու մոլեգին խոյանքիդ մէջ: Ինքդ իսկ փիլիսոփայ մարդ, ստոյիկեան մտածողութեամբդ, դիտել արդէն ունայնութիւնը կեանքին, եւ առաջիններէն ես զայն ձաղկողներէն: Բայց եւ այնպէս, կ'երկնես կրկին գեղեցկութիւնը նոյն այդ կեանքին, ինչպէս այսօր, ահա, քու ցաւիդ մէջ, ճիգով մը դերադոյն, լոյս կը սփռես՝ գրչիդ կարօտ ու լռութեամբ որբացած՝ անթիւ հիացողներուդ: Կ'ափսոսաս որ չգիտցար յարդը այն թանկագին գործիքին որ աչքն է եւ կը յայտնես այն արժէքը որ կը ներկայացնէ աչքը մանաւանդ մտաւորականի մը համար, աւելցնելով որ առանց այդ աչքին կը մարի ճրագը որ կը լուսաւորէ մարդուն ներսն ու չուրջը:

Սիրելի Նարդոնի, իրաւամբ անվիճելի է աչքին անհաւասարելի արժէքը մարդկային մարմնոյն վրայ: Առանց անոր կեանքը աւերակ մըն է միայն, բայց թոյլ տուր ինձ ըսել, որկայ ուրիշ թանկարժէք մեծութիւն մը, անտեսանելի զգայարանք մը, որ կարծես կը գերազանցէ աչքը: Իմացականութիւնն է այդ, որմէ իսկ կը բխիմաստութիւնը, եւ դուն ի բնէ առատապէս օժտուած անկէ, այսօր ահա անոր շողերով կը ճառագայթես, «Յառաջ»ի յաջորդական էջերով, աչքերդ փակ եւ ոչ ալ հարազատ մատներով...: Քու այդ դժբախտութեանդ մէջ, մենք քեզ ալ աւելի մեծցած, բարձրացած կը տեսնենք, հաւատա Նարդոնի: Յիշէ Միլտոնը...: Ցեղին դրադէտն ես դուն, բայց ամէնէն առաջ դուն սեփականութիւնն ես այն սերունդին որ նոյն այդ ցեղին արհաւիրքով սնանեցաւ, այն սերունդին որ իբրեւ օրօրոց, Տէր Զօրի անապատները միայն ունեցաւ եւ որուն անկուն երգիչն ու պահակը եղար տարիներ շարունակ :

Զարնուեցար՝ ստեղծագործութեանդ վառ շրջանին, պատնէշիդ վրայ, նման այն Մեծ Հայուն, որ Մասիսի փառաբանանքը անգամ մը եւս շրթներուն, ինկաւ չանթահար, եւ եթէ Նախախնամական հրաշքը չժպտեցաւ անոր, որ դարձած մահարձան, դամուեցաւ անկողնոյն, մինչեւ որ տապալեցաւ, այս անգամ անկենդան, առանց իսկ կարենալ արտասանելու իր դիւցազներգութեանց աղբիւրին՝ Հայոց լերան անունը... Ապուշ խաղերը՝ ապուշ կեանքին: Գէթ դուն, կարենայիր խորտակել, վաղօրէն քեզ խոցոտող հարուածը եւ չուտափոյթ ապաքինումով, շարունակէիր արդասաւորել արդէն իսկ իր կատարելութեան հասած պաշարդ, որուն առջեւ, մենք, իբր թէ «նորընծաներ», կը մնանք դաճաններ միայն:

Օն ուրեմն, մեր սիրելի Նարդոնի, Արմաշի երկինքն է որ կը ձայնէ, կանչնէ, բազմէ քու թանկագին գանձիդ՝ դրասեղանիդ առջեւ եւ տուր Հայ մշակոյթին եւ մեզի դոհարները՝ մտքիդ ու գրչիդ:

ԳԵՂԱՄ ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԽՆՋՈՅՔԸ

ՎԱԼԱՆՍ — Կիրակի, Դեկտեմբեր 26, յայտարարուած ժամանակէն առաջ, արդէն լեցուած էր «Ա. Ահարոնեան» սրահը:

Նոյն պահուն կաթող. պատուիրակը ժողովի հրաւիրած էր գաղութիս ունեւորները, ի նպաստ Երուսաղէմի աղէտեալներուն հանգանակութիւն կատարելու, իսկ Ֆութպոլի դաշտին վրայ ալ Հայ Մարզական միութեան կարեւոր մէկ խումբը մըրցում ունէր :

Եւ սակայն մեր սրահը լեցուն էր:

Յ. Կ. Խաչի նորընտիր վարչութեան ատենապետուհին՝ Տիկին Փ. Կօշկակարեան հանդէսը բացուած յայտարարեց կարճ բանախօսութեամբ մը. հրաւիրեալներու փափաքով սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Մ. Պօյաճեան եւ սկսաւ հաւաքոյթին պաշտօնական մասը: Ստեղծուեցաւ հայկական խանդավառ եւ ոգեպարար մթնոլորտ մը, որուն մէջ ծերն ու երիտասարդը, մանուկն ու պատանիներ հետզհետէ երեւան եկան իրենց յատկութիւններով եւ շնորհներով:

Առաջին արտասանողն էր փոքրիկն Ցամիկ Կօշկակարեան, «Հայրենիքիս»յաջող արտասանութեամբ, որուն յաջորդեց շնորհալի երիտասարդ Կարապետ Սիմոնեանը նոր երգ մը երգելով եւ ծափեր խլելով :

Ապա ընդհանուր ոգեւորութեամբ երգուեցան « Զայն մը հնչեց», «Վէրքերով լի», « Լուսին չկար», « Զորբորդ գնդի», «Կարկուտ տեղաց», « Հեռաւոր երկիր » եւ ուրիշ բազմաթիւ խմբերգներ (ազգային եւ ժողովրդական):

Փոքրիկն Ժանէթ Խաչիկեան արտասանեց « Հայ ուխտաւորը», ուրիշներ ալ ուրիշ հատընտիր կտորներ :

Ընկեր Թեպոյեան, Ս. Խաչմանեան, Մեսրոպ Տօնիկեան, Օր. Եղիսաբէթ Տօնիկեան, Պերճուհի Կօշկակարեան եւ ուրիշներ իրենց երգերով կրկնապատկեցին խանդավառութիւնը:

Ամբողջ չորս ժամ հայ երգն ու խօսքը տիրապետեցին, խանդավառեցին եւ հայրենի յիշատակները արծարծեցին, պահ մը փարատելով օրուան տաղտուկն ու մտահոգութիւնները :

Պիւֆէն խնամուած էր եւ պէսպիսուն: Տիկիններ՝ Կ. Պօյաճեան, Վ. Պաղտասարեան, Օրիորդներ Սիւզան Գասեան, Պ. Կօշկակարեան եւ ուրիշներ շնորհաւորելի եռանդով եւ բարեխղճութեամբ սպասարկեցին :

Այս առթիւ խօսելու հրաւիրուեցաւ ընկեր Ազգին Մարտիրոսեան որ կարճ եւ կուռ բանախօսութեամբ մը դոհացուց հանդիսականները :

Հանդէս – խնջոյքին պաշտօնական մասը վերջացաւ ժամը 9ին, մինչ այդ, հինգ վայրկեանի մէջ նուէրներէ գոյացաւ շօշափելի գումար մը :

Դժուար էր բաժնուիլ հայկական հարազատ մթնոլորտէն, այնպէս որ շատեր մնացին եւ շարունակեցին ուրախութիւնը մինչեւ կէս գիշեր :

Կեցցեն մեր Խաչուհիները: Եղանակի առաջին ձեռնարկը լաւագոյն քաջալերանքը հանդիսացաւ իրենց ջանքերուն:— Ներկայ մը

ԿԱՐՏԱՆ — Լէ Միլի դպրոցին ի նպաստ տրուած երեկոյթը տեղի ունեցաւ 26 Դեկտեմբեր :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ — Կիրակի 26 Դեկտեմբեր, Հայ Մարզականին (U. S. A.) Ա. խումբին ախոյենական Promotion d'Honneur Match Retourի երկրորդ մրցումը տեղի ունեցաւ J .A. Cap – Promotion խումբին դէմ, մեր դաշտին վրայ: Հակառակ տօնական օր ըլլալուն խուռներամ բազմութիւն մը լեցուած էր դաշտը, հայ, ֆրանսացի եւայլն:

Խաղին բացումը ըրին Ռոմանի Հայ Մարզականին (F. C. A. R.) եւ մեր պատանիները: Ռոմանի տղաքը թէեւ հազիւ թէ երկու տարիէ ի վեր կազմուած են, սքանչելի խաղարկութիւն մը ցոյց տուին մերոնց դէմ: Եթէ պարտուեցան, պատճառը այն է որ Վալանսի տղաքը շատոնց մարզուած են, եւ չափահաս, իրենց «փուլ»ին առաջինն են եւ բնաւ չեն պարտուած: Կը մաղթենք որ Ռոմանն ալ Վալանսի մեր տղոց նման, փայլուն յառաջդիմութիւններ կատարէ: Ուրեմն խաղը վերջացաւ Վալանսի յաղթութեամբ 3—1:

Ժամը 3ին խանդավառ ծափերով դաշտ մտան, մեր եւ հակառակորդ խումբերը ու անմիջապէս սկսաւ խաղը: Ճակատագրական էր մըրցումը: J. A. Gap նախապէս պարտուած էր մերիններէն. Այս անգամ մեր դաշտին վրայ են, իրենց անկարելին կը փորձեն հակառակ 160 քիլոմեթր հեռաւորութենէ մը եկած ըլլալնուն: Դժբախտաբար մեր խումբը դարձեալ լրիւ չէր: Լաւագոյն խաղացողը եւ յանդուգն Աւագ Ժամագործեանը վիրաւոր էր: Ուրիշ բացականներ ալ կային: Հակառակ այս բոլորին, մեր յառաջապահները առաջին կիսախաղին խիստ արագ «փաս»երով ամբողջ 17 վայրկեան հակառակորդը նեղեցին եւ 26րդ վայրկեանին Ոսկի Թաթիկեանը շահեցաւ առաջին նշանակէտը: Դաշտը խլացուցիչ բացականչութիւններով լեցուեցաւ: Չորս վայրկեան վերջ, նոյնքան յաջող կէտ մը շահեցաւ պատանի Սիւփրիզ: Առաջին կիսախաղին նշանակէտ մը շահեցան Կափցիները:

Բ. կիսախաղը ամբողջութեամբ անցաւ երկու կողմին համար ալ ապարդիւն: Խաղը վերջացաւ մեր յաղթութեամբ 2—1:

Այժմ մեր խումբը «փուլ»ին ընդհ– դասաւորման մէջ երկրորդ կը հանդիսանայ: Նիւթական լայն միջոցներ պէտք են, աւելի բարձր աստիճանի մը հասնելու համար: Այս առթիւ շնորհակալութեամբ կը յայտնենք թէ Վալանսի առեւտրականներէն Պ. Արապեան միանուագ նուիրած է 30.000 ֆրանք: Անշուշտ ուրիշներ ալ պիտի հետեւին այս գեղեցիկ օրինակին, Վալանսէն թէ դուրսէն:

Թղթակից

Ներկայ էին գիւղին բոլոր ծնողքները: Մեր գիւղը քաղաքէն հեռու ըլլալով, դուրսէն ոչ ոք եկած էր, բայց շատ խանդավառ հանդէս մը եղաւ: Արտասանեցին փոքրիկներ 6—10 տարեկան: Արտասանեցին ու երգեցին Նոր Սերունդին տղաքները ու աղջիկները: Գովելի է մեր ուսուցիչը որ Մարսէյլէն կուգայ շաբաթը մէկ անգամ, հայերէն սորվեցնելու համար:— Յ. Ս.

ԵՐԲ ԿԸ ԿԱՐԴԱՔ ՕՏԱՐ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՏԱԳՆԱՊԸ, ՉԷ՞Ք ԽՈՐՀԻՐ ՁԵՐ ԹԵՐԹԻՆ ՄԱՍԻՆ:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (61)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՍԵՒ ԼԵՌ

Երբ դուրսէն ներս մտաւ ծառերուն տակ 3—3՝ չորս չորս զինուած երիտասարդներ ցրուած էին. ոմանք նստած ոմանք ընկողմանած եւ երբ զինքը տեսան, ամէնքը ցատկեցին ոտքի ելան, իբրեւ թէ աներեւոյթ զօրութենէ մը ցնցուած :

Ամենուն իր պարզ ձեւը առանց փոխելու, մէջերնին կեցաւ, իր կենդանի աչքերը ամէն աչքերու մէջ մը պտըտցուց, Սարգիսը, Բարկէնը, եւ Տորոսի ճամբորդութեան ընկերները ամէնքը տեսաւ, նաեւ անոնք որ առաջին անգամ կը նշմարէր :

Հայու տղաք, Թորոսն եմ ես, Լեւոնի որդի, ես բանտէ, շղթաներէ ազատած եկայ ձեր մէջ, բայց ձեզ ալ կը տեսնեմ որ գերութեան մէջ կը հեծէք. մեր հայրերը այդ գերութենէն ազատելու համար իրենց Հայաստանի դաշտերն ու քաղաքները թողուցին եւ այս լեռները եկան, թէ որ գերութիւնը նախատինք էր, օտարութեան մէջ նոյն վիճակին մատնուիլ, այդ նախատինքներուն անտանելին է. ես ուրեմն եկայ որ ձեզի հետ այս գերութեան ամօթի եւ նախատինքի շղթաները կոտրեմ, ով որ ինծի պէս սրտին մէջ այդ փափաքը կը զգայ եւ մահուընէ չըվախնար, թող ետեւէս գայ, լուռ ու մունջ ինծի հետեւի եւ ես ինչ որ ընեմ, նոյնը ընէ :

Ամէնքը կարգաւ շարուեցան եւ լռութեամբ իրեն կը նայէին: Բարկէնին ակնարկ մը ըրաւ Թորոս եւ կամաց ձայնով քանի մը հրամաններ տալէն վերջը, տեսաւ Եփիմէն որ տանիքին վրայ կեցած իրեն կը նայէր, գլխով զայն բարեւեց, երբ սկսան սրանալ ամէնքը՝ քսան եւ հինգի չափ երիտասարդներ իր ետեւէն գացին, ու ինք Ամուտայ ամրոցին անմատչելի կողմը վերելակեց :

Ամառուան տաք օրերն էին եւ կէս օրուան ժամանակը շատ մօտ էր. մարդ չի կար դուրսը ամենեւին, ուստի մեր զինուորները մէկուն չի հանդիպեցան, բայց արդէն շատերը գայթակղած էին իրենց զօրավարին յանդուգն ձեռնարկութեան, եւ տղայական խաղու մը տեղ կը դնէին. այս ընթացքը դիտէին որ շատ երկայն չի կրնար քշել, բայց տեսնելով Սարգիսը որ անմռունչ եւ լուրջ հաւատքով Իշխանին կը հետեւէր՝ նոյնը ամէնը միամտաբար կատարեցին, մինչեւ Թորոս իր թուփերուն առջեւ հասաւ, հոն առանց խօսելու սուրին օգնութեամբ թուփերը մէկդի ընելով երբ գետին պառկեցաւ եւ քիչ քիչ զգուշութեամբ ծակէն ներս մտաւ եւ անհետացաւ՝ ամէնքը զարմացան մնացին, ահա Սարգիս ալ նոյնպէս եւ անոր ետեւէն ուրիշ տասը՝ քսան եւ բոլոր խումբը ներս մտան:

Վերջի մտնողները երբ հասան, ծառաւունկին մէջտեղ կեցած էր Թորոս, եւ անխռով իրենները կը սպասէր. դարձաւ եւ ըսաւ.

— Տղաք անօգուտ արիւն եղեռն է, ով որ անզէն եւ անդիմադիր մէկուն զէնք վերցնէ մարդասպան է եւ վատ, եկէք ուրեմն :

Կէս օրը արդէն քիչ մըն ալ անցեր էր, ուստի երբ յարձակեցաւ Թորոս սպառազէն եւ իր զինուած մարդիկներով ընթացքը բնակարանին դրան առջեւ լսուեցան, իրենց զէնքերուն փայլը տեսնուեցաւ, փայնասուն եւ աղաղակ մըն է փրթաւ, պահապաններ եւ զօրականները զէնքի կը դիմէին. կիները եւ տղաքները կուլային, կ'ողբային եւ կը ճչէին, դռներ՝ վանդակներ՝ փեղկեր շառաչմամբ կը գոցուէին. վերջապէս սոսկալի շփոթութիւն մը տիրեց բնակարանին մէջ :

Իսկ Թորոս անխռով, Սարգսին հրաման տըւաւ բերդին մեծ դրան վրայ վազել քանիմը ընկերով բանալ եւ Կոստանդնի զօրքը թէ որ հասած էին՝ ներս առնել, ու բերդէն ողջ մարդ ամենեւին դուրս չը թողուլ:

Իրօք, Սարգիս յաջողեցաւ դուռը գտնել եւ քանի մը պահապաններն որ հոն կեցեր էին սպաննել եւ զինաթափ ընել, բայց Կոստանդին չկար, ուստի ինք հոն սպասելու հետ եղաւ, իսկ Թորոս առանց ժամանակ կորսնցնելու յարձակեցաւ բնակարանին դրանը, մէկ երկու զինուոր որ իրեն դէմ կը խիզախէին, իր սոսկալի սուրին հարուածներով գետինը փռեց եւ շարունակ ահագին ձայնով կը գոչէր թէ՝

— Ով որ անձնատուր ըլլայ, անոր մահ չկայ. վայ դէմ դնողին:

ՏԵՐԵՆՑ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՆ ԱԼ պիտի օգտուին ընկերային ապահովագրութենէն, 1949 Յունուար 1էն բսկեալ: Պետութիւնը 60 միլիոն ֆրանք պիտի վճարէ 1948ի վերջին եռամսեային, 240 միլիոն ալ 1949ին: Ուսանողներուն բաժինը չէ ճշդուած տակաւին: Թերեւս ամսական 40—60ֆրանք որոշուի:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մետաղագործութեան նախարարը, Թեւոսեան (Հայ) Դեկտեմբեր 31 թուակիր նամակ մը ուղղելով Ստալինի, կը ծանուցանէ թէ երկիրը մեծապէս գերազանցած է պողպատի նախապատերազմեան արտադրութիւնը, չատ ետ ձգելով Անգլիան: Իր յայտարարութեան համաձայն, Խ. Միութիւնը այժմ պողպատի երկրորդ ամենամեծ արտադրիչն է աշխարհի մէջ: 1948ի չորրորդ եռամսեակին գերազանցած են նաեւ ձոյլ երկաթի արտադրութիւնը: Նախապատերազմեան վերջին տարին, 1940ին Խ. Միութիւնը տարին կ'արտադրէր 18 միլիոն թոն պողպատ եւ 15 միլիոն թոն ձոյլ երկաթ: Պ. Թեւոսեանի նամակը հետեւեալ յաւելումները կը հաղորդէ 1947ի վրայ.— Պողպատ՝ 27 %, ձոյլ երկաթ՝ 22 %, խողովակ՝ 39 առ հարիւր են.: Միւս նախարարներն ալ աւետաբեր հեռագիրներ ուղղած են Ստալինի, հաղորդելով կատարուած յաւելումները: Քարիւղի արտադրութիւն աւելցած է 19 առ հարիւր, Ուկրայնայի ճարտարարդործութիւնը՝ 60 % են.: Ուրանիոմի արտադրութիւնն ալ աւելցած է Սաքսոնիոյ մէջ (արեւելեան Գերմանիա):

ԿՈՄԻՆՖՈՐՄԸ (Համայնավարական Տեղեկատու դիւան) իբրեւ նոր տարուան պատգամ կը յայտարարէ թէ «աշխարհակալներուն շրջանը անցած է եւ բոլոր ճամբաները դէպի համայնավարութիւն կը տանին»: Առաջին էջին վրայ փռուած խմբագրականով մը, իր պաշտօնաթերթը կ'ըսէ թէ անցեալ տարուան ընթացքին Խ.Միութիւնը եւ իր ուղեկից պետութիւնները «չատ մը յաղթանակներ չահեցան աշխարհակալութեան ուժերուն դէմ, բանուոր դասակարգի գլխաւոր առանցքին հետ (Կոմինֆորմ) որ կազմուեցաւ 1947 Սեպտեմբերին: Այս առթիւ կը յիչէ մառէչալ Թիթոյի եւ ընկերներուն դէմ արձակուած բանադրանքը՝ 1948 Յունիսին:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ պատերազմական նախարարութիւնը ծառայութեան կոչեց կին բժիշկներն ու դեղագործները: Ճակատ պիտի ղրկուին այն այր բժիշկներ եւ դեղագործները որ կը ծառայեն հիւանդանոցներու մէջ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ հեռագրական գործակալութիւնը եւ անթելը հաղորդեցին թէ հիւսիսային Քորէայի խորհրդային զինուորներուն պարպումը վերջացած է Դեկտ. 25ին: Այս առթիւ կը մեղադրէին թէ Մ. Նահանգները չեն պարպած հարաւային շրջանը, ինչպէս կը պահանջէր Քորէայի ազգ. ժողովը: Ուաշինկթըն կը հերքէ այս մեղադրանքը, պնդելով թէ պարպումը սկսած է 50 % համեմատութեամբ: Ամերիկայի մէջ չեն հաւատար թէ ռուս զինուորները ամբողջովին քաշուած են:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ արեւմտեան շրջանին ամերիկեան հրամանատարը, զօր. Քլէյ եօթը գերման դատապարտեալներու մահապատիժը վերածեց մշտնջենական բանտարկութեան, իսկ ութ մահապարտներու պատիժն ալ իջեցուց տասը տարուան, Նոր Տարուան առթիւ:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը 10 % աւելցուց երեք միլիոն բանուորներու եւ պաշտօնեաներու աշխատավարձքը: Միեւնոյն ատեն պիտի զեղչուին հացին, ալիւրին, օճառին, իւղերու, գարեջուրի, չաքարի, պանիրի եւ բրդեղէնի գիները:

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՆԱՐԻՆՋ հասած է Մարսէյլ, յանկարծակիի բերելով խանութպանները: Դեկտ. 31ին, չորս օրուան ընթացքին 23 նաւեր 6000 թոն նարինջ եւ 2300 թոն մանտարին բերած էին հիւս. Ափրիկէէն: Սպանիա ամէն օր կը ղրկէ 600 թոն նարինջ, ինչ որ գիներու անկում յառաջ բերած է: Մեծաքանակի համար քիլօն 60 Ֆր. կ'առաջարկեն, բայց 45—43ի անգամ գնող չկայ: Փոքրաքանակ վաճառողները գոհ են, իսկ մեծ վաճառականները եւ արտադրիչները կը տրտնջան: Մարոքի արտադրիչներէն մէկը որ 28 միլիոն Ֆր. կը պահանջէր երկու ամիս առաջ, ամբողջ ապրանքը ծախած է 12 միլիոնի:

ՊԵՐԼԻՆԻ օդանաւային երթեւեկը իր 100.000րդ թռիչքը կատարեց Դեկտ. 31ին:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ հայրապետը, կարդինալ Մինծենթի, պիտի դատուի յառաջիկայ փետրուարին, լրտեսութեան, դաւաճանութեան եւ սեւ չուկայի գործառնութեանց ամբաստանութիւններով: Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուած են եւ դեռ ուրիշներ ալ կը սպասուին: Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ կարդինալը գիտէր որ պիտի ձերբակալուի: Այս առթիւ ըսած է եպիսկոպոսներու թէ ոչ եւէ դաւադրութեան մասնակցած չէ, թէ ոչ մէկ խոստովանութիւն պիտի ընէ, ոչ ալ պիտի հրաժարի: Եւ աւելցուցած է.— Եթէ լսեն որ հրաժարած է կամ խոստովանութիւններ ըրած,

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՊՈՄՈՆԻ մասնաճիւղը կը տօնէ 9 Յունուարին կէսօրէ վերջ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

ՊՈՒԼ. ՕՏՏՈՅԻ մասնաճիւղը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, 18 Bld. Denis Papinի, Cabucelle:

Ծոխ յայտագիր, չարժանկար եւ Կաղանդ Պապային նուէրները բոլոր մանուկներուն:

Կը հրաւիրուին ծնողքները ու թաղեցիները:

ՎԱՇՏԱՊԵՏ ՄԻՀՐԱՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ կը խնդրէ Պ. Զօհրապ Պօղոսեանէ (Մարսէյլէն) որ իր նոր հասցէն իմացնէ հետեւեալ հասցէին.— Brigadier M. Boyadjian S. P. 52 176—B. P. M. 5— T. O. E:

ՊՐԷՎԱՆԻ ապաքինարանին հիւանդներուն կողմէ կուգամ հրապարակով իմ եւ հիւանդ ընկերներուս շնորհակալութիւնը յայտնել Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի, Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղին եւ Հայ Կարմիր Խաչի տիկիններուն, որոնք անձնուիրաբար եւ իրենց յաճախակի այցելութիւններով եւ օգնութիւններով կ'ուրախացնեն մեզ:

Պօղոսեան

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ Թիմար Կիւշնենց գիւղէն Գարեգին Կատանեան կը փնտռէ եղբայրները եւ քոյրերը: Վասպուրականի հերոսամարտին գիւղին կռիւներուն փախած են Ըվրիկ գիւղը, ուր հայրը՝ Սահակ կը սպաննուի, իսկ մայրը Հանէն երկու տղոց եւ երկու աղջիկներուն հետ կը հեռանայ քաղաք: Ծամբան աղջիկներէն Սրբուհին կը կորսուի, իսկ 2րդ նահանջին, մայրը իր երկու տղաքներուն Միհրանի եւ Վաղարշակի եւ աղջկան Անուշին հետ կը փախին Կոտուց Անապատ, ուր իրենց հետ.օր կորսուած է: Կ'ըսուի թէ աղջիկներէն Անուշ անցած է Հայաստան: Տեղեկացնել Տիլօեան Սեդրակի Rue d eCallade No. 1, La Ciotat (B. du R.), France: Կը խնդրուի Թեհրանի «Ալիք»էն, Պաղտատի «Գոյամարտ»էն, ինչպէս նաեւ Սուրիոյ եւ Պոլսոյ հայերէն թերթերէն արտատպել: Ճշգրիտ տեղեկութիւն տուողին կարեւոր նուէր:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Աղքատախնամ – Որբախնամ միութեան, տեղի կ'ունենայ 8 Յունուար 1949, չաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի սրահին մէջ, 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժին.— Կ'երգէ Օր. Գոհարիկ Մարտիկեան (Փօլ Մօնթալ), ձայնասփիւռի եւ Ֆր. բեմի իրապաշտ երգչուհին: Կը նուագէ աքորտէոնիստ Յարութիւն Այանեան (ինը տարեկան): Կը պարէ եւ կ'երգէ Ֆիլիփ Փափազեան, Կովկասեան պարերեւ Քլաքէթ (15 տարեկան):

Կիկօ եւ իր խումբը մասնակցութեամբ Պ. Ջէօրէքճեանի:

Նորութիւն.— Գնդակախաղի մեծ մրցում, պարող զոյգերու կողմէ: Շահողները կը ստանան արժէքաւոր պարգեւներ:

Տոմսերը կը ծախուին.— Յ. Փափազեան 3a rue Lafayette, Ա. Մենծիկեան 43 rue Ste. Barbe, Լ. Եավրուեան 23 rue Sénac, Յ. Մճըրիկեան 8 rue de la Providence, Մ. Պօղոսեան 53 rue Nationale:

Տոմսերու գիները երկու անձի համար 250 Ֆր.:

պէտք է «վերադրեն մարդկային տկարութեան եւ չեղեալ համարեն:— Կառավարութիւնը կարգ մը նամակներ հրատարակեց, ապացուցանելու համար թէ կարդինալը դաւեր կը սարքէր Փէշթայի ամերիկեան դեսպանին հետ: Ֆրանսայի Ազգ. ժողովին մէջ բողոքներ եղան կարդինալին ձերբակալման դէմ:

ԱՀՌԵԼԻ ՓՈԹՈՐԻԿ ՄԸ, որ ժամական 150 քիլոմեթր արագութեամբ կը սուրար, ահագին աւերներ գործեց Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ առ հասարակ հիւսիսային Եւրոպայի մէջ, չաբաթ եւ կիրակի: Երթեւեկը դադրեցաւ Մանշի մէջ: Անգլիական հսկայ չոգենաւը, «Քուին Մէրի», որ 81 հազար թոն տարողութիւն ունի, խրեցաւ Շէրպուրի բացերը, երբ Նիւ Եորք կ'երթար 1740 ճամբորդներով: Զորս նաւաձիգներ 13 ժամէն ազատեցին չոգենաւը որ Անգլիա վերադարձաւ, քննուելու համար: Ֆրանսական նաւ մը Տիէփէն Անգլիա հասաւ 24 ժամուան յապաղումով Տասներեք հոգի զոհ գացին նաւաբեկութեանց: Հարաւ. Ֆարնսան ալ ազատ չմնաց փոթորիկէն: Նիսի հռչակաւոր Փռոմընատը ողողուեցաւ եւ աթոռները դէպի ծով քշուեցան: Մառաններ ողողուեցան, պատեր եւ տանիքներ վնասուեցան: Աւելի քան 150 ծխնելոյզներ քանդուեցան Լիոնի մէջ եւ մէկ հոգի մեռաւ:

17 ՀՈԳԻ ԽԵՂԴՈՒԵՑԱՆ եւ 7 հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան Ռէնի մէջ: Գնդախաղի խումբ մը նշանակուած վայրը կ'երթար, երբ կառքը գլորեցաւ աւազանի մը մէջ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբ Զորեքշաբթի 5 Յունուար ժամը 8.30ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթակոմիտէն Զորեքշաբթի 5 Յունուար ժամը 8.30ին:

ՋԱԽԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէն այս ուրբաթ ժամը 8.30ին:

ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէն այս հինգշաբթի ժամը 8ին:

ԹԱԹՈՒԼ խումբը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին:

ԻՇԽԱՆ խումբը այս կիրակի ժամը 9ին:

ՔԵՌԻ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ՔՐԻՍԱՓՈՐ խումբը երկուշաբթի 10 Յունուար, ժամը 8.30ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը երկուշաբթի 10 Յունուար ժամը 8.30ին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կ. ներկայացուցիչը:

Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

CUIRS ET PEAUX

FOURNITURES POUR CHAUSSURES

Ets. GEROSC

(Տէր եւ Տնօրէն ԺԻՐԱՅՐ ՈՍԿԵԱՆ

13 Rue des Dominicaines

MARSEILLE

Tél. Colbert 76–39

« GEROSC» Տունը, ամանորի առթիւ, կը յայտնէ ջերմագին շնորհաւորութիւններ իր յարգոյ յաճախորդներուն:

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ մեծ վիճակախաղը քաշուած է Միջմասնաճիւղային ժողովին մէջ եւ չահած է 1390 թիւը (Վ. Մախոխեանի նկարը):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Պ. Վահրամ Մանկասարեան, Օր. Հայկուհի Մանկասարեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Քէպէլեան, Գարակէօզեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն մասնաւորաբար Դպրոցասէր վարժարանի նախկին սանուհիներուն եւ բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց կնոջ, մօր եւ ազգականին՝ ՏԻԿԻՆ ԱՍՏՂԻԿ ՄԱՆԿԱՍԱՐԵԱՆԻ մահուան առթիւ: Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Դեկտեմբեր 29ին, Ալֆորվիլի մէջ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ տօնական օրերու Փարիզի եկեղեցւոյ պաշտամունքներուն.—

Յունուար 5, Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան, չորեքշաբթի, երեկոյեան սկիզբ. ժամերգութեան ժամը 15.30ին, բազմաձայն Ս. պատարագ ժամը 17ին:

Յունուար 6ին Տօն Ս. Ծննդեան, հինգշաբթի սկիզբ ժամերգ. ժամը 8ին, բազմաձայն Ս. պատարագ ժամը 10, Ջրօրհնէք ժամը 12ին, պատարագիչ՝ գեր. Տէր Արտաւազդ Արք. Սիւրմէեան Հայրապետական պատուիրակ:

Յունուար 7, Բ. օր Ս. Ծննդեան, յիշատակ Մեռելոց, Ուրբաթ Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Եկեղեցասէր հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի:

ԿԱՐԱՊԵՏ Ա. ՄՈՄՃԵԱՆԻ

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

8 Յունուարէն 22 Յունուար 1949:

Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris: métro Pont - Neuf: Բացումը 8 Յունուար ժամը 3ին:

Կարելի է այցելել ամէն օր կէս օրէ վերջ բացի կիրակիէն:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ սեղանը առանց աւանդական օղիին որբ եւ տխուր կ'ըլլայ: Փութացէք ուրեմն ապահովել հռչակաւոր «ՇԻՐԱԿ ՕՂԻ»ի չիչեր, ամէն վիչտ մոռցած զուարթ տօնախմբութիւն մը մեծարելու համար ձեր սեղանը շրջապատող սիրելիներու:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մեծ եւ ուժով կարի մեքենաներու վրայ իրենց բնակարանին մէջ աշխատողներ: Տեւական գործ եւ լաւ վարձատրութիւն: Դիմել Պ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆի, (Sud - Est Récuperation), 2 Chemin de la Promenade, Lyon (Rh.):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 5 Janvier 1949 Չորեքշաբթի 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5736—Նոր շրջան թիւ 1147 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԸ 1948ԻՆ

5.— ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Բառին լայն առումով ազգային կեանք եւ արդիւնաւոր գործունէութիւն կ'ապահովեն, անշուշտ, Միջին Արեւելքի երկիրները, — Եգիպտոս, Լիբանան, Սուրիա, Իրաք եւ Իրան: (Կրնայինք յիշել Կիպրոսն ալ, իր բազմազան յարմարութիւններով, թէեւ 3000ը չանցնիր մեր համրանքը):

Այս երկիրներէն անոնք որ տիրացան իրենց անկախութեան, փոխանցման շրջան մը կ'անցնեն: Հետեւաբար շատ մը աւանդական, ընկալեալ սովորութիւններ հետզհետէ կը փոխուին:

Ազգայնական ոգին է որ կը տիրապետէ բոլորին մէջ ալ, եւ օրէնքները կը խմբագրուին այդ ուղղութեամբ: Սակայն եւ այնպէս, թանկագին առաւելութիւններ կը ներկայացնէ փոքրամասնութեանց իրաւական ճանաչումը:

Այդ կարգուսարքին շնորհիւ է որ ամէն տեղ ալ ունինք բազմաթիւ դպրոցներ՝ հազարաւոր աշակերտներով: Այսինքն կրնանք 90 % սերունդ փրկել առանց մեծ դժուարութեան, եթէ գիտակցօրէն կատարենք մեր պարտականութիւնը:

Տարբերութիւններ կան մէկ երկիրէն միւսը, համաձայն տեղական պայմաններուն կամ յաջորդական իշխանութեանց հայեցողութեան:

Այս տեսակէտէն, մասնաւոր ուշադրութիւն կը պահանջեն Իրանի նախորդ Շահին օրով հաստատուած օրէնքները, որոնք թէեւ մեղմացած են, բայց կարգ մը դժուարութիւններ կը պատճառեն, ընդհանուր հանգամանք ունենալով:

Եգիպտոսի մէջ 1948ի ընթացքին գործադրուեցաւ այն օրէնքը որ միայն հպատակներուն կը վերապահէ ազգ. ժողովներու ընտրութեանց եւ անդամակցութեան իրաւունքը: Ոչ մէկ միջամտութիւն՝ մեր ներքին գործերուն մէջ, եթէ մենք անդի չտանք, անխորհուրդ ձեռնարկներով:

Առաջնորդարաններ՝ երկու գլխաւոր եւ հայաշատ քաղաքներուն՝ Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ, ընդարձակ եւ գեղեցիկ շէնքերով: Երկու քաղաքներն ալ օժտուած՝ դպրոցներու ցանցով մը: Մեծ մասով կրթարանի վայել շէնքեր: Հաստուծարեր կալուածներ, որոնք մեծապէս կը թեթեւցնեն նիւթական հոգերը: Թեմական կազմակերպութիւն՝ բոլոր ստորոգելիներով:

Դժբախտաբար այս գաղութին մէջ ալ հետզհետէ կը պակսին մտաւոր ուժերը, աւելի ընդլայնելու եւ զարգացնելու համար կրթական վարուցանը: Դեռ վերջերս ուսուցիչներ կը փնտռուէին, մանաւանդ հայերէնի համար (աշխարհաբար եւ գրաբար):

Ընդհանուր երեւոյթ մըն է այս,— սատիճանական խուսափում այն ասպարէզներէն որ ամէնէն առաջ խանդավառութիւն եւ զոհողութիւն կը պահանջեն:

Եգիպտոսի մէջ ալ նոր տարրեր հասած են երբեմնի վաստակաւորներուն տեղ, բայց դժուար թէ կարենան լեցնել անոնց տեղը: Շատեր ալ Հայաստան գացած են կամ արձանագրուած, ինչ որ կը նշանակէ նոր բացեր գոյացնել:

Եղած դպրոցները կրնային տասնապատկել իրենց արդիւնքը, եթէ շատ մը ծնողներ յափշտակուած չըլլային օտար կրթարաններու հրապոյրներէն:

Արդարեւ, նշանակալից թիւ մը կը կազմեն այն հայ աշակերտներն ու աշակերտուհիները որ օտար դպրոց կը յաճախեն: (Շատերը նոյնիսկ ուղղակի, առանց հայկական նախակրթարանէ մը անցած ըլլալու):

Բաղդատաբար հանդարտ այս գաղութը փոթորիկ մը անցուց տարուան վերջերը, իբրեւ հետեւանք Նոյեմբեր 29ի տօնակատարութեան:

Ինչպէս կը հաստատեն հրատարակուած տեղեկութիւնները, առաջնորդը, Մամբրէ արք. Սիրունեան, նախ կը խոստանայ դպրոցները բաց պահել այդ օրը —քանի որ ազգ. տօն չէ — բայց յետոյ գաղտնի կը պատուիրէ որ գոցեն, եւ ինքն ալ կ'անհետանայ, հոգեբանական պահուն: Այժմ գաղութի երկուքի բաժնուած է, ինչպէս տարիներ առաջ:

Հիմնական տեսակէտներ կան որոնց մասին եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ, միշտ ալ պիտի պատահին այսպիսի անախորժութիւններ, այս կամ այն գաղութին մէջ:

Մաղթենք որ երկար չտեւէ նոր տագնապը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կաղանդը անցաւ, մանուկները վայելեցին իրենց տօնին բոլոր բարիքները: Մեծերն ալ իրենց հետ մանկացան մէկ օր, մոռցան թերեւս կեանքի տաղտուկները, եւ տարին ողջունեցին ժպիտով ու լաւատեսութեամբ:

Մանուկը, օրուան արքան եւ վաղուան, գալիքին յոյսը, միշտ ալ մասնաւոր ուշադրութիւնը վայելած է Ֆր. Կ. Խաչին:

Եթէ իր դասընթացքները անոր ազգային դաստիարակութեան համար են, եթէ իր օդափոխութեան կայանները, անոր ֆիզիքական աճման ու պահպանման մտահոգութեամբ են, Մանուկներու Օրուան տօնակատարութիւնները անոր հոգեկան կառուցման ու նկարագրին վրայ լաւագոյն չեշտ մը դնելու համար կը կազմակերպուին, իր բոլոր մասնաճիւղերուն կողմէ:

Հոս, Փարիզ մեծ սրահի մը մէջ տարիներէ ի վեր կը հաւաքուին թէ արուարձաններէ, թէ քաղաքին զանազան անկիւններէն տղաքներ: Անշուշտ անոնց գեղեցիկ հանդէս մը վայել տալն ալ ինքնին հաճոյք մըն է: Բայց մանաւանդ հարիւրաւոր հայ տղաք, իրարու անծանօթ, քով քովի բերելը ուրիշ նպատակ մըն ալ ունի:

Հայ մանուկին մէջ ամէնէն ետ մնացած զգացումը իր ազգային ամբողջականութեան եւ իր հաւաքական արժէքին գիտակցութեան պակասն է:

Ան առիթ ունի օրը տասն անգամ հանդիպելու իր Ֆրանսացի ընկերոջ ազգային արժէքներու արտայայտութեան, հանդէսներով, մրցումներով, դրօսական պտոյտներով, տօնածառերով ու նոյնիսկ բաշխուած նուէրներով:

Իսկ մե՞նք: Ա՞զգ ենք, հաւաքական արժէք ունի՞նք:

Հայ մանուկը, գաղթական ու օտար, եթէ չի կրնար մրցիլ մեծ ազգի մը զաւկին հետ, վայելելով անոր բոլոր առաւելութիւնը, չունի՞ գոնէ տէր ու տիրական մէկըոր կարենայ զիրենք ալ հաւաքել տօնածառի մը շուրջ, նուէրներ բաժնել, իրենց համար, միայն իրենց համար հանդէս մը տալ, որպէսզի կարենայ ինքն ալ հպարտ ժպիտով մը ըսել իր ընկերոջ— Գիտե՞ս, հինգշաբթի օր ի՜նչ գեղեցիկ տօնածառ մը ունեցանք մենք, Հայերս:

Ահա Ֆր. Կապոյտ Խաչին ալ ուզածը: Դնել հայ մանուկին հոգիէն ներս իր հաւաքական արժէքին գիտակցութիւնը եւ անոր տալ ազգային հըպարտութեան առիթ մը, հոգ չէ թէ համեստ:

Այս էիմաստը Յունուար 13ի Փարիզի հանդէսին եւ բոլոր մասնաճիւղերու Մանուկներու Օրուան տօնակատարութեանց:

ՍՕՍԻ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ շատ մը քաղաքներէն քաղաքապետական խորհուրդները եւ ազդեցիկ անձեր ուղղակի դիմում կատարեցին համայնավար հրամանատարին՝ Մաօ Ցէ Թունկի, պատերազմը դադրեցնելու եւ հաշտութիւն կնքելու համար: Հիւսիսային Չինաստանի 29 քաղաքներու եւ նահանգներու ներկայացուցիչները մասնաւոր հեռագրով մը կը խնդրեն որ հրամանատարը ներկայացուցիչներ ղրկէ: Այս բոլոր դիմումները կատարուած են Չանք Քայ Շէքի գլխուն վրայ, ինչ որ կը նշանակէ թէ Չինաստանի նախագահը այլեւս վարկ չի վայելեր: Ամէնէն կարեւոր հեռագիրը ուղղուած է Շանկայ քաղաքէն եւ «Պարոն» կը կոչէ համայնավար հրամանատարը (երեք տարիէ ի վեր «աւազակապետ» կը կոչէին): Հեռագիրը կ'ըսէ.— «Մենք, Շանկայի 6 միլիոն բնակիչներուն ներկայացուցիչները, թախանձագին կը խնդրենք անմիջապէս հրաման արձակել կռակը դադրեցնելու եւ բոլոր խնդիրները կարգադրելու սրտաբաց բանակցութեամբ: Չեզմէ կախում ունի ազգին փրկութիւնը կամ կործանումը»: Չանք Քայ Շէքի զօրաւոր հակառակորդներէն երկու հոգի ճամբայ ելած են դէպի հիւս. Չինաստան, բանակցելու համար բոլշեւիկ հրամանատարին հետ:

ՊԱՅԹՈՒՑԻԿՆԵՐ գտնուեցան Շոսէ տ'Անթէն փողոցի մէկ վաճառատան գետնայարկը: Ուրիշ պայթուցիկներ, հրացաններ, գնդացիրներ, ձեռնառումբեր եւն. գտնուեցան Իվրիի մէջ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ խորհրդարանին 81րդ նստաշրջանը բացուեցաւ Բշ. օր: Շատ կարեւոր խնդիրներ կան օրակարգին վրայ.— Բարձում ցեղային խտրութեանց, Ատլանտեանի դաշինք եւն.:

Խիստ քննութիւն մեծագումար մսխումներու մասին

Ինչպէս հաղորդած էինք, Հաշուակալութեան դիւանը ծանրակշիռ տեղեկագիր մը հրատարակած էր, մատնանշելով շարք մը նախարարութեանց եւ պետական վարչութեանց մէջ կատարուած մեծագումար մսխումները եւ զեղծումները:

Ազգ. Ժողովը իր վերջին նիստին մէջ միաձայնութեամբ որոշեց որ կառավարութիւնը խիստ քննութիւն կատարէ այս մասին եւ պատիժներ տնօրինէ մինչեւ Փետրուար 1:

Նախարարական խորհուրդը անմիջապէս քննիչ յանձնախումբ մը կազմեց նախագահութեամբ դատական նախարարին՝ Պ. Անտրէ Մարիի: Այս քննութենէն վերջ, Ազգ. Ժողովը իր տեսակէտը պիտի յայտնէ յունուար 30ին:

Մատնանշուած մսխումները եւ զեղծումները կը վերաբերին 1946ի եւ 1947ի հաշիւներուն: Այն ատեն պաշտօնի վրայ չէին ներկայ կառավարութեան անդամները. բայց համայնավարներ եւ ներկայ նախարարներէն քանի մը հոգի կը գտնուէին դահլիճին մէջ:

Հրատարակուած տեղեկագրին համաձայն, քանի մը միլիառ ֆրանք ծախսուած է առանց արդարացուցիչ փաստերու: Շքեղ կահ կարասիներ եւ մեծաքանակ ուտեստ գնուած են առանց անհրաժեշտութեան: Գնումներու հրամաններէն շատերը ապօրէն են եւ կամ որեւէ ստորագրութիւն չեն կրեր: Մեծագումարհատուցումներ եւ յատկացումներ եղած են, բայց յայտնի չէ թէ որոնց համար եւ որո՞նց կողմէ: Կարգ մը պաշտօնատուններու մէջ աւելորդ պաշտօններ ստեղծուած են եւ դրամ ճարուած է զանազան միջոցներով:

Շատ մը փաստերու կարգին, տեղեկագիրը կը յիշէ արեւելեան նահանգի մը վարչութիւնը որ դրամ փոխ առած է կապալառուէ մը, վճարելու համար բազմաթիւ աւելորդ պաշտօնեաներու թոշակները եւ փոխարէնը վճարած է պայմանագիր մը կնքելով կապալառուին հետ, պայմանագիր մը որ երբեք չէ գործադրուած: Զինուորական նպատակներու համար կատարուած բռնագրաւումներուն մէջ կը գտնուին մեծ քանակութեամբ ըմպելիներ, սուղ գինիներ, քաղաքային հագուստներ, մինչեւ անգամ կանացի զգեստներ եւ ճերմակեղէններ:

Տեղեկագիրը կ'ըսէ նաեւ թէ կառավարութեան կարասիներու մթերանոցը դրեթէ պարպուած էր, կահաւորելու համար վարչական շէնքեր որոնք երբեք չեն գործածուած: Այս առթիւ անհետացած են շատ մը արժէքաւոր առարկաներ, մասնաւորապէս հնօրեայ օթոցներ: «Կը թուի թէ ոեւէ մէկուն զինուորական համազգեստ հագած ըլլալու իրաւունք կուտար ամէն բռնագրաւում կատարելու քմահաճօրէն»:

Տեղեկագիրը կը յիշէ շատ մը գլխաւոր նախարարութեանց յատկացուած ինքնաշարժ կառքերու բացառիկ թիւը: Այսպէս, պատերազմական նախարարութեան յատկացուած էին 2500 կառքեր՝ յարաբերութեանց, 1200 հատ ալ՝ գործնական նըպատակներու համար. կրթականնախարարութեան՝ 200 կառք, վերաշինութեան նախարարութեան՝ 760, պարենաւորման եւ երկրագործութեան նախարարութեան՝ 100 կառք: Այս կառքերէն շատերը կը գործածուէին այնպիսի անձերու կողմէ որոնք որեւէ պաշտօնական կապ չունէին պատկան նախարարութեան հետ:

Տեղեկագիրը քննադատութիւններ կը պարունակէ նաեւ ընկերային ապահովագրութեան եւ Ֆրանսական Կարմիր Խաչի գործառնութեանց մասին:

Իրազեկներ դիտել կուտան թէ կարգ մը համայնավարներ եւ ընկերվարականներ ուղղակի կապ ունին այս դայթակղութեանց հետ:

Անգլիա՝ հրեաներուն դէմ

Նորէն զրոյց կը շրջի թէ Իսրայէլի զինուորները անցած են Եգիպտոսի սահմանագլուխը: Եթէ այս տեղեկութիւնը հաստատուի, Անգլիա պիտի հարկադրուի միջամտել, համաձայն 1936ի անգլեւեգիպտական դաշնագրին:

Ուաշինկթընի բրիտանական դեսպանը այս առթիւ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան հետ, որ տեսակցութենէն անմիջապէս վերջը ազդարարեց Իսրայէլի թէ այլեւս պիտի չճանչնայ նորակազմ պետութիւնը, եթէ արշաւանքներ կատարեն դրացի արաբական երկիրներու վրայ:

Կ'ըսուի թէ Ամերիկա այս ազդարարութիւնն ըրած է անոր համար որ, անգլիական դեսպանը չեշտակի հասկցուցած է թէ իր կառավարութիւնը ի հարկին զինուորական օգնութիւն պիտի տրամադրէ արաբական երկիրներուն, իբրեւ զինակից:

Այս անցուդարձին վրայ, Իսրայէլի պետութեան ներկայացուցիչն ալ իր կարգին ամբաստանեց Անգլիան թէ իբրեւ շահակից կը գործէ եգիպ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԱՐԱՐՔ...

(ՌԱՄԿԱՎԱՐ «ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ»Ը)

Ա.

1948 Նոյեմբեր 29էն ասդին պառակտուած է եգիպտահայ գաղութը:

Թեմիս առաջնորդական աթոռը գրաւող կղերականը իր ծանրակշիռ քայլերով, որոնց պիտի անդրադառնանք առանձին, երկար ժամանակի համար վտանգեց այս գաղութին խաղաղութիւնը:

Վէճը ծայր տուաւ ասկէ աւելի քան տարի առաջ:

Սակայն պայքարը պայթեցաւ միայն այս տարի, 1948 Նոյեմբեր 29ին:

Խնդիրը կը դառնար Մայիս 28ի եւ Նոյեմբեր 29ի տօնակատարութեանց շուրջ:

Եգիպտոսի ռամկավար օրգանը, որ ոխերիմ հակառակորդ մըն է Մայիս 28ի եւ ջերմ կողմնակից մը Նոյեմբեր 29ի, այս վերջինի փառաբանանքին անցաւ տօնակատարութենէն օրեր առաջ:

Հակառակ Ազգ. իշխանութեանց կողմէ կանխապէս առնուած որոշման եւ պաշտօնապէս տրուած հրահանգին՝ Նոյեմբեր 29ին ազգ. վարժարանները ԲԱՑ պահելու մասին, Նոյեմբեր 29ին անակնկալաբար ԿԸ ԳՈՑՈՒԻՆ վարժարանները՝ նոր եւ գաղտնօրէն տրուած ապօրէն հրահանգի մը ուժով:

Վատաբար, դրեթէ նախընթացը չունեցող եղանակով մը, մենք մեզ խաբուած գտանք:

Զարաշահած էին մեր վստահութիւնը եւ խաղի բերած մեզ...

Ցնծութիւն էր հակառակորդ բանակին մէջ, երջանիկ էին, որ կրցած են մեզ խաբել...

Ճիշդ Նոյեմբեր 29ին վայել ձեւով այդ օրը տօնակատարուեցաւ Եգիպտոսի մէջ,— սուտ, խաբէութիւն, նենգութիւն, եւ ամէն ձեւի խայտառակութիւններ ամբողջ գաղութին մէջ...

Այս լարուած մթնոլորտին մէջ էր ահա, որ լոյս տեսաւ Եգիպտոսի ռամկավար պաշտօնաթերթին 1948 Դեկտեմբեր 4ի Շաբաթ օրուան խմբագրականը, քաղաքական եւ սկզբունքային բացառիկ բովանդակութեամբ:

Խորագիրն իսկ կը մատնէր այն անսովոր կշիռը, որ «կուսակցութիւն»ը կուտայ իր Դեկտ. 4ի խմբագրականին:

Ահա այդ խորագիրը,— «ՄԵՐ ԱՆԱՌԻԿ ԲԵՐԴԸ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ ՈԳԻՆ, ԱՌԱՆՑ ԹԵՔԵԼՈՒ ՈՉ ԴԷՊԻ ՁԱԽ, ԲԱՅՑ ՈՉ ԱԼ ԴԷՊԻ ԱՋ»:

Բացառիկ էր նաեւ ծաւալը, չորսուկէս սիւնակ, հազուադէպ երեւոյթ մը «Արեւ»ի խմբագրականներուն մէջ:

Արտասովոր էր նաեւ խմբագրականին ձեւը՝ եռաստղ նշաններով բաժնուած վեց անջատ մասերու:

Խմբագրականը լոյս կը տեսնէր «Արեւ»ի Շաբաթ օրուան թիւով, երբ թերթը — շաբթուան մէջ բացառաբար միայն այդ օրը — չորս էջ կ'ունենայ եւ իր սպառումը, պիտի ենթադրել, բաղդատաբար աւելի կ'ըլլայ:

Խմբագրականը մեր ուշադրութիւնը գրաւեց նաեւ այն պատճառով, որ Նոյեմբերեան տօնակատարութեան կապակցութեամբ, ներքին վէճերու հետեւանքով, քաշուած էր «Արեւ»ի հին խմբագիրը եւ իր աթոռը գրաւած էր ուրիշ մը:

Մեր թուած բոլոր պատճառները մեզ մղեցին քիչ մը աւելի «լրջօրէն» զբաղելու «Արեւ»ի բացառիկ խմբագրականով:

ՏԱՌԱՊԱՆՔ է «Արեւ»ի խմբագրականները կարդալը:

Աւելին:

Գրեթէ ԱՆՀՆԱՐ է զանոնք ծայրէ ի ծայր կարդալը, այնքան տափակ եւ անբովանդակ են անոնք:

Անկարող եղանք լրիւ եւ ամբողջութեամբ կարդալ նաեւ այս անգամ:

Եւ որքան մեծ եղաւ մեր ապշանքը, երբ թեթեւակի ընթերցումով իսկ նշմարեցինք, որ «բերդ»ը բնաւ «անառիկ» չէ, այլ շատ լուրջ ճեղքուածքներ ունի, բուն իսկ Դեկտեմբեր 4ի խմբագրականին մէջ:

Մեր նշմարածը իրողութիւն էր եւ ոչ հէքեաթ:

Դեկտեմբեր 4ին «Արեւ» լոյս տեսած էր երկու ՏԱՐԲԵՐ խմբագրականներով:

Ահա մեր նշմարած տարբերութիւնները:

Ինչպէս ըսինք, խմբագրականը եռաստղ նշաններով բաժնուած էր վեց անջատ մասերու:

Այս մասերէն 4րդին մէջ, որ կը գրաւէր խմբագրականին երկրորդ զոյգ սիւնակներու 38 տողերը, հատուածի վերէն, 5րդ տողէն հաշուելով, կը սկսէր հետեւեալ կտորը.

«ՀԱՅ ԱԶԳԸ, ԳԱՂԹԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԱՌՀԱՍԱՐԱԿ, ԴԷՄ Է ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ: ԱՆ ՄԱՆԱՒԱՆԴ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ՀԱԿԱՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ԳՕՏԻԻՆ ՄԷՋ, ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ ՈՒՐ ՄՈՒՏՔ ԻՍԿ ՉԻ ԳՈՐԾԵՐ ԱՅԴ ԳԱՂԱՓԱՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»:

Ահա երկրորդ տարբերութիւնը:

Խմբագրականի 5րդ մասին մէջ, որ կը գրաւէր էջին երկրորդ զոյգ սիւնակներու վերջին 26 տողերը, այդ մասին մէջ, վերի 16րդ տողէն հաշուելով, կը սկսէր հետեւեալ կտորը.

«ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ, ԽՕՍՔԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ, ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՒԱՔՈՅԹԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ և ԴԵՌ ՈՒՐԻՇ ԳԵՂԵՑԻԿ ԱԶԱՏՈՒԻՒՆՆԵՐ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ԱՆ (ակնարկը՝ մեզի.— Ց), ԲԱՆԵՐ ՈՐ ՄԵՆՔ ԱԼ Կ'ՈՒԶԵՆՔ, ԵԹԷ ԽՆԴԻՐԸ ՈՒԶԵԼՈՒՆ ՄԷՋ Է, ՍԱԿԱՅՆ ՀԱՐՑԸ ԱՅՆ Է, ԹԷ ԱՅԴ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ԿԱՄՔԷՆ ԱՆԿԱԽ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐՈՎ ԿԸ ՏԻՐԷ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ»:

Ահա նաեւ երրորդ տարբերութիւնը, որուն պիտի անդրադառնանք առանձին.

Խմբագրականին 3րդ մասին մէջ, որ կը գրաւէր էջին երրորդ զոյգ սիւնակներու առաջին 14 տողերը, այդ մասին մէջ, վերի 11րդ տողէն հաշուելով, կը սկսէր հետեւեալ հատուածը.

«ԱՅՆ ՕՐԸ ՈՐ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՌԵԺԻՄ ԿԸ ԴՊՉԻՆ ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՈԳԻԻՆ, ԱՆՈՆՔ ՄԵԶ ԿԸ ԳՏՆԵՆ ԻՐԵՆՑ ԴԷՄ»:

Առաջին կտորը (4րդ մասին մէջ) բաղկացած էր խմբագրական ՉՈՐՍ երկսիւնակ տողերէ. երկրորդ կտորը (5րդ մասին մէջ)՝ ՎԵՑ երկսիւնակ տողերէ, իսկ երրորդ կտորը (3րդ մասին մէջ)՝ ԵՐԵՔ երկսիւնակ տողերէ:

Այս ՏԱՍՆԸԵՐԵՔ երկսիւնակ տողերը, երեք ՋԱՏ կտորներով եւ խմբագրականի երեք ՏԱՐԲԵՐ մասերուն մէջ, «Արեւ»ի 1948 Դեկտ. 4ի որոշ խմբագրականներու մէջ ԿԱՅԻՆ, իսկ որոնք խմբագրականներու մէջ՝ ՉԿԱՅԻՆ:

«Արեւ»ի այն թիւերուն մէջ, ուր այդ երեք կտորները չկային, պակսող տողերուն տեղը կը գրաւէր դրեթէ նոյն ծաւալով — եւ երկսիւնակ տողերով — հեռագիր մը Ուաշինկթընէն, հետեւեալ խորագրին տակ՝ «Իտալիա «արեւմտեաններուն» պիտի զիջի Թուղթը»: 2

«Արեւ»ի էջերը կապուած էին այնպէս, որ թեքնիկօրէն այս տարբերութիւնները պարզ ընթերցումով երբեք կարելի չէր նշմարել:

Եւ վստահ ենք, որ մեզմէ բացի ուրիշ ՈՉ ՈՔ նշմարած է այս տարբերութիւնները:

Մենք իսկ վրիպած եւ լրիւ ու ամբողջութեամբ նշմարած չէինք բոլոր տարբերութիւնները:

Նշմարել կարելի չէր ոչ միայն թեքնիկօրէն, այլ եւ իմաստի տեսակէտով, խմբագրականը առնելով իբրեւ ամբողջութիւն:

Կարելի չէր այն պարզ պատճառով, որովհետեւ ռամկավար օրգանին խմբագրականները ենթակայ չեն տրամաբանութեանց ամէնէն տարրական օրէնքներուն իսկ: Այդ խմբագրականներէն կարելի է ամբողջ հատուածներ ջնջել, կարելի է նորեր աւելցնել, վերէն ամբողջ կտորներ վար բերել, վարէն վեր տանիլ, այս բոլոր փոփոխութիւնները խմբագրականներուն որեւէ «վնաս» չեն պատճառեր՝ «անառիկ բերդ»երը միշտ կը շարունակեն մնալ «անառիկ»...

Ապացոյց — «Արեւ»ի Դեկտեմբեր 4ի տարբեր խմբագրականները:

Այդ խմբագրականները կարելի էր կարդալ եւ մեր մատնանշած կտորներով, եւ առանց այդ կտորներուն...

Երբ չկան այդ կտորները՝ նորէն «անառիկ» է «բերդ»ը (նոյն անկապ խմբագրականն է):

Երբ կան կտորները՝ դարձեալ «անառիկ» է «բերդ»ը (վերստին նոյն անկապ խմբագրականն է):

(Խմբագրական «ՑՈՒՍԱԲԵՐ»ի)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Եկեղեցին եւ պետութիւնը դէմ դիմաց Հունգարիոյ մէջ

«Տէյլի Մէյլ» մասնաւոր թղթակիցը վերջերս տեսակցութիւն մը ունեցած էր կարտինալ Եոզէֆ Մինձենթիի հետ, որ անցեալ շաբթու ձերբակալուեցաւ, իբրեւ լրտես: Այս առթիւ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ անցուդարձի մասին:

Հունգարիոյ հայրապետին ձերբակալութիւնը հետեւանք է կաթոլիկ եկեղեցիին եւ հունգար պետութեան միջեւ ծագած պայքարի մը, որ յանգեցաւ 3700 կրօնական դպրոցներու եւ ազգայնացած հողերու պետականացման:

Մէկ միլիոն հեկտար հող կը պատկանէր կաթոլիկ եկեղեցիին: Հունգարիոյ 9 միլիոն 250 հազար բնակչութեան վեց միլիոնը կաթոլիկ է:

Անոր դէմ բացէ ի բաց պայքար բացաւ կրթական նախարարը, Պ. Կիուլու Օրթութէյ (36 տարեկան), նախկին ուսուցչապետ ազգաբանութեան, եւ ինք ալ կաթոլիկ մը: Ան իբր թիկունք ունի վարչապետը, Մաթիաս Ռաքօզին, որ Հունգարիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարն է:

Հունգարիոյ չորս խառն կառավարութեանց մէջ, համայնավար կուսակցութիւնը ամէնէն զօրաւորն է եւ վարչապետը ինքն էր որ զգուշացուց կարտինալը թէ «պիտի ճզմենք որեւէ ընդդիմութիւն, մինչեւ իսկ եթէ փորձուի Եկեղեցիի տարազին տակ»:

Վերջին ամիսներըՎատիկան լրջօրէն կը վախնար թէ պիտի ձերբակալուի:

Վերջերս հովուապետը ըսած է թղթակցին թէ «ինք կը պայքարի մարքսականութեան դէմ: Թէ անոնք 65 օրաթերթեր եւ 144 շաբաթաթերթեր ունին, մինչդեռ Եկեղեցիին թոյլատրուած է միայն մէկ շաբաթաթերթ 50 հազարի սահմանափակ տպագրութեամբ (կառավարութիւնը հարիւր հազար կը հաշուէ սպառումը):

Անցեալ Մայիսին համայնավարները եւ միւս կուսակցութիւնները որոնք իշխանութեան մէջ կը գտնուին իրենց վրայ առին բոլոր տղոց ուսուցման հոգը: Կարտինալը ընդդիմացաւ, մտածելով որ առիկա առաջին քայլն էր կուսակցական դաստիարակութեան:

«Մարքսական դաստիարակութիւնը եւ կուսակցութեան գաղափարաբանութիւնը — չեն ճանչնար Աստուծոյ իրաւունքը», կ'ըսէր կարտինալը:

Երկու տարի պետական դպրոցներու ուսուցիչներ բռնի ղրկուեցան մարքսեան ճեմարաններու եւ ընկերութեանց մէջ:

Անցեալ Մայիսին դպրոցներուն ազգայնացման հրահանգին հետեւանքը այն եղաւ որ ծնողները չէին կրնար ղրկել տղաքը դպրոց մը որ կուսակցութեան ազդեցութեան տակ չըլլար: Կաթոլիկ դպրոցները պէտք է որ դադրէին, որովհետեւ այլեւս չէին կրնար պահուիլ կամաւոր նուէրներով:

Հակառակ ահուսարսափին, վերջերս գումարուած կրօնական հաւաքոյթներուն ներկայ եղած են 80էն 100 հազար հաւատացեալներ: Ժողովուրդը քալեց մղոններով, որովհետեւ այդ շրջանին համար կառավարութիւնը արգիլած էր շոգեկառքի տոմսակ ծախել, իսկ ձիերն ալ ախոռներու մէջ մնացին անասնաբուժական քննութեան պատրուակով:

Կարտինալ Մինձենթի պատրաստ էր բանակցելու պետութեան հետ, երեք պայմաններով.—1. Դպրոցական խնդիրը մէկդի դնել.— 2. Վերահաստատել կաթոլիկ Երիտասարդներու ընկերութիւնները որոնք լուծուեցան 1946ին.— 3. Արտօնել եկեղեցւոյ օրաթերթին հրատարակութիւնը:

Այս վերջին առաջարկը փոքր բան մըն էր, նկատելով որ եկեղեցին նախապէս տասը օրաթերթեր եւ շատ մըն ալ շաբաթաթերթեր ունէր:

Տեսականօրէն Հունգարիան գրաքննութիւն չունի, բայց առաջին տպագրութիւնը իշխանութեանց կը ղրկուի, որ հեռախօսով կը պատուիրէ չհրատարակել այս կամ այն գրութիւնը, սպառնալով թէ հակառակ պարագային ամբողջ հրատարակութիւնը պիտի գրաւեն:

Շատ մը փորձեր եղան զինադադար մը կնքելու եկեղեցիին եւ պետութեան միջեւ, բայց ոչ մէկը յաջողեցաւ, իսկ կարտինալը ըսաւ թէ «դժուար է լաւ խառնուրդ մը ունենալ իւղէն եւ ջուրէն»: Շատ մը մարքսականներ ե եկեղեցականներ փորձեցին, բայց անօգուտ:

Կրթական նախարարը, որ տակաւին կը վճարէ եկեղեցւոյ տուրքերը եւ որուն 3ուկէս տարեկան աղջիկը, եկեղեցի կ'երթայ ամէն կիրակի, կը յայտարարէր վերջերս.

— «Մի մոռնաք որ մենք, Հունգարիոյ մէջ օրէնք մը հրատարակած ենք, կրօնական կրթութիւնը պարտաւորիչ դարձնելով դպրոցներու մէջ: Ֆրանսական դասագիրքերու մէջ Աստուած բառը չերեւար, բայց մեր գիրքերուն մէջ կայ: Իսկ օրէնքը հարիւր տարի առաջ հաստատուած ըլլալու էր, ոչ թէ այսօր: Ես հպարտ եմ այս օրէնքին համար, որ ժամանակին հետ կ'ընթանայ եւ կը համապատասխանէ երկրին պահանջներուն: Պէտք է տեսած ըլլայիք կրօնական դպրոցները, համոզուելու համար թէ ինչու այսպէս կը վարուինք:

Մօտ 700 գիւղեր ներկայիս ունին մէկ սենեակնոց դպրոցներ որոնք անմիջապէս պիտի վերակառուցուին իբրեւ անջատ հաստատութիւններ: Այս վերաշինութեան համար 500.000 անգլ. ոսկի որոշուած է:

1945ի դահլիճի որոշումով որոշեցինք կարտինալին վճարել վարչապետին երկու անգամը, իսկ արքեպիսկոպոսները կ'առնեն մէկուկէս անգամը դահլիճի անդամներուն թոշակին: Մեր պաշտօնէութիւնը ամէնէն բարձր ելեւմտացոյցը ունի երկրին մէջ, մեր ընդհանուր գումարին մէկ երրորդը Եկեղեցիին կուտանք: Կաթոլիկ եկեղեցիին բաժինը 90 առ հարիւր է:

Ք.

«ՅԱՌԱՋ»Ը ՈՉ ՄԻԱՅՆ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱՏՈՒ, ԱՅԼԵՒ ՄՏԱՒՈՐ ՍՆՈՒՆԴ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

« ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը մեծ ոգեւորու – թեամբ տօնուած է Շթութկարտի ճամբարին մէջ: Հանդէսը բացուած է «Մեր հայրենիք»ով որ ունկնդրուած է յոտնկայս:Բացմանխօսքը ըրած է Պ. Խ. Ներսէսեան, շեշտելով թէ Դաշնակցութիւնը, միակը հարազատ սիրով եւ վեհանձնութեամբ նայած է երկրորդ պատերազմի տարագիրներու դժբախտութեան: Օրուան գլխաւոր բանախօսն եղած է Տօքթ. Արտաշէս Աբեղեան, պարզելով այն եղերական պայմանները որ կը տիրէին 19րդ դա – րու վերջին քառորդին Թրքահայաստանի, ինչպէս եւ ցարական դրածոյ ենթակայ Հայաստանի մէջ, «Առանց Հայու Հայաստան ունենալու» ռուսական քաղաքականութիւնը ամէնէն անխիղճ կերպով դէպի իրականացում կը քալէր, մինչ մեր անկազմակերպ տկարութեան ողբերգական դի – տակցութիւնը կը շեշտուէր,մանաւանդ այն ժամանակ երբ անզուգական հայրիկը Պերլինէն կը դառնար «երկաթէ շերեփի» դասը միայն սորվելով եւ սորվեցնելով, իր յուսախաբ ժողովուրդին: Յեղափոխական ձեռնարկներ չուշացան իբրեւ հետեւանք ույժի անհրաժեշտութեան, բայց այն բոլոր ձգտումներուն եւ խմորումներուն մէջ, ո – րոնք սկիզբը կը դնէին հայութեան հետապնդելիք նոր քաղաքականութեան միակ պայծառ ու ան – խախտ... չարժումը եղաւ՝ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան կազմակերպութիւնը: Եւ այդ օրհնաբեր սկիզբէն մինչեւ այսօր 58 երկար տարիներու շարանը, Դաշնակցութեան ամբողջո – վին հայրենանուէր գործին պատմութիւնն է:

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏԻ ճամբարին թատերասրահին մէջ տեղի ունեցած է Պ. Ալէքսանդր Գուգունեանի եւ իր աղջկան՝ Օր. Անժելայի կազմակերպած պարի իրիկուն, մասնակցութեամբ երկու տասնեակ դպրոցական աշակերտուհիներու եւ ուրիշ օրիորդներու: Յայտագիրը բաղկացած է զանա – զան օտար մենապարերէ եւ խմբապարերէ, ինչպէս գերման ժողովրդական պարը, չինական պարը, հոլանտական, հունգարական, ռուսական եւ արաբական պարեր: Մասնաւորապէս խանդավա – ռութիւն ստեղծած է «Հայկական դրօշին» ձօն – ուած պարը, չինական պարը, հունգարական « Եուլիչկա»ն արաբական պարը, «Տիկնիկներ»ը, «Ծինկըլ պէլ»ը եւ մանաւանդ Սթէփը :

ԵՐԻՑՈՒՀԻ ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ որ վերջերս մեռաւ Հալէպի մէջ, Սասունի Թալորի գիւ – ղացի ծանօթ գերդաստանի զաւակն էր; բարե – սիրտ եւ հեզահամբոյր: Ընթացաւարտ Ազգ. Ներսէսեան վարժարանէն, ուսուցչուհի եղած է նաեւ այն դպրոցին մէջ: Երբ Մկրտիչ քահանայի հետ Սասուն կը վերադառնայ, ուխտի կ'երթայ Մք – թենք գիւղակը, ծննդավայրը Գէորգ Չաւուշի: Ան պատկառանքով կը համբուրէ Գ. Չաւուշի մօր Ռեհանի ձեռքը, «Օրհնուիս» կ'ըսէ անոր, որ քաղցրը կաթի հետ վրէժի բարկ հեղուկը հոսեցուցեր Գէորգիդ մէջ, օրհնուին այդ ձեռքերդ որ առաջին անգամ հայրենիքի պաշտպան վրիժառու խանչէրը կապեցին պատանի որդւոյդ կուշտին: Օրհ – նուի, բիւր օրհնութիւնեղուդ որ արտասանեց Սպարտացի մօր պէս, — «Գեւօ, քեզ ծնայ, որ զուրպան ըլլիս ազգիդ»:

Ընդհ. պատերազմին ծառայած է խնամակալ մարմիններուն իբրեւ գործունեայ անդամուհի : Իր գուրգուրանքին ումայրական գորովին արժանի դարձան մասնաւորապէս հայ մտաւորական – ները :

ՄԻՏԻԼԼԻ կղզին իր աշխարհագրական դիր – քով հեռու կը մնայ հայաշատ կեդրոններէ: Իր մօտ կան Քիոս եւ Լիմնոս կղզիները, ուր նոյնպէս կը գտնուին սահմանափակ թիւով Հայեր: Այս հայրենակիցներուն վիճակը աւելի ծանր է ազգ. դիմագիծը անաղարտ պահելու տեսակէտէ, քան Միտիլլիի մէջ, որ աւելի բազմանդամ է: Գաղութը ունի Հայ Երիտ. Միութիւնը, Հ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը նաեւ առժամեայ Ազգ. Մարմին մը :

Վերջերս գումարուած Հ. Ե. Մ.ի եւ Հ. Կ. Խաչի ժողովները տուին հետեւեալ որոշումները — Ա. ջանալ պահել Կ. Խաչի հովանաւորեալ վարժարանը, քահանայ մը գտնել եւ եկեղեցի մը բանալ: Յաջողութեան պարագային կրնան օգտուիլ նաեւ Քիոս եւ Լիմնոս կղզիներու փոքրաթիւ Հայերը: Կատարուած դիմումները ցարդ մնացած են ապարդիւն :

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ դադրեցնելու համար նախագահ Չանկ Քայ Շէք պատրաստակամութիւն յայտնեց հրաժարելու, « եթէ համայնավարները անկեղծ են»: Հակառակ պարագային, իր կառա – վարութիւնը պիտի շարունակէ կռուիլ մինչեւ վերջը եւ ամէն գնով պաշտպանել Նանքինն ու Շանկայը: Կը կարծուի թէ նախագահը, որ 63 տարեկան է եւ 25 տարիէ ի վեր տիրաբար կը կառավարէ երկիրը, իր յոյսը դրած է եւ Խ. Միութեան եւ Մ. Նահանգներուն միջամտութեան վրայ: Իր ճառէն անմիջապէս վերջը կարմիրներու անթելը անուղղակի մերժեց այս առաջարկը, հետեւեալ աղդարարութեամբ.— « Եթէ յեղափոխութիւնը կէս ճամբան պիտի մնայ, այդ կը նշանակէ հա – կառակ երթալ չինացի ժողովուրդի կամքին,տեղի տալ օտար նախայարձակներուն եւ չինացի յետադիմականներուն»: Կ'ըսուի թէ մէկ միլիոն հա – մայնավար զինուորներ համախմբուած են Եանկցէ գետին հիւսիսակողմը, ամէնէն զօրաւոր յարձակողականը կատարելու համար :

ՍՏԱՑԱՆՔ

THE ARMENIAN REVIEW, Չորրորդ թիւ (Աշուն, 1948), ճոխ բովանդակութեամբ, գրական կտորներ, յուշեր, պատմական եւ գեղարուեստական ուսումնասիրութիւններ են.: Պատկերազարդ: Հրատ. «Հայրենիք»ի: Տարեկան բաժնեգին 6 տոլար: Հասցէ.— 212 Stuart St. Boston, Mass, (U. S. A.):

Les Thèsse d'un Pasteur Chrétien. Par L .A. Jacquin, St. Antoine par les Hôpitaux - Neufs (Doubs):

Memorandum sur la Situation des Kurdes et leurs revendications. Paris, 1948 :

ԱԼԻՔ, գրական պարբերաթերթ թիւ 9 (30 Նոյեմբեր): Հրատ. «Ահարոնեան» տպարանի: Շտուտկարտ: Հասցէ.— Stuttgard - Bad Connstatt, Wildunger Strasse 46 (Allemagne):

ՅԱՌԱՋ կը նուիրեն

ԼԻՈՆԷՆ Տիկին Տիգրանուհի Նորոյեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Պ. Կոփոյեանի, Ամերիկա, մէկ տարեկան ալ Պ. Տիգրան Նորոյեանի, Լիոն:

ՎԱԼԱՆՍԷՆ ընկեր Յակոբ Տէր Սարգիսեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Տէր եւ Տիկին Ամիրխանեաններու, Պիյանքուր:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ԱԹԷՆՔԻ ԿԵՍԱՐԱՑԻՆԵՐԸ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԽՆԴՐԵՆ

ԽՄԲ.— Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութեան Աթէնքի Կեդր. վարչութենէն ստացած ենք հետեւեալ կոչը, եւ կը յանձնենք իրենց բախտաւոր հայրենակիցներու լուրջ ուշադրութեան.—

Կեսարիոյ եւ Շրջանի Հայրենակցական Միութեան Յունաստանի մասնաճիւղը, հաւատարիմ իր առաջադրութիւններուն, առանց նկատի առնելու պայմաններուն պարտադրած դժուարութիւնները, երկու տարիէ ի վեր, մեծ զոհողութիւններով, կարելին ըրած է՝ յօգուտ իր հայրենակիցներուն : Իր գործունէութեան արդիւնքը, մանրամասնօրէն թերթերով յայտարարուած, ամփոփ հետեւեալը եղած է.—

1.— Ծերերու, որբեւայրիներու, չքաւոր ընտանիքներու նիւթապէս օժանդակած է: Թոքախտաւորներու եւ հիւանդներու անմիջական բժշկական խնամք տարած է:

2.—42 որբ եւ անհեցուկ մանուկներ հաւաքած եւ սատարած է անոնց կրթութեան գործին, վճարելով անոնց հագուստի, թոշակի, գիրքի եւ գրենական պիտոյքի ծախսերը: Այս գործը կը շարունակուի մինչեւ այսօր :

3.— Հայրենիք մեկնող 100 ընտանիքներու հայթայթած է ուտեստեղէնի պաշար, գոյքերու փոխադրական ծախս, կերպաս, ճամբու ծախս եւայլն եւ մեր սաներէն 22ը ղրկած է Հայրենիք:

Դ.— Կարաւանին անակնկալ յետաձգուելուն հետեւանքով, շրջաններէ եկած չքաւոր ընտանիքներ եւ անհեցուկ մանուկներ աւելցած են մեր կարօտ հայրենակիցներուն վրայ :

Մեր տեղական հասոյթները շատ չնչին են: Ծովածաւալ կարիք ունինք: Մեր գանձն ալ պարապ է: Պատկերը՝ սրտակսկիծ եւ յաճախ ողբերգական է: Բայց Կեսարացիի ոգին թոյլ չի տար մեզ յուսահատիլ : Այս գաղափարէն առաջնորդուած՝ կը դիմենք ձեզի : Կոչ կ'ուղղենք ձեր առողջ գիտակցութեան, որպէսզի ձեր նուէրներով օժանդակէք մեր թշուառ հոգեհատորներուն հոգածութեան: Վստահ ենք թէ մեր յոյսերը ի դերեւ չպիտի հանէք:

ԵՐԲ ԿԸ ԿԱՐԴԱՔ ՕՏԱՐ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՏԱԳՆԱՊԸ, ՉԷ՞Ք ԽՈՐՀԻՐ ՁԵՐ ԹԵՐԹԻՆ ՄԱՍԻՆ:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (62)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՍԵՒ ԼԵՌ

Բայց նեյսի աղաղակները աւելի կը բարձրանային, ամէն դուռ, ամէն սրահ, ամէն սանդուխ, ամէն պատուհան կռուի տեղ եղած էր, վահան, նիզակ, սուր, կացին ամէն տեղ կը շողար. հեբարձակ եւ կիսազգեստ կատաղի կիներ՝ պատուհաններէ իրենց ձեռքէն եկածը կը նետէին. հռոմ իշխանը յանկարծակի վախէն եւ ընտանիքին վախէն խենթեցած՝ ներքնաբերդին դրանը նեղ սրահին առջեւ կանգնած՝ սուր մը եւ վահան մը ձեռքը յուսահատաբար կը կռուէր եւ արդէն քանի մը հոգի Թորոսիններէն՝ այս կատաղութեան զոհ ինկած էին, երբ Թորոս ինքվրայ եկաւ եւ հրաւիրեց թողուլ զէնքը ու անձնատուր ըլլալ. ասոր պատասխան՝ Իշխանին սուրը շողաց,որուն ընդէմ՝ կայծակի պէս Թորոսի սուրը՝ որ թշնամի սուրը թռուց եւ անդէն հռոմը Թորոսի զինուորները բռնեցին ու կապեցին

Այս միջոցին ամրոցը կը խուժէին Կոստանդին իրեններով եւ Բաբկէն Ասորիներով, պարտէզը լեցուեցաւ պատերազմներու բազմութեամբ, զոր երբ տեսան Յոյներուն մնացած պահապանները՝ զէնքերը ձգելով անձնատուր կ'ըլլային, կիներուն յուսահատ կատաղութեան լքում յաջորդեց, եւ Թորոս Բաբկէնի հրամայեց կիները ու տղաքները սենեակ մը փակել, եւ զինուորներուն հրամայեց բոլոր ամրութիւնները գրաւել, դիակները վերցնել, արեան նշանները մաքրել, երբ ամէն բան կարգի մտաւ, Բաբկէնը տեմնուեցաւ որ իր տղոց մէկուն օգնութեամբ ելած ներքնաբերդին տանիքին վրայ, յունական արծուեկիր դրօշը վար ձգեր եւ տեղը Ռուբինեան խաչակիր դրօշը կը հաստատէր :

Բոլոր բազմութիւնը աս տեսնելուն ուրախութեան աղաղակներով օդը կը լեցնէր, որոնց արձագանգը լեռնէ լեռ տարածուելով՝ շրջակայ բընակիչները որոնք կիները եւ տղաքները այս խաչակիր դրօշակին փոխարէն ուրախութեան աղաղակներով կը խաչակնքէին ու երկինք նայելով Աստուծոյ շնորհակալութեամբ ողջոյն կուտային, ծերերն ու պառաւները կուլային:

Եւ ահա գեղեցիկ տիկին մը բեհեզեայ ոսկեթել զգեստներ հագուած՝ արաբական ձիուն վրայ հեծած Բաբկէնին կինն ու աղջիկները եռեւէն; կը մտնէր բերդին դռնէն ներս. ամէնքը յարգանօք կը շարուէին իր առջեւ, զէնքերը կըխոնարհէին, եւ զինք ճանչցող չի ճանցող, երեւակայելով թէ Թորոսին էր ան՝ համակիր աղաղակները կը կրկնէին, երբ ան՝ իբր թագուհի մը իր ժողովուրդը սիրալիր կը բարեւէր, Թորոս զինքը դիմաւորելով ձիէն վար առաւ եւ հոն ներքնաբերդին դրանը առջեւ ամէնուն՝ որ դիմած էին ամրոցն ի վեր խուժելով՝ նշան ըրաւ թէ խօսիլ կ'ուզէր .

— Ով Հայեր, ով իմ ազգս, Լեւոնի որդինթոռոն է որ ձեզի կը խօսի, Աստուած ինք բանտին դռները բացաւ եւ զիս հոս բերաւ,որպէսզի ձեզի ալ օգնեմ հայկական գերութիւնը եւ նախատինքը մէկտեղ ջնջեմ, եւ այդ ազատ լեռներուն վրայ ազատ մարդիկ միայն երեւանք:

Աստուած որ ամէն ձեռնարկութիւն մինչեւ այսօր ինձ յաջողեց, անտարակոյս իմ բոլոր փափաքներս պիտի լեցնէ եւ այս լեռներուն գլխէն մինչեւ ծով մեզի նոր Հայաստան մը պիտի շնորհէ. միայն թէ գիտնանք սիրով եւ միաբան ըլլայ իրարու օգնել, անարգ նախանձ եւ պզտիկ սիրտ չունենալ. մեր անձնական շահուն հասարակաց օգուտը նախադասել :

Կինը, որ հոս քովս կը տեսնէք, որ իմ ազատութեանս առաջին գործիքն եղաւ. այս՝ իմ հօրս սուրը՝ ձեռքս տուաւ, մինչեւ այսօր իմ փախստեանս բոլոր վտանգներուն անբաժան մասնակից եղաւ, ահա ձեզի կը ներկայացնեմ, անոր պատիւը իմ եւ ձեր պատիւն է, ինչպէս ձեր մայրերուն՝ կիներուն եւ զաւակներուն պատիւը իմս է...

Ուրախութեան եւ « ապրի »ներու աղաղակներ ու երգումներ իր ձայնը ծածկեցին եւ բոլոր [illegible]

ՄԵՐՆԵՑ

ուորական օգնութիւն կ'ընծայէ արաբական պետութեանց, փոխանակ անկողմնակալ դիրք մը բռնելու, իբրեւ անդամ Ապահովութեան Խորհուրդին: «Անգլիա ճնշում կը բանեցնէ Մ. Նահանգներուն վրայ, Եգիպտացիները փրկելու համար իրենց իսկ յիմարութենէն: Եգիպտական զօրքը նըկատի չառնելով սահմանագիծը, մտած էր Իսրայէլի հողէն ներս, աջակցութեամբ անգլիական զէնքերու եւ կազմածներու: Հիմա որ եգիպտական ուժերը դուրս կը քշուին, Անգլիա սպառնալիքներ կը փորձէ»:

Պէն Կիւրիոն, Իսրայէլի վարչապետը, ճառ մը խօսելով Թէլ Ավիվի մէջ, յայտարարեց թէ ազատագրութեան ճակատագիրը վերջացած չէ տակաւին, եւ ոչ միայն արաբական պետութիւնները, այլեւ «արտաքին ուժեր ալ» դիրք բռնած են Իսրայէլի դէմ: «Մեր կռիւը վերջացած չէ տակաւին: Ցորչափ մեր դրացիները կը մերժեն հաշտութեան բանակցութիւնները եւ կը շարունակեն սպառնալ մեր ապահովութեան եւ հողային ամբողջութեան, մենք պատրաստ պիտի մնանք, շարունակելու համար կռիւը»:

★ Լոնտոնի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ ուշադրութեամբ կը հետեւին դէպքերու ընթացքին, իմացած ըլլալով թէ Հրեաները հազիւ 120 մղոն հեռու են Սուէզի շրջանէն, որ հիմնական արժէք ունի ռազմագիտական տեսակէտով: Անգլիա երբեք չի հանդուրժեր որ ուեւէ օտար ուժ երեւայ Ջրանցքի շրջանին մէջ:

★ Եգիպտական կառավարութիւնը հաւանեցաւ դադրեցնել կռիւը, համաձայն Ապահովութեան Խորհուրդի որոշման:

Նոր վարչապետը, Հատի փաշա, յայտարարեց խորհրդարանին առջեւ թէ կառավարութիւնը «երկաթէ ձեռքով» պիտի պահպանէ բարեկարգութիւնը: Կառավարութիւնը ունի երկու գլխաւոր նպատակներ,— պարպել տալոտար զինուորները, եւ միացնել Եգիպտոսն ու Սուտանը, միեւնոյն մականին տակ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՍԱԿԵՐԸ պիտի գործադրուին վաղուընէ սկսեալ (հինգշաբթի, 6 յունուար): Ահաւասիկ նոր գիները.— Սովորական նամակ (մինչեւ 20 կրամ) 15 ֆրանք, 20—50 կրամ՝ 20ֆրանք: Սովորական բացիկ (քարտ-փոստալ) պատկերազարդ կամ ոչ՝ 12 ֆրանք, պատկերազարդ բացիկ միայն Թուականով, ստորագրութեամբ, ըրկողին հասցէով եւ առ առաւելն հինգ բառով՝ 8 ֆրանք: Սովորական տպագրեալ նիւթ եւ չգոցուած կապոց՝ մինչեւ 20 կրամը 5 ֆրանք, 20—50 կրամ 10 ֆրանք: «Էքսփրէս»ի համար 50 կամ 100 ֆրանք: Ապահովագրեալ նամակի համար յաւելուածական տուրք՝ 50 ֆրանք: Զինուորներուն ուղղուած նամակներ 5 ֆրանք (20 կրամ) 10 ֆրանք (20—50 կրամ): Սովորական մանտաներ մինչեւ 100 ֆրանքը՝ 20 ֆրանք, հարիւր ֆրանքէն վեր՝ 20 ֆրանք, յետոյ համեմատական տուրք իւրաքանչիւր հազարի վրայ: Մանտա - քառթ՝ մինչեւ 100 ֆրանքը՝ 40, հարիւրէն վեր՝ 40 եւն.: Սովորական հեռագիր բառը 10 ֆրանք, ուր որ ալ ղրկուի, նուազագոյն 100 ֆրանք: Փնէօմաթիք՝ մինչեւ 7 կրամը 45 ֆրանք, 7—15 կրամ 60 ֆրանք: Հեռաձայն 12 ֆրանք, հանրային վայրերու մէջ՝ 15 ֆրանք: Հեռաւոր գիծերու համար յաւելում 20 % եւն.:

500 **ՀՐԵԱՅ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ**, որոնք Մարսէյլէն Հայֆա կ'երթային, Սուտայի նաւահանգիստը քաշուեցան նաւաձիգներով: Ճամբորդները ծարաւէն կը մեռնէին եւ ծովախտէ բռնուած էին, բուռն փոթորիկի մը հետեւանքով:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԸ կրկին ռմբակոծուեցաւ կիրակի օր, վեց ամսուան դադարէ մը վերջ, կէս ժամ տեւողութեամբ: Երեք ռումբեր նետուեցան Հրէական թաղին վրայ:

73.000 **ՀՈԳԻ ԱՆՊԱՏՍՊԱՐ** կը մնան Թէհրանի մէջ, հարիւրաւոր հիւղակներ թաղուած ըլլալով ձիւնին տակ:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ ջախջախուելով, 28 համալսարանական ուսանողներէ 11ը եւ երեք օդաչուներ մեռան:

ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ հարցարան մը ուղղուեցաւ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն կողմէ, իմանալու համար թէ Խ. Միութիւնը որքան գերիներ տակաւին չէ արձակած Դեկտեմբեր 31ին: Զորս Մեծերը 1947ին համաձայնութիւն մը կնքած էին Մոսկուայի մէջ, յանձնառնելով բոլոր գերման գերիները արձակել մինչեւ 1948ի վերջը: Այն ատեն Խ. Միութիւնը կ'ըսէր թէ տակաւին 890.532 գերման գերիներ ունի: Այս հարցումը ուղղուած է անոր համար որ իրազեկներ կը պնդեն թէ տակաւին 100 հազարաւոր գերիներ կը մնան Խ. Միութեան մէջ: Մոսկուավերջերս ամբաստանած էր Ֆրանսան թէ 400.000 գերման գերիներ կը պահէ, բայց կառավարութիւնը անմիջապէս հերքեց, ըսելով թէ միայն 84.000 Գերմաններ կը մնան իրենց յօժար կամքով, իբրեւ ազատ աշխատաւորներ հողագործութեան եւ հանքերու մէջ:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՊՈՄՈՆԻ մասնաճիւղը կը տօնէ 9 Յունուարին կէսօրէ վերջ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

ՊՈՒԼ. ՕՏՏՈՅԻ մասնաճիւղը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, 18 Bld. Denis Papinի, Cabucelle:

Ճոխ յայտագիր, շարժանկար եւ Կաղանդ Պապային նուէրները բոլոր մանուկներուն:

Կը հրաւիրուին ծնողները ու Թաղեցիները:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ.— 5 Յունուար, Զորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սինէմա Variétésի մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով: Դիմել Ճապուրեան եղբայրներուն, 6 Place du Treyve.—Սարգիսեան Յակոբ, 14 rue Alsace Lorraine:

×

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ մէջ, 8 Յունուար, շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, St. Ermomardի սրահին մէջ, Rue Saleysel:

Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը հրաւիրատոմսով:

×

ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ մէջ այս հինգշաբթի, 6 Յունուար, ժամը 8.20ին, Cinemor Familialի մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսով: Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Աղքատախնամ - Որբախնամ միութեան, տեղի կ'ունենայ 8 Յունուար 1949, շաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի սրահին մէջ, 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժին.— Կ'երգէ Օր. Գոհարիկ Մարտիկեան (Փօլ Մոնթալ), ձայնասփիւռի եւ Ֆր. բեմի իրապաշտ երգչուհին: Կը նուագէ աքորտէոնիստ Յարութիւն Այանեան (ինը տարեկան): Կը պարէ եւ կ'երգէ Ֆիլիփ Փափազեան, Կովկասեան պարերեւ Քլաքէթ (15 տարեկան):

Կիկօ եւ իր խումբը մասնակցութեամբ Պ. Չէօրէքճեանի:

Նորութիւն.— Գնդակախաղի մեծ մրցում, պարող զոյգերու կողմէ: Շահողները կը ստանան արժէքաւոր պարգեւներ:

Տոմսերը կը ծախուին.— Յ. Փափազեան 3a rue Lafayette, Ա. Մէնծիկեան 43 rue Ste. Barbe, Լ. Եավրուեան 23 rue Sénac, Յ. Մճըրիկեան 8 rue de la Providence, Մ. Պօղոսեան 53 rue Nationale:

Տոմսերու գիները երկու անձի համար 250 Ֆր.:

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Մարսէյլ, CASA D'ITALIAի մէջ, Փետրուար 26ին, նոր ու ճոխ յայտագրով: Տոմսերը ստանալ երգիչ անդամներէն:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ.— Manuel de Langue Arménienne (Arménien Occidental Moderne): Հեղինակ՝ Frédéric Feydit: 342 մեծադիր էջ, ընտիր տպագրութեամբ: Հայերէն բացատրութիւններով, եւ պատմական դիտելիքներով: Տպ. Տէր Յակոբեան, Librairie C. Klincksieck, 11 rue de Lille, Paris:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

ԱԶԳԸ ԼՈՅՍ

Վերջին նոր երգերու բլաքներ կը գտնուին

ԱԼՔԱԶԻ

մօտ, 45 րիւ Սէնթ Պարպ, Մարսիլիա

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ-Թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33-22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, Թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբ Չորեքշաբթի 5 Յունուար ժամը 8.30ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթակոմիտէն Չորեքշաբթի 5 Յունուար ժամը 8.30ին:

ՉԱԽԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէն այս ուրբաթ ժամը 8.30ին:

ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէն այս հինգշաբթի ժամը 8ին:

ԹԱԹՈՒԼ խումբը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին:

ԻՇԽԱՆ խումբը այս կիրակի ժամը 9ին:

ՔԵՌԻ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ խումբը երկուշաբթի 10 Յունուար, ժամը 8.30ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը երկուշաբթի 10 Յունուար ժամը 8.30ին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կ. ներկայացուցիչը:

Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը, 7 8rue Rabelais: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր, չորեքշաբթի, ժամը 8.30ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:

ԼԷ ՄԻԼԻ (Կարտան) դպրոցական հանդէսին առթիւ կազմակերպուած վիճակախաղէնշահողթիւերն են.— 130 թիւը՝ այր մարդու շապիկ մը, 755ը փողկապ, 951ը մէկ լիտր «փաստիս», 173ը 5 քիլօ ձաւար, 131ը զոյգ մը գուլպայ, 266ը շիշ մը օ տը քոլոնեը, 973ը հաւ մը, 987ը նապաստակ մը, 949ը մէկ լիտր իւղ: 833ը գիրք մը:

ԿԱՐԱՊԵՏ Ա. ՄՈՄՃԵԱՆԻ

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

8 Յունուարէն 22 Յունուար 1949:

Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris: métro Pont - Neuf: Բացումը 8 Յունուար ժամը 3ին:

Կարելի է այցելել ամէն օր կէս օրէ վերջ բացի կիրակիէն:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ սեղանը առանց աւանդական օղիին որք եւ տխուր կ'ըլլայ: Փութացէք ուրեմն ապահովել հռչակաւոր «ՇԻՐԱԿ ՕՂԻ»ի շիշեր, ամէն միշտ մոռցած զուարթ տօնախմբութիւն մը մեծարելու համար ձեր սեղանը շրջապատող սիրելիներու:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մեծ եւ ուժով կարի մեքենաներու վրայ իրենց բնակարանին մէջ աշխատողներ: Տեւական գործ եւ լաւ վարձատրութիւն: Դիմել Պ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆԻ, (Sud - Est Récuperation), 2 Chemin de la Promenade, Lyon (Rh.):

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած: Ձեր շահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Պ. Կրօնիկ Աղեանի

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ - ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02-20

LA MÉDITERRANEENE

2 Rue de la Grange Batelière, Paris

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԵՒԵԼՔՑԻՆԵՐՈՒՆ

Maison CHRISTOU

Շատ հաճելի միջավայր մը, գեղեցիկ սրահներ պատշգամներով, արեւելեան համադամ կերակուրներ, օղի եւ աղանդեր:

Հեռաձայն PRO. 03-98

ՃԱՇԱՐԱՆ

AU CHAPON FIN ՍԱՐԵԱՆ

Արեւելեան եւ ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւոր Քանըպիէրէն 50 մեթր հեռու միայն:

Հեռ. C. 02-43 18 Marché des Capucins

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 6 Janvier 1949 Հինգշաբթի 6 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5737–Նոր շրջան թիւ 1148 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԸ 1948ԻՆ

6.— ՍՈՒՐԻԱ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆ

Ընդհանուր տեսութեանց այս շարքին մէջ, շատ աւելի հարեւանցի պիտի ըլլայ այս երկու բազմահայ գաղութներուն բաժինը :

Երկուքը միասին՝ ամբողջ աշխարհ մը կը ներկայացնեն մեր աչքին : Կազդուրիչ իրականութիւն մը, որ երբեմնի Պոլիսը կը յիշեցնէ :

Բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ եւ տեղեկագիրներ հրատարակուած են երկուքի մասին ալ: Դեռ որքան ուսումնասիրութիւններ կատարուին՝ կ'արժէ :

Իսկապէս անփոխարինելի խարիսխ մը կը կազմեն այս երկու գաղութները: Թէ իբրեւ մի – ջավայր եւ թէ իբրեւ համրանք (150.000 հոգի) :

Երկու բարեկամ երկիրներուն մէջ ալ պաշտօնապէս վաւերացուած են փոքրամասնութեանց իրաւունքները, որոնց հիմնական սկզբունքները կը բխին Պոլսոյ ազգ. սահմանադրութենէն :

Ոչ մէկ արգելք՝ ազատօրէն կազմակերպելու մեր ներքին կեանքը, օրէնսդրական եւ գործադիր իշխանութիւններով :

Եթէ վերջին տարիներու ընթացքին երկուքն ալ ծաղրանկարի մը վերածուեցան Լիբանանի մէջ, սեւ ձեռքը ներսէն էր, ոչ թէ դուրսէն: Հետեւանք՝ պղտոր խաղերու, որոնք այլասերեցան 1946ի եւ 1947ի Ներգաղթի ժխորին մէջ:

Շատ մը թիւրիմացութիւններ եւ չարիքներ ինքնին կը հարթուէին, եթէ Գարեգին կաթողիկոս փորձած չըլլար կղերապետական կարգուսարք մը հաստատել: Նոյնիսկ նոր կանոնագիր մը գրել:

Ի վերջոյ ինքն ալ համոզուեցաւ թէ անօգուտ են այդ փորձերը: Բայց մթնոլորտը երկար ատեն պղտորած մնաց: Եւ, որքան գիտենք, բնականոն վիճակը տակաւին վերահաստատուած չէ Լիբա – նանի մէջ

Երկու գաղութներուն մէջ ալ, ջերմապէս գնահատելի պատկեր մը կը ներկայացնեն անհա – մար դպրոցները , մանկապարտէզներէն մինչեւ ճեմարաններ եւ բարձրագոյն դասընթացքներ : Կատարեալ ցանց մը՝ քաղաքի մը ամէնէն խոնարհ թաղէն մինչեւ լեռան կատարը: Մինչեւ Եփրատի ափերը եւ սահմանին վրայ:

Դժբախտաբար այս ճակատին վրայ եւս աչքի կը զարնեն կարգ մը ճեղքեր ու վէրքեր: Այլ մանաւանդ պակասներ, որոնք ամէն բանէ առաջ հետեւանք են նիւթական անձկութեան :

Ճեղքերէն մէկը այն է որ, Հալէպի թէ Պէյրութի մէջ, կարգ մը իմաստակներ «անկախու – թիւն» հռչակած են, եւ չեն ուզեր ենթարկուիլ Կեդր. Ուսումն. Խորհուրդներուն: Իրենք իրենց համար կրթական ծրագիրներ յօրինած են, կլորնալով, տափակնալով կամ ոստոստելով ի փառս Երեւանի :

Ուրիշ ճեղք մը,— դպրոց դպրոցի դէմ: Ոչ միայն յարանուանութեանց տարբերութեամբ, այլ եւ «առաքելական» ճակատի վրայ: Նոյնիսկ յետին գիւղին մէջ:

Այս ճեղքերուն հետ վէրքեր ալ՝ նիւթական միջոցներու բաշխում կատարած ատեն :

Մէկ անգամէն ըսենք թէ որքան առատ հոսին աղբիւրները դէպի Միջին Արեւելք, այնքան կը բազմապատկուի արդիւնքը :

Արդ, երկու գաղութներուն մէջ ալ սիրտ կը ճմլեն շատ մը դպրոցներու ներքինն ու արտաքինը, իբրեւ շէնք :

Հնօրեայ կրթարաններ կան, քիչ – շատ յարմար, բայց կարօտ լուրջ նորոգութեան :

Կան ուրիշներ ալ, մանաւանդ արուարձաններու եւ գիւղերու մէջ, որոնք պարզապէս յարմար – ցուած են :

Կոտրատած, խարխուլ նստարան – գրասեղաններ: Թուղթով կամ քուրջով գոցուած լուսամուտներ: Գետինը՝ քար կամ հող եւ կամ երբեմն տախտակամածներ: Աննկարագրելի խեղճութիւն՝ գրենական պիտոյքներու:(Դպրոցներ կան ուր աշխարհացոյցի երես տեսած չեն):

Եւ սակայն, հազարաւորներ կը կրթուին այս տաժանելի պայմաններուն մէջ: Սերունդ կը հասնի 25 տարիէ ի վեր: Ոչ միայն իբրեւ հաւաքական ժառանգորդ, այլեւ իբրեւ անհատական արժէք :

Ո՞ր օրուան կը սպասեն ունեւորն ու բախտաւորը, կենդանի յիշատակ մը ձգելու համար :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՆԷ ՏՂԱՔԸ ՓՐԿԵԼ

Կ'ուզեմ հաւատալ թէ գոնէ կեսարացիները կարդացին այն սրտառուչ կոչը որ երեւցաւ երէկուան «Յառաջ»ի մէջ, յանուն Աթէնքի Կեսարա – ցիներու Հայր. Միութեան :

Որքա՜ն պերճախօս, իր պարզութեամբ.—

Օգներ են ծերերու , որբեւայրիներու եւ չքաւոր ընտանիքներու: Դարման ճարած են հիւանդներու :

Քառասուն երկու աննեցուկ մանուկներ կըրթած են, ճարելով հագուստ – կապուստ, գիրք, գրենական պիտոյք եւն. (Կոչին վրայ՝ այս տղոց խմբանկարը)

Ուսեստ, փոխադրութեան ծախք եւն. ճարած են հայրենիք մեկնած 100 ընտանիքներու : Իրենց սաներէն 22ը ղրկած են Հայաստան, եւն.:

Բայց,— եղբայրական բազուկի մը կը կարօ – տին: «Մոփածաւալ կարիքներ ունինք, մեր գանձն ալ պարապ է»:

Եւ քանի որ Կեսարացին յուսահատիլ չի գի – տեր, ահա կը դիմեն բախտաւոր գաղութի մը հայրենակիցներուն :

— « Վստահ ենք թէ մեր յոյսերը ի դերեւ պիտի չհանէք »:

Կոչը ղրկուած է ուրիշ թերթերու ալ, այնպէս որ բոլոր Կեսարացիները կրնան կարդալ, առանց դասակարգի կամ դաւանանքի խտրութեան :

Ինչպէս ամէն տեղ, Ֆրանսայի մէջ ալ բազմաթիւ Կեսարացիներ յաջողած են փայլուն դիրքերու հասնիլ, իրենց հնարամտութեամբ եւ յամառ աշխատանքով :

Անոնք դրամին յարգը գիտնալով հանդերձ, ծախսել ալ գիտեն, հանրօգուտ նպատակներու համար :

Ուրեմն Փարիզի Հայր. Միութեան կը մնայ ակնարկ մըն ալ դէպի Աթէնք նետել :

Եթէ ուրիշ ամէն բան մէկդի դնեն, միայն սա 42 մանուկներուն հոգը բաւական է ամէնէն «պէխապէր»ն ալ պարտականութեան կանչելու :

Թող չըսեն թէ«ինչու մոր հարուստին սըրտին ըՆա, աղքատին հէգին կ'ելլէ», ինչպէս պիտի փսփսար Էվէրէկ – Ֆէնէսէցին : ՎԱՀԷ

Ո՞ՆՉ ԵՂԱԾ ԵՆ ԱՒԱՆԴ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ

Մարսէյլէն կը գրեն մեզի.— Զարմանալի է որ«Յառաջ»ը լուսաբանութիւն կը սպասէ, Հայկ. Դատի եւ Ներգաղթի հանգանակութեանց գումարներուն «որպիսութեան» մասին:

Լուծեալ Ազգ. Միութեան (Ազգ. Ճակատ) Կեդր. վարչութեան եւ Ներգաղթի Կեդր. Կոմի – տէին ո՞ր մէկ անդամը պիտի համարձակէր պա – տասխանել եղած հարցումներուն: Բոլորն ալ իրարմէ վախնալու պատճառներ ունին: Անցեալ տարի Բարեգործականի տեղական վարչութեան կարգ մը անդամներն անգամ ընդվզեցան, մանրամասն հաշիւ պահանջելով, բայց աւելի վարպետներ անցուկը մօռցուկի վերածեցին : 27 միլիոն հաւաքուած, 18 միլիոնը ծախսուած, 9 միլիոն մնացած է, կ'ըսէին: Ո՞ւր է այդ գումարը: Հայկ. Դատին համար միայն Մարսէյլի մէջ հաւաքուած գումարը մէկ միլիոն կը ցուցնէին: Կրնա՞ն գոնէ այդ գումարին տեղը ցուցնել: Հապա Փարիզի մէջ եղած մսխումնե՞րը ...

ՍՈՒՐՃԻ ՏԱԳՆԱՊԸ լրջօրէն կը զբաղեցնէ կառավարութիւնը: Այս տարուան համար նախատեսուած է միայն տասը ամսական բաշխում, ինչ որ մեծ դժգոհութիւն կը պատճառէ ժողովուրդին: 1948ին կարելի եղած էր 11 բաշխում կատարել փոխանակ տասնի, բայց այս տարուան համար յոյս չկայ: Պարենաւորման վարչութիւնը 107.000 թոն կը հաշուէ Ֆրանսայի տարեկան սպառումը, 80.000ը մայր երկրին, 27 հազարը հիւս. Ափրիկէի համար: Այս պահանջին դիմաց կայ 30.000 թոնի պահեստ մը անդծովեան գաղթավայրերու մէջ , 1948 հունձքը, որ եղած է 40.000 թոն արեւ – մտեան Ափրիկէի մէջ եւ 15 հազար Մատակասքարի մէջ: Համագումար 85 հազար թոն, ուրեմն 22 հազար թոնի բաց մը կայ որ պիտի գոցուի ներածումներով: Թերթերը կը գրեն թէ քանի մը օրէն պիտի կատարուի առաջին բաշխումը, 125 կրամ :

Ատլանտեանի դաշինքը

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՕԳՆԵՆ, ԵԹԷ ԵՒՐՈՊԱՆ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ԿՐԷ.—ԱՐԴԷՆ ԻՍԿ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԱԾ Է ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ .— ԳԱՂՏՆԻ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵ՞Ր :

« Փառի – Փրէս լ'Էնթռանսիժան » հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Ատլանտեանի դաշինքի մասին, որ իւրաքանչիւր կառավարութեան կողմէ քննուելէ վերջ, այժմ Ուաշինկթընի մէջ կ'ուսումնասիրուի դաշնակից պետութեանց դեսպաններու միջոցաւ, վերջնական ձեւի մը վերածուելու համար: Նախագիծը միեւնոյն ատեն պիտի յանձնուի Մ. Նահանգներու խորհրդարանին :

Մինչեւ հիմա կատարուած բանակցութիւնները գաղտնի կը պահուին, բայց իրազեկներ կը հաստատեն թէ Մ. Նահանգները յանձն առած են մեքենաբար օգնութեան հասնիլ, եթէ դաշնակից պետութիւններէն մէկը յարձակում կրէ: Այս չի նշանակեր թէ, օրինակի համար, եթէ Ֆրանսան յարձակում կրէ, Ամերիկան մեքենաբար պատե – րազմի պիտի բռնուի նախայարձակին դէմ: Այլ կը նշանակէ թէ ամերիկեան օգնութիւնը ապահով – ուած ըլլալով, Ատլանտեան ճակատի զինուորական խորհուրդին կ'իյնայ որոշել ձեռք առնուելիք միջոցները, տնտեսական թէ զինուորական: Այս խորհուրդին բոլոր որոշումները պիտի տրուին 2/3ի մեծամասնութեամբ: Ոչ մէկ ազգ իրաւունք ունի մերժելու զանոնք:

Մինչ այս մինչ այն, Մ. Նահանգները ձեռ – նարկած են Եւրոպայի եւ մասնաւորապէս Ֆրան – սայի վերազինման : Նոյն աղբիւրին համաձայն , Ֆրանսա արդէն իսկ անհրաժեշտ պիտոյքները ստացած է, սպառազինելու համար երեք զօրաբաժիններ: Այդ ռազմական պիտոյքները, որոնք ստացուած են քանի մը շաբաթ առաջ, նախապէս յատկացուած էին Գերմանիոյ ֆրանսական բանակին վերազինման, այն պահուն երբ Պերլինի տագնապը վտանգ մը կը համարուէր խաղաղութեան համար: Ուրիշ ֆրանսական զօրաբաժիններ ալ, մինչեւ երեսուն հատ, պիտի սպառազինուին ամերիկեան արդիական զէնքերով :

Իտալիոյ սպարապետը Ուաշինկթըն այցելած ատեն, Մ. Նահանգները խոստացած են զէնք եւ ռազմանիւթ ճարել իտալական հինգ զօրաբաժիններու: Կ'ըսուի թէ Իտալիա ռազմագիտական պիտոյքներ պիտի ստանայ տասը զօրաբաժիններու համար, որ հաշտութեան դաշնագրով ճշդուած սահմանն է:

Այս առթիւ կ'ըսուի թէ Անգլիա համաձայն չէ որ Իտալիա եւ Սպանիա մասնակցին Ատլան – տեանի դաշինքին: Ռազմագիտական տեսակէտով, տարբեր կարծիքներ ունին մառէշալ Մոնթկոմըրի եւ զօր. Ժիւէն: Մինչ անգլիացի սպարապետը համաձայն է արեւմտեան Եւրոպան պաշտպանելու Հռենոսի վրայ, իբրեւ նահանջի գիծ ունենալով Անգլիան, Ֆրանսացի զօրավարը Հռենոսի դիրքին համաձայն ըլլալով հանդերձ, նահանջի գիծ կ'ընդունի ոչ թէ բրիտանական կղզիները, այլ Հիւս. Ափրիկէն: Ահա թէ ինչու անհրաժեշտ կը համարուի համաձայնիլ Իտալիոյ եւ Սպանիոյ հետ, եւ արեւմտեան Միջերկրականն ալ միացնել Ատլան – տեանի ռազմագիտական ծրագրին: Այս խնդիրը լուրջ քննութեան կը կարօտի :

Կ'ըսուի թէ եօթը դաշնակից պետութիւնները որոշած են հրաւիրել նաեւ Նորվեկիան, Փորթուկալը, Իսլանտան եւ Տանըմարքան: Շուէտ մեր – ժած է, նախընտրելով չէզոքութիւնը:

Ֆրանսական թերթը այս տեղեկութիւններէն վերջ կ'աւելցնէ թէ գաղտնի պայմանագիր մըն ալ պիտի ստորագրուի, անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնելու համար համայնավարներուն դէմ, պա – տերազմի պարագային: Ծրագիրը կը նախատեսէ յայն գործողութիւններ, ջլատելու համար կար – միրներուն գործունէութիւնը եւրոպական երկիրներուն մէջ: Ուաշինկթընի կարծիքով, Խ. Միու – թեան հետ պատերազմ ծագած ատեն, համայնավարները պիտի գործեն իբրեւ հինգերորդ զօրա – գունդեր, այն երկիրներուն մէջ ուր բազմաթիւ են:

Լոնտոնի թերթերը հաստատելով այս տեղե – կութիւնները, կ'ըսեն թէ ի հարկին Յունաստանը եւ Թուրքիան ալ պիտի հրաւիրուին:

Գերման գերիներու խնդիրը

ՉՈՐՍ ՄԵԾԵՐԸ ԻՐԱՐ ԿԸ ՄԵՂԱԴՐԵՆ

Ինչպէս հաղորդած էինք, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները առանձին հարցարաններ ուղղեցին Խ. Միութեան, ստուգելու համար թէ դեռ որքան գերման գերիներ կը պահեն, քանի որ Մոսկուայի մէջ որոշուած էր բոլոր գերիները արձակել մինչեւ 1948ի վերջը:

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը պատասխանելով այս ծանուցագիրներուն, կը յայտարարէ թէ «գերման գերիներու» ջախջախիչ մեծամասնութիւնը արձակուած է, եւ մնացեալ փոքրամասնութեան արձակումը պիտի լրանայ 1949ի ընթացքին»:

Ցետոյ «սուտ եւ զրպարտութիւն» համարելով

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԱՐԱՐՔ..

(ՌԱՄԿԱՎԱՐ «ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ»Ը)

Բ.

Մեզ կը մնար սպասել «Արեւ»ի յաջորդ՝ Դեկտ. 6ի թիւին (Կիրակի օրերը «Արեւ» լոյս չի տեսներ), եղած այս տարբերութեանց մասին որոշ բացատրութիւն ունենալու համար:

Որեւէ կասկած չունէինք, որ «Արեւ», բոլոր պայմաններու տակ, եղածը գէթ կոծկելու համար, բացատրութիւն մը պիտի տար հանրութեան:

Ռամկավար օրգանը, պէտք չէ մոռնալ, ունի ոչ միայն ռամկավար, այլեւ ոչ ռամկավար ընթերցողներ, ունի ոչ միայն բարեկամներ, այլեւ հակառակորդներ:

Հանրային պատասխանատուութեան եւ պարկեշտութեան տարրական զգացումը իր ոչ կուսակիցներու եւ հակառակորդներու հանդէպ ԿԸ ՊԱՐՏԱԴՐԷՐ կուսակցական օրգան մը այս բացատրութիւնը տալու:

Սակայն մեծ եղաւ մեր զարմանքը, երբ Դեկտեմբեր 6ին «Արեւ» լոյս տեսաւ առանց որեւէ լուսաբանութեան:

Թերթերը յաճախ նախադասութեանց, պարզ բառերու մէջ իսկ եղած վրիպակները իրենց յաջորդ թիւերով, «ՎՐԻՊԱԿ» խորագրին տակ, կը սրբագրեն. մինչ «Արեւ» լռութեամբ կ'անցնէր քաղաքական ծանրակշիռ բովանդակութեամբ ԵՐԵՔ ամբողջ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐՈՒ վրայէն, որոնք իր Դեկտեմբեր 4ի որոշ խմբագրականներու մէջ ԿԱՑԻՆ, իսկ որոշ խմբագրականներու մէջ՝ ՉԿԱՑԻՆ...

Նոյն խորհրդաւոր լռութիւնը նաեւ յաջորդ օրերուն:

Լռութիւն — Դեկտեմբեր 7ին:
Լռութիւն — Դեկտեմբեր 8ին:
Լռութիւն — Դեկտեմբեր 9ին:
Լռութիւն — Դեկտեմբեր 10ին:
Լռութիւն — Դեկտեմբեր 11ին:

«Արեւ» վստահ էր այլեւս, որ ամէն բան անցած է աննշմար...

Եւ ահա, «Ցուսաբեր»ի 1948 Դեկտեմբեր 11ի թիւով, երեք կէտերէ բաղկացած մեր հետեւեալ «Հարցում»ը լոյս կը տեսնէ, ուղղուած ռամկավար «կուսակցութեան».

«1.— 1948 Դեկտեմբեր 4ին, երբ «Արեւ» մամուլի տակ դրուեցաւ եւ սկսաւ տպուիլ, մեր յիշատակած հատուածներ խմբագրականին մէջ կային եւ ետքէ՞ն ՑԱՊԱՒՈՒԵՑԱՆ, թէ՞ այդ հատուածները չկային եւ ետքէն ԴՐՈՒԵՑԱՆ:

«2.— «Արեւ»ի ո՞ր թիւը արդեօք մենք կրնանք նկատել իբրեւ կուսակցութեանդ պաշտօնական արտայայտութիւնը, ա՞յն թիւը արդեօք՝ ուր յիշատակուած հատուածները ԿԱՆ, թէ՞ այն թիւը՝ ուր յիշատակուած հատուածները ՉԿԱՆ:

«3.— Մէկ թէ միւս պարագային, ՑԱՊԱՒԵԼՈՎ թէ ԱՒԵԼՑՆԵԼՈՎ, ինչո՞ւ այս մասին տեղեակ պահած չէք ձեր ընթերցողները. ինչո՞ւ այդքան էական ՑԱՊԱՒՈՒՄԻ կամ ՅԱՒԵԼՈՒՄԻ մասին որեւէ բացատրութիւն տուած չէք, երբ գիտէիք, որ «Արեւ»ի նոյն թիւէն ՏԱՐԲԵՐ բովանդակութեամբ խմբագրականներ շրջան կ'ընեն ժողովուրդի մէջ:

«Արդեօ՞ք կը խորհէիք, թէ կ'անցնի աննկատ:

«Կը սպասենք պատասխանի»:

Մեր այս «Հարցում»ը կը վերաբերէր մեր կողմէ նշմարուած միայն ԵՐԿՈՒ հատուածներու, որոնք տեղ գտած էին լրիւ խմբագրականի 4րդ եւ 5րդ մասերուն մէջ:

Երբ այս «Հարցում»ը կը հրապարակէինք, մենք տակաւին նշմարած չէինք ԵՐՐՈՐԴ ՀԱՏՈՒԱԾԻ բացակայութիւնը թերի խմբագրականին մէջ:

Ինչպէս ըսինք, տառապանք է մեզ համար ամբողջութեամբ կարդալ «Արեւ»ի խմբագրականները, եօթնիցս տառապանք է կարդալ մանաւանդ բաղդատումով, տող առ տող:

Թերացանք այս աշխատանքին մէջ, ուստի եւ երրորդ հատուածը վրիպեցաւ մեր ուշադրութենէն:

Դառնանք մեր «Հարցում»ին:

Հարցի բացառիկ կարեւորութիւնը նկատի առնելով՝ «Արեւ» այլեւս լռութիւն չպահեց, այլ անմիջապէս, իր յաջորդ՝ Դեկտեմբեր 13ի թիւով, թերթի առաջին էջին վրայ, խմբագրականին տեղը, զոյգ սիւնակներով, տուաւ իր «Պատասխան»ը:

Դեկտեմբեր 11ի թիւով իրեն ուղղած մեր երեք հարցումներէն առաջինին «Արեւ» հետեւեալ պատասխանը կուտար.—

«Խնդրոյ առարկայ հատուածները կային ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԻՆ ՁԵՌԱԳՐԻՆ ՄԷՋ ԻՍԿ ԵՒ ՇԱՐՈՒԱԾ ԻՍԿ ԷԻՆ՝ ԼՈՅՍ ՏԵՍՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՄԲՈՂՋ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԻՆ ՀԵՏ: Գրաշարական ներքին դասաւորումի առեն այդ հատուածները անտեսուած կը մնան, եւ երբ այդ անտեսումին անդրադարձումը կ'ունենայ թերթին պատասխանատու վարիչը, մամուլէն ելած առաջին օրինակներէն իսկ, անմիջապէս առկախել տալով թերթին տպագրութիւնը, կը վերահաստատէ մոռցուած հատուածները եւ կրկին գրաքննութենէ անցնել տալով ամբողջութիւնը՝ թերթին հրատարակութիւնը կը շարունակուի ամբողջական խմբագրականով, ինչ որ տեղի կուտայ թերթին մի քանի ժամ ուշացումին»:

Այս պատասխանին մէջ կար նաեւ մեր երկրորդ հարցումին պատասխանը:

«Արեւ» կուգար վկայելու, որ ինք տէր կը կանգնի ոչ միայն թերի, այլ եւ լրիւ խմբագրականին...

Իսկ մեր երրորդ հարցումին ռամկավար օրգանը կուտար հետեւեալ պատասխանը.

«Հարկ իսկ չկար նման աննկարեւոր ներքին խանգարման մը անդրադառնալ, քանի որ շատ քիչ թիւով օրինակներ միայն այդ անտեսումին ենթարկուած էին»:

Այս էր «Արեւ»ին պատասխանը...

Ոչ մէկ խօսք այն մասին, թէ Դեկտեմբեր 4ի խմբագրականները կը տարբերին իրարմէ ոչ թէ ԵՐԿՈՒ, այլ ԵՐԵՔ հատուածներով...

Ոչ մէկ բառ, ոչ մէկ ակնարկ այս ԵՐՐՈՐԴ հատուածին առիթով...

Դարձեալ կը յուսար, թէ կ'անցնի...

Միայն Դեկտեմբեր 17ին, երբ մենք, կրկին պատահաբար, արդէն ՆՇՄԱՐԱԾ ԷԻՆՔ երրորդ հատուածը եւ նոր հարցում պիտի ուղղէինք, «Արեւ», կանխելով մեզ, կը գրէր.—

«Ան երկու պարբերութիւններ կը մատնանշէ: Երրորդ մըն ալ կայ, զոր ? իր «մշտավառ» ուշադրութենէն դժբախտաբար վրիպած է: Անիկա հետեւեալն է»:

Եւ կը բերէ այդ հատուածը, զոր երէկ տըւինք....

Հատուած մը, որու վրայէն, ինչպէս ըսինք, լռութեամբ անցած էր իր Դեկտեմբեր 13ի պաշտօնական «Պատասխան»ին մէջ...

Ուրեմն այսպէս. «կուսակցութիւն»ը ԱՆԿԱՐԵՒՈՐ կը նկատէր այն իրողութիւնը, որ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԾԱՆՐԱԿՇԻՌ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ երեք ամբողջ հատուածներ իր օրգանի ՆՈՅՆ թիւի որոշ խմբագրականներու մէջ ԿԱՑԻՆ, իսկ որոշ խմբագրականներու մէջ՝ ՉԿԱՑԻՆ...

Այսքան էր այն արժէքը, զոր ան կուտար իր խօսքին...:

Եւ որովհետեւ արժէք չէր տար — այս էր իր պատասխանին ոգին — ուստի եւ անհրաժեշտ չդատեց որեւէ լուսաբանութիւն տալ ընթերցող հասարակութեան...

Անհրաժեշտ չդատեց մանաւանդ այն պատճառով, որ «ՇԱՏ ՔԻՉ ԹԻՒՈՎ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ՄԻԱՅՆ» ելած էին, առանց մեր յիշատակած հատուածներու...

«Արեւ» չի յանդգնիր «ՇԱՏ ՔԻՉ»ը սահմանել՝ իր բովանդակ հասակով ստախօսութեանց տիղմին մէջ չիյնելու համար...

Այն ՊԱՏԱՀԱԿԱՆ քանակը, որ մենք ունինք այսօր մեր տրամադրութեան տակ, կուգայ վկայելու, որ երբեք «շատ քիչ» ՉԷ թիւը այն օրինակներու, որ վաճառքի հանուած են, ԱՌԱՆՑ մեր յիշատակուած երեք հատուածներու:

(Խմբագրական «ՑՈՒՍԱԲԵՐ»ի)

Եփրատ, սիրահար Եփրատ

ԽՄԲ.— Երրորդ հատուած մը թուրք գրագէտ Իսմայիլ Հապիպ Սէվիւքի գիրքէն՝ «Ձայներ Հայրենիքէն».—

Եփրատ երբ կ'իջնէ Մալաթիոյ դաշտը եւ կը գրկէ ծոցին մէջ Թօհման, ինչո՞ւ կը դառնայ յանկարծ դէպի Արեւելք, դէպի Թէլէկ:

Պարզ է, ան կ'ուզէ Տիգրիսը տեսնել, հոն ուր Կէօլճիւքը կը ցցուի եւ Տիգրիս կը բխի այդ կէտէն: Հեղեղատ մը ձեւացնելով, Եփրատ մօտեցաւ Տիգրիսին, այս վերջինն ալ շաչելով ու շառաչելով Եփրատը գրկել ուզեց: Առաջին ծանօթացումը եւ առաջին ողջագուրումն էր աս:

Անիկա բաւ էր որ Եփրատ սիրահարի Տիգրիսին: Զայն մէկ հեղ տեսաւ եւ անմիջապէս սիրեց: Եւ արմուկ մը շինեց Թէլէկէն դէպի հարաւ. նետուեցաւ հոն, իր սիրականը փնտռելու համար:

Հին բանաստեղծ մը շատ լաւ պատկերացուցած է այս տարփանքը: Տիգրիս եղաւ Եփրատի սիրուհին:

Եւ Եփրատ նմանեցաւ Մէճնունին, անոր պէս անապատէ անապատ նետուեցաւ, «Լէյլա, Լէյլա» պօռալով: Կտրեց անսահման հեռաւորութիւնները, լանջքը՝ վիրաւոր, կուրծքը բզկտուած, հեկեկալով ու հեծկլտալով սիրոյ ցաւէն: Հէյ Մէճնուն Եփրատ, ճակատագիրը անոր սահմանեց նաեւ այս տառապանքը, որով խելագարի պէս վազեց Տիգրիսին ետեւէն, պատռելով հորիզոնները, անհամար վերջալոյսերը ձգելով իր ետին կարմիր քղամիդներու նման:

Վերջապէս անցաւ Նէճէֆի լիճէն, եւ հոն հոտոտեց միջավայրը եւ գտաւ իր Լէյլային. իր սիրականին բուրմունքը: Երկու գետերը սկսան հոսիլ զուգահեռաբար, բայց եղաւ վայրկեան մը ուր Եփրատ քէնոտեցաւ անոր դէմ, որովհետեւ երկբարբանական բլուրներ խցեցին ճամբան եւ զինքը անջատեցին Տիգրիսէն: Չէ՞ որ Մէճնուն ալ անապատին մէջ քէնոտեցաւ իր Լէյլային:

Ո՞ր սիրահարն է որ չէ դառնացած եւ չէ զըղջացած ի վերջոյ: Ահա Եփրատը, որ նետուեցաւ դարձեալ անապատէ անապատ եւ սակայն ցնցուեցաւ խորունկ ապաշաւէ մը: Սկսաւ դառնալ նորէն դէպի ձախ, դուցէ յուսահատօրէն իր տարփուհին գտնելու համար, յետոյ նորէն դէպի աջ դարձաւ, թերեւս իր հպարտութեան ապացոյցը տալու համար:

Այսքան նազանք եւ ամօթխածութիւն բաւ էին սակայն, սրտերը ուխտեր էին միանալ իրարու: Ահաւասիկ որ երկու գետերը գաղտնաբար կը համբուրուին:

Այո, գաղտնաբար տուին այս համբոյրը իրարու, առանց նոյնիսկ տեղեկացնելու քաղաքներին, անշշուկ մօտեցան եւ իրենց շրթները տուին իրարու:

Այս սիրոյ երդումը կատարուեցաւ Հինտիյէի ջրանցքին մէջ: Երկու գետերուն համար լաւագոյն թաքստոց մըն էր ան, ուր կրցան ծածկել իրենց սէրը աշխարհի աչքէն, եւ նշանուեցան, միութիւն խոստացան իրարու: Աւելի վերջ ամուսնացան նաեւ, եւ Քօրնան եղաւ իրենց առագաստի սենեակը:

Փեսան Եփրատն էր եւ Տիգրիս՝ հարսը: Եւ արդար իրաւունքով տրուեցաւ իրենց այս տիտղոսները: Առաջինը վազեր, յոգներ ու տառապեր էր, անցնելով կիրճէ կիրճ, խութէ խութ, հրակէզ անապատներէն ու ամբարտակներէն եւ սիրահար գնացքով, մինչ Տիգրիս հանդիստ կեանք մը ունեցեր էր, եւ տիրացեր հարսանեկան գեղեցկութեան մը, ճոխացած գետակներով, լայնշի կուրծքերով, ոլորապտոյտ եւ ցանկայարոյց գիծերով անդնդախոր խղութեամբ մը...:

Մեծ եղաւ Եփրատի ու Տիգրիսի սէրը, եւ պճնազարդեց անապատը, եւ իր փառքը կը գովերգէ հիմա անմահութեան ճշմարտութիւնը:

Գետերն են որ կը ծնին քաղաքակրթութիւնը: Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ աշխարհի ամենահին քաղաքակրթութիւնը ամփոփուած է Նեղոսի մէջ:

Ահա Եփրատը, որ մայր է վաղնջական քաղաքակրթութիւններու, եւ դրախտը հաստատուեր է իր ափերուն վրայ: Ստորին Եփրատը Սումերացիներու կողմէ ճոխացաւ, վերին Եփրատը Էթիներու կամ Հիթիթներու կողմէ: Այդ կողմերը բնաւ քար եւ կիր չկայ, մարդիկ գետին համար կռիւ մղեր են բնութեան խոչընդոտներուն դէմ: Կիրը առեր եւ աղիւսի վերածեր են, քարը փոխակերպեր են մարմարի ու այսպէս դտեր են ջուրը, անսպառ ալեակի մը պէս:

Երկու քաղաքակրթութիւն միացեր է Եփրատի մէջ — յաղթել բռնաւորին ետկարը զօրացնել:

Էթիները ոչ միայն տաշեցին եւ արձանի վերածեցին մարմարը, այլեւ ապառաժներու վրայ ոստաններ կերտեցին, կրանիթէ լեռները փորեցին եւ քաղաքներ շինեցին անոնց մէջ:

Հոն ուր Կէօքսու գետակը կը միանայ Եփրատին, ծնունդ կ'առնէ Ապտուլլիս անձաւ — քաղաքը, որ կը նմանի դանակներով փորուած լեռնաշէնքերու, անջատ անջատ յարկաբաժիններով:

Ամէն յարկ անջատ թաղ մըն է, եւ իւրաքանչիւր թաղ իրարու կապուած ներքին սանդուղներով: Եւ գետին միջոցաւ կարելի է անցնիլ այդ քաղաքը:

Իւրաքանչիւր յարկի վրայ պողոտաներ, պալատներ, մարմարակերտ աւազաններ, դահլիճներ ջրհորներ կան:

Եւ Եփրատ ճարտարապետն է այս առկախ շէնքերուն:

Իր ափերուն վրայ հին պարիսպներու կը հանդիպինք յաճախ: Ահա Րումքալէն, որուն կիսատուերը կը տեսնես Պիրէճիքէն, անհուն բերդ մը, որ կը տիրապետէ բովանդակ հորիզոնին:

Եւ ահա ուրիշ ամրոցներ, աւերակներ, հին քաղաքներու բեկորներ, բարձունքներ, զորս երկրաշարժը սարսեր է: Բոլորն ալ փլատակներպատմութեան ճամբուն վրայ:

Եփրատ ինչեր տեսեր է այստեղ ինչպէս դիտեր է անոնց փառքի օրերը, ինչպէս ցոլացուցեր է զանոնք իր հայելիին մէջ: Յիշենք բանաստեղծին խօսքը:

«Դարեր անցան այստեղէն,
Աւերակներ կան հիմա»:

Պատմութիւնը կը պարտուի ժամանակէն երկրաշարժէն եւ փոթորիկէն, բայց շնորհապարտ ըլլանք Եփրատին, որ կը փրկէ մարդկային քաղաքակրթութիւնը: Ան չի թողուր որ հողը կլանէ ամէն բան, այլ առիթ կուտայ որ դիշերային մթութենէն ծագի լուսաւոր ճշմարտութիւնը:

Եփրատ հոսեցաւ դարէ դար, եւ իր հողային

Պաղտատի գաղութը 70 տարի առաջ

(ԹԵՐԹ ԱԼ ՈՒՆԵՑԱԾ ԵՆ)

ԽՄԲ.— Պաղտատի մեր պաշտօնակիցը «Գոյամարտ» հետեւեալ նամակը հրատարակած է, իրազեկ անձի մը ստորագրութեամբ (16 Դեկտ.).

Գոյամարտի առաջին թիւի խմբագրականին նայելով թերեւս կարծուի թէ Պաղտատի Հայ հասարակութիւնը առաջին անգամ է որ հայերէն լեզուով թերթ կ'ունենայ :

Այժմեայ սերունդը թերեւս տեղեակ չէ որ 1875ին Պաղտատ ձեռքով գործող հայերէն տպարան կար եւ տեղւոյս Հայկական կրթարան անունով դպրոցի դասագիրքերը նոյն տպարանի մէջ կը տպուէին, ես ունէի այս դասագիրքերէն մի քանի օրինակ հնուց անտի մնացած, Քերական մը, Սաղմոս մը եւ քերականութիւն մը Պաղտատ տպուած որոնցմէ առաջին երկուքը այսինքն Քերականը եւ Սաղմոսը դերաշնորհ տէր Ներսէս վրդ. Սայըղեանի խնդրանօք եւ իր միջոցաւ Վիէննայի Մխիթարեան վանքը ղրկուեցան քանի մը տարիներ առաջ իրենց Թանգարանի մէջ մնալու իբր հետաքրքրական հնութիւն եւ Պաղտատի հայ ազգի ուսումնասիրական զգացմանց իբր նշան, իսկ քերականութիւնը կը մնայ տպուած ի Պաղտատ 1876ի, աշխատասիրուած Տիգրանակերտցի Յակոբ Խալֆայի կողմանէ, որ նոյն կրթարանի հայերէն ուսուցիչներէն մին էր, եւ տեսնելով աշակերտներու կրած դժուարութիւնը Զամչեան ընդարձակ քերականութիւնը ըմբռնելու հարկ համարեց համառօտացնել :

1890էն մինչեւ 1892 «Փունջ» անունով շաբաթաթերթ մըն ալ կը տպուէր նոյն տպարանով դպրոցի աշակերտներու կողմանէ, նախաձեռնութեամբ հանգուցեալ տեսուչ Միհրան Սվաճեանի, ուր տեղական լուրերու եւ զանազան յօդուածներու կարգին աշակերտներու յաջող շարադրութիւնները կը հրատարակուէին :

Պաղտատի հայ հասարակութիւնը որ նախապատերազմեան շրջանին թիւով 100ընտանիքէ անցած չէ միշտ նախանձախնդիր եղած է հայերէն լեզուի պահպանութեան, նախապէս Թեմական քահանաներու յանձնուած էր հայ մանուկներու հայերէն դասաւանդութիւնը որ վերջ կը գտնէր Սաղմոսը եւ Աւետարանը ծայրէ ի ծայր կարդալ սորվելով, այն ատեն Պաղտատ Ջուղայու Ամենափրկչեան Թեմի մաս կը կազմէր եւ քահանաները պարսկահայ էին, ի բաց առեալ քանի մը Տիգրանակերտցի եւ Սղերդցի այցելու քահանաներէ, որոնք մերթ ընդ մերթ այցելած եւ պաշտօնավարած են հոս, իսկ 1848ին երբ Պաղտատի Թեմը երկար Թղթակցութենէ յետոյ Ջուղայէն անջատուելով՝ Պոլսոյ պատրիարքութեան կցուեցաւ եւ նորընտիր առաջնորդ Պոլսեցի Մեսրոպ Ծ. վրդ. Պաղտատ ժամանեց, ազգայիններէն մի քանիի ձեռնահասութեամբ եւ ծախիւք երկու Պաղտատցի երիտասարդներ ղրկուեցան Էջմիածին, Բաղտասար Դաւիթեան եւ Մանուէլ Դիլմնեան, առաջինը իբր քահանայ եւ երկրորդը իբր հայերէնի ուսուցիչ պատրաստուելու, որոնք ուսման շրջանը լրացնելէ յետոյ Բաղտասարը քահանայ կը ձեռնադրուի Տէր Մեսրոպ անունով եւ երկրորդն ալ վկայեալ ուսուցիչ, երկուքն ալ Պաղտատ վերադարձան եւ ազգին ծառայեցին մինչեւ իրենց մահը:

Դ. Ց. Թ.

մրուրներուն Թանձր խաւերուն ներքեւ պահեց մարդկութեան մեծագոյն պատիւը :

Եւ երբ պատմութեան ձեռքը բացաւ այդ խաւերը հոն տեսաւ մայր քաղաքակրթութիւնը, դայեակը աշխարհի ստեղծագործութեան :

Օ, գիտեմ, գիտեմ: Եփրատ դեռ շատ բաներ պիտի սորվեցնէ մարդոց :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԻՆԱՍ ՄԱԿԱՐԵԱՆԻ յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Դեկտեմբեր 5ին, Թէհրան, Դուլաբի բուրաստանին մէջ, ի ներկայութեան ընկերներու, հայրենակիցներու եւ համակիրներու խուռն բազմութեան մը: Դամբանականներ խօսած են Ց. աւագ քհնյ. Հայպեան, Տ. Գույումճեան եւ Դ. փափազեան վերջին երկուքը տեղական եւ Իրանի Դաշնակցական ընկերներու ու մարմիններու կողմէ : Դրուած են բազմաթիւ ծաղկեպսակներ հարազատներու, ընկերներու եւ «Ալիք»ի խմբագրութեան կողմէ :

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼՈՍԻ հայ գաղութը մինչեւ հիմա ստիպուած էր ափ առնել օտար դռներ, երբեմն կը մերժուէր եւ երբեմն ալ կը փոխէր օրերը: Չկար կայան մը, ուր հոծ գաղութի անդամները կարենային հաւաքուիլ մտերմիկ հաւաքոյթներու համար: Չկար ժամադրավայր մը, ուր կարենային իջեւանել զանազան նահանգներէ այցելու Հայեր, իբրեւ հայ կեդրոնավայր : Զուրկ էին պատսպարան մը, ուր կարելի ըլլար հաւաքել հայ նորահաս սերունդը, անոր տալու համար իր Մայրենի Լեզուի ուսուցումը, եւ ան հետզհետէ կը կորսնցնէր իր ազգային դիմագիծը: Մինչեւ հիմա Լոս Անճըլըս տուաւ Բարեգործականին, Ներգաղթին, Հայկ. Դատին, Հայ Օգն. Միութեան, «Հայրենիք»ին, «Ասպարէզ»ին, ԱՆՁԱին, եկեղեցիներու եւ այլազան հայ հաստատութիւններու: Բայց չունեցաւ իր սեփական տունը: Հայ մշակոյթի ջահը վառելու մեծ գործը դարձեալ վիճակեցաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Հայ Օգն. Խաչի եւ Հայ Երիտ. Դաշնակցութեան, որոնք որոշեցին կառուցանել «Տուն» մը, որ անխտիր դառնայ ժամադրավայր բոլոր Հայերուն: Տուն մը որ գոհացում տայ գաղութին մշակութային, կրթական, գեղարուեստական, թատերական եւ ազգային – հասարակական ձեռնարկներուն: Հ. Յ. Դ. զոյգ կոմիտէներ եւ իրենց բարեկամ երկու կազմակերպութիւններ արդէն ունին պատրաստ 28.000 տոլար նուիրուած իրենց անդամներէն: Այս Տունը որ պիտի ըլլայ նորաձեւութեան եւ ճարտարապետական ճաշակով գեղակերտ կառուցուածք մը պիտի կոչուի «Հայ Կեդրոն»: Պիտի ունենայ ընդարձակ սրահ եւ սեղանատուն, սենեակներ, գրադարան եւ դպրոց: Ակումբը բաց պիտի ըլլայ գիշեր–ցերեկ:

ԴԵՐԱՍԱՆ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

ՀԱԼԷՊ, (յապաղած).—Դերասան Մ. Մարութեանի բեմական 30ամեայ գործունէութեան յոբելեանը տօնուեցաւ Նոյեմբեր 14ին, Սինէմա «Օրիանթալ»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Բերիոյ առաջնորդ Զարեհ Ս. եպիսկոպոսի: Յոբելինական յանձնախումբին կողմէ ընկեր Ս. Ծառուկեան հանդէսին բացումը կատարելով յայտնեց, ի միջի այլոց.— «Մեր մեծատաղանդ դերասաններէն Պետրոս Ադամեան, անդրադառնալով բեմական արուեստին, ըսած է.— «Նկարիչէն պիտի մնայ իր պաստառը, գրագէտէն իր գիրքը, երաժիշտէն իր ձայնանիշերը, ինչ պիտի մնայ դերասանէն »: Դերասան Մարութեանէն պիտի մնան իր սիրուն էջերը, որովհետեւ, Մարութեան որքան տաղանդաւոր դերասան, նոյնքան ալ շնորհալի գրող է: Հալէպի գաղութը երախտապարտ է Մարութեանին, որ ամբողջ երկու տարի հայ Թատրոնը սիրցուց մեզի »:

Յոբելեար Մ. Մարութեանի գործին շուրջ խօսք առաւ ընկեր Արմէն Անոյշ եւ բացատրեց թէ Մարութեան միաժամանակ վարպետ դերուսոյց է եւ հարիւրներ կը հաշուեն անոնք, որոնք իր շունչին տակ պատրաստուած են եւ շնորհալի սիրողներ դարձած՝ հայ բեմին համար:

Ամէնէն վերջ խօսքը տրուեցաւ յոբելեար Մ. Մարութեանի, որ իր շնորհակալութիւնները յայտնելով ըսաւ թէ «իբրեւ մէկը դարաւոր հայ մշակոյթի համեստ մշակներէն, պիտի շարունակէ ծառայել անոր, որքան ալ տաժանելի ըլլայ այդ ճամբան »:

Հանդէսի փակման խօսքը ըրաւ ընկեր Ս. Ծառուկեան որ բարի ճանապարհ եւ նորանոր յաջողութիւններ մաղթեց Մարութեան ամոլին :

ՏՈՔԹ. ՎԻՆՍԱՆ ԳԱՍԱՊԵԱՆ, որ իբրեւ ըղտես ամբաստանուած էր քսան տարի առաջ, մեռած է: Կաթոլիկ պատրիարքարանը մերժած ըլլալով թաղում կատարել, Պատր. տեղապահ Ասլանեան արք.ի մասնաւոր արտօնութեամբ յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին եւ փոխադրուած է Շիշլիի Հայոց գերեզմանատունը : Կաթոլիկները նորէն տէր չեն եղած, եւ դիակը վեց օր մէջտեղ մնալէ վերջ, թաղուած է ոստիկանութեան միջամտութեամբ :

ՊՈԼՍՈՅ փոքրամասնութեանց դպրոցներուն Թուրք ուսուցիչներու թոշակները կը վճարուէին համայնքին կողմէ եւ կրթական նախարարութիւնը միայն 30% օժանդակութիւն մը կ'ընէր: Թուրք թերթերը կը գրեն թէ որոշուած է կրկնապատկել այս օժանդակութիւնը, նախակրթարաններու Թուրք ուսուցիչներուն դասաժամը հաշուելով 250 ղրուշ, Այս առթիւ սահմանուած գումարը պիտի բարձրանայ 20.000 ոսկի :

Խ. ԱՏՐԲԷՅՃԱՆԻ երաժշտագէտ եւ արեւելեան կարգ մը օփերաներու հեղինակ Ազիզ Բէկ Հաճի Բէկով մեռած է 63 տարեկանին: Հանգուցեալը հեղինակն է «Լէյլի Մէջնուն» յայտնի օփերային : Անոր գործերէն մէկ քանին թարգմանուած են 48 լեզուներու :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (63)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՍԵՒ ԼԵՌ

Իսկ երբ ժողովուրդը ցրուեցան գացին, Թորոս զուարթ կերպարանքով՝ պարզ ճակատով բոլոր զօրքերուն առջեւ.

— Բարկէն հայրիկ, ըսաւ, այս բերդը՝ որ տէր չունի հիմա, վասնզի Ապլխարիպ չկայ դրացնութեան իրաւունքին համեմատ՝ տէրը դու ես իր բոլոր կալուածներով, մենք որ քու հիւրդ ենք ամէննիս ալ, շատերնիս հեռու տեղերէ եկած, կէս օր անցած ըլլալուն անօթի ծարաւ կը ջարդուինք, մեր այս վիճակին ճար եւ ճարակ քեզմէ կը սպասենք :

— Տէր եւ իշխան մեր, ըսաւ Բարկէն աչքերը լեցուելով եւ Թորոսի խօսքին մէջ տեսնելով իր այնչափ տարուան հաւատարմութեան վարձատրութիւնը, ինչ որ կայ՝ ամէնն ալ ձերն է, ինչպէս որ գիտէք թէ ես ալ ձերն եմ, եղած եմ եւ պիտի ըլլամ միշտ, տեսնենք ուրեմն թէ սա հոռոմները մեզի համար ինչ պատրաստեր են եւ վայել ենք:

Մէկէն Բարկէն հրամայեց յոյն իշխանին տնտեսը առջեւը բերել եւ կապանքը քակել, վարձատրութիւն եւ ազատութիւն խոստացաւ իրեն թէ որ հաւատարմութեամբ ծառայէ եւ թէ որ իր հիւրերը գոհ ընէ :

Նոյնպէս Շուշիկ տիկին՝ շուտ մը իր տանտիկին սովորութեամբ եւ աղջիկներուն հետ թեւերը սոթտեց եւ գործին գլուխը անցաւ: Հորթ՝ ոչխար՝ այծ եւ հաւ կը մորթուէին, կը խորովուէին կրակներու մուխը երկինք կը բարձրանար՝ գինիի կարասներ կը պարպուէին դաս դաս Հայ զինուորը բերդին գլխէն Կիլիկիոյ դաշտին ընդարձակութեան հանդիսատես այսօր եւ վաղը տէր, կ'ուտէր կը խմէր՝ կ'երգէր՝ կը զուարճանար :

Իսկ Թորոս միշտ արթուն՝ միշտ անկարելին նաեւ մտածող, իբրեւ թէ զուարճութեան համար, բայց գիտելու համար, զինուորին բարոյական եւ նիւթական վիճակը՝ պահպանութեան կէտերը կ'ելլէր պտտելու հետն առած Կոստանդին՝ Սարգիս եւ քանի մը գիւղապետներ, որ կամաւ եկեր խառնուեր էին զօրքերու խումբին հետ եւ առանց պատերազմի յաղթութեան մասնակից էին, բայց որոնց համար երկրորդ օրը խիստ եւ յարատեւ աշխատութիւն կար, երկրին կատարեալ ազատութեան համար, հոն, Թորոս որ իր սրամտութեան եւ քաջութեան փորձը անոնց քանի մը հատին ցուցուցեր էր քանի մը շաբթուան մէջ՝ միշտ՝ Կոստանդինին հետ խօսելով .

— Լաւ, կ'ըսէր, պէտք է զինուորը ուրախ ըլլայ բայց հոս պէտք էր պահապան դնել, հոսպէտք էր դէտ մը ունենալ, հոս այս դուռն ամրացնել եւ այսպէս կը շարունակէր իր այցելութիւնը:

Իրարու երես կը նայէին, եւ Կոստանդին՝ որ անոր հօրն ու հօրեղբօրը ծառայած եւ քանի մը օր առաջ ինքնիրեն կը մրմռար երբեմն Թորոսի արարքներուն՝ հիմա ամէն ըսածներուն գլխով եւ աչքով իրաւացի ըլլալը կը հաստատէր, եւ այս այցելութենէն վերջը Թորոս դարձաւ հոն ուր իրենց կը սպասէր սեղանը :

— Ով մեր Իշխան, ըսաւ Կոստանդին, ներէ որ երթամ ձեր արդար դիտողութիւնները գործադրեմ, եւ ներէ մեր պակասութեանց որ անկարծելի յաղթութեան ուրախ հետեւանքն եղան, յաղթութեան որուն բոլոր արժանիքը ձերն է միայն:

— Ոչ ոք միայնակ յաղթութիւն չկրնար տանիլ, պատասխանեց Թորոս, յետին հիւանդապահ զինուորը մասնակից է մեր յաղթութեանց, եւ մենք եղածը գործողութեանց սկիզբն պիտի համարինք, իշխան Կոստանդին, դնա եւ շուտով դարձիր, որպէս զի անօթի չմնան :

Սեղանին գլուխը նստած է, Եփիմէ Թորոսի քով Շուշիկ իր կերակուրի հանդերձանքներուն զբաղած չէր երեւար, բայց Բարկէնին աղջիկները իրենց տիրուհիին ետեւը նստած անոր կը ծառայէին, նոյն միջոցին եւ հազիւ թէ նստեր էին՝ մեր Կիպրոսի վանքին վանահայր վարդապետը ջորիի մը վրայ հեծած՝ կէս օրուան արեւի բոլոր ճառագայթներէն այրած եւ մրկած կը հասնէր եւ ուրախութիւնը աւելցաւ երբ տեսաւ թէ ճիշդ ժամանակին եւ սեղանի մը սկիզբը կը հասնէր:

— Բարի եկար, Հայր սուրբ, մեր սեղանը օրհնելու, կանչեց Թորոս :

— Ինչ երանելի վիճակ վարդապետի մը համար, կ'ըսէր բազմական մը ծիծաղելով :

ՏԵՐԵՆՑ

այն վերագրումը թէ Խ. Միութիւնը չէ յարգած իր յանձնառութիւնը, դիտել կու տայ թէ արեւմտեան պետութիւնները «կը մերժեն հայրենիք վերադարձնել աւելի քան 250.000 խորհրդային քաղաքացիներ որոնք Գերմանիա տարագրուած էին հիթլերական իշխանութեանց կողմէ եւ վար գրուած են ամերիկեան, անգլիական եւ ֆրանսական շրջաններու գաղթակայաններուն մէջ»: Կը դանդատի նաեւ թէ բազմաթիւ գերման գերիներ վար գրուած են Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ, իբրեւ վարձու աշխատաւոր: Ուշագրաւ է որ Մոսկուայի գործակալութիւնը երբեք չի ճշդեր իր պահած գերիներուն թիւը, զոր 450.000էն մինչեւ երկու միլիոն կը հաշուեն իրագէկներ:

★ Ֆրանսական կառավարութիւնը անմիջապէս պատասխանեց Մոսկուայի մեղադրանքներուն: Արտաքին Նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը բացատրութիւններ տալով, ըսաւ թէ երբ Ֆրանսա կրցաւ 610.000 գերիներ արձակել 1947 ապրիլէն 1948 Դեկտեմբեր 31, Խ. Միութիւնը կը նար միեւնոյն ձեւով արձակել իր հարիւր հազարաւոր գերիները: Գալով այն 250.000 տարագիրներուն որոնք իբրեւ թէ վար դրուած են, անոնք մեծ մասով Պալթեր, Լեհեր, Եուկոսլաւներ, Ռումանացիներ եւ արեւելեան Եւրոպայի ուրիշ բնակիչներ են որոնք ազատօրէն հեռացած են իրենց երկիրներէն կամ չեն ուզեր վերադառնալ իրենց ազատ կամքով: Պաշտօնատարը աւելցուց թէ Ֆրանսայի մէջ կը մնան միայն ափ մը Գերմաններ, իբրեւ պատերազմի ոճրագործներ եւ 84.000 նախկին գերիներ որոնք պայմանագիրներ կնքած են իբրեւ ազատ աշխատաւորներ, մէկ տարուան համար եւ նոյն իրաւունքները կը վայելեն ինչ որ Ֆրանսացիները:

★ Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը իր ծանուցագրին մէջ դիտել կու տայ թէ Խ. Միութիւնը 1947ին ծանուցած 890.532 գերման գերիներէն 447.367ը միայն վերադարձուցած է, համաձայն պաշտօնական զեկոյցին: Անգլիական կառավարութիւնն ալ կը յայտարարէ թէ Խ. Միութիւնը դեռ կը պահէ 200.000 գերման գերիներ, խախտելով Զօրսերու միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ծրագրին գործադրութեան առթիւ, Տնտեսական Գործակցութեան մարմնին նախագահը, Պ. Մարժոլէն, տեղեկագիր մը հրատարակեց որ կ'ըսէ թէ 19 «Մարշալեան» երկիրները դեռ շատ մեծ նեղութիւններ պիտի կրեն եւ Եւրոպան տնտեսական աղէտի մը պիտի մատնուի 1952ին, եթէ որոշ բարեփոխումներ չկատարուին: Իր կարծիքով, ներկայ քառամեայ ծրագիրը 750 միլիոն սթերլինի բաց մը պիտի ներկայացնէ 1952ին, «ինչ որ կը նշանակէ թէ 19 ազգերը պիտի հարկադրուին մէկ չորրորդ համեմատութեամբ կրճատել իրենց ներածումները, 40 % հիւսիսային եւ հարաւային Ամերիկայէն: Ուրեմն պարենաւորման տագնապը պիտի շարունակուի Եւրոպայի մէջ:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԱՍԻՆ շատ նպաստաւոր տեղեկագիր մը ներկայացուց Մ. Նահանգներու նախագահին, պատերազմական նախարարը, որ վերջերս քննական պտոյտ մը կատարած էր Եւրոպայի եւ Արեւելքի մէջ: Նախարարը կ'ըսէ թէ ամերիկացի սպաները տենդագին կ'աշխատին արդիացնելու համար Թուրքիոյ զինեալ ուժերը: Թուրքիա քաջավարժ բանակ մը ունի այժմ: Ինք մասնաւորապէս ազդուած է Թուրքիոյ զինուորական վարժարաններու բարձր աստիճանէն: «Թուրքիոյ մէջ պիտի գտնէք անկախութեան եւ դիմադրութեան ոգի մը. դիմադրութիւն՝ որեւէ նախայարձակման դէմ: Երկիրը խոր պատուրութիւն կը ձգէ այցելուին վրայ»: Նախարարը յանձնարարած է նախագահին սպառազինել Երոպան: Իր կարծիքով, «ժողովրդապետութեան ուժերը հետզհետէ կը զօրանան», ամէն երկրի մէջ ալ յաջաճուն վճռականութիւն մը կը տեսնուի դիմադրելու համայնավարութեան, Գերմանները հակառակ են կարմիրներուն եւն.:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ երեւելիները կը շարունակեն կոչեր եւ աղերսագիրներ ուղղել կարմիրներուն, պատերազմը դադրեցնելու համար: Ազգայնական կառավարութեան օգնականը Թռուցիկներ ցրուեցին մէկ միլիոն կարմիր զինուորներու մէջ, խնդրելով մնալ իրենց դիրքերուն մէջ, որպէսզի երկու կողմերուն ներկայացուցիչները փորձեն «օգտակար հաշտութիւն մը կնքել»:

ԿՐԻՓԻ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿ մը կը տիրէ Փարիզի մէջ, թէեւ մահեր չեն պատահած: Փարիզի հինգ բնակիչներէն մէկը վարակուած է: Մէկի մէջ հիւանդացած են 20.000 հոգի: Հիւանդանոցները խճողուած են:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ կռիւները դադրեցնելու համար Մ. Նահանգները զգուշութեան հրաւէրներ ուղղեցին Արաբներուն եւ Հրեաներուն: Միւս կողմէ Եգիպտոսի արտաքին Նախարարը կը ծանուցանէ թէ «Պաղեստինի ամենամեծ ճակատամարտը կը մղուի Նէճէպի մէջ»: Հրեաները յարձակած են ստուարաթիւ ուժերով, ամբողջ հարաւային ճակատին վրայ, բայց ետ մղուած են: Եգիպտացիները օդանաւեր, թնդանօթներ եւ գնդացիրներ կը գործածեն:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՊՈՄՈՆԻ մասնաճիւղը կը տօնէ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16ԻՆ, կէսօրէ վերջ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

ՊՈՒԼ. ՕՏՏՈՅԻ մասնաճիւղը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, 18 Bld. Denis Papinի, Cabucelle:

Ձրի յայտագիր, շարժանկար եւ Կաղանդ Պապային նուէրները բոլոր մանուկներուն:

Կը հրաւիրուին ծնողքները ու թաղեցիները:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ մէջ, 8 Յունուար, շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, St. Ermomardի սրահին մէջ, Rue Saleysel:

Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը հրաւիրատոմսով:

×

ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ մէջ այս հինգշաբթի, 6 Յունուար, ժամը 8.20ին, Cinemor Familialի մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսով: Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Աղքատախնամ — Որբախնամ միութեան, տեղի կ'ունենայ 8 Յունուար 1949, շաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի սրահին մէջ, 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժին.— Կ'երգէ Օր. Գոհարիկ Մարտիկեան (Փոլ Մօնթալ), ձայնասփիւռի եւ Փր. բեմի իրապաշտ երգչուհին: Կը նուագէ աքորտէոնիստ Յարութիւն Այանեան (ինը տարեկան): Կը պարէ եւ կ'երգէ Ֆիլիփ Փափազեան, Կովկասեան պարերեւ Քլաքէթ (15 տարեկան):

Կիկօ եւ իր խումբը մասնակցութեամբ Պ. Ջէօրէքճեանի:

Նորութիւն.— Գնդակախաղի մեծ մրցում, պարող զոյգերու կողմէ: Շահողները կը ստանան արժէքաւոր պարգեւներ:

Տոմսերը կը ծախուին.— Յ. Փափազեան 3a rue Lafayette, Ա. Մենծիկեան 43 rue Ste. Barbe, Լ. Եավրուեան 23 rue Sénac, Յ. Մճըրիկեան 8 rue de la Providence, Մ. Պօղոսեան 53 rue Nationale:

Տոմսերու գինը երկու անձի համար 250 Ֆր.:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱԶՔԸ ԼՈՅՍ

Վերջին նոր երգերու բլաքներ, հայերէն եւ արեւելեան, կը գտնուին՝

ԱԼՔԱՁԻ

մօտ, 45 րիւ Սէնթ Պարպ, Մարսիլիա

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ, կիրակի Յունուար 9ին, առաւօտ ժամը 10.45ին 58 rue Madameի ժողովասրահին մէջ, métro St. Placide կամ Notre Dame des Champs: Քարոզին նիւթն է «Աշխարհ ցաւոց ձոր մըն է, վասնզի այսօր ալ մարդիկ միայն մսուր մը կը տրամադրեն Յիսուսին»: Քարոզիչը՝ ՓՐՈՖ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ: Նոյն օրը նոյն տեղը կէօրէ վերջ Ծնունդի հանդէսը: Արտասանութիւններ, երգեր փոքրիկներու կողմէ եւ թատերգութիւն մը: ՏՕՆԱԾԱՌ:

ՏՕՆԱԾԱՌ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Ազգ. վարժարանի հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է տօնածառ մը, այս կիրակի, ժամը 3ին Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին մէջ: Հովանաւորութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Կրթ. Մարմնին: Դպրոցի աշակերտները պիտի ստանան մրգեղէններով լեցուն տոպրակներ Կաղանդ Պապային ձեռքով: Անակնկալներ, երիտասարդական միութիւններու կողմէ:

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

կազմակերպած ընտանեկան մեծ պարահանդէսը, Յունուար 29ին, Վիլլէօրպանի Թաղապետական պարասրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ԳԻՆԵՍԵՂԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դպրոցի, Լիլայի կրթական յանձնախումբին կողմէ, տեղի կ'ունենայ կիրակի 16 Յունուար, ժամը 15ին, Caisse d'Epargneի սրահը, 32—34 Ave. de la Porte des Lilas, métro Porte des Lilas: Երգ, պար եւ արտասանութիւն դպրոցին աշակերտութեան կողմէ: Ձրի եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ Եգիպտացի կոմիտէի ընդհանուր ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Sociétés Savantesի սրահը, 28 rue Serpente, métro Odéon: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՉԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէն այս ուրբաթ ժամը 8.30ին:

ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէն այս հինգշաբթի ժամը 8ին:

ԹԱԹՈՒԼ խումբը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին:

ԻՇԽԱՆ խումբը այս կիրակի ժամը 9ին:

ՔԵՌԻ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ՔՐԻՍԱՓՈՐ խումբը երկուշաբթի 10 Յունուար, ժամը 8.30ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը երկուշաբթի 10 Յունուար ժամը 8.30ին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կ. ներկայացուցիչը:

Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը, 7 8rue Rabelais: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԷՆ.— Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, «Օհանջանեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն տ'Օպնայի բոլոր խումբերը Յունուար 9ին, կիր. առաւօտ, ժամը 9ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ ճիշդ ժամին:

ԻՍԻ.— Ֆր. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ սեղանը առանց աւանդական օղիին որթ եւ տխուր կ'ըլլայ: Փութացէք ուրեմն ապահովել հռչակաւոր «ՇԻՐԱԿ ՕՂԻ»ի շիշեր, ամէն վիշտ մոռցած զուարթ տօնախմբութիւն մը մեծարելու համար ձեր սեղանը շրջապատող սիրելիներու:

ՀԱՅ ԱՊՐԻԼ

Այս մտահոգութենէն տարուած,
Նիսի հռչակաւոր

ԱՐԱՐԱՏ ճաշարանի տնօրէն ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ կը կազմակերպէ իր ծաղկազարդ սրահին մէջ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ առթիւ, ճաշկերոյթ խնջոյք մը, շաբաթ 8 Յունուար, իրիկուան ժամը 8էն մինչեւ առտու: Պար, երգ:

Փութացէք գրաւել ձեր տեղերը անյապաղ, թերեւս տրամադրելի սեղան մը գտնէք

LE DOME ARARAT, 1 Ave. Thiers, NICE

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԻՆ ՀԱԳՈՒՍՏ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ

Դիմել՝

Adept Mercantile Trading Co. Inc.
162 Madison Street
NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)

Հայկական ընկերութեան:

ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝
ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

Հեռագիր. AMTIN. New York

Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS

Տ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ձրի մթերք գուլպայի «Տօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Vendredi 7 Janvier 1949 Ուրբաթ 7 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5738-Նոր շրջան թիւ 1149 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՌԱՍՈՒՆՃԱՆԿՈՒԿ

Արեւելքի մէջ սարդի տեսակ մը կայ որ բաղդատաբար անվնաս կը համարուի, բայց եւ այնպէս աւերներ կը գործէ տուներէ ներս :

Բառարանը օձասարդ կը կոչէ զայն, ժողովուրդը՝ «քառասունճանկուկ»:

Անոնք որ ուսումնասիրած են, կը հաւաստեն թէ քառասունճանկուկը շատ չերեւար տուներու մէջ: Բայց եւ այնպէս, վնասակար հետքեր կը ձգէ զանազան ձեւերով:

Այսպէս, երբ կերակուրը բաց թողուն տանիքին վրայ, ամառ ատեն, կը պատահի որ շատեր թունաւորման ախտանշաններ կը ցուցնեն եւ խմբովին կը փսխեն :

Պատճա՞ռ: Փորձառու գիւղացին կ'ըսէ թէ քառասունճանկուկը անցած է կերակուրներուն վըրայէն, թունաւոր հոյզ մը ծորելով :

Թոյլ տուէք, ընթերցող, գոնէ մէկ անգամ այս թունաւոր սարդին հետ բաղդատել նախկին վարդապետ մը, որ երկու տարիէ ի վեր մաղձ եւ ատելութիւն կը սերմանէ այս գաղութին մէջ :

Մարմնացեալ իմաստակութիւն եւ քսութիւն, այս մարդը իր «պախալ»ի խանութին հետ շփոթելով հրապարակագրութիւնը, օրն ի բուն չան — քարող կը կարդայ:

Իբրեւ ինքնակոչ դռնապան Երեւանի, իր խել ընթերցողներուն եւ հասարակութեան հետ կը վարուի ճիշդ այնպէս ինչպէս անոպայ concierge մը, որ տեղի — անտեղի հարցումներ կ'ուղղէ եկող — գացողին :

Յաճախ դռնհիկ հաւատաքննութեան փորձեր կը կատարէ, սուտ — իրաւ իրար կը խառնէ, կը կեղծէ, կը ստէ, կը խեղաթիւրէ: Սարէնձորէն պատմութիւններ կը հիւսէ: Յուշեր կը թխէ: Բոլորը՝ յանգելու համար միեւնոյն եզրակացութեան, դէպքերուն եւ դէմքերուն տալու համար իր ուզած հանգամանքը :

Ամբողջ երկու տարի նախընտրեցինք արհամարհել, մոռնալ իր գոյութիւնն իսկ, որեւէ պատասխանի անարժան համարելով իր ցնդաբանութիւնները :

Երբեմն միայն տեղի ունեցան շեղումներ : Պարզապէս անոր համար որ, այս ձախողած համալսարանական — կղերականը կը յաւակնէր խօսիլ յանուն ազգ. միութեան մը (այժմ լուծուած):

Կատարեալ դդմագդի, ոչ կարդացածը հասկնալու կարողութիւն ունի, ոչ ալ գրի առած բառերուն իմաստը:

Որքա՜ն գարշելի, գրգռիչ, մատնիչ բառեր՝ իր բոլոր գրութեանց մէջ:

Մօտ վաթսուն տարուան կազմակերպութիւն մը կր կոչուէր «չարաղէտ», «անիծեալ», դաւաճան, ուղեկից Թուրքերու եւայլն: Նոյն մաղձը՝ անհատներու դէմ: Թոյն եւ թարախ՝ բոլոր տողերէն: Թերթով թէ ճառերով :

Պատահեցաւ որ իր հովանաւորներն ալ երեսէ ձգեցին զինքը եւ «խմբագրապետը» հարկադրուեցաւ ամփոփուիլ իր պատեանին մէջ : Յետոյ սկսաւ իր ստորագրութեան տակ յօդուածներ գրել իբրեւ պարզ աշխատակից, այս անգամ քիչ մը կոճկուելով :

Բարեմիտներ կը կարծէին թէ այլեւս պիտի գոհանայ շաքար եւ ձիթապտուղ ծախելով, եւ երբեմն ճառեր խօսելով :

Յունուար 1ին դարձեալ ջուրին երեսը ելաւ, նոր թերթի մը մէջ, այս անգամ արեւմտեան հայերէնի թարգմանել տալով իր թխած խմբագրականները :

Քիչ մը զգոյշ՝ առաջին օրերուն, ահա նորէն ամբողջ կերպարանքով փոխուած, իբրեւ քառասունճանկուկ :

Միշտ բթամիտ եւ նենգամիտ, գարշելին նոր շրջանի 5րդ խմբագրականով կ'ուզէ այն տպաւորութիւնը ձգել թէ « Յառաջ »ը կը պաշտպանէ Թրումընի վարդապետութիւնը, թէ կ'ուրախանայ Թուրքիոյ ընծայուած օգնութիւններով, թէ «Թրքական ակնոցով կը նայի» : (Ձայն Փարիզի, 6 Յունուար):

Եւ այս բոլորը՝ հիմնուելով մեր Դեկտեմբեր 22 Թուակիր խմբագրականին վրայ :

Տակաւին շատ ըսելիքներ պիտի ունենանք, բայց այժմէն կը հրաւիրենք այս խառնակիչը որ ՆՈՅՆՈՒԹԵԱՄԲ ԱՐՏԱՏՊԷ ԱՅԴ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԸ, խորագիրէն մինչեւ ստորագրութիւնը:

Շ.

Զգուշացէք համաճարակէն

100.000 ՎԱՐԱԿԵԱԼՆԵՐ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք, պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ իտալական կրիփի համաճարակ մը կը տիրէ Ֆրանսայի մէջ, սկսելով Փարիզէն դէպի արեւելեան, կեդրոնական եւ հարաւային նահանգները :

Առողջապահական նախարարութիւնը անմիջապէս միջոցներ ձեռք առաւ, խափանելու համար համաճարակը: Հանրային խնամատարութիւնը առջի օր կը յայտարարէր թէ հիւանդանոցներուն մէջ տեղ չկայ 48 ժամէ ի վեր: Առ այժմ վտանգաւոր չի համարուիր համաճարակը: Մասնագէտներ երկու տարբեր տեսակներու կը բաժնեն հիւանդութիւնը,— A. եւ B. թոյներ (ժահր) : Միայն վերջինը մահացու կը համարուի եւ առողջապահական վարչութիւնը յանձնարարած է բժիշկներուն անմիջապէս իրեն հաղորդել B. տեսակին պատկանող հիւանդները: Այս ձեւով կը յուսան սահմանափակել այն շրջանները որ ծանրապէս վարակուած են :

Համաճարակը մասնաւորապէս տարածուած է արեւելեան Ֆրանսայի մէջ,— Միւլհուզ, Քոլմար, Մեց, ուր բնակիչներուն 30—40 %ը վարակուած է: Բայց կը ծաւալի հետզհետէ: Երէկ հարիւր հազար կը հաշուէին վարակեալներուն թիւը միայն Լիոնի մէջ: Փարիզ ալ ծանրապէս ազդուած է: Շատ մը գործարանատէրներ հարկադրուեցան առժամապէս փակել իրենց հաստատութիւնները, նկատելով որ բազմաթիւ աշխատաւորներ գործի չեն գար :

Ինչ որ ալ ըլլայ համաճարակին սաստկութիւնը, ախտը կը տարածուի երկու տարբեր ձեւերով,— մէկը սրընթաց, որ կը տեւէ 24—48 ժամ, միւսը՝ երկար, որ կրնայ քաշքշուիլ մինչեւ 12 օր :

★ Վերջին լուրի մը համաձայն, միայն Վիլէօրպանի (Լիոն) մէկ հաստատութեան մէջ որ 1200 բանուոր ունի, 300 հոգի հիւանդացած են, այսինքն մէկ չորրորդը: Փարիզի մէջ ալ բազմաթիւ հաստատութեանց բանուորները անկողին ինկած են մէկ երրորդ կամ 50 % համեմատութեամբ:

Ինչպէս դիտել կուտան մասնագէտներ, այս տարուան կրիփը (էնֆլիւէնզա) կարճ տեւելով ծանր հետքեր չի ձգեր: Հիւանդը երկու երեք օր անկողին կ'իյնայ սաստիկ գլխուցաւով մը եւ հազով, ոսկորները կը ցաւին եւ ջերմութիւնը կը բարձրանայ: Բայց ընդհանրապէս կ'աղէկնան : Առողջապահական վարչութիւնը շիճուկ հասցուցած է բոլոր վարակեալ շրջանները, որպէսզի գործածեն, եթէ իտալական կրիփը աւելի ծանրանայ, սպանիականի փոխուելով, ինչպէս եղաւ 1918էն 1921, բազմաթիւ մահեր պատճառելով :

★ Ինչպէս անունն ալ կը բացատրէ, համաճարակը Ֆրանսա անցած է Իտալիայէն: Լոնտոնի մէջ ալ հազարաւոր քաղաքացիներ անկողին ինկած են: Իտալիոյ բնակիչներուն 60 %ը վարակուած է :

Հիւանդութիւնը մասնաւորապէս կ'ազդէ ծերերուն, մանուկներուն եւ սրտի հիւանդութենէ տառապողներուն վրայ:

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅ ԶՈՀԵՐ ԿԱՐՏԱՆԻ ԱԾԽԱՀԱՆՔԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Երեքշաբթի օր ծանր արկած մը պատահեցաւ Պիվէռի ածխահանքերուն մէջ (Կարտան, Մարսէյլի մօտ): Փլուզումի մը հետեւանքով չորս հանքագործներ թաղուեցան տախտակի եւ ածուխի կոյտերու տակ: Գերմարդկային ճիգերէ վերջ, ազատարարները յաջողեցան հանել բանուորներէն Լեհ մը որ մեռաւ ահռելի չարչարանքներով: Յետոյ հանուեցան ուրիշ երկու ծանր վիրաւորներ, Մանկոյեան, որուն աջ ազդրը ջախջախուած էր եւ ամբողջ մարմինը վիրաւորուած, եւ Արաբ մը, որուն թեւը կոտրած էր :

Ամբողջովին ածուխի կոյտի մը տակ թաղուած էր հանքագործ Մարտիրոսեան: Հարկ եղաւ ժամերով ճգնիլ, դուրս հանելու համար դիակը :

1949Ը ՎՃՌԱԿԱՆ տարի մը պիտի ըլլայ Ֆրանսայի համար, համաձայն զօր. տը Կոլի յայտարարութեան :

Նախագահ Թրումընի ծրագիրները

ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՕԳՆԵԼ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ

Մ. Նահանգներու նախագահը երկար պատգամագիր մը կարդաց Դշ. օր, խորհրդարանին 81րդ նստաշրջանին բացման առթիւ, պարզելով իր տեսակէտները եւ առաջադրութիւնները ներքին թէ արտաքին քաղաքականութեան մասին: Ամերիկեան թերթերը կը շեշտեն թէ նախագահին ճառը մեծ տպաւորութիւն գործեց, թէ ընկերային — տնտեսական եւ թէ միջազգային քաղաքականութեան տեսակէտով :

Ահաւասիկ ներքին խնդիրներու վերաբերեալ կէտերը. —

1.— Միջոցներ ձեռք առնել, թղթադրամի աճումը դադրեցնելու համար: 2.— Նոր տուրքեր հաստատել, 4 միլիառ տոլարի եկամուտ մը ապահովելու համար: 3.— Անմիջապէս ջնջել այն օրէնքը որ կը սահմանափակէ գործադուլի իրաւունքը: 4.— Ընդարձակել ընկերային ապահովագրութեան առաւելութիւնները, որպէսզի կարենան օգտուիլ հանգստեան կոչուած տարիքոտ աշխատաւորները, հիւանդները կամ գործազուրկները: 5.— Ազգային ապահովագրութեան դրութիւն մը հաստատել, որպէսզի ամէն ամերիկացի կարենայ դարմանուիլ հիւանդութեան ատեն: 6.— Աւելցնել պետական նպաստը դպրոցներուն: 7.— Մասնաւոր օրէնք մը մշակել, բարւոքելու համար բնակարանի խնդիրը (մէկ միլիոն տուներ շինել): 8.— Կատարեալ ծրագիր մը հաստատել, անհատներու քաղաքացիական իրաւունքի մասին, որպէսզի խտրութիւններ չդրուին սեւամորթներուն կամ ուրիշ ցեղային փոքրամասնութեանց դէմ :

ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Յայտարարելէ վերջ թէ այս նստաշրջանի ընթացքին կարգ մը միջոցներ պիտի առաջարկէ արտաքին քաղաքականութեան մէջ, Պ. Թրումըն շարունակեց.

— « Մենք չենք ձգտիր քարացնել ներկայ դրայվիճակը: Մենք միտք չունինք պահպանելու անցեալին անարդարութիւնները: Մենք ջերմապէս կ'ողջունենք շատ մը ազգերու շինարար ճիգերը: Եւրոպայի վերակազմութեան ծրագրին, մեր բարի դրացնութեան քաղաքականութեան եւ Միացեալ Ազգերուն մէջ մենք սկսած ենք վար առնել այն ազգային պատնէշները որ կը խափանեն աշխարհի ժողովուրդներուն տնտեսական բարգաւաճումը եւ ընկերային յառաջդիմութիւնը: Մենք կը հաւատանք որ՝ եթէ վճռապէս հետեւինք այս ճամբուն, միջազգային գործակցութեան սկզբունքը ի վերջոյ պիտի ընդունուի նոյնիսկ այն ազգերուն կողմէ որոնք այժմ կը ջանան տկարացնել կամ քանդել զայն :

«Կանգնած ենք դարաշրջանի մը առջեւ, ուր կա՛մ մեծ գործեր պիտի կատարուին, եւ կամ ահռելի աղէտ մը պիտի պայթի մեր եւ մարդկութեան գլխուն: Մեր ազգին ուժը պէտք է գործածուի յօգուտ բոլոր ժողովուրդներու եւ ոչ թէ քանի մը առանձնաշնորհեալներու: Պէտք է գործածուի առանց շահախնդրութեան, ի խնդիր համաշխարհային խաղաղութեան եւ բարօրութեան »:

Այս առաջադրութեամբ, Մ. Նահանգները պիտի աւելցնեն ամերիկեան օգնութիւնը ժողովրդավար ազգերու՝ ընդդէմ՝ նախայարձակման :

« Մենք մեր կարելին պիտի փորձենք, խրախուսելու համար աշխարհի ազատ պետութիւնները, օգնութեան հասնելու համար անոնց որ կը տառապին եւ կը տքնին օտար հողի վրայ «կ'ակնարկէ Եւրոպայի տարագիրներուն), եւ զօրացնելու համար ժողովրդավար ազգերը: Մեր արտաքին քաղաքականութեան էութիւնն իսկ խաղաղութիւնն է: Յորչափ չէ հաստատուած ապահովութեան համաշխարհային դրութիւն մը որուն վրայ կարենանք յոյս դնել առանց վերապահութեան, չենք կրնար խուսափիլ բաւարար բանակներու հաստատման եւ պահպանման բեռէն: Պարտաւորիչ զինուորութիւնը անհրաժեշտ պայման մըն է Մ. Նահանգներու ապահովութեան համար»:

Կարգ մը թերթեր «ղեկավարեալ դրամատիրութիւն» կը կոչեն նախագահին ընկերային — տնտեսական ծրագիրները, աւելի լայն եւ ազատական :

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ուժի վերատեսուչը, Ժոլիօ — Քիւրի, որ համայնավար է, «զրպարտութիւն եւ նախատինք» անուանեց այն վերագրումները թէ Խ. Միութիւնը կրնայ մեծապէս օգտուիլ Ֆրանսայի հիւլէական զննութեանց արդիւնքէն, շնորհիւ համայնավար կուսակցութեան : «Ֆրանսացի համայնավար մը, ինչպէս ուրիշ ոեւէ քաղաքացի, չի կրնար մտքէն անցընել ոեւէ օտար պետութեան հաղորդել արդիւնքներ որոնք իրեն չեն պատկանիր »:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԱՐԱՐՔ..

(ՌԱՄԿԱՎԱՐ «ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ»Ը)

Գ.

Երկաթուղային արկածներու համար առաւելաբար մէկ յանցաւոր կայ միայն — ՍԼԱՔԱ-ԻՈՐԸ ...

Երբ արկածի մը հետքերը կ'ուզեն ծածկել՝ խակոյն «սլաքաւոր»ը կը յիշեն, որ ոչ անուն ունի եւ ոչ ալ պաշտպանութեան հնարաւորութիւններ...

Այս նոյն «սլաքաւոր»ը կայ նաեւ թերթերու խմբագրութեանց մէջ, եւ այդ «սլաքաւոր»ին անունն է — ԳՐԱՇԱՐ ...

Երբ լրագրական «արկած»ի մը հետքերը կ'ուզեն ծածկել՝ խակոյն այս «գրաշար»ը կը յիշեն, որ նոյնպէս ոչ անուն ունի եւ ոչ ալ պաշտպանութեան հնարաւորութիւններ ...

Ամէնքը գիտեն, որ անանուն «ԳՐԱՇԱՐ»ը լուռ է առյաւէտ, ինչպէս որ առյաւէտ լուռ է «ՍԼԱՔԱՒՈՐ»Ը...

« Արեւ » անմիջապէս գտած էր «արկած»ի պատասխանատուն,— « ԳՐԱՇԱՐԱԿԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԴԱՍԱՒՈՐՈՒՄԻ ԱՏԵՆ ԱՅԴ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐԸ ԱՆՏԵՍՈՒԱԾ ԿԸ ՄՆԱՆ...» :

Ցանուն ամէն սրբութեան պիտի խնդրէինք վերի տողերուն իմաստը մեկնաբանել թէ մեզի եւ թէ ընթերցող հասարակութեան:

Մեր թերթերը, ինչպէս գիտէք, էջ առ էջ կը կազմուին եւ այդ ձեւով կը ներկայացուին գրաքննութեան :

Գիտէք նաեւ, որ թերթերը նուազագոյնը երեք անգամ կը սրբագրուին, ամէն կարգի «անտեսում»ները — կէտադրական նշաններու, գիրերու, բառերու, նախադասութեանց եւ ամբողջ հատուածներու — սրբագրելու համար:

Արդ, աշխարհի բոլոր անկիւններուն մէջ ընդունուած սովորութեան համաձայն, փորձերը կատարելու համար — մանաւանդ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ — այս վերջինները կը կազմուին ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՄԲ եւ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՄԲ ալ այս խմբագրականներու փորձերը կը կատարուին:

Երբ խմբագրականներու առաջին փորձը կը տրուի, ամէն կարգի «արկած» եւ ամէն կարգի « անտեսում » — ԳՐԱՇԱՐԻՆ կողմէ — կրնայ տեղի ունենալ :

Սակայն ի՞նչպէս կրնայ նման «անտեսում » տեղի ունենալ ԽՄԲԱԳՐԻՆ կողմէ, այն անձին, որ խմբագրականը գրած է...

Մի՞թէ ԽՄԲԱԳԻՐԸ եւս չնկատեց, որ ամբողջ ԵՐԵՔ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ «անտեսուած» են «գրաշար»ին կողմէ ...

Ի՞նչպէս կրնայ նման բան պատահիլ. ի՞նչպէս հնարաւոր է այս ...

Իսկ եթէ ԽՄԲԱԳԻՐՆ իսկ չնկատեց բացակայութիւնը «անտեսուած» կտորներու, ո՞վ նկատեց արդեօք, ե՞րբ, ո՞ւր եւ ի՞նչպէս ..

« Արեւ » կը գրէ, թէ մոռցուած հատուածներուն վերահաստատումը « ՏԵՂԻ ԿՈՒՏԱՅ ԹԵՐԹԻՆ ՄԻ ՔԱՆԻ ԺԱՄ ՈՒՇԱՑՈՒՄԻՆ »...

Բայց ինչո՞ւ .. «մոռցուած» հատուածները քանի որ «ՇԱՐՈՒԱԾ ԻՍԿ ԷԻՆ», ինչպէս որ կը գրէք, այս ՊԱՏՐԱՍՏ կտորները իրենց տեղերը դնելու համար — փոխարէնը ուրիշ ՊԱՏՐԱՍՏ կտոր մը հանելով — ինչո՞ւ ձեզմէ « ՄԻ ՔԱՆԻ ԺԱՄ» պիտի խլէր ...

Տարբեր է խնդիրը, եթէ ըսէիք, թէ հատուածները գրուած չէին եւ նոր գրուեցան ու շարուեցան, եւ կամ եթէ ըսէիք, թէ գրուած էին, սակայն շարուած չէին ու նոր շարուեցան,այն ատեն « մի քանի ժամուան » ուշացումը կարելի կ'ըլլար ըմբռնել ..

Սակայն երբ ՊԱՏՐԱՍՏ են բոլոր կտորները — թէ հանուելիք եւ թէ դրուելիք — ինչո՞ւ այս « մի քանի ժամ»երու ուշացումը ...

Եւ յետոյ, ինչո՞ւ այս ուշացումն ու իրարանցումը հատուածներու շուրջ, որոնց բացակայութիւնը ոչ գրաշարը կը նշմարէ, ոչ սրբագրիչը եւ ոչ ալ խմբագիրը ...

Ինչո՞ւ թերթը ամբողջութեամբ չհանել առանց այդ հատուածներու, երբ մանաւանդ այնքան մեծ թիւով օրինակներ շրջանառութեան մէջ էին արդէն, ապացոյց, ինչպէս ըսինք, մեր տրամադրութեան տակ գտնուած օրինակներու քանակը ...

Ինչո՞ւ կարելի չէր յաջորդ օրը նոր խմբագրական գրել եւ այդ հատուածները հոն յիշատակել, եթէ երբեք անոնց յիշատակութիւնը այդքան կարեւոր կը նկատէր ռամկավար օրգանը :

Այս ամբողջըպարզելէյետոյ՝ մենք կուգանք կը դառնանք Դեկտեմբեր 11ի թիւով տուած մեր «Հարցում»ի 3րդ կէտին:

Եթէ իր մտածումի, իր քաղաքական կեցուածքի եւ իր վերաբերումի մէջ դէպի բոլշեւիզմը եւ դէպի խորհրդային կարգերը որեւէ ԽԱՐԴԱ-ԽՈՒԹԻՒՆ չկայ, ինչո՞ւ « Արեւ » արիութիւնը չունեցաւ յաջորդ օրն իսկ, քանի մը տողով, պարկեշտօրէն հանրութեան ներկայացնելու այն, ինչ որ տեղի ունեցած էր:

Չէ՞ որ տարբեր խմբագրութեամբ օրինակներ հրապարակ հանուած էին...

Չէ՞ որ քաղաքական բացառիկ կշիռով ամբողջ երեք հատուածներ «անտեսուած» էին...

Չէ՞ որ թերթը ժամերով ուշացած էր որոշ ընթերցողներու համար, երբ այլ ընթերցողներու համար ժամերով շուտ ելած էր նոյն թերթը ...

Ինչո՞ւ զլանալ եւ այս բոլորի մասին յաջորդ օրն իսկ քանի մը տո՛ղով բացատրութիւն չտալ:

Հնա՞ր է երեւակայել համայն աշխարհի մէջ մարդ մը—բոլոր ռամկավարները եւ բոլշեւիկները մէջը հաշուելով — որ անկեղծօրէն գար եւ ըսէր, թէ նման լուսաբանութիւն մը անհրաժեշտ չէր...

Եւ հնա՞ր է համայն աշխարհի մէջ գտնել մարդ մը — բոլոր ռամկավարները եւ բոլշեւիկները մէջը հաշուելով — որ հաւատար այն ակամայ «լուսաբանութեան », զոր «Արեւ» կուտար իր Դեկտեմբեր 13ի թիւով:

Ձեւով ու խորքով աննախընթաց էր այն, ինչ որ «Արեւ» թոյլ կուտար իրեն իր Դեկտեմբեր 4ի խմբագրականին մէջ:

Դէպքին բացառիկ կարեւորութիւնը կարելի յստակութեամբ ընթերցողին ցոյց տալու համար՝ զայն կ'առնենք այնպէս, ինչպէս որ ըսած է « Արեւ » :

1948 Դեկտեմբեր 13ի թիւով տուած իր «Պատասխան»ին մէջ «Արեւ»կուգայ վկայելու հետեւեալը .

1.— Մատնանշուած հատուածները « կային խմբագրականին մէջ իսկ եւ շարուած իսկ էին՝ լոյս տեսնելու համար ամբողջ խմբագրականին հետ » :

2.— Այդ հատուածները «անտեսուած են գրաշարական ներքին դասաւորումի ատեն»:

3.— Անտեսումը նշմարուելով՝ ետքէն « անտեսուած» հատուածները աւելցուած են եւ այս ձեւով վերահաստատուած է խմբագրականին ամբողջութիւնը :

4.— Անկարեւոր նկատելով դէպքը՝ չանդրադարձանք, գիտնալով մանաւանդ, որ «անտեսումին ենթարկուած էին քիչ թիւով օրինակներ»:

Այս «քիչ»ը կը հերքուի այն հասարակ փաստով, որ մենք իսկ, ինչպէս ըսինք,ստուար քանակութեամբ մեր տրամադրութեան տակ ունինք «անտեսումին ենթարկուած օրինակ»ներէն :

Եւ ամէնէն ուշագրաւն այն է, որ այդ օրինակներէն մեզի բերին ոչ միայն Գահիրէէն, այլ մեզի ղրկեցին նաեւ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՑԷՆ. ...

Այս միակ փաստը բաւական է կոյրերուն իսկ յստակ դարձնելու համար այն ՍՈՒՏԸ , զոր թոյլ կուտայ իրեն «Արեւ» քննակի հարցին մէջ :

Սակայն կայ աւելի էականը :

(Խմբագրական «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»ի)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ռումանիոյ կարմիր ցարուհին

« Ռումանիոյ կարմիր ցարուհին», այսպէս կը կոչէ եւրոպական թերթի մը թղթակիցը Աննա Փաուքէրը, արտաքին նախարար Ռումանիոյ, որ ամէնէն ծանր բառերով ամբաստանեց իր դրացին՝ Թիթօն:

Արկածալի կեանք մը ունեցած է Աննա Փաուքէր: Իրազեկներ կը պատմեն թէ օրական 12 ժամ կ'աշխատի արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ, հանելով իր երեք քարտուղարուհիներուն հոգին:

Մէկ չունչով տուն կուտայ իր պատգամները կուսակցութեան, իր յօդուածները կուսակցութեան օրկանին՝ «Սքանթէյա» (Կայծ) եւ կիսամսեայ Քոմինֆորմի թերթին :

Քաղաքականութեան մէջ յարձակողական է : Իր զէնքերն են սպառնալիք, ատելութիւն, վրէժխնդրութիւն :

Ծնած է 1893ին, Հիւսիսային Մոլտովիոյ մէջ: Հայրը մսագործ էր, եւ անասունները կը մորթէր համաձայն հրէական աւանդութեան: Մեռաւ երիտասարդ տարիքի մէջ: Իր մահէն վերջ, իր զաւակները կը ցրուին զանազան երկիրներ: Աննա Փաուքէրի մեծ եղբայրը Զվի՝ Միքվէի մէջ (Թէլ Ավիվի մօտ քաղաք մը), եբրայերէն կ'ուսուցանէ:

Աննա Փաուքէր իր Ա. Բ. Գ.ը կը սորվի հրէական դպրոցի մը մէջ: Կանուխէն չափազանց կը սիրէ վիպապաշտ բանաստեղծութիւնները: 17 տարեկանին տունէն վռնտուելով, կ'երթայ կ'ապրի երիտասարդ ընկերվարական իրաւաբան Շթայնպէրկի հետ, որ իրեն կուտայ քաղաքականութեան առաջին դասերը: Կը խորանայ Մարքսականութեան մէջ: Գիւղական ուսուցչի պաշտօն կը ստանայ, եւ քաղաքական պայքարներու մէջ կը նետուի, պաշտպանելու համար ճնշուածները :

Առաջին աշխարհամարտին ժընեւ կ'երթայ եւ կ'արձանագրուի համալսարանը, հետեւելով միջազգային օրէնքի դասընթացքին: Ժընեւի մէջ, Միջազգային երիտասարդութիւնը եւ մարքսականները հեւ ի հեւ կը հետեւին բոլշեւիկեան յեղափոխութեան :

1920ին կ'ամուսնանայ իր համալսարանի ընկերներէն մէկուն հետ, Մարսէլ Փաուքէրի: Աւելի վերջ զայն կ'ամբաստանէ հրապարակաւ եւ թրոցկիական կը կոչէ, եւ երբ կը գնդակահարեն իր աչքին առջեւ, իր դէմքին մկան մը իսկ չի շարժիր:

Երկիր վերադարձին, Պուքրէշի մէջ կը միանայ համայնավար խմբակի մը որ հազիւ հարիւր անդամ ունէր: Մէկ տարի վերջ կոմիտէի անդամ է, յետոյ աքսոր եւ բանտ, մառանէ ձեղնայարկ, Վիէննայէն Սոֆիա, Փրակայէն Պուտափէշտ, Փարիզէն Պերլին: Իր բարեկամները կը հիանան եւ Մոսկուան կը դասէ զինք իր առաջնակարգ մարտնչողներու կարգին: Կը յանձնարարեն ստորեկրեայ պայքար մը կազմակերպել, ի նպաստ կուսակցութեան: 1936ին Քրայովայի մէջ զինուորական ատեանն է: Ռումանացի համայնավարները կը շրջապատեն զինք: Իր պայքարի ընկերներուն հետ կ'ամբաստանուի իբրեւ դիմադրող, խռովարար դաւադիր եւ գործադուլ հրահրողը :

Այս դատավարութիւնը բողոքի ձայն կը բարձրացնէ, ժողովներ կը կազմակերպուին ամէն կողմ: Բայց անօգուտ: Վարչապետը, Թաթարէսքօն անխախտ կը մնայ եւ կը պահանջէ գերագոյն պատիժը :

Աննա Փաուքէր 8 տարուան բանտարկութեան կը դատապարտուի: Բայց 1940ին Քրէմլինի միջամտութեամբ եւ հիթլէրական Գերմանիոյ համաձայնութեամբ, բանտարկեալներու փոխանակութիւն մը տեղի կ'ունենայ Մոսկուայի եւ Պուքրէշի միջեւ: ԱննաՓաուքէրՌուսերուն կը յանձնուի փոխանակուելով ընկերվարական մարտիկի մը՝ Քոտրէանուի հետ :

Մոսկուայի մէջ Թիթոյի եւ Տիմիթրովի հետ կ'աշխատի Կոմինտէրնի մէջ: Սովետական հպատակ կը դառնայ, գնդապետի տիտղոս ստանալով: Կը կազմակերպէ ռումանական զօրաբաժին մը եւ խորհրդային զինուորներուն հետ կը քալէ դէպի Դանուբի ռազմադաշտը :

Երկու տարուան մէջ, իրարու ետեւէ կը բնաջնջէ կամ կը չէզոքացնէ իր թշնամիները: Թաթարէսքօն, Միհայ Ա. Թագաւորը որ իր 1944ի նախարարական ցանկին մէջ ընդունած չէր զինքը եւայլն:

1947 Նոյեմբերին կը հաստատուի Ռումանիոյ արտաքին գործերու նախարարութեան ճերմակ շէնքին մէջ:

Գիշերը ուշ ատեն ծածկուած մուշտակներու մէջ, կուսակցութեան ժողովէն դուրս ելած ատեն, կը մտնէ փառաւոր ինքնաշարժի մը մէջ որուն դուռը կը բանայ կառապանը : Գաղտնի ոստիկանները կը քննեն թաղին պատուհանները եւ կը պարպեն փողոցը: Կը բնակի այն երեք ամարանոցներէն մէկուն մէջ, զոր կառավարութիւնը տրամադրած է իրեն: Մահափորձէ խուսափելու համար, այնպիսի միջոցներ ձեռք առած է որ, իր անձնական ոստիկանէն զատ ոչ ոք գիտէ թէ ուր պիտի պառկի գիշերը:

Եթէ կուսակցութեան նիստը եղած է խրթին հարցերը կը մնան անլոյծ, Աննա Փաուքէր կը դիմէ Մոսկուայի: Մինչեւ կէս գիշեր անձնապէս Ստալինի հեռախօսելու իրաւունք ունի, ուղղակի գիծով: Կէս գիշերէն վերջ, պէտք է սպասէ առտուան :

Իր ուժը, վախը զոր կը ներշնչէ իր հայրենակիցներուն, կը պարտի այս ուղղակի գիծին, որ իր ննջասենեակը կը կապէ մարաջախտ Ստալինի աշխատութեան սենեակէին:

J. L.

ՄԱՄՈՒԼ

Լ. ՇԱՆԹԻ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

« Ասպարէզ » խմբագրականի մը մէջ կը պարզէ վաստակաւոր գրագէտին առաջնորդութեան յաջողութիւնը Ամերիկայի մէջ, ի նպաստ Պէյրութի ճեմարանին (10 Դեկտեմբեր).

— Առաջին իսկ առիթով Պոսթընի հայութիւնը տուած է աւելի քան 14.000 տոլար եւ կը խոստանայ բարձրացնել մինչեւ քսան հազարի:

Յուզիչ է տեսնել, որ նիւթական շատ համեստ պայմաններու տակ ապրող ազգային մը, Խուլյուսեցի Պետրոս Աստուրեան, մասնակցած է հանգանակութեան միանուագ 1030 տոլարով, ինչ որ ոչ միայն բարի օրինակ, այլ ներշնչումի աղբիւր է շատ շատերու համար, որոնց քսակները եթէ աւելի պարարտ են, դէթ սիրտերն ալ պէտք է ըլլան նոյնքան հարուստ եւ զոհաբերութեան կոչին առջեւ բաց :

Նոյնպէս յուզիչ է լսել, որ գրի ու գրականութեան սիրահար բանաստեղծ Թափառական ,

նոյնպէս իր համեստ միջոցներէն նուիրած է գրեթէ նոյնքան արժէքով «բէտիօ»ի կազմածներ :

Հապա՞ Նիւ Ճըրզիէն այն ազնիւ ու հայրենասէր հայուհին, Տիկին Խօժէնի Նշանեանը, որ իր հանգուցեալ քրոջ որդւոյն յիշատակը յաւերժացնելու համար նուիրաբերած է միանուագ 2000 տոլար : Ասիկա ոչ միայն հայ կրթութեան ու մշակոյթին ծառայելու բարձր նախանձախնդրութեան ոգիի ապացոյց է, այլ նաեւ պերճախօս առհաւատչեայ՝ հայ կնոջ հանրային բարձր դերին գիտակցութեան : Ազգային արժէքներով խանդավառուող հայ կնոջ դերը գիտակցելու տեսակէտէ սքանչելի բարենիշ մըն է այս ժեստը :

Եւ տակաւին հայրենակցական միութիւնները, որոնք զիրար գերազանցելու օրինակելի ոգիով մը, մասնակցած են հանգանակութեան, ինչպէս Քէսիրիկցիներու Հայրենակցականը՝ 1000 տոլարով, Քէսիրիկի Երիտասարդաց Ուսումնասիրացը՝ 300ով, Զմշկածագի Հայրենասէրներու Միութիւնը 1000ով, Երզրումցիներու Հայրենակցականը 1000ով, Փէրչէնճի Հայրենակցականը 500ով, Հիւսէյնիկի Հայրենակցականը՝ 1000ով եւայլն :

Համավասպուրականի Հայրենակցականը որոշած է «Վարագ» տպարանի մը կամ «Խրիմեան» սրահի մը շինութիւնը Ճեմարանին մէջ, ամբողջական ծախքը ինք ստանձնելով :

Այլեւս չյիշենք Հայ Օգնութեան Միութիւնը, որ Ճեմարանի հիմնադրումէն մինչեւ այսօր նիւթապէս ու բարոյապէս սատար կանգնած է այս սքանչելի հաստատութեան եւ անոր յարատեւման մէջ կեդրոնական դեր կատարած : Այս անգամ ալ, Պոսթընի հանգանակութեան առիթով, Հայ Օգնութեան Միութեան Կեդր. Վարչութիւնը բերած է իր մասնակցութիւնը 1000 տոլարով, ինչ որ ըստ ամենայնի գնահատելի քայլ մըն է :

Մեծապէս քաջալերիչ է նաեւ ժէսթը Նիւ Ճըրզիի հայութեան, որ հանգանակած է 10.000 տոլար :

Լ. Շանթի առաքելութիւնը, իր առաջին քայլին մէջ իսկ, յաջողութեան դափնիներով սկսած է պսակուիլ »:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— ՎԻՐԱՒՈՐ ՅՈՎՕՆ

Յովհաննէս Բարսեղեան, բնիկ Ախլաթի Կամուրջ գիւղացի, ծնած 1880ին : Իր մանկութեան հասակին ընդբոստանալով Օսմանեան բռնակալութեան դէմ, քանիցս կը դիմէ Աղբիւր Սերոբին, միանալու անոնց հետ : Բայց նկատի առնելով իր անչափահասութիւնը, կը մերժեն : Ասոր վրայ ձգելով իր ծննդավայրը՝ Ռուսիա կ'անցնի եւ կը հաստատուի Պաթում, իբրեւ նաւահանգստի բանուոր : Յովօն չէր կրնար այդպէս խաղաղ կեանք անցընել, սիրտը հոն էր ուր կը սպասէին Հ. Յ. Դ. ընկերները : Պաթումի մէջ շուտով կը ծանօթանայ Դաշնակցական շարքերուն, գտնելով իր հայրենակիցները.— Առիւծ, Աւագ, Փալապեխ Կարապետը, եւ ուրիշներ : Թէեւ կ'ուզէր հայրենիք վերադառնալ, բայց պայմանները կաշկանդեցին եւ 14 երկար տարիներ մնաց Ռուսաստան, մեծ մասով Պաթում :

1914ին, երբ կամաւորական շարժումն սկսաւ, մեր սիրելի Յովօն իսկոյն կ'արձանագրուի Անդրանիկի բանակին մէջ : Իբրեւ զինուոր 1914էն 16 բազմաթիւ ճակատամարտներու մասնակցած է ; ցոյց տալով մեծ քաջութիւն եւ միշտ առաջին գիծի վրայ կռուելով : 1916 Փետրուար 16ին Բաղէշի գրաւման առեն, Փիլոսի վաշտի մէջ, թշնամու թնդանօթի ռումբէն կը զարնուի աջ ծունկէն եւ վիրաւոր կ'իյնայ Ռահվա կոչուած տեղը, որ նշանաւոր է իր ձիւնամրրիկներով :

Քսանըչորս ժամ վերջ քաջարի ռազմիկը կը գտնեն ձիւներու մէջ : Վիրաւոր ոտքը կը մնայ տեղին վրայ : Այդ վիճակի մէջ կը փոխադրեն Ալաշկերտ, Իգտիր եւ ապա Արմաւիրի հիւանդանոցը : Բժիշկները տեսնելով միւս ոտքին սառիլը, ձեռքերէն մասեր կը կտրեն մարմինը փրկելու համար :

Յովօ 1917ին կը վերադառնայ Պաթում իր կնոջ եւ աղջկան քով, առանց յուսահատելու որ կորսնցուցած էր ձեռքերը եւ ոտքերը, հայրենիքի ազատութեան համար : 1920ին յոյսը կտրած Հայաստանէն՝ ինքն ալ զաւկին եւ կնոջը հետ կը մեկնի Պոլիս : Քէմալական արշաւանքին առեն կ'անցնի Պուլկարիա, յետոյ Ֆրանսա : Այսպէս դեռ յոյսով եւ հաւատքով կ'ապրէր թէ օր մը պիտի երթանք Հայաստան : Իր կինն ու զաւակը անվհատ կ'օգնէին իրեն : Յովօն ալ կը մխիթարէր ինքզինքը, ըսելով թէ մարմինիս մէկ մասը ձգեցի Թրքահայաստան, միւսը Ռուսիա եւ վերջին հանգրուանը պիտի ըլլայ Հայաստան : Դժբախտաբար վերջերս կը տառապէր սրտի հիւանդութենէ եւ իր վերջին հանգստարանը եղաւ Իվրիի գերեզմանատունը :

Հանգիստ տանջուած ու անդամահատուած ոսկորներուդ, սիրելի Յովօ : Քուզէնքի ընկերներդ եւ հայրենակիցներդ երբեք չեն մոռնար քու անձնուիրութիւններդ : — Ստեփան Ալիխանեան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Կիրակի, 2 Յունուար, Վալանսի Հայ Մարզականին (U .S. A.) երեք լաւագոյն խումբերը, կրտսերները, պահեստին եւ Ա. խումբը եղանակին ախոյենական ամէնէն վճռական մրցումները կատարեցին մեր դաշտին վրայ : Մեծ բազմութիւն մը շրջապատած էր դաշտը, հակառակ տեղատարափ անձրեւին : Ֆրանսացի թղթակիցներ, մարզական վարիչներ, պետեր, պաշտօնեաներ կը նշմարուէին բազմութեան մէջ : Մեր կրտսերները յաղթական հռչակուեցան, քանի որ հակառակորդ խումբը ներկայ չէր :

Ժամը 13.30ին սկսաւ մեր պահեստի խումբին եւ St. Agréfի մրցումը, 1ère série : Մերոնք շահեցան այս խաղը 5—1ով : Խումբին բացակաները կը փոխարինէին, պատանիներ : Հակառակորդ խումբը իր անկարելին փորձեց պատուով դուրս գալ, բայց անօգուտ, մեր բերդապահը, Ռոմանոն Յովագի նման ճկուն կը կեցնէր գնդակները : Նշանակէտները շահեցան մեր տղաքը իրենց ուղղակի եւ շեղակի, գետնի «փաս»երուն շնորհիւ, կարելի է օգտագործել այս ձեւի խաղարկութիւնը : Մեր մարզիչներուն կը մնայ վարժեցնել տղաքը :

Կէտերը նշանակողներն էին Մինասեան 2, Սիմոնեան 2, Ստեփանեան 1 : Շնորհաւորելի են բոլորն ալ :

Ժամը 3ին խանդավառ ծափերու մէջ մեր Ա. խումբը եւ U. S. Lancey մտան դաշտ : Գլխաւոր իրաւարարն էր Պ. Amblard : Խաղը սկսաւ խիստ կատաղի : Մեր «փուլ»ին Promotion խումբերու նախկին ֆինալիստ ու այժմ դասաւորման առաջինը՝ Lancey նախապէս մէկով, կորսնցուցած էին մրցումը մեր դէմ, իրենց դաշտին վրայ : Ասիկա 4րդ match retourն էր : Մեր լաւագոյն խաղացողներէն Ժամագործեան եւ Անթուան Գազանճեան ակամայ կը բացակայէին, (իրենց վիրաւոր ոտքերը դեռ չէին դարմանուած) : Հակառակորդը լրիւ էր : Թէ խումբը եւ թէ դասաւորումը կատարեալ : Մեր տղոց ամէնէն սքանչելի խաղարկութիւն էր այս, դիմադրական թէ յարձակողական : 38 վայրկեան ապարդիւն էր մրցումը : Աւաղ, սակայն, մեր անմահ Յակոբ Գազանճեանը, կայտառ 23 տարեկան, Տոմ – Արտէշ եւ միւս շրջաններու մէջ հռչակ շահած, մեր կեդրոնի յառաջապահը, ձախէն եկած «փաս»ը, առնելով, անարգել եղաւ թշնամի բերդը : Հակառակորդին բերդապահը կատաղօրէն ցատկեց, նոյնքան ուժգնութեամբ, Յակոբ հասած էր բերդին մօտ եւ ահա սոսկալի անկումը : Գնդակի մեր հերոսը անշարժ մնաց ինկած տեղը : Անմիջապէս խաղը ընդհատեցին, իրաւարար – վարչական անդամները : Զոյգ հիւանդապահեր փութացին օգնութեան : Արկածը խիստ ցաւալի էր, Յակոբին ոտքը կոտրած էր, նախնական խնամքներէ վերջ, վիրաւորը անմիջապէս փոխադրուեցաւ բուժարան :

Երկրորդ կիսախաղին արդիւնքը դիւրին էր գուշակել երբ մերոնցմէ ամենակարեւոր ուժ մըն ալ պակսած էր եւ կը խաղային 11ի դէմ 10նով :

Տղաքը ընկրկեցան, նոյն ուժգնութեամբ խաղը շարունակուեցաւ, եւ վերջապէս հաւասար 0—0 : Այժմ ընդհ. դասաւորման մէջ միշտ երկրորդն ենք եւ դեռ 5 ախոյենական պաշտօնական մրցում կայ :

Այս կիրակի, առաջին անգամ ըլլալով մեր կրտսերները Rodierի մէջ պիտի մասնակցին Coup de Jeunesseի, ուր 3 յաղթանակ արդէն շահած են :

★ Գիշերուան ժամը 9ին, « Լը Տոֆինէ Լիպէռէ» թերթին եւ ուրիշ թերթերու թղթակիցներ, այցելեցին մեր Յակոբին բուժարանը :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԲՌՆՈՒԹԵԱՆ ՃԻՐԱՆՆԵՐՈՒՄ (իմ յիշատակարանից) : Գրեց՝ Վ. Արարատ : 1948: Տպ. «Ահարոնեան», Շտուտգարտ :

ԱԶԴԱԿ շաբաթօրեակ, բացառիկ թիւ դուռաւոր խորհրդանշանով մը եւ Մուրատի մեծադիր նկարով : Պատկերազարդ : Նուիրուած Դաշնակցութեան օրուան եւ Սեբաստացի հերոսին (մահուան 30րդ տարեդարձին առթիւ) : Պէյրութ : Գին 100 ֆրանք :

Bulletin du Centre d'Etudes Kurdes. Paris 1948:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կարմիրները խզեցին իրենց կապերը արեւելեան (ռուսական) շրջանի համայնավարներուն հետ :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (64)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ՍԵՒ ԼԵՌ

— Այո, մանաւանդ ան վարդապետին համար՝ որ մեզ արքայաբար հիւրընկալելէն վերջը մեր փախստական եւ թաքթաքուն վիճակին մէջ, մեր նաւուն ղեկավարը նաեւ գիտէր ըլլալ :

Նեղ ժամանակին եւ իր կեանքը վտանգի մէջ դնել նաեւ Կիլիկիոյ ափափայից վրայ տաժանելի ուղեղնացութեանց մէջ : Պէտք չէ մոռնալ թէ որովայնապարար և խաբեբայ եկեղեցականներուն քով կան գործունեայ եւ աշխատասէր եկեղեցականներ ալ որ իրենց ազգը եւ ժողովուրդը կը սիրեն եւ գիտեն նաեւ զիրենք անոնց համար զոհել, անոնց սեղանն ալ, պատիւն ալ, աստիճանն ալ...

Դեռ խօսքը չէր լմնցուցեր զինուորներուն խումբը միաձայն Ռուբէնի երգը կ'երգէր, Ռուբէնի անուան տեղը Թորոսինը դնելով :

ԵՐԳ ՌՈՒԲԷՆԻ

Ի դառն հողմոց արտասահման հայրենական մեր երկրէն,
Օտարդաշտեր՝ սեւ լեռներու պանդուխտ եղանք տարադէմ .
Չի կար Մովսէս՝ ոչզօրաւորեւսխինլուսոյ ուղղեցոյց,
Մեզ զօրավար եւ սիւն լուսոյ արքայական արմատէն՝
Ընձիւղ պատուոյ՝ յոյս ծագեցաւ քաջն ու արին մեզ Ռուբէն :

Հայկայ տղոց աղեղանց լարք թուլցեր էին եւ թեւեր,
Վահան՝ սուսէր՝ նիզակ եւ տէգ անկեալ կային ժանգոտեր .
Հայուն անուն վատթարացեալ՝ էրմէնի (*) ոչ ոք կ'անուանէր,
Մինչ մեր անշուք անկեալ փառաց արքայական արմատէն
Ընձիւղ փառաց՝ լոյս ծագեցաւ քաջն եւ արին մեզ Ռուբէն :

Մեր այգիներն փուշ բուսուցին, դարձաւ քացախ մեր գինին,
Ուրախութիւն հալածեցաւ, եւ սուգ տիրեց սրտերին .
Հարսի երգին՝ փեսի ձայնին փոխան բուէր ողբացին,
Մինչ կործանեալ աւերակաց արքունական արմատէն՝
Ընձիւղ դալար՝ յոյս ծագեցաւ քաջն եւ արին մեզ Ռուբէն :
Մեր այգիներն ոսկի ողկոյզ անուշ գինի կը հոսեն,
Մեր աղջիկներն քաղցր ձայնիւ եւ քնարիւ գեղգեղեն .
Մեր կըտրիճներ ազատութեան զէն եւսուսերը շըկահէն,
Զի կործանեալ մեր գահոյից արքայական արմատէն՝
Ընձիւղ դալար՝ յոյս ծագեցաւ քաջակորովն մեզ Ռուբէն :

(*) Էրմէնի, կը թարգմանուի այր մարդ, արի մարդ :

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՍԿՍԻ ԿԱԶՄՈՒԻԼ ԹՈՐՈՍԻ ԵՐԿԻՐԸ

Դեռ արեւը չէր ծագած, Թորոս Ամուտա բերդին իշխանական սենեակները կը հանգչէր իր այնչափ օրուան յոգնութենէն, դեռ ամրոցին դռները չէին բացուած, երբ բիւրաւորներու բազմութիւն մը ծածկեր էր լեռ, բլուր, դաշտ. զէնքերը կը փայլէին, ցիցակիր դրօշներ կը պարզէին եւ մարդկային ձայներ ծովու հեռաւոր ձայնի պէս կը բարձրանար դէպի Ամուտա դղեակը :

Անհամբեր երիտասարդութիւնը «ապրի»ներու, «կեցցէ»ներու աղաղակներով երբեմն կ'որոտար, եւ ժողովուրդը խումբ խումբ նստած ազատութեան եւ ուրախութեան անցեալ օրերուն յիշատակները կը նորոգէր, մինչեւ որ ամրոցին դռները բացուեցան, եւ Թորոս շրջապատեալ իր քաջերէն իջաւ ժողովրդեանքով. հոն քանի մը խօսք ըսելէն վերջը ծեր եւ փորձ զինուորներու եւ գիւղապետներու, հրամայեց որ գիւղ գիւղ իրենց հարիւրապետներն ընտրեն եւ իրեն ներկայացնեն :

ՇԱՐ.

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋՈՒՐԻՆ ԳԻՆՆ ԱԼ կրկնապատկուեցաւ, խորանարդ մեթրը 8 ֆրանքէն բարձրանալով 16 ֆրանքի: Պիտի աւելնան նաեւ առանցին մաքրութեան, կոյուղիներու եւն. տուրքերը:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ հաշտարար յանձնախումբին Թուրք ներկայացուցիչ նշանակուեցաւ ծանօթ հրապարակագիրը, Հիւսէյին Ճահիտ: Կարգ մը շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ Թուրքիա կրնայ մեծ դեր կատարել այս հարցին լուծման համար, իբրեւ իսլամ ազգ եւ կուսակից հրէական պետութեան:— Իսրայէլի պետութիւնը խոստովանեցաւ թէ զրահապատ ուժերը եւ հետեւակազօրքը 35—60 մղոն ներս մտած են դէպի Եգիպտոս, Սուէզի ճամբուն վրայ, երեք օր մնալով: «Եթէ ուզէին, կրնային աւելի յառաջ երթալ անարգել»: Կռիւը սաստկացած է երկու օրէ ի վեր:

ԱՌՈՒԾԱԽԻ ՏՈՒՐՔԸ, որ կը տարբերէր տեղէ տեղ, համաձայն քաղաքապետութեանց որոշման, այսուհետեւ միօրինակ 1ուկէս % պիտի ըլլայ ամբողջ երկրին մէջ:

25 ՀՈՒՆԳԱՐՆԵՐ Միմիխ հասան օդանաւ մը նստած, չդիմանալով իրենց երկրին մէջ հաստատուած ահուսարսափին: Նոյն աղբիւրին համաձայն ամէն օր 150 փախստականներ կը հասնին Գերմանիոյ խորհրդային շրջանէն:

ՁԻՒՆ — ՁՄԵՌԸ կը շարունակուի Ֆրանսայի զանազան մասերուն մէջ: Փոթորիկ մը պայթեցաւ Միջերկրականի գեղածիծաղ ափերուն վրայ: Ծառեր արմատախիլ եղան Քաննի մէջ, Փալէ տէ Ֆէթը ծանրապէս վնասուեցաւ անձրեւէն եւ հովէն: Հաղորդակցութիւնները խանգարուած են Ժիւռոյի շրջանին մէջ: Երկրաշարժի թեթեւ ցնցում մը տեղի ունեցաւ Պանիէռ—տը—Պիկոռի մէջ (հարաւային-արեւմուտք):

ՁԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ անտանելի դարձած է: Բազմաթիւ ազգայնական զօրաբաժիններ պատրաստ են անձնատուր ըլլալու:

ՑԱՒՏԱԼԻՐ ԱՅՍՕՐ Է — ՑԱՒՏԱԶԳՈՒՄ Է

Իսիի Ֆր. Կ. Խաչի Յունուար 9ի թէյասեղանը:

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Փարիզի Առաքելական Ընկերակցութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերակցութեան բոլոր անդամները այս կիրակի, ժամը ճիշդ 15ին, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ, ունենալով միեւնոյն օրակարգը 26 Դեկտ.ի ընդհ. ժողովին որ տեղի չունեցաւ օրինական մեծամասնութիւն գոյացած չըլլալով:

Այս անգամ ներկաներու թիւը ինչ որ ալ ըլլայ պիտի նկատուի օրինաւոր:

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն որ հաճին անձամբ ներկայ ըլլալ եւ կատարել իրենց պարտականութիւնը:— (Դիւան)

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Վերջին պահուն ստացուած մահազդէ մը կ'իմանանք թէ Պ. Յարութիւն Սարաֆեան, անդամ Նախկին Ռազմիկներու վարչութեան, դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր եղբայրը, Գէորգ (Ժորժ): Մահը տեղի ունեցած է Յունուար 3ին, 52 տարեկան հասակին մէջ, թաղումը կատարուած՝ չորեքշաբթի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին:

Մեր խորին ցաւակցութիւնները:

ՏՕՆԱԾԱՌ, ԽՆՋՈՅՔ, ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կրընոպլի Կապոյտ Խաչի կողմէ, այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Արմընօնվիլի սրահին մէջ: Խնամուած գեղարուեստական բաժին, եւրոպական պարեր, դիւրամատչելի եւ ճոխ պիւֆէ, տաք սրահի մէջ: Կաղանդ Պապան նուէրներ ունի բոլոր երախաներուն համար: Մուտքը ազատ է:

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ
ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Մարսէյլ, CASA D'ITALIAի մէջ, Փետրուար 26ին, նոր ու ճոխ յայտագրով: Տոմսերը ստանալ երգիչ անդամներէն:

ԿԱՐԱՊԵՏ Ա. ՄՈՄՃԵԱՆԻ
ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

8 Յունուարէն 22 Յունուար 1949:

Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris: métro Pont-Neuf: Բացումը 8 Յունուար ժամը 3ին:

Կարելի է այցելել ամէն օր կէս օրէ վերջ բացի կիրակիէն:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերուն հետ կը տօնէ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ:

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 13ԻՆ

Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Sociétés Savantesի մէջ:

×

ՊՈՄՈՆԻ մասնաճիւղը կը տօնէ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16ԻՆ, կէսօրէ վերջ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

ՊՈՒԼ. ՕՏՏՈՅԻ մասնաճիւղը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, 18 Bld. Denis Papinի, Cabucelle:

Ճոխ յայտագիր, շարժանկար եւ Կաղանդ Պապային նուէրները բոլոր մանուկներուն:

Կը հրաւիրուին ծնողքները ու թաղեցիները:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ մէջ, 8 Յունուար, շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, St. Ermomardի սրահին մէջ, Rue Saleysel:

Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը հրաւիրատոմսով:

ԳԹՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹԸ ԵՐԿԱՐԱՁԳՈՒԱԾ

Ընդառաջ երթալով հասարակութեան փափաքին, Գթութեան շաբթուան հանգանակութիւնը երկարաձգուած է մինչեւ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 15:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Աղքատախնամ — Որբախնամ միութեան, տեղի կ'ունենայ 8 Յունուար 1949, շաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի սրահին մէջ, 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժին.— Կ'երգէ Օր. Գոհարիկ Մարտիկեան (Փօլ Մօնթալ), ճայնասփիւռի եւ Ֆր. բեմի իրապաշտ երգչուհին: Կը նուագէ աքորտէոնիստ Յարութիւն Այանեան (ինը տարեկան): Կը պարէ Ֆիլիփ Փափազեան, Կովկասեան պարել եւ Քլաքէթ (15 տարեկան): ԿԻԿՕ ԵՒ ԻՐ ԽՈՒՄԲԸ ԵՐԳԻ ԵՒ ՊԱՐԻ ՄԷՋ:

Կը նուագէ համբաւաւոր ջութակահար Պ. ՋԷՕՐԷՔՃԵԱՆԻ նուագախումբը: Ջէօրէքճեան կը նուագէ նաեւ հայկական երգեր:

Նորութիւն.— Գնդակախաղի մեծ մրցում, պարող զոյգերու կողմէ: Շահողները կը ստանան արժէքաւոր պարգեւներ:

Տոմսերը կը ծախուին.— Յ. Փափազեան 3a rue Lafayette, Ա. Մենծիկեան 43 rue Ste. Barbe, Լ. Եավրուեան 23 rue Sénac, Յ. Մճըրիկեան 8 rue de la Providence, Մ. Պօղոսեան 53 rue Nationale:

Տոմսերու գինը երկու անձի համար 250 Ֆր.:

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ, կիրակի Յունուար 9ին, առաւօտ ժամը 10.45ին 58 rue Madameի ժողովասրահին մէջ, métro St. Placide կամ Notre Dame des Champs: Քարոզին նիւթն է «Աշխարհ ցաւոց ձոր մըն է, վասնզի այսօր ալ մարդիկ միայն մսուր մը կը տրամադրեն Յիսուսին»: Քարոզիչը՝ ՓՐՕՖ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ: Նոյն օրը նոյն տեղը կէօրէ վերջ Ծնունդի հանդէսը: Արտասանութիւններ, երգեր փոքրիկներու կողմէ եւ թատերգութիւն մը: ՏՕՆԱԾԱՌ:

ՏՕՆԱԾԱՌ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Ազգ. վարժարանի հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է տօնածառ մը, այս կիրակի, ժամը 3ին Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ: Հովանաւորութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Կրթ. Մարմնին: Դպրոցի աշակերտները պիտի ստանան մրգեղէններով լեցուն տոպրակներ Կաղանդ Պապային ձեռքով: Անակնկալներ, երիտասարդական միութիւններու կողմէ:

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ԳԻՆԵՍԵՂԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դպրոցի, Լիլայի կրթական յանձնախումբին կողմէ, տեղի կ'ունենայ կիրակի 16 Յունուար, ժամը 15ին, Caisse d'Epargneի սրահը, 32—34 Ave. de la Porte des Lilas, métro Porte des Lilas: Երգ, պար եւ արտասանութիւն դպրոցին աշակերտութեան կողմէ: Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻ ՊԱՏԱՐԱԳ — ՔԱՌԱՍՆՕՐԵԱՅ ՊԱՏԱՐԱԳ — ՔԱՌԱՍՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի, Ս. Ծնունդի առթիւ, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ, մասնակցութեամբ Գուսան երգչախումբի:

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Շահէ աբեղայ Աճէմեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ Եգիպտացի կոմիտէի ընդհանուր ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30-ին Sociétés Savantesի սրահը, 28 rue Serpente, métro Odéon: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէն այս ուրբաթ ժամը 8.30ին:

ԹԱԹՈՒԼ խումբը այս ուրբաթ ժամը 8.30ին:

ԻՇԽԱՆ խումբը այս կիրակի ժամը 9ին:

ՔԵՌԻ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէն երկուշաբթի 10 Յունուար, ժամը 8.30ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը երկուշաբթի 10 Յունուար ժամը 8.30ին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կ. ներկայացուցիչը:

Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30-ին, դպրոցին սրահը, 7 8rue Rabelais: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԷՆ.— Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, «Օհանջանեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն տ'Օպնայի բոլոր խումբերը Յունուար 9ին, կիր. առաւօտ, ժամը 9ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ ճիշդ ժամին:

ԻՍԻ.— Ֆր. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՅ ԱՊՐԻԼ

Այս մտահոգութենէն տարուած,

Նիսի հռչակաւոր

ԱՐԱՐԱՏ ճաշարանի տնօրէն ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Կը կազմակերպէ իր ծաղկազարդ սրահին մէջ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ առթիւ, ճաշկերոյթ խնջոյք մը, շաբաթ 8 Յունուար, իրիկուան ժամը 8էն մինչեւ առտու: Պար, երգ:

Փութացէք գրաւել ձեր տեղերը անյապաղ, թերեւս տրամադրելի սեղան մը գտնէք

LE DOME ARARAT, 1 Ave. Thiers, NICE

LA VUE
EST UN DES ELEMENTS
ESSENTIELS DE LA PRODUCTION
UN TRAVAIL MAL ECLAIRÉ PROVOQUE
LA FATIGUE, D'OU DIMUNITION DE LA
PRODUCTION
POUR ECLAIRER VOTRE TRAVAIL D'UNE
FAÇON RATIONNELLE, CHOISISSEZ UN
DES 25 MODÈLES DES LAMPES
ARTICULÉES
« CHARMA »

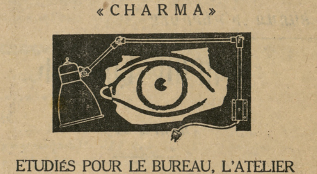

ETUDIÉS POUR LE BUREAU, L'ATELIER
ET L'USINE
AVEC DIFFERENTES FIXATIONS.
Plusieurs milliers en service aux Usines :
FORD, PANHARD, RENAULT, S. N. C. F.
THOMSON HOUSTON, etc.
LA LAMPE «CHARMA» ORIENTABLE EN
TOUS SENS EST TRES ROBUSTE
ET INDÉREGLABLE
Modèle à partir de 1500 Frs. (tout équipé)
Demandez la notice.
En vente chez votre électricien, à défaut,
à notre magasin de gros :
18, Bld. SAINT - JACQUES - PARIS (14)
Tél.: GOB. 33-27
DIRECTION: ATELIERS CHARLES MARTIN
Département Construction électrique
99, Bld. Haussmann - PARIS (VIIIème)
Industriels ! Demandez notre Brochure
« l'Augmentation de la Production par les Petits riens»

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 փր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 8 Janvier 1949 Շաբաթ 8 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5739–Նոր շրջան թիւ 1150

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

«Յառաջ»ի այսօրուան թիւր

Երէկ, ուրբաթ, ելեկտրական հոսանքը առտու կանուխէն կտրուած, յետոյ վերահաստատուած ըլլալով ժամը 11—15, Յառաջի մէկ մասը միայն կարելի եղաւ տպել: Այս առթիւ յետաձգուեցան խմբագրականը, շատ մը լուրեր եւ ծանուցումներ :

Հակառակ մեր կամքին շատեր ուշ պիտի ստանան իրենց թերթերը: Թերեւս վաղն ալ նոյն դժուարութեանց մատնուինք (մեր թաղին համար կտրման օրեր են ուրբաթ եւ շաբաթ) :

Համաճարակի ծաւալումը

Վերջին լուրերն ալ կը հաստատեն թէ կրիփի համաճարակը հետզհետէ կը ծաւալի մանաւանդ հիւսիսային Ֆրանսայի մէջ: Յաւելուածական անկողիններ զետեղուեցան Վալանսիէնի հիւանդանոցներու նրբանցքներուն մէջ, հիւանդներու թիւը աւելցած ըլլալով :

Թերթերը կը գրեն թէ համաճարակը, որ ըսկսաւ լատինական Ծնունդին, վարակած է ամբողջ հիւսիսային Ֆրանսան: Առ այժմ վտանգաւոր չի համարուիր, բայց եւ այնպէս զգուշանալու է :

Լիոնի քաղաքապետութեան առողջապահական վարչութեան տնօրէնը յայտարարեց թէ համաճարակը հետեւանք է չափազանց խոնաւ եւ մեղմ օդին, եւ եթէ ջերմաչափը քանի մը աստիճան իջնէ, կրնայ անհետանալ:

Տիժոնի մէջ շատ մը բժիշկներ հիւանդ պառկած են, իսկ անոնք որ կրնան գործել, չափազանց ըզբաղած են իրենց պաշտօնակիցները եւ սովորական հիւանդները դարմանելով :

★ Առողջապահական նախարարութիւնը հաւաստելով հանդերձ թէ Փարիզի մէջ հիւանդութիւնը երկիւղալի համեմատութիւն չի ներկայացներ տակաւին, կարգ մը միջոցներ ձեռք առած է, համաճարակին ծաւալումը կանխելու համար:

Փասթէօրեան հաստատութիւնը եւ ուրիշ գիտական — բժշկական կեդրոններ շիճուկ մը կը պատրաստեն, պայքարելու համար կրիփի զանազան ձեւերուն դէմ, եթէ անհրաժեշտ համարուի ընդհանուր ներարկումներ կատարել : Կազմուած է նաեւ «Թռուցիկ խումբ մը» մասնագէտներու, որպէսզի անմիջապէս օգնութեան հասնին, եթէ նոր դէպքեր պատահին այս կամ այն շրջանին մէջ : Անոնք պիտի հրաւիրուին տեղական բժիշկներու կողմէ, քաղաքապետական եւ նահանգային վարչութեանց միջոցաւ :

Ամէն օր վրդովիչ տեղեկութիւններ կը հասնին զանազան գաւառներէ: Ալանսոնի մէջ (Նորմանտիա), որ 15000 բնակիչ ունի, դպրոցները փակուեցան, որովհետեւ աշակերտները մեծ մասով հիւանդ են: Փակումը պիտի տեւէ մինչեւ Յունուար 16: Հիւսիսային Ֆրանսայի մէջ մասնաւորապէս վարակուած են Լիլ, Վալանսիէն, Սէն Քանթէն եւ Տէօնքէրք:

★ Բժիշկները կը յանձնարարեն երկու — երեք օր անկողին մնալ, երբ վարակման ախտանշաններ տեսնուին :

★ Աւելորդ է ըսել թէ մշուշն ալ մնասակար ազդեցութիւն կը գործէ: Ամէն առտու թանձր մշուշ մը կը նստի մայրաքաղաքին վրայ: Հինգշաբթի կէս օրին մշուշը այնքան թանձրացաւ որ, Փարիզի փողոցները անտեսանելի դարձած էին: Կառքերը հարկադրուեցան վառել իրենց լոյսերը: Այն թաղերուն մէջ ուր ելեկտրականութիւնը կըտրուած է, բացառաբար վառեցին լոյսը: Նոյնպէս յարկաբաժիններու, վաճառատուներու եւ գրասենեակներու մէջ, ինչ որ տեսնուած չէր ամիսներէ ի վեր:

Այս թանձր եւ դեղնորակ մշուշը, որ շատ կը յիշեցնէր Լոնտոնի մառախուղը, տեւեց մինչեւ ժամը 15: Այս տեսակ մշուշներ հազուադէպ են Փարիզի մէջ եւ տարին մէկ — երկու անգամ հազիւ կը պատահին, միայն այն ատեն երբ օդը բացառապէս մեղմ է: Շատ երկար չեն տեւեր, բայց բաւական են ցերեկը գիշերուան վերածելու քաղաքին զանազան մասերուն մէջ :

ԿԱՐՏԱՆԻ ԱԾԽԱՀԱՆՔԵՐՈՒ երկու նոր զոհերուն, Խաչիկ Մարտիրոսեանի (Պիթլիսցի) եւ լեհ բանուոր Վոժէքի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Յունուար 6ին, մասնակցութեամբ հազարաւոր քաղաքացիներու: «Իւմանիթէ» կը գրէ թէ Պիվէրի ածխահանքը ինը զոհեր ունեցաւ մէկ տարիէն պակաս ժամանակամիջոցի մը մէջ : Միւս հայ վիրաւորը, Սարգիս Մանկոյեան (Խարբերդցի), վտանգէ զերծ կը համարուի:

ՏԽՐՈՒՆԻ — ՎՐԹԱՆԷՍ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

Պրիւսէլէն հասած մահազդ մը խորին ցաւով կ՚իմանանք մահը ընկեր ՎՐԹԱՆԷՍ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԻ Յունուար 4ին: Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուէր երէկ, ուրբաթ, 7 Յունուար:

Ողբացեալ ընկերը դեռ քանի մը ամիս առաջ կորսնցուցած էր իր կինը, Տիկ. Անթուանէթ (Սավայեան), եւ կը տառապէր մէկ հատիկ զաւկին՝ դժբախտ Վահէի հետ, որ անկողին դամուած է տարիներէ ի վեր, անբուժելի հիւանդութեամբ մը (ծիւրում ոսկորներու): Ծնած՝ Բաբերդ, 1887ին, կանուխէն որբ, յաջողած էր փայլուն դիրքերու հասնիլ Պոլսոյ առեւտրական հրապարակին վրայ, շնորհիւ իր բնածին ուշիմութեան եւ յարատեւ աշխատանքին: Նախորդ մեծ պատերազմէն առաջ եւ զինադադարին, ներկայացուցիչն էր գերմանական հաստատութեանց : 1915 Ապրիլի ձերբակալութեանց ատեն ինքն ալ աքսորուեցաւ Այաշ, բայց կրցաւ փրկուիլ արտաքին միջամտութեամբ, կոմիտաս վրդ.ի, Բ. Քէչեանի, Բժ. Վ. Թորգոմեանի եւ ուրիշներու հետ: Պատասխանատու տնօրէնն էր (gérant) Պոլսոյ «Ճակատամարտ»ին: 1922ի արտագաղթէն վերջ, ամէն բան կորսնցնելով, անցաւ Գերմանիա, յետոյ Պելժիա, տաժանելի օրեր անցընելով տարաբախտ Անթուանէթին հետ: Պրիւսէլի մէջ քանիցս եղած է նախագահ Գաղթ. վարչութեան, բարեկար դեր կատարելով մանաւորապէս դրամական շրջանին:

Դեռ կը խօսինք իր մասին: Մեր խորին ցաւակցութիւնները՝ իր մինուճար Վահէին, եղբօրը՝ Արամին, եւ բոլոր պարագաներուն:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. ՏԱՆ բացումը, որ տեղի պիտի ունենար այս կիրակի կէսօրին, ի ներկայութեան Շ. Միսաքեանի, յետաձգուած է անորոշ ժամանակով :

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ, որ 12 անգլիական մարտանաւեր փոխ առած էր 1944ին, այժմ սկսած է վերադարձնել զանոնք, իր հատուցման բաժինը ստացած ըլլալով Իտալիայէն: Առաջին հինգ մարտանաւերը ճամբայ պիտի ելլեն այս շաբթու:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն կարմիրները Թիէնցին մտած են,— Հիւսիսային շրջանին ամենամեծ նաւահանգիստը

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ Տիւսէլտորֆ քաղաքին մէջ բազմաթիւ բանուորներ «դաւաճաններ», «ամօթ է» պոռալով Պոխումըրի պողպատի գործարանէն դուրս քշեցին խումբ մը գերման բանուորներ որոնք ղրկուած էին Անգլիացիներուն կողմէ, քանդելու համար այդ հաստատութիւնը:

ՄԱՏՆԱՆՇՈՒԱԾ մսխումներու մասին խօսելով, տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ հաշուակալութեան դիւանին 106մեծադիր էջերը (40-964 տպագրեալ տող) չեն պարզեր բոլոր զեղծումներն ու վատնումները: Եւ իրենց կարգին յայտնութիւններ կը հրատարակեն, մանաւորապէս պատերազմական նախարարութեան եւ գերիներու վարչութեան մէջ: Թերթ մը կը գրէ թէ հազար մեծ շէնքեր, որոնց 200ը բնակարաններ են, տակաւին կը մնան պետական վարչութեանց բռնագրաւման տակ:

ԿՕՇԻԿՆԵՐՈՒ նորոգութեան գին որոշուած է 910 ֆրանք (թիւ 38էն վեր, կաշի), 35էն 38 թիւերու համար՝ 790 ֆրանք, կիներու համար թիւ 28—34ը՝ 645 ֆրանք եւն.:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ 60 տարիէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով մեղմանոյշ օդը կը տիրէ քաղաքին մէջ եւ ձիւները հալիլ սկսած են :

ԻՐԱՔԻ դահլիճը հրաժարեցաւ: Նոր կառավարութիւնը կազմեց Նուրի փաշա էլ Սայիտ, որ կը պահէ ներքին նախարարութիւնը: Արտաքին նախարարն է Ապտիւլ Հաֆիտ: Հրաժարեալ վարչապետը, Միւզահիմ Ամին Փաչաճի, պաշտօնատանձնած էր անցեալ յունիսին: Զօր. Նուրի Սայիտ փաշա, որ Իրաքի ամէնէն ականաւոր դիւանագէտը կը համարուի, Ֆէյսալ Թագաւորին սպարապետն էր 1914—18ի պատերազմին, իսկ վարչապետ՝ 1938 Դեկտեմբերէն մինչեւ 1940 Փետրուար :

Ատլանտեանի դաշինքը

Փարիզի լաւատեղեակ շրջանակներէն կը հաստատեն թէ Ատլանտեանի դաշինքը, որ զինակցութիւն մը կը հաստատէ Մ. Նահանգներուն, Քանատայի, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէմպուրկի միջեւ, պիտի ստորագրուի այս ամսու վերջը, ամէնէն ուշը՝ Փետրուարի սկիզբը: Յետոյ պիտի ներկայացուի զինակից պետութեանց խորհրդարաններուն, վաւերացուելու համար: Մ. Նահանգներուն եւ Քանատայի վաւերացումը ամէն ապահովութիւն պիտի ներշնչէ եւրոպական պետութեանց, փոխադարձ պաշտպանութեան մասին :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, դաշինքին նախագիծը «Ատլանտեանի ապահովութեան գօտի» կը սահմանէ Հիւսիսէն ալ անդին, բայց նշանակուած շրջանին մէջ եղած երկիրները ազատ են ընդունելու կամ մերժելու դաշինքին տրամադրած պաշտպանութիւնները : Սահմանագծուած գօտին կ՚ընդգրկէ Իսլանտան, Նորվեկիան եւ Տանըմարքան :

Այս դաշինքի մասին ալ խօսակցութիւններ տեղի պիտի ունենան Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարներուն միջեւ, երբ Պ. Շուման Լոնտոն այցելէ Յունուար 13—14ին:

Ֆրանսական կառավարութիւնը հաւանեցաւ որ յետաձգուի Եւրոպական Միութեան Յանձնաժողովին գումարումը, ինչպէս առաջարկած էր Անգլիա: (Ժողովը յետաձգուած էր Դեկտ. 16ին եւ պիտի գումարուէր Յունուար 6ին) : Ֆրանսական կառավարութիւնը կը յուսայ թէ կարելի պիտի ըլլայ ժողովը գումարել մինչեւ Յունուար 25, որպէսզի իր տեղեկագիրը Պրիւսէլի դաշնագրով կապուած պետութեանց քննութեան յանձնուի այդ օրը :

★ Իրազեկներ հաւանական կը գտնեն որ ի վերջոյ Փորթուկալ եւս մասնակցի Ատլանտեանի դաշինքին, իսկ աւելի վերջը Իտալիա:

★ Ամերիկեան սահմանադրութեամբ, կառավարութիւնը չի կրնար պատերազմ յայտարարել առանց խորհրդարանին վաւերացման: Հետեւաբար, Ատլանտեանի դաշինքին գործադրութեան պարագային ալ, եթէ յարձակում կատարուի զինակիցներէն մէկուն վրայ, խորհրդակցութիւններ պիտի կատարուին զինակից պետութեանց միջեւ: Այս տրամադրութիւնները կը պարունակէ նաեւ Հարաւ. Ամերիկայի հանրապետութեանց հետ կնքուած դաշնագիրը:

★ Նորվեկիոյ, Շուէտի եւ Տանըմարքայի վարչապետները, արտաքին գործերու եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարները գաղտնի ժողով մը գումարեցին Յունուար 5—6ին, շուէտական քաղաքի մը մէջ, կազմակերպելու համար իրենց հաւաքական պաշտպանութիւնը :

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ԻՍՐԱՅԷԼ ԿԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆԻՆ

Թէլ Ավիվէն հասած հեռագրի մը համաձայն, Իսրայէլի կառավարութիւնը յունուար 6ին ընդունած է Եգիպտոսի առաջարկը՝ կռիւները դադրեցնելու եւ զինադադարի բանակցութիւններ կատարելու համար :

Հեռագիրը կ՚ըսէ թէ առաջին անգամ է որ արաբական կառավարութիւն մը զինադադար կ՚առաջարկէ Իսրայէլի: Առաջարկը եղած է Միացեալ Ազգերու զինադադարի յանձնաժողովին միջոցաւ եւ անմիջապէս Հայֆա հաղորդուած :

Միւս նոյն աղբիւրին համաձայն, Իսրայէլ անմիջապէս հաւանութիւն յայտնած է, պայմանաւ որ բանակցութիւնները սկսին կռիւներու դադարումէն անմիջապէս վերջը : Եգիպտոսի պատասխանը ուշացած ըլլալով, կռիւները կը շարունակուէին առջի օր, Նէճէպի շրջանին մէջ: Նոր հեռագիր մը կ՚ըսէ թէ արդէն համաձայնած են :

Հրէական զեկոյց մը կ՚ըսէ թէ եգիպտական կառախումբ մը, որ Ռաֆայէն Կազա կ՚երթար, ծովեզերեայ ճամբով, բուռն յարձակում կրեց Իսրայէլի զօրքին կողմէ: Կառախումբը լեցուն էր զինուորներով, որոնք ծանր կորուստներ կրեցին:

★ Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը պաշտօնական զեկոյցով մը կը ծանուցանէ թէ Իսրայէլի զօրքը առնուազն մէկ մնայուն զինուորական կայան հաստատած է եգիպտական հողին վրայ, մինչեւ 100 քիլոմեթր դէպի ներս: Միեւնոյն ատեն կը ծանուցանէ թէ Իսրայէլ կանոնաւորապէս ռազմական պիտոյքներ կը ստանայ Չեխոսլովաքիայէն:

Անգլեւեգիպտական դաշնագրով (1936), Մեծն Բրիտանիա պարտաւոր է օգնութեան հասնիլ, եթէ յարձակում կատարուի Եգիպտոսի վրայ եւ եթէ Գահիրէ դիմում կատարէ: Իբրեւ առաջին քայլ, Անգլիա սկսած է օգնական զօրք ղրկել Անդրյորդանանի նաւահանգիստը, Աքապա: Օդանաւային ուժն ալ պիտի կրկնապատկուի:

Անգլիա լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւի Միջին Արեւելքի անցուդարձին: Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Ապահովութեան Խորհուրդին

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՓԻՒՌՔ ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁ...

Մօտ տարի մը առաջ գրած իր Կոնդակի մէջ Հայրապետը անդրադառնալով «Սփիւռքի Հայրենադարձ»ին եւս, կրկնած է այն հատուածը, զոր ուղղած էր ժամանակին Նիւ Եորք գումարուած «Համազգային Կոնգրէս»ին: Ահա քանի մը տողեր այդ հատուածէն.

— «Մեր Հայրենի Հարազատ իշխանութիւնը բացել է Սփիւռքի տարագիր հայութեան առաջ Հայրենիքի դռները, որով ոչ միայն ազատում է հայ ժողովուրդին անխուսափելի ձուլման, ազգային դիմագրկման, օտարութեան մէջ հիւծուելու եւ անէանալու մեծ վտանգից, այլեւ լիակատար հնարաւորութիւն ընձեռում է թուով աճելու եւ ֆիզիքապէս զօրանալու հայրենի հողի վրայ..: Հայ ժողովուրդի պարտականութիւնն է ամէն ինչ ստորադասել Ազգահաւաքման, Հայրենադարձի նուիրական գաղափարի կենսագործման»:

Ըսելէ յետոյ որ Սփիւռքի Հայրենադարձը իր «մեծախորհուրդ վեհութեամբ համարժէք է երբայեցիների բիբլիական «Ելից»ին, Հայրապետը ինչպէս թշնամիներ կը տեսնէր «Հայրենիքի տենչալի ամբողջացման» գործին մէջ, նոյնպէս թշնամիներ ու դաւադիրներ տեսնելով Հայրենադարձի շարժման մէջ, գրի առած է հետեւեալ ցասկոտ տողերը.

«Ով բացայայտ թէ գաղտնի դաւեր է լարում Հայ Սփիւռքի Հայրենադարձի դէմ, նա կամայ թէ ակամայ դուրս է մնում հայ ժողովուրդի ազգային հոգեւոր միասնութիւնից: Ով թեթեւամտօրէն թէ չարակամօրէն հակառակում է Հայ Հայրենադարձին, նա դառնում է զինակից հայ ժողովրդի դահիճ Քեմալիստ Կարապէքիրների, Վատիկանի կամակատար Աղաջանեանների եւ աշխարհակալ դաւադիրների, որոնք փորձում են հայ տարագիրներից վարձկան զինախմբեր կազմակերպել եւ օտարական աշխատանքի իրաւազուրկ բանակներ նախապատրաստել»:

Աւելի աւելի ցասկոտ, ու նաեւ Հայոց Հայրապետի գրչին անվայել տողեր անկարելի է երեւակայել: Պարզ է, որ Հայրապետի զայրոյթի առարկան մենք ենք՝ Դաշնակ հատուածը», մենք որ մեր ընթացքով դարձեր ենք զինակից «հայ ժողովրդի դահիճ Քեմալիստ Կարապէքիրին եւ Վատիկանի կամակատար Աղաջանեաններին»: Գոնէ Հայրապետը չյիշատակէր անունը Քեմալիստ Կարապէքիրի, որուն դեռ երէկ զինակից էին իր այսօրուան տէրերը. Քեմալիստ Կարապէքիր երբ Հայաստանի սրտին վրայ նստած էր, այսօրուան կարմիր վարիչները, անոր իսկ միջոցաւ, հեռագիրներով կը փութացնէին «Ռուսաստանի եւ Հայաստանի պրոլետարիատի ողջոյնները Թրքական պրոլետարիատին»: Գիտենք. տխուր պատմութիւն է այդ եւ Հայրապետը գիտակցաբար կ'ուզէ մոռացութեան տալ զայն:

Բայց միթէ՞ «Դաշնակ հատուածը» հակառակ էր ներգաղթին: Գործուած անլուր ապօրինութեանց դէմ խօսիլն ու բողոքելը արդեօ՞ք շարժման դէմ հակառակիլ կը նշանակէր: Ինչո՞ւ Բարեգործականի մէկ միլիոն տոլարի հանգանակութիւնը փայլուն յաջողութեամբ պսակուեցաւ, եւ ինչո՞ւ երկրորդ միլիոնի հանգանակութիւնը ձախողանքով վերջացաւ: Պատասխանը պարզ է. առաջին հանգանակութիւնը յաջողեցաւ, որովհետեւ Դաշնակցութիւնը գործեց ու զոհաբերեց, երկրորդ միլիոնի հանգանակութիւնը մնաց կէս ճանապարհին, որովհետեւ Դաշնակցութեան դէմ մղուած հալածանքները, այլեւ ներգաղթի անունով գործուած ապօրինութիւնները, հարկադրեցին զայն ձեռնպահ մնալու, բայց երբեք ներգաղթի հակառակորդ դառնալու: Ինչո՞ւ սակայն ներգաղթով ոգեւորուածները գոնէ երկրորդ միլիոնի հանգանակութիւնը գլուխ չհանեցին:

Ներգաղթի հակառակորդները անոնք են, որոնք որոշ հաշիւներով ներգաղթ յայտարարեցին, բայց յետոյ ալ զայն երեսի վրայ թողուցին՝ պատճառ դառնալով հազարաւոր Հայերու դժբախտութեան: Շարժման սկիզբէն իսկ թէ Հայաստանի կառավարութիւնը եւ թէ Էջմիածինը ամէն ջանք թափեցին, որ Դաշնակցութիւնը հեռու մնայ գործէ:

«Ներգաղթող Հայերի ընդունման եւ տեղաւորման Երեւանի Կեդր. Մարմինը» չէ՞ր որ իր 1945 Դեկտեմբեր 25 թուակիր շրջաբերականով, ուղղուած Ազգային Խորհուրդներուն, տուաւ առաջին ազդանշանը թէ, Դաշնակցականներուն տեղ տրուելու չէ ներգաղթի կազմակերպիչ կոմիտէներուն մէջ:

Ինքը՝ այսօրուան Հայրապետը չէ՞ր, որ ասկէ ճիշդ 20 ամիսներ առաջ, «Էջմիածին» ամսաթերթի 1947 Փետրուար – Մարտ միացեալ համարին մէջ գրեց որ՝ «պէտք է անխնայ պայքար բանալ անոնց դէմ, որոնք յերիւրանքներով ու զրպարտութիւններով կ'աշխատին ձախողեցնել ներգաղթը»: Այդ օրերուն կա՞ր մէկը որ ներգաղթին հակառակ խօսէր:

Ներգաղթի վարիչները ներգաղթել ուզողներէն կը պահանջէին հրաժարիլ Դաշնակցութենէն, հայհոյել «Մեր Հայրենիք»ին, «Մայիս 28»ին, Եռագոյնին եւ, Դաշնակցութիւնը լոկ ինքզինքը կը պաշտպանէր սկսած այս մոլեգին արշաւանքին դէմ՝ միաժամանակ ուժ տալով ներգաղթի շարժման: Ինչպէս բոլշեւիկները, Կաթողիկոսն ալ ջներեց որ Դաշնակցութիւնը ինքզինքը պաշտպանէր անլուր յարձակումներու դէմ:

Երեւանի կառավարութիւնը, Էջմիածնի Կաթողիկոսը եւ մեր բոլոր հակառակորդները քանիցս յայտարարեցին, որ 2—3 տարուան ընթացքին Հայաստան պիտի փոխադրուին 4—500.000 տարագիրներ: Արդ, կը հարցնենք. Դաշնակցութի՞ւնը եղաւ պատճառ, որ ոչ թէ 4—500 հազար, այլ նոյնիսկ 100 հազար Հայեր իսկ չփոխադրուեցան Հայաստան: Տարիներու աղմուկէ եւ իրարանցումէ յետոյ, Հայաստան փոխադրուած են ընդամէնը 86.000 Հայեր միայն:

Մեծաղղորդ անուն մը կրող Նիւ Եորքի «Համազգային Կոնգրէսը, որուն հետ էին, իբր թէ, աշխարհի բոլոր Հայերը, յայտարարեց որ, յօգուտ ներգաղթին, 5 միլիոն տոլար պիտի հանգանակէ: Այս մեծխօսիկ պարոնները, որոնք իրենց կողքին ունէին Բարեգործականը, Թեմերու Առաջնորդները, զանազան Հայրենակցականներ, քաղաքական կազմակերպութիւններ եւ հայ հարուստներու դասը, ինչո՞ւ չկրցան կատարել իրենց խոստումը: Ու եթէ չկրցան կատարել, ո՞վ էր աւտոր պատասխանատուն: Դաշնակցութի՞ւնը արդեօք:

Ճիշդ է, 86.000 Հայեր փոխադրուեցան Հայաստան, բայց ատոր փոխարէն նաեւ որքան աւերներ գործուեցան Սփիւռքի մէջ: Հայրապետը չի՞ գիտեր որ Սփիւռքի հայրենադարձով զբաղող անպատասխանատու մարդիկ պատճառ եղան, որ Սփիւռքի մէջ ապրող հազարաւոր Հայեր տնտեսապէս քայքայուին եւ կործանին:

Իրանի մէջ չէ՞ր, որ հազարաւոր հայ գիւղացիներ ներգաղթի պատճառով կորսնցուցին տուն, այգի, արտ, պարտէզ, ամէն ինչ եւ այսօր կարօտ են ամէն բանի: Դեռ քանի մը շաբաթ առաջ չէ՞ր որ Թրանսայէն լուր հասաւ որ ամիսներէ ի վեր տուն տեղ ծախած եւ Հայաստան մեկնելու պատրաստուած Հայեր, այլեւս պիտի չկրնան մեկնիլ: Եգիպտոս, Պուլկարիա, Ռումանիա, Սուրիա – Լիբանան եւ այլուր եւս չկրկնուեցա՞ւ նոյն ողբերգութիւնը: Հոս, Ամերիկայի մէջ ալ չկա՞ն Հայեր, որոնք Հայաստան երթալու յոյսով Նիւ Եորք գացին ու դեռ մինչեւ այսօր ալ անոնք կը սպասեն որ Հայաստան պիտի երթան...:

Ներգաղթի դէմ խօսողները, գործողները եւ ի վերջոյ զայն ձախողեցնողները եղան ոչ թէ Կարտինալ Աղաջանեանները կամ Դաշնակցութիւնը, այլ եղան Մոսկուան եւ անոր հլու կամակատար Երեւանը, որոնք քաղաքական յետին հաշիւներէ թելադրուած, ուղղակի խաղացին մեր ժողովուրդի ճակատագրի հետ: Եւ հետեւանքը եղաւ այն, որ իր ատենին նախատեսած էինք: Հայրապետը շատ լաւ գիտէ թէ ո՞վ է պատասխանատուններկայ աղէտին. բայց ան բռնաւորին տուրք տալու հարկադրանքէն մղուած, կը փառաբանէ բռնայանցաւորները եւ խաչ կը հանէ անմեղները:

Խորապէս ցաւալի է որ Լուսաւորչի Գահին վրայ բազմած մեր Վեհափառն իսկ քար դրած է իր խղճին վրայ: Ոչ իր հօտը, ոչալ անաչառ պատմութիւնը պիտի ներեն ասիկա իրեն:

(Խմբագրական «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Համայնավարութիւնը Միջին Եւրոպայի մէջ

Լենինի եւ բոլշեւիկեան յաղթութենէն ի վեր Ռուսիոյ մէջ, ոչ մէկ աւեն փոքր խումբ մը մարդիկ այնքան շուտ ձեռք առին իշխանութիւնը, որքան ներկայիս Լեհաստանի, Հունգարիոյ, Չեխոսլովաքիոյ, ինչպէս եւ իրենց համայնավար դըրացի երկիրներուն մէջ:

Տասը տարի առաջ այս երկիրներուն մէջ համայնավարները չնչին փոքրամասնութիւն մըն էին: Հունգարիոյ մէջ չորս հինգ հազար, Լեհաստանի մէջ յիսուն վաթսուն հազար, Չեխոսլովաքիոյ մէջ թերեւս 75 հազար: Այսօր Հունգարիոյ եւ Լեհաստանի համայնավարները մէկ միլիոնէն աւելի անդամ ունին, իսկ Չեխոսլովաքիա երկուքուկէս միլիոն:

Անոնց կուսակցութիւնները լեցուն են այնպիսի պատեհապաշտներով, որոնք ոչ արիւնոտ յեղափոխութեան մէջ գտնուած են, ոչ ալ ընդդիմադիր խմբակցութիւններու դէմ: Կուսակցութեան մաքրութիւնը պահելու համար, ուժեղ եւ ինքնանուէր համայնավարներ կ'ուզեն անոնք, փոխանակ պատեհապաշտներու եւ քուէարկողներու: Մրցակից Սոցիալ դեմոկրատ կուսակցութեան հաշիւը ցարդ մաքրած ըլլալով եւ իրենց մէջ լուծելով՝ սկսան կարգ մը մաքրագործումներու:

Երկրորդ կարեւոր հարցն է, զանգուածային հաւատարմութիւնը: Հունգարիոյ եւ Լեհաստանի մէջ հետզհետէ աւելի հաւատարմութիւն կայ, որովհետեւ դպրոցները կը բացուին եւ սեղանին վրայի ուտելիքը կ'աւելնայ: Չեխոսլովաքիոյ մէջ տակաւին չկայ պէտք եղած հաւատարմութիւնը: Բայց համայնավարները կը ձգտին համոզել ժողովուրդը թէ՝ նոր կառավարութիւնները իրենց ստեղծագործութիւններն են եւ իրենց շահուն համար կը կառավարեն:

Ուրիշ դժուար հարց մըն է վարչական խնդիրը: Վարիչը պէտք է որ ըլլայ վստահելի եւ ազդեցիկ արտադրութեան գործը վարելու: Փորձուած վարիչներու տեղ պէտք է դնել չփորձուած ղեկավարներ: Ինչ որ դժուար է, եւ սակայն համայնավարները բարձր ճարտարարուեստական դիրքերու կը մղեն երիտասարդները:

Կուսակցութիւնը կը ձգտի խանդավառ պահել ժողովուրդը, իսկ մասնագէտները կ'ամբողջացնեն ծրագիրը, քանի որ կը կարծեն թէ ընկերվարական կարգուսարք մը պիտի ստեղծուի ջնջելով անցեալին յիշողութիւնը:

Նիւթական ապահովութիւնը մեծ դեր կը կատարէ համայնավար կառավարութեան մէջ: Հիմա հոն անոնք աւելի լաւ են, որովհետեւ ճարտարարուեստը վերակենդանութիւն ցոյց կուտայ, իսկ յետպատերազմեան հունձքը յաջող է:

Լեհաստան ամէնէն շատ տառապեցաւ, սակայն ամէնէն շուտ վերագտաւ ինքզինք, շնորհիւ Բրիտանիան եւ Խ. Միութիւնը: Իր ելեկտրական ուժը, պողպատի արտադրութիւնը, շինարարութիւնը եւ ճարտարապետութիւնը հաւասար են եւ երբեմն ալ կ'անցնին նախապատերազմեան չափերը: Անոնք սկսան այս տարի միայն իրենց մեքենաշարժ արօրներու արտադրութիւնը եւ գալ տարի իրենց շինած ինքնաշարժները պիտի կրնան գործածել: Ածուխի արտադրութիւնը, որ լեհական ամէնէն մեծ ճարտարարուեստական ձեռնարկն է, շատ աւելի է քան պատերազմէն առաջ, ինչ որ կարելի կը դարձնէ որ Լեհաստան դառնայ Եւրոպայի ամէնէն մեծ արտածողը: Ածուխը բաւական օտար դրամ կը բերէ:

Հունգարիոյ վերակենդանութիւնը չի հասնիր Լեհաստանին, սակայն աւելի է Չեխոսլովաքիայէն: Հունգարները շատ շուտ շինեցին պատերազմին վնասները, մանաւանդ կամուրջները, հաղորդակցութեան միջոցները: Հունձքը առատ էր եւ Պուտափէշտի ժողովուրդը նոյնքան լաւ հագուած է այսօր որքան Փարիզցին: Հունգարիոյ հողը աղքատ է բնական արտադրութեան տեսակէտէն, բացի պօքսիթէն որուն արտադրութիւնը աւելի է նախապատերազմեան շրջանէն: Պողպատը, հիւսուածեղէնը, վայրաշարժները, կամ պատերազմի առաջուան չափը ունին եւ կամ աւելի են:

Արեւելեան շրջանի վերազարթնումի տեսակէտէն Չեխոսլովաքիան տկար է: Երկու բան վնասեցին իրեն, մէկը 1947ի երաշտը, երկրորդը 1948ի քաղաքականութիւնը:

Չեխոսլովաքիոյ արտաքին առեւտուրի 90 առ հարիւրը (որուն մէկ երրորդովը կ'ապրէր ազգը) կախում ունէր Արեւմտեան շրջանի հում նիւթի ներածումէն, ինչ որ ապրանքի վերածուելէ վերջ դարձեալ կը ծախուէր Արեւմուտքին: Չեխոսլովաքիան երկիր մըն է, որ կրնար արագ վերակենդանում մը ունենալ, Մարշըլի ծրագրին հում նիւթի վարկովը, ինչպէս բամպակ, ածուխ, ճարպային նիւթ, անընդհատ եւայլն: Սակայն ներկայիս հոն նոր տեսակի արեւելեան առեւտուրի դրութիւն մը կը փորձուի: Թէեւ ամէն երկիր իր ներքին խնդիրները ունի, սակայն վերջին վեց ամիսներու ընթացքին անոնց միջեւ դաշինքեր կնքուեցան, որոնք ձեւաւորեցին Արեւելեան Եւրոպայի առեւտուրը, որ իր լայն գիծերուն մէջ դուրս կ'ելլէ Գերմանիոյ շրջագիծէն եւ կը մտնէ Ռուսիոյ շրջագիծը:

Պատերազմէն առաջ Գերմանիան իբրեւ հսկայ մը՝ իր շուքը կը ձգէր արեւելեան դրացիներուն տնտեսական եւ ճարտարարուեստական կեանքին վրայ: Լեհաստան եւ Հունգարիա մէկ կողմէն կը կերակրէին, միւս կողմէ անոր յաճախորդներն էին ծանր ճարտարարուեստի մէջ: Ռուսիան գըլխաւոր բաժնեկիցն է, սակայն տարբեր դետնի վըրայ, — իբրեւ ուտեստ կամ հում նիւթ, ճարող եւ իբրեւ շինուած ապրանքի յաճախորդ: Ք.

ԱՆԳԼԻՈՅ հանրակառքերու աշխատաւորները կը սպառնան ընդհ. գործադուլ յայտարարել այս շաբաթ օր: Աշխատանքի Նախարարութիւնը խիստ ազդարարութիւն մը ուղղեց, դիտել տալով թէ «անարգած պիտի ըլլան սահմանադրական իշխանութիւնը, եթէ գործադրեն իրենց որոշումը»:

«Հին Աստուածներ»ու նոր բեմադրութիւնը

Ինչպէս հաղորդած էր «Յառաջ», Փարիզի մէջ կազմուած է «Ալամեան» Թատերասիրաց Միութիւնը: Առժամեայ վարչութիւնը արդէն իսկ ձեռնարկած է գործի :

Իբրեւ առաջին ներկայացում որոշուեցաւ բեմադրել Լեւոն Շանթի «Հին Աստուածները»: Բեմադրութիւնը յանձնուած է դերասան Շահան Սարեանի, որ միաժամանակ պիտի կատարէ Աբեղայի դերը: Վարչութեան Նախագահ ընկեր Դաւիթխանեան, մեր լաւագոյն մատուրական – սիրողներէն, ստանձնած է Վանահօր դերը: Մնացեալ դերերն ալ բաժնուած են նմանապէս սիրող ընկերներու միջեւ (Տիկին Օսմանճեան, դերասանուհի Օր. Դաւիթխանեան, Պ. Պ. Ղարիպեան, Ս. Թորոսեան, Կ. Օսմանճեան) եւ Նոր Սերունդի անդամներու մէջ:

Լ. Շանթի թատերգութիւնը կը պահանջէ լուրջ ուշադրութիւն, բեմադրութեան արուեստի տեսակէտէն: Կան բազմաթիւ խրթին տեսարաններ: Օրինակ Մէհեանի տեսարանը կը պահանջէ հարուստ տէքօրներ, բազմաթիւ լուսարձակներու խաղեր, արագ փոփոխութիւններ եւայլն: Միութիւնը վարձած ըլլալով Théâtre de l'Ambiguն, հնարաւոր պիտի ըլլայ բարդ տեսարաններու լաւագոյն բեմադրութիւնը, շնորհիւ թատրոնին հարուստ բեմասարքին եւ արհեստագիտական միջոցներուն: Ներկայացումը աւելի եւս ճոխ դարձնելու համար միգանուշներու ամբողջ տեսարանը պիտի բեմադրուի լոյսի, երաժշտութեամբ եւ «պալէ»ով: Նմանապէս պիտի պատրաստուի քուրմերու երգի եղանակը: Այս առթիւ դիմում եղած է երաժշտագէտ Պ. Մնասմեցի, իսկ «պալէ»ի կազմակերպումը ստանձնած է Տիկին Հ. Թորոսեան :

Աւելորդ է ըսել, որ «Հին Աստուածներ»ու նման թատերախաղի բեմադրութիւնը կը պահանջէ մեծադումար ծախք:

Ուստի մեր թատերասէր հասարակութեան կը մնայ քաջալերել այս լուրջ ձեռնարկը: Այսպիսով մենք հնարաւորութիւն պիտի ունենանք տեսնելու պարբերական եւ բանխղճօրէն պատրաստուած ներկայացումներ :

Բերենք մեր լայն աջակցութիւնը, որպէսզի յաջողի ձեռնարկը: Նկատի առնենք միշտ թատրոնին կարեւորութիւնը գաղութներու մէջ: Կանոնաւոր թատրոնը հնարաւորութիւն կ'ընծայէ համախմբելու մեր գեղարուեստասէր ուժերը, մշակելու նոր, երիտասարդ ուժերու ձիրքերը, հայ լեզուի տարածումը, հայ կեանքի պատկերացումը հայկական ինքնուրոյն թատերախաղերով, հայ մշակոյթի ժողովրդականացում ու զարգացում եւն. :

Հասարակութիւնը սիրով պիտի ուզէ տեսնել «Հին Աստուածներ»ը հարազատ, ճոխ եւ գեղեցիկ բեմադրութեամբ:

Թատերախաղին նիւթը գրեթէ յայտնի է ամէնուն: Սակայն մեկնութիւնները տարբեր են: Նիւթը կը պատկերացնէ բազմաթիւ երեւոյթներ, շարք մը պրիսմակներու տակ: Այս մասին կ'անդրադառնանք առանձին : Ս. Թ.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ Պէյրութ հասած ըլլալով՝ Յարութիւն վարդապետ հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է: — «Երուսաղէմի վանքին չքաւորներուն թիւը որ նախապէս 200ը չէր անցներ, ներկայիս հազար է: Հին քաղաքին բոլոր խանութները բաց են եւ կարելի է ամէն բան գնել: Այն ինչ որ անկարելի է գտնել, պատրիարքը բերել կուտայ Անդրյորդանանէն: Օրինակ վերջերս 70 թիթեղ ձէթ եւ 30 թիթեղ արդար իւղ եկած էր Բեթղեհէմէն: Պատրիարքը միշտ շփման մէջ է արտաքին Երուսաղէմի հայրենակիցներուն հետ եւ միշտ տեղեակ անոնց կացութեան: Անոնց որոնց կարելի է հում նիւթ ղրկել, ամէն ամիս կենդանիներու վրայ բեռցած կը ղրկէ, իսկ անոնց որոնց ան կարելի է, դրամ կը ղրկէ, ինչպէս Բեթլէհէմի, Պէյթ Ճալայի, Ռամալլայի, Երիքովի, Ճիֆնէի, Ամմանի եւ Ռէմլէի (դրաւումէն առաջ): Ասոնցմէ զատ կ'օգնէ նաեւ բոլոր այն հայ կաթոլիկ եւ բողոքական չքաւորներուն որոնք իրենց Առաջնորդին յանձնարարականով կը ղրկուին Վանք: Վեց ամսուան ընթացքին 170.000 բաժին կերակուր տրուած է միայն Երուսաղէմի աղէտեալներուն:

Պատրիարքը իր հօտին եւ Ս. Աթոռին անցուցած ծանր տագնապին հետեւանքով, չափազանց նիհարցած է եւ մազերը ամբողջութեամբ ճերմըկած են: Միշտ նամակ կը գրէ հայրենիքէն մինչեւ Ամերիկաները, օգնութիւն աղերսելով :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ վերջերս մեռած է ընկեր Յովհ. Ալիքսանեան: Ծնած Տէօրթեօլ 1891ին: Կանուխէն մտած էր Դաշնակցութեան շարքերը: Տէօրթ–Եօլի ինքնապաշտպանութեան ժամանակ կը հանդիսանայ այդ շարժումը վարող դէմքերէն մէկը: Կը նշանակուի դատական մարմնի անդամ, եւ կը մասնակցի միջկուսակցական մարմնին, որ այդ օրերուն անհրաժեշտ էր ինքնապաշտպանութիւնը վարելու: Պէյրութի մէջ Սահակ կաթողիկոսին կողմէ նշանակուած էր վրանաքաղաքի թաղ. խորհուրդի ատենապետ, ինչպէս նաեւ հոգաբարձու Ազգ. Սահակեան վարժարանի: Եւ Ազգ. գաւառական ժողովի անդամ 1925ի եւ 1926ին: Ան՝ նկարագրով ընկերական էր, ազնիւ եւ անձնաչառ: Ունէր տրամաբանող սուր միտք, կացութիւնը յստակ կերպով ըմբռնելու :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԱՄՍԱԳԻՐ 26 րդ տարի թիւ 11 (1948 Նոյեմբեր), ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ: Գրական կտորներ, ուսումնասիրութիւններ, յուշեր: Տարեկան բաժնեգին 6 տոլար: Հասցէ.— Hairenik Monthly, 212 Stuart Street, Boston, 16 Mass. (U. S. A.):

ՆԱՅԻՐԻ, ամսագիր գրականութեան եւ արուեստի: Դ. տարի թիւ 9 (1948 Հոկտեմբեր): Երիտասարդութեան ժամադավայրը, նմոյշներ Խ. Հայաստանի գրականութենէն: Տարեկան բաժնեգին 3 սթերլին: Հասցէ. —A. Dzaroukian, B. P.372, Alep (Syrie):

«ՅԱՌԱՋ»ը կը նուիրեն

Փարիզէն Պ. Վարդան Մանուկեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ, Կաղանդի առթիւ իր կնքահօր Պ. Գրիգոր Զէրվիշեանի, Creteil :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ջերմապէս կը խնդրուի մեր բաժանորդներէն նկատի ունենալ հետեւեալ խիստ կարեւոր պարագաները .—

1.— Թերթին առժամեայ բաժնեգինն է 800 ֆրանք, վեցամսեայ :

2.— Տարեկանին գինը չենք նշանակած գիներու յարաճուն փոփոխութեան պատճառով :

3.— Պակաս ղրկուած գումարները կը հաշուենք, արժէքին համապատասխան ժամանակով, նոր սակի հիման վրայ, օրինակ 1200 կամ 600 ֆրանքը ոչ մէկը տարեկան է, ոչ ալ միւսը վեցամսեայ :

4.— Առանց մասնաւոր նամակի սպասելու բոլոր պարտք ունեցողները թող բարեհաճին փակել իրենց հաշիւները:

5.— Հետզհետէ պիտի դադրեցնենք անվճար թերթերը :

6.— Ծանուցումները վճարովի են անխտիր :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ԱՌԹԻՒ

Une semaine de Paris (15 Դեկ.).— Արեւելքէն է որ կուգայ մեզի Մութաֆեան, որուն այս երկրորդ ցուցահանդէսը Փարիզի մէջ, ցոյց կուտայ իր նկարչութեան անհունօրէն ազնուական նկարագիրը :

Մութաֆեան եղերական տեսարաններու մէջ կ'ոգեկոչէ զարհուրելի տրամը Թուրքերուն բարբարոսութեանց որ արիւնով ողողեցին Հայաստանը՝ իր հայրենիքը: Նկարիչը կը ներկայացնէ սահմռկեցուցիչ տեսարաններ: Բայց, Մութաֆեան Պոլթանյի ովկիանոսէն մասնաւորապէս ներշնչուած է, Արմորիքի հին ափերուն վրայ գտնելէ վերջ իր երկրին բնավայրերուն անդրադարձումը:

Ասիկա ցուցահանդէս մըն է որ ունի մասնայատուկ հմայք մը:— Կ. Ժ. ԿՐՕ

Les Nouvelles Litteraires (16 Դեկտ.).— Մութաֆեան Կալըրի Վէյլի մէջ տաղանդով կը ցուցադրէ ծովային ու դաշտային Պոլթանեան: Այդ գործերը կրակոտ թաղդմանութիւններ են գոյնի մէջ, եւ առողջ՝ նիւթին մէջ: Անոնք կը պահեն արեւելեան երազայնութիւն մը:— Մ. ԿՈԹԻԷ

Le Parisien Libéré (27 Դեկտ.).— Մութաֆեան կը զարգացնէ իր Coloristeի յատկութիւնները: Իր բնանկարները լեցուն են կեանքով: Անոնք կառուցուած են առանց աւելորդ նկարչականութեան: — ՄԱՐԹԻՆԻ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (65)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՍԿՍԻ ԿԱԶՄՈՒԻԼ ԹՈՐՈՍԻ ԵՐԿԻՐԸ

Շուտ մը ընտրութիւններն եղան եւ առանց վայրկեան մը կորսնցնելու, այն բոլոր բազմութեամբ յարձակեցան Վահկա հայրենական բերդին վրայ՝ ուր Յոյներու փոքրիկ խումբ մը աւազակաբար կ'ապրէր Լեւոնի անկումէն ի վեր. որոնք տեսան այն ահագին բազմութիւնը, շփոթած կը նայէին թէ՝ ե՞րբ եւ ի՞նչպէս այն սմքած Հայերը կրցեր էին գլուխ վերցնել : Իսկ Թորոս իր դեսպանը արդէն իր հետ բերած էր:

Ամուտա բերդին բերդապահներէն՝ խարդախ, շահասէր, ճոռոմաբան մարդ մը ընտրած էր, որու ոչ թէ միայն ազատութիւն՝ այլ նաեւ հարստութիւն եւ գանձ խոստացեր էր թէ որ կարենար համոզել բերդակալը՝ բերդը տալու առանց պատերազմի, եւ գաղտնի վարձք ալ խոստանալով կ'աւելցնէր որ եթէ դիմադրութեամբ եւ արիւնահեղութեամբ առնուէր բերդը՝ եղդում կ'ընէր իր նախահարց վրայ թէ իրմէ գթութեան պէտք չէր որ սպասէր :

Ուստի յոյն պատգամաւորը երբ գնաց եւ յայտնի ու գաղտնի պատգամները կատարեց, բերդակալը ժողով մը ըրաւ. Ամուտա բերդին սքանչելաօք առումը, վախն ու վարձքը, պաշարի պակասութիւնը, ռաճիկներու չհասնիլը, պահապանաց թուոյն սակաւութիւնը բաւական պատճառ եղան բերդը յանձնելու Թորոսին :

Նոյն իրիկուն բերդին դռները բացուեցան ու բանալիները տրուեցան Թորոսի, որ յաղթանակաւ իր հարցը բուն ժառանգութեան բնակարանը կը մտնէր եւ կը տիրանար. մէկէն պէտք եղած հրամանները տրուեցան նորոգութեան համար որ հոն հաստատուի ինք, եւ ան դիշեր իր բոլոր խումբերը կը բաժնէր ընդ ձեռամբ Բարկէնի, Կոստանդնի եւ Սարգսի զանազան բերդերու վրայ. իսկ ինք ընտրուած երեք հազար մարդ հետը առած, ճամբայ կ'ելլէր ուղղակի Մամեստիոյ վրայ, ուր կայսեր կուսակալը կը նստէր. առաւօտ չեղած իր զօրքերը հոն հասան, ուր իր անուան երկիւղը իրմէ առաջ հասեր է :

Հետն էր նաեւ կապանօք Ամուտա բերդակալ իշխանը՝ փեսայ Մամեստիոյ կուսակալին, զոր կանչեց Թորոս իր առջեւ եւ խոստացաւ իրեն Ամուտա բերդին իր բոլոր ստացուածքը, զաւակները, կինը, ծառաները ամէնն ալ ողջ՝ ամբողջն ալ դարձնել, թէ որ կարենայ համոզել իր խնամին, նոյնպէս կը խոստանար Մամեստիոյ իշխանին ալ մէկն դիւրութիւն, ազատ երթալու իր բոլոր ընտանիքով, միայն թէ խաղաղութեամբ իր ձեռքն յանձնէր քաղաքը:

Իսկ ընդհակառակն եթէ պարտաւորէր պատերազմի սկսիլ, Հոռոմները պէտք էր որոշ գիտնային թէ առջի թափուած արեան կաթիլին՝ հրաման պիտի ղրկէր տանել ծախելու Հալէպի Ամիրային՝ կինն ալ, զաւակներն ալ եւ բոլոր ծառաները՝ որ բերդին կալանաւոր էին: Եւ ալ անկից վերջ դաշինքի ու գթութեան չսպասէին իրմէ ու երեք ժամ միջոց տուաւ եւ ուղարկեց :

Բայց Թորոս անմ մարդիկներէն էր՝ որ պարապ ժամանակ անցնել չէր գիտեր. ուստի զօրքերուն երրորդ մասը զէնքի վրայ պատրաստ՝ քաղաքին դրան առջեւ ճակատեցնելով, միւս երկու մասին հրամայեց գոց խրամը փորել. ինք գլուխնուն վերեւ կեցած կը ցուցնէր, եւ աս գործողութեան հանդիսատես ու մասնակից կ'ընէր բոլոր Հոռոմ գերիները՝ որ բռնուած՝ բանակը բերուած էին, գաղտնի ապսպրելով իր զօրքերուն, որ եթէ ոմանք մէջերնին քաղաք փախչելու փորձ ընեն՝ թող տան եւ աչք գոցեն :

Թորոսի բոլոր փափաքը այն էր որ առանց արեան ճապաղիքի եւ արագութեամբ գործը լմընցնէ, ժամանակ չտայ թշնամին ուշաբերելու, վասնզի գիտէր թէ առաջին արհաւիրքը մարդկանց սրտին վրայ որչափ զօրաւոր է. ուստի իր զօրաց մէջ վերջին ստաճանի գործունէութիւն մը կը տիրէր :

ԽԻՐԽՆՑ

ՈՒՐԱԽ ԷՔ ՈՐ ԿԱՂԱՆԴԵՑԻՔ ՁԵՐ ՓՈՔՐԻԿՆԵՐԸ: ՏՈՒԷՔ ՁԵՐ ՆՈՒԷՐԸ Թ. Կ. ԽԱՉԻՆ ՈՐ ԱՆ ԱԼ ԿԱՂԱՆԴԷ ԻՐ ՓՈՔՐԻԿՆԵՐԸ :

բրիտանական ներկայացուցիչը կարգը ծանրա–կշիռ յայտնութիւններ պիտի ընէ, որոնք իր կարծիքով միջազգային հանգամանք ունին: Անգլիա կը կասկածի թէ Միջին Արեւելքը խռովայոյզ վիճակի մը մատնուած է, իբրեւ հետեւանք Իսրայէլի արարքներուն: Հակառակ Ուաշինկթընի ճըն–շումին, հրէական զօրքը տակաւին չէ հեռացած եգիպտական հողէն:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Բացուած է, իններորդ տարեշրջանի բաժա–նորդագրութիւնը: Ապրուստի յարաճուն սղու–թեան, թուղթի եւ տպագրութեան եւ փոխադրա–կան ծախքերու յաւելումը նկատի առնելով նոր բաժնեգին որոշուած է 1949 Յունուարէն սկսեալ՝

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 ֆրանք:

ԱՆԳԼԻԱ, ՔԱՆԱՏԱ, Մ–ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ, Կիպ–րոս, Պաղեստին, Եգիպտոս, Հնդկաստան եւ Իրաք 2 տոլար:

ՄՆԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 ֆրանք:

Կը խնդրուի ՀԱՅ – ԲՈՅԺի բարեկամներէն, դիւրացնել մեր գործը, գտնելով նոր բաժանորդ–ներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթըիբենց շրջանա–կին:

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչա–կան հասցէով,— ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ (Nercessian Khosrow), 17 rue Damesme — Paris (13):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.—ԼԻՈՆ.— Ա. լամուշէն (Սէն Ժընի Լավալ) Այրի Տիկին Մարիամ Տէրմանեան կը ծանուցանէ թէ իր ամուսնոյն Զատիկ Տէր–մանեանի մահուան քառասունքին առթիւ, Հոգե–հանգստեան պաշտօն պատարագ պիտի մատուց–ուի (Ծննդեան պատարագի միջոցին) իր յիշատա–կը յարգող հայրենակիցներն ու բարեկամները կը հրաւիրուին: Այս կիրակի առաւօտ, Լիոնի Հայոց եկեղեցին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.—Այրի Տիկ. ՍՐԲՈՒՀԻ ՊԱ–ՔԸՐՃԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ իր զաւակներուն կողմէ մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, յետ պատարագի:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ Փա–րիզէն Տիկին Մառի Երանեան հազար ֆրանք կը նուիրէ: Ստանալ «Յառաջ»էն:

« ԱԴԱՄԵԱՆ » ԹԱՏԵՐԱՍԻՐԱՑ ԽՈՒՄԲԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ

Théâtre de l'Ambigu (2ter, Bld. St. Martin Paris (10)

Ուրբաթ, Փետրուար 11, ժամը ճիշդ 20.30ին

Լ. ՇԱՆԹԻ

«ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ»

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ԳԻՆԵՍԵՂԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դպրոցի, Լիլայի կրթական յանձնախումբին կող–մէ, տեղի կ'ունենայ կիրակի 16 Յունուար, ժամը 15ին, Caisse d'Epargneի սրահը, 32—34 Ave. de la Porte des Lilas, métro Porte des Lilas: Երգ, պար եւ արտասանութիւն դպրոցին աշակերտութեան կող–մէ: Ճոխ եւ զուարճալի պիւֆէ:

ՏՕՆԱԾԱՌ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Ազգ. վարժարանի հոգաբարձութիւ–նը կազմակերպած է տօնածառ մը, այս կիրակի, ժամը 3ին Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ: Հովանաւորութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարի–զի Կրթ. Մարմնին: Դպրոցի աշակերտները պիտի ստանան մրգեղէններով լեցուն տոպրակներ Կա–ղանդ Պապային ձեռքով: Անակնկալներ, երիտա–սարդական միութիւններու կողմէ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

1949ի «ԳՈՅԱՄԱՐՏ» ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Շարաթական պլոք, 22 նոր նկարներով զար–դարուած: Գին 130 ֆրանք:

Կրնանք թղթատարով ուղարկել: Franco 150 ֆր., Դիմել M. Keusseyanի 11 Place d'Aix, Marseille:

ՎԱՇՏԱՊԵՏ ՄԻՀՐԱՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ կը խնդրէ Պ. Զօհրապ Պօղոսեանէ (Մարսէյլէն) որ իր նոր հաս–ցէն իմացնէ հետեւեալ հասցէին.— Brigadier M. Boyadjian S. P. 52 176—B. P. M. 5— T. O. E:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր բո–լոր մասնաճիւղերուն հետ կը տօնէ ՄԱՆՈՒԿՆԵ–ՐՈՒ ՕՐԸ:

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 13ԻՆ

Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Sociétés Savantesի մէջ:

×

ՊՈՄՈՆԻ մասնաճիւղը կը տօնէ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16ԻՆ, կէսօրէ վերջ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

ՊՈՒԼ. ՕՏՏՈՅԻ մասնաճիւղը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, 18 Bld. Denis Papinի, Cabucelle:

Ճոխ յայտագիր, շարժանկար եւ Կաղանդ Պա–պային նուէրները բոլոր մանուկներուն:

Կը հրաւիրուին ծնողքները ու թաղեցիները:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնա–ճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ 1949 Յունուար 13ին ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ.ի նոր սրահին մէջ, rue Convalescents: Ծնողները կրնան իրենց երեխանե–րուն ընկերանալ:

●

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը կազ–մակերպած է «Մանուկներու Օրը», 9 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle Ste. Cécileի մէջ (257bis rue Boileau) Lyon:

Փոքրիկներու կողմէ պիտի ըլլան երգ, արտա–սանութիւն, պար եւայլն: «Կաղանդ Պապան» բո–լոր փոքրիկներուն նուէրներ պիտի բաժնէ անխը–տիր: Կը հրաւիրուին ծնողները եւ Լիոնի հայ հասարակութիւնը:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ մէջ, 8 Յունուար, շաբաթ ե–րեկոյեան ժամը 8.30ին, St. Ermomardի սրահին մէջ, Rue Saleysel:

Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը հրաւիրա–տոմսով:

ԳԹՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹԸ ԵՐԿԱՐԱՁԳՈՒԱԾ

Ընդառաջ երթալով հասարակութեան փափա–քին, Գթութեան շաբթուան հանգանակութիւնը երկարաձգուած է մինչեւ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 15:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Աղքատախնամ – Որբախնամ միու–թեան, տեղի կ'ունենայ 8 Յունուար 1949, շաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի սրա–հին մէջ, 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժին.— Կ'երգէ Օր. Գոհա–րիկ Մարտիկեան (Փօլ Մօնթալ), ձայնասփիւռի եւ Ֆր. բեմի իրապաշտ երգչուհին: Կը նուագէ ա–քորտէոնիստ Յարութիւն Այանեան (ինը տարե–կան): Կը պարէ Ֆիլիփ Փափազեան, կովկասեան պարել եւ Քլաքէթ (15 տարեկան): ԿԻԿՕ ԵՒ ԻՐ ԽՈՒՄԲԸ ԵՐԳԻ ԵՒ ՊԱՐԻ ՄԷՋ:

Կը նուագէ համբաւաւոր ջութակահար Պ. ՋԷՕՐԷՔՃԵԱՆի նուագախումբը: Ջէօրէքճեան կը նուագէ նաեւ հայկական երգեր:

Նորութիւն.— Գնդակախաղի մեծ մրցում, պարող զոյգերու կողմէ: Շահողները կը ստանան արժէքաւոր պարգեւներ:

Տոմսերը կը ծախուին.— Յ. Փափազեան 3a rue Lafayette, Ա. Մենծիկեան 43 rue Ste. Barbe, Լ. Եավրուեան 23 rue Sénac, Յ. Մճըրիկեան 8 rue de la Providence, Մ. Պօղոսեան 53 rue Nationale:

Տոմսերու գինը երկու անձի համար 250 ֆր.:

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ, կիրակի Յունուար 9ին, առաւօտ ժամը 10.45ին 58 rue Madameի ժողովարահին մէջ, métro St. Placide կամ Notre Dame des Champs: Քարոզին նիւթն է «Աշ–խարհ ցաւոց ձոր մըն է, վասնզի այսօր ալ մար–դիկ միայն մսուր մը կը տրամադրեն Յիսուսին»: Քարոզիչը՝ ՓՐՕՖ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ: Նոյն օրը նոյն տեղը կէօրէ վերջ Ծնունդի հանդէսը: Արտասա–նութիւններ, երգեր փոքրիկներու կողմէ եւ թա–տերգութիւն մը: ՏՕՆԱԾԱՌ:

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի, Ս. Ծնունդի առթիւ, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ, մասնակցու–թեամբ Գուսան երգչախումբի:

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Շահէ աբեղայ Աճէմեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէն ժողո–վի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր շաբաթ, ժամը 8.30ին Ազատին սրահը: Շատ կարեւոր օ–րակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացու–ցիչը:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ Եգիպտացի կոմիտէի ընդ–հանուր ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30–ին Sociétés Savantesի սրահը, 28 rue Serpente, métro Odéon: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկե–րական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ԻՇԽԱՆ խումբը այս կիրակի ժամը 9ին:

ՔԵՌԻ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժա–մը 3ին:

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէն երկուշաբթի 10 Յունուար, ժամը 8.30ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը երկուշաբթի 10 Յունուար ժամը 8.30ին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կ. ներկայացուցիչը:

Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԷՆ.— Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ընկեր–ները այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, «Օհան–ջանեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրա–կարգ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն տ'Օպնայի բոլոր խումբերը Յունուար 9ին, կիր. առաւօտ, ժամը 9ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ ճիշդ ժամին:

ԻՍԻ.— Ֆր. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս շա–բաթ իրիկուն ժամը 8ին: Կարեւոր օրակարգ:

Ս. ԷԹԻԷՆԻ Ֆ. Հ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը՝ Յունուար 10ին, ժամը 3ին, մատուռին մէջ: Կա–րեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկա–յութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՒՇՆԵՐՈՒ ընդհ. հա–ւաքոյթ, Ծնունդի առթիւ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սէն Ժէռոմի Հայկ. եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին Մարսիլիոյ Արաքս, Եփրատ, Տաւրոս, Սեւան եւ Սիփան խումբերու արենոյն ու թեւիկները:

ՀԱՅ ԱՊՐԻԼ

Այս մտահոգութենէն տարուած,

Նիսի հուշակաւոր

ԱՐԱՐԱՏ ճաշարանի տնօրէն ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ կը կազմակերպէ իր ծաղկազարդ սրահին մէջ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ առթիւ, ճաշկերոյթ խն–ջոյք մը, շաբաթ 8 Յունուար, իրիկուան ժամը 8էն մինչեւ առտու: Պար, երգ:

Փութացէք գրաւել ձեր տեղերը անյապաղ, թերեւս տրամադրելի սեղան մը գտնէք

LE DOME ARARAT, 1 Ave. Thiers, NICE

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

կազմակերպած ընտանեկան մեծ պարահանդէսը, Յունուար 29ին, Վիլլէօրպանի Թաղապետական պարասրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները տեղ–ւոյն վրայ:

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Փարիզի Առաքելական Ընկերակցութեան վար–չութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերակ–ցութեան բոլոր անդամները այս կիրակի, ժամը ճիշդ 15ին, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ, ունենալով միեւնոյն օրակարգը 26 Դեկտ.ի ընդհ. ժողովին որ տեղի չունեցաւ օրինական մեծամաս–նութիւն գոյացած չըլլալով:

Այս անգամ ներկաներու թիւը ինչ որ ալ ըլ–լայ պիտի նկատուի օրինաւոր:

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն որ հաճին անձամբ ներկայ ըլլալ եւ կատարել իրենց պարտա–կանութիւնը:— (Դիւան)

ՏՕՆԱԾԱՌ, ԽՆՋՈՅՔ, ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կրընոպլի Կապոյտ Խաչի կող–մէ, այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Արմընօնվիլի սրահին մէջ: Խնամուած գեղարուես–տական բաժին, եւրոպական պարեր, զուարճա–ցնելի եւ ճոխ պիւֆէ, տաք սրահի մէջ: Կաղանդ Պապան նուէրներ ունի բոլոր երախաներուն հա–մար: Մուտքը ազատ է:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1673-63

Dimanche 9 Janvier 1949 Կիրակի 9 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5740 — Նոր շրջան թիւ 1151 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՎՐԹԱՆԷՍ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

Ամէն օր գուժկան լուր մը...

Հինգէն վերջ, երէցներն են որ մէկիկ մէկիկ կը հեռանան, ձգելով իրենց ետին լայն պարապ մը: Յաճախ առանց լրացնելու իրենց ապրելու սահմանուած տարիներու բաժինը:

Չեմ հաւատար թէ Վրթանէսը ծերացած էր: Չեմ կրնար հաւատալ որ այդ կենսուրախ, վառվռուն եւ յարաշարժ մարդը դատապարտուած է յաւիտենական հանգիստի:

Երկու աւերիչ պատերազմներ, քստմնելի եւ չարաղէտ, կրկնապատկեցին մարդոց եւ մասնաւորաբար մեր, Հայերուս տարիները եւ վաթսունը համարուեցաւ ծերութիւն:

Ընկեր Մարտիկեան զոր ճանչցած եմ «Ճակատամարտ»ի օրերէն, ինչ յիշատակներ կը տանի իր հետ:

Զինադադարի պատմական օրերուն, ոչ միայն իր գրասենեակը, գործը ծալլած մէկ կողմ դրած, համակ եռանդ, սրտով եւ քսակով բաց, կը վազվզէր օրն ի բուն, այլ եւ տունն ալ դարձուցած էր տեսակ մը որբանոց եւ գաղթակայան:

Եթէ, ըմբոստ եւ սրտաբեկ, այս դառնաշունչ մահուան հանդէպ, չսահմռկիս յանկարծ, ինչ մանր մունր, բայց եւ շատ յատկանշական դէպքեր կը հալածեն քեզ ու փափաքը կուտան զանոնք պատմելու:

Դէպքեր որոնք եթէ խնդուք կը բերեն երբեմն, բայց եւ ցոյց կուտան թէ Վրթանէս Մարտիկեան ու իրեն պէս քիչեր, մոռցած տուն ու տեղ ամբողջապէս տրամադրուած յեղափոխական կամ հանրային գործին, կը դառնան եզակի մարդիկ:

Իր ընկերասէր եւ զոհողութեան ընդունակ նկարագիրը, գործի եւ բարեկեցութեան մէջ միայն չնչող այդ մարդը դարձուցած էր «ամէնուն Վրթանէսը» «Ճակատամարտէն» ներս թէ դուրս:

Եւ այսօր ալ, երբ այլեւս չկայ, յուզումով ու արցունքով միայն կարելի է յիշել զինքը ու աւաղ ալ յարգել իր յիշատակը:

ՍՕՍԻ

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն Խորհուրդը աւելի խստացուց բռնաբարման յանցանքներու պատիժները: Նոր օրէնքին համաձայն, պարզ բռնաբարումը պիտի պատժուի 10—15 տարի տաժանակիր աշխատանքով (նախապէս հինգ տարի էր): Անչափահաս աղջիկներու բռնաբարումը, «խմբական բռնաբարումը» եւ այն պղծումները որ ծանր հետեւանքներ կ'ունենան, պիտի պատժուին 15—25 տարի բանտարկութեամբ (առաջ 8 տարի էր): Կը նշանակէ թէ «գերակատարումը» յառաջ գացած է նաեւ այս ճակատին վրայ...

ՄԵԹՐՈՅԻ երթեւեկը պիտի չկրճատուի:

ՄԱՀՈՒԱՆ դատապարտուեցաւ Տիկին Քարէ, այլ անուամբ «Կատու», 40 տարեկան որ կեստափոյի գործակալ դառնալով Լոնտոն գացած, յետոյ Փարիզ եկած էր եւ իր գերման սիրահարին միջոցով 35 հայրենասէրներ մատնած էր: Այս զոհերուն մէկ մասը գնդակահարուած եւ միւս մասը աքսորի մէջ մեռած են: Իր մեղսակիցը Տիկին Պլոնտի որ դատարան բերուած էր պատգարակով, դատապարտուեցաւ երկուքուկէս տարի բանտարկութեան եւ 50.000 ֆրանք տուգանքի:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ խորհրդային շրջանին զինուորական վարչութիւնը հաւանեցաւ որ խորհրդարան մը հաստատուի այդ շրջանին մէջ, իբրեւ փոխանցման շրջան, մինչեւ որ արեւելեան Գերմանիոյ պետութիւն մը հաստատուի: Այս խորհրդարանը պիտի բաղկանայ 10 անդամներէ:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԵՐԿՈՒ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐՆԵՐ «Նինոչքա» եւ «Երկաթեայ վարագոյրը», որոնք Խ. Միութեան կեանքէն առնուած են, արգիլուեցան ֆրանսական կառավարութեան կողմէ, այն մտահոգութեամբ թէ կրնան տեղի տալ խռովութեանց: Փարիզի ամերիկեան դեսպանը կ'աշխատի ետ առնել տալ այս արգիլքը:

Կրիփի 4 առ հարիւր մահացու

ԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԻՆ ԴԷՄ

Առողջապահական նախարարութիւնը կարգ մը պատուէրներ հաղորդեց մամուլին, պայքարելու համար կրիփին դէմ: Այս առթիւ նախարարութիւնը դարձեալ կը յիշեցնէ թէ հիւանդները մեծ թիւ մը կը կազմեն, բայց հիւանդութիւնը անվնաս է եւ կարճ կը տեւէ:

Ահաւասիկ տարրական զգուշութիւններ. —

1.— Խստօրէն գործադրել մարմնական մաքրութեան սովորական միջոցները: Մանաւանդ աւելի յաճախ լուալ ձեռքերը:

2.— Հականեխել շնչառական գործարանները: Կարելի եղածին չափ զգուշանալ դուրս ելլելէ եւ հանրային խճողուած վայրեր յաճախելէ:

3.— Ուշադրութեամբ հսկել մանուկներու առողջութեան, մասնաւորապէս քթի եւ կոկորդի մաքրութեան վրայ: Ամէնէն թեթեւ կասկածին վրայ պէտք է ստուգել տղուն ջերմութիւնը: Եթէ տենդ ունի, անմիջապէս չէզոքացնել եւ բժիշկ կանչել:

4.— Կը յանձնարարուի նաեւ թեթեւ դիմակ մը դնել կրիփի վարակեալ կամ կասկածելի անհատի մը մօտեցած ատեն (քիթն ու բերանը ծածկել կազի ութանկիւն կտորով մը):

★ Մշուշը դեռ կը շարունակուի Փարիզի մէջ, նպաստելով համաճարակին տարածման:

★ Հռչակաւոր մասնագէտ մը, Պրոֆ. Մոռօ, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ տեղական թերթի մը.

— «Կրիփի ներկայ համաճարակը շատ աւելի ծանր հանգամանք ունի քան կը կարծեն կարգ մը պաշտօնական շրջանակներ: Կը ներկայացնէ 1918 — 1919ի ախտանշանները՝ իր սկզբնական շրջանին: Կացութիւնը աւելի վրդովիչ է, երբ յիշենք թէ 1918 Օգոստոսին սկսած համաճարակը ինը ամիս տեւեց եւ մահացու դէպքերը մինչեւ 25 %ի հասան:

«Բայց եւ այնպէս, պէտք չէ խուճապի մատնուիլ: Այսօր մեր տրամադրութեան տակ ունինք դեղեր, օրինակ՝ փէնիսիլինը կամ «սիւլֆամիտ»ները, որոնց շնորհիւ կրնանք յաջողութեամբ պայքարիլ բարդութեանց դէմ: Բայց հարկ է զգոյշ ըլլալ: Մանաւանդ որ, քանի մը օրէ ի վեր մահացու դէպքեր կ'արձանագրուին: Փարիզեան հիւանդանոցներուն մէջ չորս հոգի մեռած են 400 հիւանդներու վրայ: Այս համեմատութիւնը կարելի է միջին թիւ մը համարել: Քանի որ ծանօթ կանխարգել դեղերը միշտ ազդու չեն, միայն զգուշական միջոցներով կարելի է խուսափիլ հիւանդութենէն: Այսպէս, պէտք չէ այցելել կրիփէ վարակուած անձերու, շատ մօտէն չխօսիլ անոնց հետ (վարակումը տեղի կ'ունենայ օդի միջոցաւ) եւն: Միշտ օգտակար է պառկիլ տաք սենեակի մը մէջ, կոկորդը ցօղուել ալքոլախառն ըմպելիներով եւն.:

★ Հակառակ մահացու դէպքերու յաւելման եւ Պրոֆ. Մոռօյի յոռետեսութեան, կառավարութիւնը տակաւին անհրաժեշտ չի գտներ բացառիկ վիճակ յայտարարել:

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԻ նոր յաւելումներ կը պահանջեն Արհեստակցական Միութիւնները, փոխարինելու համար ապրուստի սղութիւնը:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիր բանակները վերսկսան իրենց յարձակողականը Նանքինի եւ Շանկայի դէմ, Նոր տարուան դադարէն վերջը: Եօթը համայնավար զօրամասեր յառաջ կը խաղան դէպի մայրաքաղաք, վճռական հարուած մը տալու համար: Միւս կողմէ նոր ձեռնարկներ կը կատարուին, ի խնդիր հաշտութեան: Մասնագէտներու կարծիքով, Նանքինի անկումն ալ չի կրնար վերջացնել պատերազմը:

ՅԱՌԱՋ կը նուիրեն

Մէօտոնէն Պ. Գաղանճեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Պ. Շահպազեանի Փարիզ, Պ. Զավուշեան Շավիլէն վեցամսեայ «Յառաջ» կը նուիրէ Պ. Թէրզեանի, Առնուվիլ:

Մարշըլ հրաժարեցաւ

Ամիսներու ձգձգումներէ վերջ, Պ. Մարշըլ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, եւ իր անմիջական օգնականը՝ Լովըթ հրաժարեցան յունուար 7ին: Արտաքին նախարար նշանակուեցաւ Մարշըլի խորհրդականը՝ Պ. Տին Էչիսըն, օգնական՝ Պ. Ճէյմս Ուէպ:

Ծանուցանելով այս հրաժարումներն ու անուանումները, Նախագահ Թրումըն յայտարարեց թէ կը մնայ միակ պատասխանատուն Մ. Նահանգներու արտաքին քաղաքականութեան: Շեշտեց նաեւ թէ արտաքին քաղաքականութիւնը կը մնայ անփոփոխ, մասնաւորապէս Խ. Միութեան հանդէպ: Այս վերջին պարագան պատասխան մը կը համարուի ամերիկացի հրապարակագրի մը մէկ յօդուածին որով դիտել կուտար թէ երկու տարբեր ձգտումներ կը տիրեն ամերիկեան քաղաքականութեան մէջ, մէկը՝ մեղմ (Թրումըն) Մոսկուայի հանդէպ, միւսը խիստ:

Հակառակ այս վճռական յայտարարութեան, կարգ մը իրազեկներ կը կարծեն թէ Էչիսընի եւ Ճէյմս Ուէպի անուանումը անկիւնադարձ մը կը կազմէ ամերիկեան քաղաքականութեան մէջ: Եթէ Մարշըլի հրաժարումը հետեւանք է հիւանդութեան, իր օգնականին՝ Լովըթի հրաժարումը անգամ մը եւս կ'ապացուցանէ նախագահին հետ եղած տարակարծութիւնը:

★ Նախագահին յայտարարութեան համաձայն, նոր նախարարը եւ իր օգնականը պաշտօնի պիտի ձեռնարկեն յունուար 20ին:

Պ. Թրումըն ընդունելով Մարշըլի հրաժարականը, ջերմապէս գնահատեց զայն իբրեւ «կարկառուն դէմք մը պատերազմի շրջանէն»: Այս առթիւ ցաւ յայտնելով որ նախարարին առողջական վիճակը թոյլ չի տար շարունակել իր պաշտօնը, Նախագահը կը թուէ անոր մատուցած թանկագին ծառայութիւնները թէ իբրեւ սպարապետ Մ. Նահանգներու բանակին եւ թէ իբրեւ դիւանագէտ:

★ Նոր նախարարը, Պ. Էչիսըն, վեց տարուան փորձառութիւն ունի Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան մէջ: Ամբողջ պատերազմի ընթացքին օգնականն էր արտաքին նախարար Քորտըլ Հըլլի: Ինքն էր որ, նոյնիսկ Մարշըլի ծրագրէն առաջ, յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները պարտաւոր են օգնել Եւրոպայի: Ինքն է նաեւ Խ. Միութեան դիմադրելու քաղաքականութեան վարիչներէն մէկը:

★ Նախագահ Թրումըն պատգամագիր մը ուղղելով խորհրդարանին. պահանջեց աւելի լայն եւ դրական օգնութիւն ընծայել աշխարհի, բարձրացնելու համար կեանքի բարելաւման պայմանները:

★ Ֆրանսական մամուլը ցաւ կը յայտնէ Մարշըլի հրաժարման առթիւ, ջերմապէս գնահատելով անոր արժանիքները իբրեւ ռազմագէտ եւ իբրեւ հեղինակը Եւրոպայի տնտեսական վերակազմութեան ծրագրին որ իր անունը կը կրէ: Համայնավար օրկանը, «Իւմանիթէ» դիտել կուտայ թէ այդ ծրագրին հեղինակն է որ իր տեղը կ'անցնի, հետեւաբար բան մը չէ փոխուած:

★ Մոսկուայի թերթերը քննելով Թրումընի ճառը, անոր կը վերագրեն «համաշխարհային տիրապետութեան արտաքին քաղաքականութեան մէջ»:

Զինադադար եւ նոր կռիւներ Պաղեստինի մէջ

Թէլ Ավիվէն կը հեռագրեն թէ կռիւները դադրեցան Նէճէպի շրջանին մէջ, ուրբաթ կէսօրին, երբ Եգիպտոս հաղորդեց թէ կ'ընդունի Իսրայէլի պայմանները, բայց անմիջապէս զինադադարի մը յոյսերը նորէն ցնդեցան, երեք ժամ վերջը, երբ լուր հասաւ թէ կռիւը կը շարունակուի Ռաֆայի մէջ, եգիպտական սահմանին վրայ:

Միւս կողմէ, Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ հրէական նոր զօրամաս մը մտած է եգիպտական հողը: Անգլիական ծանուցագրին համաձայն, այս երկրորդ զօրամասը դիրք բռնած է Միջերկրականի ափերուն վրայ: Տակաւին կասկածներ կան թէ հրէական երեք պահականոցներ եւս հաստատուած են նոյն շրջանին մէջ:

★ Լոնտոնէն 8 յունուար թուականով Ռիւթէր կը հաղորդէ.—

Անգլիա զինուորական միջոցներ ձեռք կ'առնէ Միջին Արեւելքի մէջ: Իր զինուորները դէպի Աքապա, եգիպտական եւ պաղեստինեան ու անդրյորդանանեան սահմանագլուխին վրայ ճամբայ ելած են:

Շուտով մասնաւոր պաշտօնական զեկոյցով մը պիտի հաղորդուի իրենց ցամաքահանումը:

Իսրայէլի զինուորները 100 քիլոմեթր միայն հեռու են Անդրյորդանեան այս նաւահանգիստէն:

ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲ.— Լուսիկ, իրանահայ գրագիտուհին, որ հատոր մը ունի արդէն, «Կեանքի էջերից» եւ որ Ամերիկա գնաց վերջերս, մեզի դրկած է իր առաջին տպաւորութիւնները .—

Ու այսպէս...

Արեւելքցի ուսանողը Նիւ Եորքի մարդաշատ պողոտաների երկայնութեամբ իր յոգնած ոտքերն է քարշ տալիս:

Աշուն է: Տխուր աշուն: Պանդուխտ տղայի հոգում էլ թափւում են տերեւներ, չորացած՝ մոխրանալու մօտիկ տերեւներ...

Շէնքեր են բարձրանում: Բարձր, հարիւր — յարկանի, տիեզերքը զարմացնող, բաբելոնեան աշտարակից էլ աւելի երկնասլաց՝ միմեանց վրայ դարսուած յամառ կառոյցներ: Գուրգէնի չորս բոլորքում՝ Radio City, Rockfeller Center *եւ նրանց ահռելի ստուերում, մի քարէ նստարանի վրայ, խռոված երեխայի նման գլուխը թեքած՝ նստել է նա:*

Կարճ տարածութեան վրայ, արհեստական-օրէն ստեղծած բեմում, պարում են աղջիկներ՝ պուպրիկների նման զարդարուած, ոտքերին փակցրած ունենալով անիւներ, որոնք օգնում են նրանց սահելու սառոյցի թափանցիկ մակերեսին, երաժշտութեան տըմփտըմփացող չափերի տակ: «Նոր աշխարհ»ի այդ նոր մօտայով կազմակերպուած խրախճանքն առանձնապէս չի էլ յուզում Գուրգէնին: Նրան մինչ այժմ հետաքրքրող ներկայացումները եղել են աւելի խոր փիլիսոփայութեամբ լեցուն՝ քան այդ մի քանի տասնեակ կիսամերկ պարը, չնայած, որ այդ եւս նա իր տեսած անժխտելի նորոյթների շարքումն է դասում:

Խուժանների խրախճանքում, մերթ ընդ մերթ հրդեհ գուժող ահազանգ: Հանրակառքի շարաններ եւ հին ու նոր ինքնաշարժեր մեծ ու փոքր, ամէն գոյնի, ամէն տեսակի, ու մինչեւ անգամ կառապաններ՝ ֆրակ հագած, ցիլինդրաւոր եւ սպիտակ ձեռնոց հագած...:

Հազարաւոր մարդիկ անցնում են հապճեպ: Կեանքի կառուսելը պտըտւում է տարօրինակ չխկոցով: Քաղաքացիներն այնքան մտազբաղ են, այնքան խուճապահար, որ Գուրգէնը ժամերով նստած է այնտեղ ու դեռ ոչ ոք է նկատել նրան: Եւ իրօք, տղան էլ հենց այդպէս, ինքն իրեն մի հիւլէ է համարում Նիւ Եորքում գալարուող ութ միլիոն շունչերի հետ համեմատած: Ութ միլիոն ծնուած, սնուող ու աճող երկոտանիներ, որոնք ապրում են ահա այն կապտագոյն ծուխի եւ մոլեխանման տների մէջ, տներ՝ բերդերի տեսքով, այնքան բարձր, որ արեգակի ճառագայթները իսկ թափանցել չեն կարողանում թղթէ վարագոյրներից ներս ...:

Սակայն այս մարդկային խենթանոցում (Նիւ Եորք քաղաքին Madhouse *ասում են Ամերիկացիները), ժողովուրդը սնդիկային աւիւնով է շարժւում... Թերեւս նրանց երակներում արեան փոխարէն ելեկտրականութիւն է շրջում ...:*

Իր աշնանային տրամադրութեամբ հանդերձ, Գուրգէնը ժպտաց ու մի գլանիկ վառեց: Բայց ի՞նչ զարմանալու առիթ կայ. մի՞թէ անբնական երեւոյթներ քիչ կան իր շրջապատում: Ահա խափշիկ մի ընտանիք՝ ոտքից գլուխ ազնուականօրէն հագնուած, յղկուած շարժուձեւով, հարուստ կենցաղ ունեցողի վստահ քայլուածքով: Գուրգէնը սեւամորթեր տեսել է իր ծննդավայրում, նիհար, բոպիկ, կեղտոտ ու դարերից ի վեր ստրկութեան դերի. իսկ այստեղ ...

Եւ կապուտաչեայ «Gentleman Negro»*ն իր պճնուած տիկնոջ թեւը մտած, բացում է տարուան ամենաշքեղ իր ինքնաշարժի դուռը, որն յատկապէս իր առանձնական պտոյտների համար է դուրս բերել:*

Ինչ որ տհաճելի զգացում աղեխարշ ցաւով բզկտում է տղային: Շարժւում է, քայլել է սկըսում: Սրտում մի բաց տաճար ունի իր սուրբերին աղօթելու եւ այդ տաճարում անձրեւից բացի ոչինչ կայ հիմա...: Մենակ է այժմ այդ ովկիանոս քաղաքում, այդ միլիոնաւոր գեղուհիներով վխտացող ճեմելիների կանաչութեան մէջ: Օրեր են անցել, շաբաթներ: Նա փորձել է դիմադրել հետզհետէ աճող սրտամաշ յոյզերին: «Կ'անցնի», ասել է եւ նորից այսօր... Յուշերը մօտենում են, հեռանում, խաղալ են փորձում իր գրգռուած ջղերի հետ: Բոլոր հիւանդութիւններից ամենավատթարը ճամբորդի համար «կարօտն» է. համոզւում է Գուրգէնը եւ անխուսափելի ախտն յանկարծ իր թեւերն է փռում նրա առանց այն էլ բորբոքուած երեւակայութեան վրայ:

Կախարդական արագութեամբ երիտասարդի մտապատկերի խորքում գծւում է «Հազար ու մէկ գիշերներ»ի երկիրը՝ Թեհրանի նախշուն աշունը, շողշողուն արեւն ու մէկ էլ դէմքեր, ոչ թէ մէկ — երկու՝ այլ խմբեր, մտերիմների անգին արած դիմագծեր, խօսքեր անիմաստ, մի ծեր կնոջ չայ եւ ուրիշ սովորական մանրամասնութիւններ, որոնց արժէքը կայանում է նրանում, որ նրանք միայն իրեն, Գուրգէնին են պատկանում. իր խորանի սրբութիւններ են ու իր անձից բացի ոչ ոք է երբեւէ նրանց սիրել սովորել... Ոչ ոք գաղափար ունի նրանց գեղեցկութեան մասին:

— «Գիտնական էլ եթէ դառնալու լինես՝ ես քեզ միշտ նոյնչափ կը սիրեմ մինչ հիմա»: Անոյշ բարբառ մի քաղցր աղջկայ եւ,

— «Երեխէս նուրբ սիրտ ունի. օտարութեան դիմանալ չի կարող», մայրական խանդաղատանք ու արցունք: Իրականութեան մէջ էլ իսկապէս Գուրգէնն իր վերջին ճիգն է գործի դնում դիմանալու Ամերիկայի լափող կենցաղին եւ մէկ էլ անհանգիստ, անքուն գիշերներին ու այն երկար, նսեմացնող ժամերին, երբ ինքը պարտաւոր է մի քանի տոլար վաստակելու համար, որպէս սպասաւոր ծառայել հարեւան հիւրանոցում ...

Ինչո՞ւ այսքան տուայտանք: Ինչո՞ւ այսքան ջանք գործադրել ընտանիքից հեռու: Միթէ՞ այդ տրամաբանօրէն խելացի է ու տեսական: Չէ՞ որ իւրայինների համար ոչ մի տարբերութիւն ունի իր մտաւոր մակարդակի չափանիշը... Ուրեմն, ո՞ւմ համար ապրել այդ հսկայ քաղաքի օտարոտի, անհրապոյր մթնոլորտում, ապրել մենակ ու հեւալ... Ո՞ւմ համար է որոշել Գուրգէնը ձեռք բերել ուսման համակ բովանդակութիւնը: Նա արդէն մի ամսուայ ընթացքում յոգնել է Նիւ Եորքի անտարբեր շէնքերից ու բնակիչներից: Նրանց համար իր լինել չլինելը ոչ մի տարբերութիւն ունի եւ Գուրգէնն էլ յատկապէս անհուն սէր չի տածում այդ մեքենացած կերպարանքների հանդէպ:

Ուրե՞մն ...:

Նա այլեւս տատանման մէջ է: Մնա՞լ, շարունակե՞լ լոյսի ուղիներով՝ թէ վերադառնալ Թեհրան, ուր հարազատներ են սպասում իրեն, գրկաբաց, ժպտերես...:

— «Աղջկայ սիրտ ունի», պիտի ասեն ծանօթները, «գնաց Ամերիկա, չդիմացաւ՝ վերադարձաւ»:

Սակայն ի՞նչ արժէք ունեն ուրիշների կարծիքները. կը գնայ Իրան եւ իրեն երջանիկ կը զգայ, ահա ամենագլխաւորը, իսկ սովորելու եւ կատարեալ մարդ դառնալու գաղափարներն էլ կը թողնի նրանց, ովքեր իրենից աւելի ուժեղ կամքի տէր կը լինեն...:

Այս կասկածների առջեւ է կանգնած ահա Գուրգէնը, երբ մտքում յղանում է «Հայրենիք»ին այցելելու որոշումը:

Յաջորդ օրուան երկաթուղու տոմսակը գրպանում, այդ գիշեր նա աւելի խաղաղ ննջեց, երազելով այն բոլորի մասին, որ պատմէր պիտի ինքը ծննդավայր վերադառնալիս: Ու թշուառ ուսանողը կանգ չառաւ անդրադառնալու, որ Ամերիկան զարմանքի աշխարհը լինելով, «Հայրենիք»ն էլ թերեւս իր հերթին անակնկալի բերող շարժառիթներ ունենար, որ խաթարէր գուցէ իր որոճացած ծրագիրը:

ԼՈՒՍԻԿ

Աղբիւրին ճամբան

Կ'ուզեմ ցոյց տալ ձեզի աղբիւրին ճամբուն նկարագիրը: Սովորական ճամբայ մը՝ որ բազմահազար ու գոյնզգոյն դրուագներու փարթամութեամբը անցաւ գիւղին պատմութեան շէնքէն, դարձաւ առասպել ու ներդաշնակ աղուորութիւնը գիւղական կեանքին: Ապրեցաւ եւ ապրեցուց, ուրախացաւ եւ ուրախացուց, լացաւ ու լացուց: Իր ու նիւթ էր, քար ու հող, բայց մարմին ու հոգի առաւ, քալեց գիւղին հետ, ու գիւղին մէջէն՝ իբր մտերիմ ու քաջակորով ուղեւոր, ասոր համար էր որ աղբիւրի ճամբան նիւթականացած մտապատկերէ մը աւելի բան մը եղաւ:

Գիւղի աղբիւրն ու անոր ճամբան, գիւղացիի մտածումը կը դժկամակի անոնք իրարմէ զատել: Անոնք՝ շատոնց կալին ու ժամուն, այգիին ու մեռելոցին հետ դարձեր էին սրբութիւն: Խորհուրդի թանձր ու ծանրկեկ քող մը նստեր է անոնց վրայ՝ կրօնական հաւատալիքի մը, եւ հեռաւոր անցեալներու աւանդական բռնադատութեան մը կշիռովը:

Միամիտ ու տգէտ գիւղացին ինչո՞ւ կը սիրէ մթութիւնը, խորհրդաւորութիւնը: Չէ՞ որ ան ապրած է ու դեռ կ'ապրի հարթ ու անծալ առօրեայ մը՝ իր կենդանիներու հետ եւ անոնց պէս: Ես չեմ ուզեր քրքրել գիւղացիի ներաշխարհը ու զայն դնել արեւի տակ, վասնզի ես սիրած եմ անոր կամակոր ու յամառ հոգին՝ անոր կարծր ու բիրտ եսը: Ես սիրած եմ մանաւանդ անոր ներքին մթութիւնը:

Հայոց աշխարհի բոլոր գիւղերու ճամբաներուն պէս թարմ ու զուարթ, կենդանի եւ արեւոտ, բայց աւելի՝ հրաշափառ ու սրբազան աղբիւրի ճամբան, ինչպէս Սողոմոնի շինած տաճարին սիւները, եւ պատկառելի՝ Բաբելոնի մեծագոյն արքաներու հռչակին պէս: Դարեւոր գիւղին նոյնքան դարեւոր ճամբան, մերթ լայն ու տարածուն՝ կոխկրտուած արտի մը պատրանքովը, երբեմն՝ նեղ եւ օձագալար, տեղ տեղ ընդհատուած, աւշտկուած՝ յոգնած առուի մը հոսումին տքցումովը, կարծես թէ քալեր է ցաւէն ու տանջէն, անցեր է անհամար վտանգներու արհաւիրքներէն, տառապեր ու մաշեր, բայց չէ յուսահատած, գալիքին՝ ակնկառոյց՝ կը յառաջանայ, կը փորձէ նոյնիսկ կայտառանալ, դառնալ իր անուշ մանկութեան:

Աղբիւրի ճամբուն սկիզբը մայրաններու տակի բլուրին կուշտէն կը սկսէր: Ջրատար Սահակենց տան փլփլկած անկիւնը կը քերէր, կը մօտենար կոյնարկին, կ'անցնէր Սեւ Դանիէլենց կալին եզերքներէն, անկէ՝ քիչ մը վեր կը սողոսկէր, ապա լեռնակի մը կանաչ կողերէն վար կ'իջնէր դէպ ի հեղեղատը, վայրէջքներէն կը ցատկէր, վերելքներու առջեւը կը տքար, բայց շիտակ ու անվարան կ'երթար դէպի աղբիւրը՝ իր հոգիին ու գոյութեան իմաստին լուռ աղաղակը խառնելու աղբիւրի երգահամ կանչին ...:

Ճամբուն ձախը՝ պարտէզներն էին ու արտերը, հասկ ու ակօս, ծիլ ու ծաղիկ, խաչ-քար մը՝ բլուրի մը հետ, լեռնակ մը՝ հնաբոյր մատուռի մը սրբութիւնովը: Դէպի աջ՝ կալերն էին, ցորենի դէզերը, գիւղին գերեզմանատունն ու մեռելները, Խաչանենց աւերակ գոմը: Առջեւը՝ մարգագետինը, ետեւօք՝ գիւղը, իր ցած պատերով, հարթ տանիքներով, որոնցմէ շատերուն վրայ՝ լող-քաբեր կայծ, քաղքըցոց որտին վրայ նստող մեղքին ծանրովը ...

Գիւղին ու աղբիւրին մէջտեղ երկարաձգուած ճամբան կը նմանէր եղիզորդի մը, որուն երկու ծայրերը, երկու աքաղաղներու պէս կտցած են գիւղն ու ճամբան, անոնցմէ ամէն մէկը կ'աշխատի աւելի շատ եւ աւելի շուտ կլլել, բայց ճամբան միշտ անվթար կը մնար:

Ձմրան՝ հակակրելի ու հոգին ցաւցնող բան մը կը նստէր ճամբուն վրայ: Կը կորսնցնէր իր գոյութեան կախարդանքը, իր անուշին պերճութիւնը եւ ապրումին չէնչող հիւսքը, անոր յուշին կը խառնուէր արգահատանքի մը տխուրը, ողբերգութեան մը երկիւղը: Ձիւնը՝ ճերմակ թիթեռնիկներու անհոգ պարսովը, պալան, պալան երկինքէն վար կ'իջնէր, կը թառէր աղբիւրի ճամբուն վրայ, կը լեցնէր փոսերն ու պատռուածքները, կը թաղէր ծիլերն ու թուփերը, հողն ու քարը: Կճող ցուրտը՝ իր խայթոցին սարսուռը կը պատեցնէր ամէն կողմ, գերեզմանատան մէջ՝ կը ճչար, մեռելները կը սաստէր..., կը լզէր ժամուն պատին խնկահոտ պատերն ու դուռը, կը թափանցէր Օհանենց երդիքէն ներս ու կը տառապեցնէր իր անկողնին մէջ պառկած, գունդ ու կծիկ եղած Շուշիկ մաման:

Այն ատեն՝ աղբիւրի ճամբուն վրայ կը կորէր անցուդարձը, կը սառէին մարդոց դղոյցն ու խօսքը, հարսերուն երգը, աղջիկներու պարը եւ պատանիներու խաղն ու կանչը: Կը տիրէր ամայութիւն: Կեանքը կը մտնէր լռութեան քարացնող շրջագծին մէջ: Կալերու կեդրոնը տնկուած ծեր բարտին կը խշրտար ու կը ճռճռար, կարծես «Ունայնութիւն ունայնութեանց» կ'արտասանէր...: Հազիւ մերթ ընդ մերթ, երբ ձիւնը չէր տեղար, քանի մը այր ու կին, կուժերը շալկած, սրթարթալով ու տքտքալով՝ աղբիւրը ջուրի կ'երթային...: Անոնց ոտքերուն տակ՝ երկիրը կը հառաչէր, երկինքը՝ իր նոր մեռելի շիրիմին վրայ անյոյս լացող կնկայ մը դէմքին գոյնովը ...:

Բայց տարբեր էր աղբիւրի ճամբան, երբ գարուն էր, ամառ, նոյնիսկ աշնան մօտերը: Անոր վրայէն կը վերցուէր մենութեան մահաբոյր ստուերը, կ'իջնէին արեւ ու քաղցրութիւն, պայծառ ու ջերմոտ օրերու վայելքը կը ծաղկէր, երկիրը կը փարթամանար, Շահի կնկան պէս կըհագուէր, կը կանաչնային ծառերն ու թուփերը, կը ծաղկէին ծիլն ու ծաղիկները, կտուցներուն վրայ կը բազմէր երգին ու սիրոյ բազմաճղի արուեստը: Նորէն կը սկսէր երթեւեկը մարդոց ու կենդանիներու, ծայր կուտային երգն ու ծիծաղը: Ապրումին գոհունակութիւնը՝ լիարուն սերմնացանի մը պէս՝ կը ցանէր ամէն կողմ:

Բնախօսական մտերմութիւն մը կար Աղբիւրին ու իր ճամբուն մէջ, բռնադատուած ու սեղմ՝ գոյութեան մը նոյնութիւնովը: Անցեալներու մշուշոտ առասպելներու կողերէն կը սահէր անոնց Գիրք Ծննդոցին վէպը, կը վազէր դէպի գիւղը, ինչպէս ուլիկ մը՝ իր մօրը ստինքներու հաճելի ու գինովցնող երանութեան ...:

Գիւղին մէջ ո՞վ կինը կամ մարդը, աղջիկն ու հարսը, ամէն օր գէթ քանի մը անգամ չունեցաւ աղբիւրին ու իր ճամբուն ներկայութիւնը իր հոգիին մէջ՝ գոյնզգոյն դրուագներու տխուրովն ու երջանկութեամբը: Անոնցմէ ո՞վ հոնտեղերէն անցած ատենը, քարի մը վրայ, ծաղիկի մը մօտիկը, թուփի մը շուքը՝ չտեսաւ քանդակը իր սիրային մէկ արկածին: Կար հարս մը, որ անկէ անցած

Սոցեալիստը

Տասներեք տարեկանին ես արդէն սոցեալիստ էի:

Մի զարմանաք: Այդ բառը նոր էր մուտք գործել մեր երկրում, աւելի ճիշտ մեզ՝ երեխաներիս համար նորութիւն էր:

Հօրեղբօրս մեծ տղան՝ Ոստանիկը, մի բրօշիւր էր ճարել: Այդ գրքում խօսւում էր՝ հողերի համայնացման, անհաւասարութեան, յաւելեալ աշխատանքի, բանւորների եւ գիւղացիների շահագործման եւ այլ խնդիրների մասին:

«Հողը գիւղացուն»:

Ես ու Ոստանիկը «ուսումնասիրեցինք» այս գրքոյկը եւ որոշեցինք «սոցեալիզմ կառուցանել»: Այս պատահեց 35 տարի առաջ:

Ըստ այդ գրքի, նրանք՝ որոնք շահագործում էին գիւղացիներին եւ բանւորներին, կոչւում էին «կեղեքիչներ»: Հողը պատկանում էր գիւղացուն եւ բոլոր նրանք որոնք կալուածատէրներ էին, ուրեմն կեղեքում էին այդ թշուառ ընչազուրկներին:

Պէտք էր որոնել եւ գտնել այդ աներեւոյթ թշնամիներին:

Մենք որոնեցինք եւ գտանք:

Այդ անհայտ «թշնամիները», «կեղեքիչները»; «շահագործողները» մեր ծնողներն էին. չէ՞ որ նրանք կալուածատէր էին:

Որոշեցինք «լուսաւորել» եւ գիտակցութեան բերել տառապող դասակարգը եւ նրա միջոցով պայքարել «ռնակալների» դէմ: Առաջին հերթին մօտեցանք մեր ծառայ՝ Կիւրեղին, որին ամենից շատ էինք սիրում եւ կամենում էինք ազատել նրան «ստրկութիւնից»: Կիւրեղին համոզելուց յետոյ, հերթը պիտի գար Մստոյին: Վերջինս եղիդի էր: Ուրեմն մեր աշխատանքի ծաւալն ու միջավայրը պիտի ընդարձակուէր. ազգային գետնից պիտի անցնէինք միջազգային հողի վրայ:

Խօսքից անցանք գործի:

— Կիւրեղ, ասաց Ոստանիկը, մինչեւ ե՞րբ պիտի այսպէս տառապիք, աշխատիք, քրտինքթափէք:

— Մինչեւ խրիկուն, պատասխանեց Կիւրեղը: Համա ձմեռը չեմ քրտնում. ամառն էլ գնում եմ գիւղը, էնտեղ սարին է (զով է):

— Ոստանիկը այդ չի ուզում ասել, աւելացրի ես, նա ասում է. ե՞րբ է հնչելու ձեր ազատութեան զանգը, ե՞րբ պիտի փշրուեն ձեր ժանգոտ շղթաները: Այս նախադասութիւնները ես այդ գրքից էի սովորել:

— Քաղաքում ամէն օր են զանգ զարկում, համա (բայց) մեր գիւղումը՝ կիրակի օրերը, մէկ էլ Ծնունդին, Զատկին, Վարդավառին, Համբարձման ու մեռել եղած օրերը: Զանգի ժինջիրը (շղթան) որ ասում ես... ժինջիլ չունենք, զանգը չուանով ենք քաշում, երբ կտրւում է էլի կապում ենք:

— Չհասկցար, Կիւրեղ, շարունակեցի ես: Ես ուզում եմ ասել, որ մեր հայրերը խլել են ձեր հողերը եւ շահագործում են ձեզ: Հողը պատկանում է գիւղացուն. բայց դուք հիմա հողազուրկ էք, կեղեքուած էք, ձեր արդար քրտինքի պտուղները վայելում են կալուածատէրերը:

— Քրտինքն էլ արդար կը լինի՞. պատասխանեց Կիւրեղը: Արդար մարդ կը լինի, իւղ կը լինի, սուրբերն են արդար:

— Դու կրկին չհասկացար, ասաց Ոստանիկը. միթէ չէ՞ք զգում որ ձեզ շահագործում են, աշխատեցնում եւ խլում ձեր ձեռքից վերջին պատառ հացը:

— Էդ ե՞րբ է եղել, հարցրեց Կիւրեղը սաստիկ զարմացած:

— Տօ՛, յիմար, ասացի ես. նոր չի եղել, միշտ էլ կայ այդ բանը: Դարերով դուք ապրել էք ստրուկների նման, խաւարի մէջ եւ մեղպէս — ները... մեր հայրերը շահագործել են ձեզ ու կեղեքել, խլել ձեր պատառ հացը, զրկել ձեր զաւակներին եւ նրանք մերկ ու բոկոտն թափառել են մոխիրների վրայ...

— Էդպէս բաներ չի եղել, ասաց Կիւրեղը շատ հանգիստ կերպով: Եթէ լինէր՝ ես կ՚իմանայի: Ես ամառը գնացել էի գեղը, եթէ էդ տեսակ բաներ պատահած լինէին գեղացիք ինձ կ՚ասէին: Հաց խլող չի եղել. մեր երեխաներին էլ զրկող չի եղել. դէ, մոխիր շատ կայ գիւղում, դրուստ է, որովհետեւ ամէն տուն թոնիր ունի— մոխիրը լցնում են փողոցում, երեխէքն էլ խաղում են մոխրի վրայ: Մեր գիւղում բոլորն էլ սաղ–սալամաթ են, ոչ ոք նրանց չի նեղել: Միայն ձմեռը գէլը խփել էր հօտին եւ Սարօենց երկու ոչխարների դմակները տարել: Նրանք էլ այդ ոչխարները մորթեցին ու իրենց Սեռոբի հարսանիքը բռնեցին: Էնպէս որ ձեր ասածը եալնիշ է (սխալ է):

— Ծօ՛, ի՞նչ եալնիշ, էս գրքի մէջ է գրուած, ասաց Ոստանիկը:

— Գիրքը միշտ էլ սուտ է գրում. մի անգամ մեր տիրացու Ցակոբը Ցասմաւուրքի մէջ կարդաց. — «Նարիզդոնոսոր արքան — բարձրութիւն նորա 70 կանգուն եւ լայնութիւն նորա 40 կանգուն»: Բաս սուտ չի ի՞նչ է... մարդն էլ 70 կանգուն կը լինի եւ 40 կանգուն հաստութիւն կ՚ունենա՞յ: Մի խօսքով մենք մեր վիճակից ու մեր աղաներից երկնքից մինչեւ գետին գոհ ենք. Աստուած թող նրանց երկար կեանք տայ...

— Ստրուկի հոգեբանութիւն է, կոչեցի ես եւ Ոստանիկի եւեւից բռնելով հեռացանք:

Կիւրեղին յայտարարեցինք սոցեալիզմի թշնամի:

Մստոյին չդիմեցինք, որովհետեւ նա աւելի խաւարամիտ էր:

Որոշեցինք երբ ամառը գնանք մեր գիւղերը այնտեղ շարունակենք մեր աշխատանքը: Կիւրեղն ու իր նմանները երկար ապրելով քաղաքում վարակուել էին «քաղքենի» հոգեբանութեամբ:

Բայց մինչեւ մեր գիւղ գնալը հողերի համայնացումը կատարուեց առանց մեր աշխատանքների եւ մասնակցութեան: Մեր ամբողջ ժողովուրդը, գիւղացի թէ քաղաքացի, թողեց իր ամբողջ ունեցածը, իր կայքը, հողը, տարիների իր արդար քրտինքի պտուղը, լքելով իր երկիրը բռնեց դէպի Ռուսահայաստան տանող ճանապարհը...

Մեր դարաւոր թշնամին՝ Թուրքը լուծեց մեր վէճը:

«Սոցեալիզմը կառուցուած էր»:

Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

(Ազդակ շաբաթօրեակ)

Ամանոր

ԽՄԲ.— Ուշ հասած ըլլալով, այսօրուան մնաց:

Հասն ու հնդակահաւը ձեզ՝
Երբ դուք, մի օր, ցանկանում էք երջանկանալ,
Սիրում էք մոռանալ անցեալը դալուկ ....
Իսկ մե՛նք մշուշապատ ապագայէն
Դէպի մեզ սլացող կռունկն ենք սիրում:
Գրում էք մաղթանքներ բոլորի՛ն բոլորի՛ն,
Ստանում էք համբոյրներ եւ նուէրներ:
Բոլո՛ր սիրելիների հետ մեզ կապող կապը խզուած է.
Աչքէ հեռու բարեկամների օդային համբոյրն ենք սիրում:
Ջահեր պսպղուն ու անկիւնում տօնածառ
Խաղալիկներ զանազան կօշիկների մէջ լեցուն..
Իսկ մենք նետել ենք թոնիրի մէջ տրեխները մեր
Լացող աչքերի հետ թոնրից բարձրացող ծուխն ենք սիրում:
Ջահավառ փողոցներ, երգ ու նուագ ամէն կողմ,
Մի գիշեր թէկուզ վաղուայ մղձաւանջից զերծ
Մութ է աշխարհը մեր, չունենք վաղուայ յոյսն անգամ,
Բանտարկեալի փայլատակող սեւ աչքերն ենք սիրում:
Արջ, գայլ, շուն, պուպրիկներ զարդարուն
Բոլորը ձեզ, բոլորը ձեզ...
Փողոցները ձիւն, թոնիրը մարած, տէրը աքսորական,
Տանիքների վրայ իր տիրոջը կանչող դամբռներն ենք սիրում ...:
Գինու պէս պլպլում է ձեր հոգիները զուարթ
Խայտում են, հրճւում են հոգիները ձեր ծիծաղն,
Իսկ մենք ջուլհակ ենք դարձել հիւսում ենք պատանքներ անվերջ
Մեզ պատանքող ազնուական եռագոյնն ենք սիրում:
Ամէն պահ, ամէն ուր երջանկութիւն է ձեզ համար:

Դուք չունէք սիրատոչոր կարօտը սրտի,
Չկայ թոնիր, չկայ տանիք, չկայ դամբռ
Օտարութեան մէջ տառապելով այս բոլորի կարօտն ենք սիրում ...:
Օրօրում է ձեզ ու առաջնորդում արդարութիւնը դարաւոր,
Դուք քայլում էք վարդերի վրայ դէպի ապագան
Բռնութիւն էր անցեալում, բռնութիւն է նաեւ հիմա
Խարխափում ենք, այդ, բայց այդ արդարութիւնը մենք էլ ենք սիրում ... :

ՏՈՔԹ. Ց. ԿԻԼԻԿԵՑԻ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (66)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՍԿՍԻ ԿԱԶՄՈՒԻԼ ԹՈՐՈՍԻ ԵՐԿԻՐԸ

Հիւսները բոլոր սանդուխ շինելու զբաղած էին, խումբ մը զինուոր դէտեր՝ Տարսոնի ճամբուն վրայ կը սպասէին թէ որ օգնութիւն գար քաղաքին՝ ժամանակին դիմաւորէին. բոլոր Սեւ լեռը հրաման գացած էր քանի մը օրուան պաշար հասցնելու բանակին. ուստի ժողովուրդը՝ այրերը եւ կիները՝ ծերերը եւ տղաքները որ պատերազմի չէին եկած՝ գունդագունդ ունեցածնին կը բերէին, եւ երեկոյ չեղած բանակը առատութեամբ լեցուեցաւ:

Մամեստիոյ իշխանը ձայն չէր տար, Ամուտա իշխանը չէր երեւար, ուստի Թորոս քաղաքին դիրքը լաւ մը քննելէն վերջ անձամբ՝ բոլոր փախստեան ճամբաները գոցեց, լաստափայտ մը Բիրամոս գետին վրայ իջեցուց՝ որպէս զի քաղաքին ամէն հաղորդակցութիւն կտրէ:

Երբ իրեն լուր տուին թէ գերի Հռոմներէն մէկ քանի հատը քաղաք փախչիլ յաջողեր էին, սպասեց եւ իր յոյսը պարապ չելաւ, վասնզի քաղաքին դռները բացուեցան, եւ պատգամաւոր մը մը երեւցաւ որ դաշնադրութեան կ՚ուզէր մտնել. Կայսեր կողմէն Թորոսի ներումը Ամուտա բերդը իրեն թողուլ՝ Սեւ երան բնակիչներուն տարուան մըհարկերուն թողութիւն կը խոստանար, միայն թէ բանը վերցնէր ու երթար, եւ Իշխանին կինն զաւակները դարձնէր: Թորոս այս պատգամները, հանդարտութեամբ մտիկ ընելէ վերջ՝ ըսաւ.

— Ամուտա բերդը առնողին շատ աւելի դիւրին է Մամեստիան առնել, միայն կը ցաւիմ, ըսաւ, որ պարապ տեղ արիւն պիտի թափի, բայց արիւնը ձեր իշխանին գլուխը ըլլայ, ես անպարտ եմ, ես իմ հայրենի ժառանգութիւնս եկեր եմ առնելու, իմ իրաւունքս պահանջելու. վայ անոնց որ իրենց վիճակին անգէտ՝ դաշնադրութեան ելած են ինծի հետ. թէ որ Մամեստիան ալ՝ ինչպէս տարակոյս չունիմ՝ Ամուտա բերդին պէս առնուի, ես չեմ կրնար արգիլել զօրքերուն որ անգթութիւններ չկատարուին: Վասն զի երկայն տարիներու վրէժխնդրութիւնները դիզուած են սրտերու մէջ եւ կը վախնամ թէ զեղանին: Վաղը արեւուն հետ պատերազմը կը սկսի. գացէք այսպէս ըսէք ձեր տիրոջ:

Ինք մեծ յոյս ունէր թէ երկրորդ առաւօտուն քաղաքը անձնատուր պիտի ըլլայ, վասն զի ժամանակ չէր տուած պաշար ունենալու, վասնզի միայն Ցոյներէն բնակուած չէր, այլ բաւական Հայ ժողովուրդ ալ կար որ կրնար խռովութիւն մը հանել, եւ մէկ մըն ալ որ Ամուտա իշխանը իր ըմբոստութեամբ կրնար մեծ ազդեցութիւն գործածել Մամեստիոյ կուսակալին վրայ:

ԾԵՐԵՆՑ

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ջերմապէս կը խնդրուի մեր բաժանորդներէն նկատի ունենալ հետեւեալ խիստ կարեւոր պարագաները.—

1.— Թերթին առժամեայ բաժնեգինն է 800 ֆրանք, վեցամսեայ:

2.— Տարեկանին գինը չենք նշանակած գիներու յարաճուն փոփոխութեան պատճառով:

3.— Պակաս ղրկուած գումարները կը հաշուենք, արժէքին համապատասխան ժամանակով, նոր սակի հիման վրայ, օրինակ 1200 կամ 600 ֆրանքը ոչ մէկը տարեկան է, ոչ ալ միւսը վեցամսեայ:

4.— Առանց մասնաւոր նամակի սպասելու բոլոր պարտք ունեցողները թող բարեհաճին փակել իրենց հաշիւները:

5.— Հետզհետէ պիտի դադրեցնենք անվճար թերթերը:

6.— Ծանուցումները վճարովի են անխտիր:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ Ա. ՄՈՄՃԵԱՆԻ

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

8 Յունուարէն 22 Յունուար 1949։

Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris: métro Pont - Neuf: Բացումը 8 Յունուար ժամը 3ին ։

Կարելի է այցելել ամէն օր կէս օրէ վերջ բացի կիրակիէն ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Հողը

Հրատ. Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան։ Աքանչելի արձակ մը (պատմուածքներ Մուսա լեռնէն), երիտասարդ գրող ԵԴ. ՊՕՅԱՃԵԱՆԷ, ընտիր տպագրութեամբ ։ Լաւագոյն կաղանդչէքը երիտասարդներու համար։

Դիմել ՅԱՌԱՋԻ։ Գին 400 ֆրանք ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

1949Ի «ԳՈՅԱՄԱՐՏ» ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Շաբաթական պլոք, 22 նոր նկարներով զարդարուած։ Գին 130 ֆրանք ։

Կրնանք թղթատարով ուղարկել։ Franco 150 Ֆր. , Դիմել M. Keusseyanի 11 Place d'Aix, Marseille։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ Ս. ՍԱՂԸՐԵԱՆԻ

Կիսադարեան Յուշամատեան

(1895—1945)

Ուղեցոյցութիւն մը Արդէոսէն Տաւրոս։ Կը բովանդակէ Կեսարիայէն, Դամասկոսէն, Հալէպէն, Երուսաղէմէն, Եգիպտոսէն, Կիլիկիայէն (գրաւում եւ պարպում) ինչպէս նաեւ Եւրոպայէն եւ Խ. Հայաստանէն զանազան հետաքրքրական յուշեր եւ դրուագներ, ազգային, ընկերային, քաղաքական եւ պատմական.— Առեւանգումի դէպքեր։ Երկու ճէմիլէներ (Շուշան եւ Սօնա).— Պաշտօնական փաստաթուղթեր, պատկերներ եւ քարտէսներ։ 380 մեծադիր էջ։ Գին 450 ֆրանք, արտասահման 2.50 տոլար։ Հեղինակին հասցէն՝ 14 rue Cadet, Paris (9)։

Մօտերս լոյս կը տեսնէ՝

ՎԻՄԱՓՈՐ ՎԱՆՔԻՆ ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Լիոնէն Տէր եւ Տիկին Յակոբ եւ Վարդուհի Թօփալեան իրենց խորին շնորհակալութիւնը՝ կը յայտնեն ամէն անոնց որ անձամբ, նամակով կամ հեռագրով, իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց մօրը ողբացեալ Այրի Տիկին ՍԱՌԱ ԹՕՓԱԼԵԱՆԻ (ծնեալ Մարաշլեան, բնիկ Ատըեամանցի) մահուան առթիւ, 64 տարեկանին, իր բնակարանը 57 rue Dunoir, Lyon Rhône։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ՄՕՍԵԱՅ ԱՆՏԱՌ»

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԱՆՏԻՊ քերթուածներուն հատորը 400 ֆրանք։ Նոյն հեղինակէն.— ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ (սպառելու մօտ) 700 ֆրանք, ՊՈՀԵՄԱԿԱՆՔ 500 ֆրանք։ Դիմել հեղինակին.— 17 rue Damesme , Paris (13)։

LA MÉDITERRANEÉNE

2 Rue de la Grange Batelière, Paris

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԵՒԵԼՔՑԻՆԵՐՈՒՆ

Maison CHRISTOU

Շատ հաճելի միջավայր մը, գեղեցիկ սրահներ պատշգամներով, արեւելեան համադամ կերակուրներ , օղի եւ աղանդեր ։

Հեռաձայն PRO. 03-98

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ԾԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու։ Դիմելով դերձակներու հայ - թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale , Marseille Tél.: Colbert 33-22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.։

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերուն հետ կը տօնէ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ։

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 13ԻՆ

Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Sociétés Savantesի մէջ ։

×

ՊՈՄՈՆԻ մասնաճիւղը կը տօնէ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16ԻՆ, կէսօրէ վերջ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ 1949 Յունուար 13ին ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ.ի նոր սրահին մէջ, rue Convalescents։ Ծնողները կրնան իրենց երեխաներուն ընկերանալ։

●

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը կազմակերպած է «Մանուկներու Օրը», 9 Յունուար , Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle Ste. Cécileի մէջ (257bis rue Boileau) Lyon։

Փոքրիկներու կողմէ պիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն, պար եւայլն։ «Կաղանդ Պապան» բոլոր փոքրիկներուն նուէրներ պիտի բաժնէ անխտիր։ Կը հրաւիրուին ծնողները եւ Լիոնի հայ հասարակութիւնը ։

ԳԹՈՒԹԵԱՆ ԾԱԲԱԹԸ ԵՐԿԱՐԱՁԳՈՒԱԾ

Ընդառաջ երթալով հասարակութեան փափաքին, Գթութեան շաբթուան հանգանակութիւնը երկարաձգուած է մինչեւ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 15 ։

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ , կիրակի Յունուար 9ին, առաւօտ ժամը 10.45ին 58 rue Madameի ժողովասրահին մէջ, métro St. Placide կամ Notre Dame des Champs։ Քարոզին նիւթն է «Աշխարհ ցաւոց ձոր մըն է, վասնզի այսօր ալ մարդիկ միայն մասը մը կը տրամադրեն Յիսուսին»։ Քարոզիչը՝ ՓՐՕՖ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ։ Նոյն օրը նոյն տեղը կէօրէ վերջ Ծնունդի հանդէսը։ Արտասանութիւններ, երգեր փոքրիկներու կողմէ եւ թատերգութիւն մը։ ՏՕՆԱԾԱՌ ։

ՔԱՌԱՍՆԱՑԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի, Ս. Ծնունդի առթիւ, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ, մասնակցութեամբ Գուսան երգչախումբի ։

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Շահէ աբեղայ Աճէմեան ։

« ԱԴԱՄԵԱՆ » ԹԱՏԵՐԱՍԻՐԱՑ ԽՈՒՄԲԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ

Théâtre de l'Ambigu (2ter, Bld. St. Martin Paris (10)

Ուրբաթ, Փետրուար 11, ժամը ճիշդ 20.30ին

Լ. ՇԱՆԹԻ

«ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ»

ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ԳԻՆԵՍԵՂԱՆ

Կազմակերպուած Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դպրոցի, Լիլայի կրթական յանձնախումբին կողմէ, տեղի կ'ունենայ կիրակի 16 Յունուար, ժամը 15ին, Caisse d'Epargneի սրահը, 32—34 Ave. de la Porte des Lilas, métro Porte des Lilas։ Երգ, պար եւ արտասանութիւն դպրոցին աշակերտութեան կողմէ։ Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ ։

ՎԱՇՏԱՊԵՏ ՄԻՀՐԱՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ կը խնդրէ Պ. Ջօհրապ Պօղոսեանէ (Մարսէյլէն) որ իր նոր հասցէն իմացնէ հետեւեալ հասցէին.— Brigadier M. Boyadjian S. P. 52 176—B. P. M. 5— T. O. E:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ Թիմար Կիւշնենց գիւղէն Գարեգին Կատանեան կը փնտռէ եղբայրները եւ քոյրերը։ Վասպուրականի հերոսամարտին գիւղին կռիւներուն փախած են Էվրիկ գիւղը, ուր հայրը՝ Սահակ կը սպաննուի, իսկ մայրը Հանէն երկու տղոց եւ երկու աղջիկներուն հետ կը հեռանայ քաղաք։ Ճամբան աղջիկներէն Սրբուհին կը կորսուի, իսկ 2րդ նահանջին, մայրը իր երկու տղաքներուն Միհրանի եւ Վաղարշակի եւ աղջկան Անուշին հետ կը փախին Կոտուց Անապատ, ուր իրենց հետքը կորսուած է ։ Կ'ըսուի թէ աղջիկներէն Անուշը անցած է Հայաստան։ Տեղեկացնել Տիլօեան Սեդրակի Rue d eCallade No. 1, La Ciotat (B. du R.), France: Կը խնդրուի Թէհրանի «Ալիք»էն, Պաղտատի «Գոյամարտ»էն , ինչպէս նաեւ Սուրիոյ եւ Պոլսոյ հայերէն թերթերէն արտատպել ։ Ճշգրիտ տեղեկութիւն տուողին կարեւոր նուէր ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ԻՇԽԱՆ խումբը այս կիրակի ժամը 9ին ։

ՔԵՌԻ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին ։

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէն երկուշաբթի 10 Յունուար, ժամը 8.30ին ։

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը երկուշաբթի 10 Յունուար ժամը 8.30ին։

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կ. ներկայացուցիչը։

Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն տ'Օպնայի բոլոր խումբերը Յունուար 9ին, կիր. առաւօտ, ժամը 9ին, « Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ ճիշդ ժամին ։

Ս. ԷԹԻԷՆԻ Ֆ. Հ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը՝ Յունուար 10ին, ժամը 3ին, մատուռին մէջ ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՒՇՆԵՐՈՒ ընդհ. հաւաքոյթ , Ծնունդի առթիւ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սէն Ժէռոմի հայկ. եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ։ Կը հրաւիրուին Մարսիլիոյ Արաքս, Եփրատ, Տաւրոս, Սեւան եւ Սիփան խումբերու արենոյն ու թեւիկները ։

ԱՐԾԻՒ ենթակոմիտէին ժողովը 15 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Մարսէյլի շրջանի վարչական ժողովը այս չորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 7.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ, 26 rue des Convalescents:

Նոր Սերունդ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին հերթական դասախօսութիւնը՝ այս երեքշաբթի ժամը 9ին, Պ. Մանուկ Փաշայեանի սրճարանը։ Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆԴ ՔԱԼՈՒԵԱՆ ։

Նիւթը.— «Պետրոս Դուրեանի կեանքն ու գրականութիւնը»։ (Մահուան 75ամեակին առթիւ)։

Մուտքը ազատ է։ Կը հրաւիրուի գրասէր հասարակութիւնը ։

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

կազմակերպած ընտանեկան մեծ պարահանդէսը , Յունուար 29ին, Վիլլէօրպանի Թաղապետական պարասրահին մէջ։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ ։

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Փարիզի Առաքելական Ընկերակցութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերակցութեան բոլոր անդամները այս կիրակի, ժամը ճիշդ 15ին, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ , ունենալով միեւնոյն օրակարգը 26 Դեկտ.ի ընդհ. ժողովին որ տեղի չունեցաւ օրինական մեծամասնութիւն գոյացած չըլլալով ։

Այս անգամ ներկաներու թիւը ինչ որ ալ ըլլայ պիտի նկատուի օրինաւոր ։

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն որ հաճին անձամբ ներկայ ըլլալ եւ կատարել իրենցպարտականութիւնը։— (Դիւան)

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Տ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար ։

ՃԱՇԱՐԱՆ

AU CHAPON FIN ՍԱՐԵԱՆ

Արեւելեան եւ Ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի Նշանաւոր Քանըպիէրէն 50 մեթր հեռու միայն ։

Հեռ. C. 02-43 18 Marché des Capucins

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վերամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 11 Janvier 1949 Երեքշաբթի 11 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5741–Նոր շրջան թիւ 1152

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՁԵՂԵԱԼ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԵՑԱՆ ԻԲՐԵՒ ՀԵՏԵՒԱՆՔ ԱՊՕՐԻՆՈՒԹԵԱՆՑ

Ինչպէս յայտարարուած էր մամուլի միջոցաւ, կիրակի օր տեղի ունեցաւ Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ կրօնական ընկերակցութեան ժողովը, վարչութեան զեկուցումը լսելու եւ պակասեալ 12 անդամներու ընտրութիւնը կատարելու համար:

Որոշեալ ժամուն եկեղեցին լեցուած էր մօտ 300անդամներով: Դեկտեմբեր 26ին գումարուած ժողովին մէջ օրինական մեծամասնութիւն գոյացած չըլլալով, ըստ կանոնագրի այս երկրորդը նկատուեցաւ օրինաւոր: (Այդպէս ալ յայտարարուած էր):

Ժողովին օրինաւորութիւնը հաստատուելէ վերջ, ձեռնարկուեցաւ դիւանի ընտրութեան: Նախագահ ընտրուեցաւ Պ. Կարապետ Խուլիկեան, քարտուղար՝ Հրանդ Բալուեան: Նախորդ ժողովի ատենագրութեան ընթերցումէն ետք, եկեղեցւոյ վարչութեան կողմէ Պ. Սեդրակ Քարեան կարդաց տեղեկագիր մը վարչութեան նիւթական ու բարոյական գործունէութեան մասին:

Այս առթիւ վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան զանազան հարցերու մասին.—Գաղութին կազմակերպութիւնը, Կաթող. պատուիրակութեան խնդիրը, կանոնագրի փոփոխութեան անհրաժեշտութիւնը, եւն.: Այս հարցերու մասին խօսեցան Պ. Զօպանեան (կաթ. պատուիրակի խնդիր), Մ. Գույումճեան (գաղութի կազմակերպութիւն), Վ. Վարպետեան (կանոնագրի փոփոխութիւն: Ի վերջոյ առաջարկուեցան երեք բանաձեւեր վարչութեան գործունէութեան մասին:

Առաջին բանաձեւ.— Տեղեկագիրը կազմուած ըլլալով փոքրաթիւ, սահմանափակ շրջանակի մը համար, չի գոհացներ ներկայ ընկերակցութիւնը: Լսել եւ անցնիլ օրակարգի:

Երկրորդ բանաձեւ.— Յետաձգել որեւէ բանաձեւ վարչական գործունէութեան մասին:

Երրորդ բանաձեւ.— Տեղեկագիրը գտնելով բաւարար, անցնիլ օրակարգի:

Առաջին բանաձեւը եա առնուած ըլլալով, Բ.ը կը քուէարկուի մեծամասնութեամբ: Ուրեմն ժողովը յետաձգեց ճշդել իր վերաբերումը վարչութեան գործունէութեան մասին: Յետոյ անցաւ օրակարգին,— ընտրական խնդիր: Ընկեր Հ. Սէրէնկիւլեան եւ ուրիշ ժողովականներ մանրամասնութեամբ եւ թուանշաններով պարզեցին այն բոլոր ապօրինութիւնները որոնք գործուած են ընտրութեանց նախապատրաստական աշխատանքներու մէջ: Հաստատեցին թէ Վարչութիւնը ըստ կանոնագրի (14րդ յօդուած 8րդ համար) պէտք եղած հսկողութիւնը չէ կատարած այդ աշխատանքներուն վրայ եւ մանաւանդ ընտրութեան ձեռնարկած է առանց ընդհ. ժողովին հաւանութիւնը առնելու, ինչ որ դարձեալ հակականոնագրայինէ, ըստ 9րդ յօդուածին:

Մետասաներորդ ժամուն նոր արձանագրութիւններ ընդունուած են, երբ արդէն օրեր առաջ փակուած էին արձանագրութիւնները:

Այս անկարգութեանց մատնանշումը հաճոյ չթուելով անկիւնները տեղաւորուած դիմակաւորներու, կը սկսին աղմկել: Սակայն ներկայ ժողովականներու ջախջախիչ մեծամասնութիւնը արդար գտնելով եղած դիտողութիւնները, կարգապահութիւնը ինքնին կը վերահաստատուի:

Վարչութեան ատենապետ Պ. Գամեր Պաղտատլեան, անշուշտ ինք եւս տեսնելով որ կարելի չէ պարտկել այդքան վրան – բաց անկանոնութիւններ, եւ ընտրութեան ձեռնարկել, յայտարարեց թէ ՁԵՂԵԱԼ ԿԸ ՆԿԱՏՈՒԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՅԺՄ ԵՂԱԾ ԲՈԼՈՐ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ:

Այս յայտարարութենէն վերջ ժողովը ընտրեց ընտրական յանձնախումբ մը բաղկացեալ 14 անդամներէ, որպէսզի վարչութեան հետ համախորհհուրդ ձեռնարկեն ընտրական պատրաստութեանց: Բացարձակ պայման դրուեցաւ որ միայն ինքնութեան թուղթերը պիտի համարուին ամէնէն վաւերական փաստերը քուէարկողներու համար:

Յանձնախումբին անդամ ընտրուեցան.—

Ընտրողական յանձնախումբ.— Սարգիս Տէօքմէճեան, Մաքս Ճերմակեան, Մեսրոպ Գույումճեան, Հարկ Աղաբէկեան, Գրիգոր Ադամեան, Վ. Կաքաւեան, Ռուբէն Թադէոսեան, Երուանդ Յարութիւնեան, Կարապետ Խուլիկեան (Նախագահ), Վաղարշակ Մելիքեան (քարտուղար), Թորգոմ Նալպանտեան, Վաղարշակ Վարպետեան, Նուպար Յովհաննէսեան, Տիրան Ոսկերիչեան:

★ Այսպէս բոլոր ժողովրդական հոսանքը իր օրինապահութեամբ եւ ողջմտութեամբ կարգ կանոնի դաս մը տուած եղաւ անոնց որ զանազան խաղեր կը փորձէին, «ժողովրդական յանձնախումբ»ի մը դիմակին տակ:

Հետզհետէ պիտի պարզուին ուրիշ երեւոյթներ եւ խրողութիւններ:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

Յաջորդաբար երեք նկարահանդէսներ մեր հայ արուեստագէտները քիչ մը աւելի ծանօթացուցին օտար հասարակութեան, ենթադրելով որ հայ գաղութը ծանօթ է արդէն գոնէ անոնցմէ երկուքին, Մութաֆեանին եւ Քարզուին եւ կը գնահատէ զանոնք:

Անշուշտ գոհ են իրենց ցուցահանդէսներէն, առաւելապէս անոնց բարոյական արդիւնքէն: Ձէ՞ որ մեր արուեստի մարդիկը ոչ թէ «հացիւ այլ բանիւ կեցցեն»: Ֆրանսական մամուլին արտայայտութիւնները այնքան հաճելի էին բոլորիս համար եւ այնքան քաջալերական իրենց. նկարիչներուն համար, որ անոնք իրենց բոլոր չարչարանքը, եւ զոհողութիւնները մոռցան արդէն: Ժամանակ մը մեր ջարդերով նշանաւոր էինք Եւրոպայի մէջ: Միջոց մը մեր խրճիթները եւ անոնց սեմերուն առջեւ հաւաքուած պառաւները նիւթ դարձան խմբագիրներու գրչին: Եղանք դարձեալ անուանի մեր «խալի»ի, աղամանդի եւ «պախալ»ի խանութներով: Կամաց կամաց պէտք է ջրուել այդ տպաւորութիւնները: Եւրոպացին մեզ պէտք է նկատէ իրեն հաւասար, այս 25 տարուան գաղթականութենէն վերջ, երբ մանաւանդ կրնանք մեր տաղանդներով — նկարչական, երաժշտական թէ գրական աչքի զարնել ուրիշ օտարներու կարգին:

Այս մտահոգութեամբ երախտապարտ պէտք է ըլլանք անոնց, որոնք մեր ժողովուրդին անունը կը մաքրեն շատ անգամ անարդար մեղադրանքներէ, կ'ազնուացնեն անոր դիմագիծը, կը բարձրացնեն զայն օտարներու աչքին եւ ցոյց կուտան մեր արժէքներու մէկ մասը գոնէ, որ կուգայ այս ժողովուրդին ցեղային յատկութիւններէն, մշակոյթէն ու քաղաքակրթութենէն:

Եթէ մեր հիւրընկալները մեր «աղտոտ լաթերը» կը տեսնեն յաճախ փռուած չուաններու վրրայ, կրնանք ցոյց տալ նաեւ անոնց այնպիսի մաքուր եւ գեղեցիկ կտաւներ, որոնք հեշտութեամբ կը մոռցնեն զանոնք եւ մեզ ալ կը լեցնեն ազգային հպարտութեամբ: Քարզու, Մութաֆեան եւ նոր երիտասարդ մը, Մոմճեան, իրենց վերջին նկարահանդէսներով ֆրանսահայ գաղութին շքանշան մը տուին: Կրնայի՞նք հարցնել թէ գաղութը ինչ տուաւ իրենց:

ՍՕՍԻ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ազգայնական կառավարութիւնը խնդրեց Խ. Միութենէն միանալ Անգլիոյ, Մ. Նահանգներուն եւ Ֆրանսայի, միջամտելու եւ դադրեցնելու համար ներքին պատերազմը: Կարմիրները կը շարունակեն յառաջ խաղալ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարին փոփոխութեան առթիւ, բուռն վիճաբանութիւններ կը սպասուին խորհրդարանին մէջ: Մասնաւորապէս դժգոհ են անոնք որ աւելի վճռական քաղաքականութիւն մը կը պահանջեն Խ. Միութեան հանդէպ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ պողպատի մեծ գործարանին՝ Պոխումի հաստատութեան (Տիւսէլտորֆ) տնօրէնը յանուն 11.700 բանուորներու հեռագիր մը ուղղեց նախագահ Թրումընի, խնդրելով որ չքանդեն զայն: Անգլիացիները գործի ձեռնարկած են արդէն, քանդելու համար:

ՆԱԽԿԻՆ ԲՈԼՇԵՒԻԿ ՄԸ, Պ. Քրավչէնքօ, «Ազատութիւնն ընտրեցի» գրքին հեղինակը, որ դատ բացած էր «Lettres Françaises»ի դէմ, Փարիզ եկած է Ամերիկայէն: Դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենար յունուար 24—26, բայց ֆրանսական թերթը յետաձգում պահանջած է:

Իսրայէլ վար առաւ հինգ անգլիական օդանաւեր

ԱՆԳԼԻԱ ԶՕՐՔ ԵՒ ՄԱՐՏԱՆԱՒ ԿԸ ՂՐԿԷ ԱՆԴՐՅՈՐԴԱՆԱՆ

Օր նոր, դէպք նոր: Այս անգամ ալ՝ Միջին Արեւելքի մէջ: Անգլիոյ օդանաւային նախարարութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ բրիտանական հինգ օդանաւեր վար առնուած են Իսրայէլի օդանաւային ուժերուն կողմէ, երբ հետազօտութիւններ կը կատարէին Եգիպտոսի վերեւ, սահմանագլուխին մօտ: Զեկոյցը կ'աւելցնէ թէ խիստ հրամաններ տրուած էին, որպէսզի օդանաւերը Պաղեստին չանցնին սահմանագլուխէն: Յետոյ կը պարզէ դէպքին մանրամասնութիւնները. — Երկու յարձակումներ կատարուած են, մէկը՝ հետազօտիչ խումբի մը դէմ որ ղրկուած էր «ստուգելու համար հրէական արշաւին խորութիւնը եւ ծաւալը դէպի Պաղեստին», երկրորդը՝ ուրիշ ուժի մը դէմ որ ղրկուած էր փնտռելու համար առաջին օդանաւերը: Հաստատուած էր թէ անգլիական չորս օդանաւեր կորսուած են առաջին յարձակման հետեւանքով, իսկ հինգերորդ մը՝ երկրորդ յարձակման ատեն:

Այս դէպքին վրայ, Անգլիա անմիջապէս բողոքելով, մարտանաւեր եւ զինուորներ ղրկեց Աքապա, Անդրյորդանանի նաւահանգիստը Կարմիր Ծովուն վրայ, որպէսզի կանխէն ուրիշ դէպքեր:

Միեւնոյն ատեն երկու բողոքագիրներ ուղղուեցան: Իսրայէլի կառավարութիւնը անմիջապէս բողոքեց Միացեալ Ազգերու հաշտարար յանձնախումբին, Անգլիոյ արարքը համարելով «միակողմանի միջամտութիւն Պաղեստինի վէճին մէջ»:

Հեռագիրները կ'ըսեն թէ Իսրայէլ մերժած է բրիտանական բողոքագիրը, որ յանձնուած էր Թէլ – Ավիվի անգլիական հիւպատոսին միջոցաւ: Ծանուցագիրը եա ղրկուած է, որովհետեւ ուղղուած էր «Պաղեստինի հրէական իշխանութեանց». բացատրութիւն մը «զոր Հրեաները չեն ճանչնար»:

Բայց եւ այնպէս, Իսրայէլ տեղեակ էր բողոքագրին պարունակութեան, որուն կցուած էր օդանաւային նախարարութեան զեկոյցը: Բրիտանական կառավարութիւնը ծանրակշիռ համդամանք տալով պատահած դէպքին, կը յայտարարէ թէ զայն հաղորդած է Միացեալ Ազգերու միջնորդին եւ թէ ուժգնօրէն բողոքելով Թէլ Ավիվի հրէական իշխանութեանց դէմ, իրեն կը վերապահէ ամէն իրաւունք՝ թէ հատուցումներ պահանջելու եւ թէ ապագայ որեւէ գործողութեան համար:

Բրիտանական կառավարութիւնը կը պահանջէ որ Ապահովութեան Խորհուրդը անմիջապէս քննէ այս խնդիրը: Խորհուրդին բրիտանական պատուիրակը մանաւորապէս պիտի պատճառաբանէ թէ Իսրայէլ դիտակցօրէն կ'արհամարհէ Ապահովութեան Խորհուրդին կամքը, այսպէս խախտելով Միացեալ Ազգերուն վարկը եւ հեղինակութիւնը: Արտաքին նախարարը, Պ. Պէվին շաբաթ օր անձամբ օրն ի բուն զբաղեցաւ այս հարցին քննութեամբ եւ յայտնեց կառավարութեան տեսակէտները գաղթապետութեանց ներկայացուցիչներուն, որպէսզի հաղորդեն իրենց կառավարութեանց:

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Անգլիա չուզեր խառնուիլ Պաղեստինի պատերազմին մէջ, բայց վճռած է յարգել դաշնագրով ստանձնած պարտաւորութիւնները Անդրյորդանանի եւ Եգիպտոսի հանդէպ: Այս վերջինը մինչեւ հիմա Անգլիոյ չէ յիշեցուցած 1936ի դաշնագրին տրամադրութիւնները, բայց Անդրյորդանանի խնդրանքին վրայ, բրիտանական կառավարութիւնը զօրք եւն. ղըրկած է Ապաքա: (Այս նաւահանգիստը կը գտնուի Սուէզի Ջրանցքին արեւելեան կողմը, մօտ 160 մղոն հեռու, Անդրյորդանանի ծայրագոյն հարաւարեւմտեան անկիւնին վրայ, ուր իր սահմանները կը միանան Եգիպտոսի եւ Սէուտի Արաբիոյ սահմաններուն):

★ Միացեալ Ազգերու հաշտարար յանձնախումբը անմիջապէս քննութեան ձեռնարկեց, անգլիական հինգ օդանաւերու անհետացման մասին: Միեւնոյն ատեն կը ջանայ զինադադար հաստատել Պաղեստինի մէջ:

★ Կը հաստատուի թէ Իսրայէլ իր կարգին բողոքած է Միացեալ Ազգերուն, մատնանշելով անգլիական զինուորներու ներկայութիւնը Աքապայի մէջ, եւ խնդրած է միջամտել, որպէսզի չբռնաբարուին իրենց հողերը:

★ Վերջին լուրերու համաձայն, Միջերկրականի անգլիական տորմիղը շարժման մէջ դրուած է, ի նախարարութիւն նոր դէպքերու: Անդրյորդանանի կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը հաստատէ բրիտանական զօրքին ժամանումը, իր իսկ խնդրանքով: Միջերկրական Բրիտանական տորմիղէն օդանաւակիր մը եւ յածանաւ մը հրաման ստացան ճամբայ ելլելու դէպի Մալթա:

Այս անակնկալ դէպքերը ծանր տպաւորութիւն գործեցին Մ. Նահանգներուն մէջ:

Կարգ մը թերթեր գրած էին թէ Թէլ Ավիվի խորհրդային, Պ. Պաւել Երշով, աջակցութիւն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ձիւնը երկնակամար, մահացող մեղեդու վերջին ձայնանիշ ու մի նոր քաղաք:

Պոսթընի համեմատաբար ցած շէնքերն հաճոյք են պատճառում ընկճուած Գուրգէնին, Արեւելցու, որ իր ծոյլ հայեացքը սովոր չի դիտելու մրջիւնների նման արագ վազվզող մարդկանց, լուցկու տուփերի տեսքով իրար վրայ շարուած անհամար դրասենեակներ եւ վերջապէս Թռչող նաւեր ...

Ծամօնի երկիրն իր ստորերկրեայ երկաթուղիների բամբ աղմուկով շուարեցրել է նրան, ելեկտրական սանդուխներով իջնելու եւ բարձրանալու երեւոյթն ուղղակի ահաբեկել է տղային եւ հիմա Թէհրան վերադառնալու հեռանկարը մտքում, կանգ է առնում «Հայրենիք»ի մուտքի առջեւ ...:

Սովորական հարց ու փորձ : Դաշնակցական ընկերների նորութիւններ: Ամենավերջին տեսակի տպարան: Արդիականացած Հայեր: Կարգ ու կանոնն իր դրոշմն է դրել բոլոր աշխատանքների վրայ, մի բան եւս, որ չկայ եւ բնաւ չի լինի Թեհրանի հայ մտաւորականութեան մէջ. սակայն « Ի՞նչ արած», մխիթարում է ինքն իրեն Գուրգէնը, «պիտի բաւականանալ նրանով որ ունեցել ենք եւ դեռ ունենք» :

Վերապահական այս փիլիսոփայութիւնը չի բաւարարում երիտասարդին: Խղճի խայթ է զգում (չնայած, որ սոյն զիտակցութիւնն արդէն հնադարեան, մոռացուած տեսութիւններին է պատկանում): Չէ՞ որ եկել է Ամերիկա, բարձր կոչման հասնելու նպատակով, չէ՞ որ հայրենակիցների մի հոծ բազմութիւն խարխափում է Իրանի ստուար խաւարում... եւ չէ՞ որ վերջապէս, դեռ մանկութիւնից իր երազն էր արտասահման գնալ, «մարդ» դառնալ եւ մի գեղեցիկ օր «տուն» դարձած, գիտութեան լոյսի իր նոր գիտերով վառ ջահեր վառել: Ապա ի՞նչ եղան Դոն Քիշօտային պլաններն իր... Աղա Գուրգէնը Իրանցի է եւ այդ երկրում սպասաւոր լինել նշանակում է երրորդ դասակարգից էլ աւելի ստոր համարուել, ծառայ լինել՝ այսինքն աւելի շուտ կենդանիների շարքում դասուել, ու սոսկում է նա: Ամերիկան մի ամսուան ընթացքում դեռ չի կարողացել յեղաշրջել Արեւելցու փտած սկզբունքները :

— Ե՞րբ մեկնիք պիտի ...

Խմբագրի սենեակ :

— Ե՞րբ կը մեկնիք...: Կրկնում է ձայնը :

— Բ... մինչեւ երկու շաբաթ:

— Կանխաւ անձնական պատճառնե՞ր ունիք ատանկ ընելու :

— Հայրս... Հայրս հիւանդ է ... Կակազում է Գուրգէնը ու խածնում շրթունքը :

— Կ'ուզենա՞յիք Շանթի հետ տեսակցութիւն մը ունենալ ...

Ականջներին չի հաւատում տղան: «Զարմանքի աշխարհը վերջապէս յուզեց նրան: Ի վերջոյ գտնուեց մի արտասովոր համգամանք արթնացնելու համար երազկոտ Գուրգէնին :

Շանթին հանդիպել է նա, մի տարի առաջ, Պէյրութում, իսկ այժմ, այստեղ ...

Ովկիանոսները լսել են Միջերկրականի բողոքներն ու հրաւիրել մեծ մարդուն: Սաւառնել է նա լեռների, ջրերի, անապատների վրայով. աչքաթող է արել բազում անհանգստութիւններ՝ ազգին տալու մի փաստ եւս իր բազմաթիւ օգնութիւններից: Ծերութիւնը պատուար չի հանդիսացել կտրելու Լիբանանի եւ Պոսթընի միջեւ ընկած տարածութիւնը. սակայն ո՞վ է ասում, որ ծեր է Շանթը: Մօտ ութսուն գարուններ... Բանաստեղծ Սաադին իր եօթանասուն երկու տարիներով հանդերձ, դեռ նոր զգում էր, որ իր օրերի գարունն է փթթում: Եւ Գուրգէնի խորտակուած սրտում ինքնասիրութեան կայծերն ի վերջոյ կայծկլտալ են սկսում ...

— « Ծերը դու ես», բողոքում է նրա «ես»ը :

— « Ծերը եւ անզօրը դու ես, անպէտ տղայ: Դու՝ որ չես համդուրժում դիմանալ Ամերիկայի սրընթաց ու դժուարին կեանքին եւ սիրում ես հեշտ ու մեղկ կենցաղը հին»...:

— Ձեր գիրքն ստացայ, սկզբից մինչեւ վերջ կարդացի, սակայն նոր գործերնիդ տեսնել կ'ուզեմ, — արտասանում է Շանթը՝ խօսքն ուղղելով Գուրգէնին :

Վերջինս լսում է ժպտացող, մեղմ բառերն ու իր խճճուած մտքերով չփոթ՝ ոչինչ է հասկանում:

— Շատ լաւ ըրիք, որ հոս եկաք: Մի քանի տարի այստեղ մնալնիդ ձեզի շատ օգտակար պիտի ըլլայ:

Ահա հռչակաւոր Թատերագրի կարծիքը եւ տղան ակամայ վերյիշում է իր մեծ – մեծ ծրագիրներն ու իր առաջին գիրքը...

— « Թուլամորթ անբան», — շարունակում է «ես»ը: «Եւ դու փորձում ես յառաջադիմութեան այս սքանչելի աշխարհից փախչիլ, լոկ՝ որովհետեւ ծոյլ ես... ծոյլ ու անկամ: Բաց աչերդ, նայիր վազող այս ժողովուրդին, այստեղ է ահա վայրը՝ զինուելու այն անանուն զէնքերով, որոնցմով ընդունակ պիտի լինես քո հերթին ազգիդ լումադ բերելու »...

Եւ հարեւան սենեակն անցնելով՝

— Երկու շաբաթից չեմ մեկնելու... — ասաց Գուրգէնը շիկնելով: Այլ մի քանի տարուց :

— Այդ ի՞նչպէս կ'ըլլայ, — բացականչեց ձայնը: Ապա՞ հիւանդ հայրդ ...

Գուրգէնն արդէն դրսումն է: Կարծես մի կորսուած բան նորից գտած՝ նա վազում է դէպի Նիւ Եորք տանող կայարանը ...:

ԼՈՒՍԻԿ

Այսօրուան Ալպանիան

Ներկայիս Ալպանիան Եւրոպայի ամէնէն մեկուսացած երկիրն է, կ'ըսէ «Լը Մօնտ»ի թղթակիցը:

Դիւանագիտական եւ առեւտրական յարաբերութեանց չգոյութեան պատճառով, կարելի չէ հոն երթալ ոչ Իտալիայէն, ոչ ալ Եուկոսլաւիայէն, առաւել եւս կարելի չէ երթալ Յունաստանէն, որուն հետ 1940էն ի վեր պատերազմական վիճակը կը շարունակուի: Միակ հաղորդակցութիւնը ապահովուած է սովետական օդանաւով մը որ Թիրանայէն ճամբորդ կը տանի Պելկրատ: Գալով ծովային ճամբուն, անցեալ յուլիսէն ի վեր մէկ հատ պուլկարական շոգենաւ հասաւ Պուլկարիայէն եւ եօթը հատ ալ սովետական նաւ հասաւ Տիւրացցօ :

Իր երկաթեայ վարագոյրին ետին, Ալպանիան կը ղեկավարուի Էնվէր Հօճայի կողմէ: Ան Թիթոյէն եւ Մարկոսէն կը տարբերի այն տեսակէտով որ, Հօճան մտաւորական մըն է, կազմուած ֆրանսական մշակոյթով: Քորսայի Ֆրանքեւալ – պանական լիսէն աւարտելէ վերջ, յաճախած է Մոնփէլիէի եւ Փարիզի համալսարանները: Ֆրանսայի մէջ մարքսական գաղափարաբանութեան ծանօթացաւ, եւ աշխատակցեցաւ «Իւմանիթէ»ի: Երբ Ալպանիա կանչուեցաւ, օրուան թագաւորը՝ Զօկուն անոր տուաւ Քորսայի Լիսէին մէջ ուսուցչապետի պաշտօն իսկ երբ պատերազմը ծագեցաւ, ան կազմակերպեց պայքարը Իտալացիներու եւ Գերմաններու դէմ:

1944ին Թիրանայի գրաւումը զինք բարձրացուց գնդապետ — զօրավարի աստիճանին:

Իրմով, Ալպանիան դարձաւ ժողովրդական ռամկավարութիւն մը: Իր տնտեսական եւ քաղաքական կազմակերպութիւնը ձեւուած է Խ. Ռուսիոյ վրայ: Նախագահ եւ ժողովուրդի խորհուրդ, միակ կուսակցութիւն, փառաբանութիւն բռնի արտադրութեան, որ պիտի ապահովուի հարուածային վաշտերու դրութեամբ. կամաւորներու խումբեր, ջնջում անհատական առեւտուրի, քիչ թիւով գործատուները փոխարինուած սպառումի եւ արտադրութեան գործակցականներով : Ընդարձակ կալուածները բաժնուած մասերու: Ոչխարներու հօտերը ազգայնացուած եւ տրուած «պետական հօտաղ»ին :

Առանց երկաթուղիի այս երկիրը եռանդով գործի ձեռնարկած է երեք գիծերով երկաթուղիի շինութեան, Տիւրացցօ — Էլպասան (տիւրացցօ – Փէքինը վերջացած է), Տիւրացցօ – Թիրանա, վերջանալու մօտ, Սքիւթարի – Թիթօկրատ (Նախկին Փոտկորիցան) որուն աշխատանքները դադրած են :

Ճախճախուտ հողերը չորցուեցան, ինչպէս Մալիքի լիճը, ծրագրին մէջ յապաւումով մը, որուն համար մեղադրեցին Ամերիկացիները թէ դրամով կը խանդարէին աշխատանքը, ինչ որ տեղի տուաւ մեծ դատավարութիւն մը: Զրելեկտրականութեան կեդրոնը, Քիւսովայի, Փաթոսի քարիւղի հորերը , եւայլն յառաջդիմութիւն ցոյց կուտան: Մասնագիտութիւնը ետ մնացած է, բանուորին անփորձութեան եւ տարրական մեքենաներու չգոյութեան պատճառով: Արհեստագիտական այս յապաւումը գոցելու համար, Ալպանիան Եուկոսլավիայէն օգնութիւն խնդրեց եւ եղան ամէն տեսակի օգնութիւններ, մանաւանդ հսկայական վարկ բացուեցաւ: Անցեալ տարուան ելեւմտացոյցը Եուկոսլավիան էր որ գոցեց իր 60 % փոխատուութեամբ: Այսպէս, Եուկոսլավիան բռնեց Իտալիոյ տեղը:

Սակայն անակնկալ մը: 30 Յունիս 1948ին Էնվէր Հօճա Կոմինֆորմի ժողովէն վերադարձին՝ ամբաստանեց Թիթօն: Թիթոյի նկարները պատերէն վերցուեցան եւ սահմանագլուխը փակուեցաւ: Ըսուեցաւ թէ Թիթոյի «Թրոցկիական խմբակը» կ'ուզէր սարկացնել Ալպանիան վերածելով զայն տնտեսական գաղթավայրի մը եւ կամ «Եուկոսլավիոյ ութերորդ հանրապետութեան» : Ալպանացի մասնագէտներու ծրագրին ուշացումը վերագրուեցաւ Եուկոսլաւիոյ : Իսկ Ալպանիան դադրեցուց դէպի Պելկրատ քարիւղի իր առաքումը:

Այս խզումը ներքին լուրջ տնտեսական եւ քաղաքական տագնապ մը ստեղծեց: Եուկոսլաւիոյ օժանդակութիւնը փոխարինելու համար՝ Ալպանիան կոչ ըրաւ Խ. Ռուսիոյ եւ իր արբանեակներուն: Պուլկարիան օգնութեան հասաւ, նմանապէս Ռուսիան ցորեն եւ շաքար ղրկելով: Խորհրդային ճարտարապետներ Թիթոյի ճարտարապետներուն տեղը բռնեցին: Իսկ քաղաքական տագնապը շատ աւելի սուր եղաւ: Ալպանական համայնավար կուսակցութեան ծոցին մէջ պառակտում յառաջ եկաւ: Բոլոր Թրոցքիական տարրերը մաքրուեցան, ուրիշներ Եուկոսլաւիա գացին: Միեւնոյն տեսակի յեղաշրջումը տեղի ունեցաւ ինչ որ Թիթոյինը :

Հօճայի կառավարութիւնը ոչ միայն կը պայքարի Թշուառութեան եւ Թրոցքիականութեան դէմ, այլ ան պէտք է ենթարկուի նաեւ ՄԱԿի ամբաստանութեանց, Յունաստանի համար: Աթէնքի հետ յարաբերութիւնները ձգտուած են Մարկոսի յաջողութենէն ի վեր: Ալպանացիները կը գանգատին թէ սահմանագլուխները կը բռնաբարուին, թէ ալպանացի փոքրամասնութեանց դէմ դէշ վերաբերմունք կայ: Իսկ Յոյները կը մեղադրեն Հօճան թէ հարաւային շրջանի յոյն փոքրամասնութիւնը կը հալածէ, թէ զինուորական օժանդակութիւն կ'ընէ Մարկոսի կուսակիցներուն, մինչդեռ կանոնաւոր բանակի զինուորները եթէ սխալմամբ անցնին սահմանագլուխը կը բանտարկուին: Միացեալ Ազգերու պալքանեան յանձնախումբը զոր կը վարէ ,ամերիկացի փոխ – ծովակալ Քիրքը, իր տեղեկագրին մէջ չէզոքութիւնը բռնաբարող բազմաթիւ պարագաներ կը յիշէ: Երեք հազար յոյն մանուկներ որոնք Մարկոսի զինուորներուն հետ բերուած են, ապաստանութիւն գտան Ալպանիոյ մէջ «Մանուկներու Օժանդակութեան Միջազգային Կոմիտէին» օգնութեամբ (միակ կազմակերպութիւնը որ ընդունած է Ալպանիան):

Ներքին դժուարութիւնները կը ստիպեն Հօճան որ որոշ խոհեմութիւն ի գործ դնէ: Այսպէս, երբ Թիրանայի Ֆրանս. Ներկայացուցիչը արեւմտեան երեք իշխանութեանց անունով խնդրեց Ալպանիոյ կառավարութենէն որ իր դիրքը ճշդէ Մարկոսի կուսակիցներուն եւ յոյն կանոնաւոր զինուորներուն հանդէպ: Արտաքին գործերու նախարարը մասամբ գոհացում տուաւ միջազգային օրէնքի հիման վրայ: Նման բանակցութիւններ կատարուեցան Ալպանիոյ, Յունաստանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Պուլկարիոյ միջեւ :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Յունուար 2 կիրակի եւ տօնական օր : Տեղ չէր պակսեր ժամանակ անցընելու համար, նախընտրեցի երթալ Ալֆորվիլ, ուր Կապոյտ Խաչի Մասնաճիւղը պարանցիկ հանդէս մը ունէր:

Վստահ էի թէ, սովորական դարձած քանի մը անպատրաստից երգերով ու արտասանութիւններով՝ դեղարուեստական կոչեցեալ բան մը պիտի ըլլար տեսածս ու լսածս, եւ յետոյ՝ եւրոպական պարն ու առատ պիւֆէով խրախճանքը:

Սխալած էի: Մեր խաչուհիները ջանացած էին իսկապէս դեղարուեստական վայելք մը պատճառել ներկաներուն: Հանդիսասրահը՝ տեղւոյն քաղաքապետարանի նորակառոյց իսկապէս շքեղ եւ ընդարձակ սրահը (700 հոգինոց) լեփ լեցուն էր մեծով – պզտիկով, մամիկ – պապիկով: Սքանչելի ժողովուրդ, որ եկած էր իր լումանտալու Կապոյտ Խաչին, եկած էր հայկական օր մը ապրելու:

Սրահը դեռ կիսաւարտ էր. ներկայացման համար պակաս էր ամէնէն կարեւորը, բեմը վարագոյր չունէր:

Հանդէսը սկսաւ բացառաբար խոստացուած ժամուն:

Տիկին Էլլէն Բիւզանդ յանուն վարչութեան՝ բարի գալուստ մաղթեց ներկաներուն, շնորհաւորելով անոնց Նոր Տարին, պահանջելով Հայ Տուն մը դաղութին համար, տեղին էր:

Ահա բեմի վրայ է ծանօթ դերասան Յ. Ուզունեան, իրեն հետ էին հին սիրողներէն Պ. Պ. Յակոբ Մինասեան, Հ. Ոսկանեան, Պ. Աղուանեան, շնորհալի նոր մը Յ. Ութրաթեան եւ Տիկին Զէրչեան, խաղը՝ «Պզտիկի նշանտուքը»:

Բնական էր իրենց խաղը, առանց չափազանցութեան երթալու, կուշտ ու կուռ կը խնդացնեն բոլորը: Վարագոյրին պակասը եւ յուշարարին իր տեղը չըլլալը արգելք եղան որ խաղը անցնէր կատարեալ:

Ժամը 5ին եկաւ քաղաքապետը, Պ. Գ. Ամիրայեան բարի գալուստ մաղթեց քաղաքապետին Ֆրանսերէն: Բեմադրուեցաւ Ֆրանսերէն լեզուով, Մոլիէռի «Բուէսիէօզ Ռիտիքիւլ»էն տեսարան մը: Օր. Ա. Նշանեան բեմական իր շնորհով նոր յայտնութիւն մըն էր մեզի համար Մասքարիլի դերին մէջ. իր խաղընկերուհիները՝ C. Noble եւ

M. Grillot, Ֆրանսուհիներ, շատ շնորհալի էին իրենց բաժիններով:

Քաղաքապետը բեմ ելաւ, քանի մը խօսքով յայտնեց իր գոհունակութիւնը Հայ գաղութին, խոստանալով իբրեւ ընկեր, միշտ օգտակար ըլլալ անոր:

Ահա նորութիւն մըն ալ «Սիրոյ կանչը»՝ ելլէն Բիւզանդէն: Բեմի մէկ կողմը՝ հայկական տարազով խումբ մը տղաք զբաղած են ձեռական աշխատանքներով. կը պատրաստեն տաղաձ՝ շինարարութեան համար: Միւս կողմը աղջիկներ՝ զբաղած ձեռագործով: Գարուն է. սրտերը սէր կը տենչան:

Տղաքներէն մէկը՝ Նոր Սերունդէն Պ. Դ. Մուրատեան թողած գործը հորիզոնը կը խուզարկէ, սպասելով իր սիրածին: Աղջիկներու կողմէն Օր. Ա. Տէր Նազարէթեան կը սպասէ սիրածի կանչին: Բեմի ետեւէն կը լսուի աշուղի լէ–լէն: Բեմ կուգայ աշուղը երգով. սէրն է, որ կը կանչէ. սիրող սրտերը կը գտնեն իրար, սէր կը յայտնեն իրարու (ոտանաւորով): Աշուղը կը հաստատէ սիրոյ ուժը եւ երգելով կը հեռանայ բեմէն: Դաշնակով կ'ընկերանար Պ. Մեսումենց:

20ի չափ փոքրիկներ բեմի վրայ. երգ, արտասանութիւն: Կաղանդ պապան կողովը կռնակը, կը կաղնդէ փոքրիկները: Աննկարագրելի էր թէ՛ պզտիկներու եւ թէ՛ մեծերու ուրախութիւնը:

Նոր Սերունդի պարի խումբը, տղայ աղջիկ, հայկական տարազներով՝ ղեկավարութեամբ Տիկ. Զ. Քէչիչեանի, կը պարեն, կ'երգեն եւ կը ներկայացնեն Պէպօէն տեսարան մը: Ճերմակ աղաւնին կը սաւառնի սրահին մէջ: Օր. Ա. Կարապետեան, Օր. Ա. Տէր Նազարէթեան, Պ. Քիւփէլեան, Ս. Անդրէասեան, Պ. Ա. Պաղտասարեան իրենց առանձին երգերով եւ մենապարերով կ'ելեկտրականացնեն սրահը: Պ. Մ. Ալթունեանի քլաքէթով պարը մեծ յաջողութիւն գտաւ ներկաներուն մօտ:

Քաղաքապետը որ մէկ ժամուան համար եկած էր, կը կենայ մինչեւ վերջը. չուզեր բան մը պակաս տեսած ըլլալ հայկական հանդէսէն:

Տիթրոյիթէն ընկերուհի տիկին Վիքթորիա Մուրատեան ոգեւորուած՝ 1000 ֆրանք կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, 1000 ֆրանք ալ ազգային վարժարանին: Շրջ. Վարչութեան անդամուհի Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեան եւս կը նուիրէ 1000 ֆրանք մասնաճիւղին: Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ Պ. Ծ. Անդրէասեան Կապ. Խաչի մասնաճիւղին նուիրեց 2000 ֆրանք:

Կարգը արուեստագէտ ջութակահար եւ ղեկավար Պ. Կ. Սարեանին էր. կը սկսին եւրոպական պարերը: Ինչ խօսք, որ կը գործէ նաեւ պիւֆէն, որ կը մատակարարուի ժրաջան խաչուհիներու եւ Նոր Սերունդի նորահասներու կողմէ:

Ժամանակը կ'անցնի աննկատ, ոչ ոք կը հաւատայ թէ կէս գիշեր է արդէն ու պէտք է տուն դառնալ:

Ալֆորվիլի Կապոյտ Խաչը միշտ հոգ է տարած դեղարուեստական բաժնին, իսկ այս հանդէսը կրնայ ոչ միայն լաւագոյնը համարուիլ իր հանդէսներուն մէջ, այլ եւ օրինակ հանդիսանալ ուրիշներու:

Վարձքերնիդ կատար խաչուհիներ:

Ներկայ մը

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱԹԷՆՔԻ «ԱԶԱՏ ՕՐ»ԻՆ մէջ կը կարդանք թէ Դեկտեմբեր 12ին Կիրակի, Աթէնքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցած է 1944ի դեկտեմբերեան նահատակներուն համար յարգանքի արտայայտութիւն մը: Եկեղեցին ծայրէ ի ծայր լեցուած է մանաւանդ երիտասարդ սերունդով: Մասնաւորաբար պատրաստուած սգաբեմին վրայ զետեղուած էր Հ. Յ. Դաշնակցութեան կեդրոնի եւ շրջաններու կազմերու եւ երիտասարդաց երկսեռ միութեանց միացեալ շքեղ ծաղկեպսակը՝ հայկական եռագոյնով եզերուած: Հայ արիներու խմբակներ, Ֆիքսէն եւ Գոկինիայէն, սգաբեմին երկու կողմը զէնք բռնած էին: Ներկայ եղած է նաեւ Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը:

Պատարագի արարողութենէն վերջ ուխտաւորներու խուռն բազմութիւն մը գացած է Պրահամի գերեզմանատունը, ուր չորս զոհերու, Միհրան եւ Արշալոյս Փափազեաններու, Սերգօ Օնպաշեանի եւ Մանուկ Մանուկեանի վերանորոգած շիրիմներուն վրայ տեղի ունեցած է մասնաւոր արարողութիւն, որուն ընթացքին յիշատակուած են նաեւ Դեկտեմբերեան շարժման միւս զոհերու Տքթ. Յովհ. Աշըգեանի, Կարպիս Գազանճեանի, Օննիկ Յովհաննէսեանի, Մելինէ Գըյըճեանի, Արսէն Պալեանի, Գրիգոր Գըյըճեանի, Հրանդ Նալպանտեանի, Մանուէլ Սավուլեանի, Արմէն Վիրաբեանի եւ Գ. Կասոյեանի անունները: Ներշնչուած դամբանական մը խօսած է ընկեր Օննիկ Զաքարեան: Ազգ. Կեդր. Վարչութեան կողմէ փաստաբան Ճէսճեան ծանրացած է Նահատակ Փափազեանի ազգային գործունէութեան եւ համագործակցական ոգիին վրայ, յունահայութեան համար մեծագոյն կորուստը նկատելով անոր սպանութիւնը, որուն հեղինակները դատապարտուած է: Եկեղեցական մասնաւոր պաշտամունք կատարուած է գրաւման շրջանին համայնավարդնակի զոհ երիտասարդ ընկեր Կարպիս Գազանճեանի շիրմին:

ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԷԻ 1500 հոգինոց համայնքէն, բացի եկեղեցւոյ մշտավառ Լուսաւորիչի կանթեղին ներշնչող լոյսէն, ոչ մէկ բան մնացած է: Կը տեսնուին Կիրակի օրերը ազգայիններ, որոնք սրճարաններուն անկիւնը թուղթ կը խաղան:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ակումբը, գրադարան ու գիրք, արտասահմանեան թերթեր ու պարբերականներ կը մնան սեղաններուն վրայ դրեթէ առանց ընթերցողի:

Թեսաղոնիկէի հայութիւնը կեանքոտ անցեալ մը ունէր վերջին քսանեւհինգ տարիներու ընթացքին: Սակայն այսօր համայնքը զօրաւոր չէ Ազգ. իշխանութեան: Կարելի եղած է արտօնագիր ստանալ կրթական նախարարութենէն տեղւոյն մէջ հայկական վարժարան մը ունենալու, սակայն քննիչին յարուցած դժուարութեանց պատճառով մինչեւ հիմա մնացած է երեսի վրայ:

Հայ Գ. Խաչը, իբրեւ Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ Շրջ. վարչութիւն կապուած ուղղակի Ամերիկայի Հ. Օ. Մ.ին կեդրոնին, ունեցած է նիւթական եւ բարոյական գետնի վրայ գնահատելի գործունէութիւն: Վերջերս վերակազմուած է նոր ուժերով ու սկսած է կապ պահել շրջաններու՝ Տէտէ Աղաճի, Քսանթիի, Գոմօթինիի եւ Գավալայի, նախկին Գթութեան Խաչի անդամուհիներու հետ: Անոնք նիւթապէս օգտակար եղած են գաղութին, փրկելով ընտանիքները սովոյ մահէ: Բաժնած է Ամերիկայէն ղրկուած հագուստեղէնները անաչառ կերպով ինչպէս նաեւ 500 քիլօ ձկան իւղ փոքրիկներու: Անցեալ տարուան ներգաղթողներուն համար ծախսած է 6.453.000 տրախմի: Այս տարի օգոստոսին եւ ծովեզերեայ վայրի մը մէջ կարեւոր թիւով երկսեռ, հիւանդկախ փոքրիկներ պատսպարուեցան ու մասնաւոր հոգածութեան եւ դուրգուրանքի առարկայ եղան: 1947ի սկիզբէն մինչեւ 1948 Նոյեմբեր ունեցած են 23 միլիոն տրախմիի գործունէութիւն: Տօներու առթիւ որոշուած է լայն գետնի վրայ հանգանակութիւն կատարել եւ հայթայթել տկարակազմ փոքրիկներու համար ձկան իւղ:

Անդամ – անդամուհիներու թիւը կը հասնի 200 հոգիի: Նախապատերազմեան շրջանին ճանչցուած եւ վաւերացուած Հ. Ե. Միութիւնը Հ. Մ. Ընդհանուր Մ.ի հետ համագործակից պիտի դառնայ համայնքին ամենաօգտակար կազմակերպութիւնը, որուն նպատակը պիտի ըլլայ երկսեռ երիտասարդութիւնը ուծացումէ, ապազգային եւ օտարոտի գաղափարաբանութենէ զերծ պահել, անոր սիրելի դարձնելով մեր հայրենիքը:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ջերմապէս կը խնդրուի մեր բաժանորդներէն նկատի ունենալ հետեւեալ խիստ կարեւոր պարագաները.—

1.— Թերթին առժամեայ բաժնեգինն է 800 ֆրանք, վեցամսեայ:

2.— Տարեկանին գինը չենք նշանակած գիներու յարաճուն փոփոխութեան պատճառով:

3.— Պակաս ղրկուած գումարները կը հաշուենք, արժէքին համապատասխան ժամանակով, նոր սակի հիման վրայ, օրինակ 1200 կամ 600 ֆրանքը ոչ մէկը տարեկան է, ոչ ալ միւսը վեցամսեայ:

4.— Առանց մասնաւոր նամակի սպասելու բոլոր պարտք ունեցողները թող բարեհաճին փակել իրենց հաշիւները:

5.— Հետզհետէ պիտի դադրեցնենք անվճար թերթերը:

6.— Ծանուցումները վճարովի են անխտիր:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԲԱԶՄԱՎԷՊ, Թիւ 11 —12 (1948 Նոյեմբեր – Դեկտեմբեր): Ուսումնասիրութիւններ Ե. Տէմիրճիպաշեանի, Փ. Վալէրիի, աշխարհաբար Նարեկի մասին եւ ուրիշ գրական եւ պատմական նիւթեր: Տարեկան բաժնեգին Ֆրանսայի համար 1000 ֆրանք: Հասցէ.— St. Lazare, Venise (Italie):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (67)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՍԿՍԻ ԿԱԶՄՈՒԻԼ ԹՈՐՈՍԻ ԵՐԿԻՐԸ

Դուքսի հետ ամէն հաղորդակցութիւն արգիլելով կը յուսար որ վախը աւելի սաստկացնէ: Պաշարեալները գիշերուան վրայ յոյս ունէին որ կարենան սուրհանդակ մը թողնել դէպի Տարսոն, բայց թէ գետին վրայէն եւ թէ ցամաքէն թղթատար մը հանելու փորձը անկարելի եղաւ, վասնզի արթուն պահապանները խստիւ ամէն ճամբաները բռնած էին:

Երբ առտու եղաւ, արշալոյսին հետ Թորոս կը սպասէր պատգամաւորի մը որ չէր երեւար, ուստի աղեղնաւորներու եւ պարսաւորներու ընտիր խումբ մը շարեց պարիսպին ան կողմերը որ յարմար էին սանդուխներ կռթնցնելու, որպէսզի պարիսպին վրայ գտնուողները մէկդի վարեն՝ որ արգելք չըլլան անոնց որ վերելակել պիտի փորձէին, եւ որոնց գլուխ կանգնիլ որոշած էր մըտքէն. իսկ խրամին համար ալ խումբ մը գործաւորներ անխոնջ կ'աշխատէին, երբ քաղաքին դուները բացուեցան եւ պատգամաւորները երեւցան:

Այս անգամ յունական զօրութիւնները եթէ խոնարհած ալ չէր՝ գոնէ տեղի կուտար, Ամուտա իշխանն էր պատգամաւորներու գլուխ, որ կ'իմացնէր թէ Մամեստիոյ կուսակալը յանձն կ'առնէր քաղաքը տալ այն դաշինքները ընդունելով՝ զորս առաջարկած էր Թորոս:

Ուստի, շուտ մը հրաման ղրկեց Թորոս՝ Ամուտա ամրոցը բերելու իշխանին ընտանիքը եւ ամէն ստացուածքը, նոյնպէս ամէն թոյլտուութիւն ըրաւ կուսակալին որ ահագին կարաւանով մը քիչ ատենէն երեւցաւ իր պահապաններով, իր ընտանիքով եւ ամէն ինչքերով որ կրնար տանիլ:

Լաւ ընդունելութիւն ըրաւ Թորոս եւ ամենայն դիւրութիւն տուաւ իրեն, ու մէկէն տիրացաւ քաղաքին, վասնզի ինչպէս իրաւամբ կը կասկածէր իրեն ղրկած լրտեսները քիչ մը վերջը լուրը բերին թէ Տարսոնի կուսակալը արդէն ճամբայ ելած էր իր բոլոր զօրութեամբ Մամեստիոյ օգնութեան հասնելու եւ ամէն տեղ Յոյն եւ Կայսեր հնազանդ հայ իշխաններուն հրաման ղրկած էր որ գան Ատանա եւ գան ժողվուին իրեն քով, ամենեւին չկրնալով երեւակայել թէ գողի պէս մտած կէս ապուշ երիտասարդ մը ինչպէս իրեն կը նկարագրէին Կոստանդնուպոլսէն եկած թուղթերը, բաւական զօրութիւն ժողված ըլլար իրեն դիմադրելու համար:

Կային շատեր նաեւ իր բանակին մէջ որ տեսնելով Մամեստիոյ կուսակալին իր բոլոր հարստութեամբ ազատ երթալը, կը մրմռային, կը հառաչէին եւ կը մեղադրէին Թորոսը, որ չէր դրժեր խոստումնքին այնպիսի մարդիկներուն, որ դըրժանքը եւ խաբէութիւնը՝ պատիւ եւ յաջողութիւն կը համարէին:

Բայց Թորոս հաստատ իր խոստման, գուշակելով նաեւ իր շուրջը եղած լռելեայն խորհրդածութիւնները, վասնզի ժամանակին ոգին լաւ կը ճանչնար, կը քարոզէր թէ ինչ վատութիւն որ ուրիշներուն վրայ կը քամահրեն, պէտք չէր երբեք ի գործ դնեն:

Եւ Մամեստիա մտնելով շուտ մը պէտք եղած ամրութիւնները հրամայեց աւելցնել, եւ ինչպէս լաւ երեւակայեր էր՝ իմացաւ թէ քաղաքին անձնատուր ըլլալուն գլխաւոր պատճառներէն մէկն ալ քաղաքին մէջի Հայերու խլրտումը եղած էր:

Ուստի, նոյն օրը զօրքերու լաւ հանգիստ մը տալէն՝ երեք օրուան պաշար իւրաքանչիւրին բաժնել տալէն՝ եւ քաղաքի պաշտպանութիւնը Մամեստիոյ Հայերուն յանձնելէն վերջ, մութին ի լուսուն ճամբայ ելաւ դէպի Ատանա իր երեք հազար հոգիով, որ ամէնէն ընտիրներն էին բոլոր Տորոսի լեռներուն, կը յուսար յանկարծակի հասնելով Տարսոնի կուսակալին վրայ, քանի որ նիզակակիցներու օգնութեամբ չէր զօրացած, յաղթութիւն մը կանգնել եւ իր համբաւը բարձրացնել:

ԾԵՐԵՆՑ

ՕՐԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔՈՎ, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 800 ՖՐԱՆՔՈՎ, ՏԱՐԵԿԱՆ 1500 ՖՐԱՆՔՈՎ ՊԻՏԻ ԿԱՐԴԱՍ ՏԱՍԸ ՀԱՏՈՐ ԳԻՐՔ, ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐԸ 30 ՊՐԱԿՆՈՑ: ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԷ ՅԱՌԱՋԻՆ:

խոստացած է Իսրայէլի արտաքին նախարարին , իսկ այս վերջինը կացութիւնը այնքան ծանր չգտնելով համդերձ, խոստացած է տեղեակ պահել դեսպանը :

Հրէական աղբիւրէ կը հերքեն այս լուրը , հաստատելով համդերձ դեսպանին այցելութիւնը :

Ամերիկացի ծովակալ մը դէպի Թուրքիա

Ծովակալ Րիչըրտ Քոնըլի , Արեւելեան Ատլանտեանի եւ Միջերկրականի ամերիկեան նաւային ուժերու ընդհ. հրամանատարը, Փլիմութէն ճամբայ ելաւ դէպի Թուրքիա, ծանր յածանաւով մը, «Քոլըմպըս»: Այցելութիւնը որ «քաղաքակամաբական» կը համարուի, պիտի տեւէ մէկ շաբաթ:

Յածանաւը Ճիպրալթար կը սպասուի ուրբաթ օր, երբ Միջերկրականի ամերիկեան ներկայ մարտանաւերուն տեղ պիտի նշանակուին ուրիշներ, համաձայն ծովային նախարարութեան ծրագրին :

Ամերիկացի հրամանատարը պիտի այցելէ Մալթա, Ֆալէրոնի ծոցը (Աթէնք) եւ Պոլիս, ուր հինգ ուրիշ հինգ մարտանաւեր պիտի ընկերանան յածանաւին: Այցելութիւնը պիտի տեւէ յունուար 27էն փետրուար 4: Ծովակալ Քոնըլիի առաջին այցելութիւնն է այս դէպի Թուրքիա, 1946էն ի վեր, երբ հրամանատար նշանակուեցաւ: Ծովակալը Պոլսէն Անգարա պիտի երթայ օդանաւով, երեք օրուան համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՐ ՎԱՐՁՔԵՐԸ Յունուար 15էն վճարելու պարտաւոր են անոնք որ սովորաբար կանխիկ կը վճարեն եռամսեան եւ ընդունուած են,— Ա. միանուագ 33 % յաւելում 1948 Յուլիս 1ի վարձքին վրայ.— Բ. Կամ հաւանութիւն յայտնած են «արբադրեալ տարածութեան» համաձայն նշանակուած նոր գինը: Անհամաձայնութեան պարագային, երկու ամիս պայմանաժամ ունին, բողոքելու կամ ելք մը գտնելու համար: Իսկ անոնք որ եռամսեան լրանալէ վերջ կը վճարեն, յաւելումները պիտի վճարեն 1949 Ապրիլէն սկսեալ, միեւնոյն վերապահումներով :

ԿՐԻՓԻ համաճարակին առթիւ, դեղարանները այսուհետեւ բաց պիտի ըլլան կիրակի եւ երկուշաբթի, որպէսզի ժողովուրդը դիւրութիւն չկրէ դեղ ճարելու համար: Կարծիքները կը տարբերին համաճարակին ծանրութեան եւ տեւողութեան մասին: Տկարութեան ընդհանուր ախտանշանն է ջերմութեան բարձրացում, որ կը տեւէ երկու-երեք օր, բայց կան պարագաներ ալ ուր հիւանդը կը տառապի ցնցղատապէ (պրոնշիթ) կամ թոքերու տկարութենէ, որ կրնայ տեւել երկու երեք շաբաթ: Հիւանդութեան վտանգաւոր ձեւերուն ենթակայ են ամէնէն տարէցները եւ ամէնէն պզտիկները: Մասնաւորապէս պէտք է մանուկները հեռու պահել հիւանդներէն: Հարիւրաւորներ հիւանդանոց կը խուժեն Փարիզի մէջ :

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ հետ գաղտնի տեսակցութիւն մը ունեցած է անցեալ Նոյեմբերին, Պ. Ժոռժ Պիտօ, նախորդ արտաքին նախարարը: Ինքն էր որ հաստատեց այս իրողութիւնը ժողովրդական Շարժումի (M. R. P.) համագումարին մէջ, յայտարարելով թէ իր նախաձեռնութեամբ չէր որ տեղի ունեցաւ տեսակցութիւնը եւ թէ միասին քննեցին քաղաքական կացութիւնը: Կը թուի թէ համագումարը լռելեայն հաւանութիւն յայտնած է այս տեսակցութեան: Իրազեկներ նոյնիսկ հաւանական կը գտնեն որ M. R. P. բաժնուի նոր կառավարութենէն, ուր ութ նախարարներ ունի, եւ միանայ զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան :

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ
ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի

Մարսէյլ, CASA D'ITALIAի մէջ, Փետրուար 26ին, նոր ու ճոխ յայտագրով: Տոմսերը ստանալ երգիչ անդամներէն :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Բ. Ը. Միութեան տարեկան պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ յունուար 16ին, պատուոյ հովանաւորութեամբ ԱՌԱՔԵԼ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱյի Hotêl GEORGES Vի սրահներուն մէջ: Երկու օրքէսթր եւ անակնկալներ :

Կը խնդրուի այժմէն ապահովել սեղանները դիմելով Պ. Պալըքճեանի, 43rue des Petits Carreaux: Հեռախօս՝ Gut. 08-48:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերուն հետ կը տօնէ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ :

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 13ԻՆ

Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Sociétés Savantesի մէջ :

×

ՊՈՄՈՆԻ մասնաճիւղը կը տօնէ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16ԻՆ, կէսօրէ վերջ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ :

★

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ 1949 Յունուար 13ին ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ.ի նոր սրահին մէջ, rue Convalescents: Ծնողները կրնան իրենց երեխաներուն ընկերանալ:

●

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ Կ. Խաչի մասնաճիւղը կը տօնէ, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, Պ. Յ. Կօշկակարեանի մեծ կառատան մէջ, (11 Ave. Gambetta): Կը ներկայացուի «ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ» (մէկ արար) թատերգութիւն: Ճոխ յայտագիր, պիւֆէ: Աւանդական տօնածառ եւ Կաղանդի նուէրներու բաշխում : Մուտքը ձրի է :

« ԱԴԱՄԵԱՆ » ԹԱՏԵՐԱՍԻՐԱՑ ԽՈՒՄԲԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ

Théâtre de l'Ambigu (2ter, Bld. St. Martin Paris (10)

Ուրբաթ, Փետրուար 11, ժամը ճիշդ 20.30ին

Լ. Շ Ա Ն Թ Ի

«ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ»

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ Թիմար Կիւշնենց գիւղէն Գարեգին Կատանեան կը փնտռէ եղբայրները եւ քոյրերը: Վասպուրականի հերոսամարտին գիւղին կռիւներուն փախած են Էվրիկ գիւղը, ուր հայրը՝ Սահակ կը սպանուի, իսկ մայրը Հանէն երկու տղոց եւ երկու աղջիկներուն հետ կը հեռանայ քաղաք: Ճամբան աղջիկներէն Սրբուհին կը կորսուի, իսկ 2րդ նահանջին, մայրը իր երկու տղաքներուն Միհրանի եւ Վաղարշակի եւ աղջկան Անուշին հետ կը փախին Կոուց Անապատ, ուր իրենց հետքը կորսուած է : Կ'ըսուի թէ աղջիկներէն Անուշը անցած է Հայաստան: Տեղեկացնել Տիլօեան Սեդրակի Rue d eCallade No. 1, La Ciotat (B. du R.), France: Կը խնդրուի Թեհրանի «Ալիք»էն, Պաղտատի «Գոյամարտ»էն, ինչպէս նաեւ Սուրիոյ եւ Պոլսոյ հայերէն թերթերէն արտատպել : Ճշգրիտ տեղեկութիւն տուողին կարեւոր նուէր :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ'Ւ'Ն, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ'Ւ'Ն

Մարսէյլի Հայ Արեւուշներու տարեկան ցերեկոյթը ԱՊՐԻԼ 3ԻՆ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Քազա տ'Իթալիայի մէջ: Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ԿԱՐԱՊԵՏ Ա. ՄՈՄՃԵԱՆԻ
ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

8 Յունուարէն 22 Յունուար 1949:

Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris: métro Pont - Neuf: Բացումը 8 Յունուար ժամը 3ին :

Կարելի է այցելել ամէն օր կէս օրէ վերջ բացի կիրակիէն :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղի տարեկան շքեղ պարահանդէսը, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, 23 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4—12, 72 Bld. Maréchal Joffre, Bourg la Reine: Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Տեսարաններ «Անոյշ» օփերայէն, հայկական եւ կովկասեան զոյգ եւ սօլօ պարեր, երգ, եւրոպական եւ կովկասեան նուագ :

Métro Bourg la Reine, autobus Porte d'Orléans 188 իջնել Place Condorcet :

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Առնուվիլէն ընկեր Յարութիւն Խաչատուրեան 500 ֆրանք կը նուիրէ Վեթ. Ֆոնտին: Ստանալ «Յառաջ»էն :

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Խանասոր» խումբի հանդէսը, Յունուար 30ին: Մանրամասնութիւնները շուտով :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՐԾԻՒ ենթակոմիտէին ժողովը 15 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Մարսէյլի շրջանի վարչական ժողովը այս չորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 7.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ, 26 rue des Convalescents:

ԱՆԻԷՌ Պուա Քոլոմպի Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս չորեքշաբթի, Պուա Քոլոմպի սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի Ա. Ահարոնեան խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն, Sociétés Savantes: Դասախօս ընկեր Հր. ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթը «Հայկական ճարտարապետութիւնը եւ Թ. Թորամանեան»: Հայերէնի դասերը ժամը 20ին Տիկին Զիթունիի կողմէ :

Նոր Սերունդ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին հերթական դասախօսութիւնը՝ այս երեքշաբթի ժամը 9ին, Պ. Մանուկ Փաշայեանի սրճարանը: Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ :

Նիւթը.— «Պետրոս Դուրեանի կեանքն ու գրականութիւնը»: (Մահուան 75ամեակին առթիւ):

Մուտքը ազատ է: Կը հրաւիրուի գրասէր հասարակութիւնը :

ԼԻՈՆԻ
ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

կազմակերպած ընտանեկան մեծ պարահանդէսը, Յունուար 29ին, Վիլլէօրպանի Թաղապետական պարասրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Այրի Տիկին Աղաւնի Գալայճեան, Տէր եւ Տիկին Մելքոն Գալայճեան, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Յակոբեան, Այրի Տիկին Վարդէն Պօղոսեան ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն, հօր, եւ ազգականին

Պ. ՈՍԿԻԱՆ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆի

Թաղումը պիտի կատարուի այս հինգշաբթի առաւօտ ժամը 8ին: Հաւաքուիլ իր բնակարանը 45 rue de la Défense, Issy les Moulineaux, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը :

Այրի Տիկին Բրաբիոն Մինասեան, Պ. Պ. Շահէն եւ Սուրէն Մինասեան, Տիկին Ազապի Մինասեան կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն, հօրեղբօր, տագրոջ

Պ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԻՆԱՍԵԱՆի

(Շապին Գարահիսարցի)

Թաղումը կը կատարուի այս հինգշաբթի առաւօտ ժամը ճիշդ 9ին: Հաւաքուիլ իր բնակարանը 17 rue Morin, Drancy, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը :

Հաղորդակցութիւն.— Շոգեկառքը կը մեկնի Կառ տիւ Նոռէն ժամը 8.30ին :

ԽՆՋՈՅՔ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը այս կիրակի օր, ժամը 3.30ին կազմակերպած է հայկական շատ հաճելի մթնոլորտի մը մէջ իրեն տարեկան խնջոյքը: Ճոխ պիւֆէ եւ համեղ աղանդներ, իր իսկ անդամուհիներուն ձեռքով շինուած :

Մուտքը ազատ է :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Վ. Յակոբեանի եւ Տէր եւ Տիկին Գ. Ակոնայեանի իրենց մօր եւ մեծ մօր՝ ՏԻԿ. ՎԵՐԺԻՆ ԱԻԵՏԻՍԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Յունուար, La Plage (ex salon Sabatier) շքեղ սրահներուն մէջ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mercredi 12 Janvier 1949 Չորեքշաբթի 12 ՅՈՒՆ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5742 - Նոր շրջանի թիւ 1153 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

Համաճարակին հետեւանքները

(ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿԷՍԸ ՎԱՐԱԿՈՒԱԾ

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ կրիփի համաճարակը, որ ամէնէն մեծն է առաջին համաշխարհային պատերազմէն ի վեր, վարակած է արեւմտեան Եւրոպայի կէսը :

Պաշտօնական վիճակագրութիւններ կը պակսին առ այժմ, որովհետեւ համաճարակը այնքան ծանր չի համարուիր եւ հիւանդներն ալ ընդհանրապէս անհոգ են: Միացեալ Ազգերու Առողջապահական կազմակերպութիւնը կը ջանայ լրացուցիչ տեղեկութիւններ հաւաքել, մինչեւ այս շաբթու վերջը :

Ինչպէս յայտնի է, համաճարակը սկսաւ տասը օր առաջ, Իտալիոյ մէջ, ուր ժողովուրդին 30 %ը վարակուած կը համարուէր: Աւելի յոռետեսներ մինչեւ 50 % կը հաշուէին համեմատութիւնը: Հռոմի առողջապահական վարչութեան ներկայացուցիչներէն Տոքթ. Ճ. Քանափերիա քանի մը միլիոն կը հաշուէ հիւանդներուն թիւը :

Համաճարակը դէպի հիւսիս արշաւելով, դագաթնակէտին հասաւ Թորինոյի եւ Միլանոյի մէջ: Յետոյ անցաւ սահմանը, դէպի Աւստրիա, Զուիցերիա եւ Ֆրանսա: Ամէնէն աւելի ազդուեցան վերջին երկու երկիրները :

Երկուշաբթի օր Փարիզիմէջ կարելի չէր գտնել գրասենեակ մը որ բացակայ չունենայ: Ճարտարագործական հաստատութեանց մէջ ալ բացականերու թիւը հետզհետէ կ'աճի: Հիւանդանոցները չափազանց խճողուած են եւ տեղափոխութիւններ կը կատարուին դէպի մօտակայ շրջանները :

Համաճարակը ամէնէն աւելի տարածուած է արեւելեան Ֆրանսայի մէջ: Տիժոնէն կը հեռագրեն թէ քաղաքին 90.000 բնակիչներէն 20.000ը վարակուած են :

Հակառակ այս ծանրակշիռ տեղեկութեանց, թերթերը կը գրեն թէ մահերու թիւը չէ անցած հազարին 1—2ը: Մահացածներն ալ մանուկներ են կամ տարիքոտներ,— հիւանդներ որոնք արդէն կը տառապէին թոքային հիւանդութիւններէ :

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Թերթերը կը գրեն թէ նոր տագնապ մը կը սպառնայ կառավարութեան, իբրեւ հետեւանք գիներու բարձրացման եւ արհեստակցական Միութեանց պահանջներուն :

Երէկ փարիզեան շրջանի մետաղագործական հաստատութեանց սէնտիքան ներկայացաւ աշխատանքի նախարարութեան, հետեւեալ պահանջները ներկայացնելով.— 25 % յաւելում աշխատավարձքի, շարժուն սակացոյց, հաւաքական պայմանագիր, 650 ֆրանք պարգեւ բնակարանի վարձքերու յաւելման առթիւ:

Այս պահանջներուն գլուխը կանգնած է Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը: Միւսներն ալ յաւելում կը պահանջեն, բայց աւելի չափաւոր, 10 %: Մասնագէտներու հաշուով, ուտեստի եւ ուրիշ նիւթերու գիները մօտերս պիտի աւելնան 2—7 %, իբրեւ հետեւանք արտադրութեան տուրքին (25 %) եւ ուրիշ յաւելումներու :

Կառավարութիւնը բոլորովին տարբեր տեսակէտ ունի այս հարցերու մասին: Իր ներկայացուցիչներէն Պ. Փինէ կ'ազդարարէր առջի օր, ճառի մը ընթացքին.

— « Եթէ կառավարութիւնը տեղի տայ աշխատավարձքի յաւելման պահանջներուն առջեւ, ֆրանքը պիտի կորսնցնէ իր արժէքը, խանութները աւարի պիտի տրուին եւ անկարգութիւններ պիտի ծագին փողոցներուն մէջ » :

Կառավարութիւնը տակաւին կը յուսայ իջեցնել գիները, պահանջելով գործարանատէրներէն որ չափաւորեն իրենց շահերը: Օգնութիւն կը յուսայ նաեւ գիւղացիներէն: Արտադրութեանց կեդրոններուն մէջ գիները ինկած են 10—25 %, բայց արդիւնքը զգալի չէ փոքրաքանակ վաճառումներու մէջ:

Կառավարութեան շրջանակներէն դիտել կուտան թէ աշխատավարձքի ընդհանուր յաւելում կատարուած է երկու անգամ, 1947 հոկտեմբերէն ի վեր, 58 % համեմատութեամբ, իսկ ապրուստի պաշտօնական գինը աւելցած է միայն 52 % :

Ուրիշ յայտնութիւններ

ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ԱՌԹԻՒ

Երէկ հաղորդած էինք Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ Յունուար 9ի ընդհ. ժողովին արդիւնքը :

Քանի մը տեղեկութիւններ եւս, որոնք միեւնոյն ատեն յայտնութիւններ են.—

Վարչութեան բարոյական գործունէութեան զեկուցումէն վերջ, զոր Պ. Ս. Քարեանի գլխուն փաթթած էին եւ որ տարրական քննադատութեան չէր դիմանար, կարդացուեցաւ նիւթական տեղեկագիրը, չոր ու ցամաք, առանց ելեւմուտքի թիւերու:

Յետոյ սկսան հարցումներն ու քննադատութիւնները : Պ. Կոստանեան քննադատեց վարչութիւնը թէ թեմական ընտրութեանց առթիւ որեւէ գործ չէ տեսած: Պ. Ա. Զօպանեան ըսաւ.

— «Կաթողիկոսական պատուիրակ սրբազանին ինչո՞ւ թելադրուած է յետաձգել թեմականի ընտրութիւնը: Ի՞նչ իրաւասութեամբ : Վարչութիւնը բացատրութիւն պահանջա՞ծ է Էջմիածինէն: Պէտք է խնդրել, թախանձել կաթողիկոսէն որ բացատրութիւն տայ: Անհրաժեշտ է եւ կենսական արեւմտեան Եւրոպայի թեմին կազմակերպութիւնը :

Աւելի խիստ քննադատութիւններ ուղղեց Պ. Մ. Գույումճեան.

— «Վարչութիւնը որ եւ է գործ չէ կատարած իր անունին ու Հայ. Եկեղեցիի բարձրութեան համապատասխան, միայն ընտրութիւններ կազմակերպելու ճարտար ու ճարպիկ խաղեր է սարքած: Ես երեք տարի է կը հետեւիմ այս ժողովներուն. ընտրական բարեփոխման առաջարկ եմ բերած. թէեւ ընդհ. ժողովի կողմէ ընդունուած է, դժբախտաբար ոչ մէկ ճիգ եւ աշխատանք է տարուած: Թեմականի կազմակերպման համար տրուած որոշումներն ալ անտես են առնուած» :

Պ. Վ. Եարճանեան պահանջեց որ փոխանակ Պ. Ս. Քարեանի, ատենապետը, Պ. Գ. Պաղտասարեան պատասխանէ հարցումներուն եւ մեզի ըսէ թէ ի՛նչ եղած են վարչութեան եւ Կաթող. պատուիրակին յարաբերութիւնները: Պ. Պաղտասարեան պատասխանեց.

—« Սրբազանը մենք յարգած ենք միշտ, սակայն ինք միշտ արհամարհած է մեզ եւ ինքնագլուխ Անգլիա, Պելժիա, Հոլանտա, ուր որ 5 Հայ հազիւ կայ հոն գնաց: Էջմիածինէն կանչուեցաւ, բոլոր դիւրութիւնները տուինք իրեն, սակայն մեզի ըսաւ թէ 75 % հիւանդութեան, 25 % քաղաքական պատճառներով չեմ ուզեր երթալ: Այսպիսի մարդու մը հետ ի՞նչպէս կարելի էր գործակցիլ: Նամակ գրած ենք Էջմիածին, բայց պատասխան չենք ստացած :

Այս յայտարարութեան վրայ Պ. Ա. Զօպանեան ըսաւ.— « Ուրեմն այս պատուական կղերականը սեւցնելու համար ի՛նչ ահաւոր տեղեկագիրներ են ղրկուած կաթողիկոսին» :

Ակնարկներ եղան նաեւ ընտրութեանց առթիւ սարքուած խաղերու մասին: Պ. Գույումճեան երեւան հանեց շարք մը անկանոնութիւններ որոնք կը հակասեն կանոնադրին եւ Հայ. Առաքելական եկեղեցւոյ աւանդութեանց: Քուէները, ընդհ. ժողովի նախագահին ուղղուած պէտք է ըլլային, 15 օր առաջ ղրկուած ենքուէթուղթեր եւ ցանկեր, մինչ այսօր չորս ժամէ ի վեր միայն ունինք մեր նախագահը: Շատեր որոնք անդամ են կրօն. ընկերակցութեան, չեն ստացած իրենց քուէաթուղթը: Ուրիշներ անտեսուած են, իսկ ամէնէն ահաւորը,— ցանկերու փակումը երեք շաբաթ առաջ պէտք էր յայտարարուէր, մինչդեռ վերջին պահուն իրենց քմահաճոյքին համաձայն Դեկտ. 26ի ժողովը կը յայտարարեն եւ ցանկերը կը փակեն: Մենք ալ ցանկեր ունէինք. շատեր կ'ուզէին արձանագրուիլ: Կը տեսնէք թէ ի՛նչ ճարպիկ խաղեր կը խաղայ վարչութիւնը » :

Այս յայտարարութեանց վրայ էր որ, ժողովականներու ջախջախիչ մեծամասնութեան պահանջով, չեղեալ հռչակուեցան ընտրական գործողութիւնները եւ 14 անդամներէ բաղկացեալ յանձնախումբ մը ընտրուեցաւ :

★ Երէկ, ընտրական յանձնախումբին կազմութեան առթիւ, «նախագահ» եւ «քարտուղար» բառերը նշանակուած էին երկու անդամներու անուններուն առջեւ, թիւրիմացութեամբ :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

Ամերիկայի յորդորը Անգլիոյ եւ Իսրայէլի

ՀՐԵԱՆԵՐԸ ԿԸ ԲԱՆԱԿՑԻՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՀԵՏ

Բրիտանական հինգ օդանաւերու խորտակումը լրջօրէնկը զրադեցնէ քաղաքական շրջանակները : Դէպքը շատ ծանր տպաւորութիւն գործեց Մ. Նահանգներուն մէջ: Կառավարութիւնը անմիջապէս կոչ մը ուղղեց Անգլիոյ եւ Իսրայէլի, առաջարկելով եղածը նկատել «ցաւալի միջադէպ մը », որպէս զի պատճառ չդառնայ Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի զինադադարի բանակցութիւններու ձախողման :

Այս ձեռնարկէն քիչ վերջ, Լոնտոնի թերթերը գրեցին թէ անգլիական կառավարութիւնը որոշած է բողոքագիր չուղղել Ապահովութեան Խորհուրդին: Մնաց որ, անհրաժեշտ միջոցները ձեռքառած է արդէն, զօրք ղրկելով Աքապա (Անդրյորդանան) եւ շարժման մէջ դնելով Միջերկրականի նաւատորմը :

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչը տեղեկութիւններ հաղորդելով այս անցուդարձի մասին, հերքեց այն լուրը թէ Անգլիա խնդրած է Ամերիկայէն դիրք բռնել Իսրայէլի դէմ: Հրատարակուած տեղեկութիւններէն կը հետեւի թէ Մ. Նահանգները իրենց բոլոր ջանքերը կը կեդրոնացնեն մէկ բանի վրայ.— Ապահովել Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ կատարուած բանակցութիւնները Հռոդոսի մէջ, ի ներկայութեան ՄԱԿի միջնորդին :

Հրէական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Իսրայէլի արտաքին նախարարը, Մոշէ Շէրթոք, հաւանաբար Հռոդոս երթայ, իբրեւ նախագահը հրէական պատուիրակութեան: Բարձրաստիճան սպաներ պիտի ընկերանան պատուիրակութեան: Միացեալ Ազգերու ներկայացուցիչներու մէկ մասը ճամբայ ելած է Հայֆայէն :

★ Իսրայէլի հրամանատարութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց թէ հրէական զօրքը քաշուած է իր նոր շահած դիրքէն, որ կը գտնուէր Ռաֆայէն երկու – երեք մղոն դէպի հարաւ, Եգիպտոսի մէջ: Այս յայտարարութեան համաձայն, այլեւս հրէական զինուոր չէ մնացած եգիպտական հողին վրայ, ինչ որ բարենշան կը համարուի, զինադադարի բանակցութեանց յաջողութեան համար:

(Լուրերու շարունակութիւնը նայիլ Դ. էջ)

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Կաթող. պատուիրակութեան դիւանէն կը հաղորդեն թէ Արտաւազդ արք. հետեւեալ գումարները հաւաքած է Կեդր. Ֆրանսայի մէջ, Երուսաղէմի աղէտեալներուն համար.—

Լիոն 189.700 ֆրանք, Կրընոպլը 106.500, Վալանս 100 հազար, Սէնթ Էթիէն 41.200, Ռօան 39 հազար, Փոն տը Շէրիւ 24 հազար, Վիէն 8.500, ընդհ. գումար 508.900 ֆրանք:

Տեղ տեղ հանգանակութիւնը կը շարունակուի: Տէսին եւ Սէն Շամոն խոստացած են ղրկել հանգանակուած գումարները:

Կաթող. պատուիրակը այս առթիւ իր սրտագին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ շրջանի հոգեւոր հովիւներուն, ազգային մարմիններուն եւ բոլոր նուիրատուներուն, հաղորդելով թէ հանգանակուած գումարը Հ. Բ. Ը. Միութեան Պէյրութի Շրջ. մասնաժողովի միջոցաւ երկու անգամով ղրկած է Երուսաղէմի պատրիարքին :

Վ. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՊՐԻՒՔՍԷԼ (Յառաջ).— Յունուար 7ին, ուրբաթ կէսօրէ առաջ, Պրիւքսէլի Անգլիկան եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ ողբացեալ ՎրթանէսՄարտիկեանի յուղարկաւորութիւնը: Ներկայ էին Պրիւսէլէն եւ Անվէրսէն բազմաթիւ հայրենակիցներ, որոնք եկած էին իրենց վերջին յարգանքը ընծայելու դաղութէս շատ սիրուած ու յարգուած անդամի մը: Պելժիոյ գաղութին կողմէ Պ. Մ. Միհրդատեանց խօսեցաւ կուռ դամբանական մը, որուն պատճէնը կը ղրկեմ ներփակ :

Շահէ վարդապետ Աճէմեան իր կարգին գնահատեց հանգուցեալին արժանիքները իբրեւ անձնազոհ ու տիպար հայրենասէր մը եւ թելադրեց օրինակ առնել:

★ Երեք ամիս առաջ Մարտիկեան դժբախտութիւնը ունեցաւ կորսնցնելու իր կինը, զոր շատ կը սիրէր եւ որուն մահը խոր վիշտ պատճառած էր իրեն: Յաճախ իր բարեկամներուն կ'ըսէր թէ այլեւս իր կեանքը խորտակուած է եւ շուտով պիտի միանամ իրեն: Զարմանալի զուգադիպութեամբ իր տխուր նախազգացումը իրականացաւ, եւ կնոջմէն վերջ ամուսինն ալ յանկարծամահ եղաւ կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ, իր տունին ձգելով դժբախտ եւ հիւանդ զաւակ մը :

Հանգիստ ոսկորներուդ, սիրելի բարեկամ, քու յիշատակդ անմոռանալի պիտի մնայ մեր սրտերուն մէջ:

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԻՆՉՈՒ ԿՈՐՍՆՑՈՒՑ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԳԵՐՄԱՆ ԶՕՐԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ԽՕՍԻՆ

Անգլիացի մասնագէտ մը՝ Լիտըլ Հարթ վերջերս գիրք մը հրատարակեց ուր կը պարզէ Գերմանիոյ պարտութեան պատճառները, հիմնուելով գերման զօրավարներու այդ մասին ըրած յայտարարութեանց վրայ: Այդ ուսումնասիրութենէն կը քաղենք կարգ մը շահեկան մասեր.—

Հիթլեր յանդգնութեան պակասէն ձախողեցաւ Ռուսիոյ մէջ: Ճգնաժամային րոպէին, երկար շաբաթներ վարանեցաւ ու այսպէս կորսնցուց թանկագին ժամեր, զոր երբեք չկարողացաւ վերաշահիլ: Յետոյ, ինքն իսկ ինքզինքը կորսնցուց ու անկման մէջ ետեւէն քաշեց երկիրը, որովհետեւ կը մերժէր հաշուի առնել կրակը եւ նահանջի հրաման տալ: Ահա իր զօրավարներէն քաղած էական վկայութիւններս քանի մը բառով:

Նափոլէոնի պատմութեան անդրադարձը, լուրջ փոփոխակներով: Հիթլեր թողուց որ կորսուի Մոսկուան գրաւելու պատեհութիւնը, բայց աւելի մօտ եղաւ վճռական յաղթանակին: Ան շատ ընդարձակ հողեր գրաւեց Ռուսիոյ մէջ ու աւելի երկար պահեց իր բանակը այնտեղ, վերջապէս շատ աւելի զարհուրելի աղէտ մը կրելու համար: Տնիէփէր հասնելէ առաջ, Հիթլեր կը նախատեսէր կարմիր բանակի մեծագոյն մասին բնաջնջումը: Երկու մատներու ծայրէն, խուսափեցաւ այդ բանը ու այն ատեն ան բոլորովին գլուխը կորսնցուց: Երբ, վերջապէս, որոշում տուաւ քալել Մոսկուայի վրայ, խիստ ուշ էր ձմեռէն առաջ պատերազմը շահելու համար:

Ռուսիան փրկուեցաւ, ոչ թէ արդիական գիտերու կիրառումով, այլ ընդհակառակն շնորհիւ իր նախնական միջոցներուն: Եթէ խորհրդային իրաւակարգը զայն օժտած ըլլար ճամբաներու ցանցով մը,— ինչպէս կը տեսնենք արեւմտեան երկիրներուն մէջ,— շատ հաւանական է որ արագօրէն նուաճուէր ան: Գերման մեքենազէն զօրաբաժիններուն յառաջխաղացումը ուշացաւ ճամբաներու վատթար վիճակին բերումով:

Ասկէ զատ, այս առաջադրանքին փոխադարձը գոյութիւն ունի: Գերմանները խելայեղօրէն յաղթանակի կը ձգտէին, որովհետեւ շղթայաւորի փոխարէն անուաւոր կառքերով կը յուսային արագօրէն յառաջանալ: Այս ցեխոտ ճամբաներուն վրայ, ամէն ինչ սիղմին մէջ կը խրէր, բացի հրասայլերէն:

Հակառակ ճամբաներու վատթար վիճակին, Փանցէր զօրաբաժինները, ընկերակցութեամբ շղթայաւոր տոլմիղներուն, պիտի կրնային աշունէն շատ առաջ Ռուսիոյ կենսական կեդրոնները հասնիլ: Ուեւէ մէկը որ գիտէ գնել իր աչքերով եւ օգտագործել իր երեւակայութիւնը, մեծ պատերազմէն կրնայ այս փորձառութիւնը քաղել: Մեծն Բրիտանիան հրասայլերուն օրրանը եղաւ եւ մեր մէջէն այն, որ, 1914—1918էն վերջ, կը ջատագովէր յարաշարժ մեքենազէն պատերազմի եղանակները, կը պնդէր որ արդիական զօրաբաժինները ամէն գետիններու յարմար կառքերով օժտուած ըլլային: Գերման բանակը անցաւ անգլիականը եւ բոլոր միւս բանակները, բայց իր նպատակէն վրիպեցաւ ամէն գետնի յարմար նման փոխադրական միջոցները անտեսելով: Կարճ, 1940—1941ի աշխարհի ամէնէն արդիական գերման բանակը ձախողեցաւ իր արշաւանքին մէջ, քանամեայ գաղափարներուն արժէքը չկարենալ ճանչնալուն համար:

Գերման զօրավարները, սկսեալ իրենց երիտասարդութեան օրերէն, թեքնիքական յատակագծի վրայ իրենց արհեստը կատարելագործելու մոլուցքէն տարուած էին, վարպետ դառնալու համար եւ գրեթէ բնաւ քաղաքականութեամբ չզբաղելով ու ալ աւելի քիչ աշխարհի մնացեալ մասով: Այս կարգի մարդիկ գուցէ տէր են բարձր ձեռներէցութեան մը, բայց զուրկ երեւակայութենէ:

Ի՞ՆՉՈՒ ՀԻԹԼԵՐ ՆՈՒԱՃԵՑ ՌՈՒՍԻԱՆ

Այս ծրագիրը, 1940ի յուլիսէն ի վեր փայփայուած իր կողմէ, ձեւ ու մարմին առաւ նոյն այդ տարուան վերջաւորութենէն առաջ: Արդ, ուշագրաւ է հաստատել թէ՝ զօրավարները գրեթէ կ'անգիտանային պատճառները ծրագրի մը, որ իրենց բախտը պիտի տնօրինէր եւ որ առանց անձկութեան չիմացան: Շատ ուշ իրենց հաղորդեցին եւ առանց ոեւէ մանրամասնութիւն տալու: Հիթլեր վարպետ էր իր պետերուն միջեւ հաստատ պահելու ամրափակ միջնորմ մը ու անոնցմէ իւրաքանչիւրին ամէնէն կարեւորը միայն կը վստահէր, իր մասնագիտութեան սահմաններուն մէջ աշխատանք տանելու համար:

Բոլորը համաձայն են հաստատելու թէ Ֆոն Ռունտշթէտ յարձակման ամենակատաղի հակառակորդը եղած էր ու առաջինը դրդելու Հիթլերը որ լքէ ծրագիրը: Ուրեմն հետաքրքիր էր գիտնալու իր կարծիքը այդ հարցի մասին: Ֆոն Ռունտշթէտ կ'ըսէ ինծ.

— Ռուսերը նախ անակնկալի եկան մեր յարձակումէն: Յետոյ, իմ գտնուած սահմանագլխի մերձակայ գօտին, ոչ մէկ յարձակման պատրաստութիւն նկատեցի, հազիւ թէ կը սկսէի գտնել քանի մը հատ աւելի հեռուն, երկրին ներքնամասը: Կարպաթի շրջանին մէջ, Հունգարիոյ սահմանագլխին դիմաց, Ռուսերը 25 զօրաբաժին ունէին: Կը խորհէի թէ՝ իմ յառաջխաղացման ընթացքին, զանոնք պիտի արձակէին ընդդէմ իմ աջ կուշտին: Ատոր փոխարէն, ետ քաշեցին: Կ'եզրակացնէի թէ պատրաստ չէին եւ ռուս վերին հրամանատարութիւնը այդ շրջանին երբեք մտադիր չէր յարձակման անցնելու Գերմանիոյ դէմ»:

Զօր. Պլումընշթրիթ, այն ժամանակ Ֆոն Կլիւքի Դ. զօրաբանակի սպայակոյտի պետը, այն շրջանին մէջ, ուր տեղի կ'ունենար գլխաւոր յարձակողականը, եւ որ տարւոյն վերջաւորութեան Հիթլերի ընդհ. բանակատեղիին վերին սպայակոյտի փոխ նախագահ անուանուեցաւ, ինքն ալ ինծ ըսաւ թէ՝ բարձր հրամանատար Ֆոն Պրաուխիչ, ընդհ. սպայակոյտի պետ Զօր. Հալտըր, ինչպէս նաեւ Ֆոն Ռունտշթէյտ, Ռուսիոյ դէմ յարձակման ընդդիմացած էին: «Երեքն ալ, զրահուած 1914—1915ի փորձառութեամբ, կ'ըմբռնէին երկրին բնութեան ներկայացուցած դժուարութիւնները, մանաւանդ փոխադրութեան, օգնական ուժ եւ պաշար հասցնելու կապակցութեամբ: Ֆելտ Մարաջախտ Ֆոն Ռունտշթէտ խելքին փչածին պէս հարց տուաւ Հիթլերի.— «Լաւ մտածա՞ծ էք այն ինչ որ կը ձեռնարկէք Ռուսիոյ մէջ»:

Հիթլեր անյողդողդ կը մնար: Բայց հարկադրուեցաւ յայտարարել թէ՝ Ռուսիոյ դէմ մղուած պատերազմին ճակատագիրը պիտի վճռուէր Տնիէփէրի արեւմտակողմը: Անմիջապէս ըմբռնեց թէ՝ այս գիծէն անդին դժուար էր փոխադրել եւ պահել բաւարար չափով օգնական ուժեր: Երբ նկատեց որ ռուսական բանակները վերջնականապէս չէին ջախջախուած Տնիէփէրի արեւմտակողմը, Նափոլէոնի հրահանգը կրկնելու փորձութենէն տարուեցաւ.— «Շարունակեցէք յարձակողականը եւ յառաջացէք»: Ամբողջ պատերազմի ամէնէն վնասակար որոշումը եղաւ այդ, որ աւելի եւս եղերական դարձաւ Հիթլերի անստուգութեամբ, լաւագոյն ուղղութիւն մը ընդգրկելու ընտրութեան վերաբերմամբ:

Ուրիշ նշմարներ տրուեցան ինծ Զօր. Ֆոն Բլայմթի կողմէ: Այս վերջինը ինծ խոստովանեցաւ թէ՝ Հիթլեր իր Ռուսիա արշաւելու ծրագրին հաղորդակից ըրաւ զինքը գործադրութեան դնելէն շատ քիչ ժամանակ առաջ:

Վերին հրամանատարութեան միւս անդամներուն ալ միեւնոյն բանը պատահած էր: Մեզի կ'ըսէին թէ՝ Ռուսերը յարձակման պիտի ձեռնարկէին ու հարկ էր կանխել զիրենք, թէ Ֆիւհրէրը պիտի չկարենար լաւագոյնս գործադրել իր միւս ծրագիրները, քանի այդ սպառնալիքը կը կախուէր մեր գլխին, որովհետեւ մեր բանակին խիստ մէկ կարեւոր մասը պիտի անշարժանար արեւելեան ճակատը, պահնորդութիւն ընելու համար: Ու, իբր եզրակացութիւն, յարձակողականը միակ լուծումն էր ռուսական գրոհի մը վտանգը անհետացնելու համար:

«Կրկարծեմ թէ՝ Եօտըլ ալ, Ֆոն Պրաուխիչի եւ Հալտըրի չափ, ընդդիմացաւ Հիթլերի ծրագրին: Քայթէլ նմանապէս կասկածներ ունէր, բայց կը վարանէր հաղորդել Հիթլերի:

« Մենք կարմիր բանակը չէինք թերագնահատեր, ինչպէս կ'ենթադրուէր խիստ յաճախ: Մոսկուայի վերջին զինուորական կցորդ Զօր. Քէօսթրինկ, քաջատեղեակ մարդ մը, մեզի ճիշդ տեղեկութիւններ հայթայթած էր ռուս բանակի մասին: Հիթլեր կը մերժէր ընդունիլ զանոնք:

«Յաղթանակի յոյսը կը հիմնուէր այն գաղափարին վրայ որ արշաւանքը քաղաքական ապստամբութիւն մը յառաջ պիտի բերէր Ռուսիոյ մէջ: Մենք՝ զօրավարներս, գրեթէ համաձայն էինք առաջուց գիտնալու թէ՝ եթէ Ռուսերը քաշուէին, շատ քիչ հնարաւորութիւն պիտի ունենայինք յաղթելու առանց յեղափոխութեան մը աջակցութեան: Շանր ձախողութիւններէ վերջ, մեծ հաւատք ունէինք թէ ժողովուրդը պիտի տապալէր Ստալինը: Այս յոյսը արծարծուեցաւ Ֆիւհրէրի քաղաքական խորհրդականներուն կողմէ, իսկ մենք իբր սոսկական զինուորներ, բաւականաչափ քաղաքական տուեալներ չունէինք ատոր մասին կարծիք յայտնելու համար:

« Վճռական արդիւնքի մը հասնելու այնքան խոր հաւատք ունէինք, որ երկար պատերազմի մը ոչ մէկ կերպով պատրաստուեցանք »:

Ձմեռնամուտին Գերմանները սոսկալի կերպով սուղ վճարեցին իրենց լաւատեսութիւնը:

ԿԱՂԱՆԴԸ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ՕՐ Է ԲՈԼՈՐԻՆ ՀԱՄԱՐ: ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉՆ ԱԼ Կ'ՈՒԶԷ ՈՒՐԱԽԱՑՆԵԼ ԻՐ ՊԱՇՏՊԱՆԵԱԼՆԵՐԸ, ՕԳՆԵՑԷՔ ԻՐԵՆ:

Եփրատ, ինչու այդ կսկիծս

ԽՄԲ... Չորրորդ հատուած մը թուրք գրագէտ Ի. Հալիպ Սէվուքի գրքէն.—

Դէպի Եփրատ, դարձեալ: Նիզիպէն ինքնաշարժով կ'երթանք, կը մօտենանք գետին: Պիրէճիքէ առաջ կ'ուզեմ զինքը տեսնել: Բայց դեռ գետը չտեսած՝ արդէն իսկ կը նշմարեմ գիւղաքաղաքը եւ անկէ առաջ լեռները:

Լեռներ, որոնք հիւսիսէն հարաւ աղեղ մը կը գծեն եւ ունին սամոյրի գոյն, նման են ուղտերու կարաւանի մը: Լեռներ, որոնք Յուլիսի հրակէզ արեւուն տակ տոչորեր, մրկեր են, շոգեպատ, հոլանի, լերկ սարերով:

Եւ Եփրատը չենք տեսներ տակաւին:

Տեղ տեղ շուքեր կան այս լեռներուն պղնձագոյն լանջքերուն վրայ: Աւելի մօտեցանք եւ ըմբռնեցինք թէ անոնք շուք չեն, այլ ծառազարդ գիւղակներ: Ծառերը գաճաճ են սակայն եւ տուներէն աւելի ցածլիկ, տուներն ալ ծառերէն աւելի փոքր ու մանրուկ: Եւ այս բոլորը մխուեր են կիրճներու պէս լերան լանջքին, ձեւացնելով ստուերներէ շինուած գիւղակներ:

Միայն թէ կեդրոնի շուքը միւսներէն աւելի մեծ է եւ աւելի գորշ: Քանի մեր ինքնաշարժը կը մօտենայ, այնքան կը յառաջանայ տեսարանին շարժանկարային պաստառը, շուքերուն գիծերը կը սկսին շարժիլ, կարկառները կ'ոդեւորուին եւ այս ընդհանուր ոլորապտոյտին մէջ երեւան կ'ելլէ բաւական մեծկակ գիւղաքաղաք մը: Պիրէճիքն է, իր յստակ երկնակամարով:

Ահա երկու բարձունք, թէ կակուղ եւ թէ կարծր, որպէս թէ շինուած ըլլային կիրով եւ կրանիթով: Այդ բլուրներուն վրայ տուներ, որոնք ապառաժներ ծակելով դուրս ժայթքեր են կարծես: Եւ տուներուն ներսերն ալ սենեակներ չեն, այլ խոռոչներու կը նմանին: Պատուհանները դատարկութեան կը նային փորուած աչքերու նման:

Ձախակողմը, կրանիթէ անջատ ժայռի մը վրայ, ահա բերդ մըն ալ ջղային դիմագծով, ծակծակ պատերով, բայց առոյգ եւ կենդանի: Այս ամրոցին եւ այդ երկու բարձունքներուն ետին, երկրորդական գիծի վրայ, ուրիշ բլուր մը աւելի ընդարձակ, եւ լայն կանաչութիւնով մը պսակուած: Այս դալարազարդ բլուրը գորշորակ խորանկար մը կուտայ սպիտակ տեսարանին:

Պիրէճիք գուցէ գեղեցիկ չէ այնքան, բայց ինքնատիպ բան մը ունի եւ հասարակ չէ:

Վերջապէս կը հասնինք Եփրատի անկողինը: Աւազին վրայ ինքնաշարժը կը սահի, եւ հիմա ջուրին եզերքն ենք այլեւս: Սաստիկ տաք է, եւ գետին ջուրերը քաշուած, Յուլիսի արեգակը չոգիացուցած է մթնոլորտը, Եփրատի սահանքը կայուն է, պիսակները անորոշ, դէմքը՝ արոյրի գոյն: Գետը հագեր է այստեղ լեռներուն գորշ երանգը:

Ֆրանսացի Օլիվիէ որ Ֆրանսական յեղափոխութեան օրերուն այցելեր է այստեղերը եւ երկարօրէն ուսումնասիրեր Եփրատի ջուրը, զայն նմանցուցեր է Ռօնին: Ես սակայն իրաւունք չտուի իրեն, որովհետեւ Ֆրանսական երջանիկ գետը կը հոսի պարտէզներու եւ ծաղկաստաններու մէջէն պչրուհիի մը նման, մինչ Եփրատ անապատներու կը բանայ իր ծոցը եւ կարծես արեւելեան քուրմ մըն է խորունկ պաշտամունքի մը նուիրուած:

Պիրէճիքի ներքին մասն ալ ուշագրաւ է: Բակերու մէջ կը հանդիպիք մեծղի քարերու, ուր խճանկարներ գծուած են: Կարգ մը տուներու տախտակամածներն ալ այսպիսի քարերով սալարկեր են:

Զանոնք բերեր են քանի մը ժամ անդիէն Պէլքիսի աւերակներէն: Պատմութեան էջերը կարելի է բանալ նաեւ այս աւանին վրայ:

Ո՞ւր են չորս պատմական պալատները, զորս սուրբերը նկարագրած են մեզի: Ո՞ւր են այն հրետանիները, որոնք եօթանասուն թնդանօթներու փողերը երկարած էին այս բերդէն: Ո՞ւր են տակաւին փողոցներէն անցնող կարաւանները զանգակներու հնչիւններով, ո՞ւր նաեւ բեռները, լեռնակուտակ պողոտաներէն յորդող բեռները:

Այս հին ջրուղին, որ կը պատրաստէր երբեմնի Սուրիոյ եւ Պաղտատի ներքին նաւակայքերը, այսօր նման է կքած աւատապետի մը եւ իր փառքի օրերը կ'երազէ:

Հնութեան կախարդութիւնը կայ այստեղ ամենուրեք եւ այս դիւթանքին մէջ միակ օթեւան մը, միակ պանդոկ մը: Դէպի արեւելք, գիւղաղաքին փէշերուն յեցած եւ գետափին վրայ հակած, կը թառի այդ պանդոկը, քարաշէն, սպիտակ, քանի մը յարկէ բաղկացած:

Հիմա կեցեր ենք պանդոկին լայն դարաստանին վրայ: Վերէն տաքը կը խուժէ, կարծես հնոցի մը բերնէն: Վարէն գետն է, աղուոր ու հովասուն: Ահա կը հոսին առջեւէս հայրենի ջուրերը, բայց ինչո՞ւ այս կսկիծը Եփրատի դէմքին վրայ:

Մեր հողերէն կը բաժնուիս պահ մը վերջ, այդ պատճառո՞վ է որ տխուր ես, ո՛ Եփրատ: Դուն, սգաւոր սիրահար, անմռունչ տարփածու, գիտցիր թէ ի վերջոյ պիտի տիրանաս բաղձանքիդ եւ պիտի մոռնաս տառապանքներդ:

Նամակ Պուլկարիայէն

Պուլկարիայէն ստացանք հետեւեալ տխուր նամակը, զոր կը հրատարակենք ամբողջութեամբ՝ հասկնալի պատճառներով կրճատելով յիշատակուած քանի մը անուններ միայն: Պարզ տողերու մէջ Նամակագիրը խտացուցած է այն ահաւոր կեանքը, զոր շատերու հետ կ'ապրի նաեւ մեր ափ մը հայութիւնը՝ Պուլկարիայէն ներս, երկաթեայ վարագոյրին ետին:

ԲԼՈՎՏԻՎ, 20 Հոկտեմբեր, 1948

Սիրելի եղբայրս…

Ինչ դժուար է գրել բաներու մասին, որոնք, համեստութեան դէմ են: Մեզ համար անպատուութիւն էր մուրալը, բայց այսօր ակամայ մուրացկաններ դարձած ենք:

Յարգելի եղբայր, առաջին նամակս ձեր միջոցաւ ղրկեցի, որուն ի պատասխան մեր քոյրերը իմ միջոցաւ եւ յարմարագոյն ձեւով մը, ղրկած էին 2 ծրար ուտելիք, որոնք ապահով ձեռքս հասան: Ես ձեր հասցէով շնորհակալութեան նամակ մը ղրկեցի, տեղեկացնելով ծրարները ստացած ըլլալս, բայց մինչեւ այսօր չստացայ ոեւէ պատասխան:

Այժմ կրկնակի խնդրանքով կը պաղատիմ ձեզի — թէեւ մեզի համար ուտելիքը անհրաժեշտ է, բայց մերկութիւնը ալ աւելի զգալի դարձած է մանաւանդ սա ձմեռնամուտին. ատոր համար ինչքան հնար է, մեզի քիչ մը հագնելիք ղրկեցէք, հոգ չէ թէ շատ հինցած ըլլան. մենք զանոնք կը կարկտենք եւ կը հագնինք. մենք այլեւս շատոնց մոռցած ենք մտածել նոր հագուստներու մասին: Մեր բոլոր լաւ հագուստներն ու զարդեղէնները հացի եւ ուտելիքի հետ փոխեցինք, եւ այժմ, կարկտուածներուն կարօտը կը քաշենք:

Ճիշդ է, դուք շատ բաներ գիտէք եւ լսած էք մեր մասին, բայց բան մը չէ ձեր գիտցածը, ով որ կ'ապրի այս րէժիմին տակ, ան միայն կարող է հասկնալ մեր վիճակը…:

Ո՞ր մէկը կրնամ գրել ձեզի. պէտք է ահագին գիրք մը գրել՝ ամէն ինչ ներկայացնելու համար. իսկ ատիկա իմ ուժերէս վեր է այս պահուս:

Մէկ կողմէ երախաներուս եւ ընտանիքս թշուառութիւնը, միւս կողմէ կառավարութեան մեզ պատճառած սարսափը չեն թոյլ տար, որ շատ առաջ երթամ:

Արդէն կէս մը խենթեցածի պէս ենք. այսքանը որ կը գրեմ, մեր կեանքի դժոխքն է որ կը գրեմ. բայց դանակը ալ ոսկորին հասած է, ինչ կ'ուզէ թող ըլլայ, մահանալը աւելի դիւրին է մեզի, քան այս կեանքը: Լաւ հասկցէք. առանց չափազանցութեան պէտք է գիտնալ որ Ռուսաստանը, իր յարակից ձագուկ պետութիւններով հսկայ բեմ մըն է, եւ ամէն բան բեմադրութիւն է հոն:

Պէտք է Ամերիկայի մեր քոյրերն ու եղբայրները լաւ գիտնան ասիկա. թերեւս տակաւին տարակուսանքի մէջ են անոնք, եւ կը կարծեն որ այս բոլշեւիկեան կարգերէն բան դուրս կուգայ: Անոնք շատ կը սխալին: Ոչ, ոչ, հազար անգամ ոչ: Բոլշեւիկը սուտի եւ կեղծիքի վարդապետութիւն մըն է, Աստուած պահէ անկէ մարդկութիւնը:

Հոս մեր մէջ ալ կային միամիտ քրիստոնեաներ, որոնք պուտ մը բան կը սպասէին այդ հոսանքէն, սակայն հիմա երբ իրենց աչքերովը տեսան, մեզմէ աւելի կ'անիծեն այս րէժիմը, բայց ի զուր…

Այս տարի այստեղ 1000 հոգի Հայաստան տանելու համար ոտքի հանեցին. անոնք իրենց գոյքերը կապած մինչեւ կայարանները փոխադրուեցան. սակայն յանկարծ եկաւ հեռագիր մը թէ՝ պէտք է մնան: Եւ հրաման մը՝ ամէն մարդ իր տեղը: Խեղճերը տուն տեղ եւ գոյքեր ծախած, հիմա մնացեր են թշուառ:

Մեր մէկ աչքէն արիւն, միւսէն արցունք կուգայ, անէծքով կ'օծենք անոնք, որ պատճառ եղան հազար մարդու թշուառութեան: Եւ ասոնք մնացած են իրենց բախտին: Ահա թէ ինչպէս կը խաղան բոլշեւիկները հայ ժողովուրդի ճակատագրի հետ…

Վերջին օրերս հալածանքը աւելի սաստկացած է երկրին մէջ. չենք գիտեր թէ ո՞ւր պիտի երթայ ասոր վերջը. շատեր կը ղրկուին անծանօթ ուղղութեամբ…: Մեր …ը, որ երկար ժամանակ բանտարկեցին, հազիւ կրցանք կէս մը ազատել. ան միշտ ոստիկանական հետապնդման եւ հսկողութեան ենթակայ է. կը վախնանք որ նոր փորձանք մը եւս բերեն գլխուն: Հարիւրաւորներ այս վիճակին մէջ կը գտնուին. խեղճերը առանց հրամանի կէս ժամ քաղաքէն դուրս ելլելու իրաւունք չունին:

Ախ, ե՞րբ պիտի անցնին այս օրերը, կամ պիտի անցնի՞ն: Ես հաւատք ունիմ, «ձախորդ օրերը չեն մնար երկար, կուգան ու կ'երթան»: Այս հաւատքով ալ կը փակեմ նամակս: Ջերմ համբոյրներ բոլորիդ… (ՀԱՅՐԵՆԻՔ)

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՅԱՂԹԱԿԱՆ

ՎԻԷՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբին 8րդ ախոյենական մրցումը տեղի ունեցաւ 28 Դեկտեմբեր կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2ին Հ. Մ. Ը. Մ.ի սեփական մարզադաշտին վրայ ընդդէմ C. S. Chaponnayի: Հ. Մ. Ը. Մ. յաղթեց 2—1: Մեր մարզիկները սակայն չկրցան արժեցնել իրենց խաղարկութիւնը, հակառակ անոր որ այս խումբը իրենց դաշտին վրայ չարաչար պարտութեան մատնած էին 5—0: Ինչո՞ւ չի կրցան մեր դաշտին վրայ աւելի նշանակէտ շահիլ, որովհետեւ առ հասարակ մեր մէջ միշտ սադէշ սովորութիւնը կայ, «հակառակորդ խումբը տկար է, ուժ չի ներկայացներ, ինչպէս ալ ըլլայ կը յաղթենք»: Եւ յաճախ տուժած ենք այս տեսակ խորհելով:

Եթէ այս մրցումին վերջին վայրկեաններուն բացառիկ ճիգ մը չընէինք, պարտուած պիտի ըլլայինք: 1949 Նոր տարուան 3րդ օրը Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբի 9րդ ախոյենական մրցումը տեղի ունեցաւ C. S. St. Quentin ֆրանսական խումբի դէմ, հակառակորդին դաշտին վրայ: Օդը շատ անձրեւոտ էր, ձիւնախառն տեղատարափ անձրեւ մը կար: Նախ հակառակորդ խումբը չուզեց խաղալ, բայց երբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ֆութպոլի յանձնախումբը կը ներկայացնէ օթօքարին ծախքը, հակառակորդ խումբը չուզելով վճարել ծախքը, կը համաձայնի խաղալ: Հակառակորդ խումբը առաջին առիթէն կ'օգտուի եւ կը նշանակէ նշանակէտ մը, մեր տղաքը կը սկսին յարձակողականի եւ յաջորդաբար կը նշանակեն երեք նշանակէտ: Առաջին կիսախաղը կը վերջանայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ 3—1:

Բ. կիսախաղը կը դառնայ աւելի հետաքրքրական, հակառակորդը կը շահի իր երկրորդ եւ վերջին նշանակէտը: Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկները տեղատարափ անձրեւի տակ, առանց յուսահատելու կը սկսին յառաջանալ, եւ իրարու ետեւ կը շահին 3 նշանակէտ եւս, չարաչար պարտութեան մատնելով հակառակորդը: Խաղը կը վերջանայ 6—2: Բոլոր խաղացողներն ալ գնահատելի են, մասնաւորապէս Ա. Նաճարեանը եւ Ջօհրապը մեր սպասածէն աւելին ցոյց տուին: Տղոց ուրախութիւնը անսահման էր, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Նախագահ Տ. Փափազեան եւ փոխ նախագահ Մ. Զոպոեանը անմիջապէս տղաքը տարին սրճարան եւ հիւրասիրեցին զանոնք: Օթօքարը ճամբայ կ'ելլէ, դէպի Վիէն, երգելով ազգային եւ յեղափոխական երգեր: Քիչ յետոյ կանգ կ'առնեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի հաւաքատեղին, հայրենակից Խ. Պետրոսեանին սրճարանին առջեւ:

Բոլոր Հ. Մ. Ը.Մ.ականները հոն էին, խանդավառուած՝ շամփանեայով կը տօնեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթանակը: Կը խօսի Հ. Մ. Ը. Մ.ի քարտուղարը Հ. Կ. Տէրմոյեան, բաժակ պարպելով Հ.Մ. Ը. Մ.ի կենաց: Խօսք կ'առնէ նաեւ ընկեր Ուզունեան եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան կողմէ կը շնորհաւորէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի նորանոր յաղթանակները: Հ. Մ. Ը.Մ.ի գանձապահ Մ. Մուրատեան շնորհակալութիւն կը յայտնէ մեր նախագահներուն անոնց նիւթական եւ բարոյական զոհաբերութեան համար: Այդ ջերմ մթնոլորտը հանդէսի մը երեւոյթ առած էր: Մեր խմբապետը Կ. Զարդարեան իր հնարած ֆանթէզիներով ծափեր խլեց: Շնորհաւորելի է պատուոյ նախագահը, Ալէքսանեան որ միշտ տրամադիր է նիւթական զոհողութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի յառաջդիմութեան համար: Պ. Պ. Տ. Փափազեան, Մ. Զոպոյեան, որոնք թէ նիւթապէս թէ բարոյապէս միշտ մարզիկներու կողքին են, այս անգամ ալ վճարեցին ամբողջ սեղանին ծախսը:— Յ Մարքոսեան

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Դեկտեմբեր 17ին Պէյրութի մէջ մեռած է ուսուցիչ Վարդան Երամեան՝ զաւակը Վանի Բարձր. Ուսումնարանի հիմնադիր ծանօթ մտաւորական աչխարհիկ Համբարձում Երամեանի: Այս առթիւ ընկեր Եղ. Տարոնեան դամբանական մը խօսելով, շեշտած է.— «Պարկեշտ աշխատաւորը գովեստի կարիք չունի: Վարդան Երամեան եղաւ ճշմարիտ ուսուցիչ մը, ուղղամիտ ու ձեռնհաս: Ան իր հօրը պէս իր հոգեկան կորովին շնորհիւ հասած է բարձունքի մը որ միշտ ալ նշմարելի պիտի մնայ հայ մշակոյթի դաշտին մէջ: Քառասուներկու տարի դաստիարակած է հայ մանուկներ, կրելով հայ ուսուցչի բոլոր դժուարութիւնները»:

« ՅԱՌԱՋ »Ը ՈՉ ՄԻԱՅՆ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱՏՈՒՆ Է, ԱՅԼԵՒ ՄՏԱՒՈՐ ՍՆՈՒՆԴ:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (68)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՍԿՍԻ ԿԱԶՄՈՒԻԼ ԹՈՐՈՍԻ ԵՐԿԻՐԸ

Իր բանակին մէջ հազիւ թէ ձիաւորներու փոքրիկ խումբ մը կար, մնացեալ բոլորն ալ հետեւակ էին, բայց այս հետեւակները լեռներու բնակիչ, պղնձէ սրունքներ ունէին, եւ որ մեծն է՝ կը տեսնէին Ռուբէնի ժառանգը՝ արտաքոյ կարգի էակ մը իրենց աչքերուն, որ սպառազէն վահան ու բոլոր զէնքերը ստանձնած ամէնուն առջեւէն կը քալէր հսկայաբար, իբրեւ թէ իրեն համար խաղալիք ըլլային տարաժամ, վտանգ, արեւ, փոշի, ծարաւ եւ անօթութիւն:

Իրօք այդ զարմանալի եւ զօրաւոր կազմուածքը այդ վսեմ նայուածքը, այդ համառօտ եւ ազդու խօսքերը, այդ կերուխումի ժուժկալ չափաւորութիւնը, ամէնուն պատկառանք, վստահութիւն եւ հպատակութիւն կ'ազդէին, որ օրէ օր պաշտօնի պիտի դառնար:

Երբ այսպէս լռիկ կ'արշաւէր բանակը եւ միայն երբեմն հազար մարդերու ոտքերու տրոփէն զատ ձայն չէր լսուեր, եւ ծարաւի զինուորները Տարոս գետին հասնելու եւ իր ծարաւը զովացնելու յոյսով կ'արտորար, յառաջապահ գունդը որոնց գլուխն էր Թորոս, կանգ առաւ, վասնզի դժբախտ տեսարան մը զիրենք արգիլեց:

Հայ ջորեպաններու խումբ մը ութ տասը հոգի, մեռեալ եւ վիրաւոր, ճամբուն վրայ արիւնլուայ ինկած մնացեր էին, հազիւ թէ մէկ երկուքը կեանքի նշաններ ցոյց կուտային. պէտք եղած դարմաններ քիչ մը գինեխառն ջուր տրուելով, քիչ մը զօրացան:

Այն ատեն իմացան թէ Մամեստիոյ իշխանին գունդը այս խեղճերուն հանդիպելով ճամբան վրէժխնդրութեան ոգիով զիրենք զարկեր սպաններ եւ վիրաւորեր էին եւ իրենց ցորենաբարձ գրաստները յափշտակեր էին:

Քանի մը ձիաւոր իջեցնել տուաւ Թորոս, իր եւ անոնց ձիերը տուաւ թէ վիրաւորները եւ թէ մեռեալները բեռնաւորելու համար, մինչեւ որ Հայու գիւղ մը հասան, հոն զանոնք յանձնեց գիւղացիներուն որ թաղելիքը թաղեն ու դարմանելիքը դարմանեն, մինչեւ որ Ատանա քաղաքը երեւցաւ ծառաստաններով, այն ատեն ձիաւորներուն խումբին հրամայեց զգուշութեամբ առաջ անցնիլ եւ քննել թէ՝ արդեօք ո՞ւր էր թշնամին, եւ ինք գետին եզերքը նստաւ իր բնակարանը, զօրքերը իրենց աղքատիկ պաշարը հանեցին ու կերան, եւ ինք Թորոս քանի մը ձիթունով ու կտոր մը պանիրով անոնց պէս կը շատանար, եւ միայն իր ղրկած տեղեկաբեր խումբին կը սպասէր որ որոշ լուր մը առնէ:

Մեծ եղաւ իր ուրախութիւնը՝ երբ լուր բերին իր թեթեւ ձիաւորները թէ Յունաց բանակը Տարսոնի ճամբուն վրայ Ատանայի երկու ժամ մնացած ծառաստաններու տակ կը հանգչէին կէսօրուան արեւուն տաքութեան չենթարկուելու համար:

Անպարիսպ Ատանա մտնել եւ տիրանալ բան մը չէր, եւ զարմանալի օգուտ չունէր, բայց Տարսոնցի զօրքին վրայ յանկարծակի հասնիլ ջարդուբուրդ ցիրուցան ընել գեղեցիկ եւ շահաւէտ գործողութիւն մըն էր. այս էր զինք կը դրդէր, բայց կը մտածէր որ զօրքերը դեռ երկու ժամ պիտի քալէին եւ հանգչած ու դադրած զօրքերուն հետ պիտի կռուէին, կը վարանէր, ուստի փորձ մը փորձել մտածեց, եւ զօրքը ժողվելով իրենց հետ այս կերպով սկսաւ խօսիլ.

— Ով իմ Հայերս, մէկ քանի օրուան մէջ ես ձեր քաջութեան փորձը առի, կը տեսնեմ թէ տոկուն էք աշխատութեան եւ ձեր զօրավարներուն գիտէք հնազանդիլ որ զինուորի մը ամէնէն մեծ կատարելութիւնն է. բայց այսօր շատ յոգնեցաք եւ ես հարկաւոր կը տեսնեմ երթալ գտնել մեր թշնամիները եւ Յունաց զօրքին վրայ քալել, ուրիշը թող ետեւէս գայ, մնացեալներդ հանգչեցէք եւ վերջը մեզի հասէք:

Այս կարճ բայց որոշ խօսքերուն վրայ, աղաղակ մը փրթաւ, ամէն ձեռքեր երկնցան եւ ամէն ոք իրեն հետ մահուան նաեւ երթալ յանձն կ'առնէր:

Ուստի, առանց ժամանակ կորսնցնելու հրամայեց ճամբայ ելնել, եւ ինք կ'առաջնորդէր տեղեկաբեր հեծելազօրքը առջեւէն ձգած:

ՇԱՐ.

Հրաժարելով Ռաֆայի հարաւակողմի բարձունքներէն, զոր գրաւած էին բուռն կռիւներէ վերջ, Հրեաները կը կորսնցնեն իրենց տիրապետութիւնը Կազայի ծովեզերեայ ճամբուն վրայ եւ Եգիպտացիները ելք մը կ՚ունենան դէպի Պաղեստին: Այս նահանջը տեղի ունեցած է այն շրջանին մէջ ուր Իսրայէլի օդանաւերը վար առին անգլիական հինգ օդանաւեր, անցեալ ուրբաթ օր:

★ Վերջին լուրերու համաձայն, ինչպէս Ուաշինկթընի եւ Լոնտոնի, նոյնպէս Պաղեստինի եւ Գահիրէի մէջ շատ կարեւոր խօսակցութիւններ տեղի կ՚ունենան, Պաղեստինի խնդիրը կարգադրելու համար: Ամէն պարագայի մէջ կարելին կը փորձուի որպէսզի կացութիւնը աւելի չծանրանայ:

ԲԱՆ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

«ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԸՆՏՐԵՑԻ» գրքին հեղինակը, Քրավչէնքօ, Փարիզ հասած է օդանաւով, ամենախիստ գաղտնապահութեամբ եւ ծածկանուն անցագրով մը: Իր բնակարանն ալ գաղտնի կը պահուի: Երէկ բանախօսութիւն մը պիտի կատարէր խիստ հսկողութեան տակ: «Իւմանիթէ» կը շարունակէ «դաւաճան» կոչել Խ. Միութեան նախկին պաշտօնատարը, որ եկած է անձամբ վարելու Lettres Françaises շաբաթաթերթին դէմ բացած դատապարտութեան դատը: Այս առթիւ 1.800.000 ֆրանքի աւանդ գումար մը պիտի յանձնէ դատարանին, համաձայն օրէնքի տրամադրութեանց: Իրեն ի նպաստ պիտի վկայեն 15 ռուս տարագիրներ, պարզելով Խ. Միութեան ներքին կացութիւնը, իսկ իրեն դէմ պիտի խօսին տասը վկաներ՝ Մոսկուայէն: Ասոնց երեքը կիներ են, որոնք պիտի փորձեն ապացուցանել թէ երեքն ալ ամուսնացած էին Քրավչենքոյի հետ...

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Նախագահը խորհրդարանին յանձնեց նոր ելմտացոյցը, որ կը ներկայացնէ աննախընթաց գումար մը խաղաղութեան շրջանի համար,— 41.858.000.000 տոլար, միեւնոյն ատեն յայտնելով թէ նոր վարկեր կրնայ պահանջել, արեւմտեան Եւրոպայի եւ ուրիշ ազգերու վերազինման համար: Այս վիթխարի գումարին 21 միլիառը սահմանուած է ազգային պաշտպանութեան եւ արտաքին օգնութեան:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիր հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ բնաջնջուած են 130.000 ազգայնական զինուորներ, պաշարուելով Նանքինի շրջանին մէջ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ պողպատի մեծ հաստատութիւը, Փոխումբը Ձէրայնը քանդելու համար Անգլիացիները հազիւ տասը հլու հնազանդ գերման բանուորներ գտան երկուշաբթի օր, անոնք ալ միայն երկու պտուտակներ կրցան քակել: Միւս 51 բանուորները մերժեցին գործադրել հրամանը եւ պիտի դատուին զինուորական ատեանի մը առջեւ: Օրէնքը 12 ամիս բանտարկութիւն կը տրամադրէ անհնազանդութեան համար: Բրիտանական հրամանատարը կը սպառնայ ատրադիր բանուորներ կանչել, եթէ Գերմանները նորէն չհամակերպին:

ՎԱՏԻԿԱՆԻ անթելը առջի օր հաղորդեց թէ Մոսկուա ուղղակի պատուիրած էր Հունգարիոյ համայնավարներուն «լիկվիդացնել» հովուապետը, կարդինալ Մինծենթին, 1948ը չվերջացած: Երեք միջոցներ առաջարկուած էին.— Արտասահման ղրկել կարդինալը, արկած մը սարքել մեռցնելու համար կամ ձերբակալել: Հունգարիոյ համայնավարները դժուար գտնելով առաջին երկու միջոցներուն գործադրութիւնը, որոշեցին վերջինը,— ձերբակալութիւն: Հրամանը տրուած էր ամիսներ առաջ: Ձերբակալութիւնը տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 26ին:

ՑԿԵԱՆՍ ԹԻԱՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ դատապարտուեցաւ Սուրիացի Հայ մը, Գաբրիէլ Սապոնճի, որ 1946 յունիս 9ին վայրագօրէն սպաննած էր իր քեռայրը, Ֆրանսացի յանձնակատար Ժան Պրէօյը: Ամբաստանագիրը կ՚ըսէ թէ զոհը դանակի 39 հարուածներ ստացած էր, 32ը դէմքէն, մէկը ծոծրակէն (մահացու), երկուքը աջ սրունքէն, չորսն ալ ձախ ձեռքին վրայ: Իր քոյրը, Սիւզան, 17 տարեկան, յանձնակատարին հետ ամուսնացած, բայց 1945ին բաժնուած էր փոթորկալի կեանքէ մը վերջ: Սիւզան կը գանգատէր թէ իր տարէց ամուսինը անճոռնի պահանջներ կը դնէր, իսկ այս վերջինը կ՚ամբաստանէր թէ 175.000 ֆրանք գողցած է, եղբայրն ալ զանազան գումարներ չորթած է եւայլն: Մարդասպանը 18 տարեկան էր, ոճիրը գործած ատեն...

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ՍՈՍԵԱՑ ԱՆՏԱՌ»

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԱՆՏԻՊ քերթուածներուն հատորը 400 ֆրանք: Նոյն հեղինակէն.— ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ (սպառելու մօտ) 700 ֆրանք, ՊՈՀԵՄԱԿԱՆՔ 500 ֆրանք: Դիմել հեղինակին.— 17 rue Damesme, Paris (13):

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերուն հետ կը տօնէ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ:

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 13ԻՆ

Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Sociétés Savantesի մէջ:

×

ՊՈՄՈՆԻ մասնաճիւղը կը տօնէ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16ԻՆ, կէսօրէ վերջ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

☆

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ 1949 Յունուար 13ին ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ.ի նոր սրահին մէջ, rue Convalescents: Ծնողները կրնան իրենց երեխաներուն ընկերանալ:

●

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ Կ. Խաչի մասնաճիւղը կը տօնէ, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, Պ. Յ. Կօշկակարեանի մեծ կառատան մէջ, (11 Ave. Gambetta): Կը ներկայացուի «ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ» (մէկ արար) թատերգութիւն: Ճոխ յայտագիր, պիւֆէ: Աւանդական տօնածառ եւ կաղանդի նուէրներու բաշխում: Մուտքը ձրի է:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛ՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛ՒՆ

Մարսէյլի Հայ Արեւուշներու տարեկան ցերեկոյթը ԱՊՐԻԼ 3ԻՆ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Բագատ՚Իթալիայի մէջ: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Խանասոր» խումբի հանդէսը, Յունուար 30ին: Մանրամասնութիւնները շուտով:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՀԱՄԱՐ.— Սթրազպուրկէն Պ. Յովհաննէս Քարուկեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Երուսաղէմի աղէտեալներուն: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՍԹՐԱԶՊՈՒՐԿԷՆ Յովհաննէս Քարուկեան կը փնտռէ Գարեգին Քարուկեանը, Բինկեանցի որ պատերազմէն առաջ Ուրմիա (Իրան) կը գտնուէր, հետեւեալ հասցէով.— Սէն Կէր Պուլըու խան Շամաշա Աւշալիմ:

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պ. Քաշանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացաւ հազար ֆրանք, ընկերուհի Ազնիւ Տէրոյեանէ, իր ամուսնոյն ապաքինման առթիւ եւ 500 ֆրանք Տիկին Պ. Աղապապեանէ:

ՆԱՄԱԿ ՈՒՆԻ (Ամերիկայէն) Պ. Սարգիս Սարմուսաքլեան, Կ. Շապանեանէ:

ԼԻՈՆԻ Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Նիրոնէն Պ. Գեղամ Ծառուկեանի նուէրը 5000 ֆրանք, ձեռամբ Պ. Լեւոն Գազանճեանի, Պաղեստինի աղէտեալներուն եւ տեղական կարօտեալներու համար:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկեր Գառնիկ Անթիկեանի, իր մօրը՝ այրի Տիկ. ԱՆՆԱ ԱՆԹԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԿԸ ՓՆՏՌԵՄ հօրեղբօրս տղան՝ Գրիգոր Շօթիկեանը, որ 1924էն ի վեր կորսուած է, կը կարծուի ըլլալ Պաղեստին: Տեղեկացնել.— Արամ Շօթիկեան, 32 rue Jean Eymare, Gap. (H. A.):

ՎԷՑԻՆԷԷՆ Պ. Մոսկոֆեան 500 ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչին: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՐԾԻՒ ենթակոմիտէին ժողովը 15 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի Ա. Ահարոնեան խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն, Sociétés Savantes: Դասախօս ընկեր Հր. ՔԱԼՈՒՅԵԱՆ: Նիւթը «Հայկական ճարտարապետութիւնը եւ Թ. Թորամանեան»: Հայերէնի դասերը ժամը 20ին Տիկին Զիթունիի կողմէ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին դպրոցի սրահը (78 rue Rabelais): Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան խումբերու, 22 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 5 rue Brossolette, Salle Laiqueի մէջ, Kremlin Bicêtre:

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ՄԻՐՈՅԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ՝ Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ ընկեր ԲԵՆՈՅԻ: Մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ, կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Եփրատ նուագախումբով Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի ղեկավարութեամբ: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 75 ֆրանք

Հաղորդակցութիւն.— Métro Porte d'Italieէն autobus 125, իջնել Mairie K Bicêtre:

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

կազմակերպած ընտանեկան մեծ պարահանդէսը, Յունուար 29ին, Վիլէօրպանի Թաղապետական պարասրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԽՆՋՈՅՔ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը այս կիրակի օր, ժամը 3.30ին կազմակերպած է հայկական շատ հաճելի մթնոլորտի մը մէջ իրեն տարեկան խնջոյքը: Ճոխ պիւֆէ եւ համեղ աղանդներ, իր իսկ անդամուհիներուն ձեռքով շինուած:

Մուտքը ազատ է:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Յունուար, La Plage (ex salon Sabàtier) շքեղ սրահներուն մէջ: (Les trois grandes salles):

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Բ. Ը. Միութեան տարեկան պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ յունուար 16ին, պատուոյ հովանաւորութեամբ ԱՌԱՔԵԼ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱյի Hotêl GEORGES Vի սրահներուն մէջ: Երկու օրքէսթր եւ անակնկալներ:

Կը խնդրուի այժմէն ապահովել սեղանները դիմելով Պ. Պալըքճեանի, 43rue des Petits Carreaux: Հեռախօս՝ Gut. 08-48:

ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԸ

որ արուարձան մը կը բնակի եւ օդաւոր եւ գեղեցիկ բնակարան մը ունի. կը փափաքի իբրեւ փանսիօնէռ ընդունիլ ծեր կին մը կամ այր մը: Դիմել «Յառաջ»ին, Գ. Կ. սկզբնատառերով:

Le Departement, Reseaux et centrales éléctriques des:

ATELIERS CHARLES MARTIN

99 Bld. Hausseman, Paris (8)

DEMANDE: 1) Des monteurs électriciens spécialistes en lignes aériennes Haute et Basse Tension, pour ses chantiers de province.

2) Des monteurs électriciens spécialistes en cabine Haute Tension, branchements et interieur pour ses chantiers de la région parisienne et de province.

Ne pas se présenter, écrire seulement.

Pas spécialistes ou pas experimentés, s'abstenir.

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 13 Janvier 1949 Հինգշաբթի 13 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5743—Նոր շրջան թիւ 1154 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՂԱԳՍ ՊԱՐԿԵՇՏՈՒԹԵԱՆ

Դիմացի յարդանոցին համար ամերիկեան ձիւթ են դարձեր կարգ մը բառեր,—պարկեշտութի՛ւն, հայրենասիրութի՛ւն...

Եւ այս՝ լման չորս տարի վրան — բաց անպարկեշտութեան, ասիական բանսարկութեան, սանձարձակ անբարոյականութեան եղինձներ մշակելէ վերջ: Գրաւոր թէ բերանացի:

Եթէ կորսնցուցեր են իրենց ամենօրեայ հրատարակութեանց հաւաքածոն, պատրաստ ենք տրամադրելու:

«Պարկեշտութեան» ամէնէն փայլուն «լաուրեատ»ը՝ Լոնտոնի երբեմնի հովիւը, տակաւին չհամարձակեցաւ արտատպել մեր Դեկտ. 22 Թուակիր խմբագրականը, ապացուցանելու համար թէ «Յառաջ»ը «Թրքական ակնոցով կը նայի» ամերիկեան օգնութեան վրայ: Թէ.. Եւայլն:

Եւ պիտի չհամարձակի, վասն զի այն ատեն իր ամէնէն մոլեռանդ ընթերցողն ալ պիտի արգահատէր իր անյատակ տգիտութեան վրայ:

Քառասունճանկուկը երբեւի մոռցած է որ, առաջին անգամ այս թերթը թարգմանեց Թրումընի վարդապետութեան հիմնական մասերը (1947 Մարտ):

Դարձեալ այս թերթն էր որ, նոյն տարուան Փետրուարին, բուն իսկ բնագրէն՝ Անգլիոյ Երեսփ. ժողովի ատենագրութիւններէն կը թարգմանէր Պէվինի տխրահռչակ ճառը՝ Կարս-Արտահանի մասին (պատճէն մըն ալ Հայկ. Դատի յանձնախումբին ղրկելով):

Այդ օրէն ի վեր, չէ պատահած որ «Յառաջ»ը դառնութիւն եւ վրդովում չյայտնէ, երկու պարագաներուն առթիւ: Նոյնիսկ ամենօրեայ քաղաքական տեսութեանց կամ կարճ լուրերուն մէջ:

Նոյն դիրքը բռնած են, սկիզբէն ի վեր, մեր միւս պաշտօնակիցները:

Շատ բնական՝ այս բոլորը: Քանի որ Դաշնակցութիւնը կը մնայ միշտ ամէնէն վճռական պահանջատէրը՝ երէկուան, ինչպէս այսօրուան Թուրքիոյ հանդէպ:

Պէվինի յայտարարութեան առթիւ, Հայկ. Դատի Նիւ Եորքի Կեդր. Յանձնախումբն էր — Դաշնակցակա՛ն — որ պատճառաբանեալ բողոքագիր մը ուղղեց Անգլիոյ արտաքին նախարարին:

Քառասունճանկուկը ամենագէտ է: Բայց չի գիտեր ամէնէն տարրական բաները:

Չի գիտեր որ մեր սերունդը շատոնց փակած է քաղաքական տեսութիւններ թխելու վաղեմի ձեւերը:

Չի գիտեր, չըմբռներ որ մեր մշակած նորագոյն, արդիական ձեւերէն մէկն է՝ ներկայացնել կացութիւն մը, անցուդարձ մը այնպէս ինչպէս որ է (exposé des faits).

Եւ, այդ պարագային իսկ, իր վերաբերումը, դիրքը, տեսակէտը ճշդել քանի մը տողով: Երբեմն պարզ խորագրով մը: Մինչեւ անգամ կախման կէտերով:

Յետին բթամիտը եթէ ակնոցը տունը մոռցած կամ փոխած չըլլայ, Դեկտեմբեր 22ի խմբագրականին խորագրէն իսկ պիտի կռահէր թէ ինչ ըսել կ'ուզենք,— «Բախտաւոր Թուրքիան...»:

Որեւէ լուսաբանութեան չի կարօտիր մնացեալը, վերջին չորս տողերով:

Եւ այսպէս միշտ: Ոչ մէկ վարանում կամ ընկրկում, երբ հարցը կը վերաբերի հայ ժողովուրդի շահերուն:

Ոչ մէկ տկարութիւն անգլեւսաքսոն կամ ուրիշ ոեւէ ճակատի հանդէպ: Քննական ոգի՝ ամէնէն աննշան պարագաներուն մէջ: Վերապահ դիրք՝ բոլոր աշխարհակալութեանց հանդէպ:

Յաճախ դիտողութիւններ լսած ենք մեր այս դիրքին համար, որ կը բխի դէպքերու վերլուծումէն: Ոչ թէ զգացումէ կամ քմայքէ:

Պարկեշտութեան մասին խօսելու իրաւունք չունին անոնք որ վարձու տուած են իրենց խիղճն ու խելքը: Անոնք որ իբրեւ պատգամ կ'ընդունին ոեւէ չինովնիկի փսփսուքը, արիւն պղտորելու համար:

Բա՛ռն անգամ չեն կրնար բերան առնել անոնք որ գիտակցաբար թունաւորեցին տարագիր բազմութեանց հոգին, համաձայն կանխորոշ ծրագրի մը: Այստեղ եւ ամէն տեղ:

«Հայրենասիրութեան» մասին ալ՝ իր կարգին:

Շ.

Վ. Քրավչենկոյի ասուլիսը

ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

Յունուար 24ին տեղի կ'ունենայ այն դատը զոր Խ. Միութեան նախկին բարձր պաշտօնատար մը, Պ. Վիքթոր Քրավչենքօ բացած է ֆրանսական շաբաթաթերթի մը դէմ եւ որուն համար Փարիզ կը գտնուի քանի մը օրէ ի վեր:

Ինչպէս կը յիշուի, Փարիզի ձախակողմեան շաբաթաթերթը, Lettres Françaises, անցեալ տարի հրատարակած գրութեամբ մը խստօրէն կը քննադատէր Քրավչենքօն, ըսելով թէ ինք չէ «Ազատութիւնն ընտրեցի» գրքին հեղինակը, թէ ամերիկեան գաղտնի ոստիկանութիւնը գրած է զայն, թէ բոլոր պատմածները սուտ են եւն.: Պ. Քրավչենքօ դատ բացած էր եւ Յունուար 7ին մօտ երկու միլիոն ֆրանք յանձնեց դատարանին, իբրեւ երաշխաւորութեան գումար, ինչպէս կը տրամադրէ օրէնքը:

Երեքշաբթի ժամը 3ին Salle de Géographieն լեցուած էր մօտ 300 լրագրողներով եւ բազմաթիւ լուսանկարիչներով եւ շարժանկարի մեքենավարներով: Դուրսը հազիւ քանի մը պաշտօնական ոստիկաններ, ներսը՝ աղմկալի եւ պղտոր մթնոլորտ մը: Բեմին վրայ նստած է Պ. Քրավչենքօ, բարձրահասակ, երիտասարդ: Իր աջ կողմը՝ գրքին հրատարակիչը, իսկ ձախ կողմը՝ թարգման մը:

Եթէ որոշ խառնակութիւն կը տիրէր, պատճառը պարզ էր: Նախ դասախօսութիւնը տեղի ունեցաւ ամերիկեան ձեւով: Այսինքն նախաբանէ մը վերջ, Քրավչենքօ պիտի պատասխանէր եղած հարցումներուն: Աջէն ձախէն ձեռք վերցնողը բան մը կ'ըսէր, չփոթեցնելու համար դասախօսը: Յետոյ, ներկաներուն մէջ կային մասնաւորապէս ձախակողմեան ներկայացուցիչներ որոնք իրենց հարցումներով եւ ելոյթներով կ'ուզէին աղմուկ հանել:

Պիտի փորձեմ ամփոփել գլխաւոր հարցումները.

— Դուք որ բռնակալութենէն փախած էք դէպի ժողովրդավար երկիր մը, ձեր ուզած կարգուսարքը գտա՞ք Ամերիկայի մէջ:

— Ոչ: Հոն ալ շատ փոխուելիք բաներ կան, բայց գոնէ անհատական ազատութիւն կը տիրէ: Ես կը պայքարիմ ռուսական համայնավարութեան դէմ, բայց չեմ ժխտեր դրամատիրութեան չարիքները: Ինծի համար ամէն բանէ վեր է ազատութիւնը: Կը կարծէ՞ք թէ կարելի էր այսպիսի ասուլիս մը կատարել Մոսկուայի մէջ...

— Քանի որ խորհրդային վարչաձեւը հակառակ էր ձեր սկզբունքներուն, ինչո՞ւ այդքան ուշ արթնցաք:

— Նախ երիտասարդ էի: Քսանըչորս տարեկանիս եղայ չարքային: Ամբողջ երիտասարդութիւնս անցաւ խանդավառութեամբ եւ անկեղծ սիրով: Յետոյ սկսան յուսախաբութիւններս եւ տառապանքս, երբ տեսայ ընկերներուս եւ հայրենիքիս վիճակը:

— Սթալին պատերազմ կ'ուզէ՞.

— Ոչ: Պէտք չունի: Իր քաղաքականութիւնն է ներքին յեղափոխութիւններ յառաջ բերել:

— Ձեր կինը ձեզի դէմ պիտի վկայէ դատավարութեան ատեն: Ի՞նչ կը մտածէք իր այդ ելոյթի մասին:

— Ինծի համար շատ ցաւագին հարց մըն է այդ: Ամէն պարագայի մէջ, կը յայտարարեմ թէ ես մէկ կին ունիմ եւ ոչ թէ երեք, ինչպէս երեւակայած է Lettres Françaisesը.

— Ձեր թշնամիները ձեզի կ'ամբաստանեն թէ ծախուած էք Ամերիկացիներուն, թէ անոնք կ'օգնեն ձեզի: Դուք ալ նոյն բանը կրնա՞ք ըսել Lettres Françaisesին համար:

— Ես կրնամ փաստել թէ Ամերիկացիները չեն օգներ ինծի: Բայց, ի՞նչպէս վերջին պահուն Lettres Françaises, Քիէվ, Խարքով եւ ուրիշ քաղաքներ ապրող վկաներու անուններ եւ հասցէներ կը ճարէ: Առանց կառավարութեան բացառիկ արտօնութեան այդ մարդիկը կրնա՞ն երկրէն դուրս ելլել եւ Փարիզ գալ:

— Ձեր գիրքը Սպանիոյ մէջ ալ հրատարակուա՞ծ է:

— Այո, առանց իմ հաւանութեանս: Այդ խնդրով պիտի զբաղին հրատարակիչս եւ ես:

— Ձէ՞ք ընդունիր որ այդ գիրքը կը ծառայէ ֆաշական քարոզութեան:

— Հակա - համայնավար ըլլա՛լ՝ ֆաշական ըլլալ չի նշանակեր: Եթէ Սթալինի դէմ կը պայքարիմ, այդ չի նշանակեր թէ Ֆրանքօն կը պաշտպանեմ: Ֆրանքօն ալ ուրիշ Սթալին մըն է:

— Ի՞նչ կը բանէիք, իբրեւ Խ. Միութեան քաղաքացի, պատերազմի ընթացքին:

— Գերմաններուն դէմ կը կռուէի ձիներու մէջ, երբ Թորէզ Մոսկուա կը գտնուէր: Ես Ռուս եմ ամէն բանէ առաջ, եւ բոլոր ժողովուրդներուն ազատութիւնը կ'ուզեմ, ժողովուրդներ որոնց վրայ Սթալին իր տիրապետութիւնը կը պահէ միայն սուիններու միջոցաւ:

— Ձեր գիրքը ո՞ւր եւ ո՞րչափ հրատարակուած է:

— Տպուած է 22 երկիրներու մէջ: Ճիշդ քանակութիւնը չեմ կրնար ըսել:

— Ի՞նչպէս ձեռք բերած էք փաստաթուղթեր եւ վկայութիւններ ձեր դատին համար:

— Մեծ մասով ձեռք բերած եմ տարագիրներու միջոցաւ (D. P.) Գերմանիայէն, Աւստրիայէն եւ Պելժիայէն: Յետոյ օրերով գրատուներու եւ մատենադարաններու մէջ աշխատած եւ նկարած եմ: Հարիւրաւոր վաւերագիրներ ունիմ:

— Հոս գալէ առաջ եւ վերջը սպառնալիքներ ստացա՞ծ էք.

— Ժամանումէս առաջ այո: Ես գիտեմ որ N. K. V. Dն որեւէ միջոցի առջեւ կանգ չառներ, եթէ ուզէ ինծի բան մը ընել:

...Կարծեմ կը բաւէ այսքանը, գաղափար մը տալու համար անցուդարձի մասին, որ տեւեց մօտ երկու ժամ: Յաճախ ժխորը կը սաստկանար: Մասնաւորապէս խումբ մը կիներ միշտ գրգռիչ հարցումներ կ'ուղղէին: Կ'ըսէին թէ գիրքը չէ ծախուած, թէ գրավաճառները երբեմն իբրեւ պարգեւ կը բաժնէին եւն.: Լուսանկարիչներն եւ շարժանկարիչներն ալ անդադար լոյս կը հոսեցնէին բեմին վրայ, չփոթեցնելու համար: «Ես լուսանկարուելու չեմ եկած», կ'ըսէր բանախօսը: Հարց - պատասխաններու թարգմանութիւնն ալ ջղագրգռութիւն կը պատճառէր: (Պ. Քրավչենքօ իր յայտարարութիւնը կատարեց անգլերէն, իսկ հարցումները կ'ըլլային ֆրանսերէն - ռուսերէն թարգմանութիւններով):

Ասուլիսը փակուեցաւ ժամը 5ին, առանց որեւէ միջադէպի:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Խորհրդարանին վերաբացումը

ՄԱՐՍԷԼ ՔԱՇԷՆ ՀԱՇՏԱՐԱՐ ՃԱՌ ՄԸ ԿԸ ԽՕՍԻ

Երեքշաբթի օր տեղի ունեցաւ Ազգ. Ժողովին եւ Հանրապետութեան Խորհուրդին 1949ի տարեշրջանին վերաբացումը, աւանդական արարողութեամբ:

Ազգ. Ժողովին մէջ, բացման ճառը խօսեցաւ Պ. Մարսէլ Քաշէն, իբրեւ երիցագոյն անդամ, (79 տարեկան է): Բոլոր թերթերն ալ ուշադրաւ կը գտնեն համայնավար առաջնորդին բանախօսութեան հաշտարար ոգին: Պ. Քաշէն ակնարկ մը նետելով ներքին եւ արտաքին կացութեան վրայ, ուշադրութեան յանձնեց քննութեան արժանի խնդիրները: Մասնաւորապէս ծանրացաւ միջազգային կացութեան վրայ: Ինք անխուսափելի չի նկատեր պատերազմը:

— «Պատերազմը անխուսափելի՞: Այստեղ ամէնուս պարտականութիւնը չէ՞ ուժգնօրէն բողոքել բառերու այդ զուգորդութեան դէմ, այդպիսի ճակատագրականութեան մը դէմ որ նախանշանն է աղէտի մը: Սթալին զանազան առիթներով եւ դեռ վերջերս կրկնեց թէ ինք չի հաւատար նոր պատերազմի մը վտանգին: Ան միշտ այն կարծիքն ունի թէ՝ հակառակ վարչաձեւերու եւ գաղափարներու տարբերութեան՝ երկու մեծ աշխարհամասերու միջեւ, չկայ ոչ որոշ տարաձայնութիւն, ոչ ալ գերագոյն ընդհարում: Հարկ է եւ կը բաւէ որ վճռապէս մէկդի դրուի ճակատագրական պատերազմի գաղափարը»:

Աւելի ընդլայնելով իր տեսութիւնը, Մարսէլ Քաշէն առաջարկեց որ ուղղակի շփում հաստատուի Մոսկուայի եւ Ուաշինկթընի միջեւ: «Ձէ՞ որ հաւանական կը համարուի հանդիպում մը Պ. Թրումընի եւ Սթալինի միջեւ»: Այս առթիւ յիշեց թէ տնտեսական շատ կարեւոր յարաբերութիւններ հաստատուած են Խ. Միութեան եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ, երկու պատերազմներու միջեւ:

— «Երբ պատերազմը պայթեցաւ, Ռուզվելթ եւ Սթալին, երկու մեծ երկիրներուն վարիչները, սերտօրէն գործակցեցան զայն շահելու համար: Արդ, եթէ կարելի է համաձայնիլ պատերազմը շահելու մասին, անշուշտ աւելի դիւրին է գործակցիլ խաղաղութիւնը պահպանելու համար»:

Այս ճառէն վերջ դիւանի ընտրութիւն կատարուելով, Պ. Էռիօ նախագահ վերընտրուեցաւ 140ի դէմ (Քաշէն) 274 ձայնով:

Ծերունի նախագահը իր ճառին մէջ բացատրեց թէ Ֆրանսա ոտքի կը կանգնի հետզհետէ, իր ճարտարարուեստութիւնը կը զարգանայ, հողագործական արտադրութիւնը կը լաւնայ: «Կարգ մը անկիւններէ մեզի կ'առաջարկեն ընտրութիւն կա-

(Լուրերու շարունակութիւնը նայիլ Դ. էջ)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՒ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ

Ա.

Մեր նախորդ յօդուածով հարց կուտայինք :— Մոսկուա ինչո՞ւ քուէարկեց Պաղեստինի բաժանումը :

Այս հարցը մինչեւ այսօր, պարբերաբար, կ'արծարծուի լրագրական սիւնակներու մէջ:

Քուէարկութեան նախօրէին, քաղաքական եւ լրագրական շրջանակներ գիտել կուտային թէ Խ. Միութիւնը եւ իր արբանեակները դէմ պիտի արտայայտուէին բաժանումին, սիրաշահելու համար արաբական երկիրներու բարեկամութիւնը: Այս առթիւ կը յիշէին Խ. Միութեան նշանաւոր վէտոն, Անգլեւֆրանսական զօրքերուն հեռացումը պահանջող՝ Սուրիայէն, Լիբանանէն: Կը թուէին Կրոմիքոյի կրակոտ ճառը Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ, ի նպաստ եգիպտական դատին (18 Օգոստոս 1947): Մէջբերումներ կ'ընէին խորհրդային մամուլի հրատարակութիւններէն, որոնք կը ջատագովէին արաբական երկիրներու արդար պայքարը հակադեմոկրատ եւ աշխարհակալ ուժերուն դէմ. վեր կը հանէին մանաւանդ համայնավար կուսակցութեան քարոզչական գործունէութիւնը արաբական երկիրներէ ներս :

Այս բոլոր պարագաները նկատի առնելով, միջազգային մամուլը, արդէն իսկ ճախողած կը սեպէր Պաղեստինի բաժանման ծրագիրը: Եւ գիտել կուտար թէ Խ. Միութեան ընդդիմութիւնը միանալով արաբական երկիրներու քուէներուն, արգելք պիտի հանդիսանար պահանջուած երկու երրորդի մեծամասնութեան :

Եւ սակայն, ի զարմանս բոլորին, կը պատահի ճիշդ հակառակը: Խ. Միութիւնը Միացեալ Ազգերու ժողովին մէջ յանկարծ փոխելով իր դիրքը, ուժգնօրէն կը պաշտպանէ Պաղեստինի բաժանման ծրագիրը :

Մոսկուայի ներկայացուցիչը՝ Կրոմիքօ, ոչ միայն կը պահանջէ հրէական պետութեան մը ստեղծումը, այլեւ կծու եւ վիրաւորիչ խօսքեր կ'ուղղէ Լիբանանի պատուիրակ Քամիլ պէյ Շամունին, երբ այս վերջինը կը պաշտպանէր Պաղեստինի արաբական դիմագիծը :

Աւելին, խօսքէն գործի անցնելով, 1947 Նոյ. 29ին, Մոսկուա եւ իր արբանեակները կը քուէարկեն բաժանումը, զարմանքի մատնելով նոյն ինքն Նախագահ Թրումընը :

Ինչո՞ւ այս արագ դիմաշրջումը :

Ամերիկացի կարգ մը բարեմիտ լրագրողներ Խ. Միութեան այս քայլին մէջ ուզեցին տեսնել մեղմացում մը Արեւմուտքի եւ Արեւելքի լարուած յարաբերութեանց միջեւ: « Արդարեւ, կ'ըսէին անոնք, ՄԱԿի ծնունդէն ի վեր, առաջին անգամն է, որ Խ. Միութիւնը եւ Ամերիկա համաձայն կը գտնուին բարդ հարցի մը շուրջ» :

Ուրիշներ կ'ընդգծէին թէ Խ. Միութեան նպատակն է պառակտուած եւ խառնակ վիճակի մը մէջ պահել Միջին Արեւելքը: Իսկ այս բոլորին վրայ տիրապետող կարծիքը այն էր, թէ Մոսկուա կը ձգտի «Ռատիկանական ուժեր» ղրկել Պաղեստին, բաժանումին գործադրութեան հսկելու պատրուակին տակ:

Մեր գործը չէ պաշտպանել այս տեսակէտներէն մէկը կամ միւսը :

Նոյնպէս, սխալ խորհրդածութեանց մէջ չթափառելու համար, պէտք ծանրանանք միայն, պաշտօն. անձնաւորութեանց յայտարարութիւններուն, հրէական եւ արաբ. մամուլի հրատարակութիւններուն, ու մանաւանդ այն դէպքերու վրայ, որոնք կրնան լոյս սփռել Խ. Միութեան հետապնդած քաղաքական նպատակներուն շուրջ:

Անցողակի արձանագրենք այս առթիւ, որ Խ. Միութեան նոր քաղաքականութիւնը — բաժանում Պաղեստինի — ծանր անդրադարձումներ ունեցաւ արաբական աշխարհին մէջ:

Բողոքն ու զայրոյթը աննկարագրելի սահմաններու հասան: Արաբական բոլոր մայրաքաղաքներուն մէջ, ամբոխը կատաղի յարձակումներ կատարեց համայնավար ակումբներու վրայ: Բողոքի ցոյցեր կատարուեցան խորհրդային հիւպատոսարաններու առջեւ: Խորհրդային թերթեր ու գրքոյկներ հրապարակաւ հրկիզուեցան ու համայնավար կուսակցութիւններ օրէնքէ դուրս հռչակուեցան արաբական բոլոր երկիրներու մէջ :

Այս բոլորին մէջ, ուշագրաւը այն էր, որ համայնավար ուղեգիծ ունեցող թերթեր, շփոթ կացութեան մը մատնուած, չէին կրնար պաշտպանել եւ արդարացնել արաբական հանրային կարծիքին առջեւ, Խ. Միութեան հրէասէր քաղաքականութիւնը :

Եւ այսպէս, կարճ ժամանակի մը համար, համայնավար քարոզչական մեքենան կը դատապարտուէր կամաւոր լռութեան :

Կեդրոնէն (Մոսկուա) անհրաժեշտ ցուցմունքները ստանալէ վերջ սակայն, արաբական համայնավար կուսակցութիւնը կը խզէ լռութիւնը եւ հաւատարիմ իր աւանդական գործելակերպին, գաղտնի թռուցիկներով կոչ կ'ուղղէ «Արաբ յառաջդիմական երկիրներուն, գործակցելու Հրեայ յառաջադէմ ժողովուրդին հետ, ի խնդիր Պաղեստինի ազատագրութեան անգլեւամերիկեան աշխարհակալ ուժերէն »:

Հաւատարիմ համայնավար աւանդական գործելակերպին ըսինք, որովհետեւ, ինչպէս միշտ, Պաղեստինի հարցին մէջ ալ, համայնավար կուսակցութիւնը չէր վարաներ գոյն ու կերպարանք փոխելու ի սէր համաշխարհային յեղափոխութեան: Ամիսներ ամբողջ, թութակի նման կրկնելէ վերջ, թէ Խ. Միութիւնը պաշտպանն է արաբական երկիրներու դատին, հրեայ սիոնականները նկատելէ վերջ Ամերիկայի յառաջապահները Միջին Արեւելքի մէջ, եւ անդադար սրբազան պատերազմ (ճիհատ) պահանջելէ յետոյ Հրեաներու դէմ, նոյն այս կուսակցութիւնը, անմիջապէս լեզու կը փոխէր եւ Հրեան կը հռչակէր յառաջադէմ ժողովուրդ: Դաշնակից արաբ ազգերուն :

Ինչո՞ւ այս արագ դիմաշրջումը :

Սուրիոյ կառավարական անկախ օրկան, «Էլ Նասըր»ի (Ցաղթանակ) խմբագիրներէն Ահմէտ Ասսէ, որ բաժանումի քուէարկութեան ընթացքին կը գտնուէր Նիւ Եորք, իբրեւ անդամ սուրիական պատուիրակութեան, Դամասկոս վերադարձին հետեւեալ տողերու մէջ կ'ամփոփէր Խ. Միութեան դիրքը Պաղեստինի հարցին մասին.—

« Կասկածէ դուրս է, որ Խ. Միութիւնը իր երկու մեծ մրցակիցներուն նման (Անգլիա եւ Մ. Նահանգներ) կը հետապնդէ աշխարհակալական եւ նուաճողական ծրագիրներ: Ժամանակ մը փառաբանելէ վերջ արաբական երկիրներու ազատագրական պայքարը անգլեւֆրանսական աշխարհակալութեան դէմ, ինքզինք փոքր երկիրներու անկախութեան ախոյեան հռչակելէ վերջ, այսօր առանց ամչնալու մեղսակից կը դառնայ անարդարութեան մը, որ աննախընթաց է պատմութեան մէջ: Խ. Միութեան նենգ քաղաքականութիւնը հրապարակ կ'ելլէ իր իրական, ցարական դիմագիծով:

« Տարակոյս չկայ թէ Ամերիկայի քաղաքականութեան ղեկը վարող հրեայ մեծահարուստ արդիւնաբերողներու գաղտագողի այցելութիւնները անծպիտ Կրոմիքոյին՝ մեծ դեր մը ունեցան համայնավար Ռուսիոյ քաղաքականութեան փոփոխման մէջ: «Ստոյգ աղբիւրներէ մեր ստացած տեղեկութիւններէն դատելով, հրէական գործակալութիւնը քաղաքական կարեւոր զիջումներ ու շռայլ խոստումներ ըրած է Խ. Ռուսիոյ»: Նախագահ Թրումըն, ընտրական հաշիւներէ մղուած անուղղակի կը քաջալերէ համայնավարութեան տարածումը Մ. Արեւելքի մէջ: Բաժանում: Ահա ահազանգը :— Հրէաստան Մ. Արեւելքի փոքր Մոսկուան»: (Էլ Նասըր 10/17 Փետրուար 1947):

Արաբ լրագրողի գրչին տակ երեւան կուգայ կարեւոր յայտնութիւն մը.— Կը պարզուի, որ գաղտնի բանակցութիւններ տեղի ունեցած են Հրէական Գործակալութեան եւ Խ. Միութեան միջեւ :

Թէ ի՞նչ հարցերու շուրջ դարձած են այդ խօսակցութիւնները ու ի՞նչ զիջումներ կատարած է Հրէական Գործակալութիւնը, պատասխանը կը թողունք հրէական օրկանի մը, մեր վաղուան թիւով :

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Պաղտատի գաղութը 1915էն առաջ

1913 — 1915ին, Պաղտատի հայ գաղութը կը բաղկանար մօտաւորապէս եօթանասուն ընտանիքներէ յիսունը բնիկներ, մնացեալը եկուորներ՝ Խարբերդէն, Տիգրանակերտէն, Կեսարիայէն, Բաղէշէն, Սղերդէն: Եկուորները բոլորն ալ արհեստաւորներ էին դեղագործ, դերձակ, կօշկակար, երկաթուղիի պաշտօնեայ ու նաեւ քանի մը ուսուցիչ — ուսուցչուհիներ :

Բնիկները մեծ մասամբ ունեւոր էին, կալուածատէր, հողատէր, բուրդի ու գորգի վաճառական, կային նաեւ մէկ երկու իրաւաբան, դեղագործ ու բժիշկ, մէկ քանիներն ալ Օսմանեան դրամատան կարեւոր պաշտօնեաներ էին: Բնիկներէն ոմանք անգլիահպատակ էին, մէկ երկուքը ռուսահպատակ, մնացեալները Օսմանեան հպատակ:

Այն բարի օրերուն, բարի էին նաեւ տեղացի Հայերը, հիւրասէր, նուիրաբերող ու ազգասէր աւելորդ է ըսել որ իրենց ազգասիրութիւնը կը կայանար դուրդուրալ հայ վարժարանին ու հայ եկեղեցիին վրայ ու այնքան ալ արդէն գնահատելի ու գովելի էր մայր հայրենիքէն խիստ հեռու ինկած այդ փոքրիկ գաղութին համար:

Հակառակ փոքր գաղութ մը ըլլալուն, Պաղտատի Հայերը ունէին երկու եկեղեցի եւ երկու նախակրթարան, մին Զապէլեան (աղջկանց) միւսը Թարգմանչաց (մանչերու): Աշակերտ — աշակերտուհիներու թիւը կը հասնէր հարիւրի:

1913 — 1914 թուականներուն, ազգ. վարժարաններու տնօրէնն էր Պ. Սեպուհ Փափազեան, շնորհիւ իր թելադրութեան ու շնորհիւ այն ատենուան թաղականութեան եռանդուն անդամներուն, հանգուցեալ Խաչիկ Պետրոսեանի, Սարգիս Իզմիրեանի, Յակոբ Ստեփանեանի, առաջին մանկապարտէզը բացուեցաւ 1913 Նոյեմբերին որուն որպէս վարիչ հրաւիրուեցաւ Պուլկարիայէն Տիկ. Փերուզ Փափազեան: Պաղտատի համար մեծ նորութիւն մըն էր մանկապարտէզի բացումը որը մեծ յաջողութիւն գտաւ: Պետութիւնն անգամ, այն թուականներուն դեռ մանկապարտէզներ բացած չէր :

Պաղտատի այսօրուան հայ երիտասարդները, գրեթէ բոլորն ալ, բժիշկ, ատամնաբոյժ, դրամատան պաշտօնեայ, առեւտրական, անցած են այդ անդրանիկ մանկապարտէզի սեմէն :

Չեմ կրնար չյիշել անունը, Պոլսոյ Շահնազարեան վարժարանի անդրանիկ շրջանաւարտներէն Միհրան Սվաճեանը, ինքն է եղած առաջին իսկական կրթական մշակը Պաղտատի մէջ, վարժարանէն ներս զարկ տուած է հայերէն ու ֆրանսերէն լեզուներուն, իր ջանքերով յաջողակ աշակերտները պաշտօններ գտած են Օսմ. դրամատան մէջ, հիմնած է Ասքանազեան ընկերութիւնը որուն անդամներու թիւը կը հասնէր յիսունի, այդ ընկերութեան գրադարան ընթերցարանին համար յատուկ սենեակ տրամադրուած էր Ազգ. Առաջնորդարանի շրջափակին մէջ, գրադարանի գրքերու թիւը մօտաւորապէս 500էր, մեծ մասամբ վէպեր: Առաջին մեծ պատերազմէն մօտ տասը տարի յետոյ, այդ ընկերութիւնը քայքայուեցաւ ու գիրքերն ալ ցիր ու ցան եղան :

Պաղտատի հայ թեմը կապուած էր Էջմիածնի ու մինչեւ այսօր ալ կը շարունակէ կապուած մնալ Մայր Աթոռին: 1914ին, թեմին առաջնորդն էր Պոլսեցի ծերունի եպիսկոպոս մը, Մովսէս Կիւմրիկճեան, առաջին համաշխարհային պատերազմէն քիչ առաջ մեկնեցաւ իր ծննդավայրը ու հոն վախճանեցաւ, Կիւմրիկճեանին յաջորդեց Փառէն Ծայրագոյն վարդապետ, այժմ եպիսկոպոս Կիլիկիոյ թեմին մէջ: 1915ի փոթորկալից օրերուն, Փառէնը եղաւ անփառունակ առաջնորդ մը, թոյլ եւ օրուան պահանջներուն բոլորովին անհամապատասխան: Կարծեմ իր պաշտօնավարութիւնը տեւեց երեք տարի, իրմէ վերջ Պաղտատի առաջնորդական աթոռը դրաւեցին յաջորդաբար, Եպիսկոպոսներ՝ Մուշեղ Սերոբեան, Գարեգին Այվազեան, Արսէն Ղլճեան վարդապետ, Գարեգին եպիսկոպոս Տրապիզոնի եւ վերջապէս բոլորիս ծանօթ եպիսկ. Մանասեան, որու հեռացումէն վերջ՝, թեմը կը կառավարուի տեղապահ քահանայով :

1915ի հայկական մեծ ողբերգութեան ընթացքին, Պաղտատի փոքրիկ հայ գաղութն ալ իր զոհերը տուաւ, դէպի Ռաս էլ Այն, Տէր Զօր աքսորուեցան աչքի զարնող հետեւեալ հայրենակիցները — Միհրան Սվաճեան, Գառնիկ Գույումճեան, Դաւիթ Թադէոսեան, Նշան Փափազեան, Բարսեղ Կիւլպէնկեան, Գրիգոր Իսքէնտէրեան, դերձակ Խորէն: Դեղագործ մը որու անունը կը վրիպի յիշողութենէս :

Ասոնց աքսորը երկար չտեւեց, բնիկ Պաղտատցի, մեծահարուստ, խելացի ու ազդեցիկ Տիկին Սառա Թադէոսեան, դիմեց գերման հրամանատար Ֆօն Տէր Կոլց փաշային ու շնորհիւ այս վերջինի միջամտութեան, աքսորուածները կրկին Պաղտատ վերադարձուեցան, բացի հինգ հոգիէ որոնք յաւիտենապէս իրենց աչքերը փակած էին աքսորավայրի մէջ :

1913 — 1914 թուականներուն, Պաղտատի Ազգ. վարժարաններու կրթական մշակներէն, Սեպուհ, Գուրգէն, Վիքթորիա Փափազեաններ (Խարբերդէն), Բերուզ Փափազեան (Պուլկարիայէն), Սարգիս Շահինեան (Խարբերդէն), Դաւիթ Ռշտունի (Բաղէշէն), Սարգիս Ֆարըշեան (Տիգրանակերտէն) :

Իսկ այսօ՞ր:

Երեսուն եւ հինգ տարի վերջ, երբ կը բաղդատեմ Իրաքի հայ գաղութի ներկայ վիճակը հին օրերու փոքր գաղութին հետ, այնքան ալ մխիթարական չեմ գտներ :

Քէրքուք, Մուսուլ, Պասրա, Հապանիէ, Խանաքին իրենց վարժարաններուն համար ուսուցիչ կը խնդրեն ու չեն կրնար գտնել, արտասահմանէն բերել ալ խիստ մեծ դժուարութիւններու կը հանդիպի: Մօտ քսան տարի է, Քէրքուքի նման կարեւոր գաղութ մը առանց քահանայի կը մնայ ու հայ ննջեցեալը կը թաղուի ասորի քահանայի մը կողմէ: Բայց որ մէկը թուեմ, այնքան շատ են ցաւերն ու չարիքները այս գաղութին ու այդ ցաւերուն մէջ, իսկապէս մխիթարական է ու սփոփիչ՝ «Գոյամարտ»ի երեւումը :

(Գոյամարտ)

ԲԺ. ԳՈՒՐԳԷՆ Ն. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Մեծ եւ խռովայոյզ

ԱՆԳԱՐԱՅԻ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Պոլսոյ թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները (30 Դեկտեմբեր).—

Ցաւալի դէպք մը պատահեցաւ Դեկտեմբեր 29ին Ազգ. Ժողովին մէջ, երբ վիճաբանութեան դրուած էր պետական միամսեայ նախահաշիւը եւ ջիղերը բաւական գրգռուած էին։ Ժողովականները կը քննադատէին կառավարութիւնը եւ Հալք կուսակցութիւնն ու մթնոլորտը ելեկտրականացած էր։ Անկախ — դեմոկրատ երեսփոխան Ահմէտ Թահթաքըլըճ քննադատեց մասնաւորաբար նախկին գործավարներէն Թահսին Պօշդանի եւ Ֆաիգ Քուրթօղլուի գործունէութիւնը։

Ֆաիգ Քուրթօղլու բեմ բարձրանալով ըսաւ.

—Մեր ընդդիմախօսին մականունը կը բացատրէ ամէն բան։ Թահթաքըլըճ կը կոչուի փայտէ սուր։ Իր կատարած քննադատութիւնները անճարակի մը հնարքներէն տարբերութիւն չունին։ Երբեմն բազմութեան մէջ կը տեսնէք մարդ մը, որ դաւաթ մը ցոյցկուտայ ժողովուրդին եւ վրան թաշկինակ մը ծածկելով կը կարծէ թէ մեծ գործ մը տեսած է։ Անճարարը աչքերու փոշի փչելու համար կը սկսի ճառախօսել նաեւ, եւ նիւթին հետ կապ չունեցող ցափրտուքներ արձակել։

Նոյն պահուն աղմուկներ լսուեցան, — Դուն քու գաղափարներդ ըսէ։

ՖԱԻԳ ՔՈՒՐԹՕՂԼՈՒ.— Թահթաքըլըճ կեղծ ըմբիշի մը երեւոյթը առած է։

ՆԱԽԱԳԱՀ.— Չափազանցութեան կ'երթաք եւ նիւթէն կը շեղիք։ Այս պայմաններուն տակ անկարելի է շարունակել վիճաբանութիւնները։

Աղմուկները աւելի շատցան.— Մի արտօնէք, կը պոռային աջակողմէն, լռեցուցէք, թող լռէ։

ՖԱԻԳ ՔՈՒՐԹՕՂԼՈՒ.— Իրեն շատ մը յանձնարարութիւններ ունիմ, թող մտիկ ընէ։ Անճարար մըն է, կեղծ ու պատիր մարգարէ մը։

ՁԱՅՆԵՐ.— Բարեկիրթ ըլլանք, ամօթ է։

ԹԱՀԹԱԳԸԼԸՃ (նստած տեղէն).— Անճարարը դուն ես, կեղծ մարգարէն ալ դուն ես։ Չափդ ճանչցիր։

Ահմէտ Թահթաքըլըճ ելաւ տեղէն եւ մինչեւ բեմ յառաջացաւ, բայց նախագահը ազդարարեց որ նստի, եւ ըսաւ.

— Նստեցէք, ժողովը կռուի դաշտ չէ, անդորրութիւնը կը խանգարէք, ձեզի պատիժ պիտի տամ։ Փոխադարձ յարգանքով խօսեցէք իրարու։ Ֆաիգ պէյ, դուք ալ անձնականութեան մի երթաք։

Թահթաքըլըճ դարձեալ խօսք առնելով ըսաւ. Ես երեք տարիէ ի վեր անդամ եմ այս ժողովին, եւ ժամանակս «Ֆէսթիվալ» խաղցնելով չանցուցի, ուրիշներուն նման։ Այս մականունս Թահթագըլճ է։ Այս անունը Ուշագէն կուգայ եւ պատմութեան անցած է իր հերոսական քաջագործութիւններով։ Բայց մենք ալ փոխարդարենք Քուրթօղլուին։ Մականունէն յայտնի է, Քուրթօղլու։ Երեք տարի «Ֆէսթիվալ» խաղցուց, եւ գիտէ՞ք թէ ինչ ըրաւ։ Ճիշդ իր ըսածին պէս կեղծ ըմբիշներու եւ վահանակիր դիւղացիներու հագուստներ հագցուց մարդոց։ Քուրթօղլուի կեանքը ծայրէ ի ծայր լարախաղացութիւն է։

ՁԱՅՆԵՐ.— Տէր նախագահ, այստեղ անճարարներու կրկէսի վերածուեցաւ։

ԹԱՀԹԱԳԸԼԸՃ.— Իրաւունք կուտամ հիմա այն մտերիմներուս որոնք զիս զգուշացուցին երբ առաջին անգամ երեսփոխան եղայ։ Այս բեմը շատ փորձանաւոր է, ըսին, ջանա որ վտանգներէ զերծ մնաս։ Իրաւունք ունին եղեր։ Էյ Թուրք պաշտօնեաներ, հիմա կ'ըմբռնեմ որ ձեզ ինչու կը ծափահարեն, պարզապէս անոր համար որ ձեր ազատութիւնը չահագործելով ողորմութիւն հայցեն իրենց օգտին համար։

Յուզումը եւ ջղագրգռութիւնը իր գագաթնակէտին հասած էր։ Հալքեան երեսփոխաններէն շատեր դրրոցներուն կը կը զարնէին, կը պոռչտային, ուրիշներ յառաջացան մինչեւ նախագահական ամպիոնը եւ սկսան պոռպռալ։ Ալի Րիզա Արթունգալ եւ Ահմէտ Ուլուս ըսին.—Խօսքդ ետ առ, կը նախատէ մեզ։ Ահմէտ Զընար իր բամբ ձայնով աղաղակեց.— Կեցցես Ահմէտ, շատ ապրիս։

Նախագահը կը ջանար երկու կողմերը հանդարտեցնել, Թահթաքըլըճ կը ջանար շարունակել խօսքը, օգտուելով պատահական դադարներէն։ Մինչ այդ պոռչտուքները կը կրկնուէին.— Խօսքդ ետ առ, յետս կոչում ըրէ։

Նախագահը տասը վայրկեանի համար դադրեցուց նիստը, քննելու համար ատենագրութիւնները եւ ճշդելու թէ Ահմէտ Թահթաքըլըճ ինչպէս նախատե՞ց Հալք կուսակցութիւնը։

Թահթաքըլըճ կ'իջնէր բեմէն, երբ Հալքեան երեսփոխաններու յարձակումին ենթարկուեցաւ։ Կռիւ, ծեծկուուք եւ գոռում գոչում սկսաւ ամէնուն աչքին տակ, Հալքեան երեսփոխան Շէրիֆ Ուլուդ ուժգին ապտակ մը իջեցուց մէկէն ի մէկ Ահմէտ Թահթաքըլըճի ծոծրակին, Շահին Լաչին, Ահմէտ Զընար եւ Ահմէտ Օկուզ փութացին Թահթաքըլըճի օգնութեան։ Հալքեաններէն ալ միջամտեցին կռիւին եւ այսպէս կռուփի հարուածներ, հրմշտուքներ եւ ընդհ. խառնաշփոթ մը ծայր տուին։ Թահթաքըլըճ, Շէրէֆ Ուլուղ եւ Ահմէտ Զնար գետին տապալեցան։ Դեմոկրատներէն Ճէլալ Պայար անկախներէն Ճիհատ Պապան, եւ Հալքեաններէն շատեր կը ջանային բաժնել կռուողները։

Ահմէտ Թահթաքըլըճ դուրս ելաւ ի վերջոյ դռնէ մը, մինչ Ահմէտ Օկուզ կը պոռար իր ամբողջ ուժով.

— Մեռցուցէք Թուրք երիտասարդութիւնը, մեռցուցէք տեսնենք։

Ի վերջոյ, Հալքեաններու մեծամասնութեամբ որոշուեցաւ երեք նիստի համար Ազգ. Ժողովէն վտարել Թահթաքըլըճը, բայց շատեր բողոքեցին։ Այս պայմաններուն տակ ընդունուեցաւ աժամեայ պատիժն։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մասին ճառ մը խօսելով, ամերիկուհի Մէրի Էտիկնա, որ ատենին Անատոլու գտնուած է, առաջարկեր է քրիստոնեայ դարձնել Իսլամները։ Ըսած է նաեւ թէ Թուրքիոյ երախաներուն 3/4ը կը մեռնի։

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԻՇՏ ՆՈՐԸՆԾԱՆԵՐ

Թղթատարի անկանոնութեանց պատճառով, դժբախտաբար շատ ուշ ստացանք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

ԱՅՆՃԱՐ (Լիբանան).— Նոյեմբեր 21ին մեծ շուքով տօնուեցաւ «Դաշնակցութեան Օր»ը Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին մէջ։ Ներկայ էր խուռներամ բազմութիւն մը։ Կը նախագահէր ընկեր Հայկ Պալեան։ Օրուան գլխաւոր բանախօսն էր ընկեր Վ. Վալադեան։ Խօսեցաւ նաեւ ընկեր Գ. Գուտուլեան։ Հանդէսէն վերջ կնքահայրութեամբ ընկեր Հայկ Պալեանի տեղի ունեցաւ 24 պատանիներու եւ 16 երիտասարդներու երդման արարողութիւնը։ Ուրեմն Հ. Յ. Դ. շարքերուն վրայ աւելցան 40 նորընծաներ, Այնճարի մէջ։

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Կիրակի, 28 Նոյեմբեր, Ժողովրդային Տան մէջ տեղի ունեցաւ համալսարանական ուսանողներու երդման արարողութիւնը։ Ներկայ էին Լիբանանի Կեդր. Կոմիտէին անդամները եւ բազմաթիւ մտաւորական ընկերներ։ Երդման արարողութեան կնքահայրն էր ընկեր Վահան Փափազեան (Կոմս), որ ծանրացաւ ուսանողութեան դերին վրայ։ Ճառէն վերջ, 15 ուսանողներ անդամագրուեցան կուսակցութեան։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Ի ՊԱՏԻՒ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ.— Պէյրութի մէջ Դեկտեմբեր 19ին, Օփերայի ընդարձակ սրահին մէջ խուռն բազմութեան մը ներկայութեան կատարուած է մեծարանքի ցոյց մը Ա. Ահարոնեանի մահուան առթիւ։ Հանդիսութիւնը որ կազմակերպուած էր նախաձեռնութեամբ «Համազգային»ի վարչութեան, բացուած է Գ. Գիւդալեանի կողմէ։ Օր. Գեղարփի Տէր Մելքոնեան արտասանած է խոր յուզումով Ա. Ահարոնեանի «Արաքս»ը։ Տիկին Հուրի Իփէկեան — Աղասեան կարդացած է գեղեցիկ ճառ մը նուիրուած Ահարոնեանի գրագէտին եւ անոր ստեղծագործական տաղանդին։ Այս առթիւ ժխտած է շատերու այն պնդումը թէ Ահարոնեան եղած է սուգի եւ վշտի երգիչը։ Վիպականութիւն չէ դատածանոր այդպէս կարծուած գործերուն մէջ, այլ միայն Հայոց աշխարհի ձայներուն արձագանգը՝ գրագէտի սրտին մէջ։

« Գուսան » երգչախումբը ղեկավարութեամբ երաժիշտ Բ. Կանաչեանի երգած է «Զիդ դու քաշիր», «Սարերի վրով գնաց»ը եւ «Անձրեւ եկաւ»ը։ Արտասանած է Պ. Խաչիկ Արարատեան, Տիկ. Զ. Շանթ երգած է «Քնիր իմ բալիկ»ը։ Ընկեր Կ. Սասունի պատկերացուցած է Ահարոնեանը իբրեւ հանրային գործիչը եւ քաղաքական մարդը։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Երեք շաբթուան դադարէ մը վերջ, մեր մարզիկները այս կիրակի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին՝ Atlanticի վրայ պիտի մրցին Promotion d'Honneurի ախոյեանութեան համար, Marignanի օդանաւորդային զօրաւոր խումբին դէմ։

Առաջին մրցումին Հ. Մ. Ը. Մ.ը հազիւ կրցաւ հաւասար դալ Marignanի մէջ։ Այս անգամ մրցումը պիտի ըլլայ աւելի հետաքրքրական, Marignan զօրացած նորանոր ուժերով՝ պիտի փորձէ ամէն գնով շահիլ յաղթութիւնը։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի վիրաւոր մարզիկները այժմ ապաքինած ըլլալով, իրենց մուտքը պիտի գործեն Marignanի դէմ։ Ուրախութեամբ պիտի տեսնենք կրկին Պ. Ժանօ Օհաննէսեանի վարպետ խաղարկութիւնը եւ զօրաւոր հարուածները։

Կը յուսանք թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի 1949ի տարեշրջանի առաջին խաղարկութիւնը պիտի պսակուի գեղեցիկ յաղթանակով մը։

Վ. Շամլեան

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (69)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՍԿՍԻ ԿԱԶՄՈՒԻԼ ԹՈՐՈՍԻ ԵՐԿԻՐԸ

Այն եռանդով շուտ մը հասան Թշնամիին բանակը որ հազիւ դեռ քունը կը թօթափէր եւ կը խլրտէր. երբ երեք հազար հոգիի աղաղակը օդը թնդացուց եւ սուրերը ձեռուրնին՝ կատաղի խումբ մը այրած՝ մրկած՝ արեւէն սեւցած՝ սատանաներու պէս անոնց մէջն ինկան եւ սկսան կոտորել, սոսկալի վայրկեան մը եղաւ ուր անոնց համար վերը գրեթէ հասած կարծեցին։

Բայց անոնք թիւով կրկին էին քան Հայերը, ուստի վերջապահ խումբը կրցաւ փաղանգ մը կազմել եւ փախչողներուն պատսպարան ըլլալ եւ ժամանակ տալ որ ինքզինքնին գտնեն եւ խմբուին պատերազմի, այս որ տեսաւ Թորոս քաջակորով խումբ մը իրեն միացուցած ինկաւ սաստկութեամբ աս փաղանգին վրայ որպէսզի կանոնաւորուած նահանջի մը տեղի չտայ։

Երկու կողմէն ալ արիւնը գետի պէս սկսաւ վազել, նիզակներ կը կոտրտուէին, վահաններ կը ջախջախուէին, սուրերու բեկորներ կը թռչտէին, մինչեւ որ դեռակազմ փաղանգը ցրուեցաւ եւ Յոյներուն խումբերը ցան ու ցիր սկսան փախչիլ, իրենց կոտորածը շատ աւելի պիտի ըլլար եթէ Հայոց խումբը յոգնած չըլլար, բայց Թորոս դարձեալ չկեցաւ, այլ հեծնելով իր արաբ ձիուն վրայ, իր ան փոքրիկ հեծելազունդը առած, երկու երեք ժամու միջոցին կը ջարդէր՝ կը հալածէր փախստականները։

Եւ թերեւս չէր դադրեր զինք հալածելէն մինչեւ Տարսոնի դռները, եթէ յանկարծ ամպի պէս փոշի մը երկինք բարձրանալով հեռուէն չիմացնէր իրեն թէ հեծելազունդ մեծ խումբ մը օգնութեան կը հասնէր Թշնամիին. աս խումբը որ Լամբրոնի կողմէն կուգար, կ'իմացնէր Թորոսի թէ որո՞նք էին եկողները, ուստի խոհեմութիւն սեպեց ետ դառնալ, բաւական համարելով եղածը։

Երկու հազարի չափ մարդ կորուսած էր Թշնամին. իրեն կորուստն ալ հինգ հարիւրէն աւելի էր, մեռած եւ վիրաւոր. մեռելները պատուով թաղել, վիրաւորները այն գիշեր ճամբայ հանել, որպէսզի իրենց ընտանեաց քով դարմանուին եւ ցերեկուան արեւու ճառագայթներէն չնեղուին, իր առաջին գործն եղաւ, նոյնպէս մեռածներու ընտանիքին եւ վիրաւորներուն աւարին ընտիր մասը նախ բաժնել հանեց անոնց՝ որ իրենց արիւնը թափած էին քաջութեամբ պատերազմելով։

Անկից վերջը արդարութեամբ բաժնեց աւարը պատերազմողներու, իսկ իրեն ամենէն բան մը չպահելով զարմացուց ամէնքը։ Այն գիշերը Թշնամիին բնակած տեղը անցուցին զինուորները։

Երկրորդ առաւօտուն կանուխ Ատանա քաղաքը պաշարել տուաւ Թորոս եւ հազար ոսկիի տուրք մը ձգեց քաղաքին վրայ ժամուան մը միջոց թողլով, եւ երբ պահանջածն առաւ, վերցուց բանակը ու եկաւ Մամեստիա, ուր տեսաւ թէ իրեն կը սպասէին Բարկէնի հետ Եփիմէ եւ Դինիոս։ Ուր փառաւոր յաղթանակի մուտք մը իրեն պատրաստեր էին։

Արդէն իր անունը քանի մը օրուան մէջ բոլոր Կիլիկիա եւ աւելի հեռու տեղուանք սկսեր էր տարածուիլ ու Լեւոնի որդիին դարձը՝ Հայերուն ուրախութիւն եւ օտարներուն երկիւղ դառնալ։

ԾԵՐԵՆՑ

տալրել մահապարտութեան եւ անձնասպանութեան միջեւ: Մենք չենք վարանիր ընտրել երրորդ ելք մը,— պահպանել խորհրդարանական դրութեան բնական կանոնները: Մենք այնքան սուղեր ունինք որ մեր միտքէն չանցնիր պատերազմը: Անկարգութիւնը կը սպառնայ մեզի եւ պարտաւոր ենք միանալ: Մեզ կը լսեն երբ գիտնանք միանալ: Վկայ՝ Ռուրի մասին տրուած վերջին որոշումը»:

Համբապետութեան Խորհուրդին մէջ ալ, վերընտրուեցաւ նախագահը, Պ. Մոնէրվիլ, որ արմատական է ինչպէս Էռիօն եւ վարչապետը:

ՖԱՆՐԱԿՇԻՌ ՀՈԳԵՐ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը նոր տագնապի մը մատնուած է, իբրեւ հետեւանք ապրուստի սղութեան եւ բանուորական խլրտումներու: Խորհրդարանին մէջբուռն յարձակումներ կը սպասուին ձախէն (համայնավար) թէ աջէն (զօր. տը Կոլի կուսակիցներ): Իր մեծամասնութիւնն ալ շատ հաստատուն չէ: Եթէ ելք մը չգտնուի, տնտեսական – ելմտական վերակազմութեան ծրագիրներն ալ պիտի ձախողին:

Համայնավարները գործի ձեռնարկած են արդէն, հրամայելով Փարիզի 200.000 մետաղագործական բանուորներու որ 25 % յաւելում պահանջեն: Տը Կոլի կուսակիցները կը ծանուցանեն թէ ժողովներ սկսած են գումարել «ազգին պաշտպանութեան համար», ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, պարզելու համար կառավարութեան արտաքին եւ ներքին քաղաքականութեան աղետալի հետեւանքները:

Կառավարական մեծամասնութեան անդամներէն կարեւոր խմբակցութիւններ կը պահանջեն վերաքննել Ֆրանսայի զինեալ ուժերու վերակազմութեան ծրագիրները, նոր քաղաքականութիւն մը վարել գիները իջեցնելու համար, կրճատել վարչական ծախքերը եւ լեզու գտնել զօր. տը Կոլի հետ: Այս խմբակցութիւնները կը վախնան որ ներկայ քաղաքականութեան հետեւանքով ջախջախիչ յաղթանակներ չահին համայնավարները եւ տը Կոլի կուսակիցները, յառաջիկայ մարտին, նահանգային ընտրութեանց առթիւ:

★ Վերջին լուրերու համաձայն, վարչապետը ճառ մը պիտի խօսի քանի մը օրէն, բացատրելով աշխատավարձքի յաւելման անպատեհութիւնները: Շատ մը նախարարներ նոյնիսկ անարդար կը գտնեն յաւելման պահանջները: Կառավարութիւնը համոզուած է թէ ընկերային խլրտումներ չեն կրնար ծագիլ, աշխատաւորները յոգնած ըլլալով երկու տարուան յաջորդական գործադուլներէն: Հետեւաբար կ'ուզէ ներկայ աշխատավարձքերը անփոփոխ պահել գոնէ մինչեւ գարուն, երբ կը յուսայ ընդհանուր բարւոքում մը, եթէ ոչ գիներու անկում:

ԱՆԳԼԻԱ ՄՏԱՀՈԳ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԱՍԻՆ

Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ առջի օր, բացատրելով թէ Պաղեստինի վերջին դէպքերը «ծանր վտանգ մը կը կազմեն Միջին Արեւելքի ապահովութեան եւ խաղաղութեան համար»:

Իր յայտարարութեան համաձայն, այս պարագան պիտի ազդէ ոչ միայն Մեծն Բրիտանիոյ, այլ եւ ամբողջ Արեւմտեան Միութեան վրայ, եթէ կացութիւնը չբարւոքի: «Անհրաժեշտ է դերագոյն ճիգ մը փորձել, ապահովելու համար խաղաղութիւնը համաձայն Ապահովութեան Խորհուրդի որոշումներուն: Բրիտանական կառավարութիւնը կը վերապահէ իր դիրքը ապագայի մասին: Հետեւաբար կ'ուզէ լռութիւն պահել, չվնասելու համար Հողղոսի մէջ կատարուած բանակցութեանց»:

Իրազեկներու կարծիքով, Անգլիա թոյլ պիտի չտայ որ Միջին Արեւելքն ալ դառնայ համայնավարական աքլորամարտի դաշտ մը, ինչպէս Չինաստանը եւ հոլանտական Հնդկաստանը:

★ Իսրայէլի կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղելով, կը գանգատի թէ «Մեծն Բրիտանիա սպառնալից դիրք մը բռնած է Իսրայէլի հանդէպ» եւ կը պահանջէ որ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը քննութիւն կատարէ: Ծանուցագիրը կը բողոքէ անգլիական զինուորներու առաքման դէմ:

ԿՐԻՓԻ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԻՆ ԴԷՄ պայքարելու համար Փարիզի ընկերային Ապահովագրութեան վարչութիւնը վեց միլիոն ֆրանք տրամադրեց հանրային խնամատարութեան: Գումարը մեծ մասով պիտի ծախսուի մանուկները խնամելու համար: Անթելով կոչ մը ուղղուեցաւ հիւանդապահներու եւ բժիշկներու, որպէսզի Լիոն երթան, ուր բնակչութեան 10 %ը վարակուած է, ինչպէս Մէցի մէջ: Թերթերը կը գրեն թէ 40.000 հիւանդներ լեցուած են Փարիզի հիւանդանոցներուն մէջ: Հանրակառքերու եւ մեթրոյի աշխատաւորներն անդամ վարակուած են, 20% համեմատութեամբ: Մահերու թիւր աննշան է տակաւին:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը ելք մը կը փնտռէ, հաշտութիւն կնքելու համար: Կարմիրները գրաւեցին Թիէնցինը: Կռիւները կատաղօրէն կը շարունակուին, Նանքինը գրաւելու համար:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերուն հետ կը տօնէ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ:

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 13ԻՆ

Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Sociétés Savantesի մէջ:

×

ՊՈՄՈՆԻ մասնաճիւղը կը տօնէ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16ԻՆ, կէսօրէ վերջ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

●

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ Կ. Խաչի մասնաճիւղը կը տօնէ, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, Պ. Ց. Կօչկակարեանի մեծ կառատան մէջ, (11 Ave. Gambetta): Կը ներկայացուի «ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ» (մէկ արար) թատերգութիւն: Ծոխ յայտագիր, պիւֆէ: Աւանդական տօնածառ եւ կաղանդի նուէրներու բաշխում: Մուտքը ձրի է:

Հ.Յ.Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ վարչութիւնը հրապարակաւ իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Տիկին Odette Միքայէլեանի (Ֆրանսուհի), որ ընկոյզի տախտակի մը վրայ գեղեցկօրէն քանդակելով Դաշնակցութեան զինանշանը, նուիրած էր Թանգարանին, իբրեւ սրտագին յիշատակ մը իր սիրած կազմակերպութեան:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Հայ Արենուշներու տարեկան ցերեկոյթը ԱՊՐԻԼ 3ԻՆ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Քաղաքապետ'Իթալիայի մէջ: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Խանասոր» խումբի հանդէսը, Յունուար 30ին: Մանրամասնութիւնները յետոյ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տօնէլեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

Պ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏՕՆԷԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՄԹՐԱԶՊՈՒՐԿԷՆ Յովհաննէս Քարուկեան կը փնտռէ Գարեգին Քարուկեանը, Բինկեանցի որ պատերազմէն առաջ Ուրմիա (Իրան) կը գտնուէր, հետեւեալ հասցէով.— Սէնկէր Պուլը խան Շամաչա Աւչալիմ:

ԿԸ ՓՆՏՌԵՄ հօրեղբօրս տղան՝ Գրիգոր Շօթիկեանը, որ 1924էն ի վեր կորսուած է, կը կարծուի ըլլալ Պաղեստին: Տեղեկացնել.— Արամ Շօթիկեան, 32 rue Jean Eymare, Gap. (H. A.):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Փարիզի Հայոց Աղքատախնամ ընկերութեան վարչութիւնս՝ ջերմօրէն շնորհաւորելով Պ. Վարդանեանի եւ Օր. Մարտիրոսեանի ամուսնութիւնը, շնորհակալութեամբ կը յայտնէ թէ այդ առթիւ, իբր նուէր տացած է 6100 ֆրանքի գումար մը, հաւաքուած Տիկին Մարտիրոսեանի բնակարանին մէջ:

ՏԷՍԻՆԷՆ Տէր եւ Տիկին Վ. Հիւսեան եւ զաւակները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն հայրենակից Տէր եւ Տիկին Տիգրան Մուրատեանին եւ զաւակներուն (Վիէն), Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Մուրատեանի (Վիէն) եւ Տէր եւ Տիկին Միհրան Մուրատեանի (Նօվէլ) իրենց սիրասուն զաւկին եւ եղբօր՝ ԳՐԻԳՈՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ (25 տարեկան) դառնակսկիծ վաղաժամ մահուան առթիւ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱԶԴԸ ԼՈՅՍ

Կ'ուզէ՞ք գեղեցիկ կազմով զարդարել

ՁԵՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Ամենադժուարին նրբաժաշակներն անգամ կրնան դիմել միայն մէկ հասցէի: Մէկ այցելութիւն իսկ կը բաւէ՝

PAYLAK GHIRAGOSSIAN

Relieur d'Art

45 rue des Petits - Carreaux Paris (2)

ԽՆՋՈՅՔ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պուլ. Օտտոյի «Խատիսեան» խումբի, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն 12.30, 230 Շըմէն տը լա Մատրակ Վիլ, սրահին մէջ: Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ժողովը՝ այս շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին Սուսիէթէ Սավանթի մէջ: Օրակարգ.— Նախորդ ժողովի շարունակութիւնը:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, դպրոցին սրահը (78 rue Rabelais): Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կը հրաւիրուին նաեւ Փոն տը Շէրիւի «Անդրանիկ» խումբին ընկերները:

ԱՐԾԻՒ ենթակոմիտէին ժողովը 15 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: (Պանեէօ Քաշան):

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին դպրոցի սրահը (78 rue Rabelais): Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՍԱՐՍԷԼ ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Վարդան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Առնուվիլի սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺՈՒԹԵԱՆ

կազմակերպած ընտանեկան մեծ պարահանդէսը, Յունուար 29ին, Վիլէօրպանի թաղապետական պարասրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԽՆՋՈՅՔ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը այս կիրակի օր, ժամը 3.30ին կազմակերպած է հայկական շատ հաճելի մթնոլորտի մը մէջ իր տարեկան խնջոյքը: Ծոխ պիւֆէ եւ համեղ աղանդներ, իր իսկ անդամուհիներուն ձեռքով շինուած:

Մուտքը ազատ է:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Յունուար, La Plage (ex salon Sabatier) շքեղ սրահներուն մէջ: (Les trois grandes salles):

Le Departement, Reseaux et centrales éléctriques des:

ATELIERS CHARLES MARTIN

99 Bld. Haussman, Paris (8)

DEMANDE: 1) Des monteurs électriciens spécialistes en lignes aériennes Haute et Basse Tension, pour ses chantiers de province.

2) Des monteurs électriciens spécialistes en cabine Haute Tension, branchements et interieur pour ses chantiers de la région parisienne et de province.

Ne pas se présenter, écrire seulement.

Pas spécialistes ou pas experimentés, s'abstenir.

ԲԱՑՈՒՄ ՄԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

59 րիւ Տիւնուառ,
Բացուած է Լիոնահայոց համար,
«Արաքս» քաֆէն, պառը տիպար,
Ուր վայելքներ զբօսարար,
Ժամանցներն են միշտ օգտակար,
Սրահ մ'ունի զուարթարար,
Խնջոյքները հոգեպարար,
Ջերմ մթնոլորտ ձմեռ – ամառ,
Կը գտնէք դուք այսօր եւ յար:
Փութացէք հոն հաւաքաբար,
Չի ըմպելիներ են կենարար:
Ախորժաբեր, մարմնողական,
Աղանդերներ են պատուական,
Հոս են զերթ «Արաքսն» անզուգական,
Համով հոտով արեւելեան:
Տէրն է ՆԻԿՈՂՈՍ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Vendredi 14 Janvier 1949 Ուրբաթ 14 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année Nº 5744–Նոր շրջան թիւ 1155 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԸ 1948ԻՆ

7.— ԱՄԵՐԻԿԱ

Գաղութներ ունինք որոնք ամուր փարած են իրենց բնակած հողին, յարմարած՝ միջավայրին պայմաններուն: Տեսակ մը «անշարժ կալուած»:

Այդ գաղութներուն գլուխը կը գտնուի Հիւս. Ամերիկան, որուն պատմութիւնը կը սկսի 1880ական թուականներէն:

Այսպէս, երեք սերունդներ իրար խառնուեցան այդ ափերուն վրայ: Եւ կապերը հետզհետէ թուլցան մէկ սերունդէն միւսը:

Ի՞նչ խօսք որ, ոչ միայն թոռները, այլեւ որդիները դժուար կը հասկնան հայրերու լեզուն: Իսկ հայրերէն շատ բան չէ մնացած արդէն...

Մեր գաղութը 25 տարեկան է տակաւին, եւ կը տեսնենք թէ ի՛նչ պատկեր կը ներկայացնէ, սերունդի փրկութեան տեսակէտով:

Ամերիկահայ գաղութը միայն տարիքով չէ որ կը տարբերի, այլեւ բարքերով:

Առաջին գաղթական բազմութիւնները — մանաւանդ անոնք որ գացին 1895 — 1905ին, յաջորդաբար կը կազմէին Հայր. Միութիւններ: Ոչ միայն մեծ կամ վեց նահանգներու, այլեւ անհամար քաղաքներու եւ գիւղերու անուններով:

Ծննդավայրի կարօտը՝ իր աւանդութիւններով, դարձաւ տեսակ մը կիրք:

Յետոյ տեղի ունեցան չէզոքացումներ, — «Վերաշինաց», «Հարազատ» եւայլն:

Եթէ վիճակագրութիւն մը կազմուէր, ապահովաբար մեր առջեւ պիտի պարզուէր Բաբելոնի պատմութիւն մը:

Ոչ համրանքը կարելի է ճշդել, ոչ ալ նիւթական – հաշուական գործառնութիւնները:

Եւ սակայն, ո՞վ պիտի համարձակէր ժխտել այս մեծ ու փոքրկազմակերպութեանց անսահման զոհողութիւնները՝ տարիներու ընթացքին: Զոհողութիւններ՝ որոնք իրենց համեստ ծննդավայրերէն փոխադրուեցան ընդհանրական հայրենիքին կամ անճար գաղութերու վրայ:

Այդ ոգին միեւնոյն ատեն օգնեց արթուն պահելու ազգային գիտակցութիւնը:

Այնպէս որ, Ամերիկայի մէջ հասակ նետած սերունդն ալ ներշնչուեցաւ, աւելի հաստատուն հիմերու վրայ դնելով եղբայրական, հայրենասիրական աջակցութեան աշխատանքը:

Առանց այս գործօնէութեան, դժուար թէ ունենայինք Նոր Խարբերդ, Նոր Մալաթիա, Նոր Արաբկիր, Նոր Սեբաստիա, Բիւթանիա եւն. Խ. Հայաստանի մէջ:

Իսկ շարք մը գաղութներ, մասնաւորապէս Յունաստանը, Սուրիա–Լիբանանը, Իրաքը եւ ուրիշներ ապահովաբար կէս ճամբան պիտի մնային, առանց ամերիկահայ գաղութին հօսումն, յարաճուն աջակցութեան:

Արդարեւ, այս չէն գաղութը դարձեր է տեսակ մը ազգային դրամատուն: Միշտ պատրաստ՝ վարկեր բանալու, բացեր գոցելու, հանրօգուտ ծրագիրներ «ֆինանսաւորելու» համար:

Եթէ միայն այս միջոցին կատարուած հանգանակութիւնները, տեղական թէ ընդհանրական ձեռնարկները նկատի առնէինք...

Մօտաւորապէս նոյն դերը կը կատարէ Հարաւային Ամերիկան, թէեւ ոչ նոյն համեմատութեամբ:

Բաղդատաբար նոր այս գաղութը (25—30.000 հոգի), որ հետզհետէ կ'աճի չարաշուք արտագաղթով մը, այլապէս վրդովիչ փորձութիւններ կը ներկայացնէ, ազգային գոյութեան տեսակէտով:

Արդէն սերունդ մը հասած է, սպաներէն երգերով ու բառգիրքով: Նիւթական բարեկեցութիւնն ալ հետզհետէ կը թուլցնէ ջիղերը:

Անշուշտ ինքնապաշտպանութեան միջոցներ չեն պակսիր, հարաւի թէ հիւսիսի մէջ: Այդ խնդիրներու մասին կարելի է խօսիլ առանձին:

Եւ սակայն, չմոռնանք թէ շրջապատուած ենք համայնակուլ փոսերով, ինչպէս ամէն տեղ:

Անօգուտ են բոլոր վայրերան հառաչանքները, կամ թխածոյ քարոզները:

Բոլորիս ճիտին պարտքն է անկարելին փորձել, ի հարկին գլուխը քարին զարնել, փրկելու համար համրանքը:

Դեռ կարելին անգամ չենք փորձած:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԵՏՐՈՍ ՏՕՆԱՊԵՏԵԱՆ

Օղակ մը եւս փրթաւ, անդրանիկ սերունդէն:

Տարիներով մեկուսացած Լոնտոնի մէկ անկիւնը, տեսողութիւնը կորուսած — թէեւ աչքերը բաց — պատահաբար կը լսէիր ձայնը: Հին կամ նոր դէպքի մը առթիւ:

Կարծեմ ինասունը լրացուցած էր: Բայց, փոխանակ վհատութեան, լաւատեսութիւն մը աչքի կը զարնէր իր արտայայտութեանց մէջ:

Եւ ահաւասիկ գուժկան լուրը, կողմնակի ճամբով:

Ամէն անգամ որ Փարիզ գար, չէր մոռնար «Յառաջ»ի խմբագրատունը հանդիպիլ:

Մեր վերջին հանդիպումը տեղի ունեցաւ 1947ի գարնան, երբ ձեռագիր մըն ալ յանձնեց, Կ. Շահպազի թրքացման մանուածապատ հարցի մասին: Կատարեալ մեհենագիր, իբրեւ հետեւանք աչքերու եւ ձեռքերու տկարութեան:

Եղած է գլխաւոր վարիչներէն մէկը Հնչակեան կուսակցութեան: Պոլսոյ դէպքերուն առթիւ, բերդարգելութեան դատապարտուած: Արտասահման հասնելէ վերջ յուսախաբ եւ ձեռնթափ:

Ինչպէս իր աշխարհահայեացքը, գրելու եղանակն ալ ինքնուրոյն բան մը ունէր, հնոտի բառերով եւ խառն ի խուռն շարադրութեամբ:

Իր վերջին տպագիր գործն եղաւ, եթէ չեմ սխալիր, «Ձայն Տառապելոց», — պաշտօնական եւ անհատական նամակներ՝ 1915ի հայաջինջ սարսափներու մասին:

Տասներհինգ տարի առաջ երբ Խ. Հայաստան գնաց եւ վերադարձաւ, յօդուածաշարք մը գրեց «Յառաջ»ի մէջ, «Ոչ – Փարիսեցի» ստորագրութեամբ:

Ո՛րքան սեւ կը տեսնէր իրականութիւնը, դառնացած դէպքեր յիշելով: Խմբագրութիւնը հարկադրուեցաւ յապաւել կամ «կլորցնել» որոշ մասեր, իրեն դժգոհութիւն պատճառելու ստիճան:

Իր յուշերը մասնաւորապէս 1880—1896ի դէպքերու մասին՝ կը կարօտին լուրջ քննութեան:

ՎԱՀԷ

Ֆրանսա եւ Գերմանիա

Պ. Ռոպէռ Շուման, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Լոնտոն մեկնելէ առաջ հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ Գերմանիոյ ֆրանսական շրջանի հեռագրական գործակալութեան թղթակցին, ի պատասխան անոր հարցումներուն.

— «Առաջուց գիտէի որ Ռուրի մասին կնքուած նոր համաձայնութիւնը որեւէ գոհունակութիւն չէ պատճառած Գերմանիոյ մէջ: Մենք նմանօրինակ տպաւորութեան մը կը սպասէինք զինուորական գրաւման ապագայ վարչաձեւին եւ հաշտութեան դաշնագրի մասին: Ծանր հիւանդութենէ մը վերջ, ապաքինեալ մը դիւրագրգիռ է եւ անհամբեր: Քաղաքական վարիչ շրջանակները աւելի չափաւոր եւ առարկայական եղանակով կը դատեն դէպքերը:

Կ'ուզէի հետեւեալն ըսել այն բոլոր Գերմաններուն որ հանդարտօրէն կը տրամաբանեն.

— Տակաւին չորս տարի չէ անցած պատերազմի վախճանէն ի վեր, եւ արդէն ատելութեան եւ վրէժխնդրութեան ամէն գաղափար անհետացած է մեր քաղաքականութենէն: Անշուշտ յաղթականի եւ պարտեալի խտրութիւնը կը մնայ, եւ ոչ միայն իբրեւ պատմական դէպք մը: Հետեւաբար, կանխահաս եւ անպատեհ պիտի ըլլար յարեւնման վերաբերում պահանջել ամէնուն համար, բոլոր խնդիրներուն մէջ: Բայց գաղափար մը տեղ բռնած է արդէն.— Բոլոր ազգերը համերաշխ են եւ իրենց ճակատագիրը իրարու շաղկապուած է նոր աշխարհ մը կառուցանելու համար: Մեր նպատակն է ամէն բանէ առաջ եւրոպական բոլոր պետութիւնները միացնել ընկերակցութեան մը մէջ որուն շնորհիւ բոլոր անդամները վայելեն տնտեսական առողջութիւն եւ քաղաքական ապահովութիւն: Այս նպատակին կարելի է հասնիլ միայն աստիճանաբար: Այս կը պահանջէ բարեկամեցողութիւն, փոխադարձ հասկացողութիւն եւ տեւական կրթութիւն: Ի՞նչպէս կարելի է տրամաբանօրէն ընդունիլ որ այսուհետեւ մոռցուի 1914էն ի

Կառավարութեան որոշումները

ԳԻՆԵՐԸ ԻՋԵՑՆԵԼ

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԸ ԱՆՓՈՓՈԽ ՊԱՀԵԼ

Նախարարական խորհուրդը Դշ. օր բացառիկ նիստ մը գումարելով, միաձայնութեամբ որոշեց անփոփոխ պահել մինչեւ 1948 Դեկտ. 31 եղած գիները եւ աշխատավարձքերը, միեւնոյն ատեն նոր ջեղչեր պարտադրել գիներու վրայ: Այս հիման վրայ, ա՛ միջապէս պիտի զեղչեն կաշիներու, կօշիկներու, հիւսուածեղէններու, պտուղներու, բանջարեղէններու, խոզեղէնի, ձուկի, խտացեալ կաթի եւ գինիներու գիները:

Առաջին որոշումները պիտի հրատարակուին պաշտօնաթերթին այսօրուան թիւին մէջ: Այն առեւտրականները որ կ'անսաստեն օրէնքին՝ ենթակայ են զանազան պատիժներու: Իրենց խանութները պիտի փակուին, առժամապէս կամ վերջնապէս պիտի արգիլուի շարունակել իրենց արհեստը եւն.: Իրենց վճարելիք տուրքերն ալ կրնան մեբաքննուիլ, այսինքն ծանրանալ:

Այս առթիւ հրատարակուած յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը ուսումնասիրելով տնտեսութեան ընդհանուր կացութիւնը, ինչպէս եւ գիներու եւ աշխատավարձքի խնդիրները, հաստատեց թէ նպաստաւոր ազդակներ կան հաստատուն հաւասարակշռութիւն մը ապահովելու համար, պայմանաւ որ տեւական հսկողութիւն մը կատարուի գիներու վրայ եւ պահպանուին ներկայ աշխատավարձքերը: Դրամին փրկութիւնը ընդհանուր զոհողութիւններ կը պահանջէ թէ արտադրիչներէն (պահել 1948 Դեկտեմբեր 31ի գիները) եւ թէ աշխատաւորներէն (ընդունիլ ներկայ աշխատավարձքերը):

Հետեւաբար, կառավարութիւնը վճռած է թոյլ չտալ որեւէ յաւելում 1948 Դեկտեմբեր 31ի գիներուն վրայ, նոր տուրքերու պատճառով, որոնք պէտք է ճարուին առեւտրական շահերով կամ արժեգնի կրճատումներով:

Դեկտեմբեր 31ի գիները խստօրէն պահելով հանդերձ, իբրեւ առաւելագոյն չափը, կառավարութիւնը շատ բարձր կը գտնէ կարգ մը ապրանքներու գիները, եւ այդ մասին ալ որոշումներ տրուած է:

([illegible] շարունակութիւնը [illegible] Դ. էջ)

վեր անցած – դարձածը եւ անպայման փոտահութիւն մը ծնի մէկ օրուան մէջ: Մարդիկ վստահութիւն կը շահին, վստահութեան արժանի կը դառնան համապատասխան դիրք մը բռնելով:

1923ին ո՞վ կրնար երեւակայել թէ Դաշնակիցները պիտի նպաստեն պարտուած Գերմանիոյ վերաշինութեան: 1948ին Գերմանիան ալ բաժին ունեցաւ Մարշըլի ծրագրէն, ինչպէս արեւմտեան Եւրոպայի միւս երկիրները: Հատուցումները այժմ սահմանափակուած են կարգ մը գործարաններու մեքենաներուն փոխանցումով: Այս առթիւ պէտք չէ մոռնալ թէ գերմանական գրաւման ատեն 80.000 մեքենայ – գործիքներ բռնի առնուեցան Ֆրանսայէն: Ասկէ զատ, միեւնոյն ժամանակաշրջանին Ֆրանսա հարկադրուեցաւ օրական 300 միլիոն ֆրանք հատուցում վճարել, իսկ 1942էն սկսեալ 500 միլիոն. այսինքն համագումար աւելի քան 400 միլիառ ֆրանք, ինչ որ կը կազմէ ֆրանքի անկումին սկզբնական պատճառներէն մէկը»:

Եզրակացնելով, Պ. Շուման բացատրեց նաեւ թէ Գերմանները կը սխալին, եթէ իրենց յոյսը դրած են Դաշնակիցներու անմիաբանութեան վրայ: Իսկ Ռուրի մասին խօսած ատեն, շեշտեց թէ տակաւին ամէն անձկութիւն փարատած չէ ապահովութեան եւ խաղաղութեան մասին, եւ «այս՝ ոչ միայն անոր համար որ մօտիկ անցեալը չէ մոռցուած տակաւին, այլեւ անոր համար որ այսօր Գերմանիոյ մէջ խօսուածները եւ գրուածները վստահութիւն չեն ներշնչեր Դաշնակիցներուն: Ուստի անոնք հարկադրուած են զգուշական միջոցներ ձեռք առնել: Այս է ամբողջ խնդիրը եւ ոչ թէ դերութիւն»:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ ՄԻԱՑՈՒՑ ԳԵՐՄԱՆ ՀՈՂԵՐԸ

Լեհաստանի կողմէ գրաւուած գերմանական հողերը պաշտօնապէս կցուեցան Յունուար 12ին: Խորհրդարանը օրէնք մը քուէարկեց այս մասին, առանց սպասելու Մեծերու վերջնական որոշման:

Փոցտամի համաձայնութեամբ (1945 Օգոստոս), Երեք Մեծերը չուզեցին վերջնական սահմաններ ընդունիլ Լեհաստանի համար, ցորչափ հաշտութեան դաշնագիր մը կնքուած չէ Գերմանիոյ հետ:

Անցեալ Մայիսին թերթերը կը գրէին թէ հինգ միլիոն Լեհեր տեղաւորուած են այդ երկրամասին վրայ որ կը պարունակէ Շլեզիան, Գերմանիոյ ցորենի երբեմնի շտեմարանը եւ կը կազմէ ճարտարագործական երկրորդ շրջանը, Ռուրէն վերջ: Այդ երկրամասը ունի 11290 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն, այսինքն նախապատերազմեան Գերմանիոյ մօտ մէկ չորրորդը: Գերման բնակչութիւնը, որ 9 միլիոնը կ'անցնէր, վտարուեցաւ պատերազմէն վերջ:

ՎԵՐՋ ԱՄԲՈԽԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

Փարիզի Հայ. Առաքելական եկեղեցւոյ վարչութեան մասնակի ընտրութեանց առթիւ, քողարկուած «Ճակատ»ը, մասնաւոր մտահոգութիւն (?) մը ունի,— ազատել մեր ազգային Եկեղեցին « կուսակցական ոտնձգութիւններէ»:

Իրականին մէջ, ակնարկը կուսակցութիւններուն չէր թար, այլ կուսակցութեան մը միայն :

« Ազգ. Ճակատ»ի եւ քիչ մըն ալ մեր զանազան գոյներ առած «անկուսակցական» կազմակերպութիւններու համար, կուսակցութեանց գոյութիւնը կը չեշտուի այն ժամանակ եւ այն առիթներով միայն, երբ հեռուէն կամ մօտէն զգալի կը դառնայ, ոչ թէ կուսակցութիւններու, այլ միակ կուսակցութեան մը՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան շունչը:

Որով, ճիշդ պիտի ըլլար, եթէ մեր այս ամէն կարգի քողարկուած հակառակորդները խօսէին միայն Դաշնակցութեան մասին:

Քաջութիւն չունին այս քայլն առնելու, որովհետեւ շատ լաւ գիտեն, որ Դաշնակցութիւնը դուրս կը մնայ, Փարիզի Հայոց եկեղեցիի վարչական գործերուն մէջ, կուսակցական այն խառնարանէն, ուր տարիներէ ի վեր միացած է Ռամկավար Համայնավար եւ Հնչակ (չեմ գիտեր ո՞ր թեւը) երրորդութիւնը :

Եթէ հեշտ է «անկուսակցական» պիտակի տակ «Ճակատ»ի փաստաբանութեան դերը կատարել, յայտնի կուսակցականներ իբրեւ ոչ-կուսակցական ցոյց տալով, անկարելի պիտի ըլլայ այս պարագային, ժխտել ռամկավար, համայնավար եւ հնչակ անհատ գործիչներու մասնակցութիւնը Փարիզի եկեղեցւոյ վարչութեան մէջ :

Դեռ աւելին — անկարելի պիտի ըլլայ մեր բոլոր տեսակի անկուսակցականներուն համար հաստատել որ նոյն այդ կազմակերպութեանց կը մասնակցի նաեւ Դաշնակցական :

Պարզ է մեր անարի հակառակորդներու մտահոգութիւնը: Անոնք տարիներէ ի վեր զանազան մութ միջոցներով բոյն դրած արտասահմանի ազգային հիմնարկութեանց մէջ, յաջողած էին կասկածելի հօսանքի մը դրօշակիրները հանդիսանալ: Անոնք կամաւորապէս կամ հարկադրաբար ընդունելով օտարին հովանաւորութիւնը, ոչինչ խնայեցին որպէսզի դաղթահայ ազգային կեանքի շարժիչ զսպանակը պահուի դիմակաւոր գործակալներու ձեռքին մէջ:

Այստեղ, մեր գաղութին մէջ, ցորչափ «Ճակատ»ի գործակալները ամուր կը նկատէին իրենց դիրքերը, մտքէ չէին անցըներ «կուսակցական ոտնձգութիւններ»ու դէմ պաշտպանել Հայոց եկեղեցին: Կուսակցութիւնները այդ շրջաններուն իրենց կատարած ոտնձգութիւններովը, կուսակցական նկատումներ չունէին, այլ «Ֆ. Ա. Ճակատ»ի կամքը կը գործադրէին:

Այս կարգուսարքին փոփոխութեան հաւանականութիւնն է, որ փախցուցեր է իրենց քունը:

Եւ այս անոր համար միայն, որ Դաշնակցականները, ինչպէս այս գաղութի մեծամասնութիւնը սկսած են քիչ մը աւելի հետաքրքրութիւն ցոյց տալ մեր ազգային կազմակերպութիւններու մասին :

Փարիզի եկեղեցիին վարչութեան հանդէպ Դաշնակցութեան դիրքը յստակ է եղած եւ պարզ:

Տարիներ շարունակ Դաշնակցութիւնը ոեւէ ձեւով չէ ուզած, չէ իսկ փորձած իր անմիջական ազդեցութեան տակ առնել այս հաստատութիւնը :

Դաշնակցութիւնը, մեր ազգային գերագոյն շահերու տեսակէտով, միշտ ալ խիստ կարեւոր տեղ մը տալով ազգային եկեղեցւոյ կատարած եւ կատարելիք դերին , երբեք նպատակ չէ ընտրած իրեն համար վարել եկեղեցական գործերը:

Հայ իրականութեան մէջ,անցեալին եղած են, ներկայիս ալ բարեբախտաբար կան իրապէս պարկեշտ, եկեղեցասէր եւ անշահախնդիր հայրենակիցներ, որոնք իրենց բովանդակ գործունէութիւնը երեւան կը բերեն այս մարզին մէջ:

Դաշնակցութիւնը նախընտրած է այսպիսիներու ղեկավարութիւնը եկեղեցական գործերու մէջ: Գոհացած է, քաջալերած եւ օժանդակած, երբ անոնք կատարած են իրենց պարտականութիւնները պարկեշտօրէն եւ անշահախնդրութեամբ:

Զօրավիգ է դարձեր իրենց, երբ անոնք աշխատած են, փոխանակ «կրօնապետական» անիմաստ ծայրայեղութիւններու, ուժ տալ մեր եկեղեցիի դերազանցապէս ազգային եւ ժողովրդական կարգերուն եւ աւանդութիւններուն պահպանման եւ ամրապնդման :

Աւելին ըլլալով, Դաշնակցութիւնը քաջալերած է միշտ Հայոց Եկեղեցիին՝ իբրեւ գլխաւոր ազդակներէն մէկը ազգապահպանման ծանր գործին, եւ աշխատած է օգտագործել առաւելագոյն չափերով:

Բայց, ինչպէս ըսինք, այս բոլորով մէկտեղ, Դաշնակցութիւնը չէ ձգտած եւ պիտի չձգտի Հայոց եկեղեցւոյ շրջափակը, առնել իր անմիջական տիրապետութեան տակ: Ոչ ալ Դաշնակցականներուն յանձնել վարչութեան եւ բանկալի բոլոր գործերը, պարտականութիւններ՝ որոնք տեսակ մը մասնագիտութիւն են: Այդ «որակեալ»ներէն քիչեր կան Դաշնակցական շարքերուն մէջ:

Մեր ներկայ կենդանի հետաքրքրութիւնը, նոր եւ հիմնական փոփոխութիւն մը կը պատրաստէ՞ այս ընդհանուր ուղեգծին մէջ :

— Ոչ, բնաւ երբեք:

Այսօր, ինչպէս եւ երէկ, մենք կ'ուզենք Հայոց եկեղեցիին տալ իր պաշտօնին գիտակից եւ բարեխիղճ ղեկավարութիւն մը :

Մենք կ'ուզենք, Հայոց եկեղեցիէն բոլորովին չհեռացնել այն բոլոր հայրենակիցները, որոնք իրական վաստակաւոր գործիչներն են եղած այս ազգային – կրօնական հաստատութեան :

Մենք կ'ուզենք, Հայոց եկեղեցին պահել իր իրական կոչումին վրայ, իր ուրոյն բովանդակութեամբ :

Այս հիմնական առաջադրութիւններով, մենք կ'ուզենք, որ այս երկրի իշխանութիւնը որեւէ կասկածի տակ չդնէ Հայոց եկեղեցին, անոր ղեկավարութեան մէջ տեսնելով Մոսկուայի քողարկեալ կամակատարները :

Այո, այս բոլորին համար Դաշնակցութիւնը անտարբեր չէ: Ան օրինականութեան սահմաններուն մէջ, կ'աշխատի եւ պիտի աշխատի եկեղեցական վարչութիւնը ազատագրել երբեմնի « Ճակատ»ի խնամակալութենէն:

Ան պիտի աշխատի վերջ տալ իրական կուսակցական ոտնձգութեանց, դիմակազերծ ընելով «անկուսակցական»ի քօղին տակ ապաւինած վրտանգաւոր կուսակցական «եկեղեցասէրներ»ը :

Մեր իրական կարգախօսքն է այս առթիւ.— Ազատել եկեղեցին՝ կեղծ անկուսակցականներէ , Հրամանագրով լուծուած «Ճակատ»ի ազդեցութենէն, եւ յանձնել զայն իրապէս եկեղեցասէր եւ պարկեշտ հայրենասէրներու ղեկավարութեան :

Ս. Թ.

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Յունաստանի ողբերգութիւնը

Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը, որ նոր վերադարձած է Մակեդոնիայէն, տխուր գոյներով կը նկարագրէ այս դժբախտ երկրին վիճակը:

Յունաստան աշխարհագրականօրէն մաս կը կազմէ Պալքանեան թերակղզիին, տնտեսապէս կը գտնուի Մ. Նահանգներու տիրապետութեան տակ: Քաղաքականապէս, ծեր մարդ մը, վարչապետ Թեմիստոկլէս Սօֆուլիսն է որ կը վարէ, միակ ձայնը որուն կ'ունկնդրէ միջազգային ականջը : Իսկ ընկերային տեսակէտով հարիւր տարիով ետ մնացած է Եւրոպայէն: Այսօր «Յունաստան կը սպանէ Յունաստանը» , եւ պատերազմէն չորս տարի վերջը, կը մտնէ իր պատերազմին իններորդ տարին :

Հէլլէններու երկիրը բաժնուած է այսօր երկու մասի — Աթէնք եւ Յունաստան :

Աթէնքէն դուրս լեռնային մասերուն մէջ ապահովութիւն չկայ: Յոյն գիւղացիին եւ ագարակպանին համար թշուառութիւնը, դժգոհութիւնը հետեւանք եւ երկարատեւ պատերազմին, եւ կառավարութեան փոփոխութեանց :

Զօրս տարիէ ի վեր յոյն զինուորները իրենց անխուսափելի Ջորիին հետ, կը պահեն լեռնային սահմանագլուխը հազար մղոնի վրայ, եւ որոշ տեղեր տասը հազար ոտք բարձրութեան մը վրայ: Յոյն Ազգային բանակին զինուորը չափազանց յոգնած է: Ալ ձանձրոյթը հազուադէպ անոր համար: Լերան գագաթը գտնուող զինուորը չի գիտեր, թէ իր գիւղը քանդուած է թէ կը մնայ: Անթէեւ իր դիրքը չի լքեր, սակայն բարոյական կորովը շատ ինկած է :

Աթէնքէն դուրս, բոլոր ճամբորդութիւնները օդային գծով կ'ըլլան, բացի երեք գլխաւոր ճամբաներէ դէպի հիւսիս, եւ քանի մը հատ ալ դէպի հարաւ: Անհրաժեշտ է ճամբորդել զինուորական խումբերու հետ, որովհետեւ անոնք ականները կը ժողվեն փոշիներուն մէջէն: Այս ականները ռմբոստներու գլխաւոր զէնքերն են գիւղացիներու եւ ագարակատէրերու դէմ :

Ամէն օր, մանուկները կտոր կտոր կ'ըլլան եւ կենդանիներ կը ջարդուին, երբ կ'անցնին կասկածելի ականի դաշտերէն :

Յունաստանի մէջ այսօր 7 միլիոն ժողովուրդին երկու միլիոնը գաղթական է: Այս «չքաւոր»ները ինչպէս կը կոչեն Ամերիկացիները, ազդակ մըն են որոնք որեւէ ատեն որ հրահանգ ստանան ձախէն, կրնան անկարգութիւններ յարուցանել :

1948ի վերջին օրը ամերիկեան զինուորական օժանդակութիւնը Յունաստանին, պաշտօնապէս վերջ գտաւ: Անոր յաջորդեց Տնտեսական Գործակցական Վարչութիւնը կամ Եւրոպայի Տնտեսական վերակազմութեան ծրագիրը :

Մինչեւ այսօր ամերիկեան ժողովուրդը վճարած է 75 միլիոն տոլար, Յունաստանի օգնութեան համար: Այս տարի ապրիլ 1948էն հաշուելով մինչեւ 1949 Մարտ, 43 միլիոն տոլար պիտի տրուի ուղղակի յունական կառավարութեան, վերաշինութեան ծրագրին համար :

Այս հսկայ գումարէն, որ խաղաղասիրական նպատակներու յատկացուած էր. զինուորականպէտքերու կը տրամադրուին, քանի քաղաքացիական պատերազմը կը շարունակուի :

Բրիտանացի հարկատուն 1944 — 1948 մօտաւորապէս ծախսեց 60 միլիոն ոսկի Յունաստանի տնտեսական եւ զինուորական օժանդակութեան համար :

Յունական բանակին, նաւատորմին, եւ օդային ընդհ. ուժը 1948 Սեպտեմբեր 30ին 168.000 հոգի կը ներկայացնէր:

Այսօր 50ի չափ բրիտանական սպաներ իբրեւ խորհրդատու կը գործեն Յունաստանի ազգային բանակին մէջ: Ասոնք արհեստով զինուորներ են եւ յոյն զինուորին դժուարութիւնները կը բաժնեն:

Ամերիկացիներն ալ կը ղրկեն հիմա իրենց կցորդ սպաները մինչեւ սահմանագլուխի դիծը: Բրիտանական զինուորներու թիւը հազարը չանցնիր :

Պելոպոնէսի մէջ երեք հազար ենթադրեալ կարմիրներ ձերբակալուեցան : Պելոպոնէս շատ հեռու ըլլալով Յունաստանի հիւսիսային սահմաններէն, չի կրնար ուղղակի օժանդակութիւն ստանալ հիւսիսային դրացիներէն :

Հացի կտրօնները չյարգուեցան: Գաղթականները կը շարունակեն թափիլ Յունաստանի ճամբաներուն վրայ, ստեղծելով քաղաքային իշխանութեանց համար դժուարին հարց մը, իսկ Յունաստանի առողջապահական հնաւանդ դրութեան համար ալ վտանգ մը : Այդէն բծաւոր ժանտատենդը (թիֆիւս) ծագած է հիւսիսային մասին մէջ: Քանի այր մարդիկ պատերազմի մէջ են հիւսիսային ահմանագլուխին վրայ, տագնապը չի փարատիր :

Ք.

Գիտական անկիւն

ԱԿՆԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ (Նազար).— Ընդհանրապէս ժողովուրդներու տգէտ դասակարգին մէջ այն համոզումը կը տիրէ թէ՝ մարդկային աչքը յոռի ու աղետաբեր ազդեցութիւն մը կը գործէ մարդոց, ինչպէս նաեւ կենդանիներուն եւ առարկաներուն վրայ : Աչքին այդ վնասակար ազդեցութիւնը ակնահարութիւն (Նազար) կը կոչուի :

Գիտնականները նայուածքին յառաջ բերած ազդեցութիւնը կը վերագրեն աչքերուն մագնիսական զօրութեան: Արդարեւ, կան անհատներ, որոնք իրենց զօրաւոր եւ հուժկու նայուածքով տրպաւորիչ ու դիւթական ազդեցութիւն մը կը գործեն զիրենք շրջապատող անձերու վրայ :

Կարգ մը մարդոց վայրի գազանները կամ դիշատիչ կենդանիները նուաճելու կարողութիւնը կը վերագրուի աչքերուն մագնիսական ազդեցութեան: Գառագեղի գազանազսպները օժտուած են այդ կարողութեամբ: Օձը մանր կենդանիներուն եւ թռչուններուն վրայ իր նայուածքով դիւթիչ ազդեցութիւն մը կը գործէ: Որսական շունը իր աչքերով երբեմն կը յաջողի կասեցնել որսի թռչունները :

Այլազան դէպքերու վրայ հիմնուելով, տգէտ ու նախապաշարուած մարդիկ կը կարծեն թէ նայուածքը կրնայ հիւանդութիւններ ,մինչեւ իսկ մահեր պատճառել. Նաեւ մէկու մը հանդիպած վտանգը կամ ենթարկուած ձախորդութիւնը չար աչքի կը վերագրեն: Օրինակի համար, երբ մէկը դիպուածով գետին իյնայ կամ սանդուղէ մը վար գլորելով թեւը կամ ոտքը կոտրի, «Նազարի եկաւ», կ'ըսեն: Մինչեւ իսկ կը գտնուին այնպիսի տգէտ անձեր, որոնք կը կարծեն թէ նայուածքը կրնայ ազդեցութիւն գործել նաեւ անշունչ իրերու եւ առարկաներու վրայ, եւ խաթարել զանոնք :

Չար աչքի դէմ պաշտպանուելու համար բազմատեսակ բժժանքներ եւ յուռութքներ (նուսխայ) հնարուած են: Ծնողք իրենց տղոց վիզը կապոյտ յուլունք կը շարեն, ուրիշներ կենդանիներուն վիզը խղունջի խեցիներ կը կախեն: Յաճախ գեղեցիկ տուները կամ շքեղ պալատները չար աչքէ պահպանելու համար դուռներուն վրայ կամ շէնքերուն ճակատը եղջերուի, այծի կամ գոմէշի եղջիւր կամ պայտաձեւ երկաթ մը կը զետեղեն: Վերջապէս կը գտնուին պարզամիտ մարդիկ, որոնք իրենց վիզին կամ մարմնին վրայ մասունքի կտորներ կը կապեն չար աչքէ խուսափելու եւ հիւանդութիւններէ ազատ մնալու համար:

Աւելորդ է ըսել թէ վերոյիշեալ բոլոր բժժանքներն ու յուռութքները այլանդակ աւելորդապաշտութիւններ են եւ չեն կրնար որեւէ առնչութիւն ունենալ աչքերու մագնիսականութենէն յառաջ եկած կարգ մը հոգեբնախօսական երեւոյթներուն հետ :

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

Վ. Մարտիկեանի յիշատակին

ԽՄԲ.— Ահաւասիկ այն դամբանականը զոր յանուն Պելժիքոյ գաղութին խօսած է Պ. Մ. Միհրդատեանց, ողբացեալ Վրթանէս Մարտիկեանի յուղարկաւորութեան առթիւ, Պրիւսէլի մէջ (7 Յունուար).—

Պելճիքայի հայ գաղութին կողմէ կը փափաքիմ մեր հրաժեշտի ողջոյնն ուղղել անոր որ քանի քանի անգամներ վարչական պատասխանատու պաշտօններ ստանձնեց եւ ծառայեց գաղութիս մեծ անձնազոհութիւնով, մանաւանդ դըրամական վըտանգաւոր շրջանին :

Սիրելի հայրենակիցներ, ան որ այս դագաղին մէջ կը ննջէ յաւիտենական քունով՝ ճշմարիտ Հայ մըն էր, ազգասէր Հայ մը բառին բովանդակ նշանակութեամբ :

Ազգասիրութիւնը իր ամբողջ կեանքին առանցքը կազմեց :

Բաբերդի մէջ ծնած, Հայաստանի զաւակ, Հայաստանի սիրովը տոգորուած էր մինչեւ հոգով :

Հայրենիքի սիրոյն, ազգի սիրոյն անիկա զոհաբերեց իր ժամանակը, իր շահը, իր հանգիստը եւ վտանգի ենթարկեց իր կեանքը :

Պոլսոյ մէջ կանուխէն Դաշնակցական շարքերուն մէջ անցած՝ փափուկ եւ արկածալից պարտականութիւններ կատարեց :

Ձեր մէջէն անոնք որ Թուրքիոյ մէջ ապրած են Համիտեան զուլումի օրերը, անոնք միայն գիտեն թէ այն ժամանակ Դաշնակցական ըլլալը կը նշանակէր հայրենասիրութեան գերագոյն աստիճանը : Դաշնակցականին բաժինն էր բանտ, աքսոր եւ կախաղան :

1918—1920ի զինադադարին Պոլսոյ մէջ եղաւ ազգ. ժողովի երեսփոխան եւ «Ճակատամարտ»ի արտօնատէրը :

Հանդուցեալը 1915ին Պոլսոյ 600 մտաւորականներուն հետ տարագրուեցաւ դէպի աքսոր դէպի կախաղան, ուրկէ հրաշքով ազատեցաւ :

Իսկ այստեղ Պրիւքսէլի մէջ երբ երկիրը Թըշնամիին բռնութեան տակ կը հեծեր՝ գաղութին ներկայացուցչական մարմինը զինքը վարչութեան նախագահ ընտրեց եւ այդ վտանգալից պաշտօնին մէջ Մարտիկեան իր մեծ փորձառութիւնով եւ կատարեալ ձեռնհասութիւնով անսահման ծառայութիւններ մատոյց գաղութին բոլոր անդամներուն առանց բացառութեան : Կասկածելիները պաշտպանեց, բանտարկեալները ազատեց եւ ամբողջ գաղութը ապահովութեան մէջ պահեց :

Որչափ ատեն որ Պելճիքայի մէջ հայ գաղութ մը գոյութիւն ունենայ Վրթանէս Մարտիկեանի անունը երախտիքով պիտի յիշուի :

Հանգիստ ննջէ, սիրելի Վրթանէս, դուն քու ազգային պարտականութիւնդ լիովին կատարեցիր :

ՕՐԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔՈՎ, ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ 800 ՖՐԱՆՔՈՎ, ՏԱՐԵԿԱՆ 1500 ՖՐԱՆՔՈՎ ՊԻՏԻ ԿԱՐԴԱՍ ՏԱՍԸ ՀԱՏՈՐ ԳԻՐՔ, ԻԽՐԱՔԱՆՉԻՒՐԸ 30 ՊՐԱԿՆՈՑ : ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԷ ՅԱՌԱՋԻՆ :

ՄԵՐ ԴՊՐՈՑԻՆ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ով որ մանուկները կ'ուրախացնէ եւ անոնց կը ծառայէ, ընկերային խաղաղութեան կը նպաստէ եւ քաղաքակրթութեան հիմը կ'ամրապնդէ :

Մանուկները անտեսել՝ ինքզինք ուրանալ ըսել է : Առաւելապէս մեզի համար մեծ նշանակութիւն ունի գոնէ երբեմն այսպէս շրջապատել զանոնք գուրգուրանքով ու սիրով. ստեղծելով ջերմագին մթնոլորտ մը :

Ահա այս տօնածառն ալ նոյն նպատակին կը ծառայէր եւ պէտք է հպարտութեամբ ըսել թէ՝ Ալֆորվիլի հայ հասարակութիւնը իրենց բնազաւառի յատուկ առատաձեռնութեամբ պէտք եղած միջոցները տրամադրած էր, գնահատելով ու քաջալերելով Հոգաբարձութեան այս գովելի ձեռնարկը (առաջինը տարիներէ ի վեր) :

Դպրոցի բոլոր աշակերտները, ցերեկեայ թէ գիշերային դասընթացքի հետեւողներ ստացած իրենց նուէրներէն գոհ մնացին : Բացակաները եւս պիտի ստանան դպրոցին մէջ իրենց վերապահուած նուէրները :

Եկեղեցին իր սուրբերով ինքն ալ ուրախացաւ անշուշտ, տեսնելով իր Լուսաւորչի կանթեղին հովանիին տակ այդքան հարազատ բազմութիւն, մայրենի լեզուով մանուկներու դեղգեղանք. օրուան պատշաճ արտասանութիւններ, երգեր ու մաղթանքներ առաւան պատարագին խունկի բուրումէն վերջ :

Հանդիսականները իրենք ալ ինքնաբերաբար ստեղծեցին ընտանեկան ջերմ մթնոլորտ մը ու պակասը լրացուցին իրենց հետ բերած փոքրիկները բեմ հանելով : Կ'արժէր լսել անոնց թոթովանքն ու դեգեղանքը : Շատ ապրին, լաւ ապրին բոլորն ալ եւ երթան լեցնել Քաղաքապետութեան տրամադրած երեք դասարաններու դեռ պարապ նստարանները :

Վերջին պահուն Հ. Բ. Ը. Միութեան (դպրոցը եւ հանդէսը հովանաւորող մարմնի) ներկայացուցիչը բանաւոր պատճառով մը բացակայ ըլլալով, խօսք առին դպրոցին Հոգաբարձութեան անդամները, եւ շեշտեցին այդ միութեան բարերար դերը : Այս առթիւ լուսաբանեցին թէ դպրոցը ազգային դպրոց է ով որ ալ ըլլայ դայնհովանաւորողն ու մատակարարողը :

Հոգաբարձութեան նախագահը իր զեկուցումով թուեց տարիներէ ի վեր կատարած աշխատանքը եւ լաւագոյն արդիւնքը, սակայն իրապէս քիչ գտաւ աշակերտներուն թիւը.— 146 ցերեկեայ եւ 22 գիշերային դասընթացքի հետեւողներ, մօտաւորապէս երկու հարիւր յիսուն հազար Ֆր.ի տարեկան պիւտճէի մը եւ մանաւանդ քանի մը հազար բնակչութեամբ գաղութի մը համար :

Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը առիթէն օգտուելով նուիրեց հազար Ֆրանք :

Միջանկեալ բացատրութիւններով, դպրոցի աւագ – ուսուցիչը հաստատեց թէ իր եւ երկու պաշտօնակից ուսուցչուհիներու կողմէ մանուկներուն կը տրուի առողջ կրթութիւն, մանկավարժական լրացուցիչ հոգածութեամբ, վառ պահելով, մշակելով անոնց մէջ մեր ազգային աւանդութիւնները : Ուսուցչուհիները իրենց տարինե-րու փորձառութեամբ կարելին ըրած էին այս հապճեպ պատրաստուած անակնկալ տօնին համար :

Վերջին պահուն հաճելի անակնկալ մը եղաւ երիտասարդ Շահէ արեղայ Աճէմեանի ներկայութիւնը, իր բանիմաց խրատականով : Հանդէսը փակուեցաւ իր օրհնութեամբ եւ շնորհաւորութեամբ : Եւ ամէն ոք մեկնեցաւ իր հետ տանելով լաւագոյն տպաւորութիւններ :— Արմէն

ՅԱՌԱՋ կը նուիրեն

Պ. Գարեգին Վարդանեան նոր տարուան առթիւ վեցամսեայ «Յառաջ» կը նուիրէ Պ. Կարպիս Տամատեանին (Մարսէյլ) :

ՀԱՐՈՒՍՏ ԱԶԳԱԿԱՆ ՈՒՆԻ՞Ք ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ...

Իրաւագէտ Ս. Հ. Արգար, որ բաւական զբաղեցուց մամուլը, պատերազմէն առաջ, Էմիրխանեան ժառանգութեան խնդրով, ոչ միայն չէ յուսահատած, այլեւ նոր «աւետիսներ» կը հաղորդէ Պոմպէյէն :

Դեկտեմբեր 24ին օդային թղթատարով ստացանք անգլերէն նամակ մը (17 Դեկտեմբեր), ներփակեալ կոչով մը, դարձեալ անգլերէն : Բացատրելէ վերջ թէ Էմիրխանեան ժառանգութեան դատական քննութիւնը կանգ առած էր պատերազմի պատճառաւ, կը հրաւիրէ բոլոր շահակիցներէն յարաբերութիւն հաստատել իրեն հետ : Այս առթիւ կը յիշէ ուրիշ քան մեծահարուստ Հայեր, որոնց ժառանգութիւնները քանի մը միլիոն րուփի կ'արժեն եւ որոնք իբրեւ անտէր արձանագրուած են կառավարութեան տոմարներուն մէջ : Ահաւասիկ անունները .—

Աղա Յովսէփ Ամիրխանեան, Աղա Յովսէփ Անուշեան, Գօճա Ղազար Կրէկորի Գրիգորեան, Աղա Պետրոս Օսկան, Աղա Մարտիկ Ճիվանիրեան, Աղա Աբրահամ Աղամալեան, Աղա Խաչիկ Տօտօ, Աղա Միքայէլ Պապումեանց, Ճօն տը Մօնթէ, Ճօն Տէյթ, Աղա Աստուածատուր Մուրատխանեան, Աղա Պետրոս Սանթուրեան, Աղա Ստեփան Թարխանեան, Գօճա Ալիտ Աւետիք Հայրապետ, Աղա Սարգիս Ալլահվէրտի, Աղա Աստուր Թարխանեան, Աղա Յարութիւն Նիքօլտաս, Խաւակա Յաթօլլաֆ Ասֆար, Խաւակա Ժուպրա Եուսուֆ Ասֆար, Սըր Ահարոն Արտօն Սիլաս :

ԲԱԺԻՆ ՀԱՆԵՑԷՔ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆԷՆ ԾԵՐԵՐՈՒՆ, ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒՆ, ՊԱՏԱՍԽԱՆԵԼՈՎ Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԿՈՉԻՆ :

« ՅԱՌԱՋ »Ը ՈՉ ՄԻԱՅՆ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱՏՈՒ Է, ԱՅԼԵՒ ՄՏԱՒՈՐ ՍՆՈՒՆԴ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (70)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ԱՆԱՐՋԱԲԱՑԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

Արտաքոյ կարգի վիճակ մըն էր այն ատեն Կիլիկիոյ վիճակը, հայ ժողովուրդ մը Տորոսի լեռներուն մէջ օր ըստ օրէ կ'աւելնար, վասնզի Հայաստան եւ Փոքր Ասիա այլակրօնները տիրանալով անտանելի կ'ընէին Հայուն՝ հայրենական, անձնական եւ կրօնական ազատութիւնը, հալածանք եւ գերութիւն իր անմեկին բաժինն էր :

Ժողովուրդը, ինչպէս սախկան ամէն ժողովուրդներ, երբեք չէր երեւակայած այնպիսի ազատ կառավարութիւն մը, ինչպէս որ Յոյները եւ Հռովմայեցիները իրենց պատմութեան մէջ ժամանակին կրցեր էին ունենալ եւ գործադրել եւ զոր Հանրապետութիւն անուանած էին ի փառս եւ ի պատիւ հայրենիքի եւ մարդկային ազգին :

Մեր եկեղեցական նախնի հայրապետներ հազիւ թէ քրիստոնէական կրօնքի գրքեր ու գաղափարներ թարգմանելու եւ տարածելու ժամանակ ունեցեր էին, եւ ազգային պատմութեան մշուշ նամսաօտութիւնը Մովսէս Խորենացիի շնորհիւ այնքան տկար էր ժողովրդեան մտքին մէջ որ հայ զօրավարներ իրենց զօրքերով քաջալերութեան օրինակի համար, Հրէից պատմութեան դիմելու պարտաւորած էին :

Եւ ինչ զարմանք : Թէ որ եւրոպական ժողովուրդները ասկից հարիւր յիսուն տարի առաջ Հայրենիքի եւ ազգութեան գաղափար հազիւ թէ ունէին, ասիական ժողովուրդներու համար նոյնը երեւակայել ասկից եօթը հարիւր տարի առաջ, բոլորովին տղայամտութիւն կրնայ համարուիլ :

Ուստի, Տորոսի վրայ ժողվուած՝ Հայուն բազմութիւնը, ինչպէս նաեւ ժամանակակից օտարազգիներնալ կը վկայեն, երկու կատարելութիւն ունէր. պատերազմական քաջութիւն, քրիստոնէական հաւատք. ամէն մարդ իր հայրենի կրօնին գերին էր :

Իրեն համար ազգային դրօշակը խաչն էր, եւ իր բոլոր սատուածաբանութիւնը Լուսաւորչի կրօնքը անփոփոխ պահպանելը, ուրիշ նրբամիտ ժողովուրդներու բաժինն էր իրեն համար կրօնական դաւանութիւններու՝ արարողութիւններու եւ վարդապետութիւններու համար փոփոխութիւններ մտցնել, ինչ որ Պարսից, Յոյներուն եւ Արաբացիներուն դէմ իր բոլոր զօրութեամբ այն իր կրօնքին պաշտպանութեան համար ամէն բան զոհած էր, աս մասին անդրդուելի էր :

Ուստի հալածանք սելճուքեան՝ հալածանք ամիրապետներուն՝ հալածանք բիւզանդական կայսրերէն, հալածանք նաեւ Վրացիներէն, զինք քշեր բերեր էին Տորոսի բարձունքը եւ հոն կը դիզուէր կը լեցուէր ամպի պէս ժողովուրդը, որ կարելի չէր թէ քիչ քիչ իբրեւ վտակ՝ վերջը իբրեւ գետ եւ ամէնէն վերջը իբրեւ հեղեղ չիջնէր եւ դաշտը չողողէր :

Բայց ժողովուրդը միշտ առաջնորդի պէտք ունէր, ինչպէս ամէն ժողովուրդներ ունեցեր են եւ պիտի ունենան. հաւասարութիւն՝ որ Սպարտիոյ օրէնսդիրն անգամ չէր երեւակայած՝ անկարելի է, քանի որ բնութիւնը մարդը հաւասար չէ ստեղծած նիւթական եւ մտաւորական կատարելութիւններով, ուստի մեր հայ ժողովուրդը միշտ կը նկատէր երկու տեսակ մարդիկ, որ կրօնական գլուխները, որ զինք միշտ կը յորդորէին Պօղոսի հետ «հնազանդ ըլլալ մարմնաւոր տէրանց» եւ նախարարական հին սերունդներուն պայազատներուն որ իբրեւ թէ փառքերու ճաճանչ մը գլխընուն վրայ կը կրէին, յարգանք՝ պատիւ եւ իշխանութիւնը անձերու աննախանձ եւ անուրանալի սեպհականութիւնը համարելով :

Ամէն ամրոց՝ բերդ՝ դղեակ, իշխանի մը ստացուածքն էր որ միշտ Արծրունի՝ Բագրատունի՝ Կամսարական՝ Սիւնի՝ Պահլաւունի՝ Մամիկոնեան եւ ուրիշ ասոնց նման սերունդներու կը վերաբերէին, որոնք ազնուականներուն բնական առաքինութիւններով եւ թերութիւններով առաջ կամ ետ կ'երթային, յօգուտ կամ ի վնաս անձերու եւ հայութեան :

Ասկից նաեւ Ռուբինեաց ժողովրդականութիւնը՝ որոնք հայութեան բուն ներկայացուցիչներն էին իր աչքին, մինչ իբրեւ օտարական կ'արհամարհէր յունացածներն եւ լատինացածները, որք սերաստտութեան, տուքութեան եւ այլ ուրիշ տիտղոսներով բիւզանդական կայսրերէն մեծապատիւ կը վարձատրուէին :

ԾԵՐԵՆՑ

★ Կառավարութիւնը միեւնոյն ատեն որոշեց 44 միլիառ Ֆրանքի գումար մը տրամադրել, գոհացում տալու համար պետական պաշտօնեաներուն :

★ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը, որ 25 % յաւելում կը պահանջէ, առջի օր գործադուլ յայտարարեց Մարսէյլի նաւահանգստին մէջ, իբրեւ առաջին ազդարարութիւն: «Իւմանիթէ» 40.000 կը հաշուէ ցուցարարներուն թիւը, ուրիշ թերթեր՝ 15—20.000 :

Վարչապետը երէկ ընդունելով արհեստակցական եւ գործատիրական կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները, անոնց հաղորդեց կառավարութեան որոշումները :

★ Մասնագէտներ գիտել կու տան թէ կաշիներու եւ հիւսուածեղէններու գիները աւելցած են 50—100 % համեմատութեամբ, վերջին ամիսներու ընթացքին, թէեւ արտադրութիւնը կ'աճի առատօրէն : Ուտելիքներէն ձուկը, խողեղէնը, գինին եւ բանջարեղէնները փոքրաքանակ շուկային վրայ կը ծախուին նախկին սուղ գիներով, մինչդեռ զգալի զեղչեր կատարուած են արտադրութեան կեդրոններուն մէջ են. :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ նոր կացութիւնը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Մ. Նահանգներուն, իբրեւ հետեւանք Մեծն Բրիտանիոյ զինուորական շարժումներուն: Դիմում կատարուած է Լոնտոն, որպէսզի չըլլայ որեւէ բան որ կրնայ խանգարել Միջին Արեւելքի գոյավիճակը :— Երէկ սկսան բանակցութիւնները Հռոդոսի մէջ, զինադադար կնքելու համար Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ:— Անգլիոյ նախարարական խորհուրդը Դշ. օր չորս ժամ զբաղեցաւ այս խնդիրներով: Ժողովը հաւանութիւն յայտնեց արտաքին նախարարին վերջնական քաղաքականութեան :

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ Լոնտոն այցելութեան առթիւ, իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Պ. Շուման պիտի ընդունի Անգլիոյ խնամակալութիւնը Կիւրենայիքի վրայ, պայմանաւ որ Իտալիոյ յանձնուի Ափրիկեան Տրիպոլսոյ խնամակալութիւնը: Անշուշտ օրակարգի գլխաւոր հարցն է գերմանական խնդիրը :

ՉԻՆԱՍՏԱՆԷՆ հասած լուրերը միշտ հակասական են: Թիէնցինի գրաւումը չի հաստատուիր : Կարմիրները անպայման անձնատուութիւն պահանջած են, բայց ազգայնական պահակազօրքը, 60.000 հոգի, պատասխանած է թէ անձնատուր կ'ըլլան եթէ թոյլ տրուի քաղաքէն հեռանալ թեթեւ զէնքերով: Թիէնցին 3 միլիոն բնակիչ ունի: — Միւս կողմէ Չանկ Քայ Շէք պատրաստութիւններ կը տեսնէ Նանքինէն հեռանալու համար :

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հեռագրեն թէ ապստամբներու երկու վաշտեր, սպառազինուած թնդանօթներով եւ հրասանդներով, կատաղօրէն կը կռուին Նաուսայի մէջ (Մակեդոնիա) :

ՈՂՋ ՈՂՋ ՎԱՌԵՑԱՆ 11 մանուկներ, 3էն 14 տարեկան, գիւղերիական ծաղկոցի մը մէջ, իրենց երկու վարժուհիներուն հետ :

ՔՐԱՎՋԵՆԿՈՅԻ հակառակորդը, Պ. Անտրէ Վուրմսըր, խմբագիր համայնավար Lettres Françaisesի, որուն դէմ դատ մացած է նախկին բոլշեւիկ պաշտօնատարը, իր կարգին ասուլիս մը սարքած էր առջի օր: Այս առթիւ իրեն ալհարցումներ ուղղուեցան, գրաւոր, եւ կրկնեց իր մեղադրանքները: Նոյնիսկ ժխտեց հարիւր հազարաւոր աքսորականներու գոյութիւնը Խ. Միութեան մէջ :

ՄՈՍԿՈՒԱ նոր ծանուցագիր մը ուղղեց Ֆինլանտայի, բողոքելով երկու խորհրդային քաղաքացիներու ձերբակալման դէմ :

Սեմֆոնիկ մեծ նուագահանդէս

ՈՒՐԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 21ԻՆ
SALLE GAVEAU
ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆ (Խաչատուրեան)

Կը ղեկավարէ «Լամուրէոյի» նուագախումբը
Կը մասնակցին ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ եւ երկսեռ երգչախումբ մը:

Յայտագիրը — Մէնտելսընի Ռիւ Պլաս, Պէթհովէնի 5րդ սէնֆոնին, Արամ Խաչատուրեանի դաշնակի concertoն, Օհան Տուրեանի « Փրոլոկ սէնֆոնիք»ը եւ Տաղ Հայաստանի :

Տոմսերը Մէզոն Տիւրան Place de la Madeleine, Սալ Կավօ, Թօփալեան տպարան եւ Պ. Մալաճեանի քով, 32 rue Clery:

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ
ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Մարսէյլ, CASA D'ITALIAի մէջ, Փետրուար 26ին, նոր ու ճոխ յայտագրով: Տոմսերը ստանալ երգիչ անդամներէն :

«ՄԱՆՐՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՊՈՄՈՆԻ մասնաճիւղը կը տօնէ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16ԻՆ, կէսօրէ վերջ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ :

●

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ Կ. Խաչի մասնաճիւղը կը տօնէ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 23ԻՆ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պ. Յ. Կօշկակարեանի մեծ կառատան մէջ, (11 Ave. Gambetta):

Կը ներկայացուի ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ (մէկ արար) թատերգութիւն: Ճոխ յայտագիր, պիւֆէ: Աւանդական տօնածառ եւ Կաղանդի նուէրներու բաշխում : Մուտքը ձրի է :

×

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին :

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Խանասոր» խումբի հանդէսը, Յունուար 30ին: Մանրամասնութիւնները յետոյ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Քղիի Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղը 1948ի տարեշրջանին մահացող հետեւեալ հայրենակիցներու՝ Հմայեակ Կրճիկեանի, Այրի Տիկին Աննա Անթիկեանի, Այրի Տիկ. Վարդուհի Էքինճեանի, Ղազար Փօթոեանի, Այրի Տիկին Սանդուխտ Պէրպէրեանի, Տիկ. Մուրատեանի (Պրիւսէլ), Տիկ. Խանըմ Աբրահամեանի, Այրի Տիկին Շողեր Նազարեանի եւ փոքրիկն Մարգարեանի յիշատակը յարգելու համար, փոխան ծաղկեպսակի օգնութեան կարօտ հայրենակիցներու, իր գանձէն, կը յատկացնէ 5000 ֆրանք: Նոյն առիթով եւ միեւնոյն նպատակին համար ստացած ենք Յարութիւն Փափազեանէ (Փարիզ) հազար ֆրանք, Գէորգ Կոփոյեանէ եւ Գեղամ Շերէրեանէ 500ական ֆրանք:— Վարչութիւն

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ – ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի: Ղեկավարութեամբ երաժշտագէտ Պ. Յ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ: Երիտասարդ ջութակահար Պ. ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (Լիոնէ Միւզիքալի բարձրագոյն կարգի առաջին մրցանակաւոր) կու տայ իր առաջին նուագահանդէսը Պոմոնի մէջ, 22 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, շաբաթ երեկոյ եկեղեցւոյ դպրոց սրահին մէջ, սիրայօժար մասնակցութեամբ ծանօթ երգչուհի Օր. ԾՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ (Լիոնի օփերայէն), հրաւիրուած մասնաւորաբար ենթակոմիտէի կողմէ :Դաշնակ Mlle Annette Julien: Յայտագրին մաս կը կազմեն դասական լաւագոյն կտորներ, ինչպէս նաեւ հայկական երաժշտութեան գլուխ գործոցներէն էջեր (նուագ եւ երգ): ՄՈՒՏՔԸ ՀՐԱՒԻՐԱՏՈՄՍԵՐՈՎ : 7 տարեկանէն վար երեխաներ չբերել :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղի տարեկան շքեղ պարահանդէսը, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, 23 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4—12, 72 Bld. Maréchal Joffre, Bourg la Reine: Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Տեսարաններ «Անոյշ» օփերայէն, հայկական եւ կովկասեան զոյգ եւ սօլօ պարեր, երգ, եւրոպական եւ կովկասեան նուագ :

Métro Bourg la Reine, autobus Porte d'Orléans 188 իջնել Place Condorcet :

ՍԹՐԱԶՊՈՒՐԿԷՆ Յովհաննէս Քարուկեան կը փնտռէ Գարեգին Քարուկեանը, Բինկեանցի որ պատերազմէն առաջ Ուրմիա (Իրան) կը գտնուէր, հետեւեալ հասցէով.— Սէնկէր Պուպլու խան Շամաշա Աւշալիմ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Տիգրան Մուրատեան, իրենց զաւակները եւ բոլոր ազգականները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով հեռագրով, ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին յաւէտ անմոռանալի ԳՐԻԳՈՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆի դառնակսկիծ մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 8ին, 24 տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ (Վիէն) :

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Տ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

Օր. ՄԱՐԳՐԻՏ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
Ընկեր ՎԱՐԴԱՆ ԲԱԲԱԽԵԱՆ
Նշանուած

Կրընոպլը 10 Յունուար, 1949

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ժողովը՝ այս շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին Սոսիէթէ Սավանթի մէջ: Օրակարգ.— Նախորդ ժողովի շարունակութիւնը:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, դպրոցին սրահը (78 rue Rabelais): Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կը հրաւիրուին նաեւ Փօն տը Շէրիւի «Անդրանիկ» խումբին ընկերները :

ԱՐԾԻՒ ենթակոմիտէին ժողովը 15 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: (Պանեէօ Քաշան):

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին դպրոցի սրահը (78 rue Rabelais): Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՍԱՐՍԷԼ ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Վարդան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Առնուվիլի սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան խումբերու, 22 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 5 rue Brossolette, Salle Laiqueի մէջ, Kremlin Bicêtre :

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ՄԻՐՈՅԵԱՆ
Կը խօսին ընկերներ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ՝ Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ ընկեր ԲԵՆՈՅԻ: Մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ, կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Եփրատ նուագախումբով Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի ղեկավարութեամբ: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 75 ֆրանք

Հաղորդակցութիւն.— Métro Porte d'Italieէն autobus 125, իջնել Mairie K Bicêtre:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Բ. Ը. Միութեան տարեկան պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ յունուար 16ին, պատուոյ հովանաւորութեամբ ԱՌԱՔԵԼ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱյի Hotêl GEORGES Vի սրահներուն մէջ: Երկու օրքէսթր եւ անակնկալներ :

Կը խնդրուի այժմէն ապահովել սեղանները դիմելով Պ.Պալըքճեանի, 43rue des Petits Carreaux: Հեռախօս՝ Gut. 08-48:

ԽՆՋՈՅՔ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ

Խրիմեան վարժարանի սրահը

Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը այս կիրակի օր, ժամը 3.30ին կազմակերպած է հայկական շատ հաճելի մթնոլորտի մը մէջ իր տարեկան խնջոյքը: Ճոխ պիւֆէ եւ համեղ աղանդներ, իր իսկ անդամուհիներուն ձեռքով շինուած :

Մուտքը ազատ է :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Յունուար, La Plage (ex salon Sabatier) շքեղ սրահներուն մէջ: (Les trois grandes salles):

ԽՆՋՈՅՔ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պոլ. Օտտոյի «Խատիսեան » խումբի, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն 12.30, 230 Շըմէն տը լա Մատրակ Վիլ, սրահին մէջ: Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.294
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Samedi 15 Janvier 1949 Շաբաթ 15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5745-Նոր շրջանի թիւ 1156 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԸ 1948ԻՆ

8.— ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ

Յետաձգելով մեր գաղութին բաժինը, այս ընդհանուր տեսութեանց մէջ, կ'ուզէինք առանձին շօշափել կարգ մը նիւթեր: Խնդիրներ՝ որոնք սերտ կապ ունին գաղութներու ամենօրեայ կեանքին հետ:

Այս հարցերէն գլխաւորն է Երիտասարդական Շարժումը: Հրատապ հոգ մը՝ բոլոր գաղութներուն մէջ: Ճակատ մը արժանի ամէն գուրգուրանքի եւ աշխատանքի: Աւելի քան երբեք:

Ունեցա՞նք նշանակելի նուաճումներ այս գետնին վրայ, անցեալ տարուան ընթացքին:

Ո՞ր գաղութը քայլ մը աւելի յառաջ գնաց, գերազանցելով իր հարեւանը կամ անցեալ տարիներու վաստակը:

Շարժումը հետզհետէ կ'աճի՞, կը ծաւալի՞, թէ տեղ — քայլ կը կատարէ:

Երիտասարդութիւնը ինք ի՞նչ կը մտածէ, աւելի զարկ տալու համար այս շարժումին:

Ամէն մէկդ կրնաք բազմապատկել հարցումները: Ներշնչումի աղբիւրներ չեն պակսիր ոչ այստեղ, ոչ ալ հեռաւոր Ամերիկայի մէջ:

Փորձառութիւնը կրնայ լրացնել պակասը: Ամէնէն անտարբերն իսկ պիտի կրնար լուսաբանութիւն մը հաղորդել, պատասխան մը բանալ:

Հարցումներուն առաջին պատասխանը տալով մեր շրջանէն, պիտի ըսէինք թէ արդէն հասած ենք այն կէտին ուր կենալը՝ պիտի նշանակէր թուլութիւն:

Մենք այդ վախը չունինք Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին համար:

Անոր համար ալ, միշտ պիտի յիշեցնենք թէ պարտաւոր են քայլ մը աւելի յառաջ նետուիլ, մէկ տարիէն միւսը:

Երիտասարդութեան կոչումին պիտի հակասէր գոհանալ եղածով, կամ պարծենալ անցեալ նուաճումներով:

Մանաւանդ այս ափերուն վրայ:

Նոյն սերունդն է որ ինքնապաշտպանութեան պայքարը կը մղէ Հիւս. եւ Հարաւ. Ամերիկայի մէջ, շատ աւելի ծանր պայմաններու տակ: Ծանր՝ ոչ թէ նիւթական, այլ բարոյական տեսակէտով:

Բոլորս ալ գիտենք որ փորձութեան, այլասերման, ձուլման վտանգները շատ աւելի զօրաւոր են այդ աշխարհամասին մէջ:

Եւ դարձեալ, ամէնէն կազդուրիչ պատկերը կը ներկայացնեն Միջին Արեւելքի գաղութները:

Երիտասարդական Միութիւններու բազմազան ցանց մը՝ թեւ կուտայ Սուրիա-Լիբանանի տարագիր բազմութեանց: Կուսակցական, մարզական, կրթական կամ գրական բոլոր դիրքերուն վրայ կանգնած են ժառանգորդներ:

Յունաստանէն Կիպրոս, Եգիպտոսէն մինչեւ Իրաք եւ Իրան երիտասարդացման ոգին է որ կը սաւառնի:

Եւ բարի նախանձ մը, ամէն տեղ: Գոնէ մենք այդպէս տեսնել կ'ուզենք:

Եթէ իւրաքանչիւր հոսանք իր կարելին փորձէր պարկեշտօրէն, ո՜րքան թիւրիմացութիւններ պիտի հարթուէին, ապահովելով սերունդին փրկութիւնը:

Դաշնակցութիւնը ունի որոշ ուղեգիծ՝ այս ճակատին համար: Անոր համար ալ, կը տիրապետէ ամէն տեղ:

Ամէնէն խոնարհ գաղութին մէջ ալ կազմակերպական կորիզներ կը ջանան վառ պահել երիտասարդութեան ոգին:

Փրկութեան տարրական պայմաններէն մէկն է՝ միանգամ ընդ միշտ փարատել ստորադասութեան, նուաստութեան տրամադրութիւնը, որ վարակած է շատ մը երիտասարդներ:

Փռուած՝ աշխարհի շքեղաշուք պողոտաներուն վրայ, տարուբեր՝ համայնակուլ յորձանքի մը ալիքներէն, մեր նոր սերունդը յաճախ կը խեղճանայ: Ամօթխած, եթէ ոչ նկուն, գլխիկոր երեւոյթ մը կը ստանայ: Կը կարծէ թէ մարդիկ ծուռ պիտի նային, եթէ ճակատը բարձր բռնէ եւ շեշտակի նայի աջ ու ձախ:

Քանի տեւէ այս նախապաշարումը, մենք իսկապէս որ պիտի դառնանք զանցառելի քանակութիւն մը: Եւ օր առաջ պիտի մեռնի ազգային ոգին:

Ամէնէն առաջ, երիտասարդները իրենք պէտք է ըմբոստանան այս նախապաշարումին դէմ:

Շ.

Իտալիոյ Համայնավարները

Իտալիոյ համայնավար կուսակցութիւնը Յունուար 8ին երեւան հանեց թէ «իր 2.200.000 անդամներուն ստուար մեծամասնութիւնը չի կարդար 10—12 կուսակցական թերթերէն մէկն ու մէկը»:

Կեդր. կոմիտէն, որ կը բաղկանայ 16 անդամներէ, «անհանդուրժելի» գտնելով այս պարագան, դիտել կուտայ թէ ցորչափ շարունակուի այս վիճակը, Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան մէկ մեծ մասը պարզապէս անդամատոմս ունեցող համակիրներէ պիտի բաղկանայ, փոխանակ մարտունակ ուժերու:

Այս խոստովանութեամբ կը հաստատուի հակաբոլշեւիկներու այն մեղադրանքը թէ շատ մը իտալացի համայնավարներ խեղճուկրակ մարդիկ են, որոնք մտաւոր կապ չունին Մարքսի եւ Լենինի վարդապետութեան հետ եւ պարզապէս կ'ուզեն բարւոքել իրենց նիւթական վիճակը:

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ ինչպէս այլուր, Իտալիոյ մէջ ալ շատեր համայնավարութեան յարած են ոչ թէ համոզումով, այլ վախնալով որ անոնք իշխանութեան գլուխ կ'անցնին: Այս երկու դասակարգի հետեւորդներն ալ կրնան անջատուիլ կուսակցութենէն, երբ ապրուստի պայմանները բարւոքին Իտալիոյ մէջ:

Կուսակցութիւնը նախատեսելով այս պարագան, երկու առաջնակարգ վարիչներ նշանակած է, որպէսզի մղում տան համայնավարական հրատարակութեանց ընթերցման: Կեդր. կոմիտէն հրահանգած է պայքար մղել տունէ տուն, ի նպաստ կուսակցական հրատարակութեանց: Միեւնոյն ատեն շրջուն գրավաճառներ պիտի հաստատուին բոլոր գործարաններուն եւ հաւաքատեղիներուն առջեւ, գիրքեր եւ թերթեր ծախելու համար: Կուսակցութիւնը այս առթիւ կ'ուզէ իր անդամներուն կարծիքն իմանալ, զանազան հրատարակութեանց մասին:

Ինչպէս կ'երեւայ, Իտալիոյ համայնավար կուսակցութիւնը թէեւ ամէնէն բազմանդամը կ'երեւայ թուղթի վրայ, բայց ղեկավարութիւնը գոհ չէ որակէն: Դեռ վերջերս կարգ մը վարիչներ կը գանգատէին թէ պատեհապաշտներ, անպարկեշտ եւ վախկոտ մարդիկ, նոյնիսկ հակաբոլշեւիկ լրտեսներ սողոսկած են կուսակցութեան շարքերուն մէջ:

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ արհեստակցական դաշնակցութեան ամերիկեան գրասենեակը պահանջեց թողել կազմակերպութիւնը եւ անոր տեղ հաստատել նոր մը, բոլորովին անկախ՝ համայնավարներէն: Երկար ատեն է որ կը մղուի այս պայքարը, մանաւորապէս Մ. Նահանգներուն մէջ, ուր դառնօրէն կը գանգատին թէ ներկայ «Համաշխարհային»ը կը գտնուի բոլշեւիկներու ազդեցութեան տակ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ազգայնական տարրերը հետզհետէ կ'արթննան, համաձայն զօր. Քլէյի տեղեկագրին: Ամերիկեան հրամանատարը միեւնոյն ատեն կը հաստատէ համայնավարներուն ազդեցութեան անկումը, ինչպէս կ'ապացուցանեն վերջին ընտրութիւնները:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ ԴԷՄ մղուած պայքարը սաստկացնելու համար, Չեխոսլովաքիա որոշեց 95% կրճատել իր առաքումները Ռիժեքայի (Ֆիումէ) ճամբով: Աւելի մեծ քանակութեամբ առաքումներ եւ ներածումներ պիտի կատարուին Թրիէսթէի նաւահանգիստին միջոցաւ: Ուրիշ արբանեակ պետութիւններ ալ կը նախընտրեն Թրիէսթէն, միեւնոյն առաջադրութեամբ:

ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐԸ բացատրելով նորոգութեան գիներու տարապայման սղութիւնը, որ 20 % յաւելում կը ցուցնէ (910 ֆրանք), դիտել կուտան թէ իրենք որեւէ մեղք չունին: Այն քիլօ մը կաշին որ 495 ֆրանք կ'արժէր անցեալ Մայիս 10ին, Նոյեմբեր 10ին բարձրացած էր 1187ուկէս ֆրանքի, իսկ այժմ կ'արժէ 1650 ֆրանք: Նորոգութեան նոր գինը, 910 ֆրանք, որ չափազանց կ'երեւայ յաճախորդներուն, կը ներկայացնէ հետեւեալ հաշիւը,— նախանիւթ եւն. 485 ֆրանք 80, արհեստաւորի աշխատավարձք, ընկերային տուրքեր եւ ընդհանուր ծախքեր 396 ֆրանք 90, տուրք՝ 27 ֆրանք 30: Եւ այս՝ գնուած կաշին հաշուելով 1274 ֆրանքէն: Ուրեմն վախ կայ որ նորէն սղէ:

Գիներու զեղչը պիտի յաջողի՞

Կառավարութիւնը արդէն գործի ձեռնարկած է, գիները զգալապէս իջեցնելու համար, մասնաւոր հրամանագիրներով: Իր առաջին գործը պիտի ըլլայ քանի մը ամիս պահել 1948 Դեկտեմբեր 31ի գիները, սպասելով բնական եւ ընդհանուր անկումի մը: Ինչպէս յայտարարեց տնտեսական գործերու վարչութեան ներկայացուցիչը, կառավարութեան գլխաւոր հոգն է փրկել դրամը: «Փորձը հաստատեց թէ աշխատավարձքի յաւելումը գիներու բարձրացում յառաջ բերելով, երբեք չի կրնար բարւոքել աշխատաւորներու վիճակը: Հետեւաբար կառավարութիւնը ստիպուած է զոհողութիւններ պահանջել արտադրիչներէն, գործարանատէրներէն եւ առեւտրականներէն որոնք պէտք է այս ճիգը նկատեն ապահովագին մը դրամին փրկութեան եւ իրենց հարստութեան ամրացման համար»:

★ Գործատիրական եւ բանուորական սէնտիքաները սկսած են քննել կառավարութեան որոշումները: Հողագործական Միութիւնը շատ գոհ կ'երեւայ նոր քաղաքականութենէն: Փոքր եւ Միջին առեւտրականները բոլորովին յուսախաբ կ'երեւան, բողոքելով գիները անփոփոխ պահելու որոշման դէմ: Իրենց կարծիքով, կառավարութեան որոշումը պարզապէս ուղղակի տուրքի կը վերածէ անուղղակի տուրքը: Միւս կողմէ, դիտել կուտան թէ դուռ կը բացուի սեւ շուկայի: Եւ վերջապէս դիտել կուտան թէ միայն պետութիւնն է որ «պլոքէ» չըներ իր գիները:

Բանուորական Ուժը կը սպասէ տրուած որոշումներու արդիւնքին, իր վերջնական դիրքը ճշդելու համար:

Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. կոմիտէն հրապարակաւ կը դատապարտէ կառավարութեան նոր ձեռնարկը, իբրեւ «ամբոխավարական ձեռնարկ»:

Արեւմտեան ճակատի սպայակոյտը

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ 150 սպաներ,— Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէմպուրկի բանակներուն ներկայացուցիչները գլուխ գլխի տալով ծրագիրներ կ'որոճան Փարիզի պատմական շրջանին, Ֆոնթէնպլոյի մէջ: Նոր հասած են ամերիկացի դիտողներ ալ:

Այս սպայակոյտը կազմուեցաւ մէկ ամիս առաջ, համաձայն Պրիւսէլի դաշինքին: Ի՞նչ է այս կազմակերպութեան նպատակը: Մասնաւոր տեղեկութեանց դիւանին մէկ ներկայացուցիչն է որ կը պատմէ.

— Մեր առաջին նպատակն է որեւէ փորձութիւն որ կրնայ մղել Ռուսիան դէպի արեւմտեան Եւրոպա արշաւելու: Աւելի պարզ խօսելով, կը ջանանք ջնջել պատերազմի որեւէ հաւանականութիւն: Մեր երկրորդ նպատակն է պատրաստուիլ, եթէ պատերազմը պիտի պայթի:

Ֆրանսացի գնդապետ մըն ալ, պատասխանելով զանազան հարցումներու, ըսաւ.— Մենք հոս քաղաքական խնդիրներով չենք զբաղիր: Թերթերուն մէջ կը կարդանք լուրեր եւրոպական դաշնակցութեան մասին, անթելէն կ'իմանանք Ատլանտեանի դաշինքի մասին, բայց չենք խօսիր անոնց մասին: Մեր գործը բոլորովին տարբեր է: Եւրոպական դաշնակցութիւնը եւ Ատլանտեանի դաշինքը ուղղակի կապ չունին մեզի հետ: Մեր պարտականութիւնը ճշդուած է Պրիւսէլի դաշինքով: Մենք ամէն բանէ առաջ ուսումնասիրական յանձնախումբ մըն ենք, որ կը բաղկանայ ցամաքային, ծովային եւ օդանաւային ընդհ. հրամանատարէն, Մառէշալ Մոնթկոմըրի նախագահն է այդ յանձնախումբին, որուն անդամները պատասխանատու են հինգ պետութեանց ազգ. պաշտպանութեան նախարարներուն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

400.000 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ Մ. Նահանգները ընդունելու համար օրինագիծ մը ներկայացուց ականաւոր ծերակուտական մը, միեւնոյն ատեն պահանջելով ջնջել ցեղային եւ կրօնական խտրութիւնները: (Խորհրդարանը արտօնած է միայն 200.000 հոգի, զանազան դասակարգերու բաժնելով):Ծերակուտականը կ'առաջարկէ ջնջելու խտրութիւններ եւ կաշկանդումներ, ընծայելով ամէն դիւրութիւն:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հիւլէական ուժի գործարանը, Օքրիճ ընդարձակելու համար, 70 միլիոն տոլար տրամադրուած է: Ընդարձակումը պիտի սկսի վեց ամիսէն եւ պիտի լրանայ երկու տարիէն:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԱՆԳԼԻՈՅ արտաքին նախարարներուն առաջին տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ հինգշաբթի օր, Լոնտոնի արտաքին գործերու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՒ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հրեայ կիսապաշտօնական օրաթերթ եւ Աշխատանքի Ընդհ. Դաշնակցութեան օրկան, «Հաարէթս» (ընկերվարական), որ ամէնէն ծաւալուն թերթն է Պաղեստինի մէջ, անդրադառնալով Խ. Միութեանկողմէ Իսրայէլի ճանաչումին, կը խորհրդածէր.

— «Ռուսիա երկրորդ մեծ երկիրն է, որ կը ճանչնայ մեր պետութիւնը։ Այս քայլը ինքնին մեծագոյն ապացոյցն է այն սերտ բարեկամութեան, որ գոյութիւն ունի մեր երկու ժողովուրդներուն միջեւ։ «Իսրայէլ պիտի չըլլայ այն պետութիւններէն որոնք մաս կը կազմեն հակախորհրդային ճակատին։ Խ. Միութիւնը բարոյապէս օժանդակեց մեր պետականութեան ծնունդին, ու կը խոստանայ աջակցիլ՝ մեր պայքարին յաջող ելքին։

«Թող չամբաստանեն մեզ, իբրեւ խորհրդային Ռուսիոյ զինակիցը։ Բարեկամ ըլլալ Ռուսիոյ՝ չի նշանակեր համայնավար ըլլալ։ Պահելով հանդերձ մեր անխառն բարեկամութիւնը Մ. Նահանգներու եւ Անգլիոյ հետ, զարկ պիտի տանք մեր քաղաքական, առեւտրական եւ մշակութային յարաբերութիւններուն Խ. Ռուսիոյ հետ, փոխադարձ հասկացողութեան հիման վրայ» ։

«Փոխադարձ հասկացողութիւն»։

Դիւանագիտական բառարանի մէջ այս բացատրութիւնը զանազան իմաստներ ունի։Ճկուն ու առաձգական։ Այստեղ սակայն,«Հաարէթս»ի սիւնակներուն մէջ, այս բացատրութիւնը կը ստանայ գործնական նշանակութիւն, քաղաքական զիջումի մը իմաստ ։

Եթէ ուշադրութեամբ հետեւինք արտայայտուած մտքերուն, անմիջապէս պիտի ըմբռնենք, որ Իսրայէլ, Խ. Միութեան «բարեկամութեան» փոխարէն, յանձն առած է.—

Ա.— Ճակատ չկազմել Խ. Միութեան դէմ ։ Պարզ խօսքով, ի հարկին դէմ ըլլալ, ոեւէ փորձի մը, որ կը ձգտի այդ ճակատինկազմութեան, Միջին Արեւելքի մէջ ։

Բ.— Ընդունիլ Խ. Միութեան աջակցութիւնը հրեայ ժողովուրդին մղած պայքարին։ Ուրիշ խօսքով, դիմել Խ. Միութեան զինուորական օժանդակութեան ։

Գ.— Առեւտրական եւ մշակութային յարաբերութիւններ ցուցատախտակին տակ, 1.— Թոյլ տալ խորհրդային առեւտրական նաւերու ազատ մուտքին հրէական ջուրերու մէջ։

2.— Արգելք չըլլալ խորհրդային գաղափարական եւ ընկերային միտքերու տարածման ։

Հրեայ յօդուածագիրին այս առաջադրութիւնները մեծ կշիռ ու արժէք կը ստանան, երբ նկատի առնենք թէ «Հաարէթս» կը ներկայացնէ նաեւ արտաքին նախարարութեան տեսակէտները ։ Մանաւանդ որ, քաղաքական այս «անմեղ» ուղեգիծը կը պարզուի ոչ համայնավար, չըսելու համար հակաբոլշեւիկ կուսակցութեան մը օրկանին կողմէ։ Շեշտենք այս առթիւ թէ հրէական «Ընկերվարբանուորական» կուսակցութիւնը, ամէնէն ուժեղ կազմակերպութիւնը Իսրայէլի մէջ, ներկայ առժամեայ կառավարութեան մէջ ունի չորս նախարարներ 13 նախարարութիւններու վրայ։ (Վարչապետութիւն, արտաքին, հաղորդակցութեանց եւ կրթական)։

Միւս կողմէ, ծայրայեղ աջակողմեան «Իրկուն» կազմակերպութեան օրկանը, «Հէրութ» իր կարգին, կը միանար «Հաարէթս»ին, հրեայ ժողովուրդին երախտագիտական զգացումները յայտնելու համար Խ. Միութեան։ Կ'ամփոփեմ հատուած մը, Ռուսեւհրէական յարաբերութեանց վերաբերեալ մասէն։

— «Կ'ողջունենք Խ. Ռուսիոյ բարեկամութիւնը։ Մեր նորաստեղծ պետութիւնը պիտի գիտնայ գնահատել մեր մեծ բարեկամին այս «ժեստ»ը (կ'ակնարկէ Իսրայէլի ճանաչումին)։ Լաւագոյն յարաբերութիւններ պիտի պահենք Խ. Միութեան հետ։ Այդ յարաբերութիւնները պիտի չազդուին արտաքին աշխարհի իրերու ներկայ վիճակէն»։ (Հէրութս) 20 Մայիս 1948)։

Այս վերջին տողով, «Հէրութ» աւելի զուսպ եւ ճկուն բացատրութեամբ մը կ'արտայայտէր նոյն այն քաղաքական ուղղութիւնը զոր բանորոշած էր իր պաշտօնակիցը, «Հաարէթս».— «Իսրայէլ մաս պիտի չկազմէ հակախորհրդային ճակատին»։ «Արտաքին աշխարհի իրերու ներկայ վիճակը»մէկ իմաստ ունի.— Անգլեւսաքսոն եւ ռուսական հակամարտութիւն։

Այսքանով կը վերջանա՞ն Խ. Միութեան ձեռքբերած դիւանագիտական առաւելութիւնները ։

Պատասխանելէ առաջ, շեշտենք, որ Խ. Միութեան Մերձ. Արեւելեան քաղաքականութիւնը կը մտնէ նոր փուլի մը մէջ։ Իսրայէլի հակելով, Մոսկուա կը խաղայ դիւանագիտական կեանքի՝ ամէնէն բարդ եւ վտանգաւոր դերը, որուն արդիւնքը կրնայ ճակատագրական ըլլալ, ոչ միայն իրեն, այլեւ Միջին Արեւելքի քաղաքական կարգուսարքին համար։

Յուսախաբ արաբական երկիրներու ոչ-բարեկամական դիրքէն, Ռուսիա, համոզուած ըլլալով հրէական պետութեան մը կազմութեան, Մ. Նահանգներու եւ թերեւս Անգլիոյ աջակցութեամբ, կը շտապէ կանխելայս վերջինները, ու սիրաշահիլ նոր պետութիւնը։ Եւ իսկապէս, Միացեալ Ազգերու ժողովին, թէ Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ, Խ. Միութիւնը կորովի պաշտպանը հանդիսացաւ հրէական դատին։ Պահանջեց օտար ուժերու (այսինքն արաբական բանակներու) հեռացումը Պաղեստինէն, կարծես թէ բովանդակ Պաղեստինը հրէական հող ըլլար միայն։

Միջանկեալ, այս կացութենէն, ամէնէն աւելի մտահոգը՝ Թուրքիան է դարձեալ ։

Ան, ականջալուր կը հետեւի իր մեծ հարեւանին քաղաքական շարժումներուն եւ անձկութեամբ հարց կուտայ թէ ի՞նչ անակնկալներ վերապահած է Ռուսիոյ քաղաքականութիւնը ։

Սակայն, Թուրքիան կը բախտաւորուի իբրեւ անդամ Պաղեստինի հաշտարար յանձնախումբին մէջ։ Մամուլը շեշտը դնելով Թուրքիոյ չէզոքութեան վրայ, միւս կողմէ կը մատնէ իր հրճուանքը, թէ ան Պաղեստինի հարցին իր գործօն մասնակցութեամբ, պիտի կրնայ թափանցել Խ. Միութեան քաղաքականութեան թաքուն ծալքերուն։

Դառնանք մեր նիւթին ։

Դիւանագիտականէն զատ, Մոսկուա յաջողա՞ծ է ձեռք ձգել նաեւ ուրիշ առաւելութիւններ։

Այս ուղղութեամբ, խօսուն են դէպքերը ։

Խ. Միութեան արբանեակներէն Չեխոսլովաքիոյ զինուորական օժանդակութիւնը Իսրայէլի, ռազմական իրեղէններու առաքումով, կուգայ հաստատել մեր այն ենթադրութիւնը թէ, «փոխադարձ հասկացողութեամբ» անպաշտօն զինակցութիւն մը կազմուած է երկու երկիրներու միջեւ։

Այս տեսակէտէն յատկանշական է Մոսկուայի իսրայէլեան դեսպանուհի Տիկին Մէյերսընի յայտարարութիւնը (Թէլ Ավիվ 30 Նոյեմբեր 948) թէ «գոյացած համաձայնութեամբ մը պուլկարական եւ ռուման. նաւեր պիտի ապահովեն Պալքաններու մէջ գտնուող 100.000 Հրեաներու ներգաղթը։

Միջազգային մամուլին հասած թուանշաններէն դատելով, մինչեւ 1948 Դեկտեմբեր 15, մօտ 100.000 Հրեաներ գաղթած են Արեւելեան Եւրոպայէն. Իսկ երբ յիշենք, թէ մօտերս, Յունուար 25ին, տեղի պիտի ունենան ներկայացուցչական ընտրութիւններ, դիւրին է եզրակացնել, թէ ո՞ր ցանկին պիտի քուէարկեն այս եկուորները։ Պատկերը լիւ կը դառնայ, եթէ հաւատք ընծայենք արաբական աղբիւրներէ բխած այն լուրերուն, որոնց համաձայն, ռուս ռազմիկներ գերի ինկած են, Սուրիացիներու ձեռքը։

Այս պարագաներուն մէջ, Մ. Նահանգները ինչո՞ւ կը պաշտպանեն Հրեաները, երբ այս վերջինները կը «դաշնակցին» Խ. Միութեան հետ։

Կը խորհինք թէ Ուաշինկթըն, որուն երաշխիքներ ստացած է Թէլ Ավիվէն, թէ, հրէական պետութիւնը պիտի չծառայէ կարմիր վարդապետութեան։ Տակաւին արմատ չէ գտած այն համոզումը թէ հրեայ ժողովուրդը իր ստուար մեծամասնութեամբ համայնավար գաղափարներ կը սնուցանէ։ Իսրայէլի վարիչները կ'ըմբռնեն այնվտանգը որ կը սպառնայ իրենց գոյութեան, եթէ հեռանան Մ. Նահանգներէն ։

Մերձ. Արեւելեան եւ արաբական խնդիրներու մասնագէտ եւ փորձլրագրող Րիչարտ Ուիտհէմ, աշխարհահռչակ «News of the World»ի թերթին խմբագիրը, որ սպաննուեցաւ Պաղեստինի կռիւներուն մէջ (19 Մայիս 1948) հետեւեալ ձեւով կը բանաձեւէր Խ. Միութեան դիրքը Պաղեստինի հարցին մէջ, երբ իր կարծիքը կը հարցնէի։ (Դամասկոս, 28 Ապրիլ 948— պանդոկ Orient Palace)։

— «Ռուսիոյ նպատակն է Միջին Արեւելքը տկար եւ պառակտուած վիճակի մը մէջ պահել։ Տկար եւ ուժաքամ արաբական երկիրներու գոյութիւնը իր հարաւային սահմաններուն կից, մեծ առաւելութիւն մըն է Ռուսիոյ համար ։

Բաժանումը քուէարկելով, Ռուսիա կը ձգտէր փութացնել բրիտանական ուժերուն հեռացումը Պաղեստինէն։ Ան կը փորձէ նաեւ պղտորել մեր եւ Մ. Նահանգներու յարաբերութիւնները »։

Անտեղի չէին, ականաւոր խմբագրին այս մատնանշումները։ Դէպքերը եկան հաստատել իր տեսակէտները ։

Սակայն Խ. Միութեան Պաղեստինեան քաղաքականութիւնը կը շարունակէ մնալ մեծ հարցական մը ։

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԲԱԺԻՆ ՀԱՆԵՑԷՔ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆԷՆ ԾԵՐԵՐՈՒՆ, ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒՆ, ՊԱՏԱՍԽԱՆԵԼՈՎ. Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԿՈՉԻՆ ։

Մինաս Մակարեանի կեանքն ու գործը

ԽՄԲ.— Պէյրութի «Ազդակ»ը 1948 Դեկտ. 19ի թիւը նուիրած էր ողբացեալ ընկեր Մինաս Մակարեանի, որ վերջերս մեռա՜ւ Թէհրանի մէջ, բժշկական գործողութեան մը հետեւանքով։

Ստորեւ քաղուած մը՝ իրազեկ ընկերներու ստորագրութեամբ.—

Այս երկիրներու մէջ շատերը ճանչցան զինքը, սակայն երեւոյթով միայն — դուրսէն։ Շատերը մեղմէ, այդ կիրթ, փափկանկատ ու շատերէ խուսափող մարդը, թերեւս համարեցինք «տարօրինակ» եւ մեզի խորթ մէկը։ Այո, հիւանդ էր ու քայքայուած. պրկուած էին անոր ջիղերը. դարձած էր կասկածամիտ, պահանջոտ, մորակող ։ Պատմելու, անվերջ խօսելու պահանջը ունէր։ Կ'ուզէր դատարկուիլ, ձերբազատուիլ իր հոգին մաշող մօտաւոր անցեալի մղձաւանջէն. անվերջ, անհատնում կ'ուզէր պատմել, ազատուիլ կ'ուզէր կարծես Սիպիրի թունտրաներու եւ սառնակոյտերու մէջ ահաւոր տառապանքով ապրող իր, մեր ընկերներու տեսիլքէն, որոնք չընկճուեցան երբեք կարմիր բռնիներու սպառնալիքներու եւ նագաններու փողին առջեւ. կեցան հերոսներու պէս հպարտ ու անվախ ու իրենք իսկ խարանեցին դահիճներու արարքները. մնացին անխուճ իրենց սրբազան իտէալի, իրենց կուսակցութեան իտէալի պաշտպանութեան մէջ ... ։

Կովկասի յեղափոխական եռուն օրերուն, իրենց նուիրումով, ծայրայեղ յանդգնութեամբ եւ զոհաբերութեամբ երիտասարդ եռորդութիւն մը ունէինք. Մինասը անոնցմէ մէկն էր։

Բարձրագոյն կրթութիւն ունէր. մոլեռանդ գաղափարական էր ու իր բովանդակ էութեամբ անաղարտ պահած էր Դաշնակցութեան սրբազան անաղարտ պահած էր Դաշնակցութեան սրբազան կացողութիւնները։ Ամէն ինչ բացարձակ էր անոր մէջ. «Միջին ճամբայ»ներու դէմ։ Տեսարան մը ըլլալով հանդերձ, ամենաեռանդուն, ներուժուգործօն ընկեր մըն էր նոյն ատեն՝ իր անբաժան երկուքին հետ, որոնք այսօր, ով գիտէ, Սիպիրի որ ճախճախուտներու մէջ կը տուայտին կամ անդերեզման անհետացան ։

Մինասը 12 տարի կրեց Սիպերեան տառապանքը՝ հպարտ ու պատուով. մնաց անդրդուելի ու պայքարող կարմիր դեւերու դէմ ։

Քշուեցան անոնք, իրենց կատարած ամէնէն արդար ու փառաւոր տէրրօրներու համար։ Նա մէկն էր այն խումբէն, որ յանդուգն յարձակումով մը, շոգեկառքի մը մէջ, յափշտակեցին շատ կարեւոր փաստաթուղթեր եւ շատ խոշոր գումար մը, զոր Ազրպէյճանեան դեսպանը կը տանէր բաժնելու եւ օգտագործելու Հայաստանի մէջ բոյն դրած թաթար, թիւրք գործակալներուն եւ թաթար գիւղերուն, որպէսզի Հայաստանը ներսէն քայքայեն ...

Առաջին պատերազմին Մինասը ամէն տեղ էր, եւ զինուոր էր կռիւներու մէջ եւ հոգատար գործիչ մըն էր,երկրէն խուճապով փախչող մը հայրագաղթներուն եւ կարող կազմակերպող մը ։

Վերջին պատերազմին, իրեն հին ընկերները ազատեցին զինքը հաստատ գնդակահարումէ, բայց կմախք մը մնացած էր ապարախտ սիրելի մեր Մինասէն. աւերակ մը դադարած, որ օրն ի բուն կը բողոքէր այս անգութ աշխարհի անարդարութիւններու դէմ, նոր բարքերու եւ նոր «բարոյական» հասկացողութիւններու դէմ։

Կ'ապրէր միայն վաղուան ազատ Հայրենիքի երազով եւ իր միակ փոքրիկի կարօտով, որ այլեւս չտեսաւ ։

ԿՈՄՍ

ԵՐԲ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԷՐ

Իր գործակիցներէն շատերը Սիպերիոյ սառնամանիքներուն մէջ կորան, ուրիշները բանտերուն մէջ ոսկոր մաշեցուցին։ Անոնցմէ ո՞րն է ողջ եւ որն է մեռած, անյայտ կը մնայ։ Իր կեանքը քշուեցաւ այս պատերազմի ալիքներէն եւ ինկաւ տարագրական ճանապարհներուն վրայ։ Ու այսօր խորին ցաւումով անոր մահն է որ կ'արձանագրենք։

Իր լաւագոյն ընկերներու մահն իսկ ժամանակին չկրցանք մամուլին յանձնել, որպէսզի հաւանաբար ողջ մնացածներու կեանքը չվտանգենք ։

Ու երբ այս քանի մը խօսքը կը գրեմ սիրելի Մինասի յիշատակը մեր նոր սերունդին յանձնելու համար, մտքիս առջեւ կը պատկերանայ երիտասարդ Մինաս Մակարեանը, իրաւաբանական համալսարանը նոր աւարտած՝ Մոսկուայի եւ Պետերբուրգի Դաշնակցական ուսանողներու եւ աւարտականներու հետ վերադարձած էին Կովկաս, նետուելու Հայոց ազատագրական պայքարին մէջ, 1914ի պատերազմի առաջին օրերուն ։

Հայութիւնը իր բոլոր ուժերով հրապարակ իջած էր։ Հրապարակը ողողած էին ուսանողներն ալ, նոր սերունդի առաջաւոր տարրը։ Ու այդ հոսանքին մէջ Մինաս Մակարեանը եւ իր 6—7 ըն-

կերները առանձին տեղ կը գրաւէին : Արդէն կուսակցականօրէն կազմակերպուած, գիտութեամբ պատրաստ, յեղափոխականօրէն վստահելի, նկարագրով գնահատուած բոլոր մեծ ընկերներէն, ուշագրաւ խումբ մըն էր, որ պատրաստ էր պատասխանատու գործի լծուելու : Ղեկավար մարմինն ու ընկերները իրենց դուրգուրանքի առարկայ դարձուցած էին երիտասարդ գործիչներու այդ խմբակը, որուն պատասխանատու գործեր յանձնեցին :

1914 Նոյեմբերի առաջին օրերէն սկսած Մինաս Մակարեանը այս խմբակին հետ կը տեսնենք Կարս, Ռուսական Բասեն, յետոյ Թրքական Բասեն, ուր կը գործէին Քեռիի եւ Համազասպի կամաւորական գունդերը :

Գրաւուած Հայաստանի այս մասնիկին վրայ Հայկական վարչութիւն մը կը կազմակերպուէր : Այս վարչութեան գլուխը կեցած էին արդէն փորձուած այս համալսարանական գործիչները : Մինաս Մակարեան եւ իր եօթը ընկերները ամէն բանէ առաջ կուսակցական հաւատաւոր գործիչներ էին, որոնք ոչ միայն գրաւուած հայրենիքի վարչութիւնը կը տեղծէին, այլեւ ժողովուրդը կը զինէին, ժողովրդական վաշտեր կը պատրաստէին, ժողովուրդի պատմական կեանքը կարգի կը դնէին, միշտ այն վառ երազով, որ քայլ առ քայլ Հայաստան մը պիտի կերտեն դարաւոր աւերակներէն :

Մինաս Մակարեան եղաւ անձնուէր գործիչներէն մէկը, միշտ գաղափարական, եւ միշտ հին յեղափոխական սերունդի չարքաշ կեանքին ընտել եւ անոնց ուղիով ընթացող :

Ինչ որ ըրած էր Հրայրը՝ 1894—95 Բասենի շրջանին մէջ, եւ գիւղացիները տակաւին կը խօսէին անոր բարոյական հմայքի մասին, Մինաս եւ իր ընկերները կ'որդեգրէին Հրայրի գործելակերպը եւ կը նոյնանային գիւղացի ազգաբնակչութեան հետ, վերարծարծելու այն հաւատքը այս ժողովուրդին մէջ, ինչ որ Հրայրը տուած էր անոնց :

Մինաս Մակարեան եւ իր ընկերները կ'անցնէին պատերազմի բոլոր արհաւիրքները, կ'առաջանային եւ կը նահանջէին ժողովուրդին հետ :

փոխադրուէին Ալաշկերտի գրաւեալ շրջանները, հոն ազգային վարչութիւն ստեղծելու համար :

Իսկ երբ կամաւորական գունդերը կ'առաջանային դէպի Վան, Վասպուրականի հերոսամարտի օրերուն, Մինաս Մակարեան, նոյն խմբակի երեք ընկերներուն միացած՝ Ռոստոմի հետ կը մեկնէր Վան : Վանէն անոնք կ'անցնէին Բուլանուխ — Մալազկերտի շրջանը, իրենց օժանդակութիւնը բերելու Մուշի եւ Սասնոյ հերոսամարտին :

1915 Յուլիս 22ին տեղի կ'ունենար ամէնէն աղէտալի նահանջը : Ռուսական բանակները կը լքէին Վանը, Ալաշկերտը, Բուլանուխ – Մալազկերտը : Մօտ երկու հարիւր հազար հայութիւն կը բռնէր նահանջի ճանապարհը : Մինաս Մակարեան եւ իր ընկերները նահանջող ժողովուրդին հետ կը հասնէին Արարատեան դաշտը եւ առանց սպասելու քանի մը զինուած ընկերներով կը վերադառնային դէպի Բերկրի, որուն կամուրջը կտրուած էր Քիւրտերու կողմէ : Դրոյի գունդը մինակ մնացած էր պաշտպանելու ժողովուրդի նահանջը :

Մինասը կը մնար Դրոյի քով Դրոյի գունդին իր գործակցութիւնը բերելէն յետոյ, Մինաս իր ընկերներով կը մասնակցէր Դրոյի գունդի դէպի Ալաշկերտ կազմակերպած պատժական արշաւանքին :

Հետագայ տարիներուն Մինաս Մակարեան եւ իր ընկերները կը կեդրոնանային Թիֆլիս եւ Վրաստանի Դաշնակցական կազմակերպութիւնը կ'առնէին իրենց ձեռքը : Ռուսական յեղափոխութեան շրջանին կը կազմակերպեն մամուլը, («Աշխատաւոր»), կազմակերպական ցանցը ամբողջ Վրաստանի, բանուորական եւ զինուորական խորհուրդները :

Մինաս Մակարեան Վրաստանի Կ. Կոմիտէի անդամ էր եւ մասնակից բանուորական — զինուորական խորհուրդներուն, ստանձնելով խիստ պատասխանատու պաշտօններ :

1921ին երբ բոլշեւիկեան տիրապետութիւնը կը ծաւալի նաեւ Վրաստանի վրայ, Մինաս Մակարեան եւ իր ընկերները կ'ենթարկուին հալածանքի, յետոյ բանտարկութեան ու աքսորի :

Տասնեւեօթ տարիներու բանտն ու աքսորը քայքայած էին Մինաս Մակարեանը, որ այլեւս նախկին կորովի, առողջ եւ ձեռներէց գործիչը չէր մնացեր :

1944ի ռուսեւգերմանական պատերազմին կ'ազատուէր եւ կ'իյնար տարագրութեան մէջ, ուր կը մահանար փոթորկալի եւ տառապանքով լի կեանքէ մը յետոյ :

Մինաս Մակարեանի յիշատակը անջնջելի պիտի մնայ զինքը ճանչցող ընկերներու սրտին մէջ։

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»Ը

ԼԻՈՆ, 10 Յունուար.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը այս տարի ալ կազմակերպած էր իր աւանդական «Մանուկներու Օրը»: Հանդէսը տեղի ունեցաւ կիրակի, 9 Յունուար, կէսօրէ վերջ Ste. Cécileի ծանօթ սրահին մէջ:

Թիւրիմացութեան մը պատճառաւ սրահին տէրը շատ ուշ բացաւ դռները, այնպէս որ, բաւական թիւով հայրենակիցներ ցուրտին չդիմանալով տուն վերադարձան, բայց եւ այնպէս կոկիկ բազմութիւն մը տեղ գրաւած էր:

Հանդէսին նախագահութիւնը ստանձնած էր մեր ժրաջան Խաչուհիներէն՝ Տիկին Պերճուհի Մամուրեանը, որ իր պաշտօնը կատարեց մեծյաջողութեամբ :

Կապոյտ Խաչի դպրոցին աշակերտները եւ սանուհիները, ղեկավարութեամբ իրենց ուսուցիչին—Պ. Կար. Յովակիմեան —խմբերգով մը բացին հանդէսը : Ապա, իրարու ետեւէ արտասանեցին աւելի քան երկու տասնեակ փոքրիկներ Մը – նունդի եւ Նոր Տարուան պատշաճ արտասանութիւններ : Հաճելի էր դիտել, լսել փոքրիկներու հայերէնի զգայուն թոթովանքները եւ համարձակ արտայայտութիւնները :

Միջնարարին ձիւն ու ձմեռ հագած, սպիտակ մօրուքով «Կաղանդ Պապան» եկաւ, եւ բոլորին անխտիր փոքրիկ տոպրակներով նուէրներ բաժնեց : Փոքրիկները մեղուներու պէս թափեցան վրան եւ քիչ մնաց տակն ու վրայ պիտի ընէին ամէն ինչ :

Կապոյտ Խաչի դերին եւ գործունէութեան մասին խօսեցաւ ընկեր Թադէոս Այվազեան : Բացատրեց թէ Կապոյտ Խաչը իրական բարիք մըն է գաղթաշխարհի մէջ : Այս առթիւ թուեց շարք մը յիշատակելի գործեր :

Մեծ հաճոյքով դիտեցինք մեր սանուհիներուն նազելաճեմ պարերը որոնք բուռն ծափերու արժանացան : Յետոյ հանդէսը փակուեցաւ ուրախառայն կանչերով :

Շատ ապրին մեր Խաչուհիները:—Թղթակից

ԿԱՐՏԱՆԻ ԶՈՀԵՐԸ

ԿԱՐՏԱՆ, (Յառաջ).— Ինչպէս հաղորդած էր «Յառաջ», Պիվէռի ածխահանքին մէջ պատահած փլուզումի մը զոհ գացին երկու դժբախտ հանքագործներ, մէկը լեհ, միւսը ընկեր Խաչիկ Մարտիրոսեան : Երկու զոհերը երբ հանուեցան ածուխի եւ քարի փլատակներու տակէն, արդէն անշնչացած էին :

Խեղճ Մարտիրոսի կինը առտուն ողջ առողջ գործի ղրկած էր ամուսինը, ժամը 11ին անոր դիակը տուն կը բերէին...

Ընկերները մինչեւ լոյս կը հսկեն տան մէջ : Յաջորդ օրը դագաղը շրջապատուած եռագոյն դրօշով ուսամբարձ կը փոխադրեն Հ. Յ. Դ. Պիվէռի տունը : Շրջաններէն եկած ազգականները եւ բարեկամները կը փութան դէպի Դաշնակցութեան Տունը, իրենց վերջին յարգանքը մատուցանելու դժբախտ զոհին :

Թաղումը կատարուեցաւ Յունուար 6ին : Այդ օրը հայկական Ծնունդ ըլլալով, Պիվէռի ժողովուրդի փափաքին վրայ քահանան պատարագ մատոյց : Թաղման արարողութիւնը կատարեց նորընծայ Բարկէն քահանայ Արսլանեան, դամբանական մը խօսելով : Յետոյ մեռելակառքը միանալով միւս դժբախտ զոհի թափորին, ուղղուեցաւ դէպի Կարտանի գերեզմանատունը : Պաշտօնական անձերէն եւ կազմակերպութիւններէն ներկայ էին Էքսի նահանգապետին ներկայացուցիչը, ածխահանքին վարչութիւնը, Կարտանի քաղաքապետը, Մարսէյլի ընկերվարական Ֆետէրասիոնի ներկայացուցիչը F. O.ի եւ C. G. T.ի ներկայացուցիչները, Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն, եւ անհամար ժողովուրդ : Մարսէյլէն, Էքսէն, Սէպթէմէն ազգականներ եւ ընկերներ եկած էին իրենց վերջին յարգանքը մատուցանելու : Ծաղկեպսակներ բերած էին Տիկինը եւ զաւակը, Հ. Յ. Դ. Կարտանի ենթակոմիտէն, Կարտանի գաղութը, F. O., C. G. T., U. F. Française, Կարտանի ընկերվարական կուսակցութիւնը S. F. I. O. Պիվէռի S.C. T.ն, Տարօնի եւ Սալնոյձորի հայրենակցական միութիւնը, փոխան ծաղկեպսակի Պիվէռի ժողովուրդը մասնակցեցաւ նուիրատուութեան : Գնահատելի են Պ. Պ. Ե. Գամպուրեանը եւ Սիւտճեանը, որոնք թէ քահանան եւ թէ Մարսէյլէն եւ շրջաններէն եկած հիւրերը ճաշով պատուեցին, մեղմելով դժբախտ այրիին վիշտը :

Գերեզմանոցին մէջ դամբանական խօսեցան Հ. Յ. Դ. կողմէ ընկեր Հ. Աւետիսեան, Մարսէյլի ընկերվարական Ֆետէրասիոնի ներկայացուցիչը, F. O.ի եւ C. G. T.ի ներկայացուցիչները :

Ընկեր Խ. Մարտիրոսեան Պիթլիսցի էր, 52 տարեկան : Եղած Անդրանիկի զինուոր եւ երկար տարիներ կատարած է իր ազգային եւ կուսակցական պարտականութիւնը խղճմտօրէն, իր ետեւ կը թողու այրին եւ 15 տարեկան մանչը : Ականջը խօսի Մ. Միրզէին, Դաշնակցական համեստ զոհերուն թիւին վրայ հատ մը եւս աւելցաւ : Հանգիստ քո բազմաչարչար ոսկորներուդ, սիրելի Խաչիկ :— Մ. Աստուրեան

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (71)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ԱՆԱՐԶԱԲԱՑԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

Կային նաեւ անոնց մէջ այնպիսիներ՝ որ ոչ միայն իրենց ազգին պաշտպանութիւնը կ'արհամարհէին, այլ օտարներուն հաճոյ ըլլալու համար իրենց ազգը արհամարհել, եւ անկից օտարանալն ու զայն հարստահարելը իրենց սովորութիւն ըրած էին :

Երբ Թորոս, յաղթանակով եւ աւարով, ժողովրդեան ծափահարութեամբ եւ գովասանական երգերով կը մտնէր Մամեստիա, իր ամուսինը քովն ունենալով, որուն ազնուական գեղեցկութիւնը ժողովրդեան աչխոյժը կ'ոգեւորէր, հոն իրարու վրայ կը հասնէին իր տեղակալները. Կոստանդին որ Բարձրբերդի տիրեր էր, եւ Սարգիս որ Անիծ բերդը առեր էր, եւ այսպէս իրարու վրայ յաջողութիւններն կրնային ուելցէ գլուխ մը զինեհարել, բայց Թորոսի ուշիմ լրջութիւնը շատ հեռու էր ինքզինքը կորսնցնելէ :

Անոր համար միշտ կը հարցնէր եւ կը տեղեկանար թէ ո՞ւր էր թշնամիին զօրութիւնը. ինչ գիրք կար՝ ինչ զօրութիւն կար իրեն դիմասակալ ըլլալու :

Քաղաքի մը անունկալ մօքին մէջ, ժառանգութիւն հայրենական՝ ուր իր տղայութեան մէկ մասը ուրախ զուարթ անցուցեր, բայց կը սպասէր որ ուրիշները ըսեն եւ յիշեն : Վերջապէս Կոստանդին ըսաւ.

— Թէ որ կ'ուզէք աս հողը անպիտան եւ վնասակար խոտերէ մաքրել, պէտք է բոլոր զօրութեամբ Անարզաբայի տիրենք :

— Ո՞վ է անոր կուսակալը :

— Մանաւանդ թէ ըսէք՝ ո՞վ է անոր տէրը, ո՞վ է անոր բռնաւորը :

— Ինքնիշխան ուրեմն հոն կը տիրէ :

— Պապեռոնի տէրը որ Յոյներուն հաւատարիմն էր, հօրդ գերութենէն վերջը Անարզաբայի կուսակալ եղաւ, եւ Անարզաբացի Հայերէն քանի մը հոգի՝ որ ինձ եկեր էին դողալով՝ հոս մէկտեղ բերի, եւ իրենց վիճակէն ինչ որ պատմեցին, ինծի զզուանք բերաւ. լսեցէք եւ դատեցէք :

Այս խօսքերն ըսելով, Կոստանդին հրամայեց իր մարդիկներուն որ նէրս բերեն Անարզաբացիները :

Ցնցոտիներով ծածկուած երեք չորս հոգի մըտան չարունցան սրահին մէջ, անոնց խոնարհ կերպարանքը՝ վիզերնուն կորութիւնը՝ յուսահատ նայուածքը՝ որ շատ հեռի էին իրենց լեռնաբնակ ազգայիններուն խրոխտութենէն՝ յայտնի կը քարոզէին իրենց վիճակին թշուառութիւնը :

— Ի՞նչ կ'ուզէք, ինչո՞ւ եկեր էք մեզի, հարցուց Թորոս :

— Ով որդի մեր իշխանին, բաւ. ծեր քահանայ մը մէջերնէն, տասը տարի է, քանի որ դուք մեզ թողուցիք գացիք, տասը անհամբուն տարի եղան որ մենք Անարզաբացիներս խիստ կը չարչարուինք :

Թէ որ բռնաւորը պարսիկ ըլլար՝ արաբ ըլլար՝ յոյն ըլլար, խաչ չունի՝ հաւատք չունի՝ Լուսաւորիչ չճանչնար կ'ըսէինք կը համբերէինք, բայց այդպէս չէ, այս անիծից ծնունդը ազգով Հայ է, անունով Սմբատ է, ցեղով Մամիկոնեան է կ'ըսէ կը պարծի, Վասակի գործ կը կատարէ, հարկ՝ տուրք կ'առնէ, մեզ ու մեր տղաքը անօթի կը մեռցնէ, ինք չկշտանար, մարդ մը ունի որ արդարութեան համար դատաւոր դրած է, դատաստան ուղող չկայ՝ դատ կը հնարէ, սուտ վկայ կը ստեղծէ որ բանտի պատիժ՝ տուգանքի ճար գտնէ, կաշառք առնէ, աղքատ թափէ, չար սիրտը զովացնէ, ուրիշ մարդ մըն ալ ունի որ Աստուծոյ պաշտօնեայ, քահանայ, վարդապետ, եպիսկոպոս է կ'ըսեն :

ԾԵՐՆՆՑ

պաշտօնատան մէջ: Բրիտանական մամուլը ջերմօրէն կ'ողջունէ այս այցելութիւնը, մանաւանդ որ երկու երկիրները կոչուած են մեծ դեր կատարելու արեւմտեան Եւրոպայի մէջ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ թերթերը ջերմապէս կը գնահատեն Մ. Նահանգներու երրորդ կուսակցութեան նախագահին՝ Հէնրի Ուոլըսի յայտարարութիւնը, որով կը հրաւիրէր նախագահ Թրումընը տեսակցութիւն մը կարգադրել Ստալինի հետ, լուծելու համար վիճելի խնդիրները: Միեւնոյնատեն կը պահանջէ մերժել Ատլանտեանի դաշինքը: Ռատիօ Մոսկուա երեքշաբթի օր հաղորդեց այս յայտարարութիւնը իբրեւ շատ կարեւոր ձեռնարկ մը:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ ձերբակալուեցաւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան նախկին պաշտօնատարներէն մէկը, Հըրպըրթ Պըրմըն, որ ամբաստանուած է թէ պատերազմի ընթացքին ճառեր կը խօսէր անթելին վրայ, ի հաշիւ Նացիներու: Ամբաստանեալը կը պաշտօնավարէր Պերլինի ամերիկեան դեսպանատան մէջ եւ մերժած էր Ամերիկա վերադառնալ:

ԱԼՊԱՆԻՈՅ մէջ ալ պարէնաւորման նոր դրութիւն մը հաստատուեցաւ, ազատ շուկայ, առեւտրականներու եւ ոչ արտադրողներու համար, ինչպէս Չեխոսլովաքիոյ մէջ: Այս դրութեան շնորհիւ, բանուորները, գինուորները եւ ուսանողները պարէնատոմսեր պիտի ունենան, աժան գնելու համար այն նիւթերը զոր միւսները շատ սուղ պիտի գնեն: Գիւղացիները կը կազմեն երբորդ դասակարգ մը եւ պարէնատոմս չունենալով, փոխանակութիւններ պիտի կատարեն իրարու մէջ:

ՄԱՐՇԸԼԻ ծրագրին վերատեսուչը, Հոֆմըն, ճառ մը խօսելով Ամերիկայի մէջ յայտարարեց.— Եւրոպայէն կը վերադառնամ այն բացարձակ համոզումով թէ ռուս համայնավար կուսակցութիւնը բուռն պայքար մը բացած է, ձեռք անցընելու համար համաշխարհային տիրապետութիւնը»: Այս ծրագիրը վիժեցնելու համար, Հոֆմըն անհրաժեշտ կը գտնէ պահպանել ժողովրդավար պետութեանց զինեալ ուժերը եւ զարկ տալ տնտեսական վերակազմութեան:

ԿԱՐԱՊԵՏ Ա. ՄՈՄՃԵԱՆԻ

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

8 Յունուարէն 22 Յունուար 1949:

Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris: métro Pont - Neuf: Բացումը 8 Յունուար ժամը 3ին:

Կարելի է այցելել ամէն օր կէս օրէ վերջ բացի կիրակիէն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տօնէլեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

Պ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏՕՆԷԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

Սիմֆոնիկ Մեծ Նուագահանդէս

ՈՒՐԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

SALLE GAVEAU

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆ (Խաչատուրեան)

Կը ղեկավարէ «Լամուրէօյի» նուագախումբը

Կը մասնակցին ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ եւ երկսեռ երգչախումբ մը:

Յայտագիրը — Մէնտելսընի Ռիւ Պլաս, Պէթհովէնի 5րդ սէնֆոնին, Արամ Խաչատուրեանի դաշնակի concertoն, Օհան Տուրեանի «Փրոլոկ սէնֆոնիք»ը եւ Տաղ Հայաստանի:

Տոմսերը Մէզոն Տիւրան Place de la Madeleine, Սալ Կավօ, Թօփալեան տպարան եւ Պ. Մալաճեանի քով, 32 rue Clery:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԻՆ ՀԱԳՈՒՍՏ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ

Դիմել՝

Adept Mercantile Trading Co. Inc.

162 Madison Street

NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)

Հայկական ընկերութեան:

ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

Հեռագիր. AMTIN. New York

Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՊՈՄՈՆԻ մասնաճիւղը կը տօնէ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16ԻՆ, կէսօրէ վերջ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

●

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ Կ. Խաչի մասնաճիւղը կը տօնէ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 23ԻՆ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պ. Յ. Կօշկակարեանի մեծ կառատան մէջ, (11 Ave. Gambetta):

Կը ներկայացուի ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ (մէկ արար) թատերգութիւն: Ճոխ յայտագիր, պիւֆէ: Աւանդական տօնածառ եւ Կաղանդի նուէրներու բաշխում: Մուտքը ձրի է:

×

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Խանասոր» խումբի հանդէսը, Յունուար 30ին: Մանրամասնութիւնները շուտով:

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ – ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի: Ղեկավարութեամբ երաժշտագէտ Պ. Յ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ: Երիտասարդ ջութակահար Պ. ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (Լիօնէ Միւզիքալի բարձրագոյն կարգի առաջին մրցանակաւոր) կուտայ իր առաջին նուագահանդէսը Պոմոնի մէջ, 22 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, շաբաթ երեկոյ եկեղեցւոյ դպրոց սրահին մէջ, սիրայօժար մասնակցութեամբ ծանօթ երգչուհի Օր. ԾՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ (Լիոնի օփերայէն), հրաւիրուած մասնաւորաբար ենթակոմիտէի կողմէ: Դաշնակ Mlle Annette Julien: Յայտագրին մաս կը կազմեն դասական լաւագոյն կտորներ, ինչպէս նաեւ հայկական երաժշտութեան գլուխ գործոցներէն էջեր (նուագ եւ երգ): ՄՈՒՏՔԸ ՀՐԱՒԻՐԱՏՈՄՍԵՐՈՎ: 7 տարեկանէն վար երեխաներ չբերել:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէօ Բաշանի մասնաճիւղի տարեկան չքեղ պարահանդէսը, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, 23 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4—12, 72 Bld. Maréchal Joffre, Bourg la Reine: Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Տեսարաններ «Անոյշ» օփերայէն, հայկական եւ կովկասեան զոյգ եւ սօլօ պարեր, երգ, եւրոպական եւ կովկասեան նուագ:

Métro Bourg la Reine, autobus Porte d'Orléans 188 իջնել Place Condorcet:

ՄԱՐՏ 13ԻՆ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Կ. ԽԱՉԻ ՍԷՎՐԱՆԻ մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ Փարիզի Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցաշէն եւ մեծ բարերար ողբացեալ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆի եւ Մանթաշեան գերդաստանի համայն ննջեցեալներուն համար:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Վանլեաններու, որոնք տասը զոյգ կաշիէ կօշիկ նուիրեցին մասնաճիւղիս չքաւորներուն, նաեւ իրենց 9 տարեկան փոքրիկը 1500 ֆրանքով մասնակցեցաւ Կապոյտ Խաչի «Գթութեան Շաբաթ»ի հանգանակութեան:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. Հ. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Խ. Պասմաճեանի եւ զաւակին Տէր եւ Տիկին Հ. Արշ. Խանէտանեաններու, Տէր եւ Տիկ. Հ. Վ. Ոսկանեաններու եւ պարագաներուն իրենց ամուսնոյն, հօր, եւ քեռայրին Պ. Մ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆր. կը յատկացնէ իր որդեգիր սանին ծախքերուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Աղաւնի Գալայճեան, Տէր եւ Տիկին Մելքոն Գալայճեան, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Յակոբեան, Այրի Տիկին Վարդէն Պօղոսեան եւ իրենց պարագաները, իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն, ամէն անոնց որոնք ցաւակցութիւն յայտնեցին անձամբ, ծաղկեպսակով եւ նամակով Պ. ՈՍԿԻԱՆ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԼԻՈՆԷՆ տիկին Զարուհի Մանուկեան, ծնեալ Թովմասեան, Ատանացի, կը փնտռէ մօրաքրոջ զաւակները՝ Զապէլ, Նազարէթ, Անուկ եւ Ովսաննա Ստեփեաններ՝ որոնք Յունաստան կը գտնուին, Կիլիկիոյ պարպումէն ի վեր: Գրել հետեւեալ հասցէին.— Mademe Zarouhi Manoukian, 48 rue Dunoir, Lyon (Rhône), France: Կը խնդրուի «Ազատ Օր»էն արտատպել սոյն փնտռտուքը:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ժողովը՝ այս շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին Սոսիէթէ Սավանթի մէջ: Օրակարգ.— Նախորդ ժողովի շարունակութիւնը:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, դպրոցին սրահը (78 rue Rabelais): Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կը հրաւիրուին նաեւ Փոն տը Շէրիւի «Անդրանիկ» խումբին ընկերները:

ԱՐԾԻՒ ենթակոմիտէին ժողովը 15 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: (Պանեէօ Բաշան):

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՍԱՐՍԷԼ ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Վարդան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Առնուվիլի սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան խումբերու, 22 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 5 rue Brossolette, Salle Laiqueի մէջ, Kremlin Bicêtre:

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ՄԻՐՈՅԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ՝ Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ ընկեր ԲԵՆՈՅԻ: Մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ, կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Եփրատ նուագախումբով Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի ղեկավարութեամբ: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 75 ֆրանք

Հաղորդակցութիւն.— Métro Porte d'Italieէն autobus 125, իջնել Mairie K Bicêtre:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Բ. Ը. Միութեան տարեկան պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ յունուար 16ին, պատուոյ հովանաւորութեամբ ԱՌԱՔԵԼ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱյի Hotêl GEORGES Vի սրահներուն մէջ: Երկու օրքէսթր եւ անակնկալներ:

Կը խնդրուի այժմէն ապահովել սեղանները դիմելով Պ. Պալըքճեանի, 43rue des Petits Carreaux: Հեռախօս՝ Gut. 08-48:

ԽՆՋՈՅՔ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ

Խրիմեան վարժարանի սրահը

Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը այս կիրակի օր, ժամը 3.30ին կազմակերպած է հայկական շատ հաճելի մթնոլորտի մը մէջ իր տարեկան խնջոյքը: Ճոխ պիւֆէ եւ համեղ աղանդեր, իր իսկ անդամուհիներուն ձեռքով շինուած:

Մուտքը ազատ է:

ՀԱՅԵՐԸ իրաւունքով համբաւը ունին աւանդապաշտ ըլլալու, մանաւանդ իրենց սննդեղէնին տեսակէտով: Հայերուն Ֆրանսա գալէն ի վեր, անոնց կարգ մը մասնագիտական սննդեղէնները ընդհանրացան եւ Ֆրանսացիներէ ալ իւրացուեցան: Այսպէս է «ՇԻՐԱԿ ՕԼԻ»ն, որ իր խնկաւէտ յատկութիւնները կը քաղէ տաք արեւին տակ հասունցած խաղողէն: Բայց Հայերու նախասիրութիւնները պէտք չէ որ անտեսել տան այն աղուոր բաները զորս Ֆրանսացի փափկակերներ կը ճաշակեն երկար տարիներէ ի վեր: Ատոնց կարգին է մասնաւորաբար «ՌՈՄ»ը, այս երկնաւուշ ըմպելին, որ մշտնջենական արեւի երկիրէն կը ներածուի, եւ որ շաքարեղէգի թորումէն ստացուելով, հեշտահամ խմիչք մը ըլլալուն չափ ԱԶԴԵՑԻԿ ԱԽՏԱՐԳԵԼԻՉ մըն է՝ «կրիփ»ի եւ ցուրտէ յառաջ եկող հիւանդութիւններու դէմ, ինչպէս նաեւ կարկանդակները եւ անուշեղէնները բուրումնաւէտող մը: Ամխառն կամ տաք ըմպելիներու մէջ, խմեցէք «ՌՈՄ»: Բայց բոլոր «Ռոմ»երը չունին չունին անհրաժեշտ ամէն յատկութիւնները լաւ արդիւնք մը ստանալու համար: Կը յանձնարարենք փնտռել 48°«ՌՈՄ ՄԻԱՄԻ»ն, որ իր ամենաբարձր աստիճանին կը միացնէ շատ ախորժելի բոյրը:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 16 Janvier 1949 Կիրակի 16 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5746-Նոր շրջան թիւ 1157 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՇԱՏՈ՜ՆՑ ԳԵՏԻՆ ՄՏԱԾ Կ'ԸԼԼԱՐ...

Քառասնհճանկուկը փոխանակ չխօկէ — չխօսակ պատասխանելու մեր հարցումներուն, զարշահոտութիւն մը եւս թխած էր երէկ, չարաթ, պաշտպանելու համար ճախաւէր դատ մը :

Լեզուն քաւական կլորցած է այս անգամ : Բայց ոգին կը մնայ անփոփոխ : Նոյն բանսարկու անպարկեշտութիւնը եւ անյատակ ոգիտութիւնը, առաջին տողէն մինչեւ վերջինը :

Այս անգամ չըսեր թէ «Յառաջ»ը «Թրքական ակնոցով կը նայի» ամերիկեան օգնութեան վրայ : Բայց ուրիշ անպատիւ քսութիւն մը կը սահեցնէ — «շլացած կը նայի Թուրքիա հասած ամերիկեան թնդանօթներուն, որոնց բերանը ուղիղ դէպի Հայաստան ուղղուած է» :

Եւ կը մաղթէ որ «գետինը մտնէ այդ հայ խմբագիրը» :

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ այս Ռոտէնը շատոնց գետինը մտած կ'ըլլար, եթէ պուտ մը պարկեշտութիւն հոսէր իր պղտոր աչքերէն : Եթէ ակնարկ մը նետէր վարդապետութեան օրերէն մինչեւ անփառունակ փախուստը իր այնքան փառաբանած Խորհրդային Երեւանէն, Արաքսի ճամբով : Եթէ պահ մը յիշէ՜ր այդ առթիւ պատմածներն ու գրածներն ալ ...

Կը մաղթենք որ չզղջայ, եթէ աւելի երկար տեւէ այս բանավէճը, որուն ճամբան ինք բացաւ : Նոյն ինքնահաւան լրբութեամբ :

Ամփոփուելով յուզուած հարցին վրայ, կը հրաւիրենք այս ամենագէտ պարոնը որ ապացուցանէ թէ՝ Թրումընի վարդապետութեան յայտարարութենէն մինչեւ այսօր — մինչեւ 1948 Դեկտ. 22ի խմբագրականը, «Յառաջ»ի մէջ հրատարակուած է տող մը, բառ մը, որ համարուէր նպաստաւոր անգլեւսաքսոն ճակատին, կամ Թուրքիոյ : Ուրեմն հակառակ՝ Հայաստանի :

Որեւէ լուր կամ տեսութիւն, որ շլացում կամ ուրախութի՜ւն մատնէր :

Նախկին վարդապետը թերեւս իրաւագիտութիւն ալ ծամած է :

Արդ, երբ մարդիկ վճիռ արձակեն հարցի մը, դէպքի մը, անձի մը մասին, խնդիրը կը քննեն ամբողջութեամբ : Ոչ թէ բառ մը, խօսք մը, լուր մը անջատելով : Նկատի կ'առնեն սկիզբն ու վախճանը : Ամբողջ անցուդարձը : Ոգին եւ ուրիշ պարագաներ :

Մենք պէտք չունինք լուսաբանութիւններ հաղորդելու : Թող ինք փնտռէ գտնէ, փոխանակ անճոռնի փսփսուքներ սահեցնելու :

Առանձնապէս Թուրքիոյ վերաբերեալ հարցերու մէջ, մենք ունինք մէկ ուղեգիծ, — արթուն պահել հանրային միտքը : Բացատրել թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ այդ երկրին ներսն ու դուրսը : Մատնանշել այն իրողութիւնները որ կրնան վնասել Հայկ. Դատին (ինչպէս ամերիկեան օգնութիւնը) :

Դիմացի մարդին չոր գլուխները չեն որ հայրենասիրութեան դաս պիտի տան մեզի — ոեւէ Դաշնակցականի — երբ իրենց կարդացածն անգամ չեն հասկնար : Երբ հասարակ լուր մը, անցուդարձի մը պարզումը կը շփոթեն դիրքի, տեսակէտի հետ : Երբ այնքան թափանցիկ հեգնութեան, ըմբոստացման, դառնութեան ոգին անգամ չեն ըմբռներ :

Այս յեղյեղուկ մունետիկները ի՞նչ չուա մոռցան երէկուան պատմութիւնը :

Ամերիկայէն առաջ, ուրիշ հսկայական ուժ մը չէ՞ր որ ոտքի հանեց կիսակործան Թուրքիան, իբրեւ հարազատ կնքահայր եւ սնուցող :

Մոսկուան չէ՞ր որ զէնք, դրամ եւ ուրիշ ամէն տեսակ օգնութիւն հոսեցուց Անգարա, թեւ տուաւ անոր լման քսանըհինգ տարի, եղբա՛յրաբար տրորելով մինուճար Հայաստանը : (Նախ կրակի տալով, յետոյ օգնութեան հասնելով...) :

«Ժողովուրդներու հայրը» չէ՞ր որ ամէնէն անբնական, ըմբոստացուցիչ սահմանները պարտադրեց մեր հայրենիքին :

Նախիջեւա՛ն, Ղարաբաղ, Ախալքալաք եւ ուրիշ հայրենի ժառանգութիւններ, — մինչեւ ե՞րբ Հայաստանէն անջատուած, անոր կողերուն մըխուած պիտի ըլլան իբրեւ Թուրք-բոլշեւիկեան դաշոյն : (Միայն Նախիջեւանը բաւական է իբրեւ ուղեցոյց Թուրքեւամերիկեան թնդանօթներուն) :

Հարցումներու առաջին շարքն է այս, անգամ մը եւս յիշեցնելու համար կարգ մը տարրական գիտելիքներ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՅՈԲԵԼԵԱՆՆԵՐ ԿԱՄ ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅՆԵՐ

Լսեցինք թէ Պ. Զօպանեան նախաձեռնարկ եղած է տօնելու Տիկին Եփիմէ Աւետիսեանի գրական եւ հանրային գործունէութեան յոբելեանը :

Ոչ միայն ուրախ ենք որ հայ արժէքաւոր կնոջ մը յարգանքի տուրք կը տրուի, այլեւ ուրախ ենք որ Պ. Զօպանեան չէ կորսնցուցած հանրային եռանդը եւ կը մտածէ պարբերաբար հրապարակ իջնել Յոբելենական հանդէսներով :

Լսեցինք նոյնպէս որ առաջին խորհրդակցական ժողովի մը հրաւիրած են վաթսուն հոգի, մեծ մասով կիներ, գործադիր յանձնախումբ մը ընտրելու համար :

Այս ալ անշուշտ կը նկատուի բնական կարգով եղած աշխատանք մը :

Լսեցինք դարձեալ որ աւելորդ նկատեր են հրաւիրել մամուլը : Անշուշտ Պ. Զօպանեան ասոր ալ բացատրութիւնը կրնայ գտնել : Ամէն բան կարելի է բացատրել, որքան ալ բացատրութիւնը ըլլայ անտրամաբանական, եւ դիմացինդ համոզելու որեւէ ուժ չունենայ :

Չեմ գիտեր թէ բոլոր այս բաները կարենա՛յ, բացատրողը պիտի կարենա՞յ իր կարգին արդարացնել մամուլին բացարձակ լռութիւնը, եթէ ան իր կարգին չուզէ իր յարգանքը յայտնել, ծերունազարդ եւ արժէքաւոր հայ կնոջ մը :

ՍՕՍԻ

Ապրուստի գիները եւ ուրիշ հոգեր

Խօսակցութիւնները կը շարունակուին կառավարութեան եւ արհեստակցական Միութեանց միջեւ, գիներու կրճատման եւ աշխատավարձքերու «սառուցման» մասին :

Ինչպէս կը բացատրեն տեղական թերթերը, ոչ- համայնավար միութիւններն ալ շատ լաւատես չեն երեւար նոր քաղաքականութեան մասին : Վարչապետին հետ խօսակցելէ վերջ, բանուորական Ուժը, Քրիստոնեայ աշխատաւորներու սէնտիքան եւ ուրիշ կազմակերպութիւններ յայտարարեցին թէ պիտի սպասեն որ կառավարութիւնը գործադրէ իր ծրագիրը, որպէսզի կարենան պաշտպանել կամ դատապարտել զայն :

Յետոյ աւելցուցին թէ կը պնդեն իրենց պահանջներուն վրայ, — հաւաքական պայմանագիրներ կնքել ազատ բանակցութեամբ, եւ նպաստ մը յատկացնել՝ փոխարինելու համար բնակարաններու վարձքի յաւելումը : Վարչապետը խոստացաւ քննել երկու խնդիրներն ալ :

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը, որ համայնավարներու ձեռքն է, բոլորովին կը մերժէ կառավարութեան ծրագիրը, պահանջելով 25 % յաւելում, ամսական 15.550 ֆրանք իբրեւ նուազագոյն ապրուստ, շարժուն սակացոյց եւն. :

Ագարակատէրերու ներկայացուցիչներն ալ ունկնդրութեան ընդունուելով, պահանջեցին ըզգալապէս կրճատել ճարտարագործական գիները, որպէսզի հողագործներն ալ կարենան գեղչեր կատարել :

Լաւատեսներ կը հաւաստեն թէ կառավարութեան ծրագրին արդիւնքը յայտնի պիտի ըլլայ այս շաբթու :

Շատ մը մասնագէտներու կարծիքով, կարելի չէ մեծ բարիք սպասել գիները «սառեցնելով» (պլօքէ), եթէ չսահմանափակուի այլազան միջնորդներու բազմութիւնը, — ժառանգութիւն մը գրաւման շրջանէն եւ սեւ շուկայէն : Այսպէս, մինչեւ եօթը միջնորդներ գործի կը խառնուին, հաւկիթը գիւղէն քաղաք՝ յաճախորդին հասցնելու համար : Եւ այսպէս գիները միշտ կ'աւելնան :

ԿՐԻՓԻ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԸ կայուն վիճակ մը կը ներկայացնէ Փարիզի մէջ, բայց գաւառէն հասած լուրերը մտահոգութիւն կը պատճառեն : Լիլի մէջ երեք հոգի մեռան հինգշաբթի օր : Հիւանդանոցները կը մերժեն հիւանդ ընդունիլ : Սարթի նահանգին բնակչութեան մէկ չորրորդը վարակուած է : Տարուան սկիզբէն ի վեր 14 հոգի մեռած են : Թուլուզի մէջ նահանգապետը հրամայեց փակել արհեստակցական ճեմարանը ուր 125 աշակերտներ վարակուած են : Ժողովուրդին 10 %ը հիւանդ է :

Ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ Լոնտոնի մէջ

ԵՐԿՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՔՆՆԱԾ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Պ. Ռոպէռ Շուման, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, քիչ մը մտահոգ եւ յոգնած կ'երեւար, Պեվինի հետ ունեցած առաջին տեսակցութենէն վերջ : Ամէն պարագայի մէջ, մերժեց որեւէ տեղեկութիւն հաղորդել մամուլին : Խօսակցութիւնը շարունակուեցաւ Յունուար 13ին եւ 14ին, եւ կը սպասուի որ կարգ մը գաղտնիքներ պարզուին այսօր - վաղը :

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, առաջին օրուան խօսակցութեանց երկու գլխաւոր նիւթերը եղած են Ատլանտեանի դաշինքը եւ գերմանական խնդիրը : Ամերիկա կարգ մը սրբագրութիւններ կատարած ըլլալով, երկու նախարարներն ալ այս դաշինքը բաւարար չեն նկատեր, իբրեւ անխոցելի երաշխաւորութիւն մը արեւմտեան Եւրոպայի ապահովութեան համար : Ամերիկայի զինուորական օգնութիւնը կապուած է կարգ մը ձեւակերպութեանց հետ, որ կը տկարացնեն դաշինքին արժէքը :

Բայց, երկու նախարարներն ալ չեն հաւատար թէ Մ. Նահանգներու խորհրդարանը կրնայ աւելի յառաջ երթալ : Եթէ հիմնական բարեփոխումներ չկատարուին վերջին պահուն, կը վախցուի որ Եւրոպան ջլատման մատնուի վտանգի պահուն :

Միւս կողմէ, անհրաժեշտ է զգալապէս վերազինել Եւրոպան, ինչ որ երկար ժամանակի կը կարօտի : Մանաւանդ որ նախագահ Թրումըն կրճատած ըլլալով կարգ մը վարկեր, դժուարացած է արդիական զէնքերու առաքումը դէպի Եւրոպա : Ուրեմն այս վերջինը երկար ատեն պիտի գոհանայ ամերիկեան մթերքէն աւելցած զէնքերով :

Երկու նախարարները խօսած են նաեւ ռազմագիտական խնդիրներու մասին : Ինչպէս շատ մը զինուորական մասնագէտներ, Ֆրանսայի արտաքին նախարարն ալ գոհ չէ որ Անգլիացիները Եւրոպայի պաշտպանութեան գլխաւոր գիծ կը համարեն ոչ թէ Հռենոսը, այլ հեռաւոր ճակատ մը, Տաքարէն մինչեւ Միջին Արեւելք : Այնպէս որ, Փարիզի մէջ կը կարծեն թէ պատերազմի պարագային Ֆրանսա նորէն արշաւանքի պիտի ենթարկուի եւ իր բանակը պիտի զոհուի : Կ'ըսուի թէ Պ. Պէվին հաւաստիքներ տուած է այս մասին, յիշելով 1940ի փորձը, բայց Պ. Շուման չէ համոզուած :

Գալով գերմանական հարցին, կ'ըսուի թէ Պ. Շուման վերապահումներ յայտնած է արեւմտեան Գերմանիոյ նոր սահմանադրութեան մասին, շատ կեդրոնացեալ գտնելով զայն :

★ Օրակարգի նիւթերէն մէկն ալ իտալական գաղթավայրերու խնդիրն է : Պ. Շուման սկիզբէն ի վեր կը պաշտպանէ Իտալիոյ պահանջները, մանաւանդ պնդելով որ անոր վերադարձուի Ափրիկեան Տրիպոլսոյ խնամակալութիւնը : Անգլիա կ'ուզէ մէկ տարի եւս յետաձգել այս խնդիրը :

★ Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէնպուրկի ազգ. պաշտպանութեան նախարարները ուրբաթ օր ժողով գումարեցին Պրիւքսէլի մէջ, քննելու համար Արեւմտեան Միութեան խնդիրը : Ժողովը շարունակուեցաւ յաջորդ օրը : Օրակարգի գլխաւոր խնդիրներն են սպառազինութեանց ներդաշնակում, հասարակաց ռազմագիտութիւն եւ փոխանակութիւն՝ զինուորական եւ ծովային խարիսխներու :

★ Պելժիոյ ծերակոյտը քուէարկեց 1949ի զինուորական նախահաշիւը, 9ի դէմ 118 ձայնով : Համայնավարները դէմ քուէարկեցին : Այս նախահաշիւը կը ներկայացնէ 500 միլիոն պելժիական ֆրանքի յաւելում մը անցեալ տարուան վրայ եւ կը կազմէ ազգ. ելեւմուտքին 9 %ը :

★ Լրագրական ասուլիսի մը առթիւ, նախագահ Թրումըն յայտարարեց թէ միշտ պատրաստ է ընդունելու Ստալինը Ուաշինկթընի մէջ, որեւէ ատեն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ զինադադարի մասին բանակցութիւնները սկսան ուրբաթ օր, Հռոդոսի մէջ, Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ : Ժողովին կը նախագահէ ՄԱԿի ներկայացուցիչը, Տոքթ. Պընչ : Երկու կողմերն ալ բացորոշապէս յայտնեցին թէ իրենց նպատակն է վերջացնել Պաղեստինի պատերազմը : Ամբողջ օրակարգը հետզհետէ պիտի բացուի :— Նախագահ Թրումըն հարցումի մը պատասխանելով, հերքեց այն լուրը թէ անգլեւամերիկեան յարաբերութիւնները լարուած են, իբրեւ հետեւանք Պաղեստինի վերջին դէպքերուն : — Թէլ Ավիվէն կը հեռագրեն թէ Իսրայէլ սկսած է արձակել իր զինուորները, ինչ որ վստահութիւն կ'ապացուցանէ ներկայ կացութեան մասին :

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հեռագրեն թէ գիշերն ի բուն կռիւներ մղուեցան Մակեդոնիոյ Նաուսա քաղաքին մէջ : Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ ապստամբները լեռները քաշուիլ սկսած են : Քաղաքը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ
ԵՒ ԻՐ ՆԿԱՐՆԵՐԸ

Երկինքը մեծ տեղ մը ունի իր նկարներուն մէջ:

Արշալոյս ամպեր՝ ուռած, եղերական երանգներով՝ մութ կապոյտէն մինչեւ բաց մանիշակագոյն՝ կը սուրան, խռոված՝ տեղ տեղ պայթող նարնջագոյնի մը առջեւ: Նկարիչը կը թաւալի գոյներու մէջ, խրախուս կը զարնէ զանոնք: Կը յորդի տեղ տեղ մութ մելան մը:

Երկինքը մեծ տեղ մը կը բռնէ բոլոր նկարներուն մէջ, գիշերային գրեթէ մեծ մասը: Գետերն ու ծովերը, ծառերն ու էակները անշարժ եւ անխօս են՝ այդ երկինքէն արտացոլող անձկութեան տակ եւ անկէ եկող ստուերներու թափանցումէն: Անշարժ են ջուրերը: Լռած են ծառերը, մինչ կը շողայ հրթիռը նարնջագոյնին՝ խուճկերէն տաքցած ծնծղայի մը նման, մերթ արշալոյս նժոյգի մը վիզին պէս:

Յայտնի է որ Մութաֆեան ծնած է Սեւ Ծովու ափին եւ եղած է օրերով երկնքին նայող հայ տարագիր մը: Պարզ է որ Մութաֆեան կ'ապրի տագնապը հոգիի մը՝ որ իր ճամբան կը փնտռէ:

Առիթը չեմ ունեցած սկիզբէն իր հին նկարները տեսնելու: Բայց անոնք որ տեսած եմ դիմանկարներ եւ բնանկարներ են որ կը ձգտին նմանիլ իրենց «մոտէլ»ներուն: Ան իր այս նոր գործերով՝ կը լքէ յաճախ այդ նմանութիւնը՝ տալու համար իրերուն եւ էակներուն գերբնական գեղեցկութիւն մը: Կը ձգտի խօսիլ միայն հոգեկան տպաւորութիւններով:

Շատ աւելի դժուար է նման արուեստ մը՝ որ պիտի ապրի իր բանաստեղծութեամբ միայն: Եւ այդ բանաստեղծութիւնը կամ խորհուրդը կամ կախարդանքը պէտք է ըլլայ այնքան մեծ՝ որ մենք մոռնանք պակասը perspectiveին, երկրաչափութեան, գծագրութեան, այսինքն ճարտարապետութեան որուն ենթարկուած է նկարչութիւնը: Դժուար՝ որովհետեւ յանդգնութիւն մըն է նմանութիւններէն հրաժարիլը եւ վտանգ մը՝ որուն զոհերն են արդիական շատ մը նկարիչներ: Արուեստագէտը միշտ աւելի բախտ ունի երբ իր նկարները կը նմանցնէ բնականին: Դիտողին կուտայ որոշ գոհունակութիւն մը: Ծովը ծով է գոնէ՝ եւ մարդը մարդ: Ու գեղեցիկ ծով մը, կնոջ մը չքեղ մերկութիւնը կը գրաւեն խակոյն դիտողը՝ որուն աչքը չի տեսներ յաճախ արուեստին եւ հոգիին պակասը՝ այդ շատ բնական ծովուն, կնոջ, կամ իր տիրոջ շատ նման դիմանկարին մէջ: Կրնայ քննադատել շատ շատ՝ երբ այդ նմանութիւնը չի գտներ իրականութեան համապատասխան: Կը հաստատէ դիւրութեամբ ձախողանքը: Բայց դիտողը պէտք է խռովի իր հոգին խորէն, երբ կը գտնուի նկարի մը առջեւ ուր այլակերպուած են իրերն ու էակները:

Կը տեսնենք թէ Մութաֆեան, որ հմուտ գեղագէտ մըն է, զանց չառներ այս պարագան: Ան իր այս նոր նկարներով՝ կը ձգտի դէպի արդիականին գերբնականութիւնը առանց սակայն երթալու մինչեւ չափազանցութիւն: Գիտէ թէ կուգայ շրջան մը՝ երբ կը մոռցուին մեզ այսօր իրենց սեռային արտառոցութիւններով եւ ախտագին տեսիլներով հետաքրքրող արուեստագէտները՝ որոնք չարաչար չահագործեցին Խափշիկները, Ֆրէօյտն ու Այնշթայնը, այսինքն ունեցան իմաստակ յաւակնութիւնը՝ մանկունակութեամբ, ենթագիտակցութեամբ եւ յարաբերականութեան օրէնքով արդարացնելու կարգ մը անճոռնի նկարներ՝ ուր կը տեսնենք ճիւաղային կիներ եւ մղձաւանջային բնանկարներ՝ շատերը ծնած ալքոլին եւ քօքայինին մեղսակցութեամբ: Քիչերն են որ պիտի տոկան ժամանակին դէմ, անոնք որ կը կրեն նկարներուն համապատասխան բարձր իրական հոգեվիճակ մը եւ ոչ թէ ներքին քաոս մը, հոգեկան նեխանք մը՝ որոնց ներկայութիւնը կը հաստատենք այսօր արդիական նկարչութեան մէջ, որ, սպառելէ վերջ բոլոր հաւատքները, կը կապկէ ու հասարակ Խափշիկներու թօթէմներն ու զառանցանքները:

Կը սիրեմ գերբնականը եւ նմանութիւններէն անդին թափառումները, բայց այն գերբնականը որ եղաւ էլ Կրեքոյինը, որ նոյնպէս կ'այլակերպէր իր էակներն ու իրերը եւ որուն ազդեցութիւնը, անցնելով, չորս հարիւր տարիներու վրայով, կը հասնի մինչեւ մեր օրերը: Կը տեսնենք թէ հոգին հրաշք մըն է Յոյնին մէջ՝ եւ հրաշք կը գործեն իր ձեռքերը: Ավիլան իսկ կը դառնայ խորհուրդներու քաղաք մը՝ իր վրձինին տակ: Կը սիրեմ գերբնականը, որովհետեւ կը համապատասխանէ նաեւ մեր ազգային նկարագրին: Նարեկացին ցայտուն օրինակ մըն է: Բայց անկէ անդին նաեւ հայ ոգին սրբութիւն մը ունի, հակառակ անոր որ յաճախ ծեփուած է ցեխով:

Մարդ էակը, հինէն ի վեր եղած է միշտ տէր երկու իրականութիւններու: Եւ արուեստները՝ շրջանէ շրջան՝ ինկած են մէկուն կամ միւսին ազդեցութեան տակ, եղած են նիւթապաշտ կամ վերացական: Բայց ոչ մէկը լրիւ է եւ ոչ միւսը՝ անջատաբար: Մարդը հոգի է եւ մարմին: Պէտք է գտնել միջին եզր մը՝ հոն ուր կը խնայուին մեզի վիպային յորդումները, հռետորութիւնը եւ տափակութիւնը ցամաք իրապաշտութեան: Մարդը շատ հաշտ չէ ընթացիկ իրականութեան հետ: Կ'ուզէ մնալ միշտ անոր տգեղութիւններէն վեր: Նիւթական պայմանները չեն բաւարարեր իրեն: Ունի ներքին աշխարհ մը: Արուեստագէտէն կը սպասէ որ ան խօսի իր այդ ներքին իրականութենէն, որուն մէջ արտացոլայ նաեւ արտաքին իրականութիւնը:

Մութաֆեան կը փնտռէ այդ միջին գիծը: Իր նկարները չեն հեռանար շատ բնականէն: Չափաւոր՝ իր կրած ազդեցութիւնները: Կը ձգտի ընդլայնել իր տեսողութեան հորիզոնը, հոգեկան աշխարհը: Եւ սեփական ոճը: Կը փորձէ անջատել այդ հոգին փոխն ի փոխ՝ իր դրական ու վիպային նկարագրէն, դասականէն նաեւ: Կը տեսնենք իր մէջ ալ բազման կրակին կարօտը: Կը խորհի թէ պէտք է ըլլայ մեծ փոթորկում մը, հրկիզում մը՝ լայն եւ արձագանգող տարածութեան մը վրայ:

Ան ունի նաեւ նարնջագոյն տնակներ՝ յատուկ հէքեաթային եւ երջանիկ էակներու: Կուտայ լուսաւոր եւ թուլթուլիկ կանաչութիւններ: Կ'արտայայտուի գոյներով միայն եւ այդ գոյները տարբեր են մեր տեսած սովորական գոյներէն: Միսերը կը նմանին կղմինտրի: Դէմքերը՝ ժանգոտած պղինձի: Ուսումնասիրուած գոյներ: Կը զգանք թէ Մութաֆեան տեղեակ է իտալական եւ առհասարակ ամբողջ նկարչութեան պատմութեան: Անխոնջ եւ բեղուն աշխատաւոր մը: Գեղապաշտ եւ գեղագէտ: Բայց անհաշտ դեռ ինքն իրեն հետ:

Այս նկատումներով՝ հասկնալի են իր նկարները: Անոնք բաժնուած են երկու մասերու, Արեւմտեանի եւ ազգայինի: Հայութիւն մը կայ նաեւ տեղական նկարներուն մէջ, ինչպէս եւ միջազգային բան մը իր ազգայնական նիւթերուն մէջ: Հոս՝ դժբախտութիւն մը: Բայց նախ՝ սիրենք իր այս սրտաբացութիւնը, հպարտութիւնը իբրեւ հայ ներկայանալու, երբ ուրիշներ ազգային նկարագիր եւ անուն կը փոխեն ի խնդիր աւելի դիւրին համբաւի մը:

Դժբախտութիւնը այն է որ Հայը անկարող է ներկայանալու օտարներուն ազգային ինքնատիպ նկարչութեամբ մը: Հայ նկարիչը թափառական է այս գետնին վրայ՝ բոլորին պէս: Մեծ մեղադրանք մը չէ սակայն: Միշտ հարկատու եղած ենք Արեւմուտքին (կամ Արեւելքին): Ատեն եւ հնարաւորութիւն չէ տրուած Հայուն՝ որպէսզի պատկերացնէ իր հարազատ ինքնութիւնը:

Ահա իր երեք տարագիրները, — Հայրենիքէն վտարուած կորովի երիտասարդ մը՝ վհատած երկու կիներու միջեւ: Անհուն տխրութիւն մը: Նկարէն: Սրտէս՝ դատողութենէս որ կը փնտռէ անյաջողութեան պատճառը: Կանգ առի երկարօրէն ջարդի պատկերին առջեւ: Մութաֆեան յաջողած է տալ խեղդամահ Հայու մը գլուխը: Հայ մը չէ: Բայց խռովիչ է այդ դէմքը, դոց կանաչ՝ ինչպէս պէտք է ըլլայ մահը՝ որ մարմինը կը վերադարձնէ բնութեան: Անդին ուրիշ նկար մը: Զոյգ կիներ սաւան մը կը տարածեն թութի ծառի մը տակ: Քաղցր կեանքը մեր հայրենիքին: Բայց տուն, պարտէզ ու թութի ծառ՝ Ալֆորվիլ, կամ Սէվրանի, կամ փարիզեան ուրիշ արուարձանի մը մէջ, Սփիւռք: Խառնածին:

Հետաքրքրական նկար մը՝ լուացարարուհին, մեծը (քանի մը հատ են): Ուրիշ մը «մանէժ»ը, ուր փայտէ ձիեր կը խաչաձեւեն իրար մութ ծովու մը առջեւ: Տղեկ մը՝ անոնցմէ մէկուն վրայ:

Նկատելի պարագայ մը, աւազին վրայ են Մութաֆեանի նաւակներն ու առագաստանաւերը, հակած՝ իրենց մէկ կողմին վրայ: Կայմերը իրարու կը զարնուին մենամարտի սուրերու պէս: Շատեր տուած են նման նաւակներ: Բայց հոս, անոնք կը սպասեն կարծէք: Կը սպասե՞ն ծովուն, որ իր ձեւն ու գոյները կը փնտռէ տալ բարձրացնելու համար զիրենք: Հաւատքի՞ն:

Կը խորհիմ թէ Զ. Մութաֆեան ունի հմտութիւն եւ խելք: (Սալօ չանդրադարձաւ այս մասին իր յօդուածին մէջ: Ան հիւանդ գտաւ նաեւ նկարիչին աչքերը, որովհետեւ խորութիւն եւ տարածութիւն չեն տեսներ: Անբաւարար պիտի ըլլար սակայն, ճիշդ ըլլալով հանդերձ:

Աւելի կարեւոր է խորութիւնն ու տարածութիւնը հոգիին: Ի միջի այլոց, սխալ է Սալոյի այն կարծիքը թէ «գեղեցիկը առողջ ուժին մէջն է միայն»: Մէկ օրինակ կը բաւէ.— Դուրեանը կամ Մեծարենցը: Մէկ կողմ կը ձգեմ սուրբերը: Հոգեկան առողջութիւնը կապ չունի շատ անգամ մարմնականին հետ: Կան մարմինով առողջներ որ հիւանդ են հոգիով: Ու մարդ չի գիտեր դեռ թէ ուրկէ կուգայ գեղեցիկը… Նոյն բանը ըսին նաեւ էլ Կրէքոյի աչքերուն համար):

Մութաֆեան ներհայեցողական է եւ զգայուն: Մեծ արժանիք մը՝ կասկածը որ կը հալածէ զինք: Անխոնջ աշխատող մը: Իր արուեստին նուիրուած մը: Ծանօթ մը գոյներուն բէճաիճին:

Կը կարծեմ թէ ան պէտք է հասնի այդ խորքին ու տարածութիւնն ունեցող հոգեկան բարձր վիճակի մը՝ երբ կը բռնէ նման ճամբայ մը: Պրըթայնի տուներն ու ժայռերը, ծովն ու աշխատասէր ժողովուրդի մը մկանները չեն որ կը հետաքրքրեն մեզ նման նկարչութեան մը մէջ՝ որ կը ձգտի գերբնականին եւ ոչ թէ լուսանկարչութեան: Այլ նկարիչէն կ'ուզենք մեր գոյութեան կախարդական խորհուրդը՝ այն որ կը տրուի անջատուելով աշխարհէն, հասնելով աւելի գեղեցիկ եւ իրական աշխարհ մը՝ ուր ժայռերն ու մկանները, ջուրերն ու ծառերը կ'արտայայտեն կեանքը:

Բայց արժէք մըն է արդէն Մութաֆեան հակառակ մեր այս կարգ մը դիտողութիւններուն:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Տուները

ԽՄԲ. — Նմոյշ մը Մուսա Լերան տաղանդաւոր զաւկին՝ Եդ. Պօյաճեանի գրականութենէն (ՀՈՂԸ, հրատ. Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան).—

Տարօրինակ չէին անոնք. գեղեցիկ չէին. ոչինչ իրենց վրայ փառաւոր, ոչինչ իրենց վրայ պերճ. օտար մարդու համար՝ ոչինչ համակող: Լաւ էին, քարաշէն, հողածեփ. երկյարկանի էր անոնց մեծ մասը, իսկ անշուք բոլորը, նաեւ աղքատ, նաեւ կիսամերկ: Տուները մեր գիւղին, որ մեռաւ դեռ երէկ: Անոնց կղմինտրները կարմրաւուն էին առաջ իսկ անցնող տարիները վրձին էին զարկած անոնց եւ վարդագոյնին խառնած մամուռներու թանձր կանանչէն. որով դորշ էր անոնց տանիքը, դորշ ամէն թռչուն որ կը նստէր անոր վրայ: Անձրեւին յաջորդող որեւէ աւելի կողմներով ճառագայթ կը լեցնէր տանիքներուն վրայ ուր բլուրներու բնակիչ սառնորակ հով մը կը պատրաստէր այդ ճառագայթներէն ասեղնագործ ժանեակ ու ժապաւէն. անձրեւը կը վազէր տանիքներէն հարիւր տարուան զարեջուրի պէս:

Անիմաստ խօսք՝ թէ մեր տուները կը մրափէին. չէին մրափեր. թաթխուած էին անոնք անանուն երազներու մէջ. կը մրափէին տուները՝ որոնք հայրենական հորիզոնէ մը անդին են. մեր տուները կապոյտ հորիզոնին այս կողմն էին, ներսըն էին. հողերուն դէպի սիրտն էին: Էին մանաւանդ տարածութիւններու վրայ՝ ուր գերեզման ըլլալով՝ մահ չէր կրնար գոյութիւն ունենալ. ոչ մէկ տեսակ մահ՝ քանի որ հայրենի գերեզմանը հայրենի հողին վրայ, մեծագոյն պայմաններէն է կեանքի գերագանց ողջութեան մը:

Կրկնեմ, կղմինտր կար անոնց վրայ. մերթ կարմրաւուն մերթ ալ դորշ դեղինով խառն կղմինտր: Այդ տուներուն գիւղը չկայ հիմա. հեռու է հիմա եւ լոկ յիշատակ: Հոն անոնց վրայ կը թառէին ծիծեռնակներ, ճնճղուկներ, աղաւնիներ: Ունէին անկանոն շարուածք մը եւ տարապայմանօրէն երկար պատշգամներ. յատակը հող էր անոնց գրեթէ բոլորին եւ ձեղունը մարդակներով զամուած ու եղէգներով ծածկուած: Սանդուխներուն վրայ եթէ մարդ մը չըլլար, կ'ըլլար աքաղաղ մը, ինչպէս կատու մը թոնրատան կտուրին վրայ, լողքարին քով եւ ինչպէս հաջելէ ձանձրացած շուն մը ցախերուն վրայ երկնցած, ականջին վրայ ճանճեր, լեզուն յաճախ դուրս եւ աչքերը կիսախուփ:

Քիչ, շատ քիչ տուներ ունէին ապակեփեղկով պատուհան. միւս բոլորը ունէին թթենիի ճիպոտներով հիւսուած պատուհան. այդ հիւսուածքին կ'ըսէինք մենք «ծեղպ». նման պատուհանի մը ետին կենալ եւ դուրսը, հեռուն, ճամբան ու որեւէ մէկը դիտելը բանաստեղծականօրէն յուզիչ էր ու առինքնող:

o.

Մեր տուները աղքատ ներքին մը ունէին: Պատերուն զամուած հին յեղափոխականներու գունաթափ պատկերներ, գինանշան մը, շատ տեղ երգարան մը, եթէ կարդալ գիտէ տան բնակիչներէն մէկն, եւ անկիւն մը անպայման հրացան ու փամփուշտ, քանի որ ճէպէլ Մուսացի էինք մենք ու ազատ, բարի ու կռուազան: Յետոյ, խսիր մը, վրան մեծ ու պզտիկ սակառներ, ամաններ: Տեղ մը ջուրի թաս մը, ուրկէ քիչ առաջ պառաւ մը խմեց ու տնտնաց դուրս, յետոյ եկաւ լակեց նաեւ կատուն ու նստաւ. վերջացուց ջուրը տան երեք տարեկան խարտեաշ մանչուկը եւ զարկաւ պարապ թասը՝ կատուին:

Մեր բացակայութենէն վերջ, որ դժուար, անյենք. իսկ երբ մենք լքեցինք հայրենի հողը, տուները ներկայ եղան: Ամենաճիշդ նախադասութիւնն է ասիկա, պարզ, դաժան, ճակատագրական: Լքուելով իրենք իրենց բախտին, տուները կենդանացան, շնչեցին, ուռեցաւ անոնց անտեսանելի թոքը ու պարպուեցաւ դուրս իմաստուն ասացուածքներով: Զայնարկութիւններով:

Մեր բացակայութենէն վերջ, որ դժուար, անտանելի եղաւ, անոնք կ'ապրին. ապրեցան, լացին իսկ:

Ես տեսայ մեր տունը եւ քանի մը ուրիշ տուներ որոնց երբ ժողովուրդը պարպուեցաւ, սկսան յանկարծ ներկայ ըլլալ, սկսան շնչել, սկսան արտասուել. ոմանց դուռն ու պատուհանը գոց էին եւ

դուք գիտէք որ տխուր կ'ըլլայ այդպէս՝ երբ դուռն ու պատուհանները գոց կ'ըլլան տունի մը, որուն մէջ ոչ ոք պիտի չըլլայ մինչեւ վերջ. ոմանց բաց էր ամէն ինչը եւ անիկա աւելի զարհուրելիօրէն տխուր կ'ըլլայ քան միւսը. ամէն ինչ բաց է, եւ ներսը մէկը չկայ, հեռաւոր լեռներէն կը իջնէ քամին, կը կենայ տան դիմաց — սարսափ —, կը մտնէ — սարսափ, կ'ելլէ դուրս եւ սարսափը կը հալածէ զինք, կը հետապնդէ մինչեւ նորէն լեռ ու ծովեզերք. կը մտնէ այդ տուներէն գիշերը ներս ու չի կրնար դուրս գալ. խեղադար լռութիւն մը իւրաքանչիւր տան մէջ ծուղակներ է լարած եւ ոճիր պիտի գործէ: Եթէ խաւար մտնէ, եթէ նոյնիսկ լոյս՝ լռութիւնը հոն է միշտ ու պատրաստ ոճիրի: Մեր տուներուն լռութիւնը: Այդ լռութիւնը բխած է ճիշդ հայրենի հողէն, մտած է տուներուն մէջ ու սուգին ու զայրոյթին անձնատուր՝ կեցած է հսկայ պահնորդութեան. — «Զմտնէք»: Այս տուները պահակներ ունին, պահակ է կանգնած հայրենի հողին հսկայ լռութիւնը՝ հայրենական տան սեմին:— «Զհամարձակիք»:

Մեր գիւղը բնակիչ չունի հիմա, քանի մը ուրիշ գիւղերու պէս, որոնց մեկնած են տէրերը: Ո՞վ կը նայի հիմա մեր պատուհանէն — ոչ ոք. ո՞վ կը սիրէ նայիլ առաստաղին, երազել՝ ոչ ոք:

Աշխարհի լաւագոյն ճարտարապետներն իսկ պիտի չկրնային այդպէս տուներ շինել. մեր տուները տարբեր էին: Տունը հոն եղբայր էր երբեմըն, հայր էր յաճախ, տունը ընտանիքին մէկ անդամն էր միշտ:

Տունը մեր ընտանիքին անդամն էր չարունակ. կուգար այդ մեծ անդամը անցեալէն ու վրան արիւն ու վրան քրտինք եւ վրան հող՝ կը մեկնէր դէպի անեզրական Գալիքի մը հզօր կախարդանքին:

Տունը պատսպարան չէր. ան հոս պիտի ըլլայ ամէնէն շատ գեղեցիկ որջ մը, բայց ոչ աւելի: Մեր ընտանիքը հոն եօթը հոգիէ կը բաղկանար. հայրս, մայրս, ես, երկու եղբայրներս, քոյրս եւ մեր... Տունը: Եւ ամէն ընտանիքի թիւին մէջ էր Տունը, որուն իմաստին կցուած կ'ըլլային նաեւ ծառ, պարտէզ, գերեզման ու աւանդավէպ: Բառարանները տան իմաստին դիմաց ինչ գրեցին, Ճէպէլ Մուսացին ինչ գրեց, ամէն տեղի Հայ ինչ: Մեր մտքին մէջ անիկա պատ չէ, պատսպարան չէ, ճաշակ չէ. ոգի է ան եւ ցեղային կեանքի դրոշմ: Ու կարդ մը բաներէ ու շատ մը սրբութիւններէ դեռ աւելի:

Ու երբ հեռացանք մենք, ուզեցինք մեր տունը մեզի հետ տանիլ. բայց անիկա անդամալոյծ եղբայր մըն էր ու չկրցաւ տեղէն շարժիլ. անիկա նաեւ շատ ծանր էր, ծանրացած: Արհամարհանքով կը նայէր մեզ տարագրող խոշոր բեռնակառքերուն: Հայրենի սուգն ու սէրը ծայրայեղ ծանրութիւն մը տուած էին անոր: Ու երբ մենք պիտի երթայինք մակերեւներուվրայէն հորիզոնական ճամբով, ան սկսած էր աճիլ ուղղահայեաց կերպով դէպի երկինք ու վար, դէպի երկիր պապենական երկրին: Մենք ալ կ'աճէինք առաջ դէպի երկինք ու դէպի կեդրոնը հողին. տարագրութիւնը փոխեց աճելու մեր եղանակը: Ուղղութիւնը:

Լացին տուները, լացաւ ժողովուրդը. աշխարհը սխալ մը գործեց, աշխարհը տակն ու վրայ եղաւ. լաւ որ տակէ վերջ կեանքը մտաւ արեան մէջ, արցունքի մէջ, լաւ որ մտաւ տխեղերական ծուխին մէջ:

Մենք դժուար կրնանք տուն մը կանգնել: Անկարելի բառը, որ շատ տեղ չկայ այսօր, կայ ամբողջովին հոս: Տունը աշխատանքով եւ ատաղձով չի շինուիր. իր հըլլալը կապուած չէ ծուլութեան եւ չքաւորութեան հետ. մէկ շաբաթը հերիք չէ տուն մը բարձրացնելու համար. ոչ ալ մէկ ամիսը, ոչ ալ մէկ տարին, քսակ մը լեցուն դրամը. տունը տարիներու, դարերու արդիւնք է. քանի սերունդներու արեան հոլովոյթինբարձրացող որմերուն հետ պէտք է բարձրանայ համատարած կեանք մը, պարունակիչն ու պարունակեալըպէտք է սքանչելի նոյնութիւն մը կազմեն: Նուաճումի անցնելէ առաջ մեր ձեռքերը պէտք է նուաճումի անցընեն այն խորունկ բաները, որոնք եկած են մեզի մեր նախնիքներէ: Որով՝ տուներ շինելու մէջ մեր ժողովուրդին հոս դանդաղութիւնը կը բացատրուի բանով մը, որ ծուլութիւն չըլլալով հանդերձ, կարդ մը հանդիսութիւններով կը մօտենայ անոր: Ճէպէլ Մուսացին ծոյլ չէ. հայ է. այսինքն ականջը դրած ջիղերու տրցակի մը վրայ, այսինքն կուրծքին մէջ ոգիներու աղմուկ, ու մէկ խօսքով՝ հրամանին տակ արիւնին, հողի հատիկին՝ որմէ մոլորակ ու վիթխարի առասպելներ կը ծնին:

Ուղիղ են հոս տուները իրենց դիրքով. կեցած են երկրաչափական գիծերու վրայ, այնքան պաղ, կարծես կարկուտի վրայ: Խառն էին հոն, եռացող ջուրի պէս. տաք ու փրփրուն: Շատ չէին տարբեր իրարմէ տունը, եկեղեցին ու գերեզմանը:

Ամբողջական իմաստով տուներ երկրագունդի մարդիկը իսկապէս որ քիչ ունին. ունէինք այդ տուներուն տիպարներէն մենք՝ ամէնէն աւելի: Տուներ որոնք նախ եւ առաջ ջիղ ունէին, ունէին ցեղային բնազդ, ունէին երգ, երաժշտութիւն, կրնային յետոյ սիրել, ատել, պժգալ. կրնային աճիլ, նուաղիլ, թեւ առնել՝ եթէ ուզէին, հաշմանդամ ըլլալ՝ եթէ կամենային: Տուներ՝ որոնք կը խտացնէին գիւղ մը, գիւղեր, ամբողջ Ճէպէլ Մուսան: Անոնց պատուհաններէն կը դիտուէր շարք մը՝ ուրիշ լեռներու, շարք մը պատմութեան եզերական անցքերու, դիւցազնական վերիվայրումը՝ անհուն ցեղի մը, անսպառ կորովը հերոսական հարիւր սերունդի:

Ու կրնար անոնց որեւէ մէկուն մէջ, որեւէ պահու մը, որեւէ մարդու եւ բանի ներկայութեան, ժամադրուիլ քեզի հետ հողը ամբողջական Հայաստանին, լեցուն, հսկայ գաղտնիքները ապարչութեան բոլոր երկինքներուն՝ յաճախ արիւնի մէջ ու շարունակ Լոյսի ... :

ԵԴ. ՓՈՑԱՃԵԱՆ

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ...

Որպէսզի...

Հա՛, ժամէն թուղթ մըն է եղեր: Անընթեռնելի կնիքով մը զարդարուած: Անշուշտ նշխարքի կաղպար մըն է այս կնիքը, որով տէրպապան կլոր խմորին վրայ կը կոխէ եփելէ առաջ...

Ա՛խ, ինչ գործնական եւ խնայողական միջոց...

Կարդացի: «Ընկերկացութեան (ո՞ր ընկերակցութեան Կ. Գ.) ընտրող եւ ընտրելի անդամներու ամբողջական ցանկը փակցուած պիտի գտնէք Փարիզի, Առնուվիլի, Ալփորվիլի եւ Շավիլի եկեղեցիներուն մէջ իրենց անդամական թիւերովը, կը խնդրուի քուէաթուղթին վրայ նշանակել 12 անդամներ եւ դնել նաեւ անոնց անդամաթիւը...»:

Վա՜յ, մինչեւ ժամուն դո՞ւռը պիտի երթանք այս ցուրտին-բուքին: Պիտի կանգնինք հոն եւ 2000էն աւելի ժամուն անդամացանկը աչքէ՞ պիտի անցընենք՝ մեր հաւնած մարդուններուն նշանակելու համար սա փոքր թուղթին վրայ: Աս ի՜նչ հըլլալիք բան: Աս ի՛նչ պատիժ:

« Բարով խերով Լուսաւորչական ծնած հըլլայի», ըսելով մէկ կողմ դրի թուղթը:

Սա կրիփին համաճարակին կարելի՞ բան է ժամերով բացօթեայ կանգնիլ: Կ'երեւայ ժամուն աղաները մեզ թոքատապի ենթարկել կ'ուզեն որպէսզի յուղարկաւորութեան եկամուտը աւելնայ...

Ինչ նուրբ առեւտրական ջիղ...

Ուրախութիւնս մեծ եղաւ սակայն, երբ նոյն օրը ստացայ ուրիշ պահարան մը կիսափակ: Թըղթիկ մըն ալ ասոր մէջ «ձեր քուէները տուէ՛ք» հրամանագրուած !!!

« Ապրի՛ք», գոչեցի: Իրենց սխալին անդրադառնալով եկեղեցւոյ իշխան աղաները մեր գործը դիւրացնել ուզեր են: Ըսել է որ մեր մէջ կան տակաւին, ազգին անհատներուն ցաւէն եւ վիճակէն հասկցողներ...

« Ժողովրդական ցանկին տուէք ձեր քուէները — կը պատգամէր այդ թուղթը — « որպէսզի պահպանուի Հայ եկեղեցւոյ կրօնական եւ ազգային աւանդական դերը, որպէսզի եկեղեցին առարկայ չդառնայ կուսակցական ոտնձգութիւններու, վեհ. կաթողիկոսի հրահանգներուն անշեղ հնազանդութեան մէջ միայն, որպէսզի Արդիւնաւորուին եկեղեցիին բարեսիրական եւ կրթական ազգօգուտ ձեռնարկները, որպէսզի ապահովուի եկեղեցիին նիւթական բարօք եւ կանոնաւոր մատակարարութիւնը, ձեր քուէները տուէք հետեւեալ պարկեշտ, անշահախնդիր եւ ձեռնհաս ազգայիններուն »:

Աւետարանէն փրցուած էջ մը ահա: Նոյնիսկ զայն նսեմացնող...

Ոճ մը, որ Նալեան պատրիարքի ժամանակաշրջանի ոճին հետ կը մրցի...

Այս չնաշխարհիկ, դրութեան տակը բազմած են 12 հատիկ «պարկեշտ, անշահախնդիր եւ ձեռնհաս» քաղաքացիներուանուններ, «մտաւորական», «իրաւաբան», «առեւտրական» տիտղոսներով շքաւորուած:

Ես, քիչ գտայ վերի Առաքինութիւնները՝ տասներկու հոգիի մէջ բաժնելու համար:

Արդ, իմ կողմէս ալ մասամբ՝ գոնէ օգտակար ըլլալու եւ անվարձք չձգելու համար առաքելաթիւ 12 անձերը:

Ուրեմն աւելցնենք:

Որպէսզի Կաթողիկոսին միջոցաւ ղրկուած «դեմոկրատ» — միապետական հրահանգները տառացի գործադրուին:

Որպէսզի եւրոպեան հայ ժողովուրդը ազատ քուէարկելու տաղտուկէն եւ կրօնքի թոյնէն եւ Հայ. Եկեղեցին ազատուի ժողովրդավար «յետադէմ» հանգամանքէն:

Որպէսզի կուսակցութիւնները, իմա Դաշնակցականները ոտքերը կտրեն ժամուն սեմէն:

Որպէսզի Արեւմտեան Եւրոպայի հայութիւնը կատարելապէս հառաջդիմական դառնայ:

Որպէսզի «յետադիմական»ներու դագաղներն իսկ մուտք չգործեն հայ եկեղեցիէն ներս:

Որպէսզի Փարիզի Ազգ. Տան դուռը վերջնապէս ապահովուի յետադիմականներու մուտքին դէմ:

Եւ որպէսզի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կողմէ նշանակուած պատուիրակները ժամերուն բալլիքը իրենց շալինքէն կախելով աշխարհական վարիչները դուրս շպրտեն հոնկէ:

Ձեր քուէները ափով նետեցէք, յառաջիկայ ընտրական սնտուկին մէջ, անոնց վրայ նշանակելով հառաջդիմական — «Ժողովուրդ»ական անձերու անունները...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

CLAUDEL ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Գրեթէ կէս դար է որ Պ. Քլոտէլ կը մերժէր բեմ հանել իր մեծ թատերախաղը, Partage de Midiն: Կ'ուզէինք գիտնալ թէ ինչո՞ւ: Հիմա որ ներկայացումը տեսանք, կը փորձուինք հարցնել թէ ինչո՞ւ ի վերջոյ համակերպելով թոյլ տուաւ:

Ըսել չենք ուզեր թէ բոլորովին տկարեւ ձախող ներկայացում մըն է: Յաջող վայրկեաններ եթէ գտանք, զանոնք կը պարտինք մեծագոյն մասով Արուեստին, բուն արուեստին որ յառաջ բերած է գլուխգործոց բեմադրութիւն մըեւ մասամբ անթերի խաղարկութիւն մը: Նախ ներկայացնենք նիւթը. —

Claudelի ստեղծագործութիւնը քրիստոնեայի գործ է, կաթոլիկի եւ մասնաւորաբար այս թատերգութեան մէջ քիչ մըն ալ ժէզուիտի:

Առաջին արարով, կը ներկայացնէ նաւ մը, դէպի Չինաստան: Նաւուն մէջ կան երեք այրեր եւ մէկ կին:

Տը Սիզ, կնոջ ամուսինը, ամենապարզ եւ անգոյն տիպարն է, հանդարտ, ինքնավստահ, քիչ մը արկածախնդիր: Իր կինը, Իզէ, լաւագոյն կերպով իրագործուած տիպարներէն մին է բեմին վրայ, տկար, պչրոտ, բայց լուրջ, որովհետեւ կը սիրէ ապահովութիւնը, այսինքն ամուսինը եւ ընտանիքը: Տենդավառ, անվերջ պրպտող անիրագործելի absolu մը, իդական տկարութիւն, խորամանկութիւն: Մէկ խօսքով՝ կինը:

Ալմառիքը կարելի է նկատել իբր ամէնէն յաջող տիպարը, որովհետեւ մարդկային, որովհետեւ բնական: Անոնցմէ որ հաճելի են կիներուն եւ գիտեն, կը յաջողին գործի մէջ եւ գիտեն: Քիչ մը շատ անկեղծ, լիրբ, հրապուրիչ եւ առնական:

Տասը տարի առաջ սիրած է Իզէն: Թերեւս դեռ կը սիրէ:

Կը մնայ խաղին հերոսը, Մեզա: Ինչպէս միւսները, այս ալ իր կեանքին «կէս օրուան» շրջանին մէջ է, եւ տեղի կ'ունենայ մեծագոյն պայքարը: Մաքուր է, կոյս է, ուզած է նուիրուիլ Աստուծոյ, եւ զայն փնտռելու կ'երթայ ընդմիշտ, բայց նաւուն վրայ փորձութիւն մը կայ, կին մը, Իզէն: Եւ քանի որ Աստուած չէ ուզած այդ սէրը, Մեզա զայն կը նուիրէ Իզէին:

Երկրորդ արարին — արդէն Չինաստան ենք — ամուսինը կը մեկնի ճամբորդութեան, եւ երկու սիրահարները կրնան միանալ:

Թատերախաղը կը լրանայ երրորդ արարով մը: Իզէ զաւակ մը ունեցած է Մեզայէն, բայց ան լքած է թէ իր աշխարհային սէրը, թէ զաւակը: Կը տառապի, մեղք է գործեր: Եթէ Իզէ ամուսինը խաբեց, ինքն ալ, Մեզա՝ Աստուած խաբեց:

Իզէն, շատ բնական եւ իդական հակազդեցութեամբ մը մեկնած է Ալմառիքի հետ, տղամարդուն հետ, ապահովութեան հետ: Երախան հիւանդ է, պիտի մեռնի, ինչպէս Իզէ եւ Ալմառիք որ դատապարտուած են. Չինացիներու կողմէ սպաննուելու: Բայց ահա Մեզան: Փոքր կռիւ մը երկու մարդոց միջեւ: Յաղթականը Ալմառիք՝ կը մեկնի Իզէի հետ, ձգելով մեռած երախան եւ Մեզան որ պիտի մեռնի եւ որ կը խօսի արդէն Աստուծոյ հետ, ինչպէս դպրոցի մը երկու ընկերները: Ալմառիք վերջին պահուն գետը իյնալով խեղդուած է եւ Իզէ կը վերադառնայ մեռնելու անոր հետ զոր սիրած է աշխարհէն դուրս, մարդկայինէն վեր, եւ որուն կը միանայ մահուան մէջ, քանի որ կեանքը զանոնք միշտ կը բաժնէր: Ամուսնութեան մէջ երկու անձեր համակերպած են իրարու, — շնութեան մէջ, երկու անձեր դատապարտուած են իրարու, կ'ըսէ Քլոտէլ նոր նախաբանի մը մէջ:

Այս զուտ Քլոտէլեան նիւթը ունի գեղեցկութիւններ եւ հեղինակին յատուկ թերութիւններ: Նախ՝ հին գործ է եւ ինչ որ կրնար նոր եւ յանդուգն թուիլ այն ատեն, կը ներկայացնէ հիմա նախնական երեւոյթ մը: Ոչ թէ պարզ, նոյնիսկ քիչ մը պարզունակ (simpliste) խօսակցութիւն մը որ երբեմն զարմանք կը պատճառէ. այնքան իր մելոտրամատիկ քնարերգութեամբ կը մօտենայ

ծիծաղելիին : Ոչ մէկ վայրկեան, նոյնիսկ Թա–տերախաղին յաջող մասերու ընթացքին, ունկն–դիրը կ'ապրի ողբերգութիւնը : Կարծես բացակայ է, «դուրսն»է բոլորովին եւ երբեք հետաքրքրու–թիւն եւ փափաքը չունի ներս մտնելու :

Կը մտածեմ որ եթէ նիւթը անծանօթ հեղի–նակի մը գործը ըլլար եւ ներկայացումը կազմա–կերպէր երկրորդական թատերախումբ մը, ապա–հովաբար աննշան պիտի անցնէր : Այսքան անուն–ներ եւ հեղինակութիւններ իրար եկած՝ կը խո–չընդեն ձախողութիւնը :

Գնահատելի է Jean Louis Barraultի բեմադրու–թիւնը : Շատ դժուարին տեսարաններու մէջ ան դրած է բացառիկ ճաշակ մը : Խաղարկութիւնը, ըսի, անթերի էր մասամբ : Այս վերջին բառը կը վերապահեմ մասնաւորապէս Պ. Պառոյի որ հե–ռու էր իր հերոսէն : Իր խաղը, ըսած ենք ուրիշ առթիւ, շատ աշխատուած, ջղային, հակառակ իր տաղանդին, յոգնեցուցիչ եւ ճնշող է : Jacques Dacqumine պատուաւոր ամուսին մը եղաւ : Աւելին կարելի չէր : P. Brasseur մեծ դերասան է, «ներկա–յութիւն» մը ունի բեմին վրայ ինչպէս կ'ըսեն Ֆը–րանսացիները եւ Ալմաուիքի դերը խաղաց բացա–ռիկ տաղանդով մը : Կը մոռնաք դերասանը, մար–դըն է որ կ'ապրի : Տիկին E. Feuillère գեղեցիկ, սրամիտ, առաջնակարգ դերասանուհի է : Անուն մը որ գովեստի չի կարօտիր :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

մեծ վնասներ կրած է : Կռիւներ տեղի կ'ունենան Կորնթոսի շրջանին մէջ, ուր ապստամբները մեծ ուժեր համախմբած են :

ՊԵԼԺԻԱ որոշեց անմիջապէս դադրեցնել կա–զի արտածումը դէպի Ֆրանսա (օրական 218.000 խորանարդ մեթր) : Պելժերը կ'առարկեն թէ Ֆը–րանսա չէ յարգած իր առեւտրական յանձնառու–թիւնները :

ԴԺՈԽԱՅԻՆ ՄԵՔԵՆԱՅ ՄԸ պայթեցաւ Գա–հիրէի Վերաքննիչ Ատեան մէջ, ընդհ. դատախա–զի գրասենեակին առջեւ, սպաննելով երկու հոգի եւ վիրաւորելով 22 հոգի : Այդ միջոցին դատա–խազը կը քննէր վարչապետ Նոքրաշի փաշայի սպանութեան թղթածրարը : Ձերբակալուեցաւ կասկածելի մը, անդամ Իսլամական Եղբայրու–թեան : Վարչապետը 200 ոսկի պարգեւ վճարել տուաւ ծառայի մը որ օգնած էր ձերբակալման :

ՓԱՐԻԶԻ գերմանական նախկին դեսպանը, Օթթօ Ապէց, Լոնտոն փոխադրուեցաւ Շէրշ–Մի–տիի բանտէն, վկայութիւն տալու համար մառէ–շալներ Րունտշթէտի եւ Մանշթայնի դէմ եղած ամբաստանութեանց մասին : Նորէն բանտ պիտի փոխադրուի :

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ յանկարծամահ եղած է Շարլ Լէսքա, Je Suis Partout շաբաթաթերթին տը–նօրէնը, որ մահուան դատապարտուած էր ի բա–ցակայութեան, իբրեւ դաւաճան : Իր ամբողջ հա–րստութիւնը տրամադրած էր թերթին :

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԴԷՄ ան–ուանարկութիւն կատարած ըլլալով, Les Paroles Françaises շաբաթաթերթին տնօրէնը 50.000 ֆրանք տուգանքի դատապարտուած էր, վարիչն ալ՝ մէկ ամիս բանտարկութեան եւ 150.000 ֆր. տուգան–քի : Երկուքն ալ վերաքննութեան դիմեցին, բայց հետեւանքը եղաւ ծանրացում պատիժներու, — 50.000 ֆրանք տուգանքը բարձրացաւ 100.000ի, վարիչին տուգանքն ալ՝ 200.000ի :

ՀԱՐԻՒՐ ՄԻԼԻՈՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ կը պահան–ջեն խումբ մը արուեստագէտներ, դատ բանալով փարիզեան շաբաթաթերթի մը դէմ որ երեւան հանած էր իրենց ներքին կեանքին գաղտնիքները :

ՀԱՅ ՄԸ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ եղաւ Լիոնի մէջ, յուն–ուար 11ին, Ռոն գետը նետուելով : Կամուրջէն ցատկած ատեն ծրար մը նետած էր քիչ անդին կե–ցած աղջկան մը : Ծրարին մէջ գտան անձնական իրեր եւ անձնագիրը, — Գէորգ Նիկողոսեան :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ դահլիճը (Հասան Սաքա) հրա–ժարեցաւ ներքին դժգոհութեանց հետեւանքով :

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺԸ վերահաստատուեցաւ Ռումա–նիոյ մէջ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ. — Խանչէրեան եղբայրները կը ծանուցանեն թէ այսօր կիրակի Փարիզի Հա–յոց եկեղեցիին մէջ, յետ պատարագի հոգեհան–գստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց հօր՝ Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽԱՆՉԷՐԵԱՆի յիշատակին հա–մար : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները : Իսկ կիրակի կէսօրէ վերջ այց անոր գերեզմանին Բաշանի մէջ :

ՃԱՇԱՐԱՆ

AU CHAPON FIN ՍԱՐԵԱՆ

Արեւելեան եւ ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւոր Պանըպիէ–րէն 50 մեթր հեռու միայն :

Հեռ. Ç. 02-43 18 Marché des Capucins

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՊՈՄՈՆԻ մանկածիւղը կը տօնէ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16ԻՆ, կէսօրէ վերջ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ :

●

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ Կ. Խաչի մանկածիւղը կը տօնէ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 23ԻՆ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պ. Յ. Կօշկակարեանի մեծ կառատան մէջ, (11 Ave. Gambetta) :

Կը ներկայացուի ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ (մէկ արար) թատերգութիւնը : Ծոխ յայտագիր, պիւֆէ : Աւան–դական տօնածառ եւ Կաղանդի նուէրներու բաշ–խում : Մուտքը ձրի է :

×

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին :

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕՅԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերուն–դի «Խանասոր» խումբի հանդէսը, Յունուար 30–ին : Մանրամասնութիւնները յետոյ :

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ
ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Բացուած է, հինգերորդ տարեշրջանի բաժա–նորդագրութիւնը : Ապրուստի յարաճուն սղու–թեան, թուղթի եւ տպագրութեան եւ փոխադրա–կան ծախքերու յաւելումը նկատի առնելով նոր բաժնեգին որոշուած է 1949 Յունուարէն սկսեալ՝

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 ֆրանք :

ԱՆԳԼԻԱ, ՔԱՆԱՏԱ, Մ– ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ, Կիպ–րոս, Պաղեստին, Եգիպտոս, Հնդկաստան եւ Իրաք 2 տոլար :

ՄՆԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 ֆրանք :

Կը խնդրուի ՀԱՅ – ԲՈՅԺի բարեկամներէն, դիւրացնել մեր գործը, գտնելով նոր բաժանորդ–ներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթը իրենց շրջանա–կին :

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչա–կան հասցէով, — ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ (Nercessian Khosrow), 17 rue Damesme — Paris (13) :

ՄԱՐՏ 13ԻՆ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Կ. ԽԱՉԻ ՍԷՎՐԱ–ՆԻ մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը : Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ԼԻՈՆԷՆ տիկին Զարուհի Մանուկեան, ծնեալ Թովմասեան, Ատանացի, կը փնտռէ մօրաքրոջ զաւակները՝ Զապէլ, Նազարէթ, Անուկ եւ Ովսաննա Սէտէֆեանները՝ որոնք Յունաստան կը գտնուին, Կիլիկիոյ պարպումէն ի վեր : Գրել հե–տեւեալ հասցէին. — Mademe Zarouhi Manoukian, 48 rue Dunoir, Lyon (Rhône), France : Կը խնդրուի «Ազատ Օր»էն արտատպել սոյն փնտռտուքը :

Սիմֆոնիկ մեծ նուագահանդէս

ՈՒՐԱԹ ԵՐԵԿՈՅ 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 21ԻՆ
SALLE GAVEAU
ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆ (Խաչատուրեան)

Կը ղեկավարէ «Լամուրէօյի» նուագախումբը
Կը մասնակցին ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, Օր. Ի–ՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ եւ երկսեռ երգչախումբ մը :

Յայտագիրը — Մենտելսընի Ռիւ Պլաս, Պէթ–հովէնի 5րդ սէնֆոնին, Արամ Խաչատուրեանի դաշնակի concertoն, Օհան Տուրեանի « Փրոլոկ սէնֆոնիք»ը եւ Տաղ Հայաստանի :

Տոմսերը Մէզոն Տիւրան Place de la Madeleine, Սալ Կավօ, Թօփալեան տպարան եւ Պ. Մալաճեա–նի քով, 32 rue Clery :

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

կազմակերպած ընտանեկան մեծ պարահանդէսը, Յունուար 29ին, Վիլէօրպանի Թաղապետական պարասրահին մէջ : Մանրամասնութիւնները տեղ–ւոյն վրայ :

Համեղ կերակուր

ՄԻՄԻԱՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԼԻԼԱՆ. — AUX LILAS

Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ միեւնոյն ա–տեն մատչելի :

Այս օրուընէ փորձեցէք 24 St. Lazare, Paris (9) :
Métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղ–բայրեան խումբերու, 22 Յունուար շաբաթ երե–կոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 5 rue Brossolette, Salle Laiqueի մէջ, Kremlin Bicêtre :

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ՄԻՐՈՅԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱ–ՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ՝ Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ ընկեր ԲԵ–ՆՈՅԻ : Մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալ–ներ, կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Եփ–րատ նուագախումբով Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի ղեկավարու–թեամբ : Ծոխ պիւֆէ : Մուտքը 75 ֆրանք

Հաղորդակցութիւն. — Métro Porte d'Italieէն autobus 125, իջնել Mairie K Bicêtre :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Բ. Ը. Միութեան տարեկան պարահան–դէսը տեղի պիտի ունենայ յունուար 16ին, պատ–ուոյ հովանաւորութեամբ ԱՌԱՔԵԼ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱ–ՇԱյի Hotêl GEORGES Vի սրահներուն մէջ : Երկու օրքէսթր եւ անակնկալներ :

Կը խնդրուի այժմէն ապահովել սեղանները դիմելով Պ. Պալըքճեանի, 43rue des Petits Carreaux : Հեռախօս՝ Gut. 08-48 :

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած : Ձեր շահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Գ. Կրօնիկ Աղեանի

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ – ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02–20

LA VUE
EST UN DES ELEMENTS
ESSENTIELS DE LA PRODUCTION
UN TRAVAIL MAL ECLAIRE PROVOQUE
LA FATIGUE, D'OU DIMUNITION DE LA PRODUCTION
POUR ECLAIRER VOTRE TRAVAIL D'UNE
FAÇON RATIONNELLE, CHOISISSEZ UN
DES 25 MODELES DES LAMPES
ARTICULÉES
« CHARMA »

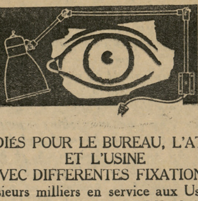

ETUDIÉS POUR LE BUREAU, L'ATELIER
ET L'USINE
AVEC DIFFERENTES FIXATIONS,
Plusieurs milliers en service aux Usines :
FORD, PANHARD, RENAULT, S. N. C. F.
THOMSON HOUSTON, etc.
LA LAMPE «CHARMA» ORIENTABLE EN
TOUS SENS EST TRES ROBUSTE
ET INDÉREGLABLE .
Modèle à partir de 1500 Frs. (tout équipé)
Demandez la notice.
En vente chez votre électricien, à défaut,
à notre magasin de gros :
18, Bld. SAINT - JACQUES - PARIS (14)
Tél.: GOB. 33–27
DIRECTION: ATELIERS CHARLES MARTIN
Département Construction électrique
99, Bld. Haussmann - PARIS (VIIIème)
Industriels ! Demandez notre Brochure
« l'Augmentation de la Production par les **Petits riens**»

LA MÉDITERRANÉENNE
2 Rue de la Grange Batelière, Paris
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԵՒԵԼՔՑԻՆԵՐՈՒՆ
Maison CHRISTOU

Շատ հաճելի միջավայր մը, գեղեցիկ սրահ–ներ պատշգամներով, արեւելեան համադամ կե–րակուրներ, օղի եւ աղանդեր :
Հեռաձայն PRO. 03-98

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 փր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 18 Janvier 1949 Երեքշաբթի 18 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5747 — Նոր շրջանի թիւ 1158

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ԳԱՂՈՒԹԸ 1948ԻՆ

Ոչինչ արտակարգ։ Օրերը սահեցան նոյն տաղտուկ միօրինակութեամբ ։

Ոչ միայն համատարած անստուգութիւնը, այլեւ հիւրընկալ երկրին յարաճուն տագնապները խորապէս ազդեցին գաղութին տրամադրութեանց վրայ ։

Շատոնց դադրած է Ներգաղթի ժխորը։ Պաշտօնապէս 7000 հոգի խոստացած էին մեր գաղութին համար, բայց կրցան տանիլ, կլոր հաշուով, մօտ 4000։ Առաջին կարաւանը՝ 1947 Սեպտեմբերին, երկրորդը՝ Նոյեմբերին ։

1948 Մարտին պաշտօնապէս կ'աւետէին թէ 2000 եւս պիտի փոխադրեն։ Ցարդ, ոչ երբեմնի «լիազօր»ը վերադարձած է, ո՛չ ալ Ներգաղթի կեդր. Կոմիտէն կը համարձակի լուսաբանութիւն մը հաղորդել ։

Ուրեմն բեռ. կապոցները մատնուած են անտիրութեան, ինչպէս ուրիշ գաղութներու մէջ, Յունաստանէն մինչեւ Իրան ։

Եւ ահաւասիկ նոր դժբախտութիւն մը,— արտագաղթ։ Ցաջորդական կարաւաններ դէպի հարաւ. Ամերիկա։

Ուշադրաւ դէպք մը՝ ինքնակոչ Ազգ. Միութեան (Ազգ. Ճակատ) լուծումը կառավարական հրամանագրով (1948 Դեկտ. 7), որ մէկ ամիս պայմանաժամ կուտար, հաշուեյարդարի համար։

Անշուշտ ձեռնհաս իշխանութիւնը իրենց բացատրած է այս անօրինութեանց պատճառները։ Ամէն պարագայի մէջ, վարկաբեկիչ պարագայ մը գաղութին համար ։

Ի՛նչ կը սպասուէր իրական Ազգ. Միութենէ մը, եւ ի՛նչ գտանք մեր դիմացը, անկուսակցական դիմակի մը տակ ։

Բարեմիտ, անկեղծ հայրենասէրներ չէին պակսեր իր շարքերուն եւ վարիչներուն մէջ ։

Բայց, ղեկավարութեան բուն կորիզը, չար ոգին կը կազմէին երեքէն հինգ դիմակաւորներ, որոնք ամէն օր «բորշ» մը կ'եփէին, կատարուած իրողութեան առջեւ դնելով ժողովականները։

Կուգա՛յ ժամանակը, ամբողջովին պարզելու համար քառամեայ գործունէութեան պատկերը ։

Ինչ արժանիքներ ալ վերագրեն այս ինքնահաւան եւ խելակորոյս խմբակցութեան, պիտի չկրնան ժխտել թէ շատ աւելի ծանր կը կշռեն անոր մեղքերն ու արատները ։

Արձանագրենք այդ արատներուն ամէնէն սեւն ու անքաւելին։

Միութեան կարգ մը գործակալներն ու թերթը մշակեցին բոլշեւիկեան հոսնտ մը, — լրտեսութիւն եւ մատնութիւն։ Մասնագիտական հմտութեամբ եւ պղծութեամբ ։ Մէկ բանտէն միւսը նետելով ծերունիներ եւ երիտասարդներ, կատաբելութեան հասցնելով եղբայրադաւ խուժանավարութիւնը ։

Իրենցօրկանը դարձաւ կենդանի յիշատակարան մը վաւերական «խաֆիէ»ներու։ Մինչեւ վերջին օրը։ Մինչեւ թերթին փակման ժամը ։

Պատերազմի չորս տարիներուն, երբ ամէն մարդ իր շուքէն կը վախնար, Դաշնակցութիւնը ունէր մէկ մտահոգութիւն,— Ի՞նչպէս ընել որ տեւէ Հայու քիթ չարիւնի ։

Եւ չարիւնեցաւ։ Այսօրուան սեւհոգիներն ալ կրցան հանդիստ շարունակել իրենց սեւ շուկան ։ Կամ «պլօթ»ն ու նարտը ։

Իսկ իրե՞նք։ Եթէ միայն Մարսէյլի սալայատակները լեզու ելլէին ...

Լման չորս տարի, օրը իրիկուն չէր ըլլար, եթէ չաղաղակէին, գրաւոր եւ բանաւոր, տեղացիներուն ալ աչքը մտնելու համար.

— Գիտէ՞ք, մենք ձեզի հետ կը կռուէինք, երբ երկիրը արիւն - արցունք կուլար։ Իսկ այս մարդիկը միացած էին թշնամի Գերմաններուն...

Ֆրանսացին ինք անխնայ կը զտէ Դիմադրական ճակատին ցորենն ու որոմը։ Ի հարկին վճիռներ կ'արձակէ ։

Այս պարոնները տակաւին չկրցան զանազանել, բուն հերոսները — դժբախտաբար մեռած — եւ հասարակ խաչագողները ։

Եւ այսօր ալ աւետաբեր օրուան կը սպասեն, հաշիւ տեսնելու, «Դաշնակցականի արիւն խմելու համար»...

Ո՞վ բացաւ այս փոսը ։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ «ԱԶԱՏ ՔԱՂԱՔԱՅԻ»

Անցեալ հոկտեմբերէն ի վեր, թերեւս առաջին անգամ էր որ այսքան «թեթեւցած» կը գտնէի Շ. Նարդունին։

Շաբաթ։ Նոր վերադարձած էր Prof. Renardի բուժարանէն ։

— Շատ լաւ գտաւ վիրաւոր աչքս։ Ակնոցը փոխեց։ Յետոյ աւետեց թէ կրնամ երբեմն դուրս ելլել, եւ... կարդալ։

— Անշուշտ երկարատեւ հանգիստ մըն ալ պատուիրեց, դէպի Միջերկրականի ափերը, կամ Ալժերիա ։

— Դեռ ոչ։ Մէկուկէս ամիս մը եւս պիտի քաշքշեմ, երբեմն իրեն հանդիպելով։ Տարօրինակ հիւանդութիւն որուն գաղտնիքը չէ պարզուած տակաւին ։ Բժիշկը նոր գործողութիւն մը կատարած է առջի օր, նոյն պայմաններուն տակ։

— Քաղաքակրթութեան բարիքներէն։ Ջղաձիգ, լարուած աշխատանք, տեւական եւ սպառիչ տքնութիւն ...

— Սկսայ ուսումնասիրել աչքի հիւանդութեանց վերաբերեալ գիրքերը։ Կը կարծէի թէ décollement de la rétine էր իմ ունեցածս, բայց այժմ տարբեր կը մտածեմ, պիտի ջանամ լուծել գաղտնիքը ։

— Ի սէր Զարխափան Ս. Աստուածածնի (Արմաշ), մի՛ խրիր նորէն...

— Եօթը տարին անգամ մը կը կրկնուի եղեր։

— Եօթը բարենշան թիւ է եւ կրնայ եօթանասուն ալ նշանակել։ Առ այժմ նայէ որ չարաչար չգործածես քաղաքացիական իրաւունքներուդ վերահաստատումը ։

ՎԱՀԷ

Հիւլէական գործարաններ Խ. Հայաստանի մէջ

«Նիւ Եորք Թայմզ»ի թղթակիցը կը հաստատէ թէ Խ. Միութիւնը ստորերկրեայ կարեւոր գործարան մը հաստատած է Խ. Հայաստանի մէջ, հիւլէական արտադրութեանց համար, սկսելով ուրանիումէն։ Այս նոր գործարանը հաստատուած է եղեր Զանգու (Հրազդան) գետին վրայ, Երեւանէն քանի մը քիլոմեթր դէպի հիւսիս եւ կազմակերպուած համաձայն Բերիայի հրահանգներուն։ Կ'ըսուի թէ Բերիա նախագահն է խորհրդային հիւլէական ուժի յանձնաժողովին ։

Թղթակիցը կ'աւելցնէ թէ վեց ահագին քարանձաւներ փորուած են բլուրներու մէջ, տեղաւորելու համար նոր գործարանին մեքենաները։ Այս առթիւ կը յիշէ թէ Երեւան կը գտնուի Իրանի սահմանագլուխէն 50 քիլոմեթր դէպի հիւսիս, իսկ Թրքական սահմանագլուխէն հեռու է 250 քիլոմեթր ։

Միւս կողմէ, կ'ըսուի թէ ուրանիումի նոր հանքեր գտնուած են խորհրդային երկրաբաններու կողմէ, Օսեթիայի (Թիֆլիսի հիւսիսակողմը) եւ Սվանեթիոյի (հիւս. արեւմտեան Վրաստան) շրջաններուն մէջ։ Վերջապէս, կարեւոր քանակութեամբ հանածոներ եւ մեքենական կարգուսարք փոխադրուած են Զանգու (Երեւան), արեւելեան Գերմանիայէն։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Թագաւորը վերջնագիր մը տուաւ տասը կուսակցութեանց վարիչներուն, որպէսզի համաձայնին, միացեալ կառավարութիւն մը կազմելու համար։ Պայմանաժամ տուած էր 24 ժամ, եւ բոլորն ալ համակերպեցան։ Սոֆուլիս հրաժարած ըլլալով, ուրիշ մը պիտի կազմէ նոր դահլիճը։ Պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ կառավարական զօրքը ետ առած է Նաուսան (արեւմտեան Մակեդոնիա), որ ապստամբներուն ձեռքը անցած էր վերջերս։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ, երկու ընկերներու հետ, մառէշալ Ազիզ Էլ Մասրի փաշա, որ Եգիպտոսի բանակին սպարապետն էր պատերազմի ատեն։ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ վտանգաւոր թուղթեր գտնուած են բնակարանին մէջ ։

ԱՐՀԵՍՏԱԿՑԱԿԱՆ Միութեանց համաշխարհային դաշնակցութեան գործադիր ժողովը երէկ բացուեցաւ Փարիզի մէջ։ Ամերիկա եւ Անգլիա կը սպառնան քաշուիլ, կազմակերպութիւնը կարմիրներուն ձեռքն անցած ըլլալով։

Գիները իջեցնելու փորձեր

Կառավարութիւնը հրատարակեց առաջին հրամանագիրները, 1948 Դեկտեմբեր 31ի սահմանին վրայ պահելու համար գիները, հետզհետէ աւելի ածանցնելու պայմանով ։

Այսպէս, ջուրին գինը պէտք է վերահաստատուի Դեկտեմբեր 31ի հիման վրայ, բոլոր տուրքերը հաշուելով։ Ուրեմն չեղեալ կը համարուին նոր յաւելումները։ Նոյնպէս ածուխին գինը։ Ուտեստի նոր գիներն ալ սահմանուած են ։ Կարագը 550 եւ 595 ֆրանք, համաձայն տեսակին։ Միսին գինը պիտի ըլլայ այն ինչ որ 1948 Հոկտեմբեր 14ին էին։

Վարչապետը ճառ մը խօսելով գաւառի մէջ, յայտարարեց թէ «կը նախընտրէ դիմադրել եւ ճշմարտութիւնն ըսել, փոխանակ տեղի տալու աշխատավարձքի յաւելման պահանջներուն առջեւ»։

Պատասխանելով եղած քննադատութիւններուն, աւելցուց.

— «Աշխատավարձքի յաւելումը յառաջ կը բերէ գիներու բարձրացում, թղթադրամի աճում, գործազրկութիւն, թշուառութիւն եւ կործանում։ Գիտենք թէ ուր առաջնորդեց մեզ առանց պահեստի չէքեր քաշելու քաղաքականութիւնը։ Աշխատավարձքի յաւելումը յառաջ կը բերէ նաեւ արժեգնի բարձրացում։ Ի՞նչպէս արտածում կատարենք երբ շատ բարձր են մեր արժեգիները։ Եւ ի՞նչպէս ճարպանիւթ, հրանիւթ ներածել, եթէ ի վիճակի չենք արտածում կատարելու։ Մինչեւ հիմա ունինք Մարշըլի ծրագիրը, որ այնքան քննադատուեցաւ։ Այդ ծրագրին պայմանաժամը կը լրանայ 1952ին։ Ի՞նչպէս պիտի գործենք այն ատեն, երբ մեր արտածումները չեն գոցեր մեր ներածումները։ Արդարեւ, արտածումները հազիւ ներածումներուն 52 %ը կը կազմեն »

Կառավարութիւնը կը յուսայ հաստատուն եւ տանելի վիճակի մը վերածել գիները, մինչեւ երեք ամիս ։

★ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կը շարունակէ գործադուլներ սարքել, արժեցնելու համար իր պահանջները։ Թուլոնի նաւարանին աշխատաւորներէն 30 %ը գործադուլ յայտարարեցին։ Ուրիշ տեղեր ալ խլրտումներ կը նշմարուին ։

★ Փանառ, ինքնաշարժի մեծ գործարանը, անշարժութեան դատապարտուեցաւ ուրբաթ օր, երբ իր 4000 բանուորները նստուկ գործադուլ յայտարարեցին։ Մասնաւոր խմբակներ կազմուեցան անմիջապէս, որպէսզի գործադուլը չխանգարուի։ Բայց հանրապետութեան պահակներ եւ ոստիկանութիւնը միջամտելով, պարպեցին գործարանը, որ կը գտնուի Փարիզի հարաւակողմը։ Գործադուլի որոշումը տրուեցաւ աննշան մեծամասնութեամբ։ Ոչ - համայնավարները մեծ մասով դէմ քուէարկած կամ ձեռնպահ մնացած էին։

Շարժումը սկսելով այս մեծ հաստատութենէն, Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կ'ուզէ արժեցնել իր պահանջը, 25 % յաւելում, զոր կառավարութիւնը վճռապէս կը մերժէ։ Անցեալ աշնան ալ նոյն ազդանշանը տրուեցաւ ուրիշ մեծ հաստատութենէ մը, Ռընոյէն ։

ՀՐԵԱՆԵՐԸ ԵՒ ԱՐԱԲՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆԻ՞Ն

Բարենշան լուր մը.— Եգիպտոսէն վերջ, Լիբանան եւ Անդրյորդանան եւս տրամադրութիւն յայտնած են բանակցելու եւ զինադադար կնքելու Իսրայէլի հետ ։

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Լիբանանեան պատուիրակութիւն մը, որ գրաւոր հրահանգներ ստացած է իր կառավարութենէն, Յունուար 16ին հանդիպում մը ունեցաւ Իսրայէլի ներկայացուցիչներուն հետ, հիւսիսային Պաղեստինի սահմանին վրայ ։

Ուրիշ հանդիպում մը սարքուած է չորեքշաբթի օրուան համար, ի ներկայութեան զինադադարի յանձնախումբին։ Կ'ըսուի թէ Իսրայէլ յանձն առած է վերադարձնել իր գրաւած Լիբանանեան 15 գիւղերէն չորսը։

Միւս արաբական պետութիւնն է Անդրյորդանան, որուն հետ բանակցութիւններ կը կատարուին երկար ատենէ ի վեր։ Հրէական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ բանակցութիւնները յաջող ընթացքի մէջ են եւ զինադադար պիտի կնքուի մօտերս ։

Այս երկու բանակցութեանց մասին պաշտօնական լուրեր պիտի չտրուին, մինչեւ որ վերջնական ելքի մը յանգի Հռոդոսի խորհրդաժողովը՝ Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ ։

★ Վերջին լուրերու համաձայն, եթէ այս անջատ բանակցութիւնները յաջողին, Լիբանանի, Անդրյորդանանի եւ Սուրիոյ պատուիրակները Հռոդոս պիտի երթան, մասնակցելու համար խորհրդաժողովին։ Այս տեղեկութիւնը կը հաստատուի ՄԱԿի միջնորդին օգնականներէն Կ. Սթավրոփուլոսի երթեւեկներով։ Սթավրոփուլոս նախ Ամման գնաց շաբաթ օր, խորհրդակցելով Անդրյորդանանի վարչապետին եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարին հետ։ Յետոյ օդանաւ ցատկեց եւ իջաւ Պէյրութ, խորհրդակցելու համար Լիբանանի կառավարութեան հետ, իսկ Դա-

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՎԱՂՈՒԱՆ ՊԱՀԱԿՆԵՐԸ

Ուզենք չուզենք, այսօրուան սերունդը կոչուած է ըլլալու պահակը ազգային արժէքներուն, այն իսկ պատճառով, որ երիտասարդութիւնը վաղն է, իսկ երէցները այլեւս Երէկն են միայն:

Ասիկա արժէքի հարց մը չէ անշուշտ, այլ պարզապէս յաջորդութեան իրաւունք մը, զոր օրինագրքի վերածուած իրաւագիտութիւնը կը ճանչնայ եւ կ'ընդունի: Ըստ այս իրաւագիտութեան՝ զաւակներն են, որկը ժառանգեն հայրերուն թողած աւանդը, ինչպէս տիտղոսն ալ, առոր համար հարկ եղած արժանիքը ունենան կամ ոչ:

Այսպէս է անհատական կեանքի մէջ. այսպէս է նաեւ հանրային կեանքի մէջ:

Երիտասարդութիւնը այն ատեն միայն կը բարձրանայ արժէքի, երբ բան մը կ'աւելցնէ պատրաստ ժառանգութեան վրայ: Առանց այս «յաւելում»ին՝ իր առաքելութիւնը կարելի է նկատել վրիպած:

Նորերը պէտք է գիտնան, պէտք է մանաւանդ կարենան իրականացնել հիներուն կողմէ իրենց փոխանցուած Երազը, առանց երբեք զայն վախճան մը նկատելու սակայն: Վասնզի Երազները վախճան մը չեն, այլ պարզ հանգրուաններ միայն: Հոն, ուր կանգ կ'առնէ երազը, այսինքն հասնելու ձգտումը, հոն կանգ կ'առնէ նաեւ յառաջդիմութիւնը:

Երիտասարդութեան կոչումն է, ուրեմն, ձգտիլ հասնիլ անհասանելիին եւ նուաճել աննուաճելին: Որքան մեծ է թիւը իր կատարած նուաճումներուն, իր ձեռք բերած յաջողութիւններուն եւ իրագործած նպատակներուն, այնքան մեծ է ինքն ալ իր որակով եւ իր արժանիքներու գումարովը:

Երիտասարդութեան պարտքն է ջանալ աւարտել ինչ որ հին սերունդները ոչ կրցած են, ոչ ալ ժամանակ ունեցած են աւարտելու: Երիտասարդութեան պարտքն է դարձեալ նոր աշխարհ մը կառուցանել «ըստ պատկերի իւրում». քանի որ ամէն սերունդ կ'ուզէ իր պատկերը տալ այն դարուն, որուն մէջ կ'ապրի: Այս աշխատանքին համար բաւական չէ միայն գիտնալը, անհրաժեշտ է մանաւանդ կարենալը, ինչպէս դրած ենք ուրիշ առիթով ալ: «Գիտուն» մարդէն աւելի «գործօն» մարդն է մեր փնտռածը: Երիտասարդութիւնը մենք կրնանք դատել ոչ այնքան համաձայն իր ըսածին, որքան համաձայն իր ըրածին: Որքան փայլուն ըլլայ բարոյական իր պատկերը, այնքան փայլուն պիտի ըլլայ նաեւ իր գործը: Որքան խոր ըլլայ իր դրոշմը ժամանակին ու տարածութեան վրայ, այնքան անթառամ պիտի մնայ իր յիշատակն ալ:

Ծերերը կը մտածեն, երիտասարդները կը գործեն: Ֆրանսական Մեծ Յեղափոխութեան հոգեւոր հայրերը եղան Վոլթէռն ու Ժան Ժաք Ռուսօն, բայց 1789ի երիտասարդ սերունդն էր, որ գործի վերածեց անոնց ցանած սերմերը: Մեր Փէտայիները լեռ հանողը Աբովեանի, Խրիմեանի, Րաֆֆիի, Նալբանտեանի սերունդն էր: Այս սերունդը նոյնպէս կարելի է նկատել հոգեւոր հայրը Հայ Յեղափոխութեան: «Ծերուկ մալթըզ»ները նոյնքան արժէք են, որքան երիտասարդ «Մոնթանեառ»ները: Առաջիններուն մէջ միտքն է, որ կը գործէ, վերջիններուն մէջ՝ ուժը:

Ծերերը կ'ըսեն.— «Եթէ կարենայի»: Երիտասարդները կ'ըսեն.— «Եթէ գիտնայի»: Առաջինները փորձառութիւնն են, երկրորդները՝ կամքը: Այս երկուքին միաձուլումով է, որ կը կազմուի ազգի մը անհատականութիւնը: Երիտասարդները կեանքի գրքին յառաջաբանն են, ծերերը՝ վերջաբանը: Մէկը սկիզբ մըն է, միւսը՝ եզրակացութիւն մը: Երկուքն ալ զիրար կը լրացնեն իբրեւ ուժ, բայց զիրար չեն փոխարիներ:

Երիտասարդութիւնը տարիքի հարց մը չէ, այլ մտքի վիճակ մը: Կամքի ուժ մըն է, երեւակայութեան կարողութիւն մը, յուզումի սաստութիւն մը: Քաջութեան գերակայութիւնն է վախին վրայ, վստահութեան գերակայութիւնը՝ վարանքին բայ, խիզախումին գերակայութիւնը՝ ընկրկումին վրայ, զգացումին գերակայութիւնը՝ մտածումին բայ, երազին գերակայութիւնը՝ մտածումին վրայ, երազին գերակայութեան» մենք կրնանք հանդիպիլ վաթսունամեայ ծերունիի մը, ինչպէս քսանամեայ երիտասարդի մը մօտ:

Կեանքի մէջ, կեանքի բոլոր մարզերուն մէջ, եղած են ու պիտի ըլլան աշակերտներ եւ հետեւակներ: Առաջինները հետամուտ են բան մը սորվելու, մինչ վերջինները դատապարտուած են, երբենք զիրենք դատապարտած են պարզ ընդօրինակիչներ միայն մնալու: Աշակերտները յառաջդիմութիւն մըն են. գոնէ յոյս կայ, որ յառաջդիմութիւն մը ըլլան: Միւսներէն յոյս չկայ բնաւ. անոնք կորսուած են իրենք իրենց եւ հասարակութեան համար: Ապառողջ տարրն են մեր ժողովուրդին: Թիւ են առանց արժէքի, արձագանգ են առանց ձայնի, մակերես են առանց խորութեան: Բուէ են եւ մատ, լաւագոյնպարագային՝ թմբկահարներ: Եւ միշտ հովանի մը կը փնտռեն իրենց ճաղատ գլուխներուն վրայ:

Մեր դարուն մէջ, ուր ամբողջական պատերազմներ կը մղուին ամբողջական յաղթանակներ շահելու համար, ընթացիկ առաքինութիւնները բաւարար չեն: Մեծ ճակատամարտները կը պահանջեն եռանդի, ուժի, կորովի անսպառ պաշար: Ջիղերու պատերազմ մըն է մեր մղածը ամէն օր, պատերազմ՝ մենք մեզի եւ ուրիշներուն դէմ, պատերազմ՝ կեանքին ու շրջապատին դէմ: Կը յաղթէ միայն ան, որ քառորդ ժամ աւելի կը դիմանայ: Զուր չէ, որ ըսուած է, թէ արդի մարդը պողպատէ ջիղեր պէտք է ունենայ ծունկի վրայ չիյնալու, անձնատուր չըլլալու համար:

Եռանդի, ուժի, կորովի անհուն պաշար եւ պողպատէ ջիղեր, այս յաւելեալ տուրքերով է, որ ճամբայ պէտք է ելլէ արդի մարդը, մանաւանդ արդի երիտասարդը, որուն առջեւ բաց են կամ փակ բոլոր դուռները, նայելով թէ ինչ հոգեկան դրամագլուխ կը բերէ հետը:

Երիտասարդութեան ճամբայ մը ցոյց տալը երէցներուն պարտքն է թերեւս, բայց իրեն՝ երիտասարդութեան պարտքն է ամէնէն առաջ ինք իրեն ճամբայ մը բանալը: Ստանալէն աւելի քաղցր է առնելը: Ժառանգուած հարստութիւններ չեն, որ կը կազմեն մեր անձին արժէքը, այլ շահուած, քրտինքով ու արիւնով ձեռք բերուած յաղթանակները, «Մեզի չտուիք, մեզի չսորվեցուցիք, մեզ չառաջնորդեցիք» ըսող երիտասարդը պարտուած է հոգեպէս, պարտուած է ինք իր մէջ, պարտուած է ի յառաջագունէ: Կ'ուզէինք, որ ան կարենայ ըսել. «Ես ըրի, ես սորվեցայ, ես գտայ»: Թող սխալի, բայց թող գործէ:

Անոնք որ Սուրբ Հոգիէն կը սպասեն փրկութիւնը, անոնք որ իրենց ձախողանքին պատասխանատուները կը փնտռեն իրենցմէ դուրս, անոնք որ պարագաներուն եւ պատահականութեանց կը կառչին իրենց կամքին թուլութիւնը վարագուրելու համար, վերջապէս անոնք որ իրենց ծանրութեան կեդրոնէն դուրս կ'որոնեն խարիսխը, անոնք կորսուած են իրենք իրենց եւ մեզի համար:

... Մեզի համար մխիթարութիւն մը պիտի ըլլայ տեսնել, թէ երիտասարդութիւնը կուտայ իր ունեցած ամբողջը եւ ոչ թէ անոր մէկ մասը: Մխիթարութիւն մը պիտի ըլլայ դարձեալ տեսնել, թէ ան ոչ միայն կը կատարէ իր պարտքը, այլեւ կը ճանչնայ զայն:

Բայց աւելի մեծ մխիթարութիւն է տեսնել, թէ մեր երիտասարդութիւնը հզօր է իր գաղափարականով, թէ մանաւանդ անոր վրայ դրած է իր դրամագլուխը ամբողջութեամբ: Վասնզի գաղափարական մը ունենալը ինքնին արժանիք մըն է թէեւ, սակայն բուն փառքը զայն իրագործելու համար թափուած քրտինքն է եւ ի հարկին նաեւ արիւնը:

Գաղափարականի մը ծառայել ու նստիլ անոր շուքին տակ, թեւերը խաչաձեւ, ոչ պատիւ է, ոչ հպարտանքի աղբիւր: Ասիկա կրնայ ըլլալ յետին «ստորի»ն ալ:

Մեր պարտքն է հիմա եւ միշտ հարցնել երիտասարդութեան.

— «Ի՞նչ նպաստ բերիր այն գաղափարականին, որուն ուխտեցիր զինուորեալը ըլլալ»:

Որքան մեծ է բերուած նպաստը, այնքան մեծ է պահակի դերը իր արժէքով ու կշիռով:

(Խմբագրական «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»ի)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Պուլկարիոյ դիկտատորը, Ժ. Դիմիտրով

Պուլկարիոյ վարչապետը եւ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարն է Ժորժ Դիմիտրով, որ տասնըհինգ տարիէ ի վեր առաջակարգ համբաւ կը վայելէ իր քաղաքացիներուն մէջ: 1933ին երբ Պերլինի մէջ Ռայխստակը (խորհրդարան) այրեցաւ, չորս ձերբակալուողներէն մէկն էր Դիմիտրով իբրեւ համայնավար, որ աշխարհի ուշադրութիւնը կեդրոնացուց իր վրայ: Հիթլերականներու ամէն ամբաստանութեան այնպիսի պատասխաններ կուտար որ գերման դատաւորները տկարացան: Դիմիտրով տարաւ յաղթանակը եւ ազատեց գլուխը:

Այսօր իր միակ մտահոգութիւնն է, ինչպէս կը գրէ Ֆրանսական թերթի մը թղթակիցը — երբեք չշեղիլ այն հրահանգներէն զորս Մոսկուան կուտայ իրեն հեռախօսով: Կոմինֆորմի ծոցին մէջ իր առանձնաշնորհեալ դիրքը կը պարտի Մոսկուայի հանդէպ իր մեծ հաւատքին: Երբեք չի վիճաբանիր, այլ կ'ընդունի այն հակասութիւնները որոնք կը պարտադրուին Խ. Միութեան կողմէ: Երբ Մոսկուան, այսինքն Բերիան, պետը Կէփէուի, կամ ներշնչողը Կոմինֆորմի, ուզէ «ժողովրդական ռամկապետութեանց» ծանօթացնել իր նոր հրամանները, առաջին անգամ Դիմիտրովի կը հաղորդէ եւ ան ալ իր կարգին կը փոխանցէ իր դրացիներուն: Միակ անձը որ կը գոցէ իր հեռախօսը եւ կը փակէ իր սահմանագլուխը՝ Թիթօն է:

Դիմիտրով որ բաւական տարեց է հիմա, քանի մը ճառ միայն կը խօսի տարուան մէջ:

Իր կեանքը կը ներկայացնէ անկախութեան համար պայքարներու շարան մը: Հայրը նմանապէս բանուոր, կը քաջալերէր զաւակները, որոնք կ'երազէին տապալել կառավարութիւնը եւ ազատագրել գիւղացին միջնադարեան սարկութենէ: Յեղափոխութիւնը կը սնուցանէր անոնց երազները:

Դիմիտրով ծնած է 1882ին Ռատոմիրի մէջ: Հազիւ թէ կարդալ–գրել կը սորվի դպրոցը ու 11 տարեկանին կը մտնէ տպարան մը աշխատելու: Իր շահածով կ'օգնէ իր բազմանդամ ընտանիքին: Այդ շրջանին Պուլկարիան նոր ազատագրուած էր Թուրքերէն: Եւ բանաստեղծ Դիմիտրով Պլակօեւ կը տիրէր հոգիներուն, իր հրատարակած գրքոյկներով: Միւս կողմէ ռուսական գրականութիւնը, Տոսթոեվսքի մեծ ազդեցութիւն կը գործէն իր վրայ: Տասնըհինգ տարեկանին կը հրատարակէ «Տպագրիչ բանուորը» թերթին մէջ իր առաջին յօդուածը: Շատ ճարպիկ կազմակերպող եւ մասնակցող է ամէնտեսակ գործադուլի: Աւելի քան 40 տարիէ ի վեր համայնավար կուսակցութեան անդամ է: 1906ին կը կազմակերպէ Փերնիք հանքերու գործադուլը որ 35 օր կը տեւէ: Ամէն տարի մէյ մէկ գործադուլ կը կազմակերպէ ինչպէս հիւսուածեղէնի, լուցկիի, ծխախոտի բանուորներու: Պատերազմէն քիչ առաջ էր որ կազմակերպեց տպագրիչներու գործադուլը Սոֆիայի մէջ, ինչ որ զինք առաջնորդեց Խորհրդարան: Ամէնէն երիտասարդ երեսփոխանն էր Պուլկարիոյ ինչպէս եւ առաջին բանուորական ներկայացուցիչը Պալքանեան Եւրոպայի մէջ:

1915ին երբ Պուլկարիա Գերմաններու կողմը կ'անցնի, Դիմիտրով, արհեստակցական վարիչներուն հետ, բանտ կը նետուի: Երկու տարի վերջ բանտէն կ'ելլէ, բայց նորէն կը ձերբակալուի, որովհետեւ արձակուելէ երեք օր վերջ, հրապարակային ճառ մը կը խօսէր:

Կոլարովի կ'ընկերանայ եւ իր երազներու երկիրը կ'ուզէ երթալ: Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ, զանոնք ամէն տեղ ծովուն վրայ, սակայն ի զուր, փոթորիկը զիրենք նետած էր Քոնսթանցայի մօտ տեղ մը (Ռումանիա):

Կոմինտէրնի երրորդ համաժողովին կը մասնակցի եւ Լենինի ու Ստալինի քով կը նստի: Երբ երկիր կը վերադառնայ, որոշած է միապետութիւնը տապալել, սակայն միապետութիւնն է որ կը ջախջախէ զինք: Տասը տարի աքսոր, այսինքն տասը տարի գաղտնի ճամբորդութիւն Աւստրիոյ, Եուկոսլաւիոյ, Լեհաստանի եւ Գերմանիոյ մէջ ուր համայնավար կուսակցութեան քաղաքական խորհրդականը կը դառնայ:

Լայփցիկի դատավարութենէն վերջ, Խ. Միութիւնը լայնօրէն կը բանայ իր դուռները իր առջեւ եւ Դիմիտրով յաղթականօրէն կը մտնէ Մոսկուա որ իրեն կուտայ սովետական քաղաքացիի տիտղոսը, եւ կը նշանակէ Կոմինտէրնի ընդհ. քարտուղարը:

Պատերազմէն վերջ, վերստին պուլկար քաղաքացի կը դառնայ, 1945 Նոյեմբեր 18ին կը ջնջէ միապետութիւնը: Անկէ ի վեր կ'երազէ իր երկիրը կատարեալ արբանեակ մը դարձնել Խ. Միութեան:

J. L.

Ս. Ղազար եւ իր նոր գործերը

ԽՄԲ.— Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան անդամներէն Հ. Վահան վրդ. Յովհաննէսեան, բանաստեղծ (Վանատուր) որ վերջերս Սուրիա փոխադրուեցաւ իբրեւ տնօրէն Հալէպի Մխիթարեան վարժարանին, հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդած է «Մասիս»ի, վանքի ներքին կեանքին եւ գրական – կրթական գործունէութեան մասին.—

Նոր ուժեր զրկուեցան Արեւելք, թէ կրթական, թէ առաքելական գործերու համար:

Մեծ ուրախութեամբ կը ծանուցանենք թէ Ս. Ղազար կղզին, շնորհիւ քաղաքապետութեան բարեացակամ եւ սիրալիր վերաբերմունքին, ընդարձակուեցաւ, գրեթէ կրկին ծաւալն առաւ. (առաջին անգամ չէ որ Ս. Ղազար կ'ընդարձակուի. աւելի քան մէկ դար առաջ, աւստրիական տիրապետութեան օրով, նոյն բախտին արժանացաւ. բայց այս անգամուանը կը գէ կ'անցնի նախորդին տարողութիւնը):

Միաբանութիւնը ծրագիր ունի այս ընդարձակուած հողին վրայ հետզհետէ, եւ ըստ միջոցներու տրամադրութեան, կառուցանել նոր շէնքեր, ազգային թանգարան, դրատուն, հայկական ոճով մատուռ եւն.:

Այսչինութիւնները ունին մեծ կարեւորու–

թիւն՝ ազգային տեսակէտէն. Ս. Ղազար մեր մըշակոյթին եւ պատմութեան տարածիչն է, օտար աշխարհի մէջ: Չորս ծագերէն հոն կը ժամանեն անթիւ օտարականներ, գրչի մարդիկ, ուսուցիչներ, պետական դէմքեր, որոնք այստեղ կը ճանչնան Հայը, ու կը սիրեն զայն:

Կիրակի օրերը, Ս. Ղազար կը լեցուի հաւատացեալներով, հայ թէ օտար, որոնք ներկայ կ'ըլլան հայածէս փառաւոր պատարագին:

Պատերազմէն ետք՝ բազմաթիւ գաղթական Հայեր սիրալիր օգնութիւնը վայելեցին Միաբանութեան, (թէ բարոյական եւ թէ նիւթական օգնութիւնը): Ի գին մեծ զոհողութեան՝ վանքը այդ գաղթականներուն տրամադրեց մեծ շէնք մը, այն պահուն՝ երբ բնակարան գտնելը այնքան դժուարին էր, եւ նոյն շէնքը մէկն էր իր եկամուտի աղբիւրներէն:

Շնորհիւ այն մեծ ազդեցութեան՝ զոր Միաբանութիւնը ունի պետութեան մօտ, յիշեալ գաղթականները յաջողեցան մնալ Իտալիա եւ նոյնիսկ գործ գտնել: Ոմանք մեկնեցան Արժանթին, օգտուելով միշտ Մխիթարեան Միաբանութեան աջակցութենէն:

Գրական գործունէութիւնը կը մնայ մշտարծարծ, Ս. Ղազարու մէջ:

Հ. Ստեփան վրդ. Ֆէրահեան՝ խոր եւ լուրջ ուսումնասիրութիւններ կը կատարէ Հայ Բուսակի վրայ, Աճառեանի արմատական բառարանին վրայ, Ամիրտովլաթի վրայ:

Հ. Գրիգոր վրդ. Սարգսեան՝ կ'աշխատի «Մաշտոց»ի վրայ: (Ան, վերջերս վանքի ճեմարանին մէջ փաստեց՝ թէ Վենետիկի «Մաշտոց»ը աւելի հին է՝ քան Մոսկուայինը, առաջինը կը կրէ 850 թուականը, երկրորդը՝ 873):

Մամուլի տակ է Հ. Կիւրեղ վրդ. Քիպարեանի այնքան սպասուած «Հայ Դասական Գրականութեան Պատմութիւնը»: Միաժամանակ աւարտելու վրայ է Հ. Մեսրոպ վրդ. Ճանաշեանի «Հայ Արդի Գրականութեան Պատմութիւնը»:

Հ. Եղիա վրդ. Փեչիկեան՝ ի լոյս պիտի ընծայէ աշխարհաբար քերականութեան նուիրուած չորս հատորներ:

Հ. Սերովբէ վրդ. Ադլեան՝ պիտի հրատարակէ «Կիլիկեան Տարեգրքերը»:

Տեղեկատու վարդապետը ի լոյս ընծայած է արդէն իր քերթուածներու մէկ փունջը, իտալերէն, զոր ոգեւորութեամբ ողջունեցին իտալական գրական շրջանակները, եւ որուն նուիրուած գեղագիտական — քննադատական տեսութիւն մը ի լոյս ընծայուեցաւ ՄԱՍԻՍի մէջ: (Ա. տարի, թիւ 51): Քերթուածներու երկու փունջեր՝ «Խեղճ Մարդկութիւն» եւ «Հայկական Գիւղը», հայերէն:

Մասնաւոր մեքենայ մը պիտի հասնի Ամերիկայէն, տպագրելու համար Հ. Ղեւոնդ վրդ. Տայեանի «Հայ Եկեղեցական Երաժշտութիւնը», որ կը բաղկանայ երեք հազար էջերէ, արդիւնք՝ երեսուն տարուան համբերատար աշխատանքի, շնորհիւ որուն՝ Հայ եկեղեցական երաժշտութեան դիմագիծը պիտի պահուի ինքնուրոյն եւ անխաթար, եւ միանգամայն պիտի ծանօթացուի, այսպէս, օտարներուն:

Հ. Կարապետ վրդ. Ամատունի՝ Վատիկանեան դիւաններուն մէջ կը գտնէ Մխիթար Աբբահօր վերաբերեալ բոլոր վաւերաթուղթերը, կազմելու համար Մեծ Սեբաստացիին ամբողջական պատմութիւնը, կեանքն ու գործը: Այս աշխատանքը պիտի ծառայէ երանաշնորհ Աբբահօր երանացման դատին:

«Գեղունի»ն իր վրայ կը հրաւիրէ արդէն, ի սփիւռս աշխարհի, հիացումը գեղարուեստասէր շրջանակներու, հայ թէ օտար:

Թարմ ուժեր կը հետեւին տակաւին համալսարանական ուսումներու, եւ նորընծաներ կը ժամանեն շարունակ Թուրքիայէն, Եգիպտոսէն, Իտալահայ գաղութէն, խտացնելու համար Մխիթարեաններու շարքը:

ԿԻՊՐՈՍԸ ԵՏ Կ'ՈՒԶԵՆ ...

Դեկտեմբեր 25ին հրապարակային ժողով մը գումարուած է Անգարայի մէջ, Կիպրոսը ազատագրելու եւ Թուրքիոյ կցելու համար: Թուրք թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.

Նախ խօսք առած է Ուսանողական միութեան նախագահ Սապրի Էքմէքճիօղլու, եւ ըսած.— Կիպրոսի հողերուն ամէն մէկ թիզը մեր պապերուն արիւնով շաղախուած է: Այդ օրէն ի վեր Թուրք է այդ կղզին, եւ Թուրք մնացած է իր քարերով ու հողերով: Յաւէտ Թուրք պիտի մնայ:

Իրաւաբանական Ֆաքիւլթէի ուսանողներէն Սաադէ Էօզէմ եւս ըսած է թէ արտասահմանի Թուրքերը եղերական կացութեան մը մատնուած են:

Յետոյ երգած են անկախութեան քայլերգը, եւ ապա դրօշներ ի ձեռին եւ վերտառութիւններ բռնած անցած են Անգարայի պողոտայէն:

Լօզանի հրապարակը, երիտասարդները կանգ առած են պահ մը եւ նոր ճառեր խօսուած են, Կիպրոսցի ուսանող մը պատկերացուցած է իր եղբայրներուն տառապանքները:

Իրաւաբանական համալսարանի ուսանողներէն Րէշիտ Ալկան կրակոտ ճառ մը խօսած է, շեշտելով.

— Կիպրոսի Թուրքերը միշտ հաւատարիմ մնացած են մեր ազգայնական դատին, եւ իւրացուցած Քէմալականութիւնը: Եթէ Կիպրոսը թողունք Յունաստանի, Ռուսիա եւ իր արբանեակները պիտի խլեն Միջերկրականի այդ կենսական խարիսխը: Եւ մեծ վտանգ մը պիտի ցցուի թէ արեւմտեան աշխարհին եւ թէ Թուրքիոյ առջեւ: Չենք կրնար հանդուրժել ասոր, ոչ Յունաստանի կարելի է յանձնել Կիպրոսը, ոչ ալ ինքնավար թողուլ զայն: Երկուքն ալ վտանգաւոր են մեզի համար»:

Յուզումը հասած էր իր գագաթնակէտին, բոլորը միաբերան պոռացած են.— Չենք կրնար հանդուրժել:

Լեզուական եւ պատմական համալսարանին առջեւ, թափօրը դարձեալ կանգ առած է պատկառանքով, եւ յետոյ գացած են Ուլուսի հրապարակը, եւ պսակ դրած յիշատակարանին վրայ Պըսակին վրայ գրուած էր.— Աթաթիւրքի երիտասարդութենէն աշխարհի եւ Կիպրոսի Թուրքերուն:

Աթաթիւրքի արձանին շուրջ համախմբուած, երիտասարդները անգամ մը եւս երգած են անկախութեան քայլերգը, եւ պոռացած.— Չենք թողուլ, պիտի չթողունք որ Կիպրոսը յափշտակեն մեզմէ:

Ճառախօսներէն Մէպրուր Կիւրկէշ ըսած է.— Որքան ատեն որ Կիպրոսը մնայ մեր դաշնակցին Անգլիոյ ձեռքը, Թուրքիոյ եւ Եգէականի համար վտանգ մը գոյութիւն չունի: Բայց եթէ Անգլիա հեռանայ Կիպրոսէն, զայն պէտք է թողուլ բացարձակապէս Թուրքիոյ: Եթէ դրօշ մը պիտի ծածանի Կիպրոսի մէջ, Թուրք փառապանծ դրօշը պէտք է ըլլայ ան:

Այս ճառերէն ետք երիտասարդները որոշած են կառավարութեան մօտ ձեռնարկներ կատարել, որպէսզի Կիպրոս Թրքանայ ամբողջովին, Թրքական վարժարաններ եւ Հալքէվի մը բացուին հոն, եւայլն:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Լ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԿԱՐՏԱՆ.— Մեր գաղութը դժբախտութիւնն ունեցաւ կորսնցնելու իր լաւագոյն անդամներէն Պ. Լեւոն Պետրոսեանը:

Հանգուցեալը շնորհիւ իր ուշիմութեան հանքագործութիւնէ ազատելով իրեն համար անկախ գործ մը ստեղծած էր: Եւ մսավաճառի խանութ մը ունէր: Միշտ մասնակցած էր Պիվէռի մէջ եղած ազգային ձեռնարկներուն:

Ծնած էր Ուրֆա: 44 տարեկան էր եւ ճաշակած աքսորութեան բոլոր դառնութիւնները: Պատերազմէն առաջ գործը կարգի դրած էր եւ կը յուսար երջանիկ կեանք մը ապրիլ: Լման չորս տարի անողոք հիւանդութենէ մը տառապելէ վերջ, իր մահկանացուն կնքեց Յունուար 5ին: Թաղումը կատարուեցաւ Յունուար 7ին, մասնակցութեամբ իր ծանօթներուն եւ բոլոր բարեկամներուն: Քանի մը տարի առաջ մեռած էին իր եղբայրը եւ հօրեղբայրը: Լեւոնը իր ետին կը թողու այրին եւ 9 տարեկան աղջիկը: Ինքն էր որ կը հոգար իր եղբօր եւ հօրեղբօր պարագաները, իսկ հիմա իր ընտանիքն ալ մնաց անհեցուկ: Հողը թեթեւ գայ վրադ, սիրելի Լեւոն:

Ա.

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ջերմապէս կը խնդրուի մեր բաժանորդներէն նկատի ունենալ հետեւեալ խիստ կարեւոր պարագաները.—

1.— Թերթին տարեկան բաժնեգինն է 800 ֆրանք, վեցամսեայ:

2.— Տարեկանին գինը չենք նշանակած գիներու յաճախուն փոփոխութեան պատճառով:

3.— Պակաս ղրկուած գումարները կը հաշուենք, այժէքին համապատասխան ժամանակով, նոր սակի հիման վրայ, օրինակ 1200 կամ 600 ֆրանքը ոչ մէկը տարեկան է, ոչ ալ միւսը վեցամսեայ:

4.— Առանց մասնաւոր նամակի սպասելու բոլոր պարտք ունեցողները թող բարեհաճին փակել իրենց հաշիւները:

5.— Հետզհետէ պիտի դադրեցնենք անվճար թերթերը:

6.— Ծանուցումները վճարովի են անխտիր:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (72)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ԱՆԱՐԶԱԲԱՅԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

Բայց մենք պճնասէր՝ արծաթասէր եւ հեշտասէր տեսանք զինք, այր է կ'ըսեն, կնկան բեհեզներ կը հագնի, մնդուրով ներկուած կը տեսնենք:

Պատուհաս քահանաներուն՝ պատիժ ժողովրդեան բարեկամ օտարներուն եւ անհաւատներուն:

Մեր գիւղերը քանդուեցան, մեր տուներն աւերակ դարձան ինք պալատներ կը շինէ, պարտէզներ կը շինէ մեր աւերակներուն վրայ, իր ամէն ազատները մէյ մէկ աւազակ՝ մէյ մէկ պատուհաս են գլխունուս վերեւ, մեր տղաքները մեր աղջիկները իրենց ծառայութեան եւ զուարճութեան համար են ստեղծուած, մեր լեզուն՝ մեր հաւատքը Հռոմէն աւելի կը նախատեն, օտարին նախատել կուտան, քաղաքը գիւղ դարձաւ, Միջնաբերդ ապարանքը Բաբելոն՝ Սոդոմ Գոմոր եղաւ:

Ես ալ չեմ խօսիր, մնացածը դուն գնա հասկցիր: Մենք հոս եկանք թէ որդուն ճար ճարակ չըներս, մենք մեր տուները չենք կրնար դառնալ, մեր զաւակներուն կեանքը ով գիտէ, հիմա ի՞նչ վտանգի մէջ է, վանքի երկիրը լրտեսներով լեցուն է: Մենք անգամ մը Տարսոնի կուսակալին բողոքեցինք. անոնք որ Տարսոն գացին՝ չգիտենք թէ ո՞ղջ են թէ մեռած, բանտ մտան մէկ մըն ալ չելան, կիներնին, զաւակներնին Հալէպի մէջ ծախուեցան, այն գիտենք:

Քահանան լռեց, տխուր լռութիւն մը տիրեց ամէնուն. ամէն աչք Թորոսին կը նայէր, եւ ոչ ոք հարցումներ ընել չէր համարձակեր, մինչեւ որ Թորոս.

— Տէր հայր, ըսաւ, թէ որ տխուր մտածութիւն մը եկաւ մեզ ամէնուս՝ սա ձեր պատմածներուն վրայ, մի կարծէք թէ դժկամակութիւն մը ունինք ձեզի օգնելու, կամ աշխատութենէ կը փախչինք անոր համար, ոչ երբեք, մենք ըսածներուդ վրայ տխրեցանք, որովհետեւ սա ձեր իշխանը Հայ է, որովհետեւ դուք ալ իրեն կրօնակից եւ ազգակից եղբայրներն էք, եւ մենք ձեր փրկութեան համար պիտի պարտաւորուինք Հայերու հետ պատերազմիլ՝ Հայու արիւն թափել, զոր մեծ մեղք կը համարենք: Բայց քեզի բան մը պիտի հարցնեմ. չէ՞ք ճանչնար մէկը՝ որու խօսքը անցնի այդ ձեր իշխանին առջեւ:

— Մարդու խօսք ազդեցութիւն ընէ, հրեշտակ ամենակալին գալ մտիկ չըներ: Այդ իր եպիսկոպոսին անարգանքներուն եւ վատութեան վարմունքը կաթողիկոսին ականջը գացեր հասեր էր, չենք գիտեր ինչ կերպով, ան ալ իշխանին օրհնութեան թուղթ գրած, Եպիսկոպոսը ուղղուած էր Ծովք կաթողիկոսարանէն որ խրատէ. քաղաքն ու գղեակ տակն ու վրայ եղան, կաթողիկոսի յիշատակութիւնն արգիլուեցաւ պատարագի մէջ, եւ քահանայ մը՝ որ կամ անգիտութեամբ հրամանին կամ գիտութեամբ յիշած էր Սրբազանին անունը՝ այնչափ ծեծ կերաւ եւ այնչափ ամիս բանտը կեցաւ, որ ելնելէն վերջը հազիւ երեք ամիս ապրեցաւ:

— Լաւ, ըսաւ Թորոս, մենք իրեն քաղցրութեամբ արդարութիւն կ'ուղարկենք, եւ թէ որ իր ընթացքը չփոխէ այն ատեն միայն խօսքով չենք շատանար, եւ պէտք եղածը կը գործադրենք:

Մարդիկը դուրս ելան, բայց հոն վարը դրան քով մնացին, եւ յայտնի կը զրուցէին թէ իրենց իշխանին խրատ, ազդարարութիւն ոչինչ օգուտ չէր ըներ, սուրը միմիայն մէկ հատիկ դարմանէր:

— Բայց ան ալ, կ'ըսէին ի՞նչ օգուտ ունի Անարզաբայի պարիսպներուն. իշխանը լսելուն Մամեստիոյ առնուիլը, թող հոս մեր վրայ գային տեսնէինք ով որի անձնատուր կ'ըլլար, կը կանչուըռտէր, Աստուած ինք մեզի ողորմի:

Նոյն միջոցին երիտասարդ մը ելաւ պատգամաւոր, որ մէկէն ձի հեծաւ եւ Անարզաբայի ճամբան բռնեց սրընթաց. հրաման ունէր նոյն իրիկունը դառնալու:

Ուստի, տղան կ'երթար անդադար կրակի պէս, ոչ աջ եւ ոչ ահեակ նայելով, եւ երեք ժամ հազիւ թէ եղած կ'իջնէր Անարզաբա միջնաբերդին դրան առջեւ, իմացնելով թէ պատգամաւոր էր Ռուբինեանց Թորոսի, Լեւոնի որդին, իշխանին Վահկայ, Մամեստիոյ, Ատրնու, Ամուտայի, Բարձր բերդի, Սիմակլայի:

ԾԵՐԵՆՑ

մանկոս հանդիպեցաւ կիրակի օր։ Հրատարակուած լուրերու համաձայն, այս պաշտօնատարը բացատրած է սուրիական կառավարութեան թէ արաբական բոլոր պետութեանց պիտի առաջարկուի հաշտութիւն կնքել Հրեաներուն հետ, եթէ յաջողին Հռոդոսի բանակցութիւնները։

ՄԱԿի միջնորդը, Պընչ, միշտ լաւատես կ'երեւայ բանակցութեանց ելքի մասին, ինչպէս իր նախորդը, կոմս Պեռնատոթ, որ սպաննուեցաւ,

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Չինաստանի համայնավար կուսակցութիւնը 2000 բառերէ բաղկացած յայտարարութիւն մը հրատարակեց, ներկայացնելով զօր. Մաօ Ցէ-Թունկի պայմանները՝ հաշտութեան մասին։ Ինչպէս կ'երեւայ, բացարձակ անձնատուութիւն կը պահանջեն ազգայնական կառավարութենէն։

Ահաւասիկ այդ պայմանները.—

1.— Պատժել պատերազմի ոճրագործները, որոնց գլուխը կը գտնուի ազգայնական Չինաստանի նախագահը, Չանկ Քայ Շէք։—

2.— Ջնջել այն սահմանադրութիւնը որ յայտարարուեցաւ 1947ին, Ազգ. ժողովին կողմէ։

3.— Ջնջել ներկայ վարչաձեւը։

4.— Ազգայնական բանակը կազմակերպել համաձայն ժողովրդավար սկզբունքներու.— 5.— Բռնագրաւել դրամագլուխը։ 6.— Բարեկարգել հողային դրութիւնը։ 7.— Ջնջել այն բոլոր դաշնագիրները որ օտար ազգերու կը ծախեն Չինաստանը։ 8.— Քաղաքական խորհրդաժողով մը հրաւիրել, դուրս ձգելով յետադիմական ներկայացուցիչները եւ ժողովրդավար կառավարութիւն մը կազմել։

★ Կարմիրները գրաւեցին Թիէնցինը։ Եւ այժմ 50 քիլոմեթր հեռու են մայրաքաղաքէն (Նանքին)։ Ժողովուրդը համակերպած է ամէն բանի, խոր յուսահատութեան եւ թշուառութեան մատնուած ըլլալով։

ՆՈՐ ՏԱԳՆԱՊ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Թուրքիոյ դահլիճին հրաժարման առթիւ, (14 Յունուար), թերթերը կը գրեն թէ գլխաւոր պատճառը երկրին տնտեսական տագնապն է։ Վարչապետը, Հասան Սաքա, որ կը պաշտօնավարէր 1947ի ամառէն ի վեր, կը յուսար ապրուստը աժանցնել եւ աւելի ազատական քաղաքականութիւն մը վարել։ Սրդ, գիները անդադար բարձրացան եւ դժգոհութիւնը վարակեց նոյնիսկ Հալքի՝ կառավարական կուսակցութեան յառաջդիմական թեւը։ Տասը օր առաջ այդ հատուածին առաջնորդը՝ Հասան Կիւլէք պետական նախարար նշանակուեցաւ, վարելու համար Մարշըլի ծրագրին գործադրութիւնը։ Կ'ըսուի թէ այս առթիւ այնպիսի լիազօրութիւններ պահանջած է որ Իսմէթ Ինէօնիւ մերժած է։

Հասան Սաքա վճռական հարուած մը ստացաւ երբ Ազգ. ժողովը մերժեց ընդունիլ օրինագիծ մը որ կ'աւելցնէր եկամուտի տուրքը եւ ուրիշ տուրքեր կը հաստատէր։

Վերջերս Հասան Սաքա գրեթէ լքուած էր ոչ միայն իր կուսակցութենէն, այլեւ պաշտօնակիցներէն։ Երեսփոխան Մուամմէր, որ Հալքէն հրաժարած էր ընդդիմադիր կուսակցութեան միանալու համար, իբրեւ բողոք Սաքայի կառավարութեան դէմ, յայտարարեց թէ հասած է ժամանակը ուժերը միացնելու եւ կարող վարչութիւն մը հաստատելու։

Նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ Շէմսէտտին Կիւնալթայի, փոխ նախագահ Ազգ. ժողովի։ Քանի մը հին նախարարներ պիտի պահեն իրենց պաշտօնները, մնացեալները երիտասարդներ պիտի ըլլան։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿՈՓԱՄԱՐՏ.— Փոխ վրէժի մրցում այսօր, երեքշաբթի, ժամը 20.45ին, Հայրապետեանի եւ Փաչչինիի միջեւ, Central Sporting Clubի մէջ։ Եւ ուրիշ կարեւոր մրցումներ։

85 ՀՈԳԻ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՆ, հազար հոգի վիրաւորուեցան Հարաւ. Ափրիկէի մէջ։ Տեղացի տղայ մը ապտակուած ըլլալով, Զուլուները յարձակեցան Հնդիկներուն վրայ եւ ոստիկանութիւնը հազիւ կրցաւ սանձել խուժանը։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ բրիտանական իշխանութիւնը որոշեց Մարտ 1էն վերջ նկատի չառնել օտար պետութեանց դիմումները, պատերազմի ոճրագործներու կամ դաւաճաններու յանձնումի մասին։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԱՆԳԼԻՈՅ արտաքին նախարարներուն տեսակցութիւնը վերջացաւ յաջողութեամբ։ Շատ մը թիւրիմացութիւններ հարթուեցան։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ կրթական նախարարութիւնը յանձնարարեց ֆրանսերէնը նորէն առաջին օտար լեզու համարել դպրոցներու մէջ։ (Վերջերս նախապատուութիւն կը տրուէր անգլերէնի)։

ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ կը կատարուին Խ. Միութեան եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ, համաձայնութիւն մը կնքելու եւ «խաղաղութիւնը ապահովելու համար մինչեւ 1959», ինչպէս կը հաւաստէ անգլ. թերթ մը, «Փիփլ»։— Մարսէլ Քաշէն ճառ մը խօսելով Միլանի մէջ, յայտարարեց թէ «պատերազմները երբեք անխուսափելի չեն, ցորչափ ժողովուրդները արթուն են, զանոնք խափանելու համար»։

ՄԱՀՈՒԱՆ դատապարտուեցաւ Ֆրանսուա Հիւլօ, որ բազմաթիւ գերմանասէր յօդուածներ հրատարակած էր գրաւման շրջանին, ինչպէս եւ նախագահած՝ ատեանի մը որ մահուան կը դատապարտէր դիմադրական ճակատին անդամները։

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ Կ. Խաչի մասնաճիւղը կը տօնէ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 23ին կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պ. Յ. Կօշկակարեանի մեծ կառատան մէջ, (11 Ave. Gambetta)։

Կը ներկայացուի ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ (մէկ արար) թատերգութիւն։ Ճոխ յայտագիր, պիւֆէ։ Աւանդական տօնածառ եւ Կաղանդի նուէրներու բաշխում։ Մուտքը ձրի է։

×

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին։

ՀԱՅ-ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ
ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Բացուած է, իններորդ տարեշրջանի բաժանորդագրութիւնը։ Ապրուստի յարաճուն սղութեան, թուղթի եւ տպագրութեան եւ փոխադրական ծախքերու յաւելումը նկատի առնելով նոր բաժնեգին որոշուած է 1949 Յունուարէն սկսեալ՝

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 ֆրանք։

ԱՆԳԼԻԱ, ՔԱՆԱՏԱ, Մ-ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ, Կիպրոս, Պաղեստին, Եգիպտոս, Հնդկաստան եւ Իրաք 2 տոլար։

ՄՆԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 ֆրանք։

Կը խնդրուի ՀԱՅ-ԲՈՅԺի բարեկամներէն, դիւրացնել մեր գործը, գտնելով նոր բաժանորդներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթը իրենց շրջանակին։

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչական հասցէով,— ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ (Nercessian Khosrow), 17 rue Damesme — Paris (13)։

Սենֆոնիք մեծ նուագահանդէս

ՈՒՐԱԹ ԵՐԵԿՈՅ 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 21ԻՆ
SALLE GAVEAU
ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆ (Խաչատուրեան)

Կը ղեկավարէ «Լամուրէոյի» նուագախումբը

Կը մասնակցին ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ եւ երկսեռ երգչախումբ մը։

Յայտագիրը — Մենտելսընի Ռիւ Պլաս, Պէթհովէնի 5րդ սէնֆոնին, Արամ Խաչատուրեանի դաշնակի concertoն, Օհան Տուրեանի «Փրոլոկ սէնֆոնիք»ը եւ Տաղ Հայաստանի։

Տոմսերը Մէզոն Տիւրանի Place de la Madeleine, Սալ Կավօ, Թօփալեան տպարան եւ Պ. Մալաճեանի քով, 32 rue Clery։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Սէն Լուի Նոր Սերունդի վարչութիւնը եւ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Պ. Ժ. Քըլճիրեանի որ 2500 ֆրանք նուիրած է Նոր տարուան առթիւ, իբրեւ կնքահայր տեղւոյն Նոր Սերունդի մասնաճիւղին։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Լիոնէն՝ Տէր եւ Տիկին Թագւոր եւ Բերուզ Այվազեան իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն, Պ. Յարութիւն Սարաֆեանի, մօրը՝ քրոջը, ընտանիքին եւ զաւակներուն, ողբացեալ ԳԷՈՐԳ (ԺՈՐԺ) ՍԱՐԱՖԵԱՆի անակնկալ եւ կսկծալի մահուան առթիւ։

ԿԸ ՓՆՏՌԵՄ հօրեղբօրս տղան՝ Գրիգոր Շոթիկեանը, որ 1924էն ի վեր կորսուած է, կը կարծուի ըլլալ Պաղեստին։ Տեղեկացնել.— Արամ Շոթիկեան, 32 rue Jean Emymare, Gap. (H. A.)։

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Տ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, Հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին Sociétés Savantesի մէջ։ Կը խօսի Հայր ԷՍԱՊԱԼԵԱՆ։ Նիւթը՝ Էջեր հայ մանրանկարչութենէն, մոգական լապտերով։

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան խումբերու, 22 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 5 rue Brossolette, Salle Laiqueի մէջ, Kremlin Bicêtre։

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ՄԻՐՈՅԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ։

Կ'երգէ Օր. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ եւ թառ ու դափ ընկեր ԲԵՆՈՅԷ։

Գեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ՝ Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի։

Մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ, կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Եփրատ նուագախումբով Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի ղեկավարութեամբ։ Ճոխ պիւֆէ։ Մուտքը 75 ֆրանք

Հաղորդակցութիւն.— Métro Porte d'Italie, autobus 125, իջնել Mairie K Bicêtre։

ՀԱՅԵՐԷՆ ՍՈՐՎԵՑՈՒՑԷՔ

Փարիզի Հայոց կրթական մարմնոյ կազմակերպած Հինգշաբթի օրերու դասընթացքները կը սկսին 20 Յունուար հինգշաբթի օր՝ կէսօրէ ետք, ժամը 2ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ ուսուցչական հետեւեալ կազմով.— Արժ. Քհնյ. Փայլակեան կը դասաւանդէ կրօնագիտութիւն։

Սեդրակ Գարակէօզեան հայերէն լեզու եւ պատմութիւն։

Տիկին Յասմիկ Քիւթնէրեան հայերէն եւ դպրոցական երգեր։

Կը խնդրուի ծնողներէն որ իրենց զաւակները առաջնորդեն այդ օր եկեղեցի 15 rue Jean Goujon, Paris (8)։

Այս առթիւ եկեղեցւոյս հոգաբարձութիւնը պիտի պատրաստէ նախընթրիք մը ժամը 4ին, ներկայ աշակերտութեան համար։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ս. ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Վարդգէս խումբի կողմէ։ Կը բեմադրուի Ղ. Մելոյեանի ԱՐՄԵՆՈՒՇԸ։

12 Փետրուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սալ Ժան տ'Արքի սրահին մէջ, ինչպէս նաեւ զաւեշտ մը՝ ԵՐԿՈՒ ԾԱՅՐԱՅԵՂՆԵՐԸ։ Սրահը տաքցուած է։

ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԸ
որ արուարձան մը կը բնակի եւ օդասուն եւ գեղեցիկ բնակարան մը ունի. կը փափաքի իբրեւ փանսիոնէռ ընդունիլ ծեր կին մը կամ այր մը։ Դիմել «Յառաջ»ին, Գ. Կ. սկզբնատառերով։

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ
ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու։ Դիմելով դերձակներու հայ-թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ունկոց (էփոլէթ) եւն., եւն.։

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

Le Departement, Reseaux et centrales éléctriques des:
ATELIERS CHARLES MARTIN
99 Bld. Haussman, Paris (8)

DEMANDE: 1) Des monteurs électriciens spécialistes en lignes aériennes Haute et Basse Tension, pour ses chantiers de province.

2) Des monteurs électriciens spécialistes en cabine Haute Tension, branchements et interieur pour ses chantiers de la région parisienne et de province.

Ne pas se présenter, écrire seulement.

Pas spécialistes ou pas experimentés, s'abstenir.

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 փր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mercredi 19 Janvier 1949 Չորեքշաբթի 19 Յունուար

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5748 Նոր շրջան թիւ 1159
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Փր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՐ ԼՌՈՒԹԻՒՆ

Նոր ստացանք «Սովետական Հայաստան» ամսագրի 1948 Նոյեմբերի թիւը։

Միակ պաշտօնական տեղեկատուն է այս հրատարակութիւնը, — «Օրգան Արտասահմանի հետ կուլտուրական կապի հայկական ընկերութեան» — զոր Երեւան կը բարեհաճի տարածել, աւետելու համար խորհրդային կարգուսարքին բարիքները։

Ոչ միայն մեզի, այլ եւ ծանօթ շրջանակներուն համար բախտի խնդիր է ձեռք ձգել համանուն օրաթերթը։

Աւելի քան մէկ տարի է որ այս կապն ալ փրթած է։ Մինչդեռ Մոսկուայի թերթերը օրը օրին կը հասնին եւ ազատօրէն կը ծախուին Փարիզ։

Մասնագէտներու ձգելով լուծել այս խորախորհուրդ գաղտնիքը, թղթատենք ինչ որ կայ ձեռքի տակ։

Ինչպէս խորհրդային բոլոր հրատարակութիւնները, այս ամսագիրն ալ ամէն բանէ առաջ սահմանուած է տարփողանքի (ռէքլամ)։

Այնպէս որ, հարկադրուած էք լուրջ վերլուծումներ կատարել, գտնելու համար իրականն ու վաւերականը, թխածոյ չափազանցութեանց եւ կրկնութեանց տեղատարափին տակ։

Ամէն պարագայի մէջ, կարելի չէ ժխտել բազմազան եւ կազդուրիչ նուաճումները՝ բոլոր ասպարէզներուն մէջ։ Թանկագին վաստակ մը՝ զոր կը պարտինք ծրագրեալ, շոգեկինդ գործունէութեան մը։ Այլ մանաւանդ մեր ստեղծագործ, շինարար ժողովուրդին անսահման չարքաշութեան եւ յարատեւութեան։

Կրնաք երեւակայել թէ ո՞ւր հասած պիտի ըլլայինք վերջին 28 տարիներու ընթացքին, եթէ այս ժողովուրդը ազատ ձգուէր իր ճակատագրին եւ հանճարին հետ։

Ամսագրին այս թիւը կը պարունակէ ընդարձակ զեկուցում մը «Հայաստանի կոմունիստական (բոլշեւիկների) պարտիայի 14րդ համագումարի առթիւ»։

Համայնապատկեր մը՝ տասը լայնանիստ էջերու վրայ։ Համարատուութիւնը՝ վերջին ութ տարիներու ընթացքին կատարուած նուաճումներուն։ Բոլոր ասպարէզներուն մէջ։ Քաղաքականգինուորականէն մինչեւ տնտեսականը։ Ջրաբաշխական ցանցէն մինչեւ գրական-գիտականը։ Հողագործութենէն մինչեւ ճարտարագործութիւնը։ Ելեկտրականացումէն մինչեւ անասնապահութիւնը։ Կրթական-դպրոցականէն մինչեւ պարենաւորումը։ Գեղարուեստականէն մինչեւ հայրենադարձ տարագիրներու տեղաւորումը։

Արարատը տեղէն պիտի խախտէր, եթէ, միջանկեալ, խառնած ըլլային նոյն դարչահոտ յանկերգը, — «Հայ ժողովրդի ամենաոխերիմ թշնամի դաշնակները»...

Կը խօսինք այդ մասին։

Վերէն վար կարդալով ամբողջ զեկուցումը, հետեւելով նկարագրուած յաջողութեանց եւ յառաջդիմութեանց, կարելի չէ չաղաղակել, սրտագին, —Դալար մնան ձեր ձեռքերը, հայ աղբրտիք։ Նոյն իսկ ենթադրելով որ չափազանց խտացուցած են գոյները։

Բայց, նոյն պահուն կսկիծ մըն ալ կը խոցոտէ ձեր սիրտը։

Այնքան մանրամասն զեկուցումին մէջ, դուք ի զուր կը փնտռէք ո՛րեւէ ակնարկ՝ չենք ըսեր Հայկ. Դատի, գոնէ քաղաքական մտահոգութեանց մասին։

Քար լռութիւն այս ճակատին վրայ։ Սկիզբէն մինչեւ վերջը։ Ե՛ւ հայրենական պատերազմի ընթացքին ե՛ւ ներկայիս։

Այն ատեն որ, կը հարկադրուիք հարցնել, — ի վերջոյ մեր հայրենիքը հանրօգուտ շինութեանց նախարարութի՞ւն է, թէ իրաւասու իշխանութիւն, այլապէս կարեւոր, հիմնական դատեր հետապնդելու համար։

Ո՞ր քարին զարնեն իրենց գլուխները տարագիր բազմութիւնները, այս քար լռութեան հանդէպ։

Գոնէ բաղձանքներ, նուազագոյն պահանջնե՞ր ալ բանաձեւելու իրաւունք չունին, ներքին եւ արտաքին «մինիստր»ներով։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՄԻՍՆԵՐՈ՞ՒՆ ՅԱՐՄԱՐԻՆՔ ԹԷ ԳԻՆԵՐՈՒՆ

Ամէն օր աւետիս մը, միշտ պարենաւորման ճակատէն։ Գիները՞ւ յարաճուն անկում։

Չէ՞ք հաւատար։ Գացէք տեսէք «զոյգ ցուցանիշները»։ Վերջին նորութիւնը պիտի ըլլէր, եթէ քանի մը ամիս առաջ անգամ մը համտեսած ըլլայինք։

Ստեպղինը 15ի գնուած եւ 20էն վաճառքի հանուած, պրասը, կաղամբը, սոխն ու սխտորը կը մրցին իրարու հետ։

Պանիրն ու կարագը, միսն ու ձուկը անշուշտ կը մտնեն այս բարեբաստիկ օրէնքէն ներս, իրենց 400, 500, 600 եւ 300 փրանք գիներով։

Այս բոլորը ըսել չէ որ աւելի աժան պիտի գնենք, այլ պիտի գիտնանք որ շոմինը 30ի գնած եւ 37½ի ծախու հանուած է։ Բայց երբեք պիտի չգիտնանք թէ 30ի ծախող միջնորդը ինք քանի՞ի գնած է կաղամբը իր արտէն։

Այս հոգեկան մխիթարութենէն զրկուած, մտայ խանութ մը, փոքր շիշ մը անուշահոտութիւն գնելու։

Մէկ ամիս առաջ գինը հարցուցած էի, 725 փրանք. այս անգամ 890։

Քովի խանութէն աւել մը եւ շիշ մը հագուստ մաքրելու դեղ ուզեցի գնել։ Ճիշդ մէկ շաբաթ առաջ 100 էի վճարած, 125ի էր բարձրացած շիշը։ Իսկ աւելը... մի հարցնէք, պատերազմէն առաջուան փառաւոր հագուստի մը գինն ունէր, — աւելի քան 350 փրանք։

Ասոնց եւ նմաններուն վրայ որոնց շարքը շա՜տ, շատ երկար է, պիտի դրուի՞ն զոյգ ցուցանիշեր։

Ես կը կարծեմ որ աւելի գործնական է այդ ցուցանիշերը արձանագրել այսպէս. —

Թաշկինակ մը Դեկտեմբեր 1ին՝ 35 փրանք, Յունուար 1ին՝ 50 փրանք, Փետրուար 1ին՝ 75 փրանք։ Եւ այսպէս շարունակ։

Այս ձեւով, գոնէ կրնանք մեր ելեւմուտքը, գնելիքը եւ ուտելիքը յարմարցնել ամիսներուն եւ գիներուն։

ՍՕՍԻ

«ԳԱՀԱՎԷԺ ԱՆԿՈՒՄԸ»

«Նոր Աշխարհ», Փարիզի հնչակեան շաբաթաթերթը, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ իր վերջին խմբագրականով (15 Յունուար). —

— «Ֆրանսահայ գաղութը 1948ին, բաժնեց ճակատագիրը մեր արտասահմանի բոլոր գաղութներուն։ Ներքին պայքարը շարունակուեցաւ։ Ընդհանուր խաղաղութեան մը յոյսը, որ պահ մը խանդավառեց սրտցաւ հոգիները, ստեղծումովը Ֆրանսահայ Ազգ. Միութեան, իրականութիւն չդարձաւ։

Այդ Միութեան մէջ մտած էին փաստաբաններ, բժիշկներ, հրապարակագիրներ։ Բայց ասոնցմէ ոչ մէկը չկարողացաւ արգիլել գահավէժ անկումը։ Եթէ այս մարդիկը քիչ մը ինքնատպութիւն ունենային եւ մանաւանդ հասարակական գործիչի խմոր, հաւանաբար պիտի կրնային աղէտին առաջքը առնել։ Բայց անոնք իրարու հետ կը մրցէին գործիք ըլլալու իրենց յատկութիւնը արժեցնելու համար եւ ասոնք են իրական պատասխանատուները միութեան այս անփառունակ եւ տխուր վախճանին։

Մեր կողմէն եղած թելադրութիւնը Միութեան անունը փոխելու եւ Քատիին չմասնակցելու, թշնամական նկատուեցաւ, մինչդեռ դէպքերը եկան մեզի իրաւունք տալու։

Մենք գիտենք որ յառաջիկային արկածախնդրութիւնները պիտի շարունակուին, բայց պիտի գտնուի՞ն արդեօք տիտղոսաւոր մարդիկ, որ ի վնաս մեր գաղութին, իրենց ինքնամատոյց ծառայութիւնը տրամադրեն, իրենց համար այնքան ստորնացուցիչ եղանակով»։

ՔՍԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՕԴԱԶՈՒՆԵՐ որոնք իրենց երկիրը կը դառնային Անգլիայէն, մեռան երկուշաբթի օր, երբ իրենց նստած վիթխարի օդանաւը ժայռերուն զարնուեցաւ Սկովտիոյ մէջ։

Միջին Արեւելքի քարիւղը եւ նոր ձեռնարկներ

Le Mondeի աշխատակիցներէն էտ. Սապլիէ, որ քաջածանօթ կ'երեւայ Միջին Արեւելքի գործերուն, շահեկան տեղեկութիւններ կը հաղորդէ կարգ մը նոր ձեռնարկներու մասին։

Պաղեստինի պատերազմին հետեւանքով — 1948 Մայիս 15էն ի վեր — մեծապէս նուազած են արաբական կարգ մը երկիրներու քարիւղի աղբիւրները։ Մասնաւորապէս Իրաքը իր ազգային եկամուտին մեծագոյն մասը կը քաղէր Քարիւղի Ընկերութեան տարեվճարներէն եւ քարիւղի ճարտարագործութեան շնորհիւ կատարուած գործերէն։

Արդ, Պաղեստինի պատերազմէն ի վեր, փակուած է Քէրքուքի նաւթուղին։ Ամերիկեան, անգլիական, ֆրանսական եւ հոլանտական խմբակները որոնք մաս կը կազմեն Իրաքի Քարիւղի Ընկերութեան (I. P. C.), մինչեւ հիմա չեն յաջողած համոզել Իրաքի կառավարութիւնը որ բարեփոխէ իր դիրքը։ Պաղտատ միշտ կը յիշեցնէ թէ ամէնէն առաջ Սիոնականները պիտի օգտուին, եթէ վերաբացուի նաւթուղին, որովհետեւ անոնք են տէր-տիրականը Հայֆայի։

Հիմա որ Իրաքի վարչապետ նշանակուած է Նուրի փաշա Սայիտ. կարծողներ կան թէ կրնայ վերսկսիլ քարիւղի փոխադրութիւնը դէպի Հայֆա։ Ամէն պարագայի մէջ, այս կացութիւնը նպաստաւոր է Սէուտի Արաբիոյ համար, որուն քարիւղի արտադրութիւնը կը գտնուի Ամերիկացիներու ձեռքը (Aramco) եւ մեծապէս աւելցած է։ Վահաբիներու վեհապետը միայն բարոյապէս մասնակցած է Պաղեստինի պատերազմին մէջ։ Իր գլխաւոր հոգն է տեսնել շինութիւնը այն նաւթագծին որ Միջերկրական պիտի փոխադրէ Ռասթանուրայի քարիւղը (Պարսից Ծոցին վրայ)։

Այս առթիւ կը հաստատուի թէ Անգլիացիները եւ Ամերիկացիները հարթած են իրենց միջեւ ծագած թիւրիմացութիւնները։ Ամիսներէ ի վեր որոշուած է որ նոր նաւթուղին բացուի Լիբանանի ափերուն վրայ։ Պաղեստինի պատերազմին հետեւանքով է որ մինչեւ հիմա չգործադրուեցաւ այս ծրագիրը։ Լիբանան եւ Սուրիա կը վարանին համաձայնութիւն մը կնքել ամերիկեան ընկերութեանց հետ, ճիշդ այն պահուն երբ արաբական մամուլը բուռն կերպով կը ձաղկէ Մ. Նահանգներուն սիոնասէր ձգտումները։ Ամերիկեան Ընկերութիւնը (Արամքօ) հարկադրուած է իր քարիւղը արտածել ծովային ճամբով, ինչ որ նպաստաւոր չէ իրեն համար, որովհետեւ Անգլօ-իրանեան Ընկերութիւնը իրեն յատուկ նաւատորմիղ մը ունի քարիւղի արագ փոխադրութեան համար։ Ուրեմն, առ այժմ Անգլիան է որ կ'օգտուի։

Արդ, Լիբանան, Սուրիա եւ առհասարակ արաբական բոլոր երկիրները դրամի պէտք ունենալով, հաւանական կը համարուի որ այս կացութիւնը բարեփոխուի։ Վերջին լուրի մը համաձայն, Լիբանանեան պատուիրակութիւն մը Ռիատ գացած է, 15 միլիոն տոլարի փոխառութիւն մը խնդրելու համար Իպն Սէուտէն։ Կը կարծուի թէ Արաբիոյ վեհապետը հաւանութիւն յայտնած է, պայմանաւ որ Լիբանան ջանայ փութացնել Սուրիոյ հաւանութիւնը՝ նոր նաւթագծի շինութեան մասին։

Գերմանիոյ վերազինումը արգիլելու համար

Արեւմտեան պետութիւնները Զինուորական Ապահովութեան վարչութիւն մը հաստատեցին, որպէսզի Գերմանիա այլեւս չկարենայ պատերազմական նպատակներու համար օգտագործել իր նիւթական հարստութիւնները եւ ճարտարագործութիւնը։ Նորահաստատ վարչութիւնը, որ ընդարձակ լիազօրութիւններ պիտի ունենայ Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, պիտի բաղկանայ երեք զօրավարներէ, անգլիացի, ամերիկացի եւ ֆրանսացի։ (Երեքն ալ նշանակուած են արդէն)։

Այս վարչութիւնը իր տրամադրութեան տակ պիտի ունենայ կազմակերպութիւն մը, բաղկացեալ 75—100 անդամներէ, — ընդհանուր քարտուղարութիւն, զինուորական, ճարտարագործական եւ գիտական քննիչ յանձնախումբեր եւն։ Վարչութիւնը ամէն իրաւասութիւն պիտի ունենայ քննութիւններ կատարելու, ընդգրկելով զինաթափութեան բոլոր ճիւղերը։ Մինչեւ անգամ հսկողութիւն պիտի կատարէ որ զինապաշտ ոգին չարծարծուի դպրոցական դասագիրքերով, զանազան ակումբներու կամ ընկերութեանց միջոցաւ։

Այս նոր կարգադրութեան լուրը պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ երկուշաբթի օր, միեւնոյն ատեն, Պերլինի, Լոնտոնի, Փարիզի եւ Ուաշինկթընի մէջ։ Իրազեկներ դիտել կուտան թէ այս տնօրինութիւնը հետեւանքն է անցեալ Յունիսին վեց պետութեանց միջեւ գոյացած համաձայնութեան մէկ գաղտնի տրամադրութեան։ Թէեւ որոշումը տուած

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍԵՒԱՀՈԳԻ ՄԱՐԴԻԿ

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմը մի նոր ողբերգութիւն էր հայ ժողովրդի համար: Երեք հարիւր հազարից աւելի հայորդիներ՝ զօրավարից մինչեւ վերջին զինուորը, լքած իրենց հողն ու աշխատանքը, զէնը ի ձեռին, Ռուսաստանի անծայրածիր տափաստաններին էին պաշտպանում՝ իրենց արեան գնով: Այդ քիչ էր, Հայաստանի տիրամոլ «վարիչները» զինուորագրեցին հազարաւոր կիներ եւ աղջիկներ, որպէս բժիշկներ, հիւանդապահներ, հեռագրիչներ, հեռախօսավարներ, լուացարարուհիներ, եւ վերջապէս՝ ճակատամերձ քաղաքների պահապան զինուորներ, ու կանանց յատուկ ջոկատներում, առաջաւոր դիրքերի վրայ կուող մարտիկներ եւ ուղարկեցին ճակատ:

Մինչ հայ ծերուկն ու դեռաջկուհին, օր-աւուր զօրահաւաքի էին ենթարկւում եւ ուղարկւում պատերազմի դաշտ, Հայաստանը լցւում էր Ուկրայինայից եւ Բելոռուսիայից ճողոպրած փախստական ընտանիքներով, գլխաւորապէս կոմու-նիստներ եւ Հրեաներ:

Կերչ թերակղզին գրաւելուց յետոյ, այնտեղ էին կենդրոնացւում, մեծ մասամբ կովկասեան ազգային զօրաբաժինները: Գլխաւոր բաժինը դարձեալ Հայերին էր ընկել:

Բոլշեւիկեան ոգով «դաստիարակուած» մարդիկ, առաջնորդի աչքին լաւ երեւալու համար, հայկական զօրաբաժինները կազմալուծում էին ամենօրեայ անիմաստ գրոհներով: Այդ անհաւասար-թաց ճակատամարտերում թէեւ հայկական զօրաբաժինները փայլեցան իրենց մարտունակութեամբ, բայց զինուորներու երեք քառորդից աւելին զոհ գնաց: Եւ դեռ զոհ չէին մեր տիրամոլ վարիչները: Օրը օրին համալրում էին ուղարկում՝ Ղրիմ քշելով վերջին ծերուկն ու անկարը, եւ հայկական զօրաբաժինները կանգնած էին միշտ պատնէշի վրայ:

Բոլշեւիկեան ոգով «դաստիարակուած» մարդիկ բաւական չհամարեցին այդ: Ղրիմ ուղարկեցին Երեւանի թատրոնի եւ երգապարի խումբերը, զինուորներին «զուարճացնելու» եւ «քաջալերելու», որպէսզի աւելի լաւ կռուեն եւ աւելի շատ զոհուեն: Եկող խմբերը՝ չկարողացան վերադառնալ: Շատեր զոհուեցին, ուրիշներ էլ գերի բռնուեցան:

Ղրիմը դարձաւ Հայոց գերեզմանատուն... Ամէն կողմ անթաղ դիակներ եւ անանուն գերեզմաններ:

Կերչ թերակղզին, որ գրաւուած էր քայլ առ քայլ, նուաճուած Դեկտեմբերից — Մայիս ամիսներին, դար ու դաշտ խրամներ էին փորել ու լցրել զօրքերով: Կէս միլիոնից մի վիթխարի բանակ էր մտել Կերչի սրտին եւ նորանոր յարձա-կումների ծրագրեր էին որոճում, մինչ թշնամին իր չանթահարիչ գրոհով՝ մէկ օրում մաքրեց Կերչը եւ ղանդուածօրէն գերիվարեց ցիրուցան զօրքերը:

Այդ սեւ օրերին էլ, հայ զօրամիտների վերջին մնացորդները՝ հազիւ 10 հազար հոգի, անձնատուր եղան բիրտ թշնամուն:

Բոլշեւիկեան ոգով, դաստիարակուած» մարդիկ նրանց հետ էին: Վայրկեան չանցած նրանք փոխեցին իրենց գոյնը եւդարձան հակաբոլշեւիկ: Նրանք վարժուած էին մաշկ փոխելու: Երկար տարիների փորձ ունէին: Իրենց գրպաններում պահած Սթալինի եւ Լենինի նկարները պատառոտելով, մի կողմ շպրտեցին: Յաջորդ օրն իսկ նրանց գրպաններում Հիթլէրի նկարներ դրուած էին: Ոմանք իրենց մազմիններուի վրայ դրոշմել տուեցին Հիթլէրեան արծիւը եւ կեռ խաչը նրանց:

Այդ սեւ հոգիները, ներկայացան Գերմաններին, ցոյց տալով նկարը Հիթլէրի եւ արծիւր դրոշմած: Եւ ո՛վ զարմանք... հաւատացրին Գերմանացիներին, թէ այդ նկարը եւ դրոշմը կրում են դեռ հայրենիքից: Այդպիսով՝ առաջ վազեցին, գործի գլուխ անցան: Դրա հետ մէկտեղ դաւեցին եւ զրպարտեցին անմեղ ընկերներ: Եւ դարձան վստահելի, հաւատարիմ գերման իշխանութեանց:

Նոր օրեր եկան: Գերութեան լուծը թեթեւացաւ մի քիչ: Սեւահոգի մարդիկ նորէն գործի գլուխ անցան: Նրանք ամէն ինչ են, առաջին հերթին՝ հացթուխ եւ խոհարար, եթէ այդ չկայ, սայլապան, դերձակ, կօշկակար, հիւսն, հրամանատար, ոստիկան եւայլն՝ եւայլն:

Նոր միջավայր ստեղծեցին: Աւելի տաքուկ, աւելի մտերիմ, հաւատացնելով, ամէնքին էլ, թէ իրենց հայրն սպանուած է կոմունիստների ձեռքով, եղբայրը բանտումն է մեռել... Դրա համար ինչպէ՞ս սիրել կոմունիստական կարգերը: Եւ այդ բոլորին որպէս ապացոյց՝ Հիթլէրի նկարը, կամ արծիւը նրա:

Դրանով չվերջացաւ ամէն ինչ: Բոլշեւիկեան ոգով «դաստիարակուածը», ինչպէս հայրենիքում սոել է, դաւեր նիւթել ու զրպարտել հարեւանին, բարեկամին, ընկերոջը, նոյնիսկ հարազատին, այնպէս էլ այստեղ է վարւում, դառնալով անմեղ մարդկանց կորստեան պատճառ:

Եւրոպայի բոլոր անկիւններից, որտեղ Հայեր էին բնակւում, նուէրներ էին ուղարկւում Հայաստանի զաւակներին:

Այցելող հայորդիներին էլ ծանօթացան այդ նոյն մարդիկ, նախ եւ առաջ վերցնելով մի քանի հացներ՝ երեւելի հարուստների, հայրենասէր Հայերի եւայլն:

Բոլշեւիկեան ոգով «դաստիարակուած» մարդիկ, հրամանատարներ դարձան, ղեկվարներ, միշտ իրենց տէրերին հաւատարիմ:

Վերջապէս հնչեց ազատութեան շեփորը: Բռնակալութեան ամրոցը խարխլեց: Ամէն կողմ երգեր, պար, ուրախ կանչեր:

Սեւ հոգիները գիտէին իրենց գործը: Լքեցին ընկերներին, իրենց գլուխն ազատելու համար: Նախօրօք վերցուած հացէներով դիմեցին, հաց խնդրեցին նրանցից. հագուստներ եւ պառկելու մի անկիւն:

Հայ ժողովրդի կեանքը լի է տառապանքներով: Ամէն ոք իր կաշու վրայ կրել է տառապանքի դառնութիւնը եւ գիտէ թէ որքան դժուար է, ուստի նման դէպքերում՝ ամէն ոք աշխատում է կարելի եղածին չափ շուտ եւ շատ օգնել ընկածներին:

Բոլշեւիկեան «դաստիարակութիւն» չտեսած Հայերը մեծ մասամբ հայրենասէր են, ազնիւ, զոհաբերող եւ միեւնոյն ժամանակ՝ դիւրահաւատ եւ միամիտ:

Բոլշեւիկեան ոգով «դաստիարակուած» մարդիկ ամէնից առաջ ներկայացան Դաշնակցական Հայերին, քաջ գիտակցելով, որ դատարակաձեռն պիտի չդառնան: Եւ հասան իրենց նպատակին: Ունեցան ապրելու բոլոր յարմարութիւնները: Ծահագործեցին հայրենասէր մարդկանց առաքինութիւնները: Սկսան գողանալ, սուտել, կեղծել եւ որ ամէնավտանգաւորն է՝ թշնամական արարքներ ցուցաբերեցին: Մտերմացան Հայ. կոմունիստ-ների հետ: Ջնայած վերջիններս, ըստ իրենց աւետարանի, կասկածեցին, որովհետեւ «Դաշնակցականի հետ հաց է կերել», բայց այդ սեւահոգիները յայտնեցին, որ իրենք բարեկամացել են Դաշնակցականի հետ՝ գաղտնիքներ կորզելու համար: Գուցէ կորզել էին որոշ բաներ: Բայց Դաշնակցութիւնը իր ասելիքն ասելուց երկիւղ չունի, եւ նրա նպատակը պարզ է, ազատ, անկախ Հայաստան, որի մասին երազելն իսկ յանցանք է՝ երկրեն գաշխարհում եւ գաղտնիք, իսկ այս ազատ ափերի վրայ, դա ոչ արգիլուած է եւ ոչ գաղտնիք:

Բոլշեւիկեան ոգով «դաստիարակուած» մարդիկ այս անգամ էլ Հիթլէրի նկարը պատառոտելով՝ շպրտեցին, եւ նրա տեղ դրին հայր Սթալինի նկարը: Նրանք հայանուն կոմունիստների հետ աւելի շատ ընդհանուր լեզու գտան: Մտերմութեան արդի՞ւնքը՝ դաւ, զրպարտութիւն եւ իրենց մեղսակցութեամբ մի քանի անմեղ Հայերի կորուստ:

Գ. ԽՈՐԷՆ

Հողային հարցը Իտալիոյ մէջ

ՄԻԼԱՆՕ. (Յատուկ) — Հողային հարցը տարիներով զբաղեցուցած է իտալական բոլոր կառավարութիւնները: Վերջին պատերազմէն ետք Իտալիան կորանցուցած ըլլալով իր գաղթավայրերը եւ չունենալով զանգուածային արտագաղթի կարելիութիւններ, հարցը աւելի սուր հանգամանք մը ստացած է ներկայիս:

Երկրին սահմաններուն մէջ խնդրին լուծումը բաւական դժուարին է: Իտալիոյ աշխարհագրական դիրքը, արտադրութիւններու զանազանութիւնը հիւսիսէն հարաւ, նոյնիսկ հողերը կառավարելու եղանակին տարբերութիւնը որ գոյութիւն ունի նահանգէ նահանգ՝ տարբեր են զոր կարելի չէ անտեսել:

Հիւսիսային Իտալիոյ մէջ հողագործութիւնը դրուած է ճարտարարուեստական դետնի վրայ, մինչդեռ երկրին հարաւային մասին մէջ, երկրագործութիւնը կը պահէ դեռ իր նախնական ձեւը:

Տէ Կասփէրի կուսակցութեան ծրագրին առաջին նպատակներէն է լուծումը այս հարցին:

Քրիստոնեայ ռամկավար կուսակցութեան ընտրողներուն մեծամասնութիւնը կազմուած է գիւղացիներէ:

Ուրեմն անխուսափելի է շահերու բախումը:

Արդէն կառավարութեան մաս կազմող ազատական կուսակցութեան նախարարները յայտարարած են իրենց հակառակութիւնը կառավարութեան, ծրագիրներուն: Տէ Կասփէրի կուսակցութեան մէջ ալ կայ հոսանք մը որ համակրանքով չի նայիր ծրագրուած փոփոխութեանց, բայց կը թուի թէ վարչապետը վճռած է հարցը լուծել նոր օրէնսդրութեամբ մը:

Հողագործութեան նախարարը՝ Սէնյի արդէն երկու օրինագիծ ներկայացուցած է երեսփ. ժողովին քննութեան: Առաջին օրինագիծը կը վերաբերի ագարակային օրէնքներու բարեփոխման, իսկ երկրորդը՝ կալուածական օրէնքներու բարենորոգման: Երկու օրինագիծերու գլխաւոր նպատակն է նոր հիմերու վրայ դնել հողատիրոջ ու հողագործին յարաբերութիւնները, գգալապէս բարելաւելով հողագործին դիրքը եւ սահմանափակելով հողային տարածութիւնը որ սեփականութիւնը կրնայ ըլլալ ընտանիքի մը:

Համակրանքի արժանի այս ճիգերը մտահոգութիւն կը պատճառեն մասնագէտներուն, որոնք ծանօթ ըլլալով հողագործին մտաւոր եւ հոգեկան վիճակին, այն համոզումը ունին որ եթէ այդ օրինագիծերը առանց անհրաժեշտ սրբագրութեանց, գործադրուին, առաջին արդիւնքը պիտի ըլլայ՝ արտադրութեանց նուազում: Մինչդեռ, դոնէ ներկայիս երկրին պահանջն է գերազանցել նախապատերազմեան արտադրութեան քանակը, որպէս զի կարելի ըլլայ հաւասարակշռել տնտեսութիւնը:

Ամէն պարագայի մէջ, ճիգեր կը փորձուին, աւելի արդար հիմերու վրայ դնելու համար ընկերային յարաբերութիւնները: Մաղթենք որ այս գործը կատարուի խաղաղօրէն, ու առանց մեծ ցնցումներու:

Ա. ՍԱՐԵԱՆ

ՕՐԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔՈՎ, ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ 800 ՖՐԱՆՔՈՎ, ՏԱՐԵԿԱՆ 1500 ՖՐԱՆՔՈՎ ՊԻՏԻ ԿԱՐԴԱՍ ՏԱՍԸ ՀԱՏՈՐ ԳԻՐՔ, ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐԸ 30 ՊՐԱԿՆՈՑ: ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԷ ՅԱՌԱՋԻՆ:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԻՆՉՈ՞Ւ ԿՈՐՍՆՑՈՒՑ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Բ.

2.— ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԲԱԽՏԱԽԱՂ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Հիթլէր այս յարձակման ձեռնարկեց շատ լաւ գիտնալով հանդերձ որ իր ուժերը սկզբնական շրջանին վար կը մնային հակառակորդին ուժերէն եւ այս անհամեմատութիւնը կրնար աւելնալ ժամանակի ընթացքին: Այս միակ տարրը յարձակողական կը դարձնէր աննախընթաց բախտախաղ մը արդի պատմութեան մէջ: Երբ Փետրուարին Հիթլէր կը բանար իր ծրագիրը զօրավարներուն, Քայթէլի կողմէ պարզուած թուանշանները, որոնք մօտաւորապէս կը բաղդատէին երկու կողմին ուժերը,— մտահոգութիւն պատճառեցին: Այս թուանշանները ցոյց կու տային թէ կարմիր բանակը 155 զօրաբաժնի հաւասար ուժեր ունէր արեւմտեան Ռուսիոյ մէջ, մինչ Գերմանները հազիւ 121 զօրաբաժին կրնային ժողվել: (Անոնք չէին գիտեր թէ Քայթէլի գնահատութիւնը իրականութենէն քիչ մը պակաս էր): Իրենց մտահոգութիւնները չմեղմացան այն հաւաստիքին վրայ որ գերման ուժերը «որակով շատ աւելի գերազանց» էին:

Իրենց նախաձեռնութեան շնորհիւ, Գերմանները կրցան հաւաքել Ռուսերէն թեթեւօրէն գերազանց ուժեր, Փրիփէթի ճախճախուտներուն հիւսիսակողմի մարզին մէջ, ուր մարաջախտ Ֆոն Պուքի «կեդրոն»ի բանակախումբերուն յառաջխաղացութիւնը սրընթաց կըկտրէր Մինսք-Մոսկուայի մեծ ճամբան, մինչ Ֆոն Լէէպի «հիւսիսի» բանակախումբերը Պալթիկի շրջակաները, հակառակորդին հետ հաւասար էին ուժի տեսակէտով:

Ֆոն Քլայսթ կ'ըսէ թէ՝ իր հրահապատ ուժերու բանակը, որ կը կազմէր Ֆոն Ռունտշթէտի յառաջապահ ծայրը, 600 հրասայլ միայն կը հաշուէր: «Ասիկա ձեզի անհաւատալի կրնայ թուիլ, բայց Յունաստանէն մեր զօրաբաժիններուն վերադարձէն ետք այդքանը միայն կրցանք հաւաքել: Հարաւի շրջանին մէջ մեզի դէմ ճակատող Պուտիէնիի բանակախումբերը մօտ 2400 հրասայլ ունէին: Այնպէս որ, մեր յաջողութիւնը կախում ունէր միայն մեր զօրքին ռազմական գերազանցութենէն եւ վարպետութենէն: Այս առաւելութիւններն ունեցան իրենց բովանդակ արժէքը մինչեւ այն օրը, երբ Ռուսերը փորձառութիւն ձեռք բերին:

Բացատրելով արշաւանքին ձախողանքը, Ֆոն Քլայսթ կ'ըսէ.

— Կանխահաս ձմեռ մը պատճառ դարձաւ մեր պարտութեան, ինչպէս նաեւ շարունակական խուսափումը Ռուսերուն, որոնք կը մերժէին ճակատամարտի բռնուիլ:

Իսկ Ռունտշթէտ կ'աւելցնէ.

— Ձմեռէն շատ առաջ, յաջողութեան յոյսերը կը պակսէին այն համեմատութեամբ որ կը բազմանային ցեխին եւ ճամբաներու եղկելի վիճակին պատճառաւ յառաջ եկած յապաղումները: Տասը վայրկեանի անձրեւ մը բաւական էր տղմխնելու «Ուքրանիոյ սեւ հող»ը, ջլատելով ամէն երթեւեկ, մինչեւ որ գետինը չորնար: Այնպիսի ատեն մը երբ ժամանակը կը սուրայ, շատ լուրջ էր անպատեհութիւնը: Ասոր վրայ կ'աւելնար երկաթուղիներու պակասը Ռուսիոյ մէջ, որ կը դժուա-

բացնէր մեր յառաջացող զօրագունդերուն պարէնաւորումը: Ուրիշ դժուարութիւններ կը պատճառէին այն օդնական ուժերը զորս Ռուսերը չարունակաբար կը բերէին ներսերէն, եւ քաշուած առեն: Մեզի կը թուէր թէ՝ բանակ մը հազիւ ջախջախուած, թարմ ուժերէ բաղկացած ուրիշ մը մեր ճամբան կը փակէր»:

Ֆոն Բլայսթ ուրիշ պարագայ մը եւս կը յիշէ — Գերմանները այլեւս չունէին օդանաւային այն գերակշռութիւնը զոր կը վայելէին 1940ին, արեւմուտքի յարձակողականին առեն: Ռուս օդաօրմիղին ծանր կորուստներ պատճառելէ ետք, Գերմանները ձեռք բերին բաւական գերակշռութիւն, բայց առանց իրական առաւելութեան, որովհետեւ ցորչափ յառաջ կը խաղային, պաշտպանելի հոդամասը հետզհետէ կ'ընդլայնէր:

Այս հիմնական պատճառներէն դուրս, ըստ Ֆոն Ռունտշթէտի կարծիքին, Գերմաններու կողմէ ի սկզբանէ ձեռք առնուած միջոցներուն մէջ սխալ մը տեղի ունեցաւ, որուն հետեւանքը զգացուեցաւ առաջին յաղթանակներէն ետքը: (ԽՄԲ.— Զանց կ'առնենք ռազմագիտական մանրամասնութիւնները):

Ցարձակողական ծրագրի մասին իմն չատ յստակ գաղափար մը տրուեցաւ Զօր. Հէնրիխի կողմէ, որ քարտէսին վրայ պարզեց զին. շարժումները: Կարճահասակ մարդ մըն է ան, ճշդորոշ ձեւերով, եկեղեցականի քալուածքով, կը խօսի այնպէս, ինչպէս աղօթք պիտի արտասանէր: Մարտական ոչինչ ունի, այլ սակայն իր զինուորական ձեռներէցութիւնը ապացուցուած է պաշտօնին բարձրացումով: Նախ՝ հրամանատար զօրաբաժնի ան դարձաւ հրամանատար բանակախումբերու ու վարեց Օտերի վերջնական պատերազմը, Պերլինի պաշտպանութեան համար:

Ծրագրին ընդհանուր միտքն էր դարձդարձիկ ընդարձակ զօրաշարժումով մը պաշարել ռուսական ուժերուն ստուար մասը, հետեւակազօրքի դումարտակները գործելով ներքին, իսկ հրասայլերու երկու կարեւոր խմբաւորումներ արտաքին շրջանակի մէջ: Աքծանը փրփեցաւ փակուելէ Ռուսերուն վրայ Սլոնիմի մօտ, բայց անոնց մեծագոյն մասը յաջողեցաւ խուսափիլ: Ծանկերը վերաբացուեցան ու Գերմանները ալ աւելի ընդարձակ պաշարում մը փորձեցին Մինսքի չուրջ, այդպէս վճռական կռիւի մը յոյսը ննուցանելով: Հակառակ Ռուսերու դանդուածային գերեվարման, յաջողութիւնը անկատար եղաւ: Աքծանը առենին չէր փակուած «յեղակարծ յորդահոսան անձրեւ»ի մը պատճառով: Շարժումները արագ տեղի ունեցած ըլլալով, Մինսք գրաւուեցաւ իններորդ օրը: Բայց, Գերմանները, այժմ 300 քիլոմեթր Ռուսիոյ ներքնամասը խրած՝ վրիպեցան իրենց իսկական նպատակէն:

ՄԷԿ ԺԱՄՈՒԱՆ ԱՆՁՐԵՒԸ ԿԱՆՇԱՐԺԱՑՆԷՐ ՀՐԱՍԱՅԼԵՐԸ

Մինսքէն անդին, երկիրը, ինչպէս նաեւ օդը, ալ աւելի վատթարացան: Ուշագրաւ է Պլումընթրայթի նկարագրութիւնը.

— Գետինը երբեք չէր յարմարեր հրասայլերու շարժումներուն: Մեծատարած կոյս անտառներ, ճահճային տարածութիւններ, բոլորովին անդործածելի եւ խիստ տկար կէտեր հրասայլերուն անցնելու համար: Դիմադրութիւնն ալ տակաւ աւելի կատաղի կը դառնար: Ռուսերը կը սկսէին ականները զետեղել ճակատին վրայ: Ճամբանեւրու փոքր թիւը կը դիւրացնէր անոնց արգելակներու զետեղումը, մեր ջլատումը փորձելու համար:

«Սահմանագլուխէն մինչեւ Մոսկուա մեծ կառուղին, արեւմտականի մը համար այս անուան արժանի միակ ճամբան, անաւարտ էր: Մեր հանդիպածին երբեք չէինք պատրաստուած, որովհետեւ մեր քարտէսները ոչ մէկ կերպով կը համապատասխանէին իրականութեան...:

«Նման հողամաս մը, արդէն աննպաստ հրասայլերուն, վատթարագոյն էր «էսանս», պարէն, ռազմանիւթ ու բոլոր հարկ եղած բաները բեռցած փոխադրակառքերուն: Այս կարաւանները կը բաղկանային գրեթէ միմիայն անուաւոր կառքերէ, որոնք չէին կրնար ոչ ճամբէն հեռանալ, ոչ ալ յառաջանալ, եթէ աւազը տիղմի վերածուէր: Մէկ կամ երկու ժամ անձրեւ, տեղին վրայ կը դամէին զրահապատ զօրաբաժինները: Ինչ աննախընթաց հրասայլերու տեսարան եւ բեռնակառքերու այս պոչերը, երկարաձգուած աւելի քան հարիւր քիլոմեթրի վրայ, կատարելապէս անշարժացած... Սպասելով որ արեւին շնորհիւ գետինը չորնայ»:

ԼԻՏԸԼ ՀԱՐԹ

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԷՆ

Բարեգործականի Կեդր. վարչութեան Դեկտ. 30 թուակիր զեկոյցէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

1.— Պ. Արշակ Գարակէօզեան ընտրուեցաւ ցկեանս Նախագահ Միութեան:

2.— Կեդր. Վարչ. Ժողովը վերջերս 10.000 տոլարի յատկացում մը եւս ըրաւ Երուսաղէմի Ս. Ցակոբայ վանքը ապաստանած մեր ազգակիցներուն ի նպաստ: Պաղեստինի տագնապի շրջանին, Միութեան կողմէ Երուսաղէմի մեր պատրիարքարանին տրամադրուած ընդհանուր գումարն է 40 հազար տոլար, որուն 30.000 տոլարը իբրեւ զուտ նպաստ յօգուտ աղէտեալներու, եւ 10.000 տոլարը իբրեւ կռակային յատկացում կամ նուիրատուութիւն Ս. Ցակոբայ վանքին:

3.— 5000 տոլարի նոր օգնութիւն մը կատարեցինք Իրանի մեր մասնաճիւղին, Հայաստան ներգաղթելու նպատակով անցեալ տարի Թէհրան համախմբուած Հայերու վերջին մասին տեղաւորման գործը աւարտելու համար: Մեր Միութիւնը աւելի առաջ 46 հազար տոլար յատկացուցած էր բազմահազար Իրանահայ հայրենակիցներու հոգատարութեան եւ նոյն երկրին մէջ վերահաստաման գործին, երբ լուրջ արգելքներու հետեւանքով անոնց Հայաստան մեկնումը անկարելի էր եղած:

4.— Կեդր. վարչութեան նպաստի եւ օգնութեան յանձնախումբը, տօնական օրերու պատեհութեամբ՝ սնունդեղէնի եւ հագուստեղէնի ու դեղերու ծրարներ ղրկեց Աւստրիա, Գերմանիա, Իտալիա, Հունգարիա, Պուլկարիա, Լեհաստան, Ֆրանսա, Ցունաստան, Անգլիա եւ Ռումանիա: Ընդամէնը ուղարկուեցան 22 լիպրանոց 225 ծրարներ տոլար արժողութեամբ:

5.— Ա. որոշ շրջանի մը համար, Կեդր. վարչութիւնը տարեկան 2000 տոլարի վարկ մը քուէարկեց ի նպաստ Անթիլիասի Ժառանգաւորաց վարժարանին, անկախաբար Մելքոնեան հիմնադրամէն Անթիլիասի կաթողիկոսարանին վճարուած տարեկան 4000 տոլարի կանոնաւոր նուիրատուութենէն: Բ. 2000 տոլարի միանուագ օգնութիւն մը որոշուեցաւ Դպրոցասէր Տիկնանց Փարիզի Աղջկանց վարժարանին: — Գ. 250.000 լէվայի վարկ մը սահմանուեցաւ Պուլկարիոյ գանազան գաւառներու գտնուող այն Հայկ. վարժարաններուն համար, որոնք 20 հոգիէ պակաս աշակերտութիւն ունենալով պետական վարկերէ չեն կրնար օգտուիլ, ինչպէս մեծ քաղաքներու մէջ գտնուող միւս հայ վարժարանները, որոնց բոլոր ծախքերը իշխանութեանց կողմէ կը հոգացուին, ըստ մեր մասնաճիւղերէն հասած տեղեկութեանց:

Դ. Իր վերջին նիստին մէջ, Կեդր. վարչութիւնը 12000 տոլարի վարկ մը քուէարկեց Աթէնքի մասնաճիւղին համար: Այս գումարին մեծագոյն մասը կը յատկացուի Ցունաստանի մէջ Միութեան հովանաւորութեան տակ գտնուած վարժարաններուն, իսկ մնացեալը առողջապահական եւ խնամատարական ձեռնարկներու:

★ Տիրայր Արք. Ցովհաննէսեանի ուսումնասիրական երկը «Ֆրիկ» երեք տարիէ ի վեր հրատարակութեան տրուած է արդէն Միութեանս կողմէ: Կը յուսանք թէ աւելի քան 700 էջնոց այդ ստուար հատորին տպագրութիւնը կ'աւարտի յառաջիկայ ամիսներուն:

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ փակեց Փարիզի գիշերային ակումբներէն երեքը, հաստատուած ըլլալով թէ բարքերու ապականութեան բոյներ դարձած են: Միեւնոյն առեն ձերբակալուեցան երկու քաղաքացիներ, իբրեւ հեղինակ եւ հրատարակիչ անբարոյական գրքի մը, «Բոլոր Սատականները մեռած չեն»: Ամբաստանեալ հեղինակը նախ ըսաւ թէ գերմաներէնէ թարգմանուած է գիրքը, բայց յետոյ խոստովանեցաւ որ ինք է գրած: Այս ապականութեանց վրայ ուշադրութիւն հրաւիրած էին զօր. տը Կոլի կարգմը կուսակիցները, իբրեւ անդամ Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդին: Գիշերային ակումբներու փակման առթիւ ձերբակալուեցան 500 յաճախորդներ, եւ հարցաքննուելով ազատ արձակուեցան: Ոստիկանութիւնը ուրիշ բան չէր կրնար ընել:

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻՆ նուազումը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ կառավարութեան: Օդը մեղմացած է քանի մը օրէ ի վեր, եւ թեթեւ անձրեւ մը կը տեղայ: Բայց եթէ ցուրտերը վերսկսին, նոր կրճատումներ պիտի կատարուին: Ջրամբարները հազիւ 20 % լեցուն են, մինչդեռ անցեալ տարի այս առեն համեմատութիւնը 54 % էր: Հրատարակուած հաշիւներու համաձայն երեքշաբթի ամբողջ Ֆրանսայի մէջ սպառած էր 83.4 միլիոն քիլովաթ, մինչ անցեալ տարի 87.7 միլիոն էր: Բայց այս քանակութեան միայն 24.2 միլիոն քիլովաթը ճարուած էր ջրաելեկտրական կայաններէ (անցեալ տարի 50.2 միլիոն):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (73)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ԱՆԱՐԶԱԲԱՑԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

Թէպէտ երիտասարդը անհամբեր կը սպասէր, բայց Սմբատ իշխանը կամաւ քամահրելու համար Թորոսը՝ անոր սպասել կուտար:

Բայց Թորոս զուշակութեան ոգին ունէր, ուստի թէպէտ երիտասարդ մը ընտրած էր իրեն պատգամաւոր. բայց լաւ քննեբ էր զայն, եւ առանձին խրատեր էր, թէ ինչպէ՞ս պիտի վարուի:

Ուստի տղան թէպէտ անհամբեր՝ բայց նոյն միջոցին իր Իշխանին պատմութիւնը կ'ընէր բերդապահներուն թէ ինչպէս հինգ վեց օրուան մէջ անառիկ բերդերը առիկ ընելու սքանչելի զօրութիւն մը կար իր քով, թէ ինչպէս անշահասէր եւ առատաձեռն էր, եւ թէ ինչչափ որ խիստ էր պատերազմի մէջ՝ նոյնչափ ալ գթած էր խաղաղութեան մէջ, եւ նայելով Անարզաբայի միջնաբերդին ամրութիւններուն՝ կը բաղդատէր Ամուտա՝ Վահկա բերդերուն հետ եւ ոչինչ կը գտնէր անոնց քով զայս. եւ այնպիսիվստահութիւն եւ զուարթութիւն կար իր խօսակցութեան մէջ՝ որ պահապաններուն աներկիւղները կասկած մը սկսան յղանալ:

Վերջապէս, ժամէն աւելի սպասցնելէ վերջ՝ հրաման ըրաւ Իշխանը պատգամաւորը բերելու:

Հովանոցի մը մէջ՝ բազմոցներու վրայ ընկողմանած էր Սմբատ. ծաղկազարդ մարմարէ աւազան մը իր ցնցուղով կը զովացնէր օդը, զինուած ծառաներ առջեւը բարեւ կեցած էին անշշունչ, ինք դաժան կերպարանքով երիտասարդին.

— Ո՞վ ես, ո՞ւրկից կուգաս:

— Մամեստիոյ իշխան Թորոս՝ որդի Լեւոնի, զիս ձեզի պատգամաւոր կ'ուղարկէ:

— Ի՞նչ կ'ուզէ ինձմէ, ի՞նչ յարաբերութիւն կայ իմ եւ ապստամբ փախստականի մը մէջ:

— Ձեր այն փախստական եւ ապստամբ ըսածը, աս օր, տաս տասներկու հազար պատերազմողի հրամանատար է, եւ այս օր շաբաթ մը չկայ վեց ամրութիւններու տէր է, դեռ երէկ Տարսոնի կուսակալին բանակը ջարդ ու բուրդ հանեց եւ ցիրուցան ըրաւ, Ատանա քաղաքը հարկի դրաւ, եւ վաղը իր ձայնին երեսուն հազար հոգի պատրաստ են դիմելու. կարծեմ թէ չատ հաւատարիմ հպատակներ այս ապստամբին հաւասարիլ երջանկութիւն պիտի համարեն:

Արդէն դաժան իշխանին աչքերը կրակով լեցուեցան եւ իր դիրքը փոխելով ու չոկուելով.

— Անզգամ, ըրտաց, որովհետեւ գիտես թէ պատգամաբեր ես, անոր համար կը համարձակիս իմ առջեւս այդպէս խօսելու, բայց միտքդ դիր թէ ես անոնցմէ եմ՝ որ ուշ կամ կանուխ գիտեն վրէժ հանել: Ի՞նչ կ'ուզէ ինձմէ քու տէրդ:

— Իմ տէրս, Թորոս իշխանը, Լեւոնի որդին, Անազարբա քաղաքին օրինաւոր ժառանգը, ըսաւ երիտասարդը, միշտ հանդարտ եւ անխռով չի կրնար անտարբեր մնալ այս քաղաքիս եւ իր շրջակայ գիւղերուն բնակչաց աղերսներուն ու պաղատանքներուն, ուստի անոր համար զիս ձեզի կ'ուղարկէ, որ ձեր գործակալներուն խիստ եւ անլուր վարմունքը՝ որ անշուշտ ձեր անգիտութեամբ կը գործուի՝ չափաւորէք եւ արգիլէք, բարի դրացիութիւնն՝ որ հայ իշխաններուն կը վայլէ՝ չաւրուի եւ հայ արիւն պարապ տեղ չվազէ:

— Ինչ, քու Իշխանդ օրինաւոր ժառա՞նգ է այս բերդաքաղաքիս... ինչ, քու փախստական աւազակդ ինձ հետ բարի դրացութի՞ւն կ'ուզէ պահել... իմ գործակալներուս անգթութիւնը եւ խստութիւնը կ'ուզէ չափաւորել... ոհ, յիրաւի աս անտանելի է... կորիր առջեւէս թէ որ չես ուզեր հիմա հոս շան սատակ իյնալ եւ գնա ըսէ տիրոջդ թէ աւազակ մըն է իրհօրը եւ հօրեղբօրը պէս, եւ թէ չատ չտեւէր՝ ուսկից որ դողի պէս եկաւ՝ հոն պիտի դառնայ եւ կախաղանն իրեն կը սպասէ. դէ ելիր ու կորիր:

Երիտասարդը այս խօսքերը դարձեալ անխըռով մտիկ ընելէն վերջ, առանց պատասխան տալու եւ առանց երկիւղի նշան մը ցուցնելու իշխանին կատաղի եւ թունաւոր նայուածքներէն, դըլխով բարեւ մը տուաւ, իջաւ դուրս՝ հեծաւ իր ձիուն վրայ եւ նոյնպէս սրարշաւ անհետացաւ, ու երբ հասաւ Մամեստիա արդէն մութը տարածուած էր քաղաքին վրայ:

ՇԻՐԱԶ

են Անգլիա, Ֆրանսա եւ Ամերիկա, բայց յառաջիկային կրնան միանալ նաեւ Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէմպուրկ: «Խ. Միութիւնն ալ կրնայ հրաւիրուիլ»:

Նորահաստատ վարչութեան գլխաւոր պարտականութիւնները պիտի ըլլայ արգիլել,— զինուորական կազմակերպութեանց վերածնութիւնը, ռազմական պիտոյքներու շինութիւնը կամ ներածումը, արգիլուած ճարտարարգործութեանց վերահաստատումը, գիտական հետազօտութիւններ՝ ռազմական նպատակներով, առեւտրական նաւերու կամ քաղաքային օդանաւերու յարմարեցումը պատերազմական նպատակներու:

Երեք զօրավարները պատասխանատու պիտի ըլլան Արեւմտեան Գերմանիոյ զինուորական կառավարիչներուն, մինչեւ գրաւման վախճանը, երբ դաշնակիցները ուրիշ միջոցներ պիտի մտածեն, իրենց իշխանութիւնը պահպանելու համար:

Մէկ խօսքով, Ապահովութեան Վարչութիւնը անսահման լիազօրութիւններ կը վայելէ, խիստ հսկողութեան մը տակ պահելու համար Գերմանիոյ ներքին կեանքը,— տնտեսական, վարչական, ընկերային եւն:

★ Երեք արեւմտեան պետութեանց ներկայացուցիչները Բշ. օր ժողով գումարեցին Լոնտոնի մէջ, Գերմանիոյ գրաւման ժամանակաշրջանի վարչաձեւը սահմանելու համար, բայց համաձայնութիւն չգոյացաւ երկու վիճելի կէտերու մասին: Ֆրանսացիները մասնաւորապէս կը դժկամակին ընդունիլ որեւէ տրամադրութիւն որ կրնայ զօրացնել ծրագրուած գերմանական պետութեան կեդրոնացումը: Կարգ մը թիւրիմացութիւններ հարթուած են Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ, շնորհիւ Պ. Պ. Շումանի եւ Պէվինի վերջին տեսակցութեան:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութենէն արտաքսուեցաւ պրոֆ. Փոլ Ռիվէ, անսաստած ըլլալով կարգապահութեան: Պ. Ռիվէ իր կարգին կ՚ամբաստանէ Վարիչ Մարմինը թէ շեղած է կուսակցութեան սկզբունքներէն եւ որոշումներէն, պատեհապաշտ քաղաքականութիւն մը վարելով:

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԼԵՀԱՍՏԱՆ առեւտրական շատ կարեւոր համաձայնութիւն մը կնքեցին հինգ տարուան համար, 130 միլիոն սթերլինի բարձրացնելով գործառնութեանց գումարը, երկու կողմին համար: Լեհաստան մասնաւորապէս ուտեստ պիտի ճարէ (հաւկիթ, խոզեղէն), իսկ Անգլիա բուրդ, ձգախէժ եւ բանուած ապրանքներ: Թերթերը կը գրեն թէ այս համաձայնութեամբ Անգլիա կը դառնայ գլխաւոր յաճախորդը Լեհաստանի, Խ. Միութենէն ալ առաջ: Լեհաստանի նախկին վարչապետը, Միքոլայչիք, որ Ամերիկա կը գտնուի, դիտել կուտայ թէ պայմանագիրը ստորագրուած է Մոսկուայի հրամանով, թէ Լեհաստան եւ Չեխոսլովաքիա հրահանգ ստացած են կարելի եղածին չափ աւելցնել պողպատի արտադրութիւնը, ի պէտս խորհրդային բանակին եւ զուրսէն ապրանք ճարել ոեւէ գնով:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ հաշտարար յանձնախումբը, որ կը բաղկանայ Ֆրանսայի, Մ. Նահանգներու եւ Թուրքիոյ ներկայացուցիչներէն, որոշեց Երուսաղէմի մէջ հաստատուիլ յունուար 24ին, փոխանակ առժամեայ կեդրոն ընտրելու Հայֆան: Երեք անդամները փոխն ի փոխ պիտի վարեն նախագահութիւնը: Առաջին նախագահ ընտրուեցաւ Թուրքիոյ ներկայացուցիչը, Հիւսէյին Ճահիտ Եալչըն: — Լուատեսութիւն կը տիրէ Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ կատարուած բանակցութեանց մասին: Այս վերջինը հաւանեցաւ վերադարձնել 200 եգիպտացի վիրաւորներ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ 12 համայնավար վարիչներուն դատավարութիւնը սկսաւ Բշ. օր, Նիւ-Եորքի մէջ: Ամբաստանեալները կը մեղադրուին իբրեւ դաւադիրներ՝ բռնի տապալելու համար կառավարութիւնը: Զոյգ հարիւր յայտնի եւ գաղտնի ոստիկաններ կը հսկեն դատարահին շուրջը, բարեկարգութիւն պահելու համար: Պաշտպան փաստաբանները պահանջեցին հեռացնել այս կարգապահական ուժը, դիտել տալով թէ «անոնց ներկայութիւնը ոստիկանական եւ ոչ թէ ժողովրդական դատավարութեան մը կը վերածէ գործը»: Ամբաստանեալներէն Ֆոսթըր, կուսակցութեան նախագահը, բացակայ էր, հիւանդութեան պատճառով:

ԿՐԻՓԻ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԻՆ առթիւ, Փարիզի հիւանդանոցներուն վարչութիւնները կը յայտարարեն թէ իրենց ընդունած հիւանդներէն մեռած են 120 հոգի, այսինքն 5%: Մեռնողները մեծ մասամբ տարէց քաղաքացիներ են: Վերջին տասը օրերու ընթացքին 3400 վարակեալներ ընդունուած են Փարիզի հիւանդանոցներուն մէջ, բայց համաճարակը հետզհետէ կը թեթեւնայ:

ԳԻՆԵՐԸ ԻՋԵՑՆԵԼՈՒ եւ հսկողութիւնը խստացնելու համար, կառավարութիւնը նոր միջոցներ ձեռք առաւ: Որոշ անկում կը նշմարուի բանջարեղէններու հրապարակին վրայ (սեխպղին, շողգամ, բանջար): Ելեկտրականութեան եւ կազի նոր գիները դեռ չեն որոշուած: — Բնակարանի վարձքերու օրէնքին գործադրութիւնը յետաձգելու կամ գոնէ մեղմացնելու համար, կարգ մը բանաձեւեր յանձնուած են Ազգ. ժողովին: Պահանջներէն մէկն է մինչեւ ապրիլ յետաձգել յաւելումները, նոր օրէնք մը մշակելու համար:

ՄՏՔԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ համադումարին պատուիրակներէն հռչակաւոր գիտնական մը, Ամերիկացի Սըլիվըն, մեռած գտնուեցաւ օթէլ Ռիցի մէջ (Փարիզ): Կարգ մը թերթեր չնդալից լուրեր տպեցին, բայց ի վերջոյ հաստատուեցաւ թէ գիտնականը մեռած է սրտի հիւանդութենէ:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիրները Բշ. օր գրաւեցին ռազմագիտական կարեւոր դիրք մը, հիւսիսային շրջանի մեծ նաւահանգիստը՝ Թանկքու, որ կը գտնուի Թիէնցինէն 30 մղոն դէպի արեւելք: Ազգայնականներն ալ կը խոստովանին թէ ճամբան բաց է դէպի Նանքին: Ոչ միայն զինուորները կը նահանջեն, այլ եւ կառավարութիւնը Քանթոն կը փոխադրուի հետզհետէ: Կ՚ըսուի թէ Մոլոթով պիտի միջամտէ, զինադադար մը կնքել տալու համար:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ Կ. Խաչի մանկանախիղը կը տօնէ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 23ԻՆ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պ. Յ. Կօչկակարեանի մեծ կառատան մէջ, (11 Ave. Gambetta):

Կը ներկայացուի ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ (մէկ արար) թատերգութիւն: Ճոխ յայտագիր, պիւֆէ: Աւանդական տօնածառ եւ կաղանդի նուէրներու բաշխում: Մուտքը ձրի է:

×

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին:

ՑԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Cinéma PALACE

կը նախագահէ՝ Ընկ. Գ. ՍԻՆԱՊԵԱՆ

կը խօսի՝ Տիկին ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

պիտի երգեն՝

Պ. Զարեհ Գասեան եւ Տիկ. Ս. Փերզիկեան

Մուտքը հրաւիրատոմսերով

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ – ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի: Ղեկավարութեամբ երաժշտագէտ Պ. Յ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ: Երիտասարդ ջութակահար Պ. ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (Լիոնի Միւզիքալի բարձրագոյն կարգի առաջին մրցանակաւոր) կուտայ իր առաջին նուագահանդէսը Պոմոնի մէջ, 22 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, շաբաթ երեկոյ եկեղեցւոյ դպրոց սրահին մէջ, սիրայօժար մասնակցութեամբ ծանօթ երգչուհի Օր. ԾՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ (Լիոնի օփերայէն), հրաւիրուած մասնաւորաբար ենթակոմիտէի կողմէ: Դաշնակ Mlle Annette Julien: Յայտագրին մաս կը կազմեն դասական լաւագոյն կտորներ, ինչպէս նաեւ հայկական երաժշտութեան գլուխ գործոցներէն էջեր (նուագ եւ երգ): ՄՈՒՏՔԸ ՀՐԱՒԻՐԱՏՈՄՍԵՐՈՎ: 7 տարեկանէն վար երեխաներ չբերել:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱԶԴԸ ԼՈՅՍ

Կ'ուզէ՞ք գեղեցիկ կազմով զարդարել

ՁԵՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Ամենադժուարին նրբաճաշակներն անգամ կրնան դիմել միայն մէկ հասցէի: Մէկ այցելութիւն իսկ կը բաւէ՝

PAYLAK GHIRAGOSSIAN

Relieur d'Art

45 rue des Petits - Carreaux Paris (2)

ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻ ԴԻՒԱՆԷՆ. — Վերջերս Ամերիկայի Տիթրոյթ քաղաքին մէջ վախճանած բնիկ Երզնկայի Ագրակ գիւղէն ամուրի եւ 58—60տարեկան՝ Գիսակ Մենծիկեանի ժառանգորդ ներկայացած է հանգուցեալին մօրեղբօրորդին՝ Պ. Տիւրկէրեան: Տեղեկացած ըլլալով որ հանգուցեալը Ֆրանսայի մէջ ունի իր Անդրանիկ եւՍեդրակ եղբայրներուն զաւակները՝ որոնց հասցէները անծանօթ են, ներկայ պաշտօնական զեկոյցով կը հրաւիրենք յիշեալները՝ որ իրենց գտնուած քաղաքի ազգային մարմիններէն իրենց ինքնութիւնը հաստատող վկայագրերով թուականէս մինչեւ երեսուն օրուան պայմանաժամով դիմեն Հայրապետական Պատուիրակութեան, Փարիզ 15, Rue Jean-Goujon.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին Sociétés Savantesի մէջ: Կը խօսի Հայր ԽՍԱՊԱԼԵԱՆ: Նիւթը՝ էջեր հայ մանրանկարչութենէն, մոգական լապտերով:

ՊԱՆԷՕ-ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ դիշեր, ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ս. Ժեռոմի Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Նախորդ ժողովի շարունակութիւնը:

Սենֆոնիկ մեծ նուագահանդէս

ՈՒՐԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

SALLE GAVEAU

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆ (Խաչատուրեան)

Կը ղեկավարէ «Լամուրէօյի» նուագախումբը

Կը մասնակցին ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ եւ երկսեռ երգչախումբ մը:

Յայտագիրը — Մենտելսընի Ռիւ Պլաս, Պէթհովէնի 5րդ սէնֆոնին, Արամ Խաչատուրեանի դաշնակի concertoն, Օհան Տուրեանի «Փոլոկ սէնֆոնիք»ը եւ Տաղ Հայաստանի:

Տոմսերը Մէզոն Տիւրան Place de la Madeleine, Սալ Կավօ, Թօփալեան տպարան եւ Պ. Մալաճեանի քով, 32 rue Clery:

ԾԱԽՈՒ Է կարի Սինկէր մեքենայ մը 31 K բոլորովին նոր: Դիմել Յառաջի:

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան խումբերու, 22 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 5 rue Brossolette, Salle Laiqueի մէջ, Kremlin Bicêtre:

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ՄԻՐՈՅԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:

Կ'երգէ Օր. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ եւ Թառ ու դափ ընկեր ԲԵՆՈՅԷ:

Գեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ՝ Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի:

Մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ, կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Եփրատ նուագախումբով Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի ղեկավարութեամբ: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 75 ֆրանք

Հաղորդակցութիւն.— Métro Porte d'Italie, autobus 125, իջնել Mairie K Bicêtre:

ՀԱՅԵՐԷՆ ՍՈՐՎԵՑՈՒՑԷՔ

Փարիզի Հայոց կրթական մարմնոյ կազմակերպած Հինգշաբթի օրերու դասընթացքները կը սկսին 20 Յունուար հինգշաբթի օր՝ կէսօրէ ետք, ժամը 2ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ ուսուցչական հետեւեալ կազմով.— Աղդէ քհյ. Փայլակեան կը դասաւանդէ կրօնագիտութիւն:

Սեդրակ Գարակէօզեան հայերէն լեզու եւ պատմութիւն:

Տիկին Յասմիկ Քիւթնէրեան հայերէն եւ դպրոցական երգեր:

Կը խնդրուի ծնողներէն որ իրենց զաւակները առաջնորդեն այդ օր եկեղեցի 15 rue Jean Goujon, Paris (8):

Այս առթիւ եկեղեցւոյս հոգաբարձութիւնը պիտի պատրաստէ նախընթրիք մը ժամը 4ին, ներկայ աշակերտութեան համար:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ-թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 20 Janvier 1949 Հինգշաբթի 20 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5749 Նոր շրջանի թիւ 1160

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃԻՇԴ ԻՆՉՊԷՍ ԹՈՒՐՔԸ

— «Հայ ժողովրդի ոխերիմ թշնամի Դաշնակները», կ'աղաղակէ օրն ի բուն Երեւանը, իր խօսնակներով, կոչնակներով եւ թխածոյ հրատարակութիւններով:

— «Հայ ժողովուրդի թիւ 1 թշնամին, հայրենիքի թշնամին», կ'արձագանգեն խալոտ ձայներ արտասահմանէն:

Երեւանի համար՝ սկիզբն ու վախճանն է այս որեւէ հարցի առթիւ: Երբեմն ալ միջնարար: Ճարտասանական մարզանք՝ որեւէ տեսութեան, բանախօսութեան, զեկուցման կամ ցոյցի ատեն: Նոյն իսկ եթէ օրակարգն ըլլայ ջերմարուծութիւն, անասնապահութիւն, կաթնատնտեսութիւն կամ ճաշարարութիւն:

Եւ գոյնզգոյն թութակներ ձայն կը բռնեն Սէնի ափերէն մինչեւ Ատլանտեան, Խաղաղական, անցնելով Միջերկրականէն:

Ամերիկեան ճիւթն անգամ այսքան ածանցած չէր, իբրեւ ընթացիկ ապրանք: Իբրեւ արտածելի նիւթ:

Երեւոյթը պարզապէս արդահատելի կը դառնէ Երեւանը, քանի որ գիտենք թէ ո՛վ կը քաշէ փքոցը, անդադար թոյն հոսեցնելու եւ եղբայր եղբօր դէմ լարելու համար:

Իսկ արտասահմանի սորուկները — անմիտ եւ անկիրթ բարեկամնե՜ր — ունին մէկ անուն — Գարշելի: Գլխագիր:

Նոյն իսկ այս բառը հարազատօրէն չի ներկայացներ ախտը: Տեսակ մը հիւծախտ:

Ուրո՞ւ համար գաղտնիք է որ, ճիշդ նոյն բառերով կ'արտայայտուի Թուրքը, ամէն անգամ որ ըսելիք մը ունենայ Դաշնակցութեան եւ առ հասարակ ազատագրական կազմակերպութեանց դէմ:

1920 Սեպտեմբերին, երբ Թրքական բանակը Հայաստան կ'արշաւէր կռնակը տուած Խ. Միութեան, Թուրք հրամանատարութիւնը կը յայտարարէր ի լուր ամենեցուն,— Մեր կռիւը հայ ժողովուրդին դէմ չէ, այլ Դաշնակցութեան դէմ: Ան է ձեր թշնամին:

Եւ հայ կարմրուկները — ո՞ւր են այսօր — յատկապէս մարզուած գործիչներ կը լրացնէին.

— Զէնքերը վա՛ր, ընկեր զինուոր, Մուսթաֆա Քէմալ եղբայրդ է գալիս...

Եկաւ, մեր համրանքէն 60.000 եւս կրճատելու համար:

Եթէ Թուրքերը մասնաւոր դասընթացք մը բացած ըլլային «կադր»եր պատրաստելու համար հակադաշնակցական խառնիճաղանճէն, թերեւս կէս ճամբան մնային:

Մինչդեռ, ահա ցնծութեամբ կ'ոստոստեն, տեսնելով Երեւանի ցանած հունտերուն բեղնաւորութիւնը եւ գերակատարումը, — Թրքացած հոգիներ՝ ազատ ափերու վրայ: Թուրքին չափ ատելութեամբ լեցուած Դաշնակցութեան դէմ: Թուրքէն ալ ցած, իբրեւ միտք եւ լեզու:

Անշուշտ Անգարա երախտապարտ է Երեւանի եւ անոր թութակներուն, այս ինքնամատոյց եւ անձնուէր ծառայութեան համար:

Թշուառականները ոչ միայն անբարոյացած, այլ եւ ապուշցած են:

Անոնք Դաշնակցութիւն կը փնտռեն Թրքական ճակատին վրայ, իրենց ճպռոտ աչքերով: Մինչդեռ, ահա իրենք իրիկուընէ ճամբայ ելած եւ Թրքական կարաւանին առաջքն անցած են ծափ ու ծնծղայ զարնելով, օր առաջ թաղելու համար Դաշնակցութիւնը:

... Երեւան, Երեւա՜ն, դեռ երկա՞ր պիտի տեւեն միջնադարեան զառանցանքներդ, խորթ ձայներու ժխորին մէջ:

Ոտքերդ չե՞ն խանձիր Սարդարապատի արիւնազանգ աւազներէն:

Մտիր Արաքսը եւ լուա՛ աչքերդ: Գլուխդ բարձրացուր դէպի Արարատ: Բարձրացի՛ր:

Եւ կարդի հրաւիրէ Արտասահմանի սա խելակորոյս «ղուլամ»ներդ:

Հասկցուր թէ՝ Թուրքէն վերջ՝ հայ ժողովուրդի թիւ 1 թշնամին այն խառնակոյտն է որ երկուքի բաժնեց տարագիր բազմութիւնները, մէկ մասը կոչելով «Հայաստանասէր», միւսը՝ «Հակահայաստանեան»: Մասնիկը հայրենասէր, զանգուածը՝ հայրենադաւ...:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՌԵԼՆԵՐՆ ԱԼ...

Պատերազմէն առաջ կարդացեր էի, եւ հաւատալս չէր գար: Այս անգամ ականատես մըն է որ կը պատմէ, «Հայրենիք» ամսագրին մէջ (1948 դեկտեմբեր):

Ամէնէն քարսիրտն ալ պիտի համակուէր անզօր կատաղութեամբ, եթէ չարտասուէր:

Թիֆլիսի Հայոց պատմական Խոջիվանքի գերեզմանատան քանդումն է որ կը նկարագրէ ականատեսը:

— Քար քարի վրայ չեն թողած մեր կարմիր Վրացիները, հայկական Թիֆլիսին տեղ չինելու համար իրենց Թբիլիսին:

Եւ ի՜նչ գինով: Եւ ի՜նչ ձեւով:

Կուրի ափերուն վրայ շինուած են Թումբեր, հաստաբեստ պատեր, Հայոց գերեզմանատան քարերով: Ղազարոս Աղայեանի դամբանաքարը վերածուած է լող-քարի, ճամբաները հարթելու համար: Իսկ Յ. Թումանեանի այրին, իր Յովհաննէսին՝ «Ամենայն Հայոց բանաստեղծ»ին հողակոյտը չկորսնցնելու համար ամէն օր կ'այցելէ եղեր գերեզմաննոց եւ կը վարձատրէ գործաւորները որ «դէն չպրտած շիրմաքարը» գոնէ չտանին եւ պատ չհիւսեն Կուրի ափին:

Չեմ գիտեր թէ որեւէ բարեփոխում կատարուած է այդ օրէն ի վեր (1938): Խնայուած է միայն Րաֆֆին: Ի՞նչ հաշուով, որքա՞ն ժամանակի համար...

Դեռ չեմ յիշեր Ներսիսեան վարժարանին բռնագրաւումը, կամ Հայոց Արտիստական Թատրոնին պետականացումը:

Հայոց կառավարութիւնը անշուշտ քանի մը տապանաքարի համար «պաղ պատերազմ» պիտի չյայտարարէր հարեւանին դէմ: «Նա խօ՛ քեալադէօզ Դաշնակներից բաղկացած չի՛»... Բայց, կարելի չէ՞ր Հայաստանէն թանկագին տուֆ քարով փոխարինել գոնէ Թումանեանի, Աղայեանի եւն. շիրմաքարերը:

Կարելի չէ՞ր գոնէ մեռելները հանգիստ ձգել:

ՍՕՍԻ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆՔ

Մէկ ճախճախուտքէն միւսը գլորելով, Լոնտոնի երբեմնի հովիւը, Ա. Ն., նոր խուժանավարութիւն մը փորձած էր երէկ, — «Թող գետինը մտնեն կեղծողները»:

Ահա նմոյշ մը խմբագրականէն.

— «Երբ անոնց հարց կը տրուի, — Ի՞նչու միացաք Հիթլէրին, կը պատասխանեն — որովհետեւ Հիթլէր մեզի անկախ Հայաստան խոստացած էր: Բացարձակ կեղծիք»:

Եւ անոր յաւելեալ տպագրութիւնը՝ Գ. էջի խմբագրական ծանօթութենէն.

— «Դաշնակ շէֆերը Հիթլէրի հետ ունեցած իրենց գործակցութիւնը արդարացնելու համար՝ կ'ըսեն մեր միամիտ հայրենակիցներուն, թէ իրենք Հայաստանի ազատութեան համար կը կռուէին, որովհետեւ Գերմանիա խոստացած էր ազատագրել Հայաստանը պոլշեւիկներու լուծէն «եւ հոն հայկական պետութիւն հիմնել»:

Ըստ էութեան զբաղելէ առաջ, կը հրաւիրենք այս հրճիգը որ հրապարակաւ պատասխանէ հետեւեալ հարցումներուն.—

Ո՞ր Դաշնակցականը, շէֆ կամ շարքային, պատասխանատու վարիչ կամ խմբագիր, բանախօս կամ թերթ ըսած է թէ «Հիթլէր մեզի անկախ Հայաստան խոստացած էր: Ե՞րբ: Ո՞ւր: Որո՞ւ:

Ժամանակը կուգայ ճշտելու թէ ո՛վ է որ գետինը պիտի մտնէ, ըստ իր զառամեալ արտայայտութեան:

Նախ՝ հարցումներուն պատասխանը:

ԿՐԻՓԻ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԻՆ դէմ պայքարելու համար, Փարիզի բժիշկները 20 լիտր աւելի էսանս պիտի ստանան:

5000 ՖՐԱՆՔՆՈՑ թղթադրամները նորէն շրջաբերութեան պիտի հանուին մօտերս, համաձայն կարգ մը թերթերու տեղեկութեանց: Պանք տը Ֆրանս կը հերքէ:

Անգլիա կը ճօճնայ Իսրայէլի

ՊԻՏԻ ԱՐՁԱԿԷ ԿԻՊՐՈՍԻ 11.000 ՀՐԵԱՅ ԿԱԼԱՆԱՒՈՐՆԵՐԸ

Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին Գշ. օրուան նիստին մէջ, ընդդիմադիրները բուռն յարձակողական մը սարքած էին արտաքին նախարարին դէմ, առաջնորդութեամբ Պ. Զըրչիլի: Նոյն իսկ աշխատաւորական երեսփոխաններ որոշած էին նեղը դնել նախարարը, Պաղեստինի վերջին դէպքերուն առթիւ:

Պ. Պէվին փարպետ խաղ մը սարքելով, յաջողեցաւ յետաձգել տալ վիճաբանութիւնը: Յորդոր կարդաց թէ ընդդիմադիրներուն եւ թէ իր կուսակիցներուն, որպէսզի կացութիւնը չպղտորեն ճիշդ այն պահուն երբ զինադադարի բանակցութիւններ կը կատարուին Հռոդոսի մէջ, Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ:

Յետոյ, յայտնապէս հաշտարար լեզու մը գործածեց Իսրայէլի հանդէպ: Յայտարարեց թէ որոշած են արձակել եւ Պաղեստին ղրկել Կիպրոսի մէջ արգելափակուած 11000 Հրեաներ, որոնց 7—8 հազարը զինուորական տարիք ունին:

Պատասխանելով Պ. Զըրչիլի հարցումներուն, Պ. Պէվին ըսաւ թէ Իսրայէլի ճանաչման խնդիրը կ'ուսումնասիրուի դաշնակիցներու կողմէ, բայց աւելցուց.— «Այնքան ալ դիւրին չէ ճանաչման խնդիրը»: Եւ բացատրեց թէ նոյն կացութեան առջեւ կը գտնուին, Հոլանտական Հնդկաստանի հանդէպ:

Կիպրոսի հրեայ կալանաւորներուն արձակման որոշումը անակնկալ մը եղաւ ինչպէս խորհրդարանին, նոյնպէս արտաքին աշխարհին համար: Պ. Պէվին բացատրեց թէ Իսրայէլի կառավարութիւնը ինք պիտի փոխադրէ կալանաւորները, որոնց շատերը փշաթելերու մէջ կը բնակին աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր:

Պ. Զըրչիլ ուզեց գիտնալ թէ ի՛նչպէս այս որոշումը կը տրուի, քանի որ կառավարութիւնը զօրք ղրկած է Աքապա (Անդրյորդանան): «Միեւնոյն ատեն երկու կողմերն ալ զօրացնել չի՞ նշանակեր այս», հարցուց նախորդ վարչապետը (ծիծաղներ): Պ. Պէվին միշտ խուսափելով ծրագրուած վիճաբանութենէն, ըսաւ թէ շատոնց կ'ուսումնասիրէր աքսորականներու արձակման խնդիրը, բայց ուրիշ պարագաներ արգելք եղան:

Յետոյ յիշելով Եգիպտոսի, Լիբանանի եւ Անդրյորդանանի բանակցութիւնները Իսրայէլի հետ, հաւաստեց թէ գործը լաւ ընթացքի մէջ է: «Մ. Նահանգներու հետ համախորհուրդ, ի գործ կը դնենք մեր ամբողջ ազդեցութիւնը, կատարեալ զինադադարի մը յանգելու համար: Բոլոր շահակիցներուն գլխաւոր նպատակը պէտք է ըլլայ խաղաղ կարգադրութիւն մը ապահովել Պաղեստինի մէջ, կարելի եղածին չափ շուտ:

★ Իսրայէլի պետութիւնը մերժեց բրիտանական կառավարութեան բողոքագիրը՝ հինգ օդանաւերու ոչնչացման մասին որ տեղի ունեցած էր յունուար 7ին: Իր յայտարարութեան համաձայն, բրիտանական օդանաւերը չեզոք էին չէզոքութենէ, հետազօտութիւններ կատարելով ոչ միայն սահմանագլուխի եգիպտական մասին մէջ, այլ եւ հրէական շրջանը մտնելով, լուսանկարներ քաշելու հրահանգ ունէին, զինուած էին եւն:

★ Կ'ըսուի թէ Մեծն Բրիտանիա նոր ծրագիր մը մշակած է, հետեւեալ տրամադրութիւններով. — 1. Անգլիեւամերիկեան երաշխաւորութիւն արաբական եւ հրէական սահմաններու. — 2. Ոչ-յարձակման դաշինք Իսրայէլի եւ արաբական պետութեանց միջեւ. — 3. Միջազգայնացում Երուսաղէմի. — 4. Աջակցութիւն՝ որպէսզի Միացեալ Ազգերու անդամ ընդունին Իսրայէլի պետութիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Թագաւորը նորէն Պ. Սոֆուլիսի յանձնեց նոր դահլիճին կազմութիւնը: Նոր կառավարութեան պիտի մասնակցին բոլոր հոսանքները, բացի ծայրայեղ աջակողմէն, որուն վարիչներն են երկու զօրավարներ, Կոնաթոս եւ Զերվաս: Զինեալ ուժերու սպարապետ նշանակուեցաւ զօր. Փափաղոս: Պաշտօնական զեկոյցի մը համաձայն, ապստամբները 210 կիներ եւ 18 երիտասարդներ առեւանգած են Նաուսայէն (Սելանիկ), քաղաքը գրաւած ատեն: Կալանաւորներէն 57ը փախած են: Կռիւները կը շարունակուին Պելոպոնէսի մէջ:

ԱՐՀԵՍՏԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆՑ համաշխարհային Դաշնակցութենէն քաշուեցան Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչները, փոթորկալի նիստէ մը վերջ: Անգլեւսաքսոնները կ'առաջարկէին մէկ տարի դադրեցնել ամէն գործունէութիւն: Խորհրդային պատուիրակները մերժեցին: Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, Պ. Սայեան, դիտել տուաւ թէ այս առաջարկը հակառակ է ժողովրդապետութեան եւ օրինականութեան: Չինաստանի եւ Իտալիոյ պատուիրակներն ալ մերժեցին բանաձեւը: Միութիւնը քայքայուած է այլ եւս:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Լրտեսական ցանցը Ամերիկայի մէջ

ԽՄԲ. — Բշ. օր սկսաւ Մ. Նահանգներու համայնավար կուսակցութեան 12 վարիչներուն դատավարութիւնը: Այս առթիւ խմբագրական մը «Հայրենիք»էն, որ կը պարզէ խորհրդային լրտեսական ցանցին զանազան ծալքերը.—

Լրտեսական պատմութիւն մը, որ վերջերս հրապարակ դրուեցաւ, կը յուզէ Ամերիկայի հանրային կարծիքը: Առ այժմ այս պատմութեան կեդրոնական դէմքերն են երկու հոգի — Հուիթեյքըր Չէյմպըրս եւ Ելճըր Հիս: Բայց անոնք մինակ չեն, անոնց կապուած են ուրիշներ ալ, յայտնի եւ անյայտ անձեր, որոնք լծուած են լրտեսութեան՝ ի հաշիւ Խորհ. Միութեան գաղտնիքներ կորզելու համար այս երկրի կարեւոր պաշտօնատուներէն:

Քանի մը օր առաջ Նիւ Եորքի Երդուեալներու Դաշնակցային Ատեանը երկու կէտերու մէջ ամբաստանեց Ելճըր Հիսը: Ամբաստանիչ ատեանին առջեւ, Հիս յայտարարած էր որ 1937 Յունուար 1էն յետոյ չէր տեսած Չէմպըրսը: Երկրորդ, ինքը եւ իր կինը պետական պաշտօնատան վերաբերեալ ոեւէ թուղթ չէին տուած Չէմպըրսին: Իրեն ներկայացուած փաստերու վրայ հիմնուած, Ատեանը հաստատեց որ Հիս, այս երկու կէտերուն մէջ ալ, սուտ կը խօսէր: Անշուշտ, դատավարութիւն մը միայն պիտի ճշտէ Հիսի դէմ արձակուած ամբաստանութեանց արժէքը: Առայժմ սակայն, իրողութեանց լոյսին տակ կասկածէ դուրս կը համարուի, որ Հիս, եւ ապահովաբար իրեն հետ ուրիշներ ալ, յանցաւոր են եւ արժանի՝ ծանր պատիժներու:

Չէմպըրս եւ Հիս, որոնց մասին շարունակ կը խօսուի, սովորական անձեր չեն: Իր իսկ յայտարարութեամբ, Չէմպըրս բոլշեւիկեան կուսակցութեան միացած է 1924 թուին. այդ թուականէն սկսած ան ծառայած է անոր իբրեւ վճարուած պաշտօնեայ մը: 1938ին ան հրաժարած է կուսակցութենէն՝ այդ մասին իսկոյն հաղորդելով ամերիկեան իշխանութեանց, միաժամանակ ան տուած է կուսակցութեան մասին կարեւոր տեղեկութիւններ: Այնուհետեւ, 30,000 տոլար տարեթոշակով ան եղած է մէկը Թայմ մէկէզինի գլխաւոր խմբագիրներէն:

Իր վկայութեանց ժամանակ Չէմպըրս յայտարարեց որ, կոմունիստական կուսակցութեան մէջ ինք կատարած է «սուրհանդակ»ի դերը եւ հետամուտ եղած էր գաղտնիքներ կորզելու: Ան ըրաւ Հիսի դէմ ալ կարգ մը ամբաստանութիւններ: Անոր վկայութեանց մէջ սակայն ամէնէն կարեւոր տեղը գրաւեց յայտնութիւնը արտաքին գործոց դիւանատներէն առնուած կարգ մը կարեւոր փաստաթուղթերու պատճէններու, որոնք պահուած էին իր ագարակը, դդումի մը մէջ:

Լրտեսութեան ներկայ պատմութեան երկրորդ մեծ դէմքը Ելճըր Հիսն է, օրէնքի հմուտ 44 տարեկան ծանօթ ամերիկացի մը, որ շատ կանուխէն եղած է կարեւոր պաշտօններու մէջ, հետզհետէ եւ արագօրէն բարձրացած է եւ մուտք գործած մինչեւ Ամերիկայի արտաքին գործոց քարտուղարութեան մէջ. ան գացած է Եալթա՝ հանգուցեալ նախագահ Ռուզվելթի հետ, ներկայ եղած է Տըմպարթըն Օքսի խորհրդաժողովներուն եւ մասնակցած՝ Ազգերու Ընկերակցութեան Սահմանադրութեան պատրաստութեան գործին:

Ահա այսպիսի անձեր են, որոնք կ'ամբաստանուին ի հաշիւ Խորհրդային Միութեան լրտեսութիւն գործած ըլլալու ծանր մեղքերով: Անոնք վայելած են մեծ վստահութիւն. բայց անոնք, մասնաւորապէս Հիսը, կատարած են քանդիչ աշխատանք՝ ընդդէմ այս երկրին:

Հիսի եւ Չէմպըրսի վկայութիւններէն եւ մէջտեղ հանուած թղթերէն պարզուեցաւ, որ լրտեսութեան այս պատմութիւնը կապուած է առաւելապէս 1937–38 տարիներու քաղաքական–միջազգային դէպքերուն, չափով մըն ալ երկրորդ մեծ պատերազմին հետ:

Ասկէ աւելի քան 10—11 տարիներ առաջ ալեկոծած էր աշխարհը: Հիթլէր գրաւած հրապարակը՝ իր ամբողջ նայուածքը ուղղած էր Խ. Միութեան վրայ. ան կ'ուզէր յօշոտել զայն: Այդ օրերուն Անգլիոյ մէջ կար զօրաւոր տրամադրութիւն մը՝ փրկելու համար արեւմտեան Եւրոպան նոր վտանգէ մը եւ թոյլ տալու որ Հիթլէր իր ուժը սպառէր կարմիր Ռուսաստանի վրայ:

Միւս կողմէն, այդ օրերուն, անհանգիստ էր նաեւ Ճափոնը. ան եւս կը զբաղեցնէր Մոսկուան եւ զանազան ձեւերով կը չափէր անոր ուժը: Սթալին եւ ընկերները խորապէս մտահոգ էին. անոնք ինքզինքնին կը զգային Արեւմուտքի եւ Արեւելքի ճնշման ներքեւ: Թշնամիներ տեսնելով դուրսը, անոնք թշնամիներ կը տեսնէին նաեւ ներսը: Այդ օրերուն էր որ Մոսկուան ձեռնարկեց իր շարքերը մաքրելու արիւնոտ գործին: Թուխաչեւսկին եւ ընկերները, իբրեւ Գերմանիոյ ծախուած գործակալներ, այդ օրերուն զոհեցին իրենց կեանքերը՝ իրենց չգործած յանցանքներուն համար: Վերջապէս, այդ օրերուն էր որ տեղի ունեցաւ Միւնիխը, որուն ոեւէ կերպ Մոսկուա չհրաւիրուեցաւ բերելու իր մասնակցութիւնը:

Նոր դաւերու եւ հաւանական պատերազմի մը պատրաստութեան այս ծանր օրերուն է ահա, որ Մոսկուա ունեցած է իր մարդիկը այստեղ, որոնք նը մասնաւորապէս Ամերիկայի մէջ՝ հասկնալու համար թէ ի՞նչ էր Ամերիկայի դիրքը Եւրոպայի մէջ խմորուող նոր կացութեան հանդէպ: Ելճըր Հիսերու գործը կը սկսի այդ օրերէն: Փաստերը ցոյց կուտան որ այդ օրերուն շատ լաւ գործած է խորհրդային լրտեսական մեքենան այս երկրին մէջ: Թէ այդ մեքենայի ձեռք բերած փաստաթղթերէն որո՞նք անցած են Մոսկուայի ձեռքը եւ որոնք չեն անցած, դեռ եւս որոշապէս յայտնի չէ: Կասկածէ դուրս է այն մերկ իրողութիւնը որ, Մսկուա ունեցած է իր մարդիկը այստեղ, որոնք եթէ մէկ կողմէն իրեն գաղտնիքներ պիտի հաղորդէին եւ պիտի ճշտէին դերն ու դիրքը Մ. Նահանգներու կառավարութեան՝ այդ օրերուն պատրաստուող դաւերուն մէջ, միւս կողմէն ալ անոնք, իրենց գրաւած կարեւոր դիրքերով, մեծապէս օգտակար պիտի ըլլային Ամերիկայի կոմունիստական կուսակցութեան:

Մոսկուայի գործակալները զինուորական մարզին մէջ եւս օգտակար եղած են իրեն:

Նանսէնեան գաղթականներու վիզան

Հայ Գաղթականաց Կեդր. Գրասենեակէն ստացանք հետեւեալ զեկուցումը.—

Այն դժուարութիւնները որոնց կը հանդիպին հայ գաղթականները երկրէ երկիր ճամբորդելու համար, նոյնիսկ կարճ ժամանակի մը համար, Նանսէնեան անցագրով, եւ որոնք որոշ երկիրներու մէջ աւելի եւս դժուարացած էր տարիէ մը ի վեր, ուշադրութիւնը գրաւեց Գաղթ. գրասենեակիս: Արդարեւ, շատ մը երկիրներու հիւպատոսարանները արտօնութիւն չունին այս անցագիրներուն վրայ վիզա տալու առանց նախապէս հաւանութիւն ստանալու իրենց կառավարութիւններէն, իւրաքանչիւր պարագայի համար, ինչ որ, մինչեւ իսկ նպաստաւոր պարագաներու մէջ՝ պատճառ կ'ըլլայ շաբաթներով եւ ամիսներով ուշանալու:

Այս խոչընդոտները անարդարանալի են մանաւանդ անոր համար որ հայ գաղթականները երկար ատենէ ի վեր հաստատուած են իրենց բնակած երկիրներուն մէջ, եւ իրենց տեղափոխութիւնը գործի, ընտանիքի, առողջութեան կամ պտոյտի պատճառներով որեւէ անպատեհութիւն չի ներկայացներ այն երկիրներուն համար ուր կ'ուզեն այցելել: Հետեւաբար դիմեցինք խնդրոյ առարկայ երկիրներու կառավարութեանց, խնդրելով որ ճամբորդութեան միեւնոյն դիւրութիւնները տրուին Նանսէնեան անցագիր ունեցողներուն, ինչպէս միւս օտարականներուն:

Ուրախ ենք ծանուցանելու թէ այս դիմումները, բարեխօսութեամբ Տարագիրներու Միջազգային Կազմակերպութեան որուն պաշտպանութեան տակ կը գտնուինք, ցարդ յաջող ելքի մը յանգած են Ֆրանսայի եւ Պելժիոյ մէջ: Ֆրանսայի Արտաքին գործերու նախարարութիւնը, 1949 Յունուար 10 թուակիր շրջաբերականով մը, կ'արտօնէ իր հիւպատոսները Արեւմտեան Եւրոպայի հետեւեալ երկիրներու մէջ, — Մեծն Բրիտանիա, Իրլանտա, Պելժիա, Հոլանտա, Լիւքսէմպուրկ, Տանըմարք, Շուէտ, Նորվեկիա, Զուիցերիա եւ Իտալիա — որպէսզի անմիջապէս Ֆրանսա մտնելու վիզա տան Նանսէնեան անցագիր կրող անձերու, երեք ամսուան համար, առանց նախապէս Արտաքին գործերու Նախարարութեան դիմելու:

Պելժիական իշխանութիւնները հրահանգ տըւած են իրենց արտասահմանի հիւպատոսներուն ի պաշտօնէ վիզա տալ երկու ամիս Պելժիա մնալու համար այն Նանսէնեան գաղթականներուն որոնք իրենց գտնուած երկիրը կը բնակին հինգ տարիէ ի վեր:

★ Ահաւասիկ Ֆրանսայի Արտաքին նախարարութեան շրջաբերականը, ուղղուած վերոյիշեալ երկիրներու հիւպատոսներուն. —

Այսուհետեւ կրնաք անմիջապէս տալ այն հայրենազուրկներուն որոնք Նանսէնեան անցագիր ունին, ինչ որ ալ ըլլայ անոնց ազգային ծագումը, եւ առանց հարցնելու Արտաքին գործերու պաշտօնատան:

1 — Թրանզիթ վիզա, կանգ առնելու կամ անցնելու իրաւունքով (երթալիք տեղին վիզան եւ ուրիշ թրանզիթ վիզաներ):

2 — Բնակութեան վիզաներ, առաւելն երեք ամսուան համար:

3 — Վիզաներ երեք ամսուան համար եւ անսահման ճամբորդութիւններու համար, հետեւեալ պայմաններով. —

1. Ենթակաները պէտք է ձեր հիւպատոսական շրջանին մէջ բնակիչ ըլլան եւ արտօնուած՝ վերջնապէս հոն բնակելու:

2 Պէտք է ծանօթ ըլլան ձեր սպասարկութեանց իբրեւ բարեյոյս: Պէտք է պրպտէք, իւրաքանչիւր պարագայի համար, այն ցանկերը եւ նիշերը (ֆիշ) որոնք հաստատուած են Ազգային Ապահովութեան կողմէ:

3. Պէտք է ձեզի ներկայացնեն ինքնութեան եւ ճամբորդութեան վաւերագիր մը (certificat d'identité et de voyage) առ նուազն վեց ամիս տեւողութեամբ, սկսելով վիզայի թուականէն:

4. Պէտք է որ իրենց բնակավայրը վերադառնալու վիզան ունենան, եթէ այդպիսի վիզա մը պահանջուի:

Վերադարձի վիզայի տեւողութիւնը պէտք է առ նուազն երեք ամիս աւելի ըլլայ Ֆրանսական երթուդարձի վիզայի պայմանաժամէն:

5. Երբ բնակութեան վիզա տաք, պէտք է զանց ընէք աւելցնելու վիզայի վրան, «եւ վերադարձ»ի յիշատակութիւնը:

Վիզաներու համար տրուած ընդհանուր տրամադրութիւնները որոնք հակառակ են ներկայ շրջաբերականին, չեղեալ կը համարուին ձեր հիւպատոսարանին համար:

Ստորագր. PERIER

Հայաստանասէրը

ԽՄԲ. — Հատուած մը՝ Քալիֆորնիոյ «Մշակ»էն (անկախ). —

Հէ՜յ, ճամբա՜յ բացէք: Եթէ նստած էք, անմիջապէս ոտքի ելէք: Չէ՞ք տեսներ կոր... դիմացէն կուգայ յայտնի Հայաստանասէրը: Անիկա շատ ՄԵ՜ՆԾ մարդ է, դիւանագէ՜տ, խորամա՜նկ, հարո՜ւստ, ճարպի՜կ: Իր գաղութին խելօք-Դաւիթն է: Կը ջանայ աշխարհին խելք տալ... բայց ի՛նք խելք չունի:

Անունը կը հարցնէ՞ք: Կա՛մ Նազար Աղա է, կամ Հրաչեայ Էֆէնտի... եւ կամ շա՜տ շա՜տ Պարոն Վահան: Մականո՞ւնը: Դամիանո՛սեան, կամ ատոր նման ուրիշ անուն մը: Արհե՞ստը. խալիճի, փաստաբան, խմբագիր, նպարավաճառ կամ սանկ հարիւր էյքրի մը տէր այդեպան:

Այնպիսի պերճաշո՛ւք քայլով քեզ կը մօտենայ, որ պահ մը կը կարծես թէ դիմացի լեռները ի՛նքն է ստեղծեր:

Հայաստանասէրը Ռամկավար է, Վարդանանց ապե՛տ, Բարեգործակա՛ն կամ վարդապե՛տ կամ եպիսկոպո՛ս, փրոֆէսո՛ր կամ պատուելի՛: Հայաստանը սիրելու իրաւունքը միայն իրեն կը պատկանի եւ մեր արեւավառ հայրենիքը ան շա՜տ կը սիրէ... տասը հազար մղոն հեռուէն:

Եթէ հայաստանասէրին հետ Ստալինի մասին խօսիլ փորձես, ան նախ ոտքի կ'ելնէ, շուրջը լաւ մը կը դիտէ, մինչեւ գետին կը խոնարհի եւ խաչ հանելէ յետոյ միայն խո՛ր ակնածանքով կ'արտասանէ անոր անունը: Իր «համեստ» կարծիքով աշխարհի միւս բոլոր դիւանագէտները «Արեւ Ստալինի» ոտքի փոշին իսկ չեն արժեր:

Հայաստանասէրը բուն հայ դրօշակին անպատկառօրէն կը հայհոյէ, բայց սիրով կ'երկրպագէ «օտար դրօշակ»ի մը, որ մեր ազգի ազատութիւնը կապտող բռնապետներու խորհրդանիշն է: Ո՛հ, հըլլա՜յ հըլլա՜յ թէ անօգուտ տեղը փորձէք համոզել զինքը որ Հայաստան երթայ, դէպի երկիր վերադարձող կարաւաններուն հետ: Ինքը ամերիկեան կամ եւրոպական երկիրներու մէջ ապրած իր ազատ ու հանգիստ կեանքը մի՞թէ կարո՞ղ է փոխել երկրի անորո՛շ կացութեան հետ: Բայց եթէ կան յիմարներ, որ իրենց ողջ գլուխը աւետարանին տակ յանձն կ'առնեն, ինքը ազգասիրաբար! պատրաստ է անոնց մէկին կամ երկուքին ճանապարհածախքը վճարել: Եւ այդ դրամը կուտայ ոչ թէ որովհետեւ սրտանց կը հաւատայ ներգաղթին, այլ այդ ընելով իրաւունք կը ստանայ ինքզինքը հայաստանասէր կոչելու եւ ուրիշները քննադատելու իբր հակա-հայաստանեան:

Հայաստանասէրը եթէ որեւէ բան ալ չէ, անշուշտ հակադաշնակցական է: Դաշնակցութեան հանդէպ իրենց ունեցած բուռն հակառակութիւնն ու ատելութիւնն է որ իրարու մօտ բերած է հսկայ բազմութիւն մը խառնիճաղանճ տիպերու եւ դէմքերու, որոնք եթէ իրարու հետ չեն համաձայնիր շատ մը ուրիշ հարցերու մէջ, գէթ հասկցողութեան հասարակաց գետին մը ունին: «Հակառակիլ Դաշնակցութեան, արգելք հանդիսանալ անոր թափած ջանքերուն ի նպաստ հայ ժողովուրդի ազատութեան և ամէն գնով տկարացնել հայ ազգի անկախութեան ոգին»:

Ահա այն հիմնական նպատակները որոնց շուրջ իրարու քով հաւաքուած են բոլոր կարմիր ու դեղին, կղերական եւ աշխարհական, պահպա-

նողական թէ համայնավար «հայաստանասէր»ները: Եւ հաւատացէ՛ք ինծի, ճշմարիտ կ'ըսեմ... անոնք ամէնքն ալ գիշար կ'արժեն... «Գլորեր է պուտկիկ՝ գտեր է խուփիկ»:

Հայաստանասէրը, ընդհանուր առմամբ, չափազանց պահպանողական է: Անիկա երկիրը եղած ատեն կա՛մ Թաղական էր կամ ազգայինճի տիրացու: Հոգիին խորքէն կ'ատէ համայնավարները, բայց երեսանց անոնց հետ դաշինք կնքած՝ սիրաբարուք կ'ընէ: Անիկա իր հակադաշնակցական մոլուցքին մէջ այնքան յառաջ գացած է, որ հարկ եղած ատեն սատանային հետ նոյնիսկ կը միանայ Դաշնակցութեան դէմ պայքարելու համար:

Նախորդ պատերազմի ընթացքին, երբ երկրին մէջ յեղափոխական տարրերը Թշնամիին դէմ կենաց եւ մահու պայքար կը մղէին, հայաստանասէրը արտասահմանի մէջ դրամ վաստկելու ետեւէ էր. իսկ այս պատերազմին երբ տեսաւ որ Հայաստանասէր մակդիրին տիրանալը այնքան դիւրին է, մէկ օրէն միւսը իր Հայ ըլլալը մոռցած ինկաւ, Թունդ ալ ազգասէր դարձաւ եւ մի քանի տոլար դրամ վճարելով՝ ինքզինքին իրաւունք տուաւ հայհոյելու հայ յեղափոխութեան անցեալին ու ներկային: «Ճարպիկ գողը տան տէրն իսկ գող կը հանէ», կ'ըսէին մեր հայրերը:

ՍԱՐԳԻՍ ՌՇՏՈՒՆԻ

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ
ՍԷՆՖՈՆԻՔ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ԱՌԹԻՒ

Երիտասարդ երգահան եւ նուագապետ Օհան Տուրեան (Խաչատուրեան), որ երկու տարի առաջ երեւցաւ Փարիզի մէջ վարելով Concerts Colonneի նուագախումբը Շայեոյի սրահին մէջ, Վիեննայի մէջ ալ ունեցած է նոյն յաջողութիւնը:

Այդ առթիւ Վիեննայի մամուլը, յայտագրին մաս կազմող իր անձնական մէկ հեղինակութեան՝ «Պատերազմ եւ խաղաղութիւն երաժշտութեան մէջ» անուն փոէմ սէնֆոնիքի մասին հետեւեալ կերպով կ'արտայայտուէր.—

«Ամէն ստեղծագործող իրական արուեստագէտ պայքարի մէջ է իր անձին հետ, պայքար մը որ յաճախ ծնունդ կ'առնէ նոր յեղաշրջական դեր մը կատարելու տենչէ մը: Եւ այդ պայքարը պէտք է նաեւ յանգի խաղաղութեան մը»: «Օհան Տուրեան այդ գաղափարը ճարտարօրէն կը զետեղէ տեսակ մը երաժշտական որմնանկարի մէջ, լայնօրէն օգտագործելով իւրաքանչիւր նուագարանի ինքնայատուկ լեզուին հարստութիւնները»:

«Հայ ժողովրդական երաժշտութիւնը իր այդ կարեւոր երկին, ինչպէս նաեւ առհասարակ իր բոլոր ստեղծագործութիւններուն մէջ կը ներկայանայ իբրեւ խիստ կարեւոր եւ կենսատու ազդակ մը»:

Օհան Տուրեան իր յառաջիկայ սէնֆոնիք նուագահանդէսը կուտայ Յունուար 21ին իրիկունը Սալ Կավոյի մէջ վարելով Lamoureuxի մեծ նուագախումբը եւ իբրեւ առաջին ունկնդրութիւն Փարիզի մէջ ներկայացնելով իր երկու նոր գործերը՝ փոքրիկ սէնֆոնիքը եւ տաղ մը «Հայրենիքին», ընկերակցութեամբ նուագախումբի, երգչախումբի եւ մեծ երգեհոնի: Լ.

Ի ՊԱՏԻՒ ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՄԻԼԱՆՈ (Յառաջ).— Յունուար 14ի գիշերը, Միլանոյի Մշակոյթի Տան աւագ սրահին մէջ, գաղութը տօնեց Գարեգին կաթողիկոսի գրական եւ ազգային գործիչի վաթսունամեայ յոբելեանը, նախագահութեամբ Արտաւազդ արք.ի: Յետ օրուան պատշաճ խօսքին, զոր արտասանեց Պ. Տ. Ալեքսանեան, Արամայիս Սրապեան կարդաց յոբելեարին «Դէպի լոյս եւ կեանք» հատորէն «Մշակներ են պէտք մեզ» քարոզը: Ապա խօսք առաւ Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան, համառօտակի պարզելով յոբելեար կաթողիկոսի կեանքն ու գործը: Յուզուած շեշտով դրուատեց անոր վաստակը,— ներշնչուած առաքեալ մը որ կը քալէ մեր արուեստի եւ գրականութեան անդաստանին մէջ, խաւարէն ի լոյս բերելով Թաքուն գանձերը մեր քաղաքակրթութեան սրբազան նշխարներուն:

Օրուան երկրորդ բանախօսն էր Արամայիս Սրապեան, որ ամփոփ ճառով մը վերլուծեց կաթողիկոսին գործին գրական եւ գեղարուեստական առանձնայատկութիւններն ու արժէքը: Մանրամասնօրէն ծանրացաւ հնագէտին, մանրանկարչագէտին, ձեռագրագէտին, պատմաբանին, բանասէրին եւ մատենագրին վրայ: Եւ վերջացուց այսպէս.— «Գարեգին արք. Յովսէփեան մեր ամէնէն պատկառելի եւ վաւերական մտաւորականներէն մին է, ապրող պատմութիւն մը, որ հակած մեր անցեալին վրայ՝ ի լոյս աշխարհ կը բերէ գիտականն ու իրականը, չզգախուած բանաստեղծութեամբ եւ հրաշքով, ի լոյս աշխարհ կը բերէ մեր ազգային հպարտութեան նրբագեղ կոթողները յաւիտենականութեան առջեւ»:

Հանդէսը վերջացաւ Կաթող. պատուիրակին մաղթանքով:

Կազմակերպիչ յանձնախումբը (բժիշկներ Ե. Արզումանեան, Ա. Սրապեան եւ Տ. Ալեքսանեան) ջերմապէս շնորհաւորելի է իր աշխատանքին համար: Ա. Ս.

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ԱԶԳ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԱԼԱՆՍ, 10 Յունուար. — Սիրելի հայրենակիցներ, Վալանսի նորընտիր Հայ Ազգային Միութեան եւ Հոգաբարձութեան վարչութիւնս սիրով կուգայ իմացնելու թէ 1 Յունուար 1949 Թուականէն սկսեալ, ընտրուած եւ վաւերացուած է տեղւոյս կառավարութեան կողմէ, եւ արդէն սկսած է իր աղգօգուտ գործունէութիւնը: Ուստի, Վալանսի եւ շրջանի հայ հասարակութեան ուշադրութեան կը յանձնենք, որ այսուհետեւ եթէ որեւէ խնդիր ունենան, պէտք է դիմեն ուղղակի վարչութեանս քարտուղար Պ. Յակոբ Կարապետեանի, 18 Rue Bouffier, Valence (Drôme): Նորընտիր Ազգ. Միութեան վարչութիւնը կը բաղկանայ հետեւեալ անդամներէն.— Նախագահ՝ Պ. Յակոբ Տէր Սարգիսեան, փոխ-Նախագահ՝ Պ. Սարգիս Ճէրանեան, քարտուղար՝ Պ. Յակոբ Կարապետեան, փոխ-քարտուղար՝ Պ. Մեսրոպ Տէր Կարապետեան, գանձապահ՝ Պ. Նազարէթ Պալթաեան, փոխ-գանձապահ՝ Գէորգ Պօյաճեան, խորհրդատուներ՝ Պ.Պ. Տիգրան Ադամեան, Նշան Թէպոյեան, Կարապետ Պաղտասարեան, Մաթէոս Պէլքեան, Շահէն Հացագործեան: Այս առթիւ ընտրուած է նաեւ երեք հոգինոց յանձնախումբ մը, զբաղելու համար Աղքատախնամի եւ Հայ Գաղթականաց Օֆիսներու վերաբերեալ խնդիրներով: Անդամներն են Պ.Պ. Կարապետ Պաղտասարեան, Նշան Թէպոյեան, Յակոբ Կարապետեան:

Ի դիմաց վարչութեան Նախագահ՝ Յ. Տէր Սարգիսեան, քարտուղար՝ Յ. Կարապետեան:

ՏՕՆԱԾԱՌԸ ԼԱ ՍԻՕԹԱՅԻ ՄԷՋ

ԼԱ ՍԻՕԹԱ (Յապաղած).— Յունուար 2ի կիրակի օրը Միւթիւալիթէի սրահը զարդարուած էր: Ծառին շուրջ կը փայլէին եռագոյները, բեմին վրայ Նոր Սերունդին զինանշանը: Ժողովուրդը փոքրիկներով լեցուած էր սրահը: Նոր Սերունդի քարտուղարուհին, օր. Ե. Ադամեան հանդէսը բանալով, բեմ հրաւիրեց Միութեան անդամները որոնք երգեցին «Մեր Հայրենիք»ը: Յետոյ կարգով արտասանեցին օր. Թ. Երանոսեան, օր. Փափազեան եւ օր. Ս. Տօնոյեան: Երգեցին ընկերներ Զաքարեան եւ Տօնոյեան: Սէն Ժերոմէն ընկեր Կ. Յարութիւնեան ոգեւորութիւնը կրկնապատկեց իր աշուղական երգերով: Երգեց նաեւ Պուլվար Օտտոյէն ընկ. Ա. Համբարձումեան: Նոյն Թաղին Նոր նուագախումբը սրահը Թնդացուց հայկական երգերով եւ ընկերացաւ Նոր Սերունդի հայկական պարերուն: Յետոյ վայելեցինք Թատերական փոքր պատկեր մը, «Կեցցէ Հայ Լեգէոն»: Դերակատարները բոլորը Նոր Սերունդէն, յաջող էին: Կաղանդ Պապան ուրախացուց փոքրիկները եւ մեծերը, բաշխելով կարկանդակներ եւ անուշեղէններ:

Ընկ. Յ. Աճէմեան Հ. Յ. Դ. «Խաժակ» խումբին կողմէ կոչ մը ուղղեց օգնելու Նոր Սերունդի այս ձեռնարկին. եւքիչ ժամանակէն հաւաքուեցաւ 6150 ֆրանք: Ուրախութիւնը շարունակուեցաւ ուշ ատեն, հայկական երգերով եւ պարերով: Յ. Ա.

ԾԱՂԻԿ ՄԸ ԵԻՍ ԹԱՌԱՄԵՑԱՒ

ՎԻԷՆ, 13 Յունուար (Յառաջ).— Ձեռքս կը դողայ, երբ գրիչը ձեռք կ'առնեմ, քանի մը տող գրելու համար Գրիգոր Մուրատեանի կսկծալի մահուան առթիւ: Հազիւ 24 գարուններ բոլորած էր Հ.Մ.Ը.Մ.ի Վիէնի մասնաճիւղի սկաուտներու փոխ-խմբապետը: Խանդավառութեամբ կը հաւաքէր սկաուտները և դաստիարակութիւն կ'ընէր, սկաուտական խաղեր կը սորվեցնէր: Բնաւ չթերացաւ իր պարտականութեանց մէջ:

Ողբացեալը Վանեցի Տիգրան Մուրատեանի զաւակն էր, վարպետ առաղձագործ եւ կ'աշխատէր ֆրանսական ընկերութեան մը մէջ: Աշխատանքի պահուն տախտակ մը կ'իյնայ իր Թեւին վրայ եւ արձակուրդ կը ստանայ քանի մը օրուան համար: Ահա այդ քանի մը օրը կը տեւէ ճիշտ ութ ամիս: Բժշկական բոլոր խնամքները զուր կ'անցնին: Կատարելապէս առողջ, բնաւ կարեւորու-

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ԱՆԱՐԶԱԲԱՅԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

Բայց ամէն Հայու տունէ ուրախութեան երգերու եւ նուագարանաց ձայներ կը լսուէին, զինուորները եկեղեցիներուն բակերն ու դաւիթները եւ հրապարակները կը լեցնէին. լեռնցի Հայ ու դաշտեցին իրարու հետ կը պատուէին, Աստուծոյ այցելութեան հանդիպը կը պատմէին, երբ անդին Յոյներուն Թաղերն ու տուները լռին տխրութիւն կը Թագաւորէր, եւ հազիւ թէ դիպուածական անցորդ մը միայնութիւնը կ'ընդհատէր:

Բայց մենք դառնանք Անարզաբա՝ ուր տեսարանը բոլորովին տարբեր էր, հոն Միջնաբերդին մէջ Սմբատ իշխանը կատղած կը պտըտէր, մռմռալով եւ հայհոյելով, բայց ամէն բան վերջ մը ունի, ուստի այս կատաղութիւնն ալ երկար չտեւեց, վասնզի երբ յիսուն տարիքին կը հասնի մարդ եւ կ'անցնի կամաց ակամայ խոհեմութիւն մը կը սկսի՝ կատաղեալ կամ անկատար. ուստի Թէպէտ բնաւորութեամբ դեռ, կամակոր եւ ժանտ, բայց վերջապէս սկսաւ մտածել լածնե-րուն վրայ:

Եւ դժբախտաբար դիւրագրգիռ ըլլալուն չէր կրցեր հանդարտիկ մտիկ ընել պատգամաւորին բառերը, ուստի Թէպէտ գիտէր Ամուտայի եւ Մամոստիոյ առումը, բայց «Տարսոնի կուսակալին զօրաց ջարդ ու բուրդ եւ ցան ու ցիր» բառերը դեռ իր ականջին կը հնչէին, արդեօք իրա՞ւ էր, թէ զինքը վախցնելու համար չինծու խօսք մը. տե՛ս դժբախտութիւնն ալ, որ ուրիշներու հարցնել տեղեկանալու համար ալ կ'ամչնար, ուստի, վեր վար պտտելով կ'անցընէր ժամանակը:

Ահա՛ ուրիշ դժբախտութիւն մըն ալ որ երբ այն յուզուած վիճակին մէջ կը գտնուէք, հազիւ քանի մը հոգի միայն կային որ կարենային համարձակիլ քովը մօտենալ եւ հետը խօսակցիլ, եւ անոնց երկուքն ալ նոյն միջոցին ձիերով ժուռ գալու ելած էին միատեղ. այսինքն Եպիսկոպոսը եւ իր կինը՝ որու՝ ամէնքը Սրբազան անունը կուտային:

Ուստի մեր Սմբատ իշխանը իր բարկութեան եւ հանդարտութեան սահմանակէտը հասած՝ ուժով ուժով իր պիսակ մօրուքը կը խածնէր. բարեբախտաբար այս իր տանջանքէն ազատելու համար վրայ հասան Տիկինը եւ երիտասարդ Եպիսկոպոսը:

Դիտելու արժանի էր այս երկու անձանց մուտքը եւ այս մուտքը՝ խոստովանութիւն մըն էր դիտող աչքի մը, մանաւանդ թէ ամէն աչքերու՝ որ նայիլ գիտեն, եւ միայն էրիկներու աչքերը տեսնել չեն գիտեր: Կինը որ արդէն քառասուն եւ քիչ մըն ալ աւելի տարիք ունէր, համարձակ եւ զուարթ կերպ՝ ձայնը ուժով քիչ մը կերկեր՝ նայուածքը հաստատուն՝ քալուածքը վսեմ գրեթէ խրոխտ՝ երեսը սնդուրած՝ արտեւանունքները ներկուած՝ ձեռքը խարազան՝ մատերը մատնի երբ իր էրկան եւ տիրոջ մէկ նայուածքով ճակատը տեսաւ, իբր քաջ նաւապետ ճանչցաւ թէ փոթորիկ մը անցեր է հոնկից, բայց խնդիրը պէտք էր իմանալ, ուստի զօրաւոր ձայնով մը՝ պարզապէս աւելի կը զօրացնէր՝ ըսաւ.

— Այս ինչ է, տխուր ենք, տէր իմ, ի՞նչ. մտածելու նի՞ւթ մը. կիրք ելլելու առի՞թ մը ունեցանք դարձեալ:

— Ոչինչ, պատասխանեց իշխանը իր յօնքերը խոժոռ իջեցնելով:

Այս «ոչինչ»ը, յօնքերու խոժոռ խոնարհումը, մեր երկու ամոլներուն ահ ու դող պատճառեցին, եւ փայլակի պէս ակնարկ մը իրարու նետելէն վերջ, ակնարկ մը՝ ուր խղճի խայթը՝ ոճիրը յայտնութեան երկիւղը՝ հետեւանքը՝ ամէնքը կը պարունակէր, Տիկինը դարձեալ խօսքը առաւ անհամբեր ձեւով մը.

— Թէ որ մարդ իր կնոջ եւ բարեկամներուն ալ իր սրտնեղութեան պատճառները ծածկէ, սուտ են ուրեմն ընտանութիւն, բարեկամութիւն եւ վստահութիւն:

— Քիչ մը առաջ հոս ըլլայիք, կրնայիք տեսնել ապստամբին որդիին ինծի ըրած պատգամաւորութիւնը եւ դուք ալ անձամբ կրնայիք դատել թէ իրաւունք ունի՞մ բարկանալու:

ՏԻՐԵՆՑ

թիւն չէր տար: Վերջերս ուժասպառ վիճակ մը ունէր: Մարմինը թունաւորուած էր:

Անգութ մահը չխնայեց մեր սիրելի Գրիգորին: Ողբացեալ երիտասարդը որոշ զարգացում ալ ունէր եւ վերջերս Ֆրանսերէն յօդուած մը հրատարակեց Նոր Սերունդի «Հայաստան» թերթին մէջ հետեւեալ վերնագիրով, — L'Immortelle Arménie. Մահը տեղի ունեցաւ Եչ. օր, իսկ թաղումը կատարուեցաւ շաբաթ կէսօրէ վերջ (8 Յունուար): Սկաուտները հագած էին իրենց տարազները շարուած, արենոյշները Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշը տեր շարուած, արենոյշները Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշը բռնած կը հետեւէին դագաղին: Գերեզմանին վրայ դամբանական մը կարդաց Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտներուն խմբապետ Հ. Զաքարեան:

Սիրելի Գրիգոր, դուն մեռած չես, այլ կ'ապրիս Հ.Մ.Ը.Մ.ի եղբայրներուդ հետ: Միութեան բոլոր անդամները եւ անդամուհիները խոնարհելով քու գերեզմանին առջեւ կը մաղթեն հանգիստ ոսկորներուդ:

Յ. ՄԱԹՈՍԵԱՆ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Արտաքին նախարարութեան տեղեկատու դիւանը կը ծանուցանէ թէ որ եւ է զէնք պիտի չատանան այն պետութիւնները որոնք չէզոք կը մնան պաղ պատերազմին մէջ: Այս որոշումը հաղորդուած է յիշեալ երկիրներուն: Այս առթիւ կը ճշտուի թէ Մ. Նահանգները բաւարար քանակութեամբ ռազմական պիտոյքներ չունին, գոհացնելու համար այն պետութիւնները որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ հաւաքական պաշտպանութեան գործին:

ԳԻՆԵՐՈՒ ԶԵՂՉԸ փութացնելու համար կառավարութիւնը նոր հրամանագիր մը հրատարակեց: Մորթերը եւ կաշիները նորէն պարտադրեալ սակագիներով պիտի ծախուին: Կօշիկներու նորոգութիւնը, որ 910 ֆրանքի բարձրացած էր այրերու համար (38 թիւէն վեր), պիտի ըլլայ 780 ֆրանք, կիներու համար՝ 600, փոխան 615ի են: Դեկտ. 31ի գիներով պիտի ծախուին զանազան առարկաներ, — գրիչ, մատիտ, մանկական կառքեր, խաղալիք եւն: — Միւս կողմէ, դիմում կատարուած է կառավարութեան որպէսզի չեղեալ նկատէ թղթատարական սակերու յաւելումը, 15էն 10 ֆրանքի իջեցնելով նամակներու գինը, «ինչ որ մեծ ազդեցութիւն պիտի գործէ հոգեբանօրէն»:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ազգայնական կառավարութիւնը մեծ պետութեանց միջնորդութիւնը խնդրած էր, պատերազմը դադրեցնելու եւ կարմիրներուն պահանջները մեղմացնելու համար: Խ. Միութիւնը մերժեց այս առաջարկը, դիտել տալով թէ «իր անյեղլի քաղաքականութիւնն է չխառնուիլ ուրիշ երկիրներու ներքին գործերուն»: Միւս երեք Մեծերն ալ, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները մերժեցին դիմումը:— Կարմիրները խզեցին Նանքինի երկաթուղին: Ազգայնական բանակները Նանքինէն կը քաշուին:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը, Պ. Թրումըն, հանդիսաւորապէս կը ստանձնէ իր պաշտօնը այսօր, հինգշաբթի, երկրորդ քառամեակին համար: Նոյնպէս արտաքին նախարարը, Պ. Էչիսըն, որուն պաշտօնը վաւերացուեցաւ Ծերակոյտին կողմէ, 6ի դէմ 83 ձայնով եւ ջերմ գնահատութեամբ:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ նոր վարչապետը, Շէմսէտտին Կիւնալթայ, յայտարարեց թէ իր կառավարութեան արտաքին քաղաքականութիւնը պիտի ըլլայ «աւելի զօրաւոր յարաբերութիւններ արեւմտեան պետութեանց հետ»:

ՊԵՐԼԻՆԻ արեւմտեան շրջանին հրամանատարութիւնը (Անգլիա, Ֆրանսա եւ Ամերիկա) որոշեց փոխադարձաբար պաշտպանել հասարակապետական շրջանը, Ֆրանսայի դէմ: Այսուհետեւ մասնաւոր արտօնութիւն պիտի առնուի, որեւէ ապրանք դրկելու համար այդ շրջանը:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գչ.). — Սթերլին՝ 1062 (ազատ շուկայ 1440), տոլար՝ 318.60 (ա. շ. 507), զուիցերական՝ 79.90 (ա. շ. 126): Նափոլէոն 5975, անգլ. ոսկի 7400, Մ. Նահանգներու ոսկի տոլար (20) 28.900, ձոյլ ոսկի (քիլօն) 805.000 ֆրանք:

ՀԱՑՈՒՇԻ ՄԸ, Օր. Եօլանտ Քրիկորեան (Գրիգորեան?), 30 տարեկան, որ կօշիկի վաճառատուն մը կը վարէ Ալէզիա փողոցին մէջ, առջի օր խանութը փակած ատեն գլխուն ծանր հարուած մը ստացաւ չարագործի մը կողմէ եւ գետին փռուեցաւ: Ուրիշ մըն ալ մնտուկը պարպեց եւ երկուքը մէկ փախան: Վիրաւորը հիւանդանոց փոխադրուեցաւ ծանր վիճակի մէջ:

ԿՈՒՓԱՄԱՐՏԻԿ Հայրապետեան փառաւոր յաղթանակ մը պիտի շահէր առջի օր բայց դատաւորը 5րդ շրջանին չէզոքացուց հակառակորդը, Փաչինի:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ մայրաքաղաքը պիտի ըլլայ Սթրազպուրկ, համաձայն ուսումնասիրական յանձնախումբին որոշման:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ Կ. Խաչի մասնաճիւղը կը տօնէ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 23ԻՆ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պ. Յ. Կօշկակարեանի մեծ կառատան մէջ, (11 Ave. Gambetta):

Կը ներկայացուի ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ (մէկ արար) թատերգութիւն: Ճոխ յայտագիր, պիւֆէ: Աւանդական տօնածառ եւ կաղանդի նուէրներու բաշխում: Մուտքը ձրի է:

×

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին:

ԾԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Cinéma PALACE

կը նախագահէ՝ Ընկ. Գ. ՍԻՆԱՊԵԱՆ

կը խօսի՝ Տիկին ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

պիտի երգեն՝

Պ. Զարեհ Գասեան եւ Տիկ. Ս. Փերզիկեան

Մուտքը հրաւիրատոմսերով

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ – ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի: Ղեկավարութեամբ երաժշտագէտ Պ. Յ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ: Երիտասարդ ջութակահար Պ. ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (Լիոն Միւզիքալի բարձրագոյն կարգի առաջին մրցանակաւոր) կուտայ իր առաջին նուագահանդէսը Պոմոնի մէջ, 22 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, շաբաթ երեկոյ եկեղեցւոյ դպրոց սրահին մէջ, սիրայօժար մասնակցութեամբ ծանօթ երգչուհի Օր. ԾՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ (Լիոնի օփերայէն), հրաւիրուած մասնաւորաբար ենթակոմիտէի կողմէ: Դաշնակ Mlle Annette Julien: Յայտագրին մաս կը կազմեն դասական լաւագոյն կտորներ, ինչպէս նաեւ հայկական երաժշտութեան գլուխ գործոցներէն էջեր (նուագ եւ երգ): ՄՈՒՏՔԸ ՀՐԱՒԻՐԱՏՈՄՍԵՐՈՎ: 7 տարեկանէն վար երեխաներ չբերել:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէօ Բաշանի մասնաճիւղի տարեկան շքեղ պարահանդէսը, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, 23 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4—12, 72 Bld. Maréchal Joffre, Bourg la Reine: Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Տեսարաններ «Անոյշ» օփերայէն, հայկական եւ կովկասեան զոյգ եւ սօլօ պարեր, երգ, եւրոպական եւ կովկասեան նուագ: Կը մասնակցի թատխստ Սէյրան:

Métro Bourg la Reine, autobus Porte d'Orléans 188 իջնել Place Condorcet:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Դեկտ. 21—31

Մարսէյլ՝ Սէֆ. 1000, Ստեփ. 800, Ա. Երգ. 1500, Արժանթէօյ՝ Քէչ. 3700, Ամերիկա՝ Քէչ. 2500, Փարիզ 9 Խաչ. 1600, Ժիրոնտ Խաչ. 300, Լարժանթիէռ Պէյ. 1650, Մարսէյլ Եղի. 1200, Վանվ Յ. Ա. 800, Ռուան Թոր. 1500, Սահ. 1500, Մարսէյլ Օհան. 800, Լիլա Սապ. 1000, Վիլեորպան Հաւ. 1600, Կանյի Ժեր. 400, Մարսէյլ Ժ.Ո. 900, Համ. 3750, Արբ. Հայ. 1000, Սար. 800, Վեզինէ Սրապ. 2800, Լէ Վալոն Տօն. 1500, Փարիզ Սահ. 400, Մարսէյլ Փափ. 1600, Վալանս Գաս. 800, Լօպոն Նիկ. 1600, Ռոնի Եղի. 800, Սարսէլ Պետ. 1600, Փարիզ 19 Պօղ. 800, Փարիզ 2 Հագ. 1500, Նիս Վիթ. 1600, Ս.Մորիս Թիւ. 1000, Փ. տը Շերի Մ. Պ. 800, Փարիզ 10 Սար. 1200, Անթոնի Մին. 1500, Լիոն Մուր. 800, Կանյի Երա. 800, Պանեօլէ Սմս. 1500, Շթութկարթ Պահ. 500, Իսի Պհւ. 700, Պանիէօ Սար. 800, Փարիզ 19 Թերզ. 1450, Փարիզ 13 Մատ. 1450, Մարսէյլ Կտի. 150, Լիոն Նոր. 1500, Փարիզ 19 Արմ. 1500, Պրիւքսէլ Քալ. 2000, Ս. Ժերմէն Խաչ. 1000, Էքս ան Բրովանս Քոլո. 1600, Ամերիկա Կոփ. 2000, Փավիյեօն Տ. Մ. 2000, Նուազի Անդ. 800, Սուսիէօ Քալ. 1500:

Տէր եւ Տիկին ԿԱՐՊԻՍ ՆՇԱՆԵԱՆ այրի Տիկին ՍԱԹԵՆԻԿ ԵԱՆԸՔԵԱՆԻ մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի **500 ֆրանք** նուիրած են Ալֆորվիլի Աղքատախնամին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին Sociétés Savantesի մէջ: Կը խօսի Հայր ԽՍԱՊԱԼԵԱՆ: Նիւթը՝ Էջեր հայ մանրանկարչութենէն, մոգական լապտերով:

ՊԱՆԻՕ-ԲԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ գիշեր, ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ս. Ժեռոմի Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Նախորդ ժողովի շարունակութիւնը:

Սեմֆոնիկ մեծ նուագահանդէս

ՈՒՐԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

SALLE GAVEAU

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆ (Խաչատուրեան)

Կը ղեկավարէ «Լամուրէօյի» նուագախումբը

Կը մասնակցին ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ եւ երկսեռ երգչախումբ մը:

Յայտագիրը — Մենտելսընի Ռիւ Պլաս, Պէթհովէնի 5րդ սէնֆոնին, Արամ Խաչատուրեանի դաշնակի concertoն, Օհան Տուրեանի «Փոլոկ սէնֆոնիք»ը եւ Տաղ Հայաստանի:

Տոմսերը Մէզոն Տիւրան Place de la Madeleine, Սալ Կավօ, Թօփալեան տպարան եւ Պ. Մալաճեանի քով, 32 rue Clery:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱԶԴԸ ԼՈՅՍ

Կ'ուզէ՞ք գեղեցիկ կազմով զարդարել ՁԵՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Ամենադժուարին նրբաճաշակներն անգամ կրնան դիմել միայն մէկ հասցէի: Մէկ այցելութիւն իսկ կը բաւէ՝

PAYLAK GHIRAGOSSIAN

Relieur d'Art

45 rue des Petits - Carreaux Paris (2)

ԾԱԽՈՒ Է կարի Սինկէր մեքենայ մը **31 K** բոլորովին նոր: Դիմել Յառաջի:

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան խումբերու, 22 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 5 rue Brossolette, Salle Laiqueի մէջ, Kremlin Bicêtre:

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ՄԻՐՈՅԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:

Կ'երգէ Օր. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ եւ թառ ու դափ ընկեր ԲԵՆՈՅԷ: Կը մասնակցի թատխստ ՍԷՅՐԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ՝ Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի:

Մեներգ, արտասանութիւն եւ անեկդոտներ, կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Եփրատ նուագախումբով Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի ղեկավարութեամբ: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 75 ֆրանք

Հաղորդակցութիւն.— Métro Porte d'Italie, autobus 125, իջնել Mairie K Bicêtre:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Սէնթ էթիէնէն Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գափլանեան, Տէր եւ Տիկին Սեպուհ Գափլանեան, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Համալեան իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, հեռագրով, նամակով եւ ծաղկեպսակներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի մօր եւ զոքանչին՝ ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ԶԻԼՖԻ ԳԱՓԼԱՆԵԱՆԻ (ծնեալ Թաշճեան) մահուան առթիւ (Յունուար 10):

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 21 Janvier 1949 Ուրբաթ 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5750—Նոր շրջանի թիւ 1161

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃԵՂՔ ՄԸ ԵՒՍ

Մինչ բազմիցս մարդիկ արտաքուստ փորձեր կը կատարեն ճակատները նեղցնելու եւ խաղաղութիւնը, գոնէ ընկերային բարօրութիւնը ապահովելու համար, ահաւասիկ նոր ճեղք մը:

Նորէն Արեւմուտքն ու Արեւելքն են որ ճակատ կը յարդարեն, այս անգամ աշխատաւորական – արհեստակցական գետնի վրայ:

Քանի մը օրէ ի վեր, Արհեստակցական Միութեանց Համաշխարհային Դաշնակցութեան Գործադիր Դիւանը իր հերթական ժողովը կը գումարէր Փարիզի մէջ:

Առաջին օրէն իսկ, անխուսափելի կը համարուէր պառակտումը, իբրեւ հետեւանք ներքին խլրտումներու եւ ամբաստանութեանց:

Նորէն վարդապետական–գաղափարական տարբերութիւնն էր որ գլուխ կը ցցէր, ինչպէս քաղաքական ասպարէզին մէջ:

Անգլեւսաքսոնները երկար ատենէ ի վեր կը գանգատէին թէ Համաշխարհային Դաշնակցութիւնը (F.S.M.) քաղաքական մարզանքներ կը կատարէ, ուղղակի ներշնչուելով Խ. Միութենէն: «Պարզապէս քաղաքական գործիք մը»:

Ջուզելով մէկ անգամէն խորտակել կազմակերպութիւնը, անոնք միջին բանաձեւ մը խմբագրած էին,— առ նուազն մէկ տարի ընդհատել ամէն գործունէութիւն:

Ընդհատումը պիտի ըլլար տեսակ մը զինադադար քաղաքական մարզանքներու, այն յոյսով թէ մթնոլորտը պիտի պայծառանայ, նոր հեռանկար մը բանալով կազմակերպութեան առջեւ:

Եթէ բանաձեւը մերժուէր, մանաւորապէս անգլիական պատուիրակութիւնը պիտի առնէր քալէր համաձայն տրուած որոշման:

Այդպէս ալ եղաւ: Փոթորիկը պայթած էր առաջին օրէն իսկ:

Մնացեալը պարզ ձեւակերպութիւն էր, որ վերջացաւ չորեքշաբթի օր, 19 Յունուար:

Ընդդիմադիր հոսանքին ներկայացուցիչները (Անգլիա, Մ. Նահանգներ եւ Հոլանտա) առին քալեցին, չոր մնաք – բարով մը յայտնելով: Իսկ մնացեալ չորս անդամները (Ֆրանսա, Խ. Միութիւն, Իտալիա եւ Չինաստան) յայտարարեցին թէ կազմակերպութիւնը կը շարունակուի եւ թէ գործադիր մարմինը նկատի հրաւիրուած է Յունուար 28ին:

Այս յայտարարութիւնը բան մը չի փոխեր անողոք իրականութենէն: Մանաւանդ որ, ընդդիմադիրները արդէն իսկ ծրագիրներ կ'որոճան, նոր կազմակերպութիւն մը հիմնելու համար: Բոլորովին ազատ եւ իսկապէս արհեստակցական:

Ինչպէս դիտել կուտայ Փարիզի ընկերվարական պաշտօնաթերթը, Le Populaire, մնացեալը «F. S. M. չէ, այլ միջազգային կազմակերպութիւնը համայնավարական սէնտիքաներու, ճշմարիտ կցորդը Կոմինֆորմի, որուն ամէնէն հաւատարիմ ծառան պիտի ըլլայ այսուհետեւ Լուի Սայեան (ֆրանսական պատուիրակը):

Ի՞նչ ուժ կը ներկայացնեն երկու ճակատները, համրանքով եւ կազմակերպութեամբ:

Քանի մը թիւեր, քաղելով իրազեկ աղբիւրներէ.—

Արհեստակցական Միութեանց Համաշխարհային Դաշնակցութիւնը 1945ին ունէր 70 միլիոն անդամներ եւ կը ներկայանար իբրեւ միջազգային խօսնակը կամ բանբերը աշխատաւորութեան:

Իբրեւ հետեւանք ներկայ պառակտումին, խորհրդային ճակատին կապուած կը մնան 30.000-000 աշխատաւորներ (Աշխատանքի Դաշնակցութիւններ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ, Չինաստանի եւայլն):

Միւս ճակատին համրա՞նքը,— 35 միլիոն, կ'ըսեն իրազեկներ (14 միլիոն Մ. Նահանգներ, աւելի քան 9 միլիոն Անգլիա, Ֆրանսայի ոչ – համայնավար սէնտիքաները մօտ երկու միլիոն, Պելժիա, Տանըմարքա, Հոլանտա, Շուէտ եւ Նորվեկիա մօտ երեք միլիոն եւն.):

Ամէն պարագայի մէջ, կը գտնուինք նոր անակնկալներու առջեւ:

Այս նոր ճեղքն ալ անշուշտ խորապէս պիտի ազդէ աշխատաւոր բազմութեանց վրայ:

Անոնց բոնելիք դիրքէն կախում ունի ոչ միայն ընկերային–տնտեսական բարօրութիւնը, այլ եւ խաղաղութիւնը:

Շ.

Նորէն ցաւալի դէպքեր

ԳԱՀԻՐԷԻ ԵՒ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Եգիպտոսի վերջին թղթաբերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները (Յուսաբեր, Դեկտ. 27, 28, 29).—

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, 26 Դեկտեմբեր.— Նոյեմբեր 29էն ասդին այս նոյն վարձկանները «աշխատանք»ներ կը տանէին՝ «Դաշնակցական անկարգութիւններ զսպելու համար»...

Նոյն «կամաւոր»ները Նոյեմբեր 29էն ասդին «մինակ չէին ձգեր» իրենց առաջնորդը՝ Պսակ վրդ. Թումայեան...

Այս մթնոլորտին մէջ է ահա, որ երէկ տեղի ունեցաւ անխուսափելին, մեր «քաջ»երը ցոյց տուին իրենց ամէն կարգի «առաքինութիւն»ները:

Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիի տօնին առթիւ խուռներամ բազմութիւն մը խմբուած էր եկեղեցի:

Ժամերգութեան աւարտումէն ետք՝ մաս մը ժողովուրդէն ուղղուեցաւ դէպի առաջնորդական սրահ:

«Կամաւոր»ները նկատած էին, որ ժողովուրդին մէջ նաեւ Դաշնակցականներ կան..

Ակնթարթի մը մէջ փողկապները, բաճկոններն ու վերարկուները հանելով եւ դէպի պատրաստ օթոները ղրկելով՝ ամէն գոյնի վարձկան եւ անվարձ «կամաւոր»ները պատրաստուեցան «ՉԸՍՊՈՂԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ»ներու...

Առաջին իսկ յարձակումին՝ մէկէն մարտադաշտի վերածուեցաւ ամբողջ բակը եւ մեր «կամաւոր»ները, արիւնլուայ վիճակի մէջ, քաջաբար մազապուրծ եղան, ձգեցին բակը եւ ամբողջութեամբ թողին ու փախան.

Իրենց իսկ հրաւէրով Առաջնորդարան փութացած էր ոստիկանութիւնը. սակայն իրենց իսկ բախտէն ոստիկանները հասան այն ատեն, երբ բոլոր «կամաւոր»ները ձգած էին Առաջնորդարանը եւ հերոսաբար փախած...

Ժողովուրդը իր բուռն բողոքը յայտնեց՝ պահանջելով վերջ տալ այս անզգամներուն խայտառակութիւններուն:

«ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐԸ» ԿԸ ԳՐԱՒԵՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԸ

Երէկ, երկուշաբթի (27 Դեկտ.) նաեւ հոս, Գահիրէի մէջ, «Հայ եկեղեցիի ինքնաբերաբար պաշտպան հանդիսացող կամաւոր»ները, նուազագոյնը յիսուն հոգի, որոնց մէջ նաեւ կիներ եւ աղջիկներ, ժամը 6էն եկած եւ խռնուած էին Առաջնորդարանի բակը...

Ժամը 7ուկէսին նշանակուած էր Քաղաքական հերթական նիստը, որուն կը մասնակցէր նաեւ ժողովին ատենապետը, Պ. Զարմայր Քէչիչեան, որ, ընդառաջելով Թեմականի դիւանի դիմումին եւ իր գործակիցներու՝ Քաղաք. ժողովի անդամներու խնդրանքին ետ առած էր հրաժարականը:

Ժողովը հազիւ սկսած՝ խռովարար բազմութեան կողմէ երեք հոգինոցպատուիրակութիւն մը կը ներկայանայ ժողովին եւ կը յայտարարէ, թէ իրենք կը ներկայացնեն նեղդաղթող Հայերը, որոնցմէ բազմութիւն մը դուրսը իրենց կը սպասէ, եւ կը պահանջեն, որ յառաջիկայ ընտրութեանց ապահովուի իրենց ընտրական իրաւունքը..

Պատուիրակութեան պահանջը պարզ առաջարկ մը չէր, այլ բացայայտ ու գռեհիկ սպառնալիք...

Այս սպառնալիքը ազդու դարձնելու համար, ամբոխը՝ զինուած «զսպողական» ամէն կարգի զէնքերով՝ վարը՝ բակին մէջ՝ աղմկարար բացադանչութիւններով թունոտ մթնոլորտ մը կըստեղծէր...

Ժողովին պիտի մասնակցէր ժողովի անդամներէն նաեւ մեր ընկերը՝ Մեթր Օննիկ Մաճառեան:

Այս նոյն ամբոխը, որ Նոյեմբեր 29ի խայտառակութիւնը ստեղծեց այս քաղաքին մէջ, 1948 Նոյեմբեր 24ին, երբ մեր ընկերը դարձեալ ժողովի կ'երթար, հազիւ բակ մտած եւ իր քայլերը դէպի առաջնորդարան ուղղած կը սկսի մեր ընկերոջ ետեւէն անարգական բացադանչութիւններ, հայհոյանքներ եւ գռեհիկ խօսքեր արձակել... Պարագայ մը, զոր մեր ընկերը անմիջապէս կը յանձնէ Քաղ. ժողովի ուշադրութեան:

Նոյն խայտառակութեանց անգամ մըն ալ առիթ տուած չըլլալու համար, այս անգամ խումբ մը մեր ընկերներէն զինք օթոյով կ'առաջնորդեն մինչեւ Առաջնորդարան:

Սակայն մեր ընկերը հազիւ օթոյէն վար իջած եւ դրան մօտեցած՝ մէկէն՝ «դաշնակցական անկարգութիւնները զսպելու համար» Առաջնորդարանի բակը խմբուած ամբոխը կը յարձակի մեր ընկերներուն վրայ, եւ վայրկեանի մը մէջ եկեղեցիի ընդարձակ բակը ճշմարիտ մարտադաշտի կը վերածուի...

Բակին բոլոր թաղարները, աղիւսները, իրենց հետ մեծ քանակութեամբ բերած շիշերը, ձեռնափայտերը, աթոռները եւայլն մեր քաջերը լայնօրէն գործածութեան կը դնեն...

Քաղաքական ժողովի հեռախօսային հրաւէրին վրայ՝ անմիջապէս դէպքին վայրը կը փութայ ոստիկանութիւնը: Սակայն ոստիկանութիւնը տակաւին Առաջնորդարան չհասած՝ «անկարգութիւնները զսպող» մեր «կամաւոր»ները, որոնց նկատմամբ, ըստ երեւոյթին, «գթութեան քոյր»երու գործը կը կատարէին իրենց ուղեկցող օրիորդներն եւ կիները, մեծ մասով կծիկը դրած եւ փախած էին բակի փոքրիկ դուռէն: Արիւնլուայ վիճակի մէջ չորս հոգի կը ձերբակալուին եւ կ'առաջնորդուին ոստիկանատուն:

Ոստիկանական սպան կը ներկայանայ ժողովին եւ դէպքի մասին նոթեր կ'առնէ, յորդորելով վերջ տալ այս անկարգութեանց եւ յայտնելով, որ Քաղաքացիանը երկու օր ժողով պէտք չէգումարէ, իսկ ատկէ ետք, ամէն անգամ երբ ժողով ունենայ, պարտաւոր է յայտնել ոստիկանութեան, որպէսզի խռովարարներու դէմ կանխազգուշական միջոցներ ձեռք առնուին:

Իր հերթին Քաղաքական ժողովը յատուկ արձանագրութիւն կը կազմէ տեղի ունեցածի մասին:

Բուն հեղինակը այս բոլոր արիւնահեղութեանց՝ անխռով կը շարունակէ իր կեանքը...

Իր «իմաստուն» հրահանգներով՝ ան մեր գաղութը փրկած է արիւնալի արարքներէ...

Պաղեստինի պատերազմը կը վերջանա՞յ

Հեռագիրները բազմաթիւ տեղեկութիւններ կը հաղորդեն Պաղեստինի մասին կատարուած բանակցութեանց առթիւ:

Այսպէս, լաւատեղեակ աղբիւրէ կը ծանուցանեն թէ չորեքշաբթի օր համաձայնութիւն մը կնքուած է Լիբանանի եւ Իսրայէլի միջեւ, Նաքուրիայի մէջ (սահմանագլուխին վրայ):

Միւս կողմէ, կը հաստատուի թէ Հռոդոսի միջեւ կատարուած բանակցութիւններն ալ բարեյաջող ընթացքի մէջ են: Ինչպէս կը յիշուի, այս բանակցութիւնները կը կատարուին Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ, զինադադար կնքելու համար:

Եթէ արաբական միւս պետութիւններն ալ լեզու գտնեն Իսրայէլի հետ եւ զինադադար կնքուի, այն ատեն ճամբան հարթուած պիտի ըլլայ հաշտութեան բանակցութեանց համար, աջակցութեամբ Միացեալ Ազգերու հաշտարար յանձնախումբին:

Այս նպաստաւոր հեռանկարին առջեւ, ֆրանսական կառավարութիւնը որոշեց փաստօրէն (de facto) ճանչնալ Իսրայէլի պետութիւնը, պայմանաւ որ յաջողին երկու երկիրներուն միջեւ կատարուած բանակցութիւնները: Այս լուրը հաղորդուեցաւ նախարարական խորհուրդէ մը վերջ որուն առաջին անգամ կը մասնակցէր Պ. Ռոպէռ Շուման, Լոնտոնէն վերադարձէն ի վեր:

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Անգլիա եւս տրամադիր է ճանչնալու Իսրայէլի պետութիւնը, միեւնոյն ատեն ազատ արձակելով Կիպրոսի մէջ արգելափակուած հրեայ տարագիրները: Տարակոյս չկայ թէ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարները այս հարցի մասին ալ խօսած են, վերջին խորհրդակցութեանց առթիւ: Ֆրանսա չուզեր այնպիսի դիրք մը բռնել որ թշնամական նկատուի Արաբներուն կողմէ, քանի որ միլիոնաւոր Արաբներ կը գտնուին հիւս. Ափրիկէի մէջ:

Իսրայէլ ներկայացուցիչ մը չունի Փարիզի մէջ: Ուստի կը կարծուի թէ Ֆրանսայի հետ բանակցութիւնները պիտի կատարուին Երուսաղէմի ֆրանսական հիւպատոսին կամ Պաղեստինի հաշտարար յանձնախումբի ֆրանսական պատուիրակին միջոցաւ:

Ֆրանսա կ'ուզէ լուծել երեք հիմնական խնդիրներ,— 1. Իսրայէլ պարտաւոր է ճանչնալ Ֆրանսայի շահերը, որոնք գլխաւորաբար կը բաղկանան կրթական հաստատութիւններէ, վանքերէ, եւն.: 2.— Միջազգային վարչաձեւ մը հաստատել Երուսաղէմի համար: 3.— Քաղաքական եւ սահմանային խնդիրներ:

★ Անգլիոյ երեսփ. ժողովին Դչ. օրուան նիստին մէջ, վարչապետը պատասխանելով զանազան մեղադրանքներու, յայտարարեց թէ հետազօտիչ օդանաւեր ղրկելու որոշումը տրուած էր կառավարութեան կողմէ, որ կը ստանձնէ ամէն պատաս–

(Լուրերու շարունակութիւնը նախորդ Դ. էջ)

Թանք Ֆիշըրի թուրակը

Սիրով՝ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻՆ

Արհեստանոցը ուր կ՚աշխատէինք միասին, Թանք Ֆիշըր կը կոչէին զինք: Իր իսկական անունն էր Էմմա Ֆիշըր: Բարի, պարկեշտ, ողորմած, մարդասէր մամիկ մըն էր Թանք Ֆիշըրը, որ պատերազմի հարկադրանքով աշխատանքի լծած էին: Կը բանէր օրն ի բուն անտրտունջ, հակառակ իր յառաջացած տարիքին: Մենք, միասին աշխատողներս կը յարգէինք զինք, հաճոյքով մտիկ կ՚ընէինք իր խօսքերը:

Չեմ գիտեր ինչո՞ւ Թանք Ֆիշըր մեզ, գերիներուս հանդէպ անսահման գուրգուրանք ունէր: Շատ կը հետաքրքրուէր մեր ցաւերով եւ հոգերով: Չէր մոռնար ամէն առաւօտ գործի եկած պահուն «իր ունեցած»էն մեզի ալ փոքրիկ ծրարներով բաժին հանել: Երբ իրեն կ՚ըսէինք թէ՝ թշնամի զինուորներ ենք, պատերազմական գերի եւ հետեւաբար... շեշտակի կը նայէր, ուսերը կը թօթուէր: Ապա կ՚աւելցնէր ժպտելով.

— «Ես ալ զինուոր զաւակներ ունիմ: Մենք ալ գերիներ ունինք...»:

Շատ հաճելի էր աշխատիլ Թանք Ֆիշըրին հետ, կատակել, շաղակրատել: Իր կեանքէն, իր ունեցածներէն մեզի ամէնէն շատ պատմած ու ներկայացուցածը թութակի մը մասին էր: Գրեթէ ամէն օր, եւ օրը քանի մը անգամ անպայման, իր թութակին մասին կը խօսէր, անով կը պարծենար: Կ՚ըսէր թէ իր թութակը կը կոչուի Փեթըր, թէ չորս տարու է, թէ իր մանչուն՝ Քարլին 22րդ տարեդարձին առթիւ նուէր ստացած են բարեկամէ մը: Կ՚ըսէր թէ Փեթըր կ՚արտասանէ շատ մը գործածական բառեր: Կրնայ ըսել՝ «բարի լոյս», «բարի եկաք», «ինչպէ՞ս էք», «հրամեցէք», «ցտեսութիւն» եւ այլն: Թանք Ֆիշըր շատ կը փափաքէր որ օր մը իրեն այցելէինք եւ իր ըսածները հաստատէինք:

Օր մըն այդ պատեհութիւնը տրուեցաւ ինծի:

Հազիւ ոտքս սեմէն ներս դրած, գիս ներկայացուց իր թութակին.—Փեթը՛ր, Փեթը՛ր, ահաւասիկ Մ.ը, Մ.ը Մ.ը որուն հետ միասին կ՚աշխատինք: Ազնիւ է, շատ բարի է: Ճիշդ ու ճիշդ մեր Քարլին պէս բարի: Փեթըր, ձայնէ, «բարի եկար ըսէ, ի՞նչպէս էք» ըսէ:

Իրապէս գեղեցիկ էր թութակը: Գոյնզգոյն փետուրներով զարդարուած, կապոյտ աչքերով, կապոյտ եւ կոր քիթ մը, ճակատին վրայ կարմիր կատար մը: Թանք Ֆիշըրը մօտեցաւ վանդակին, բացաւ դուռը: Թութակը վիզը երկարեց, կողմնակի հայեացք մը ձգեց մեր վրայ ու դուրս թռաւ: Յետոյ քանի մը ճախրաքներ կատարեց ընդարձակ հիւրանոցին մէջ, եկաւ թառեցաւ Թանք Ֆիշըրի ուսին վրայ:

Թանքը սեղան մը շտկեց, յետոյ սկսանք շաղակրատել պատերազմի եւ անոր աւերներուն, զինուորներու եւ գերիներու, ճակատներու եւ կործանումներու շուրջ: Իմ պատմութիւնը գրեթէ ամբողջութեամբ ծանօթ էր իրեն: Ես ալ որոշ չափով գիտէի իր պատմութիւնը: Այրի մըն էր 14—18ի մեծ պատերազմին: Ունէր երեք մանչ եւ երկու աղջիկ զաւակներ: Բոլորն ալ շատոնց չափահաս, ամուսնացած, բացի մէկ մանչէն՝ իր սիրելի Քարլէն: Իր պատմածին նայելով Քարլը միակն էր որ չէր լքած հայրենի տունը, չէր հեռացած իր ծնողքէն եւ իր կեանքը որեւէ մէկին հետ չէր կապած, պարզապէս իր մօրը աւելի օգտակար ըլլալու համար:

Պատերազմը իրմէ խլած էր բոլորը, նոյն իսկ իր Քարլը... Ինք մնացեր էր մինակ, տանը չորս պատերուն մէջ սա թութակին հետ դէմ–դիմաց: Բայց այս թութակը, կամ իր անունով Փեթըրը, Թանք Ֆիշըրին համար թռչուն մը ըլլալէ աւելի բան մըն էր: Նախ իր Քարլին ամէնէն շատ սիրած էակն էր եղած, յետոյ «տանս թալիսմանն է», կ՚ըսէր, բոլոր բարի կամ չար պատահարներուս գուշակը: Այն օրը որ անխօս, մելամաղձոտ, տրտում է, անտարակոյս դէշ փորձանք մը պիտի պատահի: Իսկ երբ ուրախ–զուարթ է, կը խօսի, բարենշան է:

— «Մա՛յր, պատերազմ է, ամէն բան կրնայ պատահիլ: Ի հարկին լքէ՛, ձգէ՛ ամէն բան, բայց փեթըրին մի լքեր, լաւ նայէ, լաւ խնամէ: Երբ ճակատագիրը կամի եւ վերադառնամ, կ՚ուզեմ որ Փեթըրս տեսնեմ հոս՝ այս վանդակին մէջ», պատուիրած էր իր Քարլը:

Եւ պառաւը կը պատմէր. — Օ՜, Մ.էն, հոս ըլլայիր եւ աչքերովդ տեսնէիր Քարլիս մեկնած օրը այս թութակին վիճակը: Օրեր, շաբաթներ առաջ, երբ դեռ որոշ բան չկար եւ ոչ ոք պատերազմի, զինուորագրութեան մասին կուզեր լսել, հէք Փեթըրը կարծես գալիքին արդէն ծանօթ՝ ոչ կ՚ուտէր, ոչ կը խմէր, եւ ոչ վանդակէն դուրս կուգար: Քարլս որուն միակ հոգը այս թութակն էր, ելաւ, մասնագէտի տարաւ: «Ոչինչ ունի», ըսաւ մասնագէտը: Իսկ Քարլիս մեկնած օրը ուղղակի խենդացած էր, վանդակին մէջ ինքզինքը կուտէր: Անոր մեկնելէն վերջն ալ օրերով, շաբաթներով քէն պահեց ինծի հետ:

Անկէց վերջ, երբ առաւօտները տունէն դուրս կուգայի գործի երթալու համար, կը հարցնէի.— «Փեթըր, այսօր նամակ պիտի ունենա՞նք»: Եթէ «եա՛» ըսէր, հաստատ կ՚ունենայի, իսկ եթէ «նայն» ըսէր, աւելորդ էր սպասել:

Քարլիս մեկնելէն վերջ, իր հատ ու կտոր նամակները միայն կուգային ինծի: Կցկտուր, կարճ նախադասութիւններով բացիկներ որ ուրախացնելէ աւելի կը տրտմեցնէին զիս: Տրտում էր նաեւ Փեթըրը: Օր մը բացիկ մը առի ուր կ՚ըսէր թէ ինք շատ հեռու տեղ կը գտնուէր եւ թէ առ այժմ արձակուրդով տուն գալու յոյս չունի: Ճիշդ նոյն օրերուն, առաւօտ մը, երբ արթնցայ Փեթըր արտակարգօրէն ուրախ զուարթ գտայ: Ի՞նչ կար, ի՞նչ կրնար պատահիլ: Գործի գացի, կէսօրին տուն եկայ, ո՜վ զարմանք, Փեթըրը նոյն լաւ տրամադրութիւնը ունէր: Կը խօսէր, վանդակին մէջ կը ցատկոտէր, երբ դուռը բանայի հիւրանոցին մէջ կը ճախրէր: Տէր Աստուած, կը մրմնջէի մտահոգ: Խենդացա՞ւ, հիւա՞նդ է: Կէսօրէ վերջ սովորականին պէս գործի գացի: Կ՚աշխատէի գլուխս կախ, անխօս, միտքս միշտ Փեթըրին արտակարգ տրամադրութեանը վրայ: Յանկարծ լսեցի որ ամէն կողմ անունս կուտան, ինծի կը ձայնեն — Ֆի՛շըր, Ֆի՛շըր... գլուխս կը բարձրացնեմ, դէմս կը նայիմ. օ՜, Տէր Աստուած, Քարլս դիմացս կեցած զինուորական համազգեստով, փայլուն ուսադիրներով եւ կուրծքին վրայ լեցուն քաջութեան նշաններով: — Օ՜, լիպը Քարլ... — Օ՜, լիպը մուտի...

Յայտնի եղաւ որ, Քարլիս մէկ արտակարգ քաջութեանը համար տասը օրուան արձակուրդ էին տուած: Անկէ վերջ Փեթըրը միշտ ինծի հաղորդեց իր տանին թէ բարի եւ թէ չար պատահարները: Բոլո՛րը, բոլորը, ժամացոյցի ճշտութեամբ:

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

(1)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

Եւրոպական թերթերը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն խորհրդային մամուլի մասին.—

Փրաւտան (Ճշմարտութիւն) կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, Խ. Միութեան ամէնէն կարեւոր օրաթերթն է: Մոսկուայի նոր թաղին մէջ իրեն յարկանի շէնք մը կը գրաւէ: Ճիշդ դէմը կը գտնուի Թաս գործակալութիւնը: Դրան առջեւ որեւէ պահապան չկայ: Մուտքի սրահը մարմարապատ է եւ ունի վերելակներ որոնք թէեւ նոր են, սակայն շատ դանդաղ կը գործեն:

Միւս մեծ օրաթերթն է Իզվեստիա (Լուրեր), կառավարութեան օրկանը:

«Փրաւտա»յի պատասխանատուն Եաքովլեւ Թորովն է որ այնքան ծանօթ չէ արտասահմանի մէջ որքան Իլիա Էհրէնպուրկը:

Խմբագրապետն է Պոսպելով: Չար լեզուները կ՚ըսեն թէ խմբագրական գրելէ առաջ, կը հեռախօսէ Կրեմլին: Անդամ է Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէին, որ ունի 72 անդամ եւ կուսակցութեան ուղեղն է: Ան կը հսկէ Խ. Միութեան ներքին կեանքին եւ քաղաքականութեան վրայ: Իսկ Քաղաք. Բիւրօն (Պոլիտբիւրօ) սիրտն է: Պոսպելով եւ Վիքթորով գիտեն կուսակցութեան «գիծ»ը եւ պէտք չունին Մոլոթովէն խորհուրդ հարցնելու: Պատահած է որ Ստալին, ինքը մերժէ «Փրաւտա»ն, օրինակ, երբ 1949ին Պեքինի ճառը հրատարակեց անգլեւսովետ փոխադարձ օգնութեան մասին:

Գրաքննութիւն չկայ, միայն թէ 400 պատասխանատու խմբագիրներ կան, եւ պաշտօնեաներուն 25%ը կը պատկանին համայնավար կուսակցութեան: Բոլոր գլխաւոր խմբագիրները այս 25%ին մէջ են: Արտասահմանի լուրերը կ՚ենթարկուին գրաքննութեան: ՄԱԿի Նիւ Եորքի նիստերուն Կրոմիքոյի ճառը միայն հրատարակուեցաւ. միւս պատգամաւորներուն ճառերուն մասին ոչ մէկ խօսք: Եթէ մէկը հարցնէ պատճառը, «տեղ չկայ» կ՚ըսեն: Այսպէսով ընթերցողը լիովին կը տեղեկանայ իր կառավարութեան տեսակէտին:

Փրաւտան մօտ 15000 նամակ կը ստանայ ամսական: Մեծ մասը տպագրական եւ ոճի սխալներու մասին է: Ամէն մէկ թիւի հրատարակութենէն առաջ, օրինակները երկու ստուգման գրասենեակներէ կ՚անցնին:

Փրաւտան չորս էջի վրայ լոյս կը տեսնէ, շատ փոքրիկ գիրերով: Երբեմն մէկ ամբողջ էջ կը լեցուի կոլխոզի մը Ստալինին գրած նամակով մը որ զեկուցում կուտայ հաւաքական ագարակի մը արտադրութեան մասին:

«Փրաւտա»ն եւ «Իզվեստիա»ն Մոսկուայի միակ լրագիրները չեն: Որեւէ տարբերութիւն չկայ այս երկու գլխաւոր թերթերուն եւ միւսներուն միջեւ, ինչպէս «Տրուդ»ը (Աշխատանք) որ Արհեստակցական Միութեան օրկանն է, եւ «Մոսկովսքի Կոմսոմոլեց»ը, երիտասարդ համայնավարներու թերթը: Պարբերաթերթեր, շաբաթաթերթեր, ամսաթերթեր շատ կան, բայց անոնց դերն է բացատրել այն կարճ տեղեկութիւնները զորս օրաթերթերը կուտան: «Բոլշեւիկ»ը շատ ընդարձակ գիրք-պարբերաթերթ մըն է որ առաջնորդը կը հանդիսանայ Լէնինեան եւ Ստալինեան վարդապետութեան: Ծանր եւ խրթին ոճ մը ունի:

Միեւնոյն կրկնութիւնները գրեթէ բոլոր պարբերականներուն մէջ կան, բացի «Կրոկոդիլ» (Կոկորդիլոս)էն որ երգիծական պարբերաթերթ մըն է: Անոր նման ոչ Ֆրանսայի մէջ, ոչ ալ Ամերիկայի մէջ կայ: Ոճը քիչ մը կը մօտենայ նախանցեալ դարեան երգիծաթերթ «Սիմփլիսիսիմուս»ին: 150.000 օրինակ կը տպուի, սակայն կ՚ըսեն թէ մէկ միլիոն ընթերցող ունի: Իր խմբագրութիւնը խորհրդային թերթերուն լաւագոյններէն է, իսկ արձակը ամէնէն վսեմը: Իր գլխաւոր գործն է «ինքնաքննադատութիւնը», ինչպէս կը կոչեն Ռուսերը: Հանրութիւնը ազատ չէ քաղաքականութիւնը քննադատելու, բայց կրնայ քննադատել կառավարութիւնը: Արդէն քաղաքականութիւնը չէ որ կը քննադատուի, այլ անոր կիրառման եղանակը:

Այսուհանդերձ «Կրոկոդիլ»ը տարօրինակ չէ, որովհետեւ Խ. Միութիւնը բոլորովին լուրջ կ՚առնէ ընկերային երգիծանքը: Կը յարձակի անպարկեշտութեան, դիւանակալութեան, վարչական խափանարարութեան դէմ: Դաշտանկար մը ցոյց կուտայ գինով մարդիկ ճաշասեղանի մը շուրջ: Պաշտօնատար մը կը խմէ շինանիւթերու մէջ կատարուած խնայողութեան կենացը: «Մենք փրկեցինք 462.593 աղիւս, 843 թոն շաղախ եւայլն»: Իսկ քանի՞ տուն շինեցիր: — «Ոչ մէկ»: «Ատ ալ խնայողութիւն է»:

Ահա ուրիշ մը: — Երկու պետական պաշտօնեաներ նստած են բաղկաթոռին մէջ, կը խմեն եւ կը ծխեն: Մէկը կ՚ըսէ, եթէ միայն մեզի քան պաշտօնեաներ աւելի տային, արտադրութիւնը աստղաբաշխական թիւերու պիտի հասնէր»: Ուրիշ ծաղրանկար մը կը ներկայացնէ խումբ մը քաղաքացիներ, որոնք կարգի կը սպասեն տեղական սովետի նախագահը (քաղաքապետ) տեսնելու համար: Մէկը կը հարցնէ.— «Երկա՞ր պիտի սպասենք»: Դիմացինը կը պատասխանէ.— «Չեմ գիտեր, ես միայն երեք ամիսէ ի վեր է որ կը սպասեմ»:

Կան նաեւ երգիծականներ բրիտանական դերիշխանութեան, ամերիկեան աշխարհակալութեան, դրամատիրական քաղաքակրթութեան եւ այն ամէն բանի վրայ որ օտար են, շարժանկար, գիրք, երաժշտութիւն եւայլն: Երգիծանքը կարեւոր տարր մըն է խորհրդային քարոզչութեան մէջ: Կուկրինսկին ամէնէն ծանօթ երգիծական գծագրիչն է, թէեւ երեք գծագրիչներ գործակցաբար միեւնոյն ստորագրութիւնը կը դնեն:

Թուղթի նուազութեան պատճառով, լրագիրները չորս էջ կը հրատարակուին: Ծանուցումները կը գտնուին վերջին էջին եւ մէկ վեցերորդ տեղը կը գրաւեն իրիկուան լրագիրներուն մէջ, իսկ առտուան թերթերուն մէջ աւելի նուազ տեղ կը գրաւեն: Ծանուցումները հազուադէպ կերպով պատկերազարդ են, ոչ «պզտիկ ազդեր» ոչ ալ ամուսնութեան ծանուցում:

Ք.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ.Մ.Ը.Մ.ը պարտուեցաւ Marignanի քաջարի օդանաւորդային խումբէն, 0ի դէմ 3 նշանակէտով:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի բերդապահը հիւանդ ըլլալով, փոխանորդը չկրցաւ իր կարելին ի գործ դնել: Իսկ ինչ ըսենք մեր յարձակողական գծին որ հակառակ լաւ մարզիկներէ կազմուած ըլլալուն, կրկին մէկ հատիկ նշանակէտ չկրցաւ շահիլ հակառակ բազմաթիւ առիթներուն:

1948—1949 տարեշրջանին սկիզբը Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը պաշտօնի կոչեց Olympique de Marseilleի նշանաւոր մարզիչը, Mr. Turc, բայց երեք ամիսէ ի վեր կատարուած փորձերը եւ դասախօսութիւնները դեռ զգալի փոփոխութիւն մը չեն կատարած մեր տղոց վրայ:

Կը յուսանք թէ այս պարտութիւնը խիստ դաս մը պիտի ըլլայ եւ այս կիրակի օրուան խաղարկութեամբ Coderի խումբին դէմ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մարզադաշտին՝ Atlanticի վրայ, Promotion d'Honneurի ախոյեանութեան համար, պիտի կրնան լաւ արդիւնք մը ձեռք ձգել:

Վ. Հապէշեան

ԲԱԺԻՆ ՀԱՆԵՑԷՔ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆԷՆ ԾԵՐԵՐՈՒՆ, ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒՆ, ՊԱՏԱՍԽԱՆԵԼՈՎ Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԿՈՉԻՆ:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»Ը

ԿՐԸՆՈԲԼ (Յապաղած).— Յունուար 9ի հանդէսով, Կրընոպլի Կապոյտ Խաչը արձանագրեց կարեւոր յաջողութիւն մը եւս։ Եւ այս՝ հակառակ մեր ընկերուհիներուն որոշ թերահաւատութեան, որովհետեւ ցաւալի թիւրիմացութեամբ մը, հանդէսին ազդը վերջին պահուն էր լոյս տեսած։ Միւս կողմէ, ճիշտ մէկ շաբաթ առաջ, Արտաւազդ արք.ի կողմէ հանդանակութիւն մը կատարուած էր։ Նկատի ունենք նաեւ գործերու անկայուն վիճակը։

Բայց մեր սքանչելի ժողովուրդը՝ առողջ բնազդ եւ մանաւանդ տարուած աշխատանքը գնահատելու առաքինութիւնն ունի։ Ոչ մէկ ժամանակ չէ սակարկած իր նիւթական եւ բարոյական աջակցութիւնը՝ կը բաւէ որ եղած գործը իր սրտին խօսի։

«Մանուկներու Օր»ուան առթիւ Կապոյտ Խաչը վարձած էր տեղւոյս ամենամեծ եւ ամենամեծածախս սրահը։ Մէկ ու կէս ամիսէ ի վեր, իր դպրոցի աշակերտները կը պատրաստէին հանդէսի գեղարուեստական բաժինը։ Յուզիչ է տեսնել զիրենք փորձերու ընթացքին։ Ոգեւորուած են ու խանդավառ։ Իւրաքանչիւրը կ'ուզէ երեք–չորս դեր. սորվելէ, չեն վախնար, որովհետեւ շատ քիչ բացառութեամբ բոլորն ալ գիտեն հայերէն գրել ու կարդալ, եւ կրնան առանց ծնողքի օգնութեան սորվիլ իրենց դերերը։

Հանդէսը կը սկսի, լաւ տրամադրուած խանդավառ մթնոլորտի մէջ։ Հոն է Կապոյտ Խաչի հանդէսներուն վարժուած եւ իր գործը գնահատող հասարակութիւնը։ Բեմին վրայ շարուած են դպրոցի չորս դասարաններու աշակերտները, լոյսերով շողշողուն ծառին շուրջ, եւ ամբողջ երկու եւ կէս ժամ՝ երգ, խմբերգ ու արտասանութիւն, բարձրախօսին առջեւ իրարու կը յաջորդեն։ Կը ներկայացուի Տիկ. Փափազեանի «Հայ լեզուն» 14—16 տարեկան աղջնակներու կողմէ, շատ յաջող։ Կը պարէ սանուհիներու երրորդ խումբը հինգ պարեր, ճկուն եւ համաչափ շարժումներով։ Այս խումբը՝ այժմէն իսկ կարելի է Ա. խումբին հաւանական յաջորդը նկատել։ Անուններ կ'ուզէք, բայց ո՞ր մէկը տալ. խեղճ «Յառաջ»... Կարելի՞ է յիշունէ աւելի անուն շարել։ Օրուան դերակատարները՝ մեծ ու պզտիկ, ինքնավստահ, մաքուր հայերէն առոգանութեամբ է որ երգեցին ու արտասանեցին (արդէն չորս տարուան բեմական փորձառութիւն ունին...)։ Իրենց անմեղմնակ ճիգերը վարձատրուեցան բուռն եւ անվերջ ծափերով։ Իսկ Կ. խաչուհիները կաղանդպապայի բաժնած ծրարներուն մէջ դրած էին նաեւ, մէկ խոշո՛ր, շատ խոշոր համբոյր, իրենց պայծառ ճակատներուն եւ հայու խելացի, խոհուն աչքերուն դրոշմելու համար։

Պահ մը կ'ընդհատուի գեղարուեստական բաժինը։ Սրահի խորէն կ'երեւայ Կաղանդ Պապան, կ'ըսէ թէ յոգնած է եւ ուժասպառ, որովհետեւ կուգայ շա՜տ հեռուներէն եւ հայրենիքէն ողջոյններ կը բերէ։ Խեղճ ծերունի. ան անգամ գիտէ թէ, իր բերած նուէրներէն շատ աւելի՝ հայրենի ողջոյններուն կարօտն ունի պանդուխտ Հայը...։ Միթէ կարելի՞ է նկարագրել, սրահի մը, ուրախութեան բացագանչութիւններէն յառաջ եկած ժխորը, երբ հոն կան հարիւր երեսունէ աւելի երեխաներ. առանց հաշուելու որ ներկայ մեծերը, պահ մը իրենք ալ մանկացած՝ նոյնքան կ'աղմկեն։ Մտիկ կ'ընենք ամէնէն փոքրերը, որոնք շա՜տ ըսելիքներ եւ ցանկութիւններ ունին յայտնելիք իրենց շատ սիրելի Կաղանդ Պապային։

Խանդավառուած եւ յուզուած են ծնողքները։ Ոգեւորուած, հիացած են մեր կովկասահայ հայրենակիցները։ Հարց կուտան զարմանքով թէ ե՞րբ եւ ի՞նչպէս կրցանք սորվեցնել այսքան երեխաներու, այսպէս լաւ հայերէն։

Մենք վստահ ենք, որ ոչ մէկ զեկուցում – տեղեկագիր, ինչքան ալ շողշողուն բառերով խմբագրուած ըլլար, այնքան հարազատ եւ լրիւ պիտի չտար մեր Մասնաճիւղի գործունէութեան ընդհանուր պատկերը հանրութեան, որքան «Մանուկներու Օր»ուան առթիւ կազմակերպած հանդէսի գեղարուեստական բաժինը, որ բացառաբար եղաւ մեր դպրոցի աշակերտութեան կողմէ։

Մանկական բաժնէն վերջ, կը սկսի խնճոյքն ու պարահանդէսը։ Կը զուարճանան մեծն ու պզտիկը։ Սրահին կէսէն աւելի լեցուած է երիտասարդներով, որոնք իրենց տարիքին յատուկ ոգեւորութեամբ կը զուարճանան, մեծերու գուրգուրոտ նայուածքին տակ։

Եւրոպական պարերուն կը յաջորդէին կովկասեան պարերը, որոնք կ'ընդմիջուէին բուռն ծափերով։ «Պիւֆէ»ին սպասումը նախատեսուածէն շատ աւելի է։ Սպասարկութիւնը անթերի է, կարգապահութիւնը սքանչելի։ Իւրաքանչիւր ընկերուհի իր պարտականութեան գլուխն է, ժպտերես ու հաճոյակատար։

Թերթանոյշ մը աճուրդի դրուելով, քսան վայրկեանէն կը բարձրանայ 18.150 ֆրանքի։ Կը շահի Պ. Օնպաշեան, որ կը նուիրէ 500 ֆրանք եւս։ Պ. Փիլաֆճեան, որ լայնօրէն մասնակցած էր աճուրդին, կը նուիրէ 2000 ֆրանք եւս, որպէսզի գոյացած գումարը հաշուելու իրաւունքն ունենայ։ Շնորհակալութիւն։

Կապոյտ Խաչի տիկինները շնորհակալութեան յատուկ խօսք ունին Պ. Միշէլին եւ կը խնդրեն որ իրենց լաւագոյն զգացումներուն թարգման ըլլայ իր ընկերներուն մօտ, որոնք իրենց ներկայութեամբ եւ նիւթական օժանդակութեամբ միշտ ալ քաջալերած են իրենց ձեռնարկները։

Ակամայ կ'ընդհատենք շնորհակալութիւններու շարքը, որովհետեւ գոյացած 65.000 գումարին մէջ, բոլոր ներկաները, նիւթական մասնակցութեան հետ՝ իրենց սրտէն ու հոգիէն բան մը դրին, եւ իրենց այդ սրտաբուխ տալու ձեւն է, որ մեզ խորապէս կը յուզէ... Ու այսպէս, Կապոյտ Խաչուհիները անգամ մը եւս՝ զօտեպնդուած մեր անմահ ժողովուրդի նիւթական ու բարոյական աջակցութենէն՝ Նոր Տարին կը սկսի, նո՛ր եռանդով եւ նոր ծրագիրներով։

Ա. ՍԻՍԼԵԱՆ

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ

ԿԱՐՏԱՆ (Յապաղած). — Ամանորի առթիւ հանդէս մը կազմակերպուած էր Հ. Յ. Դ. «Նիկոլ Դուման» խումբի կողմէ Յունուար 1, շաբաթ երեկոյ։ Հակառակ անձրեւին եւ փոթորիկին սրահը լեցուած էր բերնէ բերան, այնպէս որ շատերը ոտքի մնացին։ Նախագահ ընկ. Նափօլ Ասատուրեան ժամը 9ին հանդէսը բացուած յայտարարեց ֆրանսական քայլերգով, որմէ անմիջապէս վերջը երգուեցաւ «Մշակ բանուոր»ը։ Գեղարուեստական բաժինը ճոխ էր։ Արտասանեցին փոքրիկներ շատ յաջող կերպով։ Մասնաւոր գնահատանքի արժանի են փոքրիկ Հրայր Պետրոսեան եւ օր. Հայկուհի Մանկոյեան, նոյնպէս Վիէնի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ընկերներէն Ահարոն Գազարճեան որ արտասանեց ողբացեալ ընկ. Ա. Ահարոնեանէն, քանի մը կտորներ։

«Ֆանթէզի»ներով կուռ ու կուշտ խնդացուցին ընկ. Պ. Հէպոյեան եւ Կարտանի ծանօթ կատակաբան հայրենակից Պ. Առաքել Առաքելեան եւ Լեւոն Մարտիրոսեան։ Յետոյ օրուան տօնին առթիւ խօսեցաւ ընկ. Մ. Ասատուրեան, նախ բարեմաղթելով որ 1949ը բարի տարի մը ըլլայ հայութեան համար։ Ցաւ յայտնեց անցեալ դէպքերու մասին որոնք մեծ ճեղք մը բացին գաղութին մէջ, եւ յորդորեց եղբայրաբար ձեռք–ձեռքի տալ, միասնաբար աշխատիլ, յանուն մեր ազգին շահերուն։ Ընկերոջ խօսքերը ուրախութեամբ ծափահարուեցան բոլոր հանդիսականներէն։ Ընկեր Ն. Ասատուրեանի ղեկավարութեամբ խումբ մը աղջիկներ եւ տղաքներ յաջողապէս պարեցին «Հօյ Նար», «Լէփօ լէ–լէ» եւ «Հօ՛յ Նազանիմ» հայկական տարազներով։ Նոր Սերունդէն Ա. Մաթոյեան, նուագեց Ծիրանի ծառը եւ Կիլիկիան։

Շիշ մը շամփանյա եւ ճագար մը աճուրդի դրուելով խումբիս ապահովեց շօշափելի գումար մը։ Շահեցաւ Նոր Սերունդի ընկերներէն Ազատ Անտոնեան։

Խաղարկութեամբ ընկ. Ստեփան Գինոսեանի եւ Պ. Առաքել Առաքելեանի ներկայացուեցաւ «Զորս սալոները» զաւեշտը մեծ յաջողութեամբ։ Կէս գիշերէն վերջ տեղի ունեցաւ ընկերահամա – կրական խնճոյք մը որու ընթացքին Նոր Սերունդի ընկերներէն Րաֆֆի Ասատուրեան եւ Պօղոս Պետոյեան երգեցին Սայեաթ Նովայէն եւ սրամիտ կատակներով զուարճացուցին հանդիսականները։ Ժամը 3ին հանդիսականները մեկնեցան տպաւորուած հայրենի Կաղանդի յիշատակներով։

Ս. Գինոսեան

ՊՈԼՍՈՅ «Մարքօ Փաշա» երգիծաթերթին խմբագիրը, Սապահէտտին Ալի, որ քանիցս դատապարտուած էր իբրեւ համայնավար եւ փախած, սպաննուած է Թուրքեւպուլկար սահմանագլուխին վրայ։ Կատարուած քննութիւնները կը հաստատեն թէ սպանութիւնը տեղի ունեցած է վեց ամիս առաջ։ Այս առթիւ երեւան հանուած է գաղտնի խմբակ մը, որ մարդ կը փախցնէր Թուրքիայէն Պուլկարիա։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (75)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ԱՆԱՐՋԱԲԱՑԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

Այս յայտնութիւնը մեր երկու սիրասունն անձանց մեծ շունչ մը առնել տուաւ, եւ գոհութեան ակնարկ մը այս անգամ յաջորդեց եւ ալ խօսելու կարգը Սրբազանին էր որ մինչեւ հիմա երկիւղալի լռութիւն մը կը պահէր, բայց ալ երկիւղը փարատելով, երեսին վստահութիւն եկաւ, թէպէտ շատ դժուարին ըլլար չպարել երեսի մը վրայ բարոյական կիրքերը նշմարել։

Եւ իրօք, այս անձը որ ճանչցանք քիչ մը վերը, երբ Մամեստիայի մէջ մեր խեղճուկ տէրտէրը շատ խիստ կը նկարագրէր Թորոսի եւ իր խորհրդականներուն առջեւ. գրեթէ երեսուն եւ հինգ տարեկան երիտասարդ մըն էր, միջահասակ՝ համեստ եւ վայելուչ կերպարանքով, որու շնորհիւ, եւ հետեւաբար շնորհիւը մեր Մամիկոնեան Տիկնոջ (եւ այս երկու շնորհքներուն մէջ յայտնի է թէ երկնային շնորհք ամենեւին միջամտութիւն չընելով) քիչ ժամանակի մէջ Եպիսկոպոսութեան աստիճանի արժանի եղաւ։

Բնականաբար այսպիսի երկնային տուրք մը՝ այսինքն դէմք, վայելչութիւն, որ իրեն յառաջդիմութեան այնչափ օգներ էր, մեծ խնամքով կը տածէր եւ օրուան քանի մը վայրկեանները անոր զոհել իրաւունք կը համարէր։ Ինչ գործիք որ մարդկութիւնը գտեր էր գեղեցկացնելու, ածելի՝ խլիչ, վրձին, զանազան հեղուկներ եւ փոշիներ, Բիւզանդիոն իրեն կը մատակարարէր։

Աւելցնենք ասոնց վրայ քնքուշ եւ չինծու ձայն, նաեւ՝ գրեթէ իգական քալուածք մը, մատանիներով զարդարուած ձեռքեր՝ որոնց ճերմակութիւնը պահելու համար՝ Սրբազանը փոքրիկ բազկատարածութիւն մը հնարած էր որ արմուկներէն կը սկսէր. մարդը կատարեալ կ'ունենանք, եթէ յիշենք որ իր հասարակ սերունդէն դժգոհ՝ նախարարական տոհմերու կը դիմէր ազնուական ճիւղագրութիւններ հնարելով։ Ուստի, տղու ձայնով եւ գլխու կոտրտուող շարժմունքով սկսաւ խօսիլ.

— Մեծազօր Իշխան, ձեր տէրութիւնը այս ամուր բերդաքաղաքին մէջ ոչ միայն ապստամբի որդի մը արհամարհելու, այլ նաեւ զօրաւոր ինքնակալութեան մը զօրութեան դէմ խիզախելու իրաւունք ունի։

— Այո՛, Սրբազան, պատասխանեց Իշխանը, բայց թէ որ իրաւ է պատգամաւորին մեծաբանութիւնը, այս տղան շաբթուան մը մէջ այնչափ առաջ անցեր գացեր է՝ որ իր հայրն ու հօրեղբայրը տարիներու մէջ մտքերնէն չանցուցին երթալ։ Տասը տասներկու հազար հոգիի բանակ կազմել.. Տարսոնի դուքսին բանակը խորտակել ցիր ու ցան ընել... եւ մեզի ալ ազդարարական պատգամ ղրկել որ մեր ժողովուրդը քաղցրութեամբ կառավարենք...

— Ի՞նչ, ըսաւ տիկինը վեր ցատկելով վիրաւորուած վագրի մը պէս. այս միայն կը պակսէր, այս երէկուան սրիկան մեզի հրաման ղրկելու ելեր է, շատ բան, իրե՞ն էր մնացեր։

— Բայց հոս խնդիրը, ըսաւ Սրբազանը խորհրդածելով, երկու կէտ ունի ստուգութեան արժանի. ճշմարի՞տ է որ կրցեր է տասներկու հազար հոգի ժողվել, ճշմարի՞տ է որ խորտակեր է Տարսոնի դուքսին բանակը։

— Տեսնենք մեր տղաքը բանէ մը տեղեկութիւն ունի՞ն, ըսաւ Իշխանը՝ որ կ'ուզէր անհոգ եւ արհամարհոտ ձեւին տակ իր սրտին մեծ տանջանքը հանդարտեցնել։ Տղա՜ք, Վասիլին ձայն տուէ՛ք։

Լռութիւն մը յաջորդեց այս մեր երեք ժողովականներուն մէջ, ուր Տիկինը շատ յուզուած ինքզինքը կը ցուցնէր քան թէ ինչ որ էր եւ ուր Սրբազանը իր իգական փափուկ շարժմունքներուն մէջ գոհութեան ժպիտներ կ'արձակէր ներս, վասն զի ներկայ վտանգը անցեր եւ հեռաւոր ու կասկածելի ապագայի մը վրայ էր խնդիրը։

Երբ Վասիլ երեւցաւ իր տխուր եւ կատուի աչքերով (այս անազդ անձը Իշխանին երեւելի լրտեսն էր, իր տանը ընդհանուր գործակալն էր, եւ առաջին գողը ու մեր երկու հրեշտակային անձերուն կցորդակից միանգամայն), Իշխանը ըսաւ.

— Վասիլ, դու ի՞նչ կը լսես ապստամբին համար, իրա՞ւ է որ Մամեստիայէ զատ քանի մը բերդերու ալ տիրեր է։

ՇԵՐԵՆՑ

խանատուութիւն: Աւելցուց թէ բոլոր հետաքննիչ գործողութիւնները կատարուած են եգիպտական կառավարութեան գիտութեամբ եւ թէ տեղեկութիւն տրուած է նաեւ Մ. Նահանգներուն :

★ Մ. Նահանգներու Արտածման – Ներածման դրամատունը 35 միլիոն տոլարի (8.700.000 սթերլին) վարկ մը տրամադրեց Իսրայէլի: Յառաջիկային փոխ պիտի տայ նաեւ 65 միլիոն տոլար :

ՉԻՆԱՍՏԱՆ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԽՆԴՐԷ

Չինաստանի ազգայնական կառավարութեան վարչապետը, Տոքթ. Սուն Ֆօ Յունուար 19ին առաջարկեց համայնավար հրամանատարութեան կրակը դադրեցնել անմիջապէս եւ անպայման եւ բանագնացներ նշանակել երկու կողմէն, հաշտութիւն կնքելու համար :

Այս առթիւ հրատարակուած յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ գործադիր խորհուրդը, որ կը բաղկանայ 11 նախարարներէ, չորս յանձնաժողովներէ եւ երկու վարչական մարմիններէ, կ'ուզէ ընդառաջ երթալ ժողովուրդի բաղձանքին :

Նոյն աղբիւրէն կը հաղորդեն թէ կառավարութիւնը կը պատրաստուի Քանթոն փոխադրուելու: Այս մասին տեղեկութիւն տրուած է Նանքինի ամերիկեան դեսպանին, որ կը բանակցի միւս պաշտօնակցներուն հետ, խմբովին հեռանալու համար: Կարգ մը պետական պաշտօնատուններ Քանթոն փոխադրուած են արդէն, մասամբ կամ ամբողջովին: Երբ օտար դեսպանութիւններն ալ հասնին, պիտի սաստկանայ բնակարանի տագնապը, քանի որ անհամար փախստականներ խռնուած են քաղաքին մէջ:

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ կառավարութիւնը Քանթոնի մէջ ալ հանգիստ պիտի չըլլայ, քանի որ կարմիր հրոսախումբեր կազմուած են, արշաւներ կատարելու համար: Անոնց կարծիքով, կառավարութիւնը ի վերջոյ Ֆորմոզա կղզին պիտի փոխադրուի: Առաջին գացողը պիտի ըլլայ նոյնինքն նախագահը, Զանկ Քայ Շէք: Չինական օդատորմիղին եւ նաւատորմին կարեւոր մասերը հոն կը գտնուին արդէն:

★ Վերջին լուրերու համաձայն, օրական 12 կառախումբ կը մեկնի Շանկայէն, 20.000 փախստականներ, գլխաւորաբար պետական պաշտօնեաներ, ինչպէս եւ դիւանաթուղթեր փոխադրելով :

Համայնավար բանակին հրամանատարը յայտարարած է թէ չատ չանցած Հօնկքոնկն ալ իրենց ձեռքը պիտի իյնայ հասուն պտուղի մը պէս :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր դահլիճը կազմուեցաւ մասնակցութեամբ հինգ հոսանքներու եւ վարչապետութեամբ ծերունի Սոֆուլիսի, որուն փոխանորդ նշանակուած է Ալեքսանդր Տիոմէտէս, Ազգ. Դրամատան նախկին տնօրէնը: Ազգ. պաշտպանութեան գերագոյն խորհուրդը ջնջուելով, անոր տեղ պիտի հաստատուի զինուորական խորհուրդ մը, նախագահութեամբ զօր. Փափագոսի: — Դշ. մը դնդակահարուեցաւ Յունաստանի ամենամեծ վաճառատան տիրոջ՝ Միխայլ Խրիսիքոփուլի որդին, որ խուսափած էր զինուորութենէ, իրեն տեղ հիւծախտաւոր մը ղրկելով զինուորական բժշկական մարմնին, քննութեան համար :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ՝ կարդինալ Մինծենթիի ձերբակալութեան առթիւ, կառավարութիւնը դեղին տետրակ մը հրատարակեց (90 էջ), ապացուցանելու համար թէ ամբաստանեալը լրտեսութիւն կը կատարէր Մ. Նահանգներուն եւ Անգլիոյ հետ, վերահաստատելու համար Հապսպուրկեան գահը: Ուրիշ մեղադրանքներ,— Փէշթայի ամերիկեան դեսպանը ուղղակի տեղեկութիւններ խնդրած է կարդինալէն, կարմիր բանակի մասին, — Կարդինալը քաղաքական, տնտեսական եւ ճարտարարուեստական տեղեկութիւններ քաղած է իր կղերէն, Մ. Նահանգներուն հաղորդելու համար: Դեղին տետրակը քաղուածքներ կը պարունակէ կարդինալին, քարտուղարին կամ ուրիշ ամբաստանեալներու ձեռագիրներէն: Իտալիոյ կաթոլիկներու կազմակերպութիւնը կը յայտարարէ թէ հունգարական կառավարութիւնը մասնաւոր դեղմը գործածած է, խոստովանութիւններ կորզելու համար կարդինալէն եւ միւս ամբաստանեալներէն :

ՈՒԹ ՏԱՐԵԿԱՆ ՏՂԱՅ ՄԸ, հռչակաւոր վիպարոյժ Պէռնառ Տէփլայի թոռնիկը, առեւանգուեցաւ առջի օր, անծանօթի մը կողմէ որ դացած դպրոցէն առած էր: Մայրը հաղորդեց ոստիկանութեան թէ երեք միլիոն ֆրանք փրկանք պահանջած են հեռաձայնով: Դշ. կէս գիշերին տղան գտնուեցաւ Կառ տիւ Նորի մէկ փողոցին մէջ: Փրկանքը վճարուած չէր տակաւին:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դշ).— Սթերլին 1062 (ազատ շուկայ 1460), տոլար 318.80 (ա. շ. 512), զուիցերիական՝ 80 (126): Նափոլէոն 5975, ոսկի սթերլին 7375, Մ. Նահանգներու ոսկի տոլար (20) 28.700, ձոյլ ոսկի քիլօն 802.500:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ Կ. Խաչի մասնաճիւղը կը տօնէ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 23ԻՆ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պ. Ց. Կօշկակարեանի մեծ կառատան մէջ, (11 Ave. Gambetta):

Կը ներկայացուի ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ (մէկ արար) Թատերգութիւն: Ճոխ յայտագիր, պիւֆէ: Աւանդական տօնածառ եւ կաղանդի նուէրներու բաշխում : Մուտքը ձրի է :

×

ԻՍԻԻ մէջ Խրիմեան դպրոցի վարչութիւնը կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Միեւնոյն սրահին մէջ :

×

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

Վ Ա Լ Ա Ն Ս Ի Մ Է Ջ

Cinéma PALACE

կը նախագահէ՝ Ընկ. Գ. ՍԻՆԱՊԵԱՆ

կը խօսի՝ Տիկին ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

պիտի երգեն՝

Պ. Զարեհ Գասեան եւ Տիկ. Ս. Փերզիկեան

Մ ո ւ տ ք ը հ ր ա ւ ի ր ա տ ո մ ս ե ր ո վ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ – ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի: Ղեկավարութեամբ երաժշտագէտ Պ. Յ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆի: Երիտասարդ ջութակահար Պ. ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (Լիւէ Միւզիքալի բարձրագոյն կարգի առաջին մրցանակաւոր) կուտայ իր առաջին նուագահանդէսը Պոմոնի մէջ, 22 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, շաբաթ երեկոյ եկեղեցւոյ դպրոց սրահին մէջ, սիրայօժար մասնակցութեամբ ծանօթ երգչուհի Օր. ԾՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ (Լիոնի օփերայէն), հրաւիրուած մասնաւորաբար ենթակոմիտէի կողմէ: Դաշնակ Mlle Annette Julien: Յայտագրին մաս կը կազմեն դասական լաւագոյն կտորներ, ինչպէս նաեւ հայկական երաժշտութեան գլուխ գործոցներէն էջեր (նուագ եւ երգ): ՄՈՒՏՔԸ ՀՐԱՒԻՐԱՏՈՄՍԵՐՈՎ : 7 տարեկանէն վար երեխաներ չբերել :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղի տարեկան շքեղ պարահանդէսը, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, 23 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4—12, 72 Bld. Maréchal Joffre, Bourg la Reine: Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Տեսարաններ «Անոյշ» օփերայէն, հայկական եւ կովկասեան զոյգ եւ սօլօ պարեր, երգ, եւրոպական եւ կովկասեան նուագ: Կը մասնակցի Թառիստ Սէյրան:

Métro Bourg la Reine, autobus Porte d'Orléans 188 իջնել Place Condorcet :

21.000 ՖՐ. ՆՈՒԷՐ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻՆ

Փարիզէն Պետրոսեան եղբայրները Նիւ Եորքի մէջ մեռած իրենց եղբօր՝ Տօքթ. Արմէն Պետրոսեանի յիշատակին 20.000 ֆր. նուիրած են Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան: Նոյն առթիւ փոխան ծաղկեպսակի ընկեր Դ. Դաւիթխանեան հազար ֆրանք նուիրած է Ֆր. Կ. Խաչին :

«TOUT VA» խաղալով Նիսի եւ Քանի խաղարաններուն մէջ, երեք Անգլիացիներ 80.000 սթերլին (72 միլիոն ֆրանք) շահեցան, ինչ որ տեսնուած չէր 1921էն ի վեր: Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյց մը կ'ըսէ թէ «պանքօ»ն փակուած է անորոշ ժամանակի մը համար: Տնօրէնը Փարիզ եկած է, դրամ ճարելու համար :

ՍԷՆԻ ԵՒ ՍԷՆ Է ՈՒԱԶԻ քաղաքապետական պաշտօնեաները գործադուլ յայտարարեցին Եշ. օր, անորոշ ժամանակի մը համար: Քաղաքապետութիւնները փակուած են ամէն տեղ, բացի Փարիզէն: Բանթողներուն թիւը կը հասնի 20.000ի, մէջն ըլլալով աղբահաւաքները :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԷՕ-ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ գիշեր, ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ս. Ժեռոմի Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Նախորդ ժողովի շարունակութիւնը:

ՏԻԿԻՆ ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ կը խնդրէ ճշտել թէ ինք դատական նախարարութեան մէջ կը պաշտօնավարէ 1946 Յունուար 1էն սկսեալ, ոչ թէ 1942 ին, ինչպէս հրատարակուած էր թիւրիմացութեամբ :

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ (57 Bld. Jourdan) Պ. Զօպանեան այս շաբաթ օր պիտի կատարէ իր հերթական դասախօսութիւնը: Նիւթ՝ մեր ուկեդարեան հայերէնը, Եզնիկ կողբացի: Մեր չարաճճիները :

Սեմֆոնիկ մեծ նուագահանդէս

ՈՒՐԱԹ ԵՐԵԿՈՅ 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

SALLE GAVEAU

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆ (Խաչատուրեան)

Կը ղեկավարէ «Լամուրէօյի» նուագախումբը

Կը մասնակցին ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ եւ երկսեռ երգչախումբ մը:

Յայտագիրը — Մենտելսոնի Իտալ Պլաս, Պէթհովէնի 5րդ սէնֆոնին, Արամ Խաչատուրեանի դաշնակի concertoն, Օհան Տուրեանի «Փրոլոկ սէնֆոնիքը»ը եւ Տաղ Հայաստանի :

Տոմսերը Մէզոն Տիւրան Place de la Madeleine, Սալ Կավօ, Թօփալեան տպարան եւ Պ. Մալաճեանի քով, 32 rue Clery:

ԾԱԽՈՒ Է կարի Սինկէր մեքենայ մը 31 K բոլորովին նոր: Դիմել Յառաջի:

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան խումբերու, 22 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 5 rue Brossolette, Salle Laiqueի մէջ, Kremlin Bicêtre :

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ՄԻՐՈՅԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Կ'երգէ Օր. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ եւ թառ ու դափ ընկեր ԲԵՆՈՅԷ: Կը մասնակցի Թառիստ ՍԷՅՐԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ՝ Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ, կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Եփրատ նուագախումբով Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի ղեկավարութեամբ: Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 75 ֆրանք

Հաղորդակցութիւն.— Métro Porte d'Italie, autobus 125, իջնել Mairie K Bicêtre:

THÉATRE DE L'AMBIGU

2ter Bld. St. Martin, Métro République եւ Strasbourg St. Denis :

ԱԴԱՄԵԱՆ Թատերասիրաց Միութիւնը Փետրուար 11ին ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20.30ին կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹի

«ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ»

Կը մասնակցի ամբողջ խումբը, բեմադրութեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի :

Երգեցիկ խումբ (ղեկ. Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ)

Պարերգ (ղեկ. Տիկին ԹՈՐՈՍԵԱՆի):

Տոմսերը.— Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ 51 rue Mr. le Prince: Գրատուն ԲԱԼՈՒԵԱՆ 43 rue Richer եւ գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 46 rue Richer :

Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ նշանակուած ժամուն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՆԻՒ ԵՈՐՔԷՆ Պ. ՂԱԶԱՐ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ որ Փարիզէն մեկնած էր օդանաւով, Յունուար 13ին, կը խնդրէ ծանուցանել թէ ողջ – առողջ հասած է Ամերիկա :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Կապոյտ Խաչի Վալանսի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Լեւոն Ճէրանեանի, որ իր չորրորդ զաւակի ծնունդեան առթիւ 2000 ֆրանք նուիրած է մասնաճիւղին:

ԾԱԽՈՒ Է

Կօշիկի թել կարող Սինկըր մեքենայ մը, լաւ վիճակի մէջ, 31 K. 18: Դիմել 6ter rue Elie.Gentilly:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 22 Janvier 1949 Շաբաթ 22 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N°5751—Նոր շրջանի թիւ 1162

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱԳԱՏՈՒՄ

Նոր տարուան հետ, վերսկսան ներքին խլըրտումներն ու խմորումները՝ Թուրքիոյ մէջ։

Տագնապը միայն քաղաքական – կուսակցական չէ, այլեւ ընկերային եւ տնտեսական ։

Իրենք են որ կը խոստովանին թէ երկիրը սնանկութեան դուռը հասած է ։ Նոյնիսկ պատասխանատու բերաններ միշտ կը խօսին «անդունդ»ի մասին ։

Պետական ելեւմուտքը (1949) արդէն իսկ հասած է գումարի մը որ գլխու պտոյտ կը պատճառէ,— 1.415.000.000 թրքական ոսկի, որուն մէջ առիւծի բաժինը պիտի լափէ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը (462 միլիոն ոսկի) ։

Նախորդ կառավարութեան հաշիւներուն համաձայն, ընդհանուր բացն է 120 միլիոն ոսկի ։

Ո՞վ պիտի կրնար ապացուցանել թէ կրկինը չէ ։ Եւ կամ նոր բացեր պիտի չգոյանան, տարուան ընթացքին ։

Մնաց որ այսքանն իսկ չեն կրցած ճարել, հակառակ բազմազան ծրագիրներու,— պերճանքի տուրք, յաւելում ճամբու, առեւտրական գործառնութեանց եւն. տուրքերու ։ Նոյնիսկ գրոյցներ շրջեցան ունեւորութեան տուրքի վերահաստատման մասին ։

Վերջնական եզրակացութեան մը չյանգած, տապալեցաւ Հասան Սաքայի դահլիճը, որ կազմուած էր 1947 Յունիսին ։

Այս առթիւ թերթերը գրեցին թէ կառավարական կուսակցութիւնն անգամ, Հալք, լքած էր զինքը ։ Աւելորդ է բացատրել ընդդիմադիրներու յարձակման ուժգնութիւնը, որ պարբերաբար փոթորիկներ կը յարուցանէ ։

Դեռ վերջերս թերթերը չնդալից մանրամասնութիւններ կը հրատարակէին կռիւմարտի մը մասին, որ տեղի ունեցաւ Ազգ. Ժողովին մէջ (դեկտեմբեր 29) ։

Շատ աւելի ծանրակշիռ երեւոյթներ եւ իրողութիւններ իրարու կը յաջորդեն ժողովարահներէն դուրս, գլխաւոր քաղաքներէն մինչեւ Անատոլուի խորերը ։ Բոլորն ալ ախտանշաններ կացութեան մը որ արդէն իսկ անելի մը յանգած է ։

Երկիրը ոչ միայն քամուած է տնտեսապէս, իբրեւ հետեւանք անհաշիւ զեղծումներու, կողոպուտներու եւ մսխումներու, այլեւ մտած է բացառապէս ծանր բեռներու տակ ։ Ստանձնած է յանձնառութիւններ, որոնք իր ուժերէն վեր են ։

Եկող – գացող դահլիճները իրարու կը փոխանցեն ստուարաթիւ բանակ մը պահելու հոգը ։ Բազմագլխանի դեւ մը որ կը քամէ երկրին երակները ։

Ամերիկեան օգնութիւնը յայտարարուած ատեն, կ՚ըսէին թէ կարելի պիտի ըլլայ արձակել զինուորներուն մէկ մասը, շնորհիւ բանակին արդիացման եւ մեքենադէն կազմակերպութեան ։

Այդ օրը շատ հեռու կ՚երեւայ տակաւին, իսկ դիմանալու կարողութիւնը հետզհետէ կը պակսի ։

Ուրիշ հոգեր ալ կը տապկեն Անգարան, քանի որ կը պարծենայ իբրեւ գործօն անդամ արեւմտեան ճակատին ։

Առջի օր հեռագիրը կը հաղորդէր թէ նոր վարչապետը, Շէմսէտտին Կիւնալթայ, պիտի ջանայ աւելի զօրաւոր կապեր հաստատել արեւմտեան պետութեանց հետ ։

Կը նշանակէ թէ նորանոր յանձնառութեանց տակ պիտի մտնեն, յանուն երկրին ապահովութեան, որ դարձած է մղձաւանջ ։

Հարց է թէ ապահովութեան հոգերը կը փարատի՞ն կամ կը թեթեւնա՞ն, երբ ուժասպառ վիճակ մը կը ներկայացնէ տնտեսութիւնը ։ Երբ ժողովուրդին, եւ մանաւանդ գիւղացիներուն մեծքը կքած է արդէն, տուրքերու յարաճուն ծանրութեան տակ ։

Թուրք վարիչներուն եւ մամուլին մէջ հոսանք մը կայ, որ աւելի ամփոփ քաղաքականութիւն մը կը թելադրէ ։

Այս հոսանքը միշտ կը յուսայ թէ կարելի է լեզու գտնել Խ. Միութեան հետ, մերժելով հանդերձ անոր հողային պահանջները ։

Համայնավարական հոսանքն ալ որոշ դեր կը կատարէ այս ճամբուն վրայ ։

Թէեւ օղակները հետզհետէ կը պրկուին, բայց չէ՞ որ երկիրը շրջապատուած է կարմիր փշաթելերով, ծովէն թէ ցամաքէն ։

Շ.

Եգիպտահայ փաղուքին պատակտումը

Երէկ հաղորդած էինք Աղեքսանդրիոյ եւ Գահիրէի մէջ պատահած դէպքերը, քաղելով «Յուսաբեր»էն ։

Գահիրէի ռամկավար օրկանը, «Արեւ», իր ուղածին պէս պատմելով անցուդարձը, հետեւեալ տողերը սահեցուցած էր․

— «Մինչ այդ, այս բոլոր դէպքերուն մէջ իր բնոյթով եգիպտահայ տարեգրութեանց մէջ աննախընթաց եւ ամենածանրակշիռ պարագան, զոր կ՚ուզենք հայ ժողովուրդին ուշադրութեան յանձնել, բուն իսկ Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, Քաղաքական Ժողովին նիստին ընթացքին, դաշնակցական պարագլուխ Մեթր Մաճառեանի ատրճանակ մը գրպանէն դուրս հանելով սպառնալու երեւոյթն է» ։

« Յուսաբեր » դիտել կուտայ, այս գրգռիչ պատմութեան առթիւ (29 Դեկտ.)․

— « Ուշադիր ընթերցողը պիտի հարցնէ անշուշտ, թէ մեր հարեւանին մատնանշած պարագան եթէ իրաւամբ «իր բնոյթով եգիպտահայ տարեգրութեանց մէջ աննախընթաց է եւ ամենածանրակշիռ», ապա ինչո՞ւ մանրամասնութիւններ չի տար եւ «աննախընթաց»ն ու «ամենածանրակշիռ»ը լրիւ եւ ամբողջութեամբ չի ներկայացներ ։

Ինչո՞ւ չի գրեր, թէ Մեթր Մաճառեան ե՞րբ ատրճանակ հանած է, ի՞նչ պարագաներու տակ, որո՞նց դէմ եւ ի՞նչ սպառնալիքով ։

Տարակոյս չկայ որ այս մանրամասնութիւնները եթէ հաշուին գային մեր հարեւանին, ան զանոնք կը ներկայացնէր զարդարեալ եւ ճոխացեալ ձեւերով, իսկապէս որ «աննախընթաց»ի մը կերպարանքը տալու համար ։

Մինչ իրողութիւնը հետեւեալն է․—

Մեր ընկերը՝ Մեթր Մաճառեան՝ ժողովի կ՚երթայ ճիշդ նշանակուած ժամուն՝ երէկ, 8ին ։ Երբ վեր կը բարձրանայ՝ դուրսը կռիւը սկսած էր արդէն. դահլիճին մէջ իր ընկերակիցները կը գտնէ ոտքի. դուրսի խռովութեանց հետեւանքով՝ Քաղաքականի նիստը պահ մը ընդհատուած էր . ճիշդ այդ պահուն խուժանի պարագլուխներէն երկու հոգի յանդգնութիւնը կ՚ունենան վեր բարձրանալու, դահլիճ մտնելու, անարգական խօսքերով մեր ընկերոջ մօտենալու եւ սպառնալու . անոնցմէ մէկը ձեռքին մէջ ունէր Առաջնորդարանի ծառերէնպոկած կոճղ մը, իսկ միւսը վիրաւոր վիճակի մէջ էր. մեր ընկերը կ՚ազդարարէ վերջ տալ անարգական խօսքերուն եւ չյանդգնիլ իրեն մօտենալ. երբ այս յորդորները զուր կ՚անցնին՝ մեր ընկերը՝ լռել զգաստութեան հրաւիրելու համար այս անպատկառները՝ ուրիշ «լեզու» մը ցոյց կուտայ իրենց, որմէ ետք, առանց որեւէ միջադէպի, այս անծանօթները կը ձգեն դահլիճը ու կը մեկնին...

Կը հարցնենք. ի՞նչ ընէր մեր ընկերը, ի՞նչպէս վարուէր, որպէսզի բակին մէջ տեղի ունեցող արիւնալի կռիւը նաեւ դահլիճ չփոխադրուէր՝ վերջնապէս անպատկառացած այս «հերոս»ներուն կողմէ ...

Այս նոյն մարդիկ, աւելցնենք նաեւ այս, վտտարուեցան դահլիճէն ոչ միայն մեր ընկերոջ, այլ նաեւ Քաղաքականի Պ. Ատենապետին կողմէ ։

ՀՈՒԵՆՈՍԻ վրայ ձմեռնային ռազմափորձեր կատարեցին արեւմտեան Գերմանիոյ ամերիկեան զինուորները, այն ենթադրութեամբ թէ թշնամի մը յարձակում կատարած է ։ Արդիւնքը նպաստաւոր կը համարուի,— «թշնամին սրբուեցաւ» ։ Այժմ սկսած է ռազմափորձերուն երկրորդ շրջանը,— հետապնդել թշնամին ։

ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒ գերման հրամանատարներէն զօր. Վիլհելմ Լիսթ եւ ուրիշ եօթը բարձրաստիճան սպաներ Ամերիկացիներու կողմէ դատապարտուեցան եօթը տարիէն ցկեանս բանտարկութեան, ամբաստանուած ըլլալով թէ քաղաքացիներ սպաննած են Յունաստանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Ալպանիոյ մէջ, աւարառութիւններ կատարած են եւայլն ։

ՀԱՑԻ ԿՏՐՕՆՆԵՐԸ պիտի ջնջուին փետրուար 1էն սկսեալ ։ Իսկ յուլիս 1էն սկսեալ պարենատոմսերը վեցամսեայ պիտի ըլլան ։

Աշխատաւորական պառակտումը

Արհեստակցական Միութեանց Համաշխարհային Դաշնակցութեան պառակտումին առթիւ, նշանակալից ճառեր խօսեցան երկու խմբակցութեանց ներկայացուցիչները ։ Անգլիական պատուիրակը, որ կը նախագահէր գործադիր մարմնի ժողովին, բացատրեց թէ կազմակերպութիւնը փրկելու միակ միջոցն է «ատեն մը քնացնել զայն» ։ Ամերիկեան պատուիրակը աւելի յառաջ երթալով, յայտարարեց թէ կազմակերպութեան լուծումը միակ միջոցն է զայն փրկելու համայնավարական տիրապետութենէ ։ Պ. Վասիլի Կուզնեցով, խորհրդային ներկայացուցիչը, զեկուցում տալով մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, ըսաւ թէ ամերիկեան եւ անգլիական սէնտիքաներու պատուիրակներուն հրաժարումը ոչ թէ երկու երկիրներու աշխատաւորներուն, այլ յետադիմական տարրերուն կամքը կը ներկայացնէ ։ Եւ հաստատեց թէ կազմակերպութիւնը պիտի շարունակուի առանց կուսակցական, ցեղային կամ դաւանական նախապաշարումներու ։ Երբ հարցուցին թէ համաձա՞յն է Լենինի այն տեսութեան թէ արհեստակական միութիւնները լաւագոյն դպրոցներն են համայնավարութեան համար, երկար պատասխան մը տուաւ ։

Իր բացատրութեան համաձայն, Լենին ալ կ՚ընդունէր թէ արհեստակցական Միութիւնները պէտք է անկուսակցական ըլլան ։ «Բայց, արհեստակցական միութեանց դերն է բանուորին յառաջդիմական կրթութիւնը, իսկ ընկերութեան ամէնէն յառաջդիմական ձեւը Մարքսի վարդապետութիւնն է» ։

Ամերիկեան Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը (A. F. L.) որ երբեք չմասնակցեցաւ համաշխարհային կազմակերպութեան, կրկին կը յայտարարէ թէ ռուսական սէնտիքաները ազատ չեն եւ կարելի չէ միանալ անոնց ։ Եւրոպայի իր ներկայացուցիչը , Պ. Պրաուն կ՚առաջարկէ օր առաջ կազմել ոչ-համայնավար Դաշնակցութիւն մը ։ «Պէտք չէ ժամանակ կորսնցնել, նոր նպատակ մը պարզենք աշխատաւոր բազմութեանց ։ Վտանգաւոր է բաց մը ձգել ։ Համայնավարները ներկայ համաշխարհային Դաշնակցութեամբ կուսակցական նըպատակներ կը հետապնդեն չորս տարիէ ի վեր ։ Պէտք է բացորոշապէս յայտնենք Հնդիկներուն, Ափրիկեցիներուն, Չինացիներուն եւ ուրիշ զունաւոր ժողովուրդներու թէ մենք միայն սպիտակամորթներու աշխարհով չենք հետաքրքրուիր» ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԱԽ ԿԱ՞Յ

Պելժիոյ վարչապետը, Պ. Սփաք, որ միեւնոյն ատեն արտաքին նախարար է, ճառ մը խօսելով երեսփ. ժողովին մէջ, յայտարարեց թէ «պատերազմի վտանգ չկայ մօտաւոր ապագայի մը մէջ» ։ Իր կարծիքով, «ներկայ անկայուն վիճակը կրնայ տարիներով երկարաձգուիլ, թոյլ չտալով որ խաղաղութիւն հաստատենք ։ Բայց այս չի նշանակեր թէ նոր պատերազմի մը նախօրեակին կը գտնուինք» ։

Իր ճառին մեծ մասը պատասխանն էր համայնավար կեդր. կոմիտէի քարտուղարին քննադատութեանց ։ Այս երեսփոխանը կ՚ըսէր թէ փոքր պետութեանց պարտականութիւնն է խաղաղութիւն հաստատել մեծ պետութեանց, մասնաւորապէս Խ. Միութեան եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ ։

Պ. Սփաք համայնավարներուն դառնալով հարցուց․

— Խ. Միութեան արբանեակները ե՞րբ այդ դիրքը բռնեցին ։ Գալով ինծի, ես այդ ուղղութեամբ կ՚աշխատիմ ։ ՄԱԿի պելժիական պատուիրակութիւնը յաճախ փորձեց միջին ճամբայ մը գտնել Խ. Միութեան եւ ուրիշ երկիրներու միջեւ ։

Եւ բացատրեց թէ 1948ին բազմաթիւ պատրուակներ կային պատերազմ յայտարարելու, բայց ոչ ոք առաւ այդ քայլը ։ «Ես կը յուսամ թէ աշխարհ ի վերջոյ հաւասարակշռութեան վիճակի մը պիտի հասնի ։ Ըսել կ՚ուզեմ թէ Խ. Միութիւնը եւ ժողովրդավար երկիրները, թէեւ պիտի չհրաժարին իրենց իտէալներէն, բայց պիտի շարունակեն միասին ապրիլ, առանց զինեալ ընդհարման» ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը, Թրումըն, երկրորդ շրջանն սկսաւ հինգշաբթի, 20 Յունուար արտակարգ հանդիսաւորութեամբ ։ Մէկ միլիոն քաղաքացիներ կը հետեւէին շքերթին ։ Նախագահին տարեթոշակը, որ 75.000 տոլար էր, բարձրացաւ 100.000ի, տուրքէ ազատ համարուած գումարն ալ 40 հազարէն 90 հազար տոլարի ։

ԿՐԻՖԻ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԻՆ առթիւ, Մօրպիհանի (Պրըթանյը) նահանգապետը բոլոր դպրոցները փակեց տասը օրուան համար ։ Առողջապահական նախարարութեան վերջին տեղեկագրին համաձայն՝ հիւանդութիւնը մեծապէս նուազած է Փարիզի մէջ, բայց լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ Հօթ եւ Պաս Ալփերու եւ Արտէշի նահանգներուն մէջ ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Թանթ Ֆիշըրի թութակը

Սիրով՝ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Օր մը, սեւ չար օր մը Փեթըրը նորէն չատ տխրեցաւ: Կարծես սեւ ու սուգ պատած էր իր սիրտը: Այդ միօրինակ, ծանր տխրութիւնը օրեր տեւեց: Ես ուղղակի կը սոսկայի իրեն նայելով: Իրեն կը նայէի ու կ՚աղօթէի առանց գիտնալու թէ որու եւ ինչու համար... Ելայ կրկին մասնագէտի տարի: «Որոշ բան մը չունի ըսաւ, քանի մը օրէն կ՚անցնի»:

Մտահոգ տուն եկայ: Աւելորդապաշտ մը չէի, բայց, այս Թռչունը կարծես ինծի սորվեցուց հաւատալ այդ բաներուն:

Փեթըրին այս արտակարգ տրտմութիւնը անտարակոյս չարաշուք դէպք մը կը մատնէր:

Ափսոս, երկար չտեւեց... ճիշդ այդ օրերուն, օր մը, երկու ոստիկան զինուորներ ներկայացան եւ զիս զինուորական հրամանատարութեան պալատը առաջնորդեցին: Հոն կուրծքիս վրայ զետեղեցին պատերազմական խաչ մը եւ ինծի յանձնեցին տղուս, սիրելի Քարլիս վերջին յիշատակները: Ինծի հասկնալի դարձաւ ամէն բան, նոյնիսկ Փեթըրին արտակարգ սուգն ու ողբը...

Յետոյ իրարու ետեւէ կորսնցուցի բոլորը: Բոլորը, մէկիկ մէկիկ ու այժմ մնացած եմ մինակ այս տանը մէջ, այս լայն աշխարհին մէջ իբրեւ ընկեր, բարեկամ, մտերիմ ունենալով այս հէք Թութակը: Ահա թէ ինչո՞ւ այնքան չատ կը խօսիմ Փեթըրին մասին, այնքան չատ կը գովեմ զայն: Ան այսօր իմ միակ իրական հարստութիւնս է...

Ձմեռ: Ցուրտ: Զոր ու կծող ցուրտ մը, բաց, աստղազարդ երկինքով: Ձիւնը իր սպիտակ չղթքը փռեր է սահմանէ սահման: Ճերմակ բուրդի նման ող մչուշ մը վրան լարեր է հանդիպակած բարձունքներուն վրայ: Ցուրտ է: Շունչդ կը սառի յօնքերուդ եւ դէմքիդ վրայ: Գօսացած ծառերը անշարժ, անժպիտ, իրենց նիհար ստուերը փռեր են ձիւնին ճերմակ սաւանին վրայ: Կծող քամին երբեմն պար կը բռնէ անոնց մերկ, այլանդակ ճիւղերուն հետ եւ վար կը թափէ այն տեղ կուտակուած ձիւնը:

Անցորդները լուռ մտածկոտ, պինդ փաթթուած իրենց վերարկուներուն մէջ, քալելէն աւելի կը վազեն, չուտով տեղ մը հասնելու համար: Մարդիկ սարսափի եւ դողի մէջ կ՚ապրին: Քաղաքը, եւ քաղաքներ— իրենց բոլոր համրանքովը տիւ եւ գիշեր օրը քանի մը անգամ գետնայարկերը կ՚իջնեն ժամերով այնտեղ կ՚անցընեն: Ահազանգին անհաճոյ մռնչիւնը դարձեր է ականջի ծանօթ հնչիւն: Մարդոց համար բնական երեւոյթ է օրը քանի մը անգամ «տեղչարժ» ըլլալը:

Ամէն օր քանդում: Ւրաքանչիւր օր մարդ կը մեռնի անհաչիւ... Այսօր, այժմ ողջ՝ իսկ վա՞ղը: Վա՛ղը:

Ահազանգին զիլ ու երկար կեռկերանքը կը ծանուցանէ թշնամի օդանաւերուն անցքը: Բարձրախօսներ, ախտո՛ւնկ, ախտո՛ւնկ (ուշադրութիւն):

Ամէն մարդ կը վազէ, ամէն ոք գլուխը առած կը փախչի առանց գիտնալու ո՞ւր: Անոնք կը նըմանին որսորդներէ հալածուած եղնիկներու որոնք անտառէն դուրս կուգան կրկին անտառ վերադառնալու համար կամ բաց դաշտերու մէջ ապաստան գտնելու յոյսով...

Ես ալ կը վազեմ, կը վազեմ բոլոր ուժովս... Քաղաքէն դուրս, ամէն գնով քաղաքէն դուրս պէտք է գալ: Հոն՝ քաղաքին ծայրամասը քանի մը պատսպարաններ կան:

Վազէ՛, վազէ՛ ... վազեցէ՛ք...:

Ով ուժ ունի կը վազէ, ով կրնայ կը վազէ: Ոչ իջնողը վերցնող կայ եւ ոչ ալ գլտորողին օգնող: Մարդկային «ես»ը իր բովանդակ զօրութեամբը ներկայ է:

Յանկարծ երկինքը կը գոռայ, երկիրը իր հիմերէն կը չարժի: Կարծես անդունդներէն հրաբուխի թանձր լաւան դուրս կը ժայթքէ, կ՚ողողէ ամբողջ քաղաքը: Ինկած ռումբերու սաստկութենէն առաջ եկած օդային ճնչումը, մեզ վազողներս կ՚առնէ ճամբուն վրայէն ու կը թափէ քովընտի ձորակը: Օ, Աստուած իմ... Մի՞թէ... բայց, ոչ, չուտով ինքզինքս կը գտնեմ: Գլխէս թռած երկաթէ սաղաւարտը կը տեղաւորեմ ու վազելու փոխարէն կը սկսիմ սողալ: Այդ ձիւնի ձմեռին պաղ քրտինքը կը հոսի ճակատէս, կը հոսի կռնակէս, կը թրջէ ներքնաշապիկս:

Այս հոգեկան եւ մարմնային ահաւոր վիճակին մէջ, երբ ճիգս կը փորձեմ ապաստանարան հասնելու համար, յանկարծ ականջիս կը հասնի աղեկտուր ճիչ մը,— «Փեթըրս» Փեթըրս, Փեթըրս տարէք, կ՚աղաչեմ, ազատեցէք...»: Թանթ Ֆիշը՞ր արդեօք: Այո, նոյնինքն: Փախչող, ապաստան փնտռող բազմութեան իւրաքանչիւրը ծպար մը ունի իր հետը որուն մէջ լեցուած զետեղուած են յարգի յիշատակներն ու գանձը: Թանթ Ֆիշըրը այդ բոլորին փոխարէն իր Փեթըրն է առեր իբրեւ գանձ: Ու հիմա երբ ռումբերու տարափին տակ այլեւս անզօր չարունակելու իր ճամբան, ներկայ բազմութենէն կը խնդրէ որ իր Փեթըրը տանին, ազատեն ահաւոր սպանդէն:

Ռումբերու երկրորդ չարան մը կուգայ մեզ կրկին չպրտելու աջ ու ձախ: Շատեր հողին տակ՝ ուրիշներ հողին վրայ: Ողբերգութեան այս պահուն իսկ չգիտեմ ինչո՞ւ ես մտքովս Թանթ Ֆիշըր կը փնտռեմ: Ի՞նչ եղաւ Թութակը:

Կը վազեմ իր կողմը, կը գտնեմ զիրենք, ինքը եւ իր Թութակը: Կծկուած, փակած գետինը սառ ձիւնին վրայ, վանդակը պինդ սեղմած էր թեւերուն մէջ:

Երկինքը միշտ կը գոռայ: Քաղաքը ամբողջութեամբ կորած է մուխի եւ բոցերու մէջ: Իսկական Սոդոմ Գոմոր: Մենք կը յառաջանանք «փըրկութեան դուռը» կը հասնինք եւ ներս կը մտնենք: Փառք քեզ Աստուած...

Անկիւն մը կծկուած, վանդակը գիրկը Թանթ Ֆիշըրը նստած է յոգնաբեկ: Բայց, վանդակին մէջ, Թութակին անսովորական ձեւը ինծի կասկած կը ներշնչէ: Նախ իր սովորական տեղը թառին վրայ չէ: Վանդակին յատակին երկարած՝ վիզը կախ, աչքերը կիսախուփ: Վախով ու կասկածով ներս կ՚երկարեմ ցուցամատս ու անոր կը դպչիմ: Անշարժ, սառած մարմին մը:

Ռմբակոծութիւնը դադրած է: Թանթ Ֆիշըրը կ՚առաջնորդեմ իր տունը, բայց տունը բոցերու, ռումբերու ճարակ՝ հիմնայատակ կործանած է ալեհեր մազերովը կը կանգնի անշարժ, անխօս, ու, լուռ համակերպութեամբ կը դիտէ կրակի ալիքները որ տակաւին կը լափլիզեն հսկայ ապարանքին մնացեալ մասերը:

Վանդակը կը յանձնեմ իրեն լուռ, առանց Փեթըրին անունը տալու: Կը վազեմ բոցերու, փլատակներու, մոխիրներու մէջէն սարսափահար... կը վազեմ առանց ետեւս նայելու, որպէսզի չլսեմ պառաւին աղեկտուր ձայնը.

— «Փեթը՛րս... Փեթը՛րս, ազատեցէք Փեթըրս...

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՁԷ

Քիչ մը սւելի լուրջ

ՄԻՒՆԻԽ (Յառաջ).— Արդար եւ անկողմնակալ դիտողութիւններն ու քննադատութիւնները որքան ալ դառն ըլլան ենթականերուն համար, ի վերջոյ կ՚ունենան իրենց օգուտները: Այդ պարտականութիւնն է որ պիտի կատարեմ, ցաւալի դէպքի մը առթիւ:

Միւնխէնի Տիկ. Միութիւնը կը փափաքի Ծընունդի առթիւ հանդէս մը կազմակերպել եւ գործի կը լծուի եռանդով: Մենք գիտենք որ հայ իգական սեռին մէջ որքան բարձր է ազգային ոգին զոհաբերութիւնը: Սակայն նախագահը, միշտ ինքնահաւան եւ բռնակալ, այդ իրաւասութիւնը չի չնորհեր Տիկնանց եւ ինք կը ստանձնէ պատասխանատուութիւնը այդ հանդէսին, սորվելով անոնց որ, իր հրամանները գործադրեն միայն:

Հետեւանքը սա կ՚ըլլայ որ՝ Բաբելոնի կը վերածուի հանդէսը ընդհանուր առմամբ, ահա համառօտակի նկարագրականը:

Յունուար 8, չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին կը սկսի հանդէսը Փազինկ՝ IROի չէնքի սրահներէն մէկուն մէջ: Ընդհանուր զարդարանքը, լուսաշող սրահը, բեմը, եւ գեղեցիկ տօնածառը անթերի էին: Սակայն բեմին ճակատը կ՚արժէր գէթ փոքր եռագոյն մը զետեղել, հայկական հանդէսի երեւոյթը տալու համար: Դաւիթեան եղբայրները ներդաշնակօրէն կ՚երգեն, «լուռ գիշեր, մութ գիշերը» Տիկին Լօրէի դաշնակի ընկերակցութեամբ, յետոյ նուէրները կը բաշխուին մանուկներուն: Սըրահին գրեթէ երեք չորրորդը հազիւ լեցուած էր: Հանդիսականները եկած էին, նախագահին կողմէ ղրկուած հրաւիրագրերով: Շատ մը հայրենակիցներ, որոնք խիստ օգտակար եղած էին, նախորդ կոմիտէներու մէջ՝ անտեսուած էին, որպէս զինք քննադատողներ: Զկար, կարգադիր կամ հիւրասիրող յանձնախումբ, ոչ ալ յայտագիր: Ներկայ էր յարգելի զօր. Շէքէրճեան իր տիկնոջ եւ քանի մը Ամերիկացիներու հետ: Առանց ազգային քայլերգի մը կամ յաւուր պատշաճի բանախօսութեան մը կը սկսի հանդէսին գեղարուեստական բաժինը: Քանի մը փոքրիկներ կ՚արտասանեն: Պ. Օնիկ Խօլմէզեան կ՚արտասանէ Սիամանթոյէն գեղեցիկ կտոր մը: Ծանօթ գերմանացի երգչուհի մը կ՚երգէ «Հայաստան» եւ «Սիրուն աղջիկ, ինչո՞ւ ես լալիս»ը դաշնակի ընկերակցութեամբ, հմայելով ներկաները, երկար ծափերու մէջ:

Նախագահը, յայտագրին մեծ մասը յատկացուցած էր ռուս դաշնակահար, Օրլօվսքիի եւ տիկնոջ: Հայ գեղջկական տարազով, Տիկին Օրլօվսքի կ՚երգէ «Կռունկ ուստի՞ կուգաս»ը եւ «Ծիծեռնակ»ը, որոնց, հայ երգարաններու մէջ, հեղինակներուն կողմէ ձայնագրուած բուն եղանակները, ձեւափոխած եւ արդիացուցած էր՝ ռուս երաժիշտը: Տիկին Օրլօվսքիին ձայնը սքանչելի էր: Շատ լաւ երգեց որպէս վարժ երգչուհի՝ սակայն ըստ իս, անմահն Կոմիտաս վարդապետի յօրինած «Կռունկ»ը, նախընտրելի էր իր հայեցի հարազատ եղանակով, քան ձեւափոխուած եղանակը: Նոյնպէս նաեւ «Ծիծեռնակ»ը: Դասական եղանակէն զրկելով, պարզ օփերէթի կտորի վերածուած այդ այլանդակութիւնը գէթ ինծ հաճելի չէր: Այդ հոգեպմայլ, տխուր պանդուխտի երգերուն, իբրեւ «պարերգ»ներ, մարմնի եւ անդամներու չարժումներով երգուիլը անբնական երեւոյթ մը կը կրէր եւ բառերն ալ յստակ ու հասկնալի չէին:

Տիկին Օրլօվսքին յաջորդաբար երգեց չատ մը երգեր, ռուսերէն, եւ ուրիչ լեզուներով, որոնք վեր էին ամէն գնահատանքէ: Ներսէսեան քոյրեղբայր նուագեցին «Զէյթունցիներ»ը, եւ ուրիչ միջազգային կտորներ: Օրիորդը ապագայ խոստացող ջութակահարուհի է, իսկ եղբայրը դաշնակի վրայ պէտք է երկար աշխատի: Պ. Նշան Պօղոսեան երգեց «Փամ Փորոտան»ը, որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս:

Սքանչելի էր գերմանացի Թաւ ջութակահարը, իրեն ընկերացող վարժ դաշնակահարուհիին հետ, որոնք Ա. Խաչատուրեանի ձայնագրած կըտորներէն նուագեցին յաջողութեամբ:

Օտար երաժշտութիւններէ յագեցած, երիտասարդութիւնը յանկարծ սրահին կեդրոնը հաւաքուելով ընդհատեց նուագախումբը եւ Մկրտիչ Դարբինեանի «Քլարինէթ»էն արտաբերուած գեղեցիկ պարերգներուն տակ, սկսան Կովկասեան պարերու, որոնց մասնակցեցաւ նաեւ դեղանի երգչուհի Օրլօվսքին եւ ուրիչ կիներ ու այրեր: Այսպէս վերջ տրուեցաւ յայտագրի գեղարուեստական բաժինին, որ երեք չորրորդով օտար կըտորներէ կը բաղկանար:

Հայկական պարերուն յաջորդեց վալսը, որմէ վերջ, զօր. Շէքէրճեան, իր անվարժ հայերէնով, չնորհաւորեց Ծնունդը եւ Նոր Տարին, կարդաց, Պ. Պ. Ճ. Մարտիկեանի եւ Ս. Սարոյեանի ստորագրութեամբ իրեն եկած չնորհաւորական հեռագիրը, համայն Գերմանահայ տարագիրներուն ուղղեալ, յոյս յայտնելով որ տեղաւորման տեսակէտով բախտաւոր տարի մը կ՚ըլլայ 1949ը: Պ. Աբեղեան հայերէնի թարգմանեց հեռագիրը, որմէ խանդավառուած ժողովուրդը ծափերով եւ կեցցէներով ողջունեց: Հանդիսականներուն հըրամցուեցան հայկ. «փիլաւ» եւ անուշեղէններ: Բաժակաճառեր խօսեցան Վրացի եւ Ազրպէճական ներկայացուցիչներ, որոնց ռուսերէնը, հայերէնի թարգմանող մը չըլլալուն՝ ինծի պէս չատեր ծափ զարկին առանց հասկնալու:

Փոքրիկ միջադէպ մը, քիչ մնաց ծեծկուուքով պիտի վերջացնէր հանդէսը: Պ. Նշան Պօղոսեան, պատուախնդիր եւ ազգասէր երիտասարդ մը, ինքնաբերաբար բեմ կ՚ելլէ եւ ցաւ կը յայտնէ որ, օտարացումը, եւ հայերէնի անտեսումը, ծայր տուած է մեր մէջ մեծերէն սկսեալ, եւ կը խնդրէ որ նախանձախնդիր ըլլանք մեր մայրենի լեզուի գործածութեանը համար: Հազիւ այս բառերը արտասանած, նախագահը կ՚ընդմիջէ եւ բեմէն վար կ՚առնէ զայն: Ուրիչ երիտասարդներ, բողոքելով ոտքի կ՚ելլեն: Բարեբախտաբար վէճին առաջքը կ՚առնուի: Կոփամարտիկ Պ. Վարդանեան որ Փարիզէն եկած էր, կիսատ ձգելով հանդէսը դուրս կ՚ելլէ: Ուրիշներ ալ իրեն կը հետեւին:

Կարգապահութեան պակասէն զատ, անտանելի ժխոր մը կը տիրէր սրահին մէջ: Արտասանութեանց, մեներգներու եւ նուագածութեան ամբողջ տեւողութեան՝ փոքրիկներու աղմուկէն բան չէր լսուեր:

Ցանկալի է որ այսուհետեւ գաղութը ձեռք ձեռքի տուած կատարէ այսպիսի ձեռնարկներ, համաձայն իր ուժերուն, պայմանաւ որ ըլլան զուտ ընտանի եւ հայկական: Ամէն տեղ եւ ամէն ժամանակ, մեր մայրենի լեզուն գերադաս բռնենք օտար լեզուներէն, չգիտցողներս սորվինք, գիտցողներս սորվեցնենք: Այս է ճշմարիտ ազգասիրութիւնը:

Զգիտնալը ամօթ չէ, չսորվիլն է ամօթ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՔՐԱՎՉԵՆՔՕ, «Ազատութիւնն ընտրեցի» գրքին հեղինակը, անուանարկութեան դատ բացաւ Փարիզի Ce Soir թերթին դէմ, որ երէկ գրած էր թէ այս նախկին բոլշեւիկը 1941ին գիրք մը հրատարակած է Գերմանիոյ մէջ, «Ես Ստալինի կալանաւորն էի» վերնագրով: Համաձայնավար թերթը չատ մը նմանութիւններ կը մատնանշէր երկու գիրքերուն միջեւ: Քրավչենքօ «վրան — բաց սուտ» կ՚որակէ այս նոր ամբաստանութիւնը:

ՄԱՄՈՒԼ

ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Գալիֆորնիոյ «Ասպարէզ»ը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ խմբագրականի մը մէջ, Դրոյի այցելութեան առթիւ (17 Դեկտ.).

— «Մօտ երկու շաբաթներէ ի վեր ան կը գտնուի Գալիֆորնիոյ շրջանին մէջ եւ արդէն իր ներկայութեամբ պատուած է Լօս Անճէլսի ու Սան Ֆրանչիսքոյի գաղութները:

Առաջինը, օգտուելով այս պատեհութենէն, սարքեց ճաշ մը, ուր Հայկ. կեդրոնին ի նպաստ գոյացաւ 10.000 տոլար, Շինութեան Ցանձնա-խումբի ունեցած դրամի քանակը բարձրացնելով ցարդ 48.000 տոլարի:

Երկրորդը, Սան Ֆրանչիսքոն, որ նոր ակումբ-սրահ մը գնած է, նոյնպէս ունեցաւ ճաշ, որուն ընթացքին գոյացաւ միանուագ 11.500 տոլար:

Նախքան Գալիֆորնիոյ շրջանը անցնիլը՝ Դրօ պատեհութիւնը ունեցաւ խօսելու Պոսթընի մէջ Հ. Ց. Դ. Օրուան տօնակատարութեան, որուն խունկերում ներկայ եղան աւելի քան 200 հոգի:

Ցաջորդ Կիրակին, Նիւ Եորքի մէջ, նոյնպէս Հ. Ց. Դ. Օրուան առթիւ սարքուած հաւաքոյթին ներկայ եղան աւելի քան 2000 հոգի, իւրաքանչիւրը վճարելով 1.50 տոլար մուտքի գումար:

Այս փաստերը այնքան պերճախօս են ու նշանակալից, որ կը պարտադրեն առնուազն ամօթապարտ լռութիւն բոլոր անոնց, որոնք իրենց սրբապիղծ բերանները լայն են բացած Հայութեան չքեղագոյն հերոսին հասցէին լուտանքներ ցեխարձակելու:

Այդպիսիները, եթէ տարրական խելք ու մանեխի հատիկի չափ պարկեշտութիւն ունեցած ըլլային, իրենց գլուխները իրենց ձեռքերու մէջ առած պիտի աւաղէին, տեսնելով թէ ինչո՞ւ «Ազգային Խորհուրդ»ներու հրապարակային հաւաքոյթներուն կը մասնակցին, Պօսթընէն մինչեւ Ֆրէզնօ, առառաւելն 250—300 հոգի միայն, այն «Ազգային Խորհուրդ»ներուն, որոնք կը տօնեն «Հայութեան փրկութեան» — իմա սորկացման — Թուականը՝ Նոյեմբեր 29ը, «Ազգային Խորհուրդ»ներ, որոնց մէջ կը մտնեն Ռամկավար, Հնչակեան, Համայնավար եւ ուղեկից կոչուած տարրերը անխտիր:

«Մեռած», «քայքայուած», ամէն տարի զանազան առիթներով «գերեզման իջեցուած» Դաշնակցութեան ժողովներուն հայ ժողովուրդը կը խուժէ հազարներով, սրահները կը յորդին, հայրենասէր սրտերը կը գեղուն զոհաբերութեան եւ գիտակցութեան ազնիւ կիրքերով:

Իսկ անդին՝ բոլոր խայտաբխէտ տարրերը, եպիսկոպոս, վարդապետ ու պատուելի ձեռք ձեռքի, հազիւ կը յաջողին սարէն ձորէն քանի մը հարիւր տականքներ համախմբել:

Ի՞նչ է այս երեւոյթին իրական պատճառը: Կը տեսնե՞ն անոնք այս փաստին մէջ թաղնուած պերճիմաստ խորհուրդը:

Այս իրողութեան բուն իմաստը այն է, պայծառ աչք ունեցողներուն համար տեսանելի, որ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը «իր ոտքերու տակի հողը երբեք կորսնցուցած» չէ, ոչ ալ «հայ ժողովուրդի կողմէ պօյքօթի ենթարկուած», ինչպէս կը ճգնին ցոյց տալ համայնավար եւ ուղեկից գրչակներ, որոնք մեր կեանքի ամէն փայլուն երեւոյթ կը դիտեն պղտոր ակնոցներով:

Ընդհակառակն, մեր ժողովուրդի մէջ «ոտքի տակի հողը» կորսնցնողները իրապէս անոնք են, — ռամկավարը, հնչակ, համայնավար, ուղեկից եւայլն — որոնք բոլորը միասին Դաշնակցութեան տան, — մեծխօսիկութիւն մը, որ ցաւալի է ըսել, 2000ներուն դիմաց 250ներով միայն կը յոխորտան, — սուտով ալ չաղախուած է:

Ազատ մտածող, ազատ գործող, ազատութեան ծգտող հայ ժողովուրդը, ինչպէս միշտ, 58 տարիներէ ի վեր, այսօր ալ իբր անսասան ժայռ կանգնած է Հ. Յ. Դ. թիկունքին, եւ ոչ թէ անոնց, որոնք կը փորձեն սուտով կերակրել, սարկութեամբ չաղախել եւ օտար բռնաւորի լուծին խնկարկու դարձնել Հայութեան ոգին»:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՅԵՐԸ ՊԱՍՐԱՅԻ ՄԷՋ

Պաղտատի «Գոյամարտ»էն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Ըստ պատմական տուեալներու Պասրայի գաղութը հաստատուած է 1605էն վերջ երբ Շահ Աբբաս հազարաւոր Հայեր փոխադրեց Հայաստանէն Պարսկաստան: Սակայն կարելի է ենթադրել թէ այս թուականէն շատ առաջ Հայեր կը գտնուէին Պասրա որոնք կուգային Հայաստանէն եւ Պարսկաստանէն վաճառականութեան նպատակով եւ կ'անցնէին Հնդկաստան եւ այլուր, թէ քիչ էին եւ չէին կազմեր գաղութ:

Պասրայի Հայ գաղութի առաջին յիշատակարանն է 1691ին խաչքար մը որուն տեղը անյայտ է:

Ժամանակի ընթացքին Պասրան ընդունեց Պարսկաստանէն, Թուրքիայէն եւ Հայաստանէն Հայորդիներ, որոնք կազմեցին համեստ հայ գաղութ մը:

Շատ չանցած գաղութը ունեցաւ բարգաւաճ վիճակ, այնպէս որ քաղաքին առեւտուրը մանաւանդ մարգարիտի շուկան Հայերուն ձեռքը անցաւ: Այդ միջոցին 3000 Հայեր կը գտնուէին Պասրայի մէջ, որոնք ունէին երեք եկեղեցիներ: Այսօր միայն Ս. Աստուածածինը գոյութիւն ունի, վերջին նորոգութիւնը շնորհիւ Սիմոնղարիպեանի առատաձեռնութեան որ արժեց 2000 տինար:

Ժամանակին կային նաեւ երեք ազգային վարժարաններ Պասրայի մէջ:

1663ին Պասրայի նաւահանգիստին մէջ կը խարսխէին նաեւ Պասրայի եւ Հնդկաստանի հաբապատկան նաւեր, Սանթա Քրուզ, Սանթա Քրոչէ, Սէնթ Մայքըլ, Արշակ, Հօփուէլ եւայլն:

Երբ Անգլիացիները Պասրա գացին Հայերը դիւանագիտական ասպարէզին մէջ ալ մեծ դեր կատարեցին իբրեւ առեւտրականներ, եւ Անգլիացիները իրենց հիւպատոսական փոխանորդները Հայեր կարգեցին: 1767ին Պասրայի անգլ. հիւպատոսին գործակալը Հայ մըն էր Մարգար, ինչպէս եւ անոր թարգմանը Շէյխ Պօղոս: 1902էն առաջ Պասրայի անգլ. հիւպատոսին թարգմանն էր Մատթէոս Մարկոսեան:

1773ին Պասրայի ժանտախտին Հայերը ցիր ու ցան կ'ըլլան: Առաջին համաշխարհային պատերազմի նախօրեակին Պասրայի մէջ կային 30—40 տուն 120 անձերով: Այս շրջանին Հայերը դարձեալ բարեկեցիկ վիճակ մը ունէին:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»Ը ՊՕՄՌՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պօմոնի մէջ եւս տօնուեցաւ «Մանուկներու Օր»ը Հայ Կ. Խաչի մանկամսուրին կողմէ Յունուար 16ին, մեծ յաջողութեամբ: Դպրոց-սրահը մեղուներու փեթակի մըն էր վերածուած: Ուրախ բացականչութիւններ ամէն կողմէ: Բեմին վրայ իր պատշաճ տեղը գրաւած էր վայելչօրէն զարդարուած աղանդի ծառը, ծանրաբեռնուած զանազան միրգերով եւ խաղալիկներով:

Վարագոյրը բացուելուն բեմին վրայ շարուած տեսանք Հայ Կապոյտ Խաչի դպրոցի սան-սանուհիներն ու մանկապարտէզի փոքրիկները, որոնք իրենց մանկական երգերովն ու արտասանութիւններովը հաճելի պահեր ապրեցուցին մեզ: Ընկերուհի Տիկին Քիպրիթճեան յանուն Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղին հանդէսը բացուած յայտարարեց թուելով կանանցի այս կուռ կազմակերպութեան առաւելութիւնները: Ապա գործադրութեան դրաւ յայտագիրը: Ուսուցիչ ընկ. Մար. Թաշճեան բացատրեց դպրոց յաճախելու օգտակարութիւնը եւ թելադրեց Հայը Հայ պահելու համար զարկ տալ դպրոցներու եւ սորվեցնել Մեսրոպեան Ա. Բ. Գ.ը:

Կրիփի համաճարակը հոս ալ անկողին դամած է շատերը: Մանկամսուրի ատենապետուհին, ընկերուհի Հ. Զաթիկեան կը բացակայէր իր տկարութեան պատճառաւ: Կաղանդ Պապան (Պ. Համբարձում Աւետիսեան) իր ճերմակ ու երկար մօրուքով ու ձիւնով ծածկուած վերարկուով ու ձեռքի հաստ գաւազանով բեմ եկաւ 100է աւելի փոքրիկներու բաժնեց նուէրներ եւ խոստացաւ յառաջիկայ տարի աւելի առատ նուէրներ բերել: Գնահատելի է Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղին այս շատ գեղեցիկ ձեռնարկը որ ամէն տարի պզտիկները ուրախացնելու առիթը կը ստեղծէ, անոնց սիրցնելով հայկական դպրոցը:

Ներկայ ծնողները իրենց շնորհակալութիւնը յայտնելով անդամուհիներուն, խոստացան իրենց օժանդակութիւնը չզլանալ Կապոյտ Խաչի ձեռնարկներուն:— Ներկայ մը

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Շաբաթ 15 Յունուար Salle des Fêtesի մէջ, Վալանսի Հայ Մարզականը տուաւ թատերական հանդէս մը: Բեմադրուեցաւ «Շահ Իսմայիլ» ողբերգութիւնը, 4 արար, ղեկավարութեամբ Թրաքոշի եւ սկսողներու լաւագոյն խումբի մը Մարսէյլէն:

Խնամակալ մարմնի քարտուղարը Գէորգ Պօյաճեան հանդէսը բացաւ, յանուն Մարզականին եւ շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն: Թուեց միութեան երեք տարուան յառաջդիմութիւնը, անոր հինգ խումբերուն բազմաթիւ ախոյեանական մրցումները: Հայ Մարզականը ի վերջոյ տիրացաւ Promotion d'Honneurին: Վարագոյրը համբարար բացուեցաւ եւ այդ հինգ խումբերը իրենց մարզական տարազներով, գնդակներով եւ առաջնորդութեամբ իրենց վարիչներուն կարգով բեմ եկան, ջերմ ծափերու մէջ, ցուցադրուեցան նաեւ 1947ին շահուած ախոյեանական մրցումներու Տռոմ Արտէշ 1ère série արձանիկը, արծաթէ բաժակները, եւայլն:

★ Յունուարին տեղի ունեցաւ մեր առաջին խումբին (Promotion d'Honneur) ախոյեանական Match Retourի 5րդ մրցումը, Կրընոպլի Nurby Promotion խումբին դէմ, մեր դաշտին վրայ, ի ներկայութեան հոծ բազմութեան մը: Մեր խումբը մասամբ լրիւ էր, վիրաւորները կէս մը ապաքինած ըլլալով: Մերոնք շահեցան 2—0: Նախապէս իրենց դաշտին վրայ պարտուած էինք 4—1:

Խաղը սկսաւ թափով: Առաջին կիսախաղը անցաւ ապարդիւն, երկրորդ կիսախաղին մերոնք աւելի սեղմել սկսան հակառակորդ բերդապահը եւ վերջապահները: Վերջապէս գնդակը անցաւ երիտասարդ Surpriseին, որ նշանակեց առաջին կէտը, խաղը տաքցաւ հակառակորդը ապարդիւն յարձակումներու դիմեց, մեր լաւագոյն ուժերէն Թէպոյեան երկրորդ կէտը նշանակեց խիստ օրինաւոր, մինչ բազմութիւնը կը ծափահարէր:

Նոյն օրը մեր պահեստին հակառակորդին դաշտին վրայ մնաց հաւասար:— Իսկ մեր կրտսերները շահեցան 3—1 հակառակորդին դաշտին վրայ Livrons, ախոյեանական, արդէն «փուլ»ին առաջինն են իրենք:— Թղթակից

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (76)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ԱՆԱՐՁԱԲԱՑԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

— Տէր իմ, լսածիս թէ որ հաւատալ պէտք ըլլայ, այս շրջակաները Անարզաբայէ զատ ամէն տեղի տէր եղեր է, բոլոր Տորոսի ժողովուրդը զէնք առած գունդագունդ կը վազեն իր դրօշակին տակ մտնելու համար, կը պատմեն նաեւ թէ Տարսոնի Դուքսը արտորանօք զօրքը առած Մամեստիոյ վրայ գալու ատեն, ապստամբը զինքը դիմաւորեր մեծ յաղթութիւն մը ըրեր է, այս վերջինը ստուգութեան արժանի:

— Լաւ իմացայ, Վասիլ, ըսաւ Իշխանը, եւ գործակալը կրցածին չափ պզտիկնալով եւ ետ ետ քաշուելով անհետ եղաւ:

— Ի՞նչպէս, Սրբազան, լսեցի՞ք հիմա:

— Զարմանք: Բայց Վասիլ ալ կ'ըսէր թէ ստուգութեան կարօտ է այս վերջի լուրը:

— Պարապ տեղ կ'այլայլիք, ըսաւ, Տիկինը քաջասրտութեամբ, անոր հօրն համար ալ կ'ըսէին՝ մեծ մեծ կը ջարդէին՝ երբ ես նոր հարս էի, դեռ տղայ էի, ետքը Կայսրը եկաւ, հայրն ալ մպլն ալ՝ տղաքն ալ ամէնն ալ կապեց առաւ Պոլիս տարաւ, երկիրն ալ խաղաղեցաւ:

Տիկնոջ ամէն ըսածը չիտակ էր, բացի իր տարիքէն վասնզի այն ժամանակներն ալ երեսուն տարու՝ եւ աւելի կար եւ արդէն տասներկու տարեկան տղու մը տէր էր:

Իսկ Սմբատ, որ թէպէտ Մամիկոնեան ալ ըլլար, փոքրոգի մէկն էր, յաջողութեան մէջ մեծամիտ. հիմա աւելի կը մտածէր մերձակայ վըտանգին վրայ՝ քան թէ իր Տիկնոջ տարիքին սխալը շտկելու, կերակուրի նստեցաւ՝ ախորժակ չունէր, անկողին մտաւ՝ քուն չունէր, եւ երբ վերջապէս շատ դժուարաւ քունը տարաւ անհանգիստ երազներ որոնց մէջ Թորոս մեծ դեր կը խաղար զինքը անհանգիստ ըրին:

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

ՄԱՐԳՐԻՏ

Երբ միջնաբերդին վերնադաւառնները զանազան կիրքեր կը յուզուէին, վարը՝ պահապան խումբը նստած կը խորհրդածէր պատգամաւոր երիտասարդին տուած լուրերուն վրայ:

—Տղայ, կ'ըսէր տարէցկորովի, քառակուսի մարդ մը՝ որուն աչքերը կը փայլէին իր արեւէն թխացած դէմքին վրայ, ի՞նչ, խելառ ես, ի՞նչ ես, թող դայ ըսելը դիւրին բան է... «Ապստամբ, ապստամբ» կ'ըսեն կ'երթան անոր հայրն ալ ապստամբ էր, բայց Տաճիկն ալ, Փռանգն ալ, Հոռոմն ալ անոնց անունէն կը դողային:

ԾԵՐԵՆՑ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՏԻԿԱՆԻ շրջանակներէն կը հաղորդեն թէ Պապը ձեռնարկներ կը կատարէ ,պահպանելու համար Հիթլէրի հետ կնքուած պայմանագիրը (Concordat) ։ Այս համաձայնութեամբ, որ կնքուած էր 1933ին, պետական թոշակ կը վճարուէր Գերմանիոյ կաթոլիկ կղերականներուն, կաթոլիկ միաբանութիւնները կրնային դպրոցներ հաստատել ազատօրէն, Պապը եւ կաթոլիկ եպիսկոպոսները հաղորդակցութեանց ազատութիւն կը վայելէին եւն.։ Վատիկանի պաշտօնաթերթը խմբագրականով մը կը բացատրէ թէ պայմանագիրը թէ բարոյապէս եւ թէ օրինապէս ամէն հանգամանք կը ներկայացնէ ի զօրու մնալու։ Խնդիր է թէ արեւմտեան Գերմանիոյ համար մշակուած սահմանադրութիւնը պիտի վաւերացնէ՞ այս տեսակէտը ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ համայնավար մամուլը խստօրէն կը քննադատէ Պերլինի ռուսական շրջանին բանուորները թէ բաւական եռանդով չեն աշխատիր, երկամեայ ծրագրին իրականացման համար։ Եւ կը սպառնան սեւ ցանկեր տպել, եթէ կացութիւնը չբարւոքի։ Միւս կողմէ, համայնավարները իրենք կը խոստովանին թէ երկամեայ տնտեսական ծրագիրը մեծ դժուարութեանց կը հանդիպի։ Այս դժուարութիւնները մեծ մասով հետեւանք են արեւմտեան Դաշնակիցներու փոխադարձ պաշարման։ Թերթերը կը հաստատեն թէ նոյն իսկ ազգայնացուած գործարաններուն մէջ անհոգութիւն կը տիրէ եւ տրուած ապրանքները չեն գործադրուիր։

ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ հարցին առթիւ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը նորէն ամբաստանութիւններ ուղղեց Խ. Միութեան, ըսելով թէ չէ վերադարձուցած 200.000էն երկու միլիոն գերման գերիներ, կամ բացատրութիւն չէ տուած անոնց կացութեան մասին։ Պերլինի ամերիկեան հրամանատարութիւնը մամուլին յանձնեց երեք անտիպ ծանուցագիրներ, որոնք ուղղուած են Խ. Միութեան, ստուգելու համար թէ ինչ եղած են այդ գերիները։ Ծանուցագիրները ղրկուած են 1948 Մարտ 9ին, Սեպտ. 15ին եւ 23-ին։ Ամերիկեան իշխանութիւնները կ'ըսեն թէ մինչեւ հիմա չուզեցին հրապարակութեան տալ զանոնք, որպէսզի Խ. Միութիւնը ամէն պատեհութիւն վայելէ ուղղամտօրէն գործելու ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ նախկին նախարարներէն 15 հոգի դատապարտուեցան երկուքէն մինչեւ տասը տարի բանտարկութեան, իսկ երկու ամբաստանեալներ անպարտ արձակուեցան։ Դատապարտեալներէն հինգը փախստական են, ղրկուած ամէն իրաւունքներէ եւ իրենց գոյքերէն։ Թերթերը դիտել կուտան թէ ամէնէն մեղմ պատիժներն են ասոնք, բաղդատելով նախկին դատավճիռներուն հետ ։ Բոլորն ալ անդամ եղած են զօր. Անտոնէսքուի դահլիճներուն ։

ՎԻԷՆ.— Այրի Տիկին Կարապետեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Ալեքսանդր Կարապետեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մովսէս Կարապետեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Կարապետեան եւ բոլոր պարագաները կը խնդրեն ներկայ ըլլալ այս շաբաթ , 22 Յունուար, ժամը 16-ին, Eglise St. Martin, ուր պիտի կատարուի յուղարկաւորութիւնը ողբացեալ

ԱՐՍԷՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

Մեռած 1940 Յունիս 5ին, Սոմի ճակատին վրայ , Maucourt, 34 տարեկան հասակին մէջ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերներ Մովսէս եւ Վահրամ Կարապետեան եղբայրներուն, այրի Տիկին Ա. Կարապետեանի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, իրենց հօրեղբօր եւ ամուսնոյն՝ ԱՐՍԷՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ վերաթաղման տխուր արարողութեան առթիւ ։ (Սպաննուած՝ 1940ին, Սոմ նահանգի ճակատին վրայ)։

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 19 Յունուար.— Իբրեւ պատուախնդիր հայր՝ կը յայտարարեմ հայրենակիցներուս եւ ընդհ. ծանօթներուն թէ՝ մեծ որդիս՝ Գրիգոր Զորպաճեան բաժնուած ըլլալով մեզմէ, որեւէ պատասխանատուութիւն չեմ ստանձներ իրեն եղած նիւթական օժանդակութեանց համար։

Յակոբ Զորպաճեան

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Պ. Գամեր Գափամաճեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի 23 յունուար, մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իր մօր եւ իրենց ազգականին ողբացեալ՝ ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՊԻՍՏՈՍ ՍԻՄՈՆ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆԻ հոգւոյն։ Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները ։

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ Կ. Խաչի մասնաճիւղը կը տօնէ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 23ԻՆ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պ. Յ. Կօշկակարեանի մեծ կառատան մէջ, (11 Ave. Gambetta)։

Կը ներկայացուի ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ (մէկ արար) թատերգութիւնը։ Ճոխ յայտագիր, պիւֆէ։ Աւանդական տօնածառ եւ Կաղանդի նուէրներու բաշխում ։ Մուտքը ձրի է ։

×

ԻՍԻԻ մէջ Խրիմեան դպրոցի վարչութիւնը կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին։ Միեւնոյն սրահին մէջ ։

×

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին ։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Cinéma PALACE

23 Յունուար, կիրակի ժամը 10ին

կը նախագահէ՝ Ընկ. Գ. ՍԻՆԱՊԵԱՆ

կը խօսի՝ Տիկին ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

պիտի երգեն՝

Պ. Զարեհ Գասեան եւ Տիկ. Ս. Փերզիկեան

Մ ո ւ տ ք ը հ ր ա ւ ի ր ա տ ո մ ս ե ր ո վ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ – ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի։ Ղեկավարութեամբ երաժշտագէտ Պ. Յ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆի։ Երիտասարդ ջութակահար Պ. ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (Լիւէ Միւզիքալի բարձրագոյն կարգի առաջին մրցանակաւոր) կուտայ իր առաջին նուագահանդէսը Պոմոնի մէջ, 22 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, շաբաթ երեկոյ եկեղեցւոյ դպրոցասրահին մէջ, սիրայօժար մասնակցութեամբ ծանօթ երգչուհի Օր. ՇՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի (Լիոնի օփերայէն), հրաւիրուած մասնաւորաբար ենթակոմիտէի կողմէ։ Դաշնակ Mlle Annette Julien: Յայտագրին մաս կը կազմեն դասական լաւագոյն կտորներ, ինչպէս նաեւ հայկական երաժշտութեան գլուխ գործոցներէն էջեր (նուագ եւ երգ)։ ՄՈՒՏՔԸ ՀՐԱՒԻՐԱՏՈՄՍԵՐՈՎ ։ 7 տարեկանէն վար երեխաներ չբերել ։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Պանեօ Քաշանի մասնաճիւղի տարեկան շքեղ պարահանդէսը, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, 23 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4—12, 72 Bld. Maréchal Joffre, Bourg la Reine: Գեղարուեստական խնամուած բաժին։ Տեսարաններ «Անոյշ» օփերայէն, հայկական եւ կովկասեան զոյգ եւ սօլօ պարեր, երգ, եւրոպական եւ կովկասեան նուագ։ Կը մասնակցի Թառիստ Սէյրան։

Métro Bourg la Reine, autobus Porte d'Orléans 188 իջնել Place Condorcet :

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Ֆր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի հայերէնի կիրակնօրեայ դասընթացքը, 23 Յունուարէն սկսեալ տեղի կ'ունենայ ժամը 10—12։ 69 rue Louis Blanc, Լիոնի Հայոց եկեղեցւոյ դպրոցի սենեակներէն մէկուն մէջ։ Այս առթիւ Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Կարապետ Յովակիմեանի, որ սիրայօժար ստանձնած է սոյն դասընթացքին հսկողութիւնը :

★ Նոյնպէս Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Վիլֆրանշի մասնաճիւղին դասընթացքը, պիտի վերսկսի, այս կիրակի առտու, ժամը 10—12, Լիոնէն որոշուած ուսուցչի մը կողմէ, ծանօթարահին մէջ։

ՊԷԼՎԻԼԻ Հ. Բ. Ը. Մ.Ի ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԸ

Պէլվիլի հայ հասարակութեան կը յիշեցնենք թէ նախորդ տարեշրջանէն սկսեալ վերաբացուած է Հ. Բ. Ը. Միութեան դասընթացքը։ Կրթական նախարարութեան մասնաւոր արտօնութեամբ, մեզի տրամադրուած է Levert փողոցի մանչերու վարժարանը, որ ամէն տեսակ յարմարութիւններով օժտուած է։ Դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն հինգշաբթի, կէսօրէն վերջ ժամը 2ին, ուսուցչութեամբ մանկավարժ – արուեստագիտուհի Տիկին Պարդեւուհի Պետրոսեանի։ Տաքցուած սրահ ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԷՕ-ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ գիշեր, ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ս. Ժեռոմի Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Նախորդ ժողովի շարունակութիւնը։

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ (57 Bld. Jourdan) Պ. Զօպանեան այս շաբաթ օր պիտի կատարէ իր հերթական դասախօսութիւնը։ Նիւթ՝ մեր ոսկեդարեան հայերէնը, Եզնիկի գործը։ Մեր շարականները ։

ԾԱԽՈՒ Է կարի Սինկէր մեքենայ մը 31 K բոլորովին նոր։ Դիմել Յառաջի։

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան խումբերու, 22 Յունուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, 5 rue Brossolette, Salle Laiqueի մէջ, Kremlin Bicêtre :

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ՄԻՐՈՅԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ ԽԱՁԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ։

Կ'երգէ Օր. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ եւ թառ ու դափ ընկեր ԲԵՆՈՅԷ։ Կը մասնակցի Թառիստ ՍԷՅՐԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին մասնակցութեամբ՝ Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ։

Մեներգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ, կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Եփրատ նուագախումբով Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի ղեկավարութեամբ։ Ճոխ պիւֆէ։ Մուտքը 75 ֆրանք

Հաղորդակցութիւն .— Métro Porte d'Italie, autobus 125, իջնել Mairie K Bicêtre:

THÉATRE DE L'AMBIGU

2ter Bld. St. Martin, Métro République եւ Strasbourg St. Denis :

ԱԴԱՄԵԱՆ Թատերասիրաց Միութիւնը փետրուար 11ին ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20.30ին կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹի

«ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ»

Կը մասնակցի ամբողջ խումբը, բեմադրութեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի ։

Երգեցիկ խումբ (ղեկ. Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ)

Պարերգ (ղեկ. Տիկին ԹՈՐՈՍԵԱՆի)։

Տոմսերը.— Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ 51 rue Mr. le Prince: Գրատուն ԲԱԼՈՒԵԱՆ 43 rue Richer եւ գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 46 rue Richer :

Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ նշանակուած ժամուն։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ԾԱԽՈՒ Է

Կօշիկի թեժ կարող Սինկըր մեքենայ մը, լաւ վիճակի մէջ, 31 K. 18։ Դիմել 6ter rue Elie.Gentilly:

ՀԱՅԵՐԸ իրաւունքով համբաւը ունին աւանդապաշտ ըլլալու, մանաւանդ իրենց ուտելիքին տեսակէտով։ Հայերուն Ֆրանսա գալէն ի վեր, անոնց կարգ մը մասնագիտական ուտելիքները ընդհանրացան եւ Ֆրանսացիներէ ալ իւրացուեցան։ Այսպէս է «ՇԻՐԱԿ ՕՂԻ»ն, որ իր խնկաւէտ յատկութիւնները կը քաղէ տաք արեւին տակ հասունցած խաղողէն։ Բայց Հայերու նախասիրութիւնները պէտք չէ որ անտեսել տան այն ազնուարբանները զորս Ֆրանսացի փափկակերներ կը ճաշակեն երկար տարիներէ ի վեր։ Ատոնց կարգին է մասնաւորաբար «ՌՈՄ»ը, այս երկնանուշ ըմպելին, որ մշտնջենական արեւի երկիրէն կը ներածուի, եւ որ շաքարեղէգի թորումէն ստացուելով, հեշտահամ խմիչք մը ըլլալուն չափ ԱԶԴԵՑԻԿ ԱԽՏԱՐԳԵԼԻՉ մըն է՝ «կրիփ»ի եւ ցուրտէ յառաջ եկող հիւանդութիւններու դէմ, ինչպէս նաեւ կարկանդակները եւ անուշեղէնները բուրումնաւէտող մը։ Անխառն կամ տաք ըմպելիներու մէջ, խմեցէք «ՌՈՄ»։ Բայց բոլոր «Ռոմ»երը չունին չունին անհրաժեշտ ամէն յատկութիւնները լաւ արդիւնք մը ստանալու համար։ Կը յանձնարարենք փնտռել 48°«ՌՈՄ ՄԻԱՄԻ»ն, որ իր ամենաբարձր աստիճանին կը միացնէ շատ ախորժելի բոյրը։

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Տ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, Հեռաձայն Cen. 36-54
Ճոխ մթերք գուլպայի «Ծօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 23 Janvier 1949 Կիրակի 23 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5752 — Նոր շրջանի թիւ 1163

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՀԱ ԳԻՐՔ ՄԸ

— Հող՝ եւ մարդիկ, հող՝ եւ հոգի, հող՝ եւ ամէն բան...

Այսպէս կը սկսի գարնանաշունչ հատորի մը առաջին պատմուածքը,—«Մեր Հողին կարօտով»:

Արդէն իսկ յատկանիշ մը՝ այդ մէկ հատիկ նախադասութիւնը, Մուսա լերան տաղանդաւոր զաւկին համար (Եդ. Պօյաճեան):

Եւ ուրիշ գիծեր ու պատկերներ, նոյնքան ինքնուրոյն: Առոյգ եւ հոսուն.

— Ծառ՝ եւ մարդիկ. ծառ՝ եւ հոգի. ծառ՝ եւ սուրբ բաներ:

— Թմբուկ՝ եւ ի՛նչ. թմբուկ՝ եւ ի՛նչ. թըմբուկ եւ ի՛նչ ...

— Վերջ՝ եւ ստուեր. վերջ՝ եւ հող. վերջ՝ եւ մնաք բարով...

Երբեմն չափազանց բիրտ են բառերն ու նկարագրութիւնները: Դաժան եւ թթու, ինչպէս ապերախտ հողի մը մարդիկը:

Եւ սակայն, ամէնէն թանձրացեալ, կոպիտ բառին, տեսարանին առջեւ ալ, տաք սիրտ մըն է որ կը բաբախէ: Աչք մը պայծառ եւ սրատես:

Ամէնէն տկար տողերուն տակն ալ՝ ոչ միայն Մուսա Լերան, այլեւ ամբողջ մարդկութեան մը հողն է որ կը սարսռայ:

Կարդացէք որեւէ գլուխ,— «Փոր Մկօ», «Տուները», «Պանդուխտ Մէկը», «Անճարի մէկ տղան», «Իր տեսրակին մէջ», «Պարտէզները», «Հրաշալի պանդուխտներ», եւայլն — խառն ի խուռն կը յիշենք:

Ամէնի Մուսա Տաղն է ձեր առջեւ, իր քարաժայռերով եւ պտուղներով, իր իմաստուն ծերուկներով եւ կտրիճներով, իր տուներով ու հողվրտիքով:

Խորհուրդ եւ բարբառ՝ ամէնէն անշունչ իրերը: Նոյնիսկ ընտանի անասունները, ինչպէս հողն ու ծառը, ջուրն ու ծաղիկը:

Այս անիրաւ աշխարհը Լեռը — դարաւոր ծննդավայրն անգամ շատ կը տեսնէ հայ շինականներուն համար:

Եւ առտու մը արմատախիլ, ցիրուցան բազմութիւնը իր ամբողջ ծանրութեամբ կ'իյնայ տափարակ, ճախճախուտ դաշտավայրի մը վրայ: Այնճար: Փլուզում:

— «Սեփական տունէն դուրս, բոլոր տուներն ու բոլոր ժամանակները կեղծ են, ճամբաները սուտ, եղանակները չորան ալ խափշիկ»:

Եւ երբ տարագիրները իրարու հետ կը խօսին, կը թուի թէ Մաքսիմ Կորքիի «Նախկին մարդիկն» են, հայկական դիմագծով:

×

Կը խնդրուի այս խորհրդածութիւնները չշփոթել գրախօսականի մը հետ:

Պարզապէս ծանօթացումը երիտասարդական ստեղծագործութեան մը՝ արժանի լուրջ վերլուծման:

Բծախնդիր գրագատներ կամ քերականագէտներ ինչ վրիպումներ ալ մատնանշեն, հիմնականը կը մնայ անվթար: Պատահական թանձրացումները կամ քարոզչական մանրուքներն ալ աննշան բիծեր են: Ամբողջութիւնը կը պահէ իր թարմութիւնը, գեղեցկութիւնը, ստեղծագործական ջիղը:

Ահա գիրք մը որ եթէ Փարիզի մէջ հրատարակուած ըլլար, յայտնութիւն մը պիտի համարուէր:

Առանց շլացուցիչ բառեր գործածելու, մենք պարտականութիւն սեպեցինք յիշեցնել թէ գրականութիւնն ու արուեստը ինչպէս կը ծաղկին Հայկական Արտասահմանի ամէնէն անշուք ափերուն վրայ:

«Հող»ը ոչ առաջինն է, եւ ոչ ալ վերջինը պիտի ըլլայ, իբրեւ վկայարան Միջին Արեւելքի նոր սերունդին ստեղծագործութեանց:

Սերունդ մը, որ նախընտրեց իր ճակատագիրը կապել տարագիր բազմութեանց փառքերուն եւ փոթորիկներուն հետ: Եւ ուզեց դառնալ արտայայտիչը անոնց խոյանքին, խռովքին եւ իմաստութեան:

Սերունդ մը որ միւռոն ունի ճակտին վրայ: Որ ունի նայուածք եւ ջիղ, ինչպէս ոգի եւ լեզու: Ո՛ճ եւ արուեստ:

«Հողը»: Հողին օրհնութիւնն է որ կը կայծկլտայ իրենց բիբերուն մէջ...

Շ.

Օրուան հոգեր

ՀԱՑ, ՎԱՐՁՔ, ԵՒԱՅԼՆ

Ինչպէս գրած էինք, հացի կտրօնը պիտի ջնջուի Փետրուար 1էն սկսեալ:

Թերթերը դիտել կուտան թէ այս որոշումը մեծ տպաւորութիւն մը չգործեց ժողովուրդին վրայ, որովհետեւ հացագործները երեք ամիսէ ի վեր կ'անտեսէին կտրօնները: Կառավարութիւնը պարզապէս կ'օրինականացնէ գոյավիճակ մը, որ չէր աւելցուցած հացին սպառումը: Մասնագէտներ կը կարծեն թէ կտրօնը ջնջելով, պարենաւորման վարչութիւնը պիտի աւելցնէ իր ցորենի ապագայ պահեստը:

Փաստաններու հաշուով, մարդ գլուխ 350 կրամ հացը համազօր է ամսական 3.500.000 կենդինար ցորենի սպառման, մինչդեռ իրական սպառումը 3.300.000 կենդինարէն պակաս եղած է Նոյեմբերին, երբ հացագործները սկսան մերժել կտրօնները, իսկ դեկտեմբերին եղած է 3,250,000 կենդինարէն ալ պակաս: Պարենաւորման վերատեսուչն ալ կը հաստատէ այս պարագան: Միեւնոյն ատեն կ'ազդարարէ թէ երեք ամսուան կտրօն ունին պահեստի, եւ անմիջապէս շրջաբերութեան պիտի հանեն, եթէ հացին սպառումը անցնի բանաւոր սահմանը:

Հացի կտրօնը կը գործադրուէր 1940ի գարունէն ի վեր: Երեք տարի առաջ փորձ մը կատարուեցաւ կտրօնի դրութիւնը ջնջելու, բայց հացին սպառումը այնքան չափազանցութեան հասաւ որ, վեց շաբաթ վերջ վերահաստատուեցաւ նախկին դրութիւնը:

★ Սէնի նահանգին մէջ 125 կրամ խարկուած սուրճ պիտի բաժնուի թիւ 13 կտրօնով, A. M. V. դասերուն: Հայս (փաթ) բոլորին, 500 կրամ, թիւ 36 կտրօնով:

★ Բնակարանի վարձքերու օրէնքը լըջօրէն կը զբաղեցնէ ոչ միայն հանրային կարծիքը, այլ եւ Ազգ. Ժողովը: Օրէնքին գործադրութիւնը սկսաւ Յունուար 1ին, եւ սակայն պայմանները այնքան անտանելի են որ, Ազգ. Ժողովը որոշեց ընդհանուր վիճաբանութիւն մը կատարել յառաջիկայ շաբթու: Կառավարութիւնը ինք ալ Դշ. օր նորէն քննեց այս խնդիրը եւ որոշեց անփոփոխ պահել օրէնքը:

Ազգ. Ժողովին Եշ. օրուան նիստին մէջ, համայնավար երեսփոխանները պահանջեցին անմիջապէս ձեռնարկել վիճաբանութեան, բայց նախագահը յիշեցուց կանոնագիրը: Իրենց պահանջն է յետաձգել վարձքերու որեւէ յաւելում, ցորչափ աւելցած չեն աշխատավարձքերը:

Ընկերվարականները կ'առաջարկեն յաւելումը սահմանափակել 33 %ով, մինչեւ 1949 Յուլիս մէկ (վեց ամիս), բացի այն յարկաբաժիններէն որոնք բացառիկ հանգամանք ունին:

Ժողովրդականները (M. R. P.) զանազան մեղմացումներ կ'առաջարկեն:

Ուրեմն խնդիրը նորէն պիտի քննուի, թէեւ տանտէրներն ալ իրենց կարգին պայքար կը մղեն:

ԴԵՌ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆՔ

Ամենագէտ Ա. Ն. կը շարունակէ սարէն - ձորէն հէքեաթներ պատմել, առանց պատասխանելու մեր հարցումներուն (Յառաջ, 20 Յունուար):

Անգամ մը եւս կը յիշեցնենք, իր մայրենի բարբառով.

— Դաշնակցական «չէֆ»երից կամ շարքերից ո՞վքեր ասել են թէ «Հիտլէր Հայաստան էր խոստացել մեզ»: Ե՞րբ են ասել: Ո՞ւր են ասել: Ո՞ւմն են ասել:

Պատասխանել անուններով եւ թուականներով:

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ ԿՈՒՍԱԿԻՑՆԵՐԷՆ Ռոլէն Լապուռէօր, երեսփոխան Սէնի, Եշ. օր ինքնաշարժով կ'անցնէր Ավընիւ Մաք Մահոնէն, հարսին, թոռնուհիին եւ քարտուղարուհիին հետ, երբ երկու անծանօթներ իրենց կառքէն վար իջնելով, կրակ տեղացին գնդացիրով: Քարտուղարուհին, Տիկին Նեմիրովսքի, 25 տարեկան, 14 գնդակ ընդունած ըլլալով փորէն եւ մարմնին զանազան մասերէն, մեռաւ հիւանդանոցին մէջ: Երեսփոխանը վիրաւորուեցաւ ազդրէն: Հարսը եւ թոռնուհին ալ զանազան վէրքեր ստացան: Գաղտնիքը չէ պարզուած տակաւին: Կը փնտռուին երկու կասկածելիներ:

Թրումընի ծրագիրները

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԱՅՆ ԱԶԳԵՐՈՒՆ ՈՐ ԿԸ ԳՈՐԾԱԿՑԻՆ. — ԶՕՐԱՑՈՒՄ ԱԶԱՏԱՍԷՐ ԱԶԳԵՐՈՒ. — ՊԱՅՔԱՐ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Նախագահ Թրումըն շատ կարեւոր ճառ մը կարդաց հինգշաբթի օր, 20 Յունուար, իր պաշտօնավարութեան երկրորդ շրջանին բացման առթիւ: Բանախօսութիւնը տեղի ունեցաւ երդման արարողութենէն անմիջապէս վերջը: Աւելի քան 130.000 ունկնդիրներ խռնուած էին, լսելու համար ճառը: Դիւանագիտական շարքին վրայ կը գտնուէին երեսփոխաններ, ծերակուտականներ, նախարարներ, դեսպաններ (նաեւ խորհրդային դեսպանը):

Թրումընը իր ծրագիրը կը կոչէ «խաղաղութեան եւ ազատութեան» քաղաքականութիւն, ծանրանալով չորս հիմնական կէտերու վրայ.—

1.— Պիտի շարունակենք անվկանդ աջակցութիւն ընծայել Միացեալ Ազգերուն եւ յարակից կազմակերպութեանց եւ պիտի շարունակենք միջոցներ փնտռել, անոնց հեղինակութիւնը բարձրացնելու եւ արդիւնաւորութիւնը աւելցնելու համար: Կը հաւատանք թէ Միացեալ Ազգերը պիտի զօրանան նոր ազգերով որոնք կը կազմուին դէպի ինքնավարութիւն դիմող երկիրներու մէջ, ժողովրդավար սկզբունքներով:

2.— Պիտի շարունակենք մեր ծրագիրները աշխարհի տնտեսական վերակազմութեան համար: Ուրեմն, ամէն բանէ առաջ, պիտի պահենք մեր ամբողջական կշիռը Եւրոպայի վերակազմութեան ծրագրին գործադրութեան համար: Մենք վստահ ենք այս հիմնական ձեռնարկին յաջողութեան վրայ: Եւ կը հաւատանք թէ մեր գործակիցները պիտի վերագտնեն իրենց դիրքը իբրեւ ինքնաբաւ ազգեր: Ասկէ զատ, պէտք է շարունակենք մեր ջանքերը, զեղչելու համար համաշխարհային վաճառականութեան պատուարները, միեւնոյն ատեն զարկ տալով առեւտուրի աճման:

3.— Պիտի զօրացնենք ազատասէր ազգերը նախայարձակման վտանգներուն դէմ: Այժմ կ'աշխատինք խումբ մը ազգերու հետ, համաձայնութիւն մը կնքելու եւ զօրացնելու համար Հիւսիսային Ատլանտեանի ապահովութեան շրջանակը: Այդ համաձայնութիւնը պիտի ունենայ հաւաքական պաշտպանութեան հանգամանք, Միացեալ Ազգերու դաշինքին սահմաններուն մէջ: Արդէն իսկ ունինք այդպիսի պաշտպանողական դաշինք մը արեւմտեան կիսագունդին համար, Ռիօ տը Եանէյրոյի դաշնագրով (կ'ակնարկէ Հարաւ. Ամերիկայի հանրապետութեանց): Այս համաձայնութեանց առաջին նպատակն է անվրէպ ապացուցանել ազատ ազգերու հաւաքական վճռականութիւնը՝ դիմադրելու որեւէ զինեալ յարձակման, որ կողմէն ալ գայ: Այս համաձայնութեանց մասնակցող իւրաքանչիւր երկիր պէտք է տրամադրէ ինչ որ կրնայ՝ հաւաքական պաշտպանութեան համար: Եթէ կարենանք կանխաւ հասկցնել թէ որեւէ զինեալ յարձակում պիտի դիմաւորուի ջախջախիչ ուժով, զինեալ յարձակում մը երբեք տեղի պիտի չունենայ: Կը յուսամ մօտերս Ծերակոյտին ներկայացնել դաշնագիր մը՝ Հիւս. Ատլանտեանի ապահովութեան ծրագրի մասին: Ասկէ զատ, զինուորական խորհուրդ եւ ռազմական պիտոյք պիտի տրամադրենք այն ազատ ազգերուն որ պիտի գործակցին մեզի հետ, խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը պահպանելու համար:

4.— Պէտք է նոր եւ յանդուգն ծրագիր մը կազմենք, մեր գիտական եւ ճարտարարուեստական յառաջդիմութեանց բարիքները տրամադրելու համար յետամնաց շրջաններու բարւոքման:

Աշխարհի բնակչութեան կէսէն աւելին կ'ապրի թշուառութեան մէջ: Բաւարար ուտելիք չունին: Իրենց տնտեսական կեանքը նախնական է եւ լճացած: Իրենց չքաւորութիւնը խոչընդոտ մըն է եւ սպառնալիք մը թէ իրենց եւ թէ աւելի բարգաւաճ շրջաններու համար: Պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով մարդկութիւնը ունի անհրաժեշտ գիտութիւնը եւ ճարտարութիւնը՝ այս ժողովուրդներուն տառապանքը մեղմելու համար:

★ Նախագահը յայտարարեց նաեւ թէ «հին աշխարհակալութիւնը տեղ չունի իրենց ծրագիրներուն մէջ», թէ «ժողովրդապետութիւնը միայն կրնայ ուժ պարգեւել եւ յաղթանակ ապահովել ոչ միայն մարդկային հարստահարիչներու, այլեւ անոնց վաղեմի թշնամիներուն,— անօթութեան, թշուառութեան եւ յուսահատութեան դէմ»:

Համայնավարութեան դէմ խօսած ատեն, երբեք Խ. Միութեան անունը չարտասանեց, բայց իր ակնարկները շատ յստակ էին եւ կը հասկցուէր թէ չի հաւատար արագ եւ դիւրին հասկացողութեան մը՝ Խ. Միութեան եւ Արեւմուտքի միջեւ:

Իր տեսութեամբ, «համայնավար վարդապետութիւնը կեղծ է, եւ անկէ բխած արարքները կը խանգարեն ազատ ժողովուրդներու ջանքերը՝ ապահովելու համար տնտեսական վերակազմութիւ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԿՈՂԻՆԸ

Շատ կարեւոր տեղ մը ունի անկողինը մեր կեանքին մէջ: Օրօրոց, հանգստարան՝ ինկողին՝ և վերջին հանգրուան: Բացառիկ նշանակութիւն մը կ'առնէ ծննդաբերութեան կամ ամուսնութեան օրերուն: Զգուշութեամբ, վախով եւ սրտի բաբախումով կը մօտենանք անոր՝ երբ սիրելի հիւանդ մըն է իր մէջ պառկողը:

Արդար է ան երբեմն եւ մերթ լպիրշ: Անկեղծ է եւ կարեկից: Բայց չար՝ նաեւ երբեմն՝ հակառակ իր շուշանային ճերմակութեան, խէժի պէս մածուցիկ ու ծանր՝ երբ չես կրնար քնանալ: Սարդոստայն մը՝ ուր կը կեդրոնանան աշխարհի բոլոր թելերը՝ բոլոր արձագանգներով՝ կը կաշկանդեն քեզ: Ու սարդ մը՝ որ կը սահի ուղեղէդ դուրս, ծնունդ մտածումիդ ու խղճմտանքիդ՝ կը սկսի ծծել քեզ այն ատեն՝ ծոծրակէդ կամ ճակտէդ՝ խաւարին մէջ՝ վրադ սեւեռուած բարեկամ կամ թշնամի աչքերուն տակ:

Կան մաքուր, ձիւնի պէս ճերմակ անկողիններ, կան պանդոկի աղտոտ անկողիններ՝ ուր մլուկներն ու անիծներն են որ կը հալածեն քեզ: Երբ կ'ելլես, կը վառես լոյսը, կը տեսնես ամբողջ ողբերգութիւնդ սաւանին եւ բարձին վրայ: Արեան գիծեր՝ կայծերու պէս սլացող բիծեր եւ աստղեր: Կը նայիս քնատ աչքերով, քերելով գլուխդ ու կուրծքդ, կռնակդ ու թեւերդ: Կը պառկիս վերջապէս կրկին, թշնամիներուդ դիակներուն վրայ, սպասելով նոր հալածանքի մը՝ որ անհաւր տառապանք մըն է, այնքան յոգնած եւ ուժասպառ ես արդէն՝ անքնութենէն եւ մարմինդ բոլոր կողմերէն մինչեւ սիրտդ հասնող ասեղներուն ցաւէն:

Անկողիններ կան որ երբեք խնամք չեն տեսներ: Ուրիշներ տակն ու վրայ կ'ըլլան ամէն օր, մանրակրկիտ մաքրութեան մը կ'ենթարկուին: Այնպէս որ, երբ անկողին մը տեսնես, կ'ըմբռնես գրեթէ տիրոջ նկարագիրը եւ նիւթական պայմանները: Կան պերճ, շքեղ բայց թափթփած անկողիններ: Կան աղքատ, համեստ այլ մաքուր եւ անմեղ անկողիններ: Կան տափական անկողիններ: Ուրիշներ՝ որ իշխանական զարդեր եւ զինանշաններ կը կրեն: Կան բանտուրի: վանականի, պանդուխտի եւ աքսորեալի անկողիններ:

Անկողին ըսելով կը հասկնամ նաեւ մահիճը: Եւ կան շնորհալի եւ անշնորհ մահիճներ: Տխուր են սերունդէ սերունդ անցած կաղնեփայտի մահիճները գիւղերուն որոնց մէջ պառկողընտանիք մը խորը ինկածի չափ կ'ըլլայ: Տխուր՝ երկաթէ մահիճները երբեմն՝ որ կը ճռնչան եզան կառքի մը պէս: Կը թրթռան իրենց զսպանակները, կը խրին միսերուդ՝ երբ աջէն ձախ կը դառնաս: Կան նաեւ կաղապարի կամ նժոյգի նման մահիճներ, պզտիկ ու մեծ: Ազնուական տիվաններ···

Այլազան են անկողին եւ մահիճ: Բայց մեր տրամադրութենէն կախում ունի յաճախ անոնց արժէքն ու հմայքը: Պատահած է որ, երկար ճամբորդութենէ մը վերջ, հրաշալի գտնենք անծանօթ սենեակի մը թշուառ անկողինը: Բարձն իսկ քաղցր կուգայ մեզի երբ խոնջ ու քնատ ենք: Անկողինի մը արժէքը կախում ունի նաեւ մեր մարմնին սովորութիւններէն: Չեմ մոռցած: Տարիներ առաջ, ամիսներով կայարաններու քարերուն վրայ պառկելէ վերջ, տառապեցայ առաջին գիշերը երբ, հայրենական տունս վերադառնալով, պառկեցայ կակուղ ու մաքուր անկողինի մը: Օրեր վերջ նոյնիսկ, մարմինս կը փնտռէր յեղափոխութեան այդ երկրին քարերն ու սրճարաններուն աթոռները:

Չեմ կրնար մոռնալ նոյնպէս հիւանդանոցի գիշերներս: Անկողինը խորվիրապ մըն էր այդ օրերուն, կրակ մը: Կ'այրէի անոր մէջ ու կ'իյնայի հետզհետէ աւելի վար՝ ուժասպառ եւ քուրջի մը չափ թոյլ: Այդ օրերէն խորշանք մը եւ վախ մը դեռ՝ ամէն անգամ որ անկողինին կը մօտենամ: Ահաւոր է օրերով եւ գիշերներով պառկիլը···

Կը սիրեմ զայն եւ կը վախնամ անկէ···

Ուրախութեամբ կը մօտենամ անոր ամէն գիշեր: Մոգական գործ մըն է որ պիտի առնէ եւ տանի զիս անձէս ու մարդերէն անդին: Բայց ո՞վ գիտէ թէ ինչե՛ր կրնան պատահիլ մինչեւ լոյս: Եւ երազնե՞րը որ մղձաւանջի կը վերածուին···

Շատ բարդ է պատմութիւնը անկողինին: Հաճելի եւ տհաճելի է ան նոյն ատեն իր հաճելի եւ տհաճելի յիշատակներով: Ան կը մարմնացնէ կեանքդ ի վեր տեսած բոլոր անկողիններդ եւ կեանքիդ գլխաւոր պարագաները, սկսեալ մանկութենէդ: Հոն է որ խորապէս կը զգաս սիրելի բացակայի մը ներկայութիւնը, իրականէն աւելի ներկայ: Հոն է որ կատարելապէս կռնակ կը դարձնես երբեմն իրականութեան: Հոն է որ կը կըշռուին, կը դատուին մեր առօրեայ եւ անցեալ արարքները, ծրագիրներ կը մշակուին վաղուան համար: Հոն է որ կը դառնաս գերզգայուն էակ մը՝ նախազգալով ապագադ: Այցելութեան կուգան քեզի աշխարհի բոլոր ծանօթներդ եւ անծանօթներ, ճակատագիրդ կը պարզեն քեզի՝ երազներուն լեզուով: Հոն է որ կը պատահի սա տարօրինակ բանը: Կը տեսնես քեզ երազիդ մէջ եւ երազըդ՝ անոր մէջ: Հոն է վերջապէս որ կը կորսընցնես մարմինդ, կամ կը զգաս անոր հրէշային ծաւալումը՝ երբ յոգնած ես կամ քառասունն աստիճան տաքութեան մէջ:

Ոմանք կը սիրեն կարդալ անկողինին մէջ շուտով քնանալու կամ անքնութեան դէմ պայքարելու համար: Ու կը պատահի որ ընթերցումին անուշութիւնը փախցնէ քունը: Կամ հակառակը: Աշխարհի գլուխ-գործոցն իսկ կը ձգես ձեռքէդ երբ քունին անուշութիւնը կը սահի մարմինէդ ներս: Կը նայիս եւ բան չես տեսներ այլեւս: Կը փակուին աչքերդ:

Անկողինը ծայրագոյն սահմանն է կեանքին ուրկէ անդին կը սկսի երազին աշխարհը: Աշխարհ մը՝ մահուան եւ իրականութեան միջեւ: Անթիւ են այս վայրին խորհուրդները: Եւ անթիւ ու խորհրդաւոր են պառկած կիներուն իղձերը, նկարներն ու անոնց վրայ գրուած քերթուածները: Տարբեր յուզում մըն է քնացող երախայի մը նայիլը: Անկողինին մէջ է որ մարդիկ կ'առնեն իրենց դէմքին ամէնէն անկեղծ արտայայտութիւնը:

Կը սիրեմ զայն ու կը վախնամ անկէ:

Ժամ մը կայ երբ մեր մարմինը չի կրնար այլեւս կենալ իր երկու ոտքերուն վրայ: Կ'ուզէ երկարիլ, տարածուիլ: Ինչ բան աւելի քաղցր է քան անկողինը՝ նման պահու մը, երբ գինով ես քունէն:

Հաճելի է ան երբ դուրսը ձիւն է ու ցուրտ: Ծփուն տապան մը՝ երբ կ'անձրեւէ: Խորան մը՝ երբ, ամառը, կ'արթննաս լուսաբացէն առաջ եւ ականջ կուտաս թռչուններուն երգին՝ որոնց լեզուով կը խօսին քեզի այն բոլորը զորս կը սպասես կեանքէն: Կը բարձրանայ հետզհետէ խաւարէն վեր եւ կը մօտեցնէ քեզ անձիդ, արեւին եւ մարդոց: Կը բարձրացնէ քեզ: Կը զգաս թեթեւութիւն մը մարմնոյդ եւ հոգւոյդ մէջ: Խորան մը՝ ուր կը մաքրուիս բոլոր հոգերէդ, կը վերանորոգուիս, կը դառնաս յուսառատ եւ հաւատաւոր: Հանդչած են մկաններդ: Բարի, ուրախ եւ խանդավառ կը դառնես քեզ:

Կայ հրաշքի պահ մը, երբ չեմ բացած դեռ աչքերս: Կ'երկարին, կը ծաւալին կարծես անդամներս: Ներկայ եմ աշխարհի բոլոր ծագերուն վրայ: Տէրն եմ ամբողջ աշխարհին, մինչեւ որ մշուշներով եւ հեշտագին լոյսերով ներկայացող կեանքը հնչէ յանկարծ ականջներուս մէջ՝ փոթորկոտ ծովու մը պէս: Աշխատանք, տան վարձք, Փրէֆէքթիւր, դատ եւ զանազան անկանկալներ տակաւին՝ որոնց պիտի հանդուրժես քիչ մը երջանկութեան փոխարէն, որ իր կարգին, կեանքին հետ եւ անոր պէս, կը սահի ափէդ դուրս աւազի մը նենգութեամբ:

Հրաշալի անկողիններ են նաեւ ծովն ու աւազը: Անուշ քուներ քաշած եմ ծովափին վրայ, արեւին տակ: Բացառիկ գիշերներ անցուցած եմ նաւու մը կամրջակին վրայ փռուած անկողինի մը մէջ ուրկէ կը տեսնէի աստղերը, կը լսէի ծովը, կը դիտէի աճպարարի մը գլխարկէն դուրս եկող նապաստակներն ու աղաւնիները ծխնելոյզին ծուխին:

Կը խորշիմ շոգեկառքերուն եւ նաւերու դագաղակերպ մահիճներէն: Կը վախնամ բուժարաններու մահիճներէն որոնց ամէն մէկը կը պահէ մեռելի մը յիշատակը: Մենէ առաջ անցած ուրիշ մարմիններու յիշատակը կայ պանդոկի մը մահիճին մէջ: Կը խրտչիմ կակուղ փետուրներէն: Կը սիրեմ մեր անկողիններուն բուրդը, որ կը լուացուի տարին անգամ մը գոնէ: Կը սիրեմ մաքուր սաւանը: Քիթիս ու շրթներուս կը տանիմ յաճախ վերմակին ճերմակ կտաւը՝ ուրկէ կ'առնեմ մօրս լուացած սաւաններուն հոտը, կը յիշեմ մանկութիւնս: Մետաքսէն աւելի արժէք ունի այդ կտաւը ինծի համար: Ո՞վ պիտի պարզէ այս խորհուրդը: Ջուլհա՞կ մը նախնիքներուս մէջ: Պատմութեան սէ՞ր մը որ կը տանի զիս մինչեւ Եգիպտացիները, մինչեւ հոն ուր կտաւը քաղաքակրթութիւն կը նշանակէր: Գաղտնի՞քը ապագայ պատանքին···

Շատ բարդ է պատմութիւնը անկողինին:

Աղբիւրն է ծուլութեան, նժարը ուր կը չափուին ունայնութիւնն ու պարտականութիւնը: Ի վերջոյ աւելի ծանր կը կշռէ այս վերջինը: Կ'ելլեմ իսկոյն ոտքի: Կարճ է արդէն կեանքը, չի բաւեր մեզի տրուած ժամանակը մեր ցանկութիւնները իրականացնելու համար: Կ'ելլեմ երբեմն շատ կանուխ, կրկին կը պառկիմ: Գերին եմ անոր:

Կը սիրեմ զայն ու կը վախնամ անկէ: Ան կը խօսի երբեմն ջրանոյշի մը քաղցրութեամբ: Մեղր մըն է մարմնիս շուրջ: Ան անհունին եւ բացարձակին տանող կախարդանքներէն մէկն է: Սէրն ու քունը երկու հրաշքներն են կեանքին: Բայց արգիլուած է մեզի մնալ երկար ատեն այդ հրաշքներուն մէջ: Պէտք է իջնել, մնալ բազմութեան, մարդկութեան՝ որուն բնութիւնը յանձնած է անյայտ նպատակ մը իրագործելու ճակատագիրը, անոր տալով աշխարհի ամէնէն վատ եւ նոյնատեն ամէնէն հոյակապ բանը՝ մտածելու կարողութիւնը, որ նոյնպէս կը ձգտի անհունին եւ բացարձակին:

Այսպէս է որ լուսաբացէն առաջ՝ ոտքի եմ ամէն առաւօտ, լքելով անկողինը զոր կը սիրեմ եւ որմէ կը վախնամ անվերջ··· Միակ երազս է չտեսնել զայն այն պահուն՝ երբ պիտի փրթի թելը եւ ոտքի վրայ, նաւապետի մը պէս սուզուի··· վերջին պահուն:

Ն· ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Գի՛ւղը, գի՛ւղը

Հարիւրեակ մը տուներ, գոմ ու յարդանոց: Կծկուած լեռնակի մը թեւին տակ: Փողոցները՝ նեղ ու ոլորուն: Պատերը՝ քարաշէն ու ցած: Հեռուէն տեսնողը՝ տուները գերեզմաններու, եւ բուխերիկները՝ խաչքարերու պիտի նմանցնէր, կամ՝ ճահիճի մը մէջ նստած խումբ մը գոմէշներու, որոնք աշխատանքէն յոգնած՝ մտեր են ջուրը ու կը հանգստանան, կը վայելեն ջուրի զովութեան հաճոյքը:

Գրեթէ բոլոր տուները իրարու միացած են, կազմած են մե՛ծ զանգուած մը՝ միեւնոյն հողերով, հոգեկան միեւնոյն կառոյցքով: Առտուն՝ բոլոր դռները միեւնոյն ժամուն կը բացուին արեւը ողջունելու համար, բուխերիկները կը ծխան միեւնոյն պահուն, գիւղացիները միասին կ'երթան ժամը աղօթքի, կամ դաշտերը՝ հերկելու, ցանելու եւ քաղի, իրիկունը՝ ժամուն կոչնակը զանոնք գիւղը կը կանչէ: Նոյն աշխատանքն ու տքոցը, նոյն երազն ու կեանքը:

Ցորենի ու հողի հետ: Կոյի ու թրիքի շոդի: Բայց հաճելի ու գեղեցիկ է գիւղը, վասն զի հոն ամէն ինչ բարի է ու բնական, առանց շպարի ու արուեստական յարդարանքի: Խօսուածքին մէջ քծնանք չկայ, նայուածքները՝ ցորենարտերը ծածկող հորիզոնին պէս մաքուր: Քալուածքին՝ կը պակսի ցուցական եսը, հագուստի մէջ ու դէմքերու վրայ կը ցոլայ պարզութեան շողը: Գիւղին կեանքը կը հոսի առուակի մը անմեղութեամբը, ու սէրը հոն՝ անարատ է եղնիկի կաթին պէս:

Գիւղին մէջ մէկ հատիկ երկյարկանի տուն կար, կռնակը բլուրին տուած, իսկ երեսը՝ արեւին: Հոս կ'ապրէր ռէսը: Անոր տան հետ մրցումի կրնար ելլել միմիայն ժամը, որուն զանգակատան շուքը՝ մեծ գերանի մը պէս կ'երկարէր ու կ'իյնար ռէսին տանիքին վրայ···: Հարիւր տուն, մէկ ժամ, մէկ տէրտէր ու ռէս: Գիւղը ծառազարդ չէր· կաղամախի մը կար ժամու բակին մէջ, թթենի մը՝ Սուլթանենց գոմին ետեւը, հեղեղատին բերանը քանի մը հատ ուռենի, երկու հատ ալ սօսի՝ բլուրի մէջքին վրայ· գարնան, երբ արագիլները կը վերադառնային՝ իրենց բոյները այս ծառերուն վրայ կը դնէին:

Գիւղին մէջ կային, մարդ մը՝ որուն հասակը Արտէմենց պատէն գլուխ մը բարձր էր· խենթ կին մը՝ որ միշտ ոտքի վրայ էր, քար ու փայտ կը ժողվէր, ու իր քովէն անցնող կատուները կը քարէր· «բրոտ» Միհրանը՝ որ աշխարհաբար Աւետարան ու Աստուածաշունչ կը կարդար, անիկա ժամ ու տէրտէր չունէր եւ գիւղացիները զինքը չէին սիրեր, սրճարան մը՝ որ միայն ձմեռները բաց կ'ըլլար, խանութ մը՝ ուր պտուղ եւ մրգեղէն կը ծախուէին, արդեօք գիւղացի նկատե՞մ Աղջիկ Մարտոն, որ փերեզակ էր, թել ու դերձան, ասեղ ու մատնոց, կոճակ ու հայելի, խունկ եւ ծամոն կը ծախէր, միշտ բերանին մէջ ձիւթի կոշտ մը կար, կզակները անդադար շարժման մէջ էին, գիւղացին կը հաւատար թէ ձիւթ ծամելուն համար էր որ Աղջիկ Մարտոյի ձայնը աղջկայ մը ձայնին պէս բարակ էր ու երեսին վրայ մազ չէր բուսներ···: Աղջիկ Մարտօն բուն գիւղացի չէր, բայց երկար տարիներէ ի վեր գիւղին մէջ կ'ապրէր:

Մեղա՛յ, մեղա՛յ, քիչ մնացեր էր որ Տէրտէրը մոռնայի: Գիւղին կենդանագիրը թերի պիտի ըլլար՝ եթէ անոնց մէջ չնշմարուէին Տէրտէրի մազերն ու անոր հագուստի խնկահոտ ծուէնները···: Տէր Խորէնը վաթսունը անց էր, միջակ հասակ ունէր եւ լեցուն ձայն· մազն ու մօրուքը ճերմկած, անոր թնորկած դէմքը՝ հին օրերու ճգնաւորները կը յիշեցնէր, բայց կայտառ էր ու խնդումերես, իր պարտէզը անձամբ կը մշակէր, ցանելով սոխն ու սխտորը, ազատքեղն ու հազարը, լուբիան ու բակլան: Գիւղին ամէնէն մեծ դդումները եւ սոխին ամէնէն համովները տէրտէրիպարտէզէն կ'ելլէին:

Մարմինը առողջ էր ու մէջքը տոկուն: Աչքերը՝ յօնքերուն անտառուտքին մէջ կծկուած, կը նմանէին գիշեր ատենը, թփուտքի մէջէն իր լոյսը արձակող կայծոռիկին: Ռէսի պէս տէրտէրն ալ «զունտուրա» կը հագնէր, տակը հաստ ու սրածայր գամերով, երբ կը քալէր՝ քարերուն զարնուելով կայծ կը հանէր: Անոր շուրջառը՝ երեք վախճանած տէրտէրներու յուշերն ունէր իր վրայ, եւ քանի մը հազար հսկումներու եւ պատա–

բաղի պատմութիւն: Վերարկուն հինցած էր, տեղ տեղ կարկտուած. կնգուղը՝ կորնցուցած էր սկզբնական ձեւն ու ոճը, կը նմանէր չոգած դմբէթի մը: Գրպանը միշտ նշխարք մը կարեւգօտիի փաթին մէջ՝ պզտիկ Աւետարան մը կը հանգչէր ծխամորճի մը առընթեր...

Ես հիացած էի տէրտէրի մօրուքին ճերմակութեանը վրայ, անիկա՝ երկու երեսներու ողջ տարածութիւնը կըբռնէր, կըյորդէր ու կը բարձրանար, կը ծածկէր ականջներ, բերանն ու քիթին կամուրջը: Քիթը կարելի էր նմանցնել Վահանենց ձիուն՝ գետակին ջուրը ճեղքած ու միւս կողմը անցնելու պահուն...: Իսկ բերանը՝ կը նմանէր Թուփի մը տակ զետեղուած կաքաւի բոյնին: Մօրուքի վերջաւորութեան մէկ կէտին վրայ, պղնձէ խաչի մը դլուխը կը տեսնուէր, լանջախա՞չ, ինչե՞ր չէր այն գիւղին մէջ, զայն համբուրողը ցաւերէ ու արկածներէ զերծ կը մնար, ճշմարիտ սրբութիւնմը՝ որ կը պատէր Տէր Խորէնի հետ, որպէս թէ իր ձեռքն ըլլար, իր գլուխն ու ոտքերեւ իր վերջաւորութեան մօտեցող ծերութիւնը...:

Գարունը դիւղ կը մտնէր պարիկ դինով դերվիշին պէս: Երբ անիկա կուգար՝ Սուլթանենց Թթենիին վրայ ճնճղուկները համերգ կուտային: Առաւօտէ մինչեւ իրիկուն՝ հոն կը ծլուըլային, կտուց կտուցի կուգային, կը սիրուըտէին իրարու հետ: Երբեմն՝ կը փախէին, փը՛ռ-փը՛ռ կը Թռէին, շրջանը կ'ընէին գիւղին, իրենց Թեւերը կը զարնէին զանգակատան, կը հասնէին գերեզմանոց, շիրմաքարերուն վրայ՝ երգ ու փետուր կը ցանէին, ապա՝ ետ կուգային, կ'իյնային Թթենիի ճիւղերուն մէջ, կը վժվժային, իրարու կը խառնուէին, Թթենին այն ատեն կը նմանէր ջուրերու հոսանքէն չարժտկող եղէգնուտին, կը տքար ու կը տաղնապէր, ճնճղուկները ծանր կուգային ճիւղերուն, անոնց սիրայինվէպը անտառակ էր ու գայթակղեցնող...:

Մէկ ալ տեսնես գիւղական լաճ մը կ'անցնի Սուլթանենց փողոցէն: Թուչունները՝ իրարու պըլըւած ու խճճուած են, ոմանք՝ ծառին վրայ, ուրիշները՝ գետնին վրայ, գունտ ու կծիկեղած են, իրարու կտուցներէն կախուած՝ կը Թրթռան, կը փոփոխան ու սիրոյ յոյզէն կը սրսփան, լաճը կը քարէ զանոնք, վախէն փախ կուտան, կը Թռին հեղեղատէն անդին, վար կը Թափին Մարալենց կորնգանի արտին մէջ. Սուլթանենց Թթենին պահ մը կր հանդարտի, ծռած ճիւղերը վեր կը ցցէ, կը շտկուի, ու կ'իյնայ մենութեան ու երազի մէջ...:

Գարուն է, աղուոր ու կախարդակա՛ն գարուն, որ կը ծորի Սուլթանենց Թթենիէն, կը տարածուի գիւղին ու դաշտերուն վրայ, կ'ըլլայ մեղրաբլիթու գազպին: Գարունը պահուըտուք կը խաղայ արտերուն մէջ, կը սիրուըտի ճամբաներէն անցնող Թարմուկ հարսներու հետ, հասուկ աղջիկներու ծամեր կը շոյէ, պառաւ Նարգիզի աղօթարոյր այտերն ու բերանը կը համբուրէ, գրոյցի կը բռնուի Թուխսի նստող հողին հետ..., անոր մէջ ծորելով՝ մայրութեան կարօտն ու հպարտութիւնը...:

Երկինքը՝ գիւղին վրայ արքայական փարթամ վրանի մը ձեւը կ'առնէր: Անոր կապոյտ պաստառին ծայրերը գետնի վրայ կը հանգչէին, բոլանդակելով գիւղը, արտերն ու պարտէզները, կալերն ու մարգագետինը: Աննիւթական մե՛ծ տաճար մը այդ վրանը՝ որուն տակ կը բնակէր աշխատաւոր հայ գիւղացին, քրտնելով ու տառապելով, երգելով եւ յուսալով...:

Երկիրը՝ յարութիւն առնող Ղազարոսին պէս, իր ուսերէն վար ձգած մահուան պատանքը, հէքեաթի ասպետին պէս կը ճեմէ կեանքի նորայարդար քառուղիին վրայ, տեսէ՛ք Տէր Խորէնը, հին վերարկուն հանդրճած մէջքին վրայ՝ կաղ էշը դէպի աղբիւրը կը քշէ. դըղիրին կնիկը՝ կոյնարկին մօտերը փԹիր կը Թխէ, երեսները կարմրած են նուռն հատիկին պէս: Օսիկենց Ալիսը, իրենց տանիքը ելած աԹարները կը խառնէ, ծոցին կաքաւները՝ գիրուկ լորերու պէս կը Թրթռան ու կ'օրօրուին չապիկի բացուածքէն...: Նոմոյենց դամփոր՝ խաչքարիոտքը պպզած՝ զունչը լուսանկարչական ընկալուչին պէս, գիւղին վրայ բացերէ, կարօտցեր է գիւղը, կ'ուզէ նկարել զայն՝ իր համայնապատկերին մանրամասնով...:

Կարմրուկենց Սուսանը, սեմին վրայ կեցած՝ կապերտ մը կը Թօթուէ, սիրող տղուն պատկերը յիշողութեան պատին վրայ փակցուցած..., Մարգրիտը կը վերադառնայ իրենց գոմէն, նորածին գառնուկ մը գրկած: Գէլենց Շուշանը՝ իլիկը դարձնելով՝ կը դիտէ ճնճղուկներու բռնկած տարփախաղը: Իսկ Պայծառը՝ Կանաչենց տունին կը նայի..., անոր բուխերիկը վեր կը բարձրանայ, կը փսխէ ծուխ ու մուր...:

Օրհնեալ եւ երանաւէտ ԾՈՒԽ:

Բարձրացի՛ր, վերստին բարձրացի՛ր, պիտի ըսէր Մարգարիտը, չէ՞ որ այդ ծուխը Ռէսենց բուխերիկէն վեր կ'ելլէր, այսինքն Տիգրանենց տունէն...:

Այդ ծուխը իրեն համար սրբութեան պէս բան մըն էր, վասն զի՝ անիկա կը բերէր սէր ու երջանկութիւն, հարսնութեան հեռանկար եւ հինայի հոտ...:

Փունջ մը մանիշակ ձեռքին մէջ՝ Մարգրիտը քարացած մնաց...: Բուխերիկին ծուխը, ոլորմոլոր, պալա՛ն, պալա՛ն կը ժայԹքէր...:

Տիգրանը տո՞ւնն էր արդեօք...:

ՍՕՍ-ՎԱՆԻ

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ

ՑԱՆՈՒՆ ՅԻՍՈՒՍ - ՔՐԻՍՏՈ՛ՍԻ ...

Հայը քրիստոնեայ է: Եւ ամենահին քրիստոնեայ ազգը: Առաքեալներէն ալ առաջ: Վկայ՝ Աբգար Թագաւորը..

Անցած կիրակի, ես հաստատ համոզում գոյացուցի Հայուն քրիստոնէական հաւատքին, եկեղեցասիրութեան վրայ:

Տարէցէն մինչեւ նախակրԹարանի աշակերտը ժամ եկած էին կէսօրէն ետքը: Խորանէն մինչեւ փողոցի դուռը, վերնատունն ալ միասին, արք եւ կանայք եւ մանկտիք լեցուած: Ասեղ ձգելու . չունչ առնելու տեղ չկար:

Իսկական հին քրիստոնէութիւնը վերակենդանացած էր: Ամբողջովին ժողովուրդը Հայոց: Ոչ տէրտէրի, ոչ եպիսկոպոսի հագուստով մարդ կար հոն: Ծիշդ Առաքեալներու ժամանակաշրջանը կը յիշեցնէր:

— Իսկապէս սխալած եմ ես, բարեկամ, Հայերու մասին սխալ գաղափար կազմած եմ: Աս ինչ եկեղեցասէր ժողովուրդ:

— Հա՞: Կը կարծէք որ այս բոլորը հաւատացեա՞լ են: Քրիստոնեա՞յ են: Կը կարծէք որ եկեղեցին՝ ծխախոտէն աւելի կը սիրե՞ն...

— Չէ՞ք չափազանցեր:

— Այս ամբողջ բազմութեան մէջ, Թերեւս «Հայր մեր»ը ծայրէ ի ծայր գիտցող քանի մը հոգի կը գտնէք: Աւետարանի երես չտեսածնե՞ր, որքան որ ուզէք: «Հայաստանեայց Եկեղեցի» որակումէն լուր չունեցողնե՞ր, Թիւերով ..

— Ըսել է, այս բոլորը ժամ-ժում խաղալու եկած են: Սինէմայի կամ Թատրոնի փիկիւբաճներու պէս բան մը:

— Գրեթէ: Հոս իմ ճանչցածներէս հատ մը քրիստոնեայ կայ, որ վստահ եմ, Ծնունդի առԹիւ Հաղորդութիւն առած է: Նա, հոն մէջտեղ նըստողն է: Մնացածներուն կէսը՝ միւս կէսին վրայ հսկելու է եկած, որպէսզի Երեւանի կաթողիկոսին միջոցաւ ղրկուած հրամանագիրները առանց առարկութեան գործադրուին հոս:

....

Լռութի՛ւն: Հայրենակիցներ, ով որ կ'ընդունի Թող ձեռք վերցնէ:

— Համրեցէք: Ոչ, ոչ սխալ է 55 հոգի է,—Ոչ 70:— Զայնդ կտրէ պէ: Հոս եկեղեցի է, չեն ծափահարեր, կուսակցական ելո՞յթ կ'ընես: =«Ելոյթ»ը քու ըրածդ է նստէ տեղդ:

— Այո այո, կաթողիկոսը իրաւունք ունի, կրնայ արգիլել «Թեմական ժողով» կազմելու ձեռնարկը:

— Հայ եկեղեցին ժողովրդավարական է, եբիտասարդ: Միապետական չէ:

— « Հակահայաստանեան», լռէ: Կաթողիկոսը հայրապետ է, ամենան Հայոց է. հէ՞:

— Ծօ դուն որո՞ւն կը հայհոյես, առ քեզի...

— Վա՛յ վա՛յ, հասէք: — Դո՛ւրս, դուրսխանգարիչ քեզի..

— Եղբայրներ, հայրենակիցներ, հոս եկեղեցի է, տեսէք Ս. Սեղանի առջեւն էք, Քրիստոսի բեմն է այս հաւա...

— Զայնդ քաշէ, հոս Քրիստոս մրիստոս չկայ, յետադիմակա՛ն, լռէ՛...

—Կրօնքը՞ կ'անարգես, անօրէն քեզի:

— Կրօնքը Թոյն է, մորֆին է: Մենք հառաջդիմականներս պէտք է որ...

— Այն ատեն ինչո՞ւ եկած էք հոս, քանի որ կրօնք - եկեղեցի չէք ընդունիր:

— Մեր պարտականութիւնն է: Խօսք տուած ենք, կը յարգենք: Մենք սկզբունքի մարդ ենք, հէ՛..

— Աւետարանը կ'ըսէ որ ...

— Վայ, Աւետարանէն ալ լուր ունի: Անպայման ժողովէն քիչ առաջ Թղթատած է ... ժամանակին Աւետարանի վրան նստած՝ Մարքս կը կարդար այս մեր բարեկամը... « Եկեղեցին կլուբի վերածելու համար ալ բաւական աշխատած է ատենօք, կ'ըսեն:

Ընտրութի՛ւն:— Քուէարկութի՛ւն :— Կարճ կապէ:

— Մենք գործ ունինք պերԹանք պէ՛, տունը հիւր ունիմ:— Սպասէ ընկեր, գործ կայ տակաւին, սըվոնց խախէն զանք:— Զօքանչս մեզի է, կ'ուզես որ աղուոր չա՞խ մը ուտեմ, կը ճանչնաս այդ ջատուկը ...

— Ժողովը փակուած է, հաւատացեա՛լ եղբայրներ, կրնաք մեկնիլ ...

Կ.ՊԵՏՈՒՇ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (77)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

ՄԱՐԳՐԻՏ

« Այս մեր բոլոր իշխաններն անոնց առջեւ բարեւ կը կենային, երբ հրամայէր՝ կը նստէին, ճեղը որ մտնէին՝ անոնց ծոցը կ'իյնային, մէկը որ անիրաւութիւն ընէր՝ անոնցմէ կ'ակնածէր:

Հռոմը՝ որ Կայսր ունինք մեծ քաղաքը, կ'ըսէր, կը պարծէր, տարին տասն անգամ ալ անոնց ճամբան կը չափէր, կը շողոքորԹէր, վասնզի գիտէր որ այն կայսրը շատ հեռու էր Թէ որ քոմն չէր:

« Փռանգը, որ մեծ Թագաւորներ ունինք աբեւմուտք կ'ըսէր, գիտէր որ եԹէ զան, ճամբան անօԹի չմեռնին, ողջ հասնին այս տեղ, շատ բաներ կրնան ընել. բայց ծովն ու ցամաքը անոնց ոսկորներով լեցուեցան ամէն անգամ որ եկան. անոր համար էր որ երկուքն ալ անոնց հետըլաւ կը վարուէին, մինչեւ որ մէկ անգամ Կայսրը եկաւ, այն աղուէսները քովը եկան ժողվուեցան, եւ ապստամբներուն վրայ ինկան, տունը քանդեցին:

« Ես այս մեր իշխանին հետ միատեղ էի, երբ Լեւոնը բռնեցին կայսեր բերին Աստուած վկայ ես ամչցայ երբ ան Հայ իշխաններուն ու զօրքերուն վրայ աչքը դարձուց, չգիտեմ ինչ կար այն աչքերուն, այն նայուածքին մէջ:

Այն Լամբրոնի Սեբաստոսինները, այն մեծ Հայ իշխանները մինչեւ ականջը կարմրեցան, երբ այն մարդուն ձեռքերը շղԹաներ անցուցին, ես չկրցայ դիմանալ, ու լացի ...: —

— Դո՞ւն լացիր, ըսաւ անդիէն զուարթ ու սկրդած երիտասարդ մը: Տէ տղաք, Աւագ աղբարը լացեր է, կը լսէ՞ք. գետնաշա՞րժ եղաւ այն օրը Թէ փոԹորիկ:

— Հա, ըսաւ Աւագ, անանկ փոԹորիկ մը եղաւ որ Հայոնն անուն՝ ինչ պատիւ ունէր տարաւ, այն օր այս օր, Հռոմն ու Փռանգը, Տաճիկն ու Թուրքը մեր վրայ քամահրանքով կը նային. մեր Իշխանը Պապերոնի տէրն է, Անարգաբայի կուսակալն է կ'ըսենք, քանի մը մուրիկ հոռոմ որ կան քաղաքին մէջ, անկից աւելի մեծ ձայնով կը խօսին. ամէն օր՝ մենք ենք քաղաքին տէրը, կ'ըսեն, եւ մերիշխանը անոնց ձայնը չլսեր, ու մնացեալ ով որ մնայ կը դողացնէ ...:

— Ինքն ալ մինակ Տիկինէն կը դողայ, ըսաւ ձայն մը քըքիջով:

— Ինչպէս Տիկինն ալ Սրբազանէն կը դողայ, ըսաւ ուրիշ մը, եւ ծիծաղը ընդհանուր եղաւ:

Միայն Աւագ՝ խոժոռ՝ չէր խնդար, եւ դաժան կերպով մը ըսաւ.

Իրաւ որ ես չեմ կրնար խնդալ այդ ըսածնուդ վրայ, վախնամ որ այդ եպիսկոպոսին պատիժը մենք ամէնքս պիտի քաշենք. Կաթողիկոսին հրամանին չը հնազանդեցաւ մեր Իշխանը, այն ալ նզովեց. մեր բանը բուսած է. մարդ սխալական է, այսօր կը սպանէ, վաղը կ'աւազակէ, կը յափշտակէ. անդԹութիւն կ'ընէ, Աստուած կը բարկանայ. Տէրտէրը «Ողորմեա» կ'ըսէ, Թողութիւն կուտայ. բայց երբ Կաթողիկոսի հրամանը որ Լուսաւորչի փոխանորդն է, եպիսկոպոս կ'արհամարհէ, Աստուած Տէրտէրին ողորմիսին չլսեր, մեղքերն ալ չեն արձակուիր, Աստուած ալ Թողութիւն չի տար. մենք՝ փառք Աստուծոյ, մեղաւոր ենք ամէնքս, հոս, վարը, ժողովուրդն արիւն արցունք կուլայ մեր ձեռքէն, Թէ որ երբեմն երբեմն մեր մեղքերը չքաւուին Անարգաբայի վրայ երկինքէն կրակ կը Թափի, ամէնքս ալ կը լափէ, եւ մենք ոչինչ կ'ըլլանք:

ՏԵՐԵՆՑ

ԲԱԺԻՆ ՀԱՆԵՑԷՔ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆԷՆ ԾԵՐԵՐՈՒՆ, ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒՆ, ՊԱՏԱՍԽԱՆԵԼՈՎ Ց. Կ. ԽԱՉԻ ԿՈՉԻՆ:

մը եւ տեւական խաղաղութիւնը: Եթէ համայնավարները կը հաւատան թէ պատերազմը անխուսափելի է ընկերային դասակարգերուն միջեւ, ժողովրդապետութիւնները ընդհակառակն կը պնդեն թէ ազատ ժողովուրդները միշտ կրնան համաձայնիլ»:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ մասին կատարուած բանակցութիւնները յաջող ելքի մը պիտի յանգին այս շաբթու, համաձայն վերջին լուրերու: Արաբները տրամադիր կ'երեւան որոշ զոհացում տալու Իսրայէլի՝ Նէճէպի շրջանի մասին: Հրեաները արտօնեցին ուտելիք փոխադրել Ֆալուճայի 3000 եգիպտացի զինուորներուն, որոնք պաշարուած են երեք ամիսէ ի վեր:— Կիպրոսի մէջ արգելափակուած Հրեաներու արձակման առթիւ, թերթերը կը գրեն թէ 52.000 տարագիրներ անցած են Կիպրոսի արգելարաններէն, 1946էն ի վեր: Ամերիկեան յանձնախումբ մը 1.800.000 տոլար ծախսած է, ուտեստ եւ հագուստ ճարելու համար:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ ներքին նախարարը, Ալեքսանդր Ռանքովիչ, ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Պուլկարիա 1948ի առաջին կիսուն յանկարծ առաջարկեց Հարաւ. Սլաւիոյ դաշնակցութիւն մը կազմել: Իր յայտարարութեան համաձայն, այս ծրագրին նպատակն էր կործանել Եուկոսլաւիան, աջակցութեամբ Կոմինֆորմի:

ԱՒՍՏՐԻՈՅ դաշնագրին քննութիւնը պիտի սկսի Փետրուար 7ին, Խ. Միութիւնը հաւանութիւն յայտնած ըլլալով:

ԻՏԱԼԻԱ 700 հոգի արձակելով, պիտի պահէ միայն 25.000 օդաչուները, համաձայն հաշտութեան դաշնագրին: Ամերիկացիները 200 հին օդանաւեր յանձնեցին Իտալիոյ, իբրեւ նուէր:

ՍԿԱՆՏԻՆԱՒԵԱՆ պետութեանց խորհրդակցութեան առթիւ, Մոսկուայի Արհեստակցական Միութեանց պաշտօնաթերթը, Թրուտ, ազդարարութիւն մը ուղղեց, որպէսզի չմասնակցին ոչ Ատլանտեանի դաշինքին ոչ ալ որեւէ շրջանային զինակցութեան:

ՊՈԼՍՈՅ մէջ երկու Ռումանացիներ դոյ չուկայի դոհարավաճառներէն Եդ. Էլմասեանի միջոցաւ Յ. Սերվիեանէ, Հր. Սրմաքէշեանէ եւ Միպարէքճեանէ 60.000 ոսկիի ադամանդ գնելով, 17 հազար տոլար կը վճարեն եւ կը թռին: Կը ստուգուի որ տոլարները կեղծ են, բայց ուշ էր:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Եշ) — Տոլար 318.80, (ազատ շուկայ 501), սթերլին 1062 (1460), զուից. ֆր. 79.90 (124): Նափոլէոն 5925, սթերլին ոսկի 7325, զուից. ոսկի 5775, տոլար 28.500: Ձոյլ ոսկի քիլօն 797.500 ֆրանք:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ 1948ի ճարտարագործական արտադրութիւնը 27 % աւելի եղած է բաղդատելով նախորդ տարուան հետ: Արմտիքի արտադրութիւնն ալ մօտեցած է նախապատերազմեան չափին, 125000000 թոն: Մեծ յառաջդիմութիւն կատարուած է հում նիւթերու եւ մեքենաներու արտադրութեան մէջ: Պողպատի արտադրութիւնը աւելցած է 28 %, պղինձը՝ 20 %, հանքածուխը՝ 14 առ հարիւր, քարիւղը՝ 13 %:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ քանդուելիք մեծ գործարաններու ցանկէն պիտի ջնջուին 167 հաստատութիւններ, համաձայն ամերիկեան յանձնախումբի ծրագրին: Այս հաստատութիւններէն 55ը կը գտնուին Ռուրի շրջանին մէջ:

ԿՐԱՎՉԵՆՔՈՅԻ դատավարութեան առթիւ, որ կը սկսի վաղը, երկուշաբթի, անցագիր խնդրուած է Խ. Միութենէն գալիք վկաներու համար: Գլխաւոր վկան զօրավար մըն է, Ռուտէնքօ, խորհրդային դատախազը Նիւրընպէրկի մէջ: Դատավարութեան ներկայ ըլլալու համար մուտքի տոմս ուզած են 600 լրագրողներ, բայց ընդունուած են միայն 37 հոգի, մէջն ըլլալով անգլեւսաքսոն մամուլը:

ՉԱՆԿ ՔԱՅ ՇէՔ հրաժարեցաւ Չինաստանի նախագահութենէն:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ խորհրդակցական ժողովը վերջացաւ Եշ. օր, առանց վերջնական համաձայնութեան: Բայց շատ մը դժուարութիւններ հարթուած են: Խնդիրը յղուած է հինգ պետութեանց արտաքին նախարարներուն որոնք այս շաբթու ժողով պիտի գումարեն Լոնտոնի մէջ: Կարծիքի տարբերութիւններ կան մասնաւորապէս Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ միջեւ: Այս վերջինը վերապահ դիրք մը բռնած է սկիզբէն ի վեր:

5 % ՆՈՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ հրապարակ պիտի ելլէ երկուշաբթի օր: Գումարը՝ 100 միլիառ ֆր.:

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ — ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ

Այրի Տիկին Մարիամ Պապեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ամուսնոյն եւ հօր Պ. ՊԵՏՐՈՍ ՊԱՊԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան պատարագ մը պիտի մատուցուի այսօր, կիրակի ժամը 10ին, Notre Dameի եկեղեցին: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող հայրենակիցներն ու բարեկամները:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ Կ. Խաչի մասնաճիւղը կը տօնէ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 23ԻՆ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պ. Յ. Կօշկակարեանի մեծ կառատան մէջ, (11 Ave. Gambetta):

Կը ներկայացուի ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ (մէկ արար) թատերգութիւն: Ճոխ յայտագիր, պիւֆէ: Աւանդական տօնածառ եւ կաղանդի նուէրներու բաշխում: Մուտքը ձրի է:

×

ԻՍԻԻ մէջ Երեմեան դպրոցի վարչութիւնը կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին: Միւնիոյն սրահին մէջ:

⁂

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին:

ՑԱՐԺԱՆԿԱՐԻ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

Վ Ա Լ Ա Ն Ս Ի Մ Է Ջ

Cinéma PALACE

23 Յունուար, կիրակի ժամը 10ին

կը նախագահէ՝ Ընկ. Գ. ՍԻՆԱՊԵԱՆ

կը խօսի՝ Տիկին ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

պիտի երգեն՝

Պ. Զարեհ Գասեան եւ Տիկ. Ս. Փերզիկեան

Մ ո ւ տ ք ը հ ր ա ւ ի ր ա տ ո մ ս ե ր ո վ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէօ Բաշանի մասնաճիւղի տարեկան շքեղ պարահանդէսը, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, 23 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4—12, 72 Bld. Maréchal Joffre, Bourg la Reine: Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Տեսարաններ «Անոյշ» օփերայէն, հայկական եւ կովկասեան զոյգ եւ սօլօ պարեր, երգ, եւրոպական եւ կովկասեան նուագ: Կը մասնակցի Թառիստ Սէյրան:

Métro Bourg la Reine, autobus Porte d'Orléans 188 իջնել Place Condorcet:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Ֆր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի հայերէնի կիրակնօրեայ դասընթացքը, 23 Յունուարէն սկսեալ տեղի կ'ունենայ ժամը 10—12: 69 rue Louis Blanc, Լիոնի Հայոց եկեղեցւոյ դպրոցի սենեակներէն մէկուն մէջ: Այս առթիւ Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Կարապետ Յովակիմեանի, որ սիրայօժար ստանձնած է սոյն դասընթացքին հսկողութիւնը:

★ Նոյնպէս Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Վիլֆրանշի մասնաճիւղին դասընթացքը, պիտի վերսկսի, այս կիրակի առտու, ժամը 10—12, Լիոնէն որոշուած ուսուցչի մը կողմէ, ծանօթարահին մէջ:

ՊԷԼՎԻԼԻ Հ. Բ. Ը. Մ.Ի ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԸ

Պէլվիլի հայ հասարակութեան կը յիշեցնենք թէ նախորդ տարեշրջանէն սկսեալ վերաբացուած է Հ. Բ. Ը. Միութեան դասընթացքը: Կրթական նախարարութեան մասնաւոր արտօնութեամբ, մեզի տրամադրուած է Levert փողոցի մանչերու վարժարանը, որ ամէն տեսակ յարմարութիւններով օժտուած է: Դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն հինգշաբթի, կէսօրէն վերջ ժամը 2ին, ուսուցչութեամբ մանկավարժ – արուեստագիտուհի Տիկին Պարգեւուհի Պետրոսեանի: Տաքցուած սրահ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ս. ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Վարդգէս խումբի կողմէ: Կը բեմադրուի Ղ. Մելոյեանի ԱՐՄԵՆՈՒՇԸ:

12 Փետրուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սալ Ժան տ'Արքի սրահին մէջ, ինչպէս նաեւ զաւեշտ մը՝ ԵՐԿՈՒ ԾԱՅՐԱՑԵՂՆԵՐԸ: Սրահը տաքցուած է:

LA MÉDITERRANEENE

2 Rue de la Grange Batelière, Paris

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԵՒԵԼՔՑԻՆԵՐՈՒՆ

Maison CHRISTOU

Շատ հաճելի միջավայր մը, գեղեցիկ սրահներ պաշտպամներով, արեւելեան համադամ կերակուրներ, օղի եւ աղանդեր:

Հեռաձայն PRO. 03-98

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ
ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Մարսէյլ, CASA D'ITALIAի մէջ, Փետրուար 26ին, նոր ու ճոխ յայտագրով: Տոմսերը ստանալ երգիչ անդամներէն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Պ. Գամէր Գափամաճեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի 23 յունուար, մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իր մօր եւ իրենց ազգականին ողբացեալ՝ ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՊԻՍՏՈՍ ՍԻՄՈՆ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆԻ հոգւոյն: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ԾԱԽՈՒ Է կարի Սինկէր մեքենայ մը 31 K բոլորովին նոր: Դիմել Յառաջի:

ԾԱԽՈՒ Է

Կօշիկի թիժ կարող Սինկըր մեքենայ մը, լաւ վիճակի մէջ, 31 K. 18: Դիմել 6ter rue Elie.Gentilly:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ՀԻՆ
ՀԱԳՈՒՍՏ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ

Դիմել՝

Adept Mercantile Trading Co. Inc.

162 Madison Street

NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)

Հայկական ընկերութեան:

ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

Հեռագիր. AMTIN. New York

Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

LA VUE
EST UN DES ELEMENTS
ESSENTIELS DE LA PRODUCTION
UN TRAVAIL MAL ECLAIRÉ PROVOQUE
LA FATIGUE, D'OU DIMUNITION DE LA
PRODUCTION
POUR ECLAIRER VOTRE TRAVAIL D'UNE
FAÇON RATIONNELLE, CHOISISSEZ UN
DES 25 MODÈLES DES LAMPES
ARTICULÉES
« CHARMA »

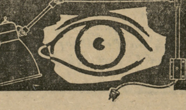

ETUDIÉS POUR LE BUREAU, L'ATELIER
ET L'USINE
AVEC DIFFERENTES FIXATIONS,
Plusieurs milliers en service aux Usines :
FORD, PANHARD, RENAULT, S. N. C. F.
THOMSON HOUSTON, etc.
LA LAMPE «CHARMA» ORIENTABLE EN
TOUS SENS EST TRES ROBUSTE
ET INDÉREGLABLE
Modèle à partir de 1500 Frs. (tout équipé)
Demandez la notice.
En vente chez votre électricien, à défaut,
à notre magasin de gros :
18, Bld. SAINT – JACQUES – PARIS (14)
Tél.: GOB. 33-27
DIRECTION: ATELIERS CHARLES MARTIN
Département Construction électrique
99, Bld. Haussmann – PARIS (VIIIème)
Industriels ! Demandez notre Brochure
« l'Augmentation de la Production par les **Petits riens** »

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած: Ձեր շահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Գ. Կրօնիկ Աղեանին

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ – ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02-20

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mardi 25 Janvier 1949 Երեքշաբթի 25 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5753—Նոր շրջան թիւ 1164
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ

Հատորներ կարելի էր գրել այն հրահանգագրի մասին որ հրատարակուած է Սոֆիայի մէջ, «Գանգատներու Տուփեր» հաստատելու համար :

Ինչպէս պիտի կարդաք Գ. էջին մէջ, հրահանգիրը կ'արտօնէ — կը թելադրէ՞ — իրենց գանգատները յայտնել անհատներու, պետական պաշտօնեաներու կամ հանրային հաստատութեանց մասին, առանց ստորագրութեան :

Ուրեմն մատնանշումներ, մատնութիւններ կատարել՝ առանց անուն, մականուն եւ հասցէ յայտնելու:

Գանգատողները կրնան ստորագրութիւն ալ դնել, բայց հիմնականը առաջինն է,— անանուն :

Մատնանշումը, մատնութիւնը, ամբաստանութիւնը կը գրուեն թուղթի մը վրայ, եւ կը ձգես փողոցներու անկիւնը տեղաւորուած տուփերու մէջ :

Մնացեալը քու գիտնալիք բանդ չէ : Ձեռնհաս իշխանութիւնը համապատասխան գործողութիւնը կը կատարէ համաձայն իր հայեցողութեան :

Բացատրութեան կը կարօտի՞ այս դիւային ծրագիրը :Բոլշեւիկեան թակարդ՝ դլխիվայր, խորտակելու համար ամէնէն անմեղ քաղաքացին :

Մէկը ոխ կապած է իր հարեւանին դէմ,— փողոցէն անցած ատեն թուղթ մը կը մրոտէ եւ կը ձգէ տուփը :

Ուրիշ մը առեւտրական հաշիւներ ունի ,— դիչերանց ամբաստանագիր մը կը կազմէ եւ նետէ տուփը :

Երրորդ մը չնական ախորժակներ կը սնուցանէ կնոջ մը կամ աղջկան մը հանդէպ, սակայն իր դիմացը կանգնած են ամուսինը, հայրը կամ եղբայրը :

Ո՜ղջ մնայ «Գանգատներու Տուփը» : Կրնայ բոլորը միասին սեւցնել անանուն կամ ծածկանուն «ժունալ»ով մը :

Եւ այսպէս անվերջ : Մատնութեան ախտը կրնայ տարածուիլ ինչպէս դաժան համաճարակ մը, որուն ոչ մանրէն կրնան գտնել, ոչ ալ շիճուկը :

Կրնաք երեւակայել թէ այս գիւտը ի՛նչ աւերներ պիտի գործէ հայկական ճակատին վրայ : Մանաւանդ որ, գաղութին ազգային իշխանութիւնը կը գտնուի ամէնէն բացասական տարրերու ձեռքը : Մեծ մասով տգէտ եւ անոպայ տիպարներ :

Ստորաքարշ, ծառայական հոգեբանութիւն է,— եթէ տէրը հրամայէ քալել, կը վազեն : Եթէ մէկ ծառայութիւն առաջարկէ, տասը կտոր կ'ըլլան, տասն անգամ հաճելի դառնալու համար :

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ ինչպէս Ռումանիոյ, նոյնպէս Պուլկարիոյ մէջ, տեղական իշխանութիւններէն կամ տեղացիներէն աւելի, հայ «յառաջդիմականներ»ն էին որ իրենց եղբայրներուն արիւնը մտան, լրտեսելով, մատնելով, սպաննել կամ աքսորել տալով :

Ո՞ւր են 1944—45ի աքսորականները, համագումար 60—70 հոգի, երկու գաղութներէն :

Դեռ ուրիշ քանի՞ խումբեր, կարաւաններ քշուած են անյայտ ուղղութեամբ, անկէ ի վեր : Եւ կը քշուին անընդհատ, հայանուն հրէշներու մատնութեամբ :

— Այսինչը ճառ խօսած է, այնինչը արտասանած, երգած կամ նախագահած է «ֆաշական» տօներու առթիւ...

Քրքրէ, խեղաթիւրէ, պղտորէ՛, թխէ եւ «ժունալը» յանձնէ «Հայրենասիրական Ճակատ»ին կամ նետէ տուփը :

Ոչ միայն «թշնամի» մը պակաս կ'ըլլայ, այլ եւ նոր դիրքերու, փառքերու կը հասնիս : Օր մըն ալ թաւալգլոր իյնալու համար, ինչպէս այնքան ուրիշներ : Տասն անգամ աւելի ճարպիկ :

Այս ապուշներն ու սինլքորները տակաւին չաարվեցան թէ ամէնէն դաժան իշխանութիւնն ալ ատեն մը միայն կը ժպտի դրուժան, ինքնամատոյց ստրուկներուն : Կ'օգտագործէ, կը քամէ, յետոյ փողոց կը նետէ իբրեւ աղտոտ քուրջ :

Փոխանակ բարիքներ քաղելու նոր կարգուսարքէն — որքան թոյլ կուտան պայմանները — անոնք ամէնէն առաջ կը բանան չարիքին ծորակները : Ե՛ւ հանրային կեանքը պղտորելու, ե՛ւ անհատներ, ամբողջ ընտանիքներ մոխիրի վրայ նստեցնելու համար :

Ահա պատեհութիւն մը եւս, — լրտեսութեան դասընթացքը կատարելագործելու համար ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ

Մինչեւ քիթն ու բերանը տիղմի մէջ խրած իժագլուխ մը կենդանաբանական տեսարաններ պարզած էր ծանօթ աղբանոցին մէջ, Փարիզի եկեղեցւոյ Յունուար 9ի ընդհ. ժողովին առթիւ (Ջայն Փարիզի, 23 Յունուար) :

Ինչպէս կ'երեւայ, այս մակարոյծը կենդանաբանական պարտէզի մը մէջ սնած ըլլալով, շատ լաւ ուսումնասիրեր է իր հարազատները :

— « Աղուէսի խորամանկ ակնարկներ» :

Այո, վաւերական լուսանկարը հանդուցեալ «Ճակատ»ի խառնուրդ դիմակաւորներուն :

— « Բորենի սոված նայուածքներ» :

Ա՛խ, ո՞ւր մնացին Մարսէյլի, Փարիզի, Լիոնի կողոպուտներն ու եղբայրասպան ոճիրները : Պիտի գա՞յ օրը նոր աւարներ սարքելու, «Դաշնակցականի արիւն խմելու »...

— Վայրի կատուի փայլող աչքեր» :

Զգո՛յշ, «յառաջդիմական» լրտեսութեան կատուն է որ կը մլաւէ :

— «Գամբռի սպառնական ակռաներ, անդղի գիշատիչ մագիլներ,գայլի տխրաձայն ոռնոցներ» :

Ո՞վ պիտի կրնար այսքան վառ գոյներով նկարագրել իրենց դիմագիծն ու հոգին : Արտաքինն ու ներքինը : Գիշատիչ կիրքերու, արիւնածարաւ ախորժակներու ցուցահանդէս մը որ կը շարունակուի 1945էն ի վեր :

— Սողունի նենգամիտ շարժումներ» :

Ամէն բան մէկ անգամէն մի՛ խոստովանիր, տիրացու : Վաղը տէրերդ ալ կը տրորեն քեզ,տեսնելով որ մատնած ես փորի վրայ սողալու, պլշկելու «մատերիալիստական» գաղտնիքը :

Կը մնայ որ Ռատիօ — Երեւանն ալ տարածէ այս երգը, ի գիտութիւն բոլորին, բոլորին, բոլորին :

ՎԱՀԷ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ազգայնական կառավարութեան նոր նախագահը, Լի Ցունկ, հինգ հոգինոց պատուիրակութիւն մը կազմեց, հաշտութեան բանակցութիւններ կատարելու համար համայնավար իշխանութեանց հետ : Նախագահը կը հաւանի բանակցութեանց հիմ ընդունիլ կարմիր հրամանատարին ութ պայմանները : Համայնավար բանակը վերջնապէս գրաւեց Փայփինկը (Փէքին), ուր բանակցութիւններ կը կատարուին առանձին հաշտութիւն կնքելու համար : Քաղաքը պաշարուած էր քառասուն օրէ ի վեր : Ցաղթականները այժմ Նանքինի վրայ կը քալեն :

70 ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ Ջեխոսլովաքիոյ մէջ, ամբաստանուելով թէ լրտեսութիւն կը կատարէին ի հաշիւ Մ. Նահանգներուն :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ մասին կատարուած բանակցութիւնները սժուարութեանց հանդիպած են նորէն : Եգիպտացիները կը պահանջեն Իսրայէլի զօրքը քաշել Նէճէպի շրջանի մեծ մասէն : Իսրայէլ ալ իր կարգին կը պահանջէ եգիպտական զօրքը քաշել ամբողջ Պաղեստինէն : Հրեայ պատուիրակ մը յայտարարեց թէ Եգիպտացիներուն յամառութիւնը կրնայ ձախողեցնել բոլոր բանակցութիւնները : — Կիրակի օրհրացանաձգութիւններ տեղի ունեցան Երուսաղէմի հարաւային շրջանին մէջ :

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հեռագրեն թէ ապստամբները վար առած են ամերիկեան օդանաւ մը, սպաննելով դնդապետը, Սէլտըն Էտնըր, նոյն աղբիւրին համաձայն ապստամբները նորէն ռմբակոծած են Սելանիկը :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր սպարապետը, զօր. Փափաղոս, կոչ մը ուղղեց զինուորներուն, որպէսզի իրենց բոլոր ուժով պայքարին, խորտակելու համար եռամեայ ապստամբութիւնը : Այս առթիւ հրատարակուած օրակարգը կ'ըսէ.— « Մեր երկիրը պէտք է իր օձիքը ազատէ աւազակային միքրոպէն : Օրէնքը եւ բարեկարգութիւնը պէտք է նորէն տիրապետեն ամբողջ երկրին մէջ : Վտանգուած են Յունաստանի ոչ միայն հողային ամբողջութիւնը եւ քաղաքական անկախութիւնը, այլեւ ազգային աւանդութիւնները, երեք հազարամեայ պատմութիւնը եւ քաղաքակրթութիւնը , մեր զաւակներուն ապագան, մեր կրօնը եւ մեր նախահայրերուն գերեզմանները, մեր տուներուն պատիւը եւ մեր գոյութիւնը իբրեւ ցեղ եւ ազգ : Թոյլատրելի չէ որեւէ տկարութիւն եւ ընկրկում : Ամէն զօրամաս որ չի կրնար յառաջ խաղալ, պէտք է պաշտպանէ իր դիրքը եւ սպաննուի քան թէ նահանջէ» :

Նոր փոխառութիւնը

5 % տոկոսաբեր նոր փոխառութիւնը հրապարակ հանուեցաւ երէկ, երկուշաբթի : Թերթերը կը գրեն թէ որոշեալ գումարը 100 միլիառ է, բայց կառավարութիւնը կը յուսայ մինչեւ 200 միլիառ ֆրանք ճարել, շնորհիւ շարք մը առաւելութեանց : Հասոյթը պիտի յատկացուի երկրին վերաշինութեան եւ մեքենական կազմաւորման :

Պ. Փէչ, ելմտական նախարարը, կիրակի օր ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց .

— « Իր կազմութենէն ի վեր կառավարութիւնը կը ջանայ հաստատուն վիճակի մը վերածել դրամը : Այսօր բոլոր երեւոյթները կը ցուցնեն թէ իր նպատակին հասնելու վրայ է : Արձանագրուիլ փոխառութեան՝ կը նշանակէ պատեհութիւն մը ընծայել մեր երկրին : Միւս կողմէ, պատուական գործ մըն է ձեզի համար : Տարեկան 5 % եկամուտ, արժեթուղթերը անուանական կամ կրողին անունով, ազատ ներկայ եւ ապագայ բոլոր տուրքերէն,— ահա ձեզի առաջարկուած փոխառութիւնը : Կրնաք ամբողջովին հնչուն դրամով արձանագրուիլ : Կրնաք նաեւ ձեր 3եւ 3ուկէս % տոկոսաբեր «ռանթ»երը եւ պարտաթուղթերը բերել եւ փոխանակել » :

Ուրիշ առաւելութիւններ ալ թուելէ վերջ,նախարարը բացատրեց թէ երեք տարիէ ի վեր, հակառակ բոլոր դժուարութեանց, կացութիւնը կը բարւոքի : Արտադրութիւնը 1948ին 15 % աւելի եղած է բաղդատելով 1938ի հետ : Ելեւմուտքը հաւասարակշռուած է : Մեծագումար խնայողութիւններ կատարուած են չորս ամիսէ ի վեր,— 56 միլիառ ֆրանք : Շատ մը գեղծումներ կ'անհետանան : Թղթադրամի շրջաբերութիւնը, որ 1946ին աւելցած էր 26.5 % համեմատութեամբ, իսկ 1947ին 28 %, միայն 7 առ հարիւր աւելցած է 1948ին :

★ Փարիզի սակարանը փակուեցաւ առժամապէս, որպէսզի չարաշահութիւններ չկատարուին փոխառութեան առթիւ :

★ Ամէնէն կարեւոր փոխառութիւնն է այս 1944 Նոյեմբերէն ի վեր, երբ զօր. տը Կոլ Ազատագրութեան փոխառութիւնը հրապարակ հանեց (155 միլիառ ֆրանք, 3% տոկոսով) :

Նոր փոխառութիւնը վարկի փորձ մըն է ոչ միայն կառավարութեան, այլ եւ «Երրորդ Ուժ»ին համար, որուն կրթնած է դահլիճը :

★ Ելմտական նախարարը ունկնդրութեան ընդունելով Աշխատանքի Դաշնակցութեան պատուիրակութիւնը, խնդրեց որ չէզոք մնան եւ ուժ տան փոխառութեան : Պատուիրակութիւնը պահանջեց նախ գոհացում տալ աշխատաւոր դասակարգերուն, պետական պաշտօնեաներուն եւն. : Նախարարը կրկնեց թէ այժմ կարելի չէ գոհացնել այդ պահանջները, բայց եթէ փոխառութիւնը յաջողի, նորէն պիտի քննէ այս խնդիրը :

Փոխառութեան յայտարարութեան վրայ, 3 % «ռանթ»ը 74 ֆրանք բարձրացաւ շաբաթ օր, իսկ ֆրանսական ոսկին 5750 ֆրանքի իջաւ :

ՔՐԱՎՉԵՆՔՈՅԻ ԴԱՏԸ

Նախկին բոլշեւիկ պաշտօնատարին անուանարկութեան դատը սկսաւ երէկ, երկուշաբթի , Փարիզի 17րդ պատժական ատեանին առջեւ : Թերթերը կը գրեն թէ քսան գաղտնի ոստիկաններ յատկացուած են Քրավչենքոյի պաշտպանութեան համար : Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, Քրավչենքօ իբրեւ վկայ պիտի ներկայացնէ քսան ռուս տարագիրներ, որոնց մէջ կան Խ. Միութեան հերոս մը, ուսուցչապետներ, գիւղացիներ, գործաւորներ, բանուորներ : Համայնավարներն ալ շատ մը վկաներ արձանագրել տուած են եւ պիտի փորձեն ամէն գնով վարկաբեկել նախկին պաշտօնատարը , Խ. Միութեան համար վնասակար գտնելով անոր գիրքը, «Ազատութիւնն ընտրեցի» : Հաւանական է որ Խ. Միութենէն գալիք վկաներուն մէջ գտնուին երկու զօրավարներ եւ երկու կիներ, այս վերջինները՝ իբրեւ Քրավչենքոյի նախկին կիները :

Իր տեսակին մէջ ամենամեծ, եթէ ոչ առաջին դատն է այս, ուր դէմ դիմաց պիտի ճակատին Արեւելքն ու Արեւմուտքը :

Դատավարութեան ներկայ ըլլալու համար դիմում կատարած են 800 լրագրողներ, բայց, վերջին տեղեկութեանց համաձայն, արտօնուած են միայն 105 հոգի, մեծ մասը՝ փոխն ի փոխ ընդունուելու պայմանով : Փէթէնի դատավարութենէն ի վեր, երբեք այսքան դիմումներ կատարուած չէին :

Քրավչենքոյի գլխաւոր փաստաբանն է Փարիզի ամէնէն հռչակաւոր իրաւագէտներէն մէկը, Իզառ :

Ոստիկանութեան վերատեսչութիւնը 200 աթոռներ փոխադրած է դատասրահ, թուադրեալ հիւրերուն տեղաւորման համար : Խիստ հսկողութեան տակ առնուած է դատական պալատը, իր շրջականերով :

★ Մամուլի օրէնքով (1881 Յուլիս 29) լրագրողներուն արգիլուած է մանրամասնօրէն արձա—

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԿԵՂԾԻՔԻ ԱՍՊԵՏԸ.— Ա.

«Դաշնակցութիւնը միշտ ալ կեղծած է եւ այսօր ալ կը շարունակէ կեղծել»:

Այսպէս կը բարբաջէ Աբէլ «վարդապետ»ը (կարդա՝ Կայէն) իր «անհատական ձեռնարկի», փողոցային թերթուկի մէջ: Մարդ մը՝ որ իր ամբողջ կեանքը անցուցած է սուտի եւ կեղծիքի մէջ, իրաւունք կը համարէ ուրիշները մեղադրելու:

Կեղծ էր ան երբ Լոնտոնի հովիւ էր, կեղծ էր երբ երկիր վերադարձաւ, Նոր, Ազատ Եկեղեցի քարոզեց: Կեղծ էր երբ այնտեղէն եկաւ ու պատմութիւններ հիւսեց օրուան իշխանութեան դէմ: Կեղծ է նաեւ հիմա երբ հրապարակը կ'ազմըկէ եւ «Հայաստանասիրութիւն» կը ծախէ:

Առջեւ իր թերթին իսկ, առանց խպնելու կը յայտարարէ՝ «Ձայն Փարիզի»ն որպէս «անհատական ձեռնարկ»: Աղաղակող կեղծիք չէ՞ իր ըրածը: Ողջ աշխարհը գիտէ, թէ որու ապաւինած է Աբէլը: Դեռ երէկ, այսպէս կոչուած «Ազգային Ճակատ»ի օրգանին խմբագիրն էր: Այնքան միամիտ եւ յիմար կը կարծէ ընթերցող հասարակութիւնը, որ «խմբագրականները» արեւելահայերէն գրելու փոխարէն սկսած է արեւմտահայերէն գրել: Զայլամի վիճակը ծիծաղելի վիճակի մէջ կը դնէ ինքզինքը: Ո՞ւրտեղէն կուգան «անհատական ձեռնարկի» հրատարակութեան դրամները: Կեղծիքի եւ սուտի շրջանակի մէջ ապրած Աբէլը, միջոց կը գտնէ արդարանալու, սակայն իր գրութիւններու ոգին, թերթին ուղղութիւնը, ազդերը, իր աշխատակիցները, եւ տակաւին շատ ուրիշ բաներ յստակ կը վկայեն թէ որ աղբիւրներէն կը սնանի Աբէլ (միշտ կարդա՛, Կայէն):

Դուք կը կեղծէք եւ տակաւին այսօր կը կեղծէք, երբ կը յայտարարէք թէ սովետական Հայաստանը «ազատ եւ անկախ է»: Դո՛ւք, իբրեւ թէ բարձրագոյն կրթութիւն էք առած, չէ՞ք սորված թէ, ի՞նչ ըսել է «ազատ եւ անկախ»: Չէք գիտեր, որ Սովետական Հայաստանը Խ. Միութեան մաս կը կազմէ, եւ ատով իսկ արդէն անկախ չի կրնար ըլլալ: Անշուշտ գիտէք որ Հայաստանի մէջ տերեւ մը չի կրնար շարժիլ, առանց Մոսկուայի գիտութեան, թէ Խ. Հայաստանը արտաքին քաղաքականութիւն վարելու իրաւունք չունի, թէ Երեւանի, այսպէս կոչուած արտաքին գործոց նախարարը՝ Կարապետեան, պաշտօնուած է միայն ծառերու եւ կովերու մասին զեկուցում տալու:

Երբ եւ է լսած է՞ք, որ Հայաստանը արտաքին գործերու վերաբերեալ որեւէ քայլ առած ըլլայ: Եթէ՞ Հայաստանը «ազատ եւ անկախ» է, ինչո՞ւ որեւէ դիմում չըրաւ ՄԱԿին, անդամ դառնալու: Թերեւս ըսէք, թէ Հայաստանը «բուրժուական հիմնարկութիւններու» հետ գործ չունի: Բայց չէ՞ որ «մեծ» Ստալինը արտօներ է Ուկրայնային, Ճերմակ Ռուսիային անդամ ըլլալու (հոգ չէ թէ անոնք ալ անկախ չըլլան): Ինչո՞ւ «անկախ եւ ազատ» Հայաստանը իր սեփական հիւպատոսները եւ դիւանագիտական ներկայացուցիչները չունի օտար երկիրներու մէջ: Ա՞յդ ալ «պուրժուական» խնդիր է:

Խ. Հայաստանը զուտ ազգային բանակ ունի՞ եւ եթէ ունի, իրաւունք ունի՞ իր սահմանները պաշտպանելու, յափշտակուած հողերը ետ պահանջելու:

Գիտեմ, պատրաստի պատասխան ունիք, պիտի ըսէք, որ Հայաստանը Դաշնակցականներու ըրածը պիտի չընէ, իր դրացիներու հետ բարի դրացիական կապեր պիտի պահէ, «շովինիստական» ձգտումներ չունի եւն: Ընդունինք մէկ վայրկեան որ այդպէս է, սակայն հարցը կը դնենք իբրեւ տեսական խնդիր, այսինքն Խ. Հայաստանը առանձին, առանց Մոսկուայի հրահանգի կրնա՞յ իր զօրքերը շարժել երբ եւ է:

Խ. Հայաստանը, իբրեւ «անկախ եւ ազատ» երկիր կրնա՞յ արտաքին առեւտուր կատարել: Ամէն անկախ երկիր, այդ իրաւունքը ունի: Չեմ խօսիր ներքին կարգ ու սարքի մասին, ոչ ալ այն մասին թէ Հայաստանը ինչպէ՞ս խորհրդային դարձաւ: Սակայն միայն մէկ հարցում.— ազատ է՞ Հայաստան պահանջելու Մոսկուայէն այն ամէնը որ իրեն կը պատկանին: Շատ լաւ գիտէք որ Հայաստանը չունի այդ իրաւունքները եւ դուք առանց խպնելու կը կեղծէք և միամիտ զանգուածները կը խաբէք:

Դո՛ւք, կեղծիքի վարպետ, առանց քաշուելու կը յայտարարէք թէ «հրաշալի է Հայաստանը», երանի՛ թէ: Դուք որեւէ բացասական երեւոյթ չտեսա՞ք Հայաստանի մէջ, երբե՞ք տեղեկութիւն չառիք անոր իրական վիճակէն: Եթէ Հայաստանը լաւ է, (շատ պիտի ցանկայինք, որ այդպէս ըլլար), ինչո՞ւ դուք եւ ձեզի պէս Հայաստանի համար հազար երդում-պատառ եղողներ չէք երթար Սովետական Հայաստան, վայելելու այնտեղի բարիքները եւ խեղճ հայրենասէր, իրօք հայրենասէր զանգուածը կը ղրկէք եւ ինքներդ հանգիստ կը նստէք «փտած» Եւրոպայի մէջ ու նէյնէմներ կը կարդաք բոլորին:

Կեղծիք չէ՞ ձեր ըրածը: Երբեք ձեր խղճի հետ հաշուի չէ՞ք նստեր: Խօսքը գործի հետ առնչութիւն չունի՞ արդեօք ձեզի համար: Իրական, շիտակ մարդը ան է, որ կը խօսի եւ նոյնը կ'ընէ կեանքի մէջ: Իսկ դուք, կեղծիքի վարպետ, ի՞նչ կ'ընէք: Քաջութիւն ունեցէք ձեզի հետ հաշուի նստելու եւ պատասխանելու:

«Ընկեր» Աբէլ (Կայէն) «Հայաստանասիրութիւնը» ձեզի արհեստ դարձուցած՝ շարունակ Դաշնակցութեան «գործակցութեան» մասին կը խօսիք: Օր մը սակայն ձեզի եւ ձեր բարեկամներուն հարց տուի՞ք 1939 թ. Օգոստոս 23ին բոլշեւիկ-գերման դաշնագրի մասին: Մոռցած ունի՞ք Ստալին Հիթլէր գործակցութեան, իրական գործակցութեան մասին: Այն ժամանակ երբ մինուճար Լեհաստանը կը տքար գերման կրունկին տակ, երբ ժողովրդավար ճակատը (Անգլիա, Ֆրանսա եւ ուրիշներ) պատերազմի մղձաւանջը կ'ապրէին, երբ ազատ ժողովուրդներու ըլլալ-չըլլալու խնդիրն էր դրուած հրապարակի վրայ, «աշխարհի ամէնադեմոկրատիկ» իշխանութիւնը ինչպէս ինքն իրեն թոյլ տուաւ դաշնագիր կնքել փաշական Գերմանիոյ հետ: Ինչպէ՞ս «պրոլետարական» բոլշեւիկեան կուսակցութիւնը իրեն թոյլ տուաւ գործակցիլ հիթլէրականութեան, նացիականութեան հետ: Լման երկու տարի տեւեց այդ գործակցութիւնը եւ ինչ օժանդակութիւն ըսես, որ չըրաւ խորհրդային իշխանութիւնը Հիթլէրին:

Ի՞նչ կարծիք ունիք, «ընկեր» Աբէլ, ի՞նչ կը մտածեն նաեւ ձեր ընկերները, անոնք, որ այսօր «հերոս» են դարձած, ամէն մէկը մէկ «արձակագէն»: Ի՞նչ ըրին այդ երկու տարուան ընթացքին: Ինչո՞ւ միայն 1942ին իրենց «մասնակցութիւնը» բերին Ֆրանսայի արձակագէններուն: Ինչո՞ւ Պերլին-Փարիզ գիծը ջրի ճամբայ էին դարձուցած: Անուններ շատ գիտենք այնտեղ գացողներու եւ Գերմանիոյ արեւշատութեան աղօթողներու, հարց կուտանք ձեզի, ի՞նչ կը պատասխանէք Ստալին-Հիթլէր գործակցութեան մասին: Արդեօ՞ք Quod licet Jovi, non licet bovi:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ

Բացական

Ամէն անգամ որ խմբագրատուն կ'այցելէի, առանց որեւէ տեղ հանդիպելու կը դառնայի ձախ, կ'անցնէի «Յառաջ»ի գեղեցիկ հաւաքածոներուն առջեւէն ու կ'երթայի շիտակ այն անկիւնը որ իրեն վերապահուած էր:

Այդ անկիւնը ուր մեծ տպաւորութիւն գործեր է վրաս, ունի խորհրդաւոր երեւոյթ մը: Աջը՝ կը գտնուի «Հայ-Բոյժ»ի գրադարան-հաշուեդարանը: Ձախը՝ Սփիւռքի բոլոր թերթերը: Քիչ մը անդին եւրոպական զանազան հանդէսներ: Ու դիմացը, գիրքերով ծանրաբեռնուած սեղանի մը առջեւ՝ Գրականութեան նուիրուած անձնուէր մշակ մը որ անդադար կը գրէր ու կը կարդար: — Շ. Նարդունի:

1928ին երբ Փարիզ եկայ, զինքը ճանչցայ Զափահաս Որբերու Միութեան մէկ համագումարին մէջ: Ինչ որ լսած էի իր մասին, աչքով տեսայ: Այդ օրուան քանի մը ժամուան ծանօթութիւնս եկաւ հաստատել թէ՝ մէկն էր այն քիչերէն որոնք լիովին կը հասկնան որբին ցաւէն: Ծիշդ ատոր համար ալ Զ. Ո. Մ.-ը զինք ընտրած էր նախագահ:

Այդ օրերուն, ամէն որբ որ իրեն կուգար, կը դառնար իր գուրգուրանքին առարկայ: Գիտէր թէ ինչ ըսել է որբ: Եթէ պատահէր որ տխմար մը համարձակէր արհամարհել որբը, կամ անտեսէր անոր կրած տառապանքը, իր ամբողջ ուժովը կը սկսէր պայքարիլ, մինչեւ որ հասկցնէր թէ, որբը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ Ազգին զաւակը: Անոր միսն ու ոսկորը: Ապագայ պահակը, եթէ կ'ուզէք, որ իր չար բախտէն հայր, մայր, քոյր, եղբայր եւ հայրութիւն կորսնցնելով դարձեր էր անտէր խլեակ մը:

Նարդունի սակայն այս բանով չբաւականացաւ: Որպէսզի իր ձայնը լսելի դարձնէր մինչեւ հեռաւոր երկիրներ, հիմը դրաւ ամսաթերթի մը, «Երկունք»:

Զափահաս Որբերու այս գեղեցիկ օրկանը մեծ դեր կատարեց այդ օրերուն: Իր ամէն մէկ էջը որ հարազատ թարգմանը կը հանդիսանար որբին, Նարդունի կը խմբագրէր հաւատարմօրէն: Ամէն անոնք որ պահած են այդ շահեկան ամսագրին հաւաքածոները, թող բարեհաճին անգամ մը թղթատել զայն: Հոն ուրիշ բան պիտի չգտնեն եթէ ոչ Ազգի եւ Հայրենիքի սէրը, զոր Նարդունի հըպարտութեամբ կ'ուզէր փոխանցել Ապրիլեան Սերունդին:

Բայց Նարդունի «Երկունք»ով չէր որ միայն կը ծանօթացնէր որբին ցաւն ու պահանջը կարգ մը ապիկարներու, այլ նաեւ մեր բազմաթիւ նահատակ մտաւորականները, որ մեզի կտակած էին սքանչելի գրականութիւն մը: Ահա այսպէս, օրուան սերունդը որ աչքը բացած էր արիւնի ճամբաներուն վրայ, ճանչցաւ իր նահատակ կուռքերը: Զգաց թէ ինչու անոնք մեռեր էին, կամ ինչ պիտի ըլլար իր ապագայ դերը այս աշխարհին մէջ:

Գրագէտ Նարդունիի գործունէութիւնը հոս ալ կանգ չառաւ: Այս պատասխանատու գործերէն զատ ան ունէր իր «Հայ-Բոյժ»ը եւ, նաեւ իր սեղանը «Յառաջ»ի խմբագրատան մէջ:

Միշտ հոն, անկիւնը, պատնիվար շարուած գիրքերու եւ թերթերու էջերէն, ինչպէս պիտի ընէր մեղու մը ծաղկէ ծաղիկ թռելով, խմբագիր Նարդունի անդադար նիւթեր կը հաւաքէր: Ծիշդ հիմա, հայելիի պէս յստակ կը յիշեմ «Յառաջ»ի նախապատերազմեան թիւերը, որոնց կիրակնօրեայ էջերով ոչ միայն կուտար պատմուածք եւ հէքեաթներ, այլեւ Միտք եւ Արուեստ սիւնակին տակ յաճախ մեզի կը ծանօթացնէր տիեզերահռչակ դէմքեր:

Այդ օրերուն, օրուան երիտասարդ սերունդը կրակի կայծ մը սրտին, զունդ զունդ կը խուժէր «Յառաջ»ի դպրոցը: Երանելի էին անոնք որ կը գտնուէին անկիւն մը: Վասնզի բոլոր այն նիւթերը որ կ'աւանդուէին դասարանին մէջ, կ'ըլլային խղճմտօրէն: Խմբագրապետին Շաւարշ Միսաքեանի գուրգուրոտ խնամքին տակ, Նարդունի առաջինն էր այն ուսուցիչներէն, որ կրցաւ շահիլ բոլորին սէրը:

Արդէն անցեր էին 15 տարիներ, երբ օր մը «Յառաջ»ի դպրոցէն խումբ մը սաներ, վստահ իրենց աշխատանքին, կը դիմէին մեր այս բազմարդիւն գրագէտին.

— «Յառաջի Սաներ»էն մէկն ալ դուն, առաջ անցիր եւ մեզ ներկայացուր ժողովուրդին:

Կրնա՞ր անտարբեր մնալ Նարդունի: Կրնա՞ր անտեսել այս կրակ ու բոց տղոց ձայնը որ կուգար արիւնի ծովէն: Եւ, ինչպէս կ'ըսէր, «Յառաջ»ի սան մըն ալ ինք, գրագէտի պսակ ճակտին՝ առաջ անցաւ ու ներկայացուց գեղեցիկ յառաջաբանով մը որ կը կոչուէր «Թուղթ ընծայութեան»:

Այս անակնկալ պատկերէն, կարծես լոյս մը ծագեցաւ: Ամէն կողմէ սկսան հանիլ բազմաթիւ գրական փորձեր, որ կը բաժնուէին երեք մասերու:

Առաջինը՝ պզտիկ աշխատանքով մը կը յղկուէր ու կը յանձնուէր «Յառաջ»ի: Երկրորդը՝ կէս յաջող կը մկրատուէր եւ, ինչպէս պիտի ըսէր ինք՝ խմբագրապետը, կը ձգէր միայն առողջ մասը իբրեւ ատաղձ: Իսկ երրորդը բոլորովին խակ, ամբողջութեամբ կը նետուէր զամբիւղ, առանց սակայն մոռնալու սկսնակ հեղինակը: Այս վերջիններուն, Նարդունի կարեկցաբար կը գրէր ու կը հասկցնէր գրելու գաղտնիքը, ուր շատ չանցած՝ իրենց արժանի տեղը կը գրաւէին «Յառաջ»ի կամ «Երկունք»ի մէջ:

1939ին՝ առ ի երախտագիտութիւն, «Յառաջ»ի Սաներ»ը իրենց մեծ ուսուցիչը «Ծաղկեփունջ»ով մը մեծարելէ ետք, երբ կը պատրաստուէին նման պատիւ մըն ալ Շ. Նարդունիի ընել, վրայ հասաւ երկրորդ մեծ աշխարհամարտը ու փակեց ամէն բան:

Ծրագիրը սակայն որ կար, կը մնայ միշտ:

Այսպէս, տաղանդաւոր գրագէտ-բժիշկ Նարդունի իր համեստ բնաւորութեամբն ու հայրենասիրութիւնովը ազգային դէմք մը ըլլալէ վերջ, դարձաւ նաեւ բոլորին գուրգուրանքին առարկան: Ֆրանսայէն մինչեւ հեռաւոր գաղութները ցաւ յայտնեցին իր այս օրուան դժբախտութեանը համար:

Այդ օրուընէ ի վեր... յաճախ կը նայիմ այնտեղ ուր էր երբեմն: Սակայն չեմ տեսներ զինքը: Իր աթոռը պարապ է: Սեղանը չի հեւար գիրքերու ծանրութեանը տակ: Այլ միայն կը տեսնեմ իր բացակայ ստուերը, որ թէեւ վիրաւոր, բայց դարձեալ ուշադրութեամբ կը հսկէ մեր Գրական Պարտէզին սիրուն ծաղիկներուն վրայ, որպէսզի ապրին ու ապրեցնեն ազգը:

ԾԱՏՈՒՐ ՊԸՐՊԸՐԵԱՆ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՀԱՅ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Փրովիտէնսի մէջ «Մուրատ» ֆոնտի կեդր. վարչութիւնը գովելի նախաձեռնութեամբ ֆոնտի մասնակցող բոլոր հայրենակիցներու բաղձանքին համաձայն, ամբողջ ֆոնտը 7000 տոլար, տրամադրած է Պէյրութի Հայ Ճեմարանին, անմահ հերոսին անուան՝ Հայ Ճեմարանի մէջ գրադարան մը հիմնելու համար:

★ Դեկտեմբեր 12 Կիրակի Փրովիտէնսի մէջ տեղի ունեցած է Հայ Ճեմարանի Օգն. Յանձնախումբին կազմակերպած հանդէսը՝ նախագահութեամբ ընկեր Ռստիկեանի: Խօսած են ընկերներ Գ. Մխիթարեան եւ Լեւոն Շանթ: 6000 տոլար գոյացած է հանգանակութենէն որ դեռ կը շարունակուի: Իսկ Փուքաքէքի փոքրիկ գաղութը նուիրած է 1000 տոլար:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Արեւմտեան Միութեան մասին

Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է Լորտ Վանսիթթարթի հետ որ ութ տարի գլխաւոր վարիչը եղած է Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարարութեան, ինչպէս եւ անոր դիւանագիտական խորհրդականը (1938 — 1941)։

Լորտին կարծիքով, եթէ Արեւմտեան Պետութիւնները միանան եւ զօրաւոր ըլլան, պատերազմը անխուսափելի չէ։ Ինչպէս Հիթլէր, Ռուսերն ալ պատերազմ պիտի սարքեն, եթէ հաւատան թէ դիմացի ճակատը տկար է, իսկ իրենք ուժեղ։

Վանսիթթարթ չի հաւատար— ինչպէս Թրումըն — թէ Արեւմտեան պետութիւնները բարեկամներ ունին Սովետ վարիչներուն մէջ։ «Երբեք ալ կ՚ըսէին թէ ճեղք մը բացուած է Գերմանիոյ մէջ, թէ ժողովուրդը համաձայն չէ զօրավարներուն հետ, թէ աւելի եւրոպական դարձած է եւն.։ Պէտք չէ հաւատք ընծայել այն լուրերուն թէ ճեղք բացուած է խորհրդային վարիչներուն միջեւ։ Իրողութիւնը այն է որ մենք բարեկամներ չունինք Մոսկուայի Քաղաքական Բիւրոյին մէջ, այլ ունինք թշնամիներ որոնք անհաշտ են Արեւմտեան քաղաքակրթութեան հետ»։

Լորտ Վանսիթթարթ կը թելադրէ իր երկրին որ կարելի եղածին չափ շուտ կազմուի Արեւմտեան Միութիւնը եւ Մեծն Բրիտանիան անոր վրայ հիմնէ իր արտաքին քաղաքականութիւնը։ Պէտք է աճապարէ չղախելու իր տնտեսական եւ զինուորական կապերը Արեւմտեան Եւրոպայի հետ, իսկ սերտ կապեր պահէ Միացեալ Նահանգներու հետ։ Իր կարծիքով, Ամերիկա բոլորանուէր պիտի օժանդակէ, երբ Ատլանտեան Միութիւնը միանայ Արեւմտեան Միութեան հետ։ Աշխարհի խաղաղութեան համար միակ միջոցն է, այլապէս պիտի պայթին խառնակութիւններ եւ պայքար։ Լորտը չի հաւատար թէ տիեզերական կառավարութիւն մը կրնայ խաղաղութեան հիմք դառնալ։ Մինչեւ իսկ կարելի չէ եւրոպ. կառավարութիւն մը ունենալ, ցորչափ որ Արեւելքը եւ Արեւմուտքը բաժնուած կը մնան։

Միութիւնը ՄԱԿի մէջ մտաւ, որովհետեւ Արեւմուտքի մէջ զօրաւոր Միութիւն չկար։ «Չեմ կարծեր թէ կարելի ըլլայ վերակենդանացնել ՄԱԿը, կարելի է միայն վերակազմուիլ։ Ցորչափ վեթօն գոյութիւն ունի, կան ազգեր որոնք որոշած են գործածել զայն իրենց քաղաքական նպատակներուն։

Գալով Գերմանիոյ, այն ոգին որ կը տիրէ ներկայիս հոն, վստահութիւն չի ներշնչեր Լորտին։ Գերմանները ազգայնական են եւ չեն զղջար։ Եթէ Գերմանները դաշնակից դառնան Արեւմուտքին, պէտք է ապացուցանեն թէ հաւատարիմ դաշնակից պիտի ըլլան։

Լորտը Ֆրանսայի մասին ալ խօսելով, ըսած է թէ տակաւին բաւական զօրաւոր չէ իր նախկին դիրքը առանձին վերադառնելու համար։ Միայն Արեւմտեան Միութեան միջոցով կրնայ նախկին դիրքին հասնիլ, մանաւանդ Բրիտանիոյ, Արեւմտեան Եւրոպայի եւ Միացեալ Նահանգներուն հետ։ Միեւնոյնը կարելի է ըսել Մեծն Բրիտանիոյ մասին ալ։

Իտալիան ալ կարեւոր անդամ մըն է Արեւմտեան Միութեան համար։ «Պէտք է թոյլ տալ որ աւելի լաւ զինուի քան թէ ներկայիս դիմադրելու համար իր հիւսիս-արեւմտ. սահմանագլուխին եւ ներքին յեղափոխութեան։

Միջին Արեւելքը կայուն հանգամանք կ՚առնէ միայն Արեւմտեան Միութեան ծաւալումով։ Ուստի կը թելադրէ Միջերկրականեան Միութիւն մը կազմել, մէջն առնելով Իտալիան, Յունաստանը եւ Թուրքիան։

Ատլանտեան Միութեան հետ, այս երեք խմբակցութիւնները կրնան հաստատուն վիճակ մը ապահովել ոչ միայն Միջին Արեւելքի մէջ, այլ ամէն ուր որ համայնավարութիւնը կ՚աշխատի տարածել իր քարոզութիւնը։

Լորտը յանցաւոր կը գտնէ Պուլկարիան, Եուկոսլաւիան եւ Ալպանիան, Յունաստանի քաղաքացիական պատերազմին մէջ։ Ք.

Յ. Օշականի մահուան տարեդարձը

ՕՇԱԿԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Փետրուար 17ին կը լրանայ ողբացեալ Յ. Օշականի մահուան առաջին տարեդարձը։ Այս առթիւ կազմուած է յանձնախումբ մըհովանաւորելու համար ՍՈՒԳԻ ԵՐԵԿՈՅ ՄԸ, որ տեղի պիտի ունենայ Մարտ 16ին Salle de Géographieի։

Պիտի խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ, ՄԵՍՐՈՊ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ։

Պիտի արտասանէ Տիկին ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ։

Ցայտագիրը կը պարունակէ նաեւ երգ եւ նուագ։

Կարգադիր յանձնախումբի անդամներն են. — Օր. Ալաքսի Թորոսեան, Շաւարշ Միսաքեան, Շաւարշ Նարդունի, Հրաչ Սարգիսեան, Վաղարշակ Մելիքեան, Արշաւիր Խանէտանեան, Գէորգ Զադրբեան։

Այս յանձնախումբը յոբելինական յանձնախումբին հետ պիտի զբաղի նաեւ Օշականի մէկ վէպին հրատարակութեամբ, որուն համար յոբելեանէն մնացած է 100.000 ֆրանք։

«ԳԱՆԳԱՏԻ ՏՈՒՓԵՐ» ՍՈՖԻԱՅԻ ՄԷՋ

(Գանգատի տուփեր)

Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ մասնաւոր տուփեր տեղաւորուած են Սոֆիայի փողոցներուն մէջ, որպէսզի մատնանշումներ կատարուին առանց ստորագրութեան։ Սոֆիայի հայրենիքի ճակատի վարչութիւնը պաշտօնական հրամանագրով մը կը պարզէ այս ձեռնարկին նպատակները. —

1.— Հսկել ամէն քաղաքացիի անձնական կեանքին վրայ (անբնական ծախքեր, կաշառակերութիւն, անառակ վարք ու բարք)։

2.—Կազմակերպել հսկողութիւն հանրային եւ անհատական հաստատութեանց վրայ, ճաշարաններ, գործարաններ եւն.։

3.— Հսկել վարչական պաշտօնէութեան, վարք ու բարքին եւ ճշդապահութեան վրայ։

4.— Հսկել առեւտրականներու, ապաստարաններու եւ բոլոր հաստատութեանց գլխաւոր պաշտօնեաներու անձնական առողջապահութեան վրայ, բոլոր խանութներու, ճաշարաններու, փուռերու, անուշեղէնի խանութներու մէջ։

5։— Ստուգել առեւտրականներու, ապաստարաններու եւ գլխաւոր պաշտօնեաներու վերաբերումը յաճախորդներուն հանդէպ։

Եօթը հոգինոց վերստուգիչ յանձնախումբեր կազմուած են Սոֆիայի զանազան թաղամասերուն մէջ, բանալու համար այս տուփերը, յանձնախումբին ներկայութեան, շաբաթը մէկ անգամ։

Երբ անանուն նամակ մը ղրկուի յանձնախումբի մը, ուղղակի կամ «գանգատի տուփերուն» միջոցով, միջոցներ ձեռք կ՚առնուին անոր հաւատարմութեան մասին նախապատրաստական ճշդումէ մը վերջ։

Մատնանշում (մատնութիւն) կատարողը կրնայ նաեւ ստորագրել, եթէ ուզէ։ Հրամանագրին համաձայն, եթէ մատնանշումը ստորագրուած է, ստորագրող անձը կրնայ ի հարկին կանչուիլ իբրեւ վկայ։

Մատնանշումը կրնայ վերաբերիլ կեանքի որեւէ երեւոյթի։ Յանձնախումբերը որոնք իրաւունք ունին բանալու տուփերը, կրնան մտնել ամէն «հանրային հաստատութենէ եւ հիմնարկէ», ինչպէս եւ գործակցական եւ անհատական ապարէզէ ներս։

Եթէ մատնանշումը աննշան զեղծումներու մասին է, հրամանագիրը հետեւեալ ձեւակերպութիւնը կը թելադրէ.— Վերստուգիչ յանձնաժողովին անդամներէն մէկը «բարեկամական յանդիմանութիւն» մը կ՚ուղղէ անոր որ պատասխանատու է զեղծումին, խնդիրը կը յանձնէ յանցաւորին անմիջական գերադասին։ Երբ աւելի կարեւոր զեղծումներ գործուած են, վերստուգիչ յանձնախումբը ատենագրութիւն մը կը կազմէ բազմաթիւ օրինակներով, որոնց մէկը կը մնայ յանձնախումբին դիւանատուփերու մէջ, ուրիշ մը կը ղրկուի, շրջանային քաղաքապետական յանձնախումբին։ Միւսները (որոնց թիւը չէ սահմանուած) կ՚ղրկուին պետութեան այն բարձրագոյն հաստատութեանց եւ մարմիններուն որոնց պաշտօնն է զբաղիլ այդ խնդրով եւ պատժել յանցաւորը»։

Գանգատի տուփերը դրուած են շէնքերուն պատերուն վրայ, ամբողջ Սոֆիայի մէջ։ Անոնք բաւական մեծ են եւ մէկ անգամէն 24 նամակ կրնան պարունակել։ Գորշ են եւ վրան գրուած է ճերմակ գիրերով «վերստուգիչ կայան» սուրհանդակ։ Նամակներէն շատեր պահարանի մէջ կը դրուին, ուրիշներ մատիտով կը գրուին թուղթի կտորներու վրայ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (78)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

ՄԱՐԳՐԻՏ

— Ի՞նչ կ՚ըսես, մարդ, ըսաւ ուրիշ մը եթէ կրակ կայ երկինք թափելու, թող Եպիսկոպոսին վրայ թափի, ան է չարիքներուն պատճառը։

— Փառք տուէք Աստուծոյ որ Մարգրիտ օրիորդը կայ, ըսաւ անդիէն ուրիշ մըն ալ, մէկ հոգի մը թէ որ կայ որ մաքուր է Աստուծոյ առջեւ, այդ աղջիկն է այս միջնաբերդին մէջ. եթէ ոչ՝ Աստուած իրաւ կը կործանէր՝ եւ ամէնքիս քարին ու հողին տակ կը ծածկէր։

— Թէ որ պատգամաւորին պատմածն իրաւ է Թորոսի համար, քարն ու հողը ան պիտի ծածկէ մեր գլխուն, ձայնեց Թեթեւսոլիկ տղան։

— Դէ, մանուկ, դուն ուսկից գիտես անոր պատմածը, ըսաւ խստութեամբ Աւագ։

— Ես հոս էի, երբ խօսեցաւ ձեր հետ, ետքը երբ Իշխանին քովը ելաւ, ես ալ ետեւէն ելայ... Իշխանին ըսաւ որ քու մարդիկդ գող են. ժողովուրդը մի չարչարէք, քու մարդիկդ զայն կը չարչարեն. ետքը Իշխանը բարկացաւ տեղէն ցատկեց, փրփրած աչքերը սանկ սանկ շարժեց, ես փախայ, ետքը մարդն ալ, ելաւ, ձին հեծաւ, հա կը վազէր, կը վազէր...։

— Դէ լռէ, ըսաւ Աւագ, հիմա ծեծը կուտես. տղան այս խօսքը լսածին պէս՝ հեռացաւ զգուշութեամբ միջոց ձգելով իր եւ Աւագին։

— Կատակը մէկդի, Աւագ եղբայր հարցուց երիտասարդ մը, թէ որ մեր այս Անարգարան պաշարեն, դուն ի՞նչ կը կարծես, վտանգ կայ բռնուելու։

— Պաշարումը գիտէ. Անարգարան կայսրը պաշարեց՝ առաւ Լեւոնէն, թէ որ տկար մէկը պաշարէր՝ Լեւոնին ճանկէն ի՞նչ կ՚առնէր։

— Ամուտայ բերդապահ զինուոր մը տեսայ, այսօր վարը՝ քաղաքը. դուք պատրաստ եղէք կ՚ըսէ, ձեր բերդը մերինէն շատ տկար է։ Ապստամբին համար կը պատմէ թէ մէկ հարուածը չկրկներ. աչքերէն կրակ կը թափի, ինք մինակ ութը տասը հոգի դետին փռեց, անոր ձեռքէն զարնուողը ողջ չելաւ։

— Զըսե՞ս, այդ նզովից արմատ՝ հօրը զաւակն է, ըսաւ Աւագ ճակատը թթուեցնելով։

— Երբ ես լսեցի, վախը զիս առաւ, թէ որ հոս մէկը երեւայ՝ վարի քաղաքացիները դռները մէկէն իրեն կը բանան, մենք Միջնաբերդին հետ կը մնանք։

— Ես ալ քաղաքացի որ ըլլամ, դռները կը բանամ, դուք ծեծ ու փայտ՝ հայհոյութիւն միայն գիտէք, թէ որ ապստամբը ձենէ աղէկ է...

— Դէ, պոռաց Աւագ, դու դեռ հոս ես եւ կը խօսիս, ես այդ լեզուդ չկտրեմ, մարդ չեմ, եւ դեռ ան ոտք չելած մանուկը աներեւոյթ եղաւ։

Ամէնքը սկսան ծիծաղիլ, եւ Աւագ որ ծիծաղելու արհեստը չէր գիտեր՝ գլուխը շարժելով ըսաւ.

— Հիմակուան խենթերը ամէնէն խելօք կը խօսին. քաղաքացին մեղք ինչ աղէկութիւն տեսած է որ հաւատարիմ մնայ։

Այն միջոցին Վասիլի սուր քիթը երեւցաւ դաւիթին ծայրէն, եւ լռութիւն մէկէն յաջորդեց, վասնզի գիտէին թէ իշխանին լրտեսն է։

Երբ աներեւոյթ եղաւ։

— Դժոխքի պատուհաս, սատանայի գիրկն իյնաս ըսաւ մրմռալով երիտասարդ մը՝ մութ տալով ետեւէն. ես քեզի լրտեսութիւն կը սորվեցնեմ, վաթսուն դաւաղան, ութ օր բանտ, չոր հաց, հէ՞,

— Թէ որ Իշխանին Օրիորդը, քու ձայնդ չիմանար չաղաչէր, հարիւր յիսունը պիտի ուտէիր, բախտ ունիս եղեր։

— Ինչ որ կերայ խմեցի, բա՞խտ է ատիկա, բայց հոգ չէ. Վասիլին չմնար, օր մը ես զայն կը հոգամ։

— Այդ չանը հետ մի իյնար, տղայ, կ՚ըսեմ քեզի, ըսաւ Աւագ, ետքը հանդիստդ կ՚աւրես, տեղէդ՝ հացէդ կ՚ըլլաս, ես փորձով քեզի հետ կը խօսիմ։

— Երբ քանի տարու էի Լամբրոնի իշխանին քովն էի, հոն վերակացու մը կար, իրաւ՝ ասոր պէս անպիտան չէր. բայց խիստ մարդ էր, պզտիկ բաներու համար խարազանի հարուած կը բաժնէր, օր մըն ալ աղջիկ մը փախցուցեր էի լեռը, հայրն ու մայրը եկան գանգատեցան...Ի՞նչ կը զարմանաք, հոն Լամբրոնը սանկ բանի համար կատակ չեն ըներ, Անարգարա չէ։

ԾԵՐԵՆՑ

նագրել անուանակութեան դատավարութիւնը: Պատիժն ալ խիստ է,— 5000էն մէկուկէս միլիոն ֆրանք տուգանք: Բայց կը թուի թէ այս օրէնքը տառապէս պիտի չգործադրուի: Ամէն պարագայի մէջ, օրէնքը ի զօրու չէ օտար լրագրողներու համար:

82 ԺԱՄ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Վիեննական թերթ մը կը գրէ թէ կարդինալ Մինծենթի Հունգարիոյ հայրապետը, որ Դեկտ. 27ին ձերբակալուեցաւ իբրեւ լրտես, ոստիկանութեան կողմէ հարցաքննուած է ութսուներկու ժամ անընդհատ եւ ոտքի վրայ: Այս տեղեկութիւնը հաղորդած է ոստիկանական պաշտօնեայ մը որ պաշտօնի վրայ էր Փէշթայի մէջ, մինչեւ անցեալ շաբաթ օր: Կարդինալին դիմադրութիւնը խորտակուած չըլլալով այս հարցաքննութենէն վերջ, իրեն հրամցուցած են «կազդուրման դեղահատներ» որոնք ի վերջոյ արդիւնաւոր եղած են: Ոստիկանական պաշտօնեան կ'ըսէ թէ ներկայ էր հարցաքննութեան եւ թէ կարդինալը «հերոսական դիմադրութիւն ցոյց տուաւ չորս օր, թէեւ կը գտնուէր դէմ դիմաց իր ամէնէն մտերիմ գործակիցներուն հետ որոնք խոշտանգուած էին ոստիկանութեան կողմէ»:

Այս գործակիցներուն մէջ կը գտնուէր կարդինալին քարտուղարը, Անդրէաս Զահար: Այս ամբաստանեալը այնքան չարչարուած էր որ, ըսած է կարդինալին.— «Այժմ կը խոստովանիմ ինչ որ ուզեն»...:

Կարդինալը ինք «կազդուրման դեղահատները» առնելէ վերջ խորտակուեցաւ 5րդ օրը եւ ստորագրեց այն յայտարարութիւնը զոր հունգարական կառավարութիւնը հրատարակեց անցեալ չորեքշաբթի օր Դեղին Տետրակին մէջ: Ոստիկանական պաշտօնեային վկայութեան համաձայն «կազդուրման դեղահատները» գրեթէ ջլատիչ դեղ խու ցաւ մը կը պատճառեն, սաստիկ ծարաւ եւ ի վերջոյ կատարեալ թմրութիւն: Նոյն աղբիւրին համաձայն, կարդինալին գործակիցներէն խոստովանութիւններ կորզելու համար, ոստիկանութիւնը այնպիսի անգթութիւններ կը գործածէ որոնք կը գերազանցեն գերմանական մեթոտները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ գերագոյն ատեանին նախագահը անանուն նամակ մը ստացաւ որ կը սպառնայ պայթեցնել դատարանը, եթէ չվերահաստատուի Իսլամական Եղբայրութիւնը որ լուծուած էր վարչապետ Նոքրաշի փաշայի սպանութենէն քանի մը օր առաջ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԸ 580 միլիոն ֆրանքի բաց մը ունենալով, կարգ մը կրճատումներ եւ վարչական բարենորոգումներ պիտի կատարուին: Առաջին անգամ 32 ժամ կրճատուեցաւ յայտագիրը երկուշաբթիէն սկսեալ, որով տարեկան 133 միլիոն ֆրանք պիտի խնայուի: Հետզհետէ պիտի ճամբուին կարգ մը պաշտօնեաներ: 1949ի ընդհանուր ծախքը բարձրացած էր 600 միլիոնի: Առաջարկուած էր տուրքը 750 ֆրանքէն բարձրացնել 850ի կամ 1000ի, բայց Ազգային Ժողովը մերժեց:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ համայնավար կուսակցութեան երկու ականաւոր վարիչներէն Կոմուլքա (փոխ-վարչապետ) եւ նախկին վարչապետ Մորաւսքի պաշտօնանկ եղան, ամբաստանուելով թէ «ազգայնական շեղումներ» կատարած են: Կոմուլքա մասնաւորապէս կը մեղադրուի իբրեւ պաշտպան Թիթոյի:

ԼԵՆԻՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 25րդ տարեդարձին առթիւ, Մոսկուայի թերթերը պարծանքով կը յայտարարեն թէ արագօրէն իրագործուեցան անոր մարգարէութիւնները: Վեց երկիրներ դարձան բոլշեւիկ, վերջին պատերազմէն ի վեր, Լեհաստան, Չեխոսլովաքիա, Պուլկարիա, Հունգարիա, Ալպանիա, Եուկոսլաւիա: Ֆրանսայի համայնավարներուն թիւը բարձրացաւ մէկ միլիոնի, Իտալիոյ մէջ երկու միլիոնի, Չինաստանի մէջ 3 միլիոնի:

ՄԱՐԵՇԱԼ ԹԻԹՕ ճառ մը խօսելով կուսակցական համագումարին մէջ, բուռն կերպով բողոքեց Մոսկուայի եւ ուրիշ համայնավար իշխանութեանց կողմէ եղած մեղադրանքներու դէմ, զանոնք կոչելով «հակայեղափոխական եւ յետադիմական զրպարտութիւններ»: Ըսաւ թէ համայնավար ազգեր պէտք է տորվին յարգել հաւասարութեան սկզբունքը մեծ եւ փոքր երկիրներու միջեւ: Նոյն իմաստով խօսեցան իր նախարարները, աւելի բուռն լեզու մը գործածելով:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Ֆր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի հայերէնի կիրակնօրեայ դասընթացքը, 23 Յունուարէն սկսեալ տեղի կ'ունենայ ժամը 10—12: 69 rue Louis Blanc, Լիոնի Հայոց եկեղեցւոյ դպրոցի սենեակներէն մէկուն մէջ: Այս առթիւ Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Կարապետ Յովակիմեանի, որ սիրայօժար ստանձնած է սոյն դասընթացքին հսկողութիւնը:

★ Նոյնպէս Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Վիլֆրանշի մասնաճիւղին դասընթացքը, պիտի վերսկսի, այս կիրակի առտու, ժամը 10—12, Լիոնէն որոշուած ուսուցչի մը կողմէ, ծանօթ սրահին մէջ:

ՊԷԼՎԻԼԻ Հ. Բ. Ը. Մ.Ի ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԸ

Պէլվիլի հայ հասարակութեան կը յիշեցնենք թէ նախորդ տարեշրջանէն սկսեալ վերաբացուած է Հ. Բ. Ը. Միութեան դասընթացքը: Կրթական նախարարութեան մասնաւոր արտօնութեամբ, մեզի տրամադրուած է Levert փողոցի մանչերու վարժարանը, որ ամէն տեսակ յարմարութիւններով օժտուած է: Դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն հինգշաբթի, կէսօրէն վերջ ժամը 2ին, ուսուցչութեամբ մանկավարժ-արուեստագիտուհի Տիկին Պարգեւուհի Պետրոսեանի: Տաքցուած սրահ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Հմայեակ Մխիթարեան կը փնտռէ քեռին Արսէնը Հայաստանի Թալինի շրջանի Ղըրտէկլիրման գիւղէն: Քոյրերուն անուններն են Եսթեր եւ Սաթենիկ, եղբայրը Միսաք, կը կարծուի որ Միացեալ Նահանգները կը գտնուի: Տեղեկացնել 13 rue des Dominicains, Marseille:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ.— Իսկի Զաւարեան կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Զօլաքեանի եւ իրենց պարագաներուն իրենց սիրեցեալ զաւկին Երիտասարդ ՄԱՆՈՒԿ ԶՕԼԱՔԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՇԱՎԻԼԷՆ Տէր եւ Տիկին Կղէմէս Օհանեան իրենց մօր մահուան քառասունքին առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին:

★ Վիլ տ'Ավռէէն Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Մեծմորեան 500 ֆրանք կը նուիրեն Շավիլի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Այրի Տիկին Սրբուհի Օհանեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մասնակցութեամբ Jacques HÉLIANի նշանաւոր նուագախումբին, ուսանողական զուարթ ու տաք մթնոլորտի մէջ:

Կազմակերպուած ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏԱՆ կողմէ, Շաբաթ 19 Փետրուար, ժամը 21էն մինչեւ 1, Maison Internationaleի շքեղ սրահներուն մէջ, Cité Universitaire, 19 Bld. Jourdan, Métro: Cité Universitaire, Autobus P. C.:

ՀԱՅ- ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Բացուած է, իններորդ տարեշրջանի բաժանորդագրութիւնը: Ապրուստի յարաճուն սղութեան, թուղթի եւ տպագրութեան եւ փոխադրական ծախքերու յաւելումը նկատի առնելով նոր բաժնեգին որոշուած է 1949 Յունուարէն սկսեալ՝

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 ֆրանք:

ԱՆԳԼԻԱ, ՔԱՆԱՏԱ, Մ- ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ, Կիպրոս, Պաղեստին, Եգիպտոս, Հնդկաստան եւ Իրաք 2 տոլար:

ՄՆԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 ֆրանք:

Կը խնդրուի ՀԱՅ - ԲՈՅԺի բարեկամներէն, դիւրացնել մեր գործը, գտնելով նոր բաժանորդներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթը իրենց շրջանակին:

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչական հասցէով,— ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ (Nercessian Khosrow), 17 rue Damesme — Paris (13):

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱԶՔԸ ԼՈՅՍ

Վերջին նոր երգերու բլաքներ, հայերէն եւ արեւելեան, կը գտնուին՝

ԱԼՔԱԶԻ

մօտ, 45 րիւ Սէնթ Պարպ, Մարսիլիա

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր մասնաճիւղերը այս շաբաթ ժամը 3.30ին, Տիկին Գազազեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice: métro Odéon:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկերուհի Տիկին Ազաւնի Ամիրայեանի բնակարանը:

Հ. Յ. Դ. Րաֆֆի խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Café Régentի վերնայարկը, métro Cadet: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին անդամական ժողովը՝ այս հինգշաբթի Sociétés Savantesի մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դասընթացք ժամը 20—21:

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր
ՍՊԱՍԵՑԷ՛Ք
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29ԻՆ

Երբ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կուտայ իր տարեկան մեծ պարահանդէսը LA PLAGEի (Ex salon sabatier) «Les Trois Grandes Salles» կոչուած գեղեցիկ սրահներուն մէջ:

ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՐԾ

Կ'ուզուին մեծ եւ ուժով կարի մեքենաներու վրայ իրենց բնակարանին մէջ աշխատողներ: Տեւական գործ եւ լաւ վարձատրութիւն: Դիմել Պ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆի, (Sud Est Récuperation), 2 Chemins de la Promenade, Lyon (R.):

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԱՆՏԷՐ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԵԱՆՑ

մասին տեղեկութիւն մը հրատարակած էինք Յունուար 14ին, իրաւագէտ Պ. Ս. Աբգարի խնդրանքով: Ի պատասխան մեզի ուղղուած հարցումներու, կը յայտարարենք թէ ի վիճակի չենք ոեւէ լուսաբանութիւն հաղորդելու կամ պատասխանատուութիւն ստանձնելու: Դիմել ուղղակի փաստաբանին.— Dr. S. H. Apcar, Counsellor in Law, The New Citizen Bank Bldg. Parsee Bazar Street, Fort. BOMBAY (India):

THÉATRE DE L'AMBIGU

2ter Bld. St. Martin, Métro République եւ Strasbourg St. Denis:

ԱԴԱՄԵԱՆ Թատերասիրաց Միութիւնը փետրուար 11ին ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20.30ին կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹԻ

«ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ»

Կը մասնակցի ամբողջ խումբը, բեմադրութեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի:

Երգեցիկ խումբ (ղեկ. Պ. ՄԵՍՐՈՒՄԵՆՑ)

Պարերգ (ղեկ. Տիկին ԹՈՐՈՍԵԱՆի):

Տոմսերը.— Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ 51 rue Mr. le Prince: Գրատուն ԲԱԼՈՒԵԱՆ 43 rue Richer եւ գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 46 rue Richer:

Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ նշանակուած ժամուն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱԶՔԸ ԼՈՅՍ

Կ'ուզէ՞ք գեղեցիկ կազմով զարդարել

ՁԵՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Ամենադժուարին նրբաճաշակներն անգամ կրնան դիմել միայն մէկ հասցէի: Մէկ այցելութիւն իսկ կը բաւէ՝

PAYLAK GHIRAGOSSIAN
Relieur d'Art
45 rue des Petits - Carreaux Paris (2)

ԾԱԽՈՒ Է կարի Սինկէր մեքենայ մը 31 K բոլորովին նոր: Դիմել Յառաջի:

ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԸ

որ արուարձան մը կը բնակի եւ օդասուն եւ գեղեցիկ բնակարան մը ունի. կը փափաքի իբրեւ փանսիոնէր ընդունիլ ծեր կին մը կամ այր մը: Դիմել «Յառաջ»ին, Գ. Կ. սկզբնատառերով:

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS

Տ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, Հեռաձայն Cen. 36-54

Ձոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար:

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mercredi 26 Janvier 1949 Չորեքշաբթի 26 ՅՈՒՆ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5754 — Նոր շրջան թիւ 1165 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԶՐՈՅՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Կը տեսնէք որ հետզհետէ կը թուլնայ հայերէնի ճաշակը։ Նոյնիսկ չափահասներու մէջ ։ Ա՛լ ի՞նչ կը սպասէք նորահասներէն ։

= Տեսակ մը ինքնապաշտպանութիւն։ Չափահաս թէ նորահաս չեն ըմբռներ որ ամէնէն առաջ իրենց մուխը պիտի մարի, եթէ շարունակեն օտարականի պէս նայիլ ե՛ւ մայրենի լեզուին ե՛ւ ուրիշ հայկական արժէքներու վրայ ։

— Դժուա՛ր է, դժուա՛ր։ Միջավայրը կ'առնէ կը տանի ամէն բան, հազարումէկ փորձութիւններով ։

= Անշուշտ, եթէ սիրտերը քար, միտքերը սառ կապած ըլլան, սեփականը ծաղրեն, կամ եղածով գոհանան ։

— Կարելի՞ է սերունդ փրկել քանի մը ծաղկոցով, կիսկատար դասընթացքներով, ազգասիրական օրօրներով ։

= Ամէնէն առաջ այդ ինքնահաւան կամ թերահաւատ, կամկար տրամադրութիւնն է որ տուն կը քանդէ։ Եթէ միայն քիչ – շատ բախտաւորները հոգ տանէին, տարրական հայերէն մը սորվեցնելով իրենց զաւակներուն, մնացեալը կարելի էր լրացնել։ Մինչդեռ, ուսումնականներ, վարժապետներ եւ վարժուհիներ, գրողներ, ջոջեր կան, որոնք հասարակ բանուորի մը, արհեստաւորի մը չափ ալ նախանձախնդրութիւն չեն ցուցներ ։

— Այսօրուան երիտասարդները շատ շուտ արթնցան։ Գիտեն կեանքի պահանջներն ու վայելքի աղբիւրները։ Ամէնէն համբակն ալ կ'ըմբռնէ որ հայերէնը արժէք չունի գործնական կեանքի մէջ։ Ոչ հաց կը բերէ, ոչ ալ բարձ։

= Ուրեմն քաջալերե՛նք այդ ախտաւոր տրամադրութիւնը, որպէսզի դառնան նորընծայ Փիւնիկեցիներ,— հասարակ խանութպան եւ փերեզակ։ «Ուր հաց, անդ կաց»։ Աշխարհաքաղաքացի «մերքանթի»ներ, զուրկ ազգային գիտակցութենէ եւ արժանապատուութենէ ։

— Չափազանց տկար են հակազդեցութեան միջոցները։ Ձեր պահանջածը կարելի է միայն սեփական հայրենիքի մէջ։

= Երբ այդ հայրենիքը չի կրնար տէր դառնալ ամէնուն, երբ հազիւ իր գլուխը կը պահէ, երբ դուռ – պատուհան փակած է, համայնակուլ յորձանքի՞ն յանձնենք տարագիր բազմութիւնները։ Չփորձե՞նք փրկել կարելին, ընդարձակել, ամրապնդել ազատարար գօտիները, Ո՞ւր հասած կ'ըլլայինք, եթէ Թուրքիոյ մէջ ալ այսպէս բախտին ձգած ըլլայինք ամէն բան։

— Թուրքիոյ մէջ հող կար մեր ոտքերուն տակ, համախումբ կեանք, դպրոց ...

= Եւ պարբերական ջարդ, հարստահարում թալան։ Առնուազն անապահովութիւն։

— Կը զարնէին, կը քանդէին, փոթորիկը անցնելէ վերջ նորէն կը ցանէինք, անպայման կը բուսնէր։ Մինչ այստեղ ...

= Այո, փոթորիկը, անցնելէ վերջ, կամ հակառակ բոլոր փոթորիկներուն, խոչընդոտներուն, մշտական վտանգներուն, նոր բոյներ կը շինէինք, վարուցանը կը շարունակէինք, փոխանակ նահանջելու եւ հառաչելու,— «Ի՞նչ օգուտ, վաղը նորէն պիտի զարնեն, պիտի յափշտակեն»։

— Այդ սերունդն ալ չէ մնացած հիմա, որպէսզի գործէր նոյն շունչով եւ յարատեւութեամբ, փոխանակ վայրերան կանչեր արձակելու։

= Ընդհակառակն, եթէ աւելի տարեցները պակսեցան, հրապարակին վրայ կը տիրապետեն ճիշդ անոնք որ թրքական դժոխքէն անցան, արիւն, անապատ եւ անճիտում տեսան։ Եթէ անոնց սիրտն ալ մամուռ կապած է...

— Ես այդքան սեւ չեմ տեսներ միջին սերունդը։ Բայց...

— Այդ «բայց»երն են որ ի վերջոյ պիտի ուտեն ձեր զաւակներուն գլուխը, խզելով ամէն կապ այսօրուան եւ վաղուան միջեւ։

— Պառակտում նաեւ այս ճակատին վրայ ։ Կարելի չէ՞ր համախմբել բոլոր ճիգերը, մէկ ընդհանուր ղեկավարութեամբ ։

= Անշուշտ կարելի էր, եթէ կեդրոնական իշխանութիւն մը ունենայինք։ Դժբախտաբար չունինք։ Ատիկա պատճա՞ռ է որ ձեռնթափ ըլլանք։ Եթէ սա ինչ Միութիւնը երկու հազար մանուկներ կը փրկէ, թող միւսն ալ նոյնքան փրկէ, առանց խանգարելու հարեւանին գործը ։

Շ.

Որջը եսած՝ որջ կը փնտռեն

Փարիզի ռամկավար շաբաթաթերթը եւ նորափետուր «Ցարիզ»ն մրցումի ելած են իրարու հետ, ապացուցանելու համար թէ Դաշնակցութիւնը որոշած է «կուսակցական որջ»ի մը վերածել Փարիզի Հայոց եկեղեցին։

Երիցս երանեալ երկերեսներ։

Երկուքն ալ շատոնց որջացեալ՝ իրենց ամբողջ չքախումբով, որջ կը փնտռեն։ Եւ միայն Դաշնակցութիւնը կը տեսնեն այս պայքարին մէջ, մոռնալով որ գաղութին ջախջախիչ մեծամասնութիւնը շատոնց ըմբոստացած, արդէն գործի ձեռնարկեր է, մաքրագործելու համար բանկալը ։

Ոչինչ։ Հետզհետէ կը պարզուին բոլոր մութ ծալքերը։ Ահա այժմ վկայութիւն մը՝ «Արեւմուտք» շաբաթաթերթէն (23 Յունուար)։

— «Եկեղեցին «որջ»ի վերածող փոքրաթիւ քլիք մը, ամէն ընտրութեանց առեն առանձին ցանկ մը ներկայացուցած է, ասոր անոր աթոռ ապահոված է։ Եւ որովհետեւ, ամէն անդամոն ալ քլիքը իր «ընտրել» տուած անձերը իրեն դէմ գտած է մեծամասնաբար, յաջորդ ընտրութեանց ձեռնարկած է տապալումներու եւ նոր տարրեր պաշտօնի կոչելու։ Այս ապերախտ աշխատանքը դուռ բացած է անդամահաւաքութեան արշաւի։ Վերջին երեք տարիներուն, ընտրութենէ ընտրութիւն՝ ձիւնագնդակի պէս աճած է անդամներուն թիւը։ 30 — 40 հոգիով սկսած ընկերակցութիւնը այսօր ունի՝ մօտաւորապէս 2800 անդամներ ։ Եւ եթէ այսպէս շարունակուի, քլիքին աթոռները ապահովելու համար կրնայ բարձրանալ շուտով 4000 անդամի ։

Յունուար 9ի ժողովը յաղթական գրոհ մը եղաւ փոքրաթիւ քլիքին դէմ»։

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Վերջին պահուն խորունկ ցաւով կ'իմանանք թէ Լիոնի մէջ մեռած է Կէնճեան եղբայրներու մայրիկը, որուն աչքերուն ամպ իջած էր ողբացեալ զաւկին՝ Կարոյի մահէն ի վեր (սպաննուած վերջին պատերազմին մէջ)։

Մեր խորին ցաւակցութիւնները տառապակոծ մայրիկին զաւակներուն եւ պարագաներուն։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ զինադադարին համար Հռոդոսի մէջ կատարուած բանակցութիւնները յետաձգուեցան մինչեւ հինգշաբթի, ՄԱԿի միջնորդին առաջարկութեամբ, որպէսզի երկու կողմերը ժամանակ ունենան խորհրդակցելու իրենց կառավարութեանց հետ։— Լիբանանի վարչապետը հերքեց այն զրոյցները թէ հաշտութեան բանակցութիւններ կը կատարուին Իսրայէլի հետ։ «Լիբանան երբեք պիտի չբանակցի, առանց Արաբական Դաշնակցութեան անդամ պետութեանց կատարեալ հաւանութեան»։

ՄՈՍԿՈՒԱ հրաւիրուեցաւ Լոնտոնի խորհրդային դեսպանը, Պ. Զարուպին, խորհրդակցելու համար շարք մը հրատապ խնդիրներու մասին։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը լուծեց ոստիկանութիւնը եւ ոստիկան – զօրքը, անոնց տեղ հաստատելով քաղաքապահ զօրք (միլիցիա)։

ՆՈՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ յաջողութիւնը ապահով կը համարուի պաշտօնական շրջանակներու մէջ։ Պետական արժեթուղթերը (3 % ռանթ) բարձրացան 64.30էն 72ի։ Ոսկին ծանր անկումներ կրեց։ Նափոլէոնը, որ 5925 ֆրանք էր անցեալ հինգշաբթի, իջաւ 5650ի, զուիցերիական ոսկին կը ծախուէր 5400 ֆրանքի (375 ֆրանքի անկում Եշ.էն ի վեր)։ Անգլիական ոսկին՝ 7325 ֆրանքի (անկում 600 ֆրանքի)։ Ձոյլ ոսկին 797.500 ֆր.էն իջաւ 742.000 ֆրանքի ։

ԻՏԱԼԻՈՅ կողմէ Խ. Միութեան յանձնուելիք մարտանաւի մը նաւազներէն տասը հոգի ձերբակալուեցան, ամբաստանուած ըլլալով թէ կ'ուզէին պայթեցնել նաւը, որպէսզի Ռուսերուն ձեռքը չանցնի։ Հինգ հազար ուսանողներ ցոյց մը սարքեցին միեւնոյն մտադրութեամբ ։

ԱԹԷՆՔԻ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց համայնավար գաղտնի կազմակերպութեան մը վարիչը եւ 40 անդամներ, այն ամբաստանութեամբ թէ որոշած էին սպաննել երեք նախարարներ ։ Կալանաւորներէն վեցը կիներ են։ Մեծաքանակ զէնք բռնուած է։

ՃԱՓՈՆԻ երեսփ. ընտրութեանց մէջ մեծամասնութիւն շահեցան պահպանողականները (262 աթոռ 466ի վրայ)։ Ընկերվարականները շահեցան 49 աթոռ, համայնավարները՝ 36 եւն.։

Քրավչենքոյի դատը

ԲՈՒՌՆ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԷՆ ԻՍԿ

Ինչպէս հաղորդած էինք, երկուշաբթի օր սկսաւ նախկին բոլշեւիկ պաշտօնատար մը՝ Վիքթոր Քրավչենքոյի բացած անուանարկութեան դատը՝ Փարիզի Lettres Françaises շաբաթաթերթին դէմ, որ զայն ամբաստանած էր իբրեւ դաւաճան, ստախօս եւ գինով, անցեալ տարի հրատարակուած գրութեամբ մը։ Միեւնոյն ատեն կ'ըսէր թէ ան չէ հեղինակը «Ազատութիւնն ընտրեցի» գրքին, այլ Ամերիկացի մը, Սիմ Թոմաս եւ ինք միայն ստորագրութիւնը դրած է եւն.։

Դատավարութեան առաջին օրէն իսկ մթնոլորտը փոթորկեցաւ։ «Տէյլի Մէյլ» կը գրէ թէ ամբաստանեալներէն Անտրէ Վուրմսէր երբ նեղացուցիչ հարցումներ եւ ծաղրական ակնարկներ կ'ուղղէր, Քրավչենքօ հակառակորդին վրայ խոյացաւ կատղած, ռուսերէն բառեր արտասանելով, եւ քիչ մնաց իրար պիտի ծեծէին, բայց բարապանները միջամտեցին։

«ՄԻԼԻՈՆԱՒՈՐ ՄԱՐԴԻԿ ԻՆԾԻ ՊԷՍ ԿԸՄՏԱԾԵՆ»

Դատը կը վարէ Փարիզի 17րդ Պատժական Ատեանը, 10րդ դատարանի սրահին մէջ, որ աւելի ընդարձակ է։

Ատեանը բացուած ատեն, նախագահը, Պ. Տիւրքէմ, կարդալ տուաւ ձախակողմեան շաբաթաթերթին այն ակնարկները որ անուանարկութիւն կը համարուին։ Օրինակ,— «Կը պատահէր որ Քրավչենքօ խմէ մինչեւ առտու... Փախուստը հաճոյքի պտոյտ մըն էր իրեն համար։ Քանի մը ամսուան մէջ հազիւ վաթսուն անընթեռնելի էջեր կրցաւ թխել։ Քրավչենքօ չէր կրնար երեւալ, որովհետեւ իր գրքին հեղինակը չէր» եւն.։

Յետոյ խօսք տրուեցաւ Քրավչենքոյի, որ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ, ռուսերէն.

— «Կասփատա, կասփատին (տիկիններ, պարոններ), ուրախ եմ որ կը գտնուիմ Ֆրանսա, ժողովրդավար ատեանի մը առջեւ։ Մ. Նահանգները փրկեցին իմ կեանքս, զիս չյանձնելով Սովետներուն։ Կը խնդրեմ դատաւորներէն հաստատել անուանարկութիւնը եւ բանսարկութիւնը եւ հրապարակ հանել անոնք որ ներշնչած են այդ զրպարտութիւնները։ Զորս տարիէ ի վեր ես խզած եմ կապերս խորհրդային կարգուսարքին հետ։ Եւ սակայն կը սիրեմ իմ հայրենիքս։ Ես նախընտրեցի հեռանալ։ Միլիոնաւոր մարդիկ պիտի նախընտրէին ինծի պէս ընել։ Ամբաստանիչ վկաներուն մէջ կան մարդիկ զոր կը ճանչնամ։ Եւ գիտեմ որ ինծի պէս կը մտածեն։ Ամէն մէկը պատանդ մը ձգած է Խ. Միութեան մէջ։ Շատերուն համար դառն հեգնութիւն մըն է այստեղ գալ ըսել բաներ որոնց չեն հաւատար։ Ինչ որ ըրի, ըրի բոլոր հայրենակիցներուս համար որոնք չեն կրցած փախչիլ, չեն կրնար բան մը ըսել, եւ պիտի տառապին։ Ըրի բովանդակ աշխարհի համար։ Ես ինքս ալ թոռը եւ որդին եմ բանուորներու, եւ բանուոր եղած եմ։ Համայնավար կուսակցութեան անդամագրուեցայ հակառակ հօրս կամքին։ Ահա թէ ինչու ի վիճակի եմ յայտարարելու Կրեմլինի վարիչներուն թէ ժողովուրդը զրկեցին հոկտեմբերեան յեղափոխութեան արդիւնքէն։ Կրեմլինի վարիչները եւ իրենց գործակալները գողցան բոլոր ժողովուրդներուն ազատութիւնը եւ խաղաղութիւնը։ Կ'ուզեմ ըսել աշխարհի բոլոր բանուորներուն թէ խորհրդային վարչաձեւը իրենց թշնամին է։ Կրեմլինի մարդիկը բանուոր դասակարգին կայէններն են ։ Կը հարցնեմ Ֆրանսացի համայնավարներուն,— իմ դատս ձե՞ր դատն է թէ Կրեմլինի։ Դուք Ֆրանսացի հայրենասէրնե՞ր էք թէ ժողովուրդին թշնամիները։ Խ. Միութեան մէջ երբ Կրեմլինի հրամանները կը գործադրէի, կը գովէին զիս։ Եւ որովհետեւ այլեւս չգործադրեցի, զիս կը կոչեն դաւաճան, գող եւ ստախօս»։

Յայտարարելէ վերջ թէ «որեւէ կապ չունի Մ. Նահանգներու գաղտնի ոստիկանութեան հետ», Քրավչենքօ բացատրեց թէ իրեն դէմ եղած զրպարտութիւնները խմբագրած են խումբ մը համայնավարներ, համաձայն Կրեմլինի հրահանգներուն։

— «Եթէ Խ. Միութեան մէջ հրատարակէին, ոչ ոք պիտի հաւատար։ Ձեր վկաները ռուս ժողովուրդը չեն ներկայացներ, անոնք օրուան կարգուսարքէն օգտուողներն են որոնք իւղոտ պատառներ կը ստանան։ Դուք չէք ճանչնար զանոնք։ Քաղաքական Բիւրօն (Պոլիտպիւրօ) ընտրած է զանոնք»։

ԱՌԱՋԻՆ ՄԻՋԱԴԷՊԸ

Առաջին փոթորիկը պայթեցաւ երբ ակնարկներ եղան Մորիս Թորէզի դասալքութեան մասին։ Lettres Françaisesի փաստաբանը դիտել տուաւ թէ չեն կրնար հանդուրժել որ անարգուի Ֆրանսայի պետական դէմքերէն մէկը։

Ամբաստանեալներէն Քլոտ Մորկան, շաբաթաթերթին տնօրէնը, փառաբանելով իր թերթը, որ հիմնուած է Դիմադրական գործունէութեան ատեն, յայտարարեց.

— «Ոչինչ կրնայ արգիլել մեզ ճշմարտութիւնը խօսելէ, ինչպէս ըրինք Դիմադրական պայքարին ատեն։ Մենք իրաւունք ստացած ենք կա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԷՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐԸ ՇԹՈՒԹԿԱՐՏԻ ԳԱՂԹԱԿԱՅԱՆԻՆ ՄԷՋ

ՄԻՒՆԻԽ, 14 Յունուար.— Մտադրած ըլլալով, այս տարի հայկական Ծնունդը անցընել բազմաթիւ ծանօթ հայրենակիցներու շրջանակին մէջ, օր առաջ ճամբայ կ'ելլեմ դէպի Շթութկարտ: Շոգեկառքը արտակարգ արագութեամբ կը սուրար եւ մութը չկոխած կը հասնինք Շթութկարտի կայարանը: Վակոններէն դուրս կը թափին ամէն ազգէ ճամբորդներ, բեռնաւորուած պտուղի սակառներով, ուտելիքով եւ ըմպելիներով: Անուշեղէնի եւ նուէրներու մեծ ու փոքր ծրարներով: Ազատ շուկայի վերահաստատումով, 1949ի տարեմուտը Գերմաններուն եւ հաւասարապէս օտարներուն համար, առատութեան եւ ազատ վայելքի շրջան մը կը բանար 1939էն ի վեր, լուր գրկանքներու դառնութիւնը ճաշակելէն վերջ, հետեւաբար այս տարի բացառիկ շուքով, կերուխումով եւ խանդավառութիւններով կ'ողջունուէին տօնական օրերը:

Շթութկարտ, Գերմանիոյ գեղեցկագոյն քաղաքներէն է, պտղատու ծառերով, դալարագեղ անտառներով եւ այգիներով: Հոս ալ շինարարութիւնը մեծ թափով յառաջ կը տարուի: Ուրախալի է որ, Հայերը լաւ անուն եւ համբաւ վաստկած են այս շրջանին մէջ, իբրեւ օրինապահ, աշխատասէր եւ ստեղծագործ ժողովուրդ: Չնայելով իրենց անորոշ ապագային, անստոյգ վիճակին եւ տարագիրի հանգամանքին, քաղաքին շուկային մէջ, շատ մը հայրենակիցներ, կրպակներ, արհեստանոցներ, մասնագիտութեանց եւ առեւտուրի վաճառատուններ հաստատած են: Բոլոր գերմանական կօշիկի վաճառատուներու ցուցափեղկերու վրայ անխտիր կը փայլին հայ կօշկակարներու ձեռակերտ նմոյշները: «Լակէր»ի կօշիկի արհեստանոցները գիշեր ցորեկ կը բանին: Օրական 14—16 ժամ աշխատողներ շատ են, գործ հասցնելու համար: Ամէն օր, մօտ 1500 զոյգ կօշիկ դուրս կ'ելլէ Հայկ. կայանէն եւ մատչելի գիներով կը տրուի վաճառականներուն: Տեղացի վաճառականներ անձամբ կուգան Հայկ. կայանը, եւ հերթի կը սպասեն կօշիկ գնելու համար: Միւնիխի շուկաներուն մէջ ալ, ցուցափեղկերու զարդ են հայ կօշկակարներու կօշիկները: Անշուշտ պատիւ է հայութեան համար այս պարագան, իբրեւ վկայութիւն աշխատասէր ժողովուրդի, երբ ուրիշ տարագիր ազգեր՝ յաճախ հակապատկերը կը ներկայացնեն:

Երբ հանրակառքով գաղթակայանին կը մօտենանք, շողշողուն լոյսերու տակ կը տեսնեմ, ճոխ զարդարանքը մուտքի դրան, որուն առջեւ հայ ոստիկան պահակները, զուարթ կատակներով ներս մտնողներուն ինքնութիւնը կը ստուգեն, եւ հրամմեցէք «ախպէր ջան» ըսելով ճամբայ կը բանան:

Ներս մտնելով լակերէն՝ (տարագիրներու Հայնոցէն) հիացումով կը դիտեմ, հսկայ տօնածառը, շէնքին ճիշդ կեդրոնը, սիգապանծ կոթողուած Հայկ. եռագոյնին մօտ, պճնազարդուած բիւրաւոր ելեկտրական լոյսերով ու բազմապիսի գեղեցկութիւններով: Գաղթակայանին հայ բնակիչները, Խթման այս իրիկունը արտակարգ եռուզեռի մէջ էին: Հարուստէն մինչեւ յետին աղքատը անսպառ կը ծախսէր գնումներու համար, որպէսզի Հայկ. Խթումը, ըստ աւանդական – նահապետական օրէնքի, ճոխ եւ անպակաս ըլլար: Հայկական փոքրիկ գիւղաքաղաք մը ներկայացնող այս լակէրը, իր եկեղեցիով, դպրոցով, թատրոնով, ոստիկանատունով, դատարանով, ճաշարաններով ու շուկաներով, ցնծութեան եւ խրախճանութեան մէջ էր: Ողջագուրումներ, շնորհաւորումներ, բաժակաճառեր, նուագ, երգեցողութիւն ամենուրեք:

—Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ, ձեզ եւ մեզ, մեծ աւետիս: Այսպէս կը շնորհաւորեն իրար, Շուշան խաթունն ու Մարի հանըմը, լուսամուտէ լուսամուտ. այնպէս սիրալիր ձեռք սեղմումներ ուրախութեան եւ տխրութեան խառն արտասուքներով, այրերու եւ կիներու երիտասարդներու եւ երիտասարդուհիներու եւ մանուկներու միջեւ:

Տէր եւ Տիկին Զօր. Շէքէրճեան, իրենց ձեռքով նուէրներ կը բաշխեն, մեր Թխադէմ ու սեւաչուի փոքրիկներուն՝ որոնց շատերուն ծննդավայրը եղած է, նախապէս զօրանոց եւ այժմ գերմանահայ տարագիրներու կեդրոն, այս յիշատակելի Քազէրնը:

Տիկին Շէքէրճեան, ազնուաշուք եւ հայապաշտպան Ամերիկուհին, իր գլուխը հաւաքած անգլերէնի սանուհիները՝ մելանոյշ մեղեդիներով Յիսուսի ծնունդը կ'աւետեն, իւրաքանչիւր հայաբնակ սենեակներուն առջեւ, երկրորդ խումբ մը, Դպրաց Դասի, «Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի»ով, տունէ տուն կը պտտի մինչեւ առաւօտ, ի նպաստ եկեղեցիի եւ վարժարանի, առատաձեռն նուէրներ ստանալով հայրենակիցներէն:

Ս. Ծնունդի առտուն, Գրիգոր Ծ. Վ. Շահլամեան հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ ի ներկայութեան խուռներամ հաւատացեալներու: Հոգեպարար ժամերգութիւն եւ բազմաձայն արարողութիւններով կը թնդայ եկեղեցին: Ոչ միայն Շթութկարտէն, այլ ուրիշ քաղաքներէն հայ ժողովուրդը փութացած էր ներկայ ըլլալու: Ջերմեռանդ հաւատացեալները, տամուկ աչքերով եւ սրտաբուխ աղօթքներով կը պաղատէին առ Աստուած որ սա գոնէ վերջին տարին ըլլար Հայերու տարագիրի հանգամանքին եւ անստոյգ վիճակին: Մոմերը վառած ատենս, իմ շրթներէս ալ աղօթքի նոյն մրմունջները դուրս թռան:

Հայու հիւրասիրութիւնը առակի կարգ անցած է: Եկեղեցիէն վերջ երբ խումբ խումբ հաւատացեալներու թափորը դուրս կ'ելլէ, իրար ճաշի հրամցնելու մրցակցութիւնն է որ կը սկսի: Ձեռքէ ձեռք կը խլուին հեռաւոր շրջաններէն եկած հայրենակիցները, հիւրասիրուելու համար: Զիս ալ կը շրջապատեն ծանօթ բարեկամներու տասնեակ ընտանիքներ,— Մաքս, կը վշտանանք եթէ մեզի չգաս: Վէճը եւ մրցումը կը վերսկսի: Բոլորին ալ գոհացնելու համար, կը խոստանամ ամէն մէկուն անխտիր այցելել:

Հակառակ տարագիրի նեղ սենեակներ ըլլալուն, անթերի մաքրութիւն, գորգեր, կապերտներ, ձիւնասպիտակ սաւաններ, ձեռակերտ կարասիներ, ճոխ ու օրհնուած սեղաններ, հին նահապետական առատութեամբ, գինին եւ օղին առատ, խորովածներով, տապկած սագերով, համադամ աղանդերներով եւ խմորեղէններով, որոնց շուրջ հաւաքուած են հայ ընտանիքները, հարսերով, թոռներով, շէն ու զուարթ: Բաժակաճառեր, մաղթանքներ, երազներ:

Քիչ մը գլուխները տաքնալով, ամէն մէկը կը սկսի դրուագներ պատմել Խ. Միութեան «դրախտ»ային բարքերէն: Ամէնէն զուարճալին էր «Եօլա գնալու» պատմութիւնը Կարապետ աղային:

— «Հին հայրենադարձ մը, Երեւանի իր աշխատած գործատան տնօրէնին ներկայանալով կը բողոքէ թէ, ստացած ռոճիկը չի բաւեր ընտանիքին ապրուստին.— Տէ կորի, ինչ անեմ, էս էսպէս է, «եօլա գնալու» է: Երեւանի այս նոր լեզուն լաւ չհասկցող մեր հայրենադարձը, դուրս կ'ելլէ, եւ կը խորհի որ «եօլա գնալը», գողնալ է, եւ նոյն գործատունէն իսկ կտոր մը կաշի վերցնելով, կը ծախէ եւ կ'ապրուի: Քանի մը օր վերջը ամսագլուխ ըլլալով, գործի ընկերները կը հարցնեն,— ռոճիկդ ստացա՞ր, Կարապետ աղա:— Պէտք չունիմ ռոճիկի, «եօլա գնալը» աւելի շահաբեր է, ողջ ըլլայ մեր մենծը որ խրատեց զիս:

Յաջորդ օրը, խաչը ջուրը նետելու աւանդական արարողութիւնը կատարուեցաւ, որուն ընթացքին մեր հայորդիները, կը պայթեցնէին պայթուցիկներ որոնք թնդանօթի պէս գոռալով կը ցնցէին ամբողջ գաղթակայանը: Իսկ խաչին «քաւորութիւնը» խլելու մրցումը տեսնելու արժանի էր:

Մինչ ամբողջ ճամբարը, տօնական օրերու ցնծութեան մէջ, պահ մը մոռցած իրենց բազմատանջ անցեալը, իրենց հեռաւոր սիրելիներու վիշտն ու կարօտը, անհոգ ու ուրախ կը խայտային, ծերունազարդ հայրեր ու մամիկներ աղի արցունք թափելով՝ կը հարցնէին.

— Որդեակ, ասա ինչ խաբար, մեր մեծաւորներից, դեռ որքան ժամանակ օտար հողի տակ պիտի մնանք: Մեր պաշտպան գթասիրտ Մարտիկեանը ե՞րբ մեզ պիտի փոխադրէ:

Թէեւ ինքնաբաւ, պէտք է ըսենք որ, գաղթակայանի մեր հայրենակիցներուն վիճակը տանելի չէ: Անստոյգ ապագայի մղձաւանջը մէկ կողմէ, փոքրիկ սենեակներու մէջ 6—7 անձ խճողուած ապրելու տանջանքը միւս կողմէ կը ծանրացնեն իրենց վիճակը:

Կարելի չէ չյուզուիլ դիտելով սեւաչուի օրիորդներու եւ պատանիներու աշխոյժ ու զուարթ դէմքերը: Անոնք կրնային դառնալ եւ հրաշքներ գործել ազգին համար, իսկ օտարութեան մէջ, անտարակոյս պիտի ձուլուին եւ կորսուին:

Գնահատելի են, ճամբարին կարգապահութիւնը, մաքրութիւնը, մշակոյթով, գեղարուեստով, մասնագիտութիւններով բերրի կեանքը, շնորհիւ, բանիմաց, փորձառու եւ բարեխիղճ ղեկավարներու, Ազգ. կեդր. կոմիտէի նախագահին ու ընկերներուն անխոնջ աշխատանքին: Երանի թէ մեր յետամնաց Միւնիխը՝ իր պառակտուած կոմիտէով, ապազգայնացած ղեկավարով, օրինակ առնէր Շթութկարտի ճամբարէն եւ անոր առաջնորդներէն:

Շթութկարտի գաղթակայանի, զուտ հայկական, տաքուկ ու հայրազատ մթնոլորտին մէջ, ինչ որ տխուր տպաւորութիւն կը գործէ, երիտասարդներու մեծ մասին օտարախօսութիւնն է: Նոյնիսկ եկեղեցիին մէջ, ուր հայերէն արարողութիւն տեղի կ'ունենայ, նոր սերունդը ռուսերէն կը փսփսայ: Այս ախտէն վարակուած է նաեւ Միւնխէնը: Եթէ յարգելի Պ. Մարտիկեան, չփութացնէ այս գաղութին այլուր փոխադրութիւնը — տեղաւորում հայախօս շրջաններու մէջ 4 — 5 տարի վերջ, շատ ուշ պիտի ըլլայ եւ մայրենի լեզուն խօսող Հայեր մատի վրայ պիտի համրուին:

ՄԱՔՍՈՒՏ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ԿԵՂԾԻՔԻ ԱՍՊԵՏԸ — Թ.

Պ. Աբէլ (Կայէն), յաճախ կը խօսիք Դաշնակցութեան «Թրքասիրութեան», նոյնիսկ «Թրքութեան» մասին: Կեղծիքի մարմնացում, ո՞վ է Թրքասէր, Դաշնակցութի՞ւնը, որ իր ամբողջ գործունէութեան ընթացքին, իրական փաստերով ապացուցած է իր դիրքը Թուրքերու հանդէպ, թէ ձեր հանապազօրեայ բոլշեւիկ կուսակցութիւնը: Ան իր իշխանութեան առաջին օրէն — ցարդ հովանաւորած է Թուրքերը:

Ո՞վ էր, որ Էնվէր – Թալէաթ դահիճներու հետ կը բանակցէր, կը խրախուսէր զանոնք Պերլինէն, Մոսկուա, Դաշնակցութի՞ւնը թէ սովետական իշխանութիւնը:

Ո՞վ էր որ 1920ին Բագուի մէջ գումարեց մահմետականներու համագումարը Էնվէր եւ Նուրի փաշաներու եւ ընկերներու անմիջական գործակցութեամբ:

Ո՞վ էր որ Քէմալին օգնեց զէնքով, դրամով, դիւանագիտական սեղաններու շուրջ, Դաշնակցութի՞ւնը թէ Սովետական իշխանութիւնը:

Ո՞վ էր որ Մոսկուայի եւ Կարսի դաշնագրերով (1921)ի Հայաստանը ողջակէզ ըրաւ Թուրքիոյ, Դաշնակցութի՞ւնը թէ Սովետական իշխանութիւնը:

Ո՞վ էր որ 1924ին Լոզանի մէջ օգնեց Թուրքի վերազարթումին, Դաշնակցութի՞ւնը թէ Սովետները:

Ո՞վ էր, որ Թուրքերու գործը յաջողցնելու համար եւ Հայկական Օճախը ջուրը ձգելու համար յայտարարեց թէ պատրաստ է Հայերը փոխադրելու Կուբանի շրջանը, Դաշնակցութի՞ւնը թէ Սովետական իշխանութիւնը:

Ո՞վ էր որ յայտարարեց թէ Թրքահայ հարց գոյութիւն չունի, հայկական դատը կարգադրուած է: Սահմաններու խնդիրը լուծուած (Ալ. Միասնիկեան) Դաշնակցութի՞ւնը թէ Սովետական իշխանութիւնը:

Ո՞վ պատուհասեց Վրաստանի Հ. Յ. Դ. կազմակերպութիւնը Ճէմալ փաշայի սպանութեան ատեն, Դաշնակցութի՞ւնը թէ համայնավարները.

Ո՞վ է հայկական հարցի պահանջատէր շարունակ, Սովետնե՞րը թէ Դաշնակցութիւնը: Մոսկուան ե՞րբ լուրջ փորձ մը կատարեց, Հայկական Հարցը արծարծելու համար:

Ո՞վ էր որ Արտահան եւ Կարսը Վրաստանին կը նուիրէր:

Ո՞վ էր, որ Կարսի դաշնագրով Նախիջեւանը նուիրեց Ազրպէյջանին, Ղարաբաղը, տուաւ Ազրպէյջանին, հակառակ Նարիմանովի (Խորհրդային Ազրպէյջանի առաջին վարչապետ) եւ Սովետական Հայաստանի վարիչներու յայտարարութեանց թէ Ղարաբաղը Հայաստանի անբաժան մասն է:

Հապա Լոռի՞ն, Ախալքալա՞քը, լեռնային գանձա՞կը: Ո՞վ էր որ դրացիներուն պարգեւեց զանոնք, Դաշնակցութիւնը թէ «Հայ ժողովուրդի լաւագոյն բարեկամ» Ստալինը:

Ո՞վ էր որ Բրեստ – Լիտովսքի մէջ վաճառեց Թրքահայաստանը 1918ին:

Որ մէկու մասին խօսիլ. այնքան շատ են փաստերը: Ո՞վ է Թրքասէր Դաշնակցութի՞ւնը թէ Խորհրդային իշխանութիւնը:

Ի զուր կը պղտորէք ջուրերը, ձեր ցնդաբանութիւններով: Դուք այսօր նոյն ոգիով շարունակում էք ընկեր մնալ Թուրքին: Ինչ էք ասում դուք,— նոյնը ինչ որ Թուրքերը: Տարիներ շարունակ Թուրքը մեղադրում էր Դաշնակցութիւնը, այսօր դուք նաեւ ձեզի հետ Պ. Ծօնապետեանը, Արտակ Դարբինեանը ճիշդ նոյն բաներն էք կրկնում: Ինչ տարբերութիւն ձեր կամ մէկ Ահմէտի ու Հիւսէյինի միջեւ:

Զառամեալ ծերուկ մը, արդէն հողին դժոխքին յանձնուած, 60 տարի վերջ խորհրդածութիւններ եւ մեկնութիւններ կուտայ:

O sancta simplicitas…

Թուրքին դիւր գալու նոյն քսութեամբ դուք եւս, անպատասխանատու դերասանուհի Ալիքսանեանի եւ անոպայ Արտակ Դարբինեանի ձայնակցութեամբ կրկնում էք ճիշդ նոյն «փաստերը» ինչ որ Թուրքերը:

Կեղծիքի տոպրակ, չէ՞ք տեսներ Հայոց ողբերգութեան վերջին 30ամեակի դէպքերը, չէ՞ք նշմարեր բուն պատասխանատուները հայկական ողբերգութեան: Արդէն վասակները, հզօր են, գերի, հոգիով ստրուկ – ընդունակ են միշտ հզօրը

պաշտելու։ Այդպէս չէ՞ին վարուած Միհրան, Վեստ Սարգիսը եւ բոլոր գոյներու ազգուրացները, սեփական արժէքներ չգնահատողները, դաւաճանները։

Ձեր դատանցանքներէն մէկուն մէջ կը դատապարտէիք Պրոֆ. Խաչատրեանը եւ գոհ էիք որ Սովետական իշխանութիւնը պատժած է զինքը։ Լսած, սորված էինք, որ յառաջադէմ մարդկութիւնը միշտ յեղափոխականներու հետ է։ Ողջ աշխարհի յեղափոխականները կը բողոքէին, երբ ցարական Ռուսաստանը կը հալածէր յեղափոխականները, մէջն ըլլալով Լենինը եւ Ստալինը։ Ինչո՞ւ կարելի էր բողոքել ցարական իշխանութեան դէմ յեղափոխականները հետապնդելու ժամանակ, իսկ երբ Խաչատրեանը կ'ըմբոստանայ Ս. իշխանութեան դէմ՝ դատապարտելի կը դառնայ։ Ի՞նչ տարբերութիւն ձեր եւ յետադիմական Պրոֆ. Կատկովի, «Նովոյէ Վրեմայի» Սուվարինի կամ Վելիչկոյի միջեւ։ Անոնք կուրօրէն կը հալածէին յեղափոխականները, դուք նոյնը կ'ընէք։ Միշտ երկու չափ եւ երկու կշիռ։

Եթէ ժողովրդավար երկիրները ոեւէ մէկուդ դէմ ձեռնարկ մը կատարեն, ողջ աշխարհը ոտքի կը հանէք, (յիշէք Սաքօ Վանզէթին), իսկ երբ աշխարհի ամենազազրելի բռնապետութիւնը յեղափոխականները կը ձերբակալէ, կ'աքսորէ, կը գնդակահարէ, ծնծղայ կը զարնէք։ Ով դուք կեղծ փարիսեցիներ եւ երեսուն արծաթով վաճառուածներ։ Ձեր խմբագրած թերթին մէջ օր մըն ալ դաւանափոխ շօշորթ մը կը յայտարարէր, ով որ սովետներու դէմ է՝ Հայ չէ, հայրենասէր չէ։ Զուլուներու տրամաբանութիւն։ Ուրեմն Լենին, Ստալին, ողջ բոլշեւիկ կուսակցութիւնը լաւ Ռուսեր, հայրենասէրներ չէի՞ն, երբ կը պայքարէին ցարական Ռուսաստանի դէմ։ Երբ կարելի էր պայքարիլ ցարի դէմ, ինչո՞ւ չէ կարելի պայքարիլ կարմիր ցարին դէմ։ Կեղծիքի եւ ստութեան շտեմարան, պատասխանեցէք։

(Մնացեալը յաջորդով) ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ

ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՅԻՍԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

Մեզի ղրկուած յայտարարութենէ մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Տիկին Եւփիմէ Աւետիսեանի (Անայիս) գրական եւ հանրային գործունէութեան յիսնամեակը տօնելու համար քանի մը անձնաւորութեանց նախաձեռնութեամբ կազմուեցաւ յոբելենական յանձնաժողով մը որ իր առաջին նիստը գումարեց Յունուար 12ի իրիկունը։

Յոբելենական հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Սորպոնի Richelieu ամփիթատրոնին մէջ, Մարտ 20ի կիրակի օրը, ժամը 14.30ին։

Կազմակերպիչ յանձնաժողովը պատուոյ նախագահ ընտրեց Կաթող. պատուիրակ Արտաւազդ արք.ը, նախագահ Պ. Ա. Չօպանեանը, քարտուղար Տիկին Զապէլ Գառնիկեանը, գանձապահ՝ Պ. Նուպար Յովհաննէսեանը։

Յոբելենական յանձնաժողովը կազմեց նաեւ գործադիր մարմին մը որուն գլխաւոր աշխատութիւնը պիտի ըլլայ նուէրներ հաւաքել, Տիկին Անայիսի քանի մը անտիպ գործերուն հրատարակման ծախքերը ապահովելու համար։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՅՆ ԷԼ ԱՐՈՒ պզտիկ ու կոկիկ գիւղ մըն է, Սուրիոյ մէջ երկու հարիւրի հասնող կոնաձեւ տընակներով, բլուրի մը վրայ։ Վարը՝ քիչ մը ցած, ակը՝ Հարսնաղբիւր (Այն Էլ Արուս), որով հպարտ է ամբողջ գիւղը։ Ձուլթպոլի դաշտի մը տարածութիւնը կը գրաւէ այս ակը, որ շրջապատուած է ծառերով։ Եւ քիչ անդին կը միանայ Եփրատին։ Գիւղին ծայրը անծայրածիր արտեր։ Աղքատ է պարտէզներով։ Գիւղը ունի 100—125 ընտանիք որոնց քառասունը հայ։ Մասնաճիւղեր ունին Հ. Մ. Ը. Մ.ը եւ Ս. Օ. Խաչը։ Գիւղը ունի երկու դպրոց։ Մէկը Ազգ. Խորէնեան երկսեռ վարժարան, ութ ընտանիքներու գումարներին առարկայ։ Վարժարանը Հոկտեմբեր 1948էն ի վեր լծուած է աշխատանքի։ Միւսը աւելի մեծ է եւ երեսուն երկու ընտանիքներու հոգածութեան առարկայ, սակայն մինչեւ այսօր փակ կը պահեն այն առարկութեամբ թէ ուսուցիչ չեն կրնար վարձել, իսկ Բարեգործականը նպաստ չի տար, ըսելով թէ «ինչպէ՞ս ութ ընտանիքներ կրնան դպրոց մը վարել, իսկ դուք չորս անգամը անոնց, չէք կրնար»։ Քանի մը կարմիր պարագլուխներ որոնք հողաբաժին ունին գիւղին մէջ, կը նախընտրեն իրենց պզտիկները թողուլ փողոցները, քան թէ ղրկել Խաչիդպրոցը սպառնալով նաեւ, որ «եթէ ձեր պզտիկները Դաշնակցական դպրոց ղրկէք, ձեզ տունէն կը հանենք, գիւղէն կը վռնտենք»։

ՃԷՋԻՐԷԻ առաջն. փոխանորդը, Տաճատ վարդապետ Ուրֆալեան իր գործունէութեան ընթացքին, այցելած է նաեւ Տէրիք գիւղաքաղաքը, որ կը գտնուի Սուրիոյ հիւսիս արեւելքը։ Հոն կան քառասունի մօտ հայ ընտանիքներ որոնք կը զբաղին մանր առուտուրով, արհեստներով ու հողագործութեամբ։ Դպրոցը այս տարի վերաբացուած չէ։ Վարդապետին այցելութիւնը ուրախութիւն պատճառած է ոչ միայն Հայերուն այլեւ գաւառապետ Մէճիտ պէյի որ ճաշ մը տուած է ի պատիւ անոր։ Գաւառապետը ըսած է թէ շատ գոհ եմ Հայերէն, իմ կարելիս չեմ խնայեր անոնց օգտակար ըլլալու համար, երանի թէ աւելի թիւով Հայեր ունենայինք հոս»։

Տէրիքէն վերջ վարդապետը այցելած է Քուպըր էլ Պիթ, ուր կան եօթը հայ ընտանիքներ։

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ կը գրեն թէ Պ. Պ. Զարմայր եւ Պարգեւ Դեղըրաբեան, իրենց եղբօր՝ Թորգոմեան Մարտիրոսի մահուան քառասունքին առթիւ, համազգային ընկերութեան նուիրած են (տասը հազար) 10.000 լ. ոսկի։ Այս գումարը պիտի յատկացուի տեւական ձեռնարկի մը։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՈՍԿԻ ՍԱՓՈՐ, գրեց՝ Վարդան Գէորգեան։ Կը պարունակէ հարիւրէ աւելի բանաստեղծութիւններ, ընտիր տպագրութեամբ։ Գին 2 տոլար։ Հասցէ.— Vartan Kevorkian, El Salvador 4643, Buenos Aires (Rép. Argentine)։

ԱԼՊՈՄ ԱԹԷՆՔԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի, (1949)։ Հրատ. Կարպիս Տէր Մեսրոպեանի, Grevenon 4, Nichea (Grèce)։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

«ԳԱՀՎԷՃԻ ԿԻՒԶԷԼԻ»

ԼԻՈՆ.— Պատահմամբ ձեռքս անցաւ Ֆրանսերէն Թռուցիկ մը որ կը ծանուցանէր Թրքական շարժանկարի մը ներկայացումը։

Դժբախտաբար Թռուցիկին վրայ շարուած էին հայկական անուններ, բոլորն ալ ծանօթ։ Զուգեցի հաւատալ աչքերուս, այս պատուական Հայերուն անունը տեսնելով, ան ալ իբրեւ տոմսակ ծախելու կեդրոններ։ Պահ մը մտածեցի թէ՝ թերեւս տեսակ մը առեւտրական «ռէքլամ» է։ Կրկին կարդացի եօթը առեւտրականներուն անունները։ Բացի առաջինէն մնացեալ վեցը մօտէն կը ճանչնամ, կը ճանչնամ իրենց յարգով ու վարկով, նիւթականով ու բարոյականով։ Լիոնի մէջ առաջին շարքին վրայ են։ Ըսել կ'ուզեմ թէ, այս յարգելի հայրենակիցները որեւէ «ռէքլամի» պէտք չունին։ Ընդհակառակն, շատերը բազմաթիւ Թրքուհիներու օրուան հացը ապահոված են, ու կ'ապահովեն դեռ ուղղակի կամ անուղղակի։

Ուրեմն ի՞նչ բանի վերագրել, այս անուններուն երեւումը Թռուցիկին տակ։ Արդեօ՞ք առանց իրենց հաւանութեա՞ն դրուած է։ Բայց ի՜նչ յանդգնութիւն։ Ամէն պարագայի մէջ, անհրաժեշտ է հրապարակային բացատրութիւն մը, «ի բուժումն գայթակղեալ մտաց» ինչպէս կ'ըսեն։

Թրքական շարժանկար, Թրքական երգ, Թրքական պար ու պորտախաղ (համաձայն տեսնողներուն) Թրքական քարոզութիւն։ Զեմ գիտեր թէ ո՞վ է Պ. «Ժաք»ը որ Մարսէյլէն շարժանկարը շալկած եկած է Լիոն։ Այս մարդը Տէր Զօրը չէ՞ տեսած, անապատէն լուր չունի՞։ Եթէ տակաւին ծնած չէր, գոնէ չիմացա՞ւ անունները։ Եւրոպայի մէջ Թրքական «փրոփականտ» այն ալ Հայերուս կողմէ.— Հրճուէ՛, Անգարա...— Մ. Զգօն

ԲԱՐԻ ՄԱՐԴՈՒ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Պետրոս Պապեան՝ (եղբայրը հայր Պապեանի), որուն մահուան քառասունքը լրացաւ անցեալ շաբթու, այն Հայերէն էր որոնք հայրենասիրական պարտականութիւն կը սեպեն օգտակար ըլլալ անձկութեան մատնուած հայրենակիցներու։

Քսան տարիէ ի վեր կը ճանչնայի զինքը։ Այն ատեն, երբ ամէն մէկը իր գլխուն ճարը կը մտածէր, «Պապօղլուն» իր շուրջը հաւաքեց հեռաւոր թէ մօտաւոր ազգական, տարիքոտ կին եւ անչափահաս որբը, ու եղաւ անոնց բոլորին համար իրական հայր մը։

Ինչքան ընտանիքներ, այսօրուան իրենց «բոյնի երջանկութիւնէն» բան մը կը պարտին «Պապօղլու»ին։ Իրեն եղած օգնութեան կոչերը երբեք ապարդիւն չէին մնար։

Կը յիշեմ թէ ինչպէս, ան իր սեփական գործը ձգած, օգնութեան կը հասնէր, հայ մայրերու, որոնց ամուսինները պատերազմի դաշտը կը գտնուէին։

Հապճեպով դրուած այս քանի մը տողերուն մէջ, թող իր սիրելի եղբայրն ու սգաւոր կինը գտնեն երախտագիտական զգացումի մը արտայայտութիւնը՝ բոլոր անոնց կողմէ, որոնք վայելեցին ազգասէր «Պապօղլուի» բարիքները։

Է. Փիլաֆեան

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (79)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

ՄԱՐԳՐԻՏ

Վերակացուն գլս բռնեց, իշխանին պիտի տանէր, շատ աղաչեցի որ թող տայ. բերդին դրան առջեւ էինք, ազատելու ճար չկար, դանակը մէյ մը որ կողը մշտեցի, այն ելլելն էր, մէյ մըն ալ այն տեղուանքը չտեսանք, բայց լաւ դուռ էր, հոն մնացողը մարդ կ'ըլլայ, սրիկայ չըլլար։

— Հոս այդպէս բանի նեղութիւն չկայ։ Ահա իշխանիկը կուգայ։ Եւ ամէնքը ոտք ելան շարուեցան։

Քսանըհինգ տարու երիտասարդ մը ներս կը մտնէր նոյն միջոցին, երեք զինուած ծառաներով, բարակներով եւ բազէներով որսէ կը դառնար։ Գեղեցիկ եւ գոռոզ երիտասարդ մըն էր, հազիւ թէ աչք մը ձգեց պահապաններու խումբին վրայ, առանց բարեւելու իջաւ ձիէն եւ իր սենեակները գնաց։

Յայտնի է թէ մօրը ամենասիրելի զաւակն էր այս. ինչ հաճոյք որ կարելի էր հոգալ իր անդրանիկին՝ հօրը կամքը կ'ընէր եւ կը ճարէր, եւ որպէսզի աչքին առջեւէն չկորսնցնէ, դեռ տասն եւ ութը տարեկան կարգած էր վայելուչ՝ թարմ եւ միամիտ աղջկան մը հետ, որ այս չփացած՝ տղուն հաճոյքներուն համար ստեղծուած ըլլալուն հաւատալով, անոր բռնաւորութեան եւ ամէն կոպիտ վարմունքներուն աղախինի պէս կը համբերէր։

Խեղճ կինը որ արդէն երկու զաւակի ալ տէր էր, միմիայն մխիթարութիւն մը որ ունէր իր տալը՝ Օրիորդն էր, որուն սուր միտքը՝ առաքինի ծանրութիւնը՝ ամէնուն ակնածութիւն կը բերէին, մանաւանդ որ հօրը ամենասիրելին էր։

Սեւ աչք՝ սեւ ընքուի՝ սեւ մազերէ պսակուած բարձր ճակատ մը՝ վայելուչ հասակ մը՝ նայուածք մը որ դիմացինին սրտին գաղտնիքներուն կը թափանցէր, տարիքէն առաջ անսովոր ուշիմութիւն իր բնաւորութիւնն էին. իր հօրը տան ներքին եւ արտաքին ամէն իշխանութեան անկարգութիւններուն տեղեակ եւ վերահաս, եւ ղարմաններու անհնարութեան նախատես՝ շատ անգամ ուզեր էր կուսանաց վանք մը քաշուիլ, եւ միայն հօրը աղաչանքներուն զիջեր էր, եւ ոչ թէ մօրը հրամաններու՝ որ շարունակ զինք կարգելու կ'ելլէր, միշտ մերժուելով եւ աղջիկը տեսակ մը անզգայ կը համարէր։

Իր կեանքը կ'անցընէր աղօթքի՝ բարեգործութիւններու, իր հարսին մխիթարութեան եւ անոր տղաքներուն խնամքով, թէ որ բարի նախախնամութեան մէկ նշոյլը Անարզաբայի պարիսպներէն կրցեր էր սպրդիլ, անշուշտ այդ աղջիկն էր, եւ տառապեալներուն միակ յոյսը իր վրայ էր, թէ որ կարենային յաջողիլ իմացնելու անոր իրենց վիճակը՝ անյողդողդ պաշտպան մը կը գտնէին, բայց շատ անգամ նաեւ այն պաշտպանութիւնը վերջը սոսկալի վտանգներ եւ վրէժխնդրութիւն կրնային պատճառել, որով շատերը իրենցվիշտերը անկից նաեւ կը ծածկէին։

Այսպիսի էր Մարգրիտ այս պալատին մէջ՝ փշոտ մացառներու եւ տատասկներու մէջ անմնման ծաղիկ մը, որ ամէնէն դժպհները եւ անզգամները կը յարգէին ու կը պատուէին, բաց ի մէկ անձէ՝ որու անարդ բղէղի սիրտը եւ վատ զգացումները՝ այդ աղաւնիին մաքուր սրտին բարձրութիւնը չէին կրնար հասկնալ։

Մինչեւ անգամ յարմար առիթը գտնելով համարձակեր աղեղի սրտին դարշութիւնները իր բեւ փափուկ զգացումներ օրիորդին առջեւ տարածել, իսկ նա այնպիսի արհամարհոտ ծիծաղով մը պատասխանեց Սրբազանին, եւ իր պզտրիկ ոտուըներով այնպիսի անխնայ սաստկութեամբ կոխկռտեց այդ գարշութեամբ լեցուն փամփուշտը՝ զոր ան սիրտ կ'անուանէր, որ ալ պայթելով՝ գեղանելով՝ համարձակեցաւ օրիորդին թեւը բռնել, իբրեւ թէ բռնութեամբ առ ինքն ձգելու համար, բայց չէր գիտեր ան ի՛նչ անըմբռնելի բնաւորութիւններ կան. մէկէն սոսկալով ետ քաշուեցաւ, վասն զի օրիորդին աջ ձեռքին մէջ փոքրիկ սայրասուր դաշոյն մը այնպիսի արագութեամբ իր աչքերուն փայլեցաւ, որ նուիրական անձը բոլոր իր սրբութեան վերարկուն հագնելով, ինչպէս օձն իր շապիկը, խոստովանեցաւ թէ փորձելու համար էին ամէն խօսքերն ու շարժումները, եւ թէ շատ գոհ էր օրիորդին առաքինութենէն, որ նոյնպէս պարզութեամբ խնդրեց իրմէ իր միամտութիւնը ուրիշ անգամ չփորձել, վասնզի այդ տեսակ փորձութիւններու եւ կատակներու փոխարէն, կրնար հարուած մը տալ եւ ամէն բան հօրը իմացնել. եւ ոսկեպատեան փոքրիկ դաշոյնը իր գօտիին ծալքերուն մէջ զարմանալ ամփոփեց ե հեռացաւ։

ԾԵՐԵՆՑ

տուն կատու եւ Քրաւչենքօն դաւաճան կոչելու»:

Միւս ամբաստանեալը, Վուրմսէր, աւելի բուռն արտայայտուելով, «վէպ, Թխածոյ Թեր– թօն» կոչեց Քրաւչենքոյի գիրքը:

— «Կը յայտարարեմ, պարոններ, թէ նոյն– քան անպատուաբեր է այդ գիրքը գրած ըլլալ եւ ստորագրել, քան գրել առանց ստորագրելու: Ինչ որ նախապատերազմեան «Մաթէն»ը ըսած էր քանի տարուան մէջ, խորհրդային կալուածքի մասին, Քրաւչենքոյի ստորագրած գիրքը կը կրկ– նէ իր հաշուին»:

Յետոյ քանի մը հարցումներ ուղղեց Քրաւ– չենքոյի.— Ինչպէս կը վերջանայ «Պուպրիկին տունը»:

Քրաւչենքոյի փաստաբանը դիտել տուաւ թէ հարցումը կապ չունի դատին հետ: Քրաւչենքօ նեղուելով, ձեռքը զարկաւ սեղանին եւ ըսաւ թէ դերասանութիւն խաղալու տրամադրութիւն չու– նի եւ պատասխանեց:

Վուրմսէր.— Այս հարցումը կ'ուղղեմ, որով– հետեւ այդ մասին երկար խօսուած է «Ազատու – թիւնը ընտրեցի» գիրքին մէջ: Քանի որ Պ. Քրաւ– չենքօ չի կրնար պատասխանել, կը նշանակէ թէ ինք չէ գրքին հեղինակը:

Յետոյ հարցուց թէ Քրաւչենքօ կրնա՞յ յիշել Տոսթոյեվսքիի կարգ մը յեղափոխական թատե – րախաղերը: Նախկին պոլշեւիկը պատասխանեց թէ « այս հարցումը Մոսկովեան է»: Ապա բուռն մի– ջադէպ մը տեղի ունեցաւ երկու փաստաբաննե – րուն միջեւ: Քրաւչենքոյի փաստաբանը, Իզառ, առիթէն օգտուեցաւ հարցումներ ուղղելու հա – մար Սթալինի, գերմանեւռուս դաշնագրի, Լե– հաստանի բաժանման եւն. մասին եւ դառնալով ձախակողմեան չաբաթաթերթին խմբագիրներուն, յայտարարեց.

— « Դուք ամբողջ Դիմադրական ճակատը չէք ներկայացներ: Շատ մը բարեմիտներ բաժնուե – ցան ձեզմէ: Ժան Փոլհան ստախօս կոչեց ձեզ: Շատ երկար տեւեց պոռոտախօսութիւնը:

Դատը շարունակուեցաւ երէկ, երեքշաբթի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՅԵԼԻ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ երեսփոխանական ընտրութիւններ կատարեց երէկ, կազմելու հա – մար առաջին ազգ. ժողովը: Ֆրանսական կառա– վարութիւնը որոշեց փաստօրէն ճանչնալ նորա – կազմ պետութիւնը, որուն հետ բանակցութիւններ պիտի վարէ, իր աւանդական իրաւունքները պաշտպանելու համար:— Անգլիա դեռ կը ձգձգէ ճանաչումը:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ քաղաքապետական ընտրութեանց մէջ համայնավարները շահեցան 14.265 քուէ, զօր. տը Կոլի կուսակիցները՝ 10.651, Երրորդ Ու– ժի (ընկերվարական, ժողովրդական, արմատա – կան) թեկնածուները՝ 12.104: Համայնավարները կ'ունենան 15 աթոռ, Երրորդ Ուժը՝ 12, Տը Կոլի կուսակիցները՝ 10:

ՀԱՐՍԱՆԻԹԻ (ռուժոլ) 1219 դէպքեր պատա– հած են Ֆրանսայի մէջ, յունուար 1էն 10: (Անց– եալ տարի նոյն ժամանակաշրջանին՝ 187):

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ կառավարութիւնը կը հերքէ այն լուրը թէ «կազդուրման դեղահատներ»տուած են կարդինալ Մինծենթիի, խոստովանութիւններ կորզելու համար:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ նոր դահլիճը նոր օրէնքներ պիտի առաջարկէ, պայքարելու համար ծայրայեղ հո – սանքներուն, մանաւորապէս համայնավարնե – րուն դէմ:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ համայնավարները հաւանեցան բանակցիլ, հաշտութիւն կնքելու համար: Հինգ– հոգինոց պատուիրակութիւն մը նշանակուած է: Իրենց բանակը հազիւ հինգ մղոն հեռու է մայ– րաքաղաքէն (Նանքին): Իրենց յառաջխաղացու – թիւնը չէ կասած: Առջի օր եօթը նոր քաղաքներ գրաւեցին:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

1949Ի «ԳՈՅԱՄԱՐՏ» ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Շաբաթական պլոք, 22 նոր նկարներով զար– դարուած: Գին 130 ֆրանք:
Կրնանք թղթատարով ուղարկել: Franco 150 ֆր., Դիմել M. Keusseyanի 11 Place d'Aix, Marseille:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ՄՕՍԵԱՑ ԱՆՏԱՌ»

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԱՆՏԻՊ քերթուած – ներուն հատորը 400 ֆրանք: Նոյն հեղինակէն.— ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ (սպառելու մօտ) 700 ֆրանք, ՊՈՀԵՄԱԿԱՆՔ 500 ֆրանք: Դիմել հեղինակին. — 17 rue Damesme, Paris (13):

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme - (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին:

Այրի Տիկին Հայկանոյշ Քէպապճեան եւ զա– ւակը, Տէր եւ Տիկին Խորէն Քէպապճեան եւ զա– ւակները, Տէր եւ Տիկին Միհրան Քէպապճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Յովսէփ Յովսէփեան եւ զաւակը (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Պօղոս Պօղոս– եան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Ղազարեան եւ զաւակները (Ամերի – կա), Տէր եւ Տիկին Մէնէնտեան եւ զաւակները, Արամ Յակոբեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ինճարապեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մա– նուկ Ֆէրմանեան եւ եղբայրները (Հալէպ), սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն մահը, իրենց հօրաքրոջ եւ մօրաքրոջ՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԴՈՒՀԻ ԹՈՒԽՄԱՆԵԱՆԻ
(Հայնեցի)

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վա – ղը, հինգշաբթի Յունուար 27, ժամը 15ին: Հա– ւաքուիլ, Garcheի R. Poincaréի հիւանդանոցը: Մարմինը պիտի ամփոփուի Garcheի գերեզմանա– տունը: Կառախումբ առնել Gare St. Lazareէն, իջ– նել Garche:

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ ընդունիլ:

Այրի Տիկին Նուարդ Շահինեան եւ զաւակները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուս– նոյն եւ հօր՝

Պ. ԶԱՐԵՀ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ

որ կնքեց իր մահկանացուն յետ երկարատեւ հի– ւանդութեան Chaumontի հիւանդանոցին մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս– օր չորեքշաբթի 26 Յունուար, ժամը 14ին, Chaumont - en – Vexin (Oise):

Ծանօթ.— Autocar թիւ 21, Porte Maillotէն ժամը 9.45ին, իջնել Chaumont en Vexin:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Հմայեակ Մխիթարեան կը փնտռէ Քեռին Արսէնը Հայաստանի Թալինի շրջա– նի Ղըրտէկիրման գիւղէն: Քոյրերուն անուններն են Եսթեր եւ Սաթենիկ, եղբայրը Միսաք, կը կարծուի որ Միացեալ Նահանգները կը գտնուի: Տեղեկացնել 13 rue des Dominicains, Marseille:

ՀԱՅ- ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ
ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Բացուած է, իններորդ տարեշրջանի բաժա – նորդագրութիւնը: Ապրուստի յարաճուն սղու – թեան, թուղթի եւ տպագրութեան եւ փոխադրա– կան ծախքերու յաւելումը նկատի առնելով նոր բաժնեգին որոշուած է 1949 Յունուարէն սկսեալ՝

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 ֆրանք:

ԱՆԳԼԻԱ, ՔԱՆԱՏԱ, Մ– ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ, Կիպ– րոս, Պաղեստին, Եգիպտոս, Հնդկաստան եւ Իրաք 2 տոլար:

ՄՆԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 ֆրանք:

Կը խնդրուի ՀԱՅ – ԲՈՅԺի բարեկամներէն, դիւրացնել մեր գործը, գտնելով նոր բաժանորդ – ներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթըիրենց շրջանա – կին:

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչա– կան հասցէով,— ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ (Nercessian Khosrow), 17 rue Damesme — Paris (13):

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Հողը

Հրատ. Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Մի– ութեան: Սքանչելի արձակ մը (պատմուածքներ Մուսա լեռնէն), երիտասարդ գրող ԵԴ. ՊՕՅԱ – ՃԵԱՆԷ, ընտիր տպագրութեամբ: Լաւագոյն կաղանդչէքը երիտասարդներու համար:
Դիմել ՅԱՌԱՋի: Գին 400 ֆրանք:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ եւ ծնողներու, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կի – րակի 6 Փետրուար, ժամը 3—8 Sociétés Savantesի յարակից սրահին մէջ, 6 rue Danton, métro Odéon:

ԾԱԽՈՒ Է կարի Սինկէր մեքենայ մը 31 K բոլորովին նոր: Դիմել Յառաջի:

Օր. ԹԱԳՈՒՀԻ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ
Ընկ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ
Նշանուած

Ս. Էթիէն 1949 Յունուար 2

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի ժո – ղովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Sociétés Savantesի G. սրահին մէջ: Օրակարգ նախորդ ժո– ղովին շարունակութիւնը: Ընկերներու ներկայու– թիւնը պարտաւորիչ է:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր մասնաճիւղերը այս շաբաթ ժամը 3.30ին, Տիկին Գազազեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice : métro Odéon:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկերուհի Տիկին Աղաւնի Ամիրայեանի բնակարանը:

Հ. Յ. Դ. Րաֆֆի խումբի ժողովը այս չորեք– շաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Café Régentի վերնա– յարկը, métro Cadet: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոն– եան» խումբին անդամական ժողովը՝ այս հինգ – շաբթի Sociétés Savantesի մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դասընթացք ժամը 20—21:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միու – թեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Միութեան անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենա – կիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Café Noailles ներքնասրահին մէջ:

Կարեւոր օրակարգեր: Ներկաներու թիւը մեծա– մասնութիւն կը համարուի:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ջերմապէս կը խնդրուի մեր բաժանորդներէն նկատի ունենալ հետեւեալ խիստ կարեւոր պարա– գաները.—

1.— Թերթին առժամեայ բաժնեգինն է 800 ֆրանք, վեցամսեայ:

2.— Տարեկանին գինը չենք նշանակած գինե– րու յարաճուն փոփոխութեան պատճառով:

3.— Պակաս ղրկուած գումարները կը հաշ – ուենք, արժէքին համապատասխան ժամանա – կով, նոր սակի հիման վրայ, օրինակ 1200 կամ 600 ֆրանքը ոչ մէկը տարեկան է, ոչ ալ միւսը վեցամսեայ:

4.— Առանց մասնաւոր նամակի սպասելու բո– լոր պարտք ունեցողները թող բարեհաճին փակել իրենց հաշիւները:

5.— Հետզհետէ պիտի դադրեցնենք անվճար թերթերը:

ՋՈՒԹԱԿԻ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿԻ ԴԱՍԵՐ
Ծանօթ երաժիշտ Ա. ՍԻՆԱՆԵԱՆի կողմէ
Դիմել՝ 5 Villa Nicolas, Epinay sur Seine

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր
ՍՊԱՍԵՑԷ՛Ք
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29ԻՆ

Երբ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կուտայ իր տարեկան մեծ պարահանդէսը LA PLAGEի (Ex Salon Sabatier)«Les Trois Grandes Salles» կոչուած գեղեցիկ սրահնե– րուն մէջ:

ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՐԾ

Կ'ուզուին մեծ եւ ուժով կարի մեքենաներու վրայ իրենց բնակարանին մէջ աշխատողներ: Տե– ւական գործ եւ լաւ վարձատրութիւն: Դիմել Պ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆԻ, (Sud Est Récuperation), 2 Chemins de la Promenade, Lyon (R.):

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԱՆՏԷՐ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԵԱՆՑ մասին տեղեկութիւն մը հրատարակած էինք Յունուար 14ին, իրաւագէտ Պ. Ս. Աբգարի խնդ – րանքով: Ի պատասխան մեզի ուղղուած հարցում– ներու, կը յայտարարենք թէ ի վիճակի չենք ոեւէ լուսաբանութիւն հաղորդելու կամ պատասխանա– տուութիւն ստանձնելու: Դիմել ուղղակի փաստա– բանին.— Dr. S. H. Apcar, Counsellor in Law, The New Citizen Bank Bldg. Parsee Bazar Street, Fort. BOM – BAY (India):

ՄԱՐՍԷՅԼՑԻՆԵՐՈՒՆ
ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Տանտէրներ եւ վարձակալներ, ձեր շէնքերուն վարձքին մասնագիտական քննութեան համար դի– մեցէք՝

J. AKINIANի Ing. E. I. M.
Ingenieur - Conseil – Expert
74 Rue Marengo, Marseille ժամը 17—19

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Jeudi 27 Janvier 1949 Հինգշաբթի 27 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5755—Նոր շրջան Թիւ 1166 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՍ Է՞ՋՆ ԱԼ ՓԱԿՈՒԵՑԱՒ

Նուտով գարուն մըն ալ կը թեւակոխենք: Բայց, ոչ մէկ նախանշան՝ հայկ. գաղթականութեան մը: Ոչ մէկ յուսատու հեռանկար:

Հայկական Դատը անորոշութեան մատնուած է երկար ատենի համար:

Նոյն Դաշնակիցներուն ջախջախիչ յաղթանակը ոչ իսկ ածու մը պարգեւեց մեզի: Դրացինե-րուն բաշխուած հողերն անգամ համարուեցան խաղաղութեան եւ ապահովութեան գին: Փըր-կա՛նք: Նոյնիսկ այս ափերուն վրայ:

Գետերով հայկական արիւն հոսեցաւ պատե-րազմի բոլոր ճակատներուն վրայ: Առնուազն հա-րիւր հազար մեռեալ, վիրաւոր կամ հաշմանդամ:

Իսկ մեր բաժինը իբրեւ «հաւասար» ան-դամ Խ. Միութեան, անոր ստացած անհաշուելի հողային եւ նիւթական աւարէն, անսպառ հա-տուցումներէն.—

Ծքեղաշուք տիտղոսներ: Քանի մը տասնեակ հազար շքանշաններ: Սթալինի խարդախ ժպիտը եւ խարուսիկ գովեստ մը: Ներգա՛ղթ:

Եւ ահաւասիկ այդ մասին ալ չեն խօսիր այլ եւս: Ոչ Մոսկուան եւ Երեւանը, ոչ ալ իրենց ու-ղեկիցները:

Այս է՞ջն ալ փակուեցաւ:

Որ եւ է վաւերական տեղեկութիւն չունենա-լով, կը գգուշանանք վճռական յայտարարութիւն-ներէ:

Բայց եւ այնպէս, դժուար է պատրանքներ անուցանել, երբ աչքի առջեւ ունինք անցեալ տար-ուան փորձը: Եւ մանաւանդ կարգ մը վրդովիչ երեւոյթներ:

Երկու տարի առաջ, 1947ին խոստացած էին փոխադրել 70.000 ներգաղթողներ, որոնց 7000ը Ֆը-րանսայէն: Կէսը հազիւ կրցան տանիլ:

Անցեալ տարի Յունիս 25ին միայն 1022 հոգի փոխադրեցին Ցանաստանէն, իսկ Օգոստ. 22ին 1020 հոգի՝ Եգիպտոսէն (երկրորդ կարաւանը որ յետաձգուած էր քոլէրայի պատճառով):

Հազար հոգի ալ պուլկարահայ գաղութին խոստացած էին:

Խեղճերը իրենց ունեցած-չունեցածը ծախե-ցին: Քանի մը անգամ ալ բեռ կապեցին, աւետա-բեր յայտարարութեանց վրայ, ամբողջ տարուան ընթացքին:

Եւ առտու մը ամէն բան ջուրն ինկաւ, կրկ-նապէս թշուառացնելով, մոխիրի վրայ նստեցնե-լով ամբողջ ընտանիքներ:

Այս բոլորին մէջ ամէնէն եղերական պատկերը կը ներկայացնեն Իրանի 15—20.000 հայ գիւղա-ցիները:

Դեռ անցեալ շաբթու էր որ Բարեգործականի Կեդր. վարչութիւնը կը հաղորդէր թէ 5000 տո-լար եւս ղրկած է Թէհրան, այս դժբախտներուն «վերջին մասին տեղաւորման գործը աւարտելու համար»: Եւ կ՚աւելցնէր.

— «Մեր Միութիւնը ասկէ առաջ 46.000 տո-լար յատկացուցած էր բազմահազար իրանահայ հայրենակիցներու հողատարութեան եւ նոյն երկ-րին մէջ վերահաստատման գործին»:

Ձեռնչելով հանդերձ կամքէ անկախ դժուա-րութիւնները, այս կամ այն երկրին մէջ, անդին կը մնայ ապիկարութեան, անհեռատեսութեան, խաբէութեան, չարաչահութեան եւ զեղծումնե-րու բեռ մը, որ երբեք չի կրնար պարտկուիլ:

Եւ այժմ չարաշուք լռութիւն:

Կղպուած են ամէնէն չռայլաբան բերանները: Անոնք որ տէր-տիրական դարձեր էին Հայրենա-դարձի շարժումին, իրենց կռնակը տուած զանա-զան «լիազոր»ներու, այժմ կծկուած են իրենց պատեանին մէջ:

Այս տեսակէտէն եզական է Ֆրանսահայ Ներ-գաղթի Կեդր. Կոմիտէին բռնած դիրքը:

Ոչ որեւէ նոր աւետիս, ոչ ալ, մանաւանդ, տարրական բուսաբանութիւն մը՝ 27 միլիոն Ֆր.ի հանգանակութեան հաշիւներու մասին:

Անշուշտ օր մը կը բացուի ամբողջ վարագոյ-րը, «լուսաւորելով» իւրաքանչիւրին դերը, — Բարեգործական, Կեդր. Կոմիտէ, Ներգաղթի լիա-զօր եւայլն:

Կը մնայ վրդովիչ հարցականը,— Հայրենա-դարձը պատահմո՞ւնք էր, մի՞ջնարա՞ր, թէ հիմ-նական ծրագիր:

Շ.

ԱԶԱ՛Տ ԵՒ ԱՆԿԱԽ ...

Հայր. պատուիրակութեան դիւանէն կը խնդ-րեն ծանուցանել թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկո-սը հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է Արտաւազդ արքեպիսկոպոսի.—

«Ամանորի եւ Աստուածայայտնութեան տօ-ներու առթիւ շնորհաւորութիւններս ձեզ եւ Հայ-րապետական օրհնութիւնս մեր սիրեցեալ հօտին»:

★ Ծնունդի տօնին առթիւ, ռատիօ-Երեւան պատկերազարդ տեսութիւն մը պարզած է, չորեք-շաբթի, հայկական Ծնունդի Խթման գի-շերը, ինչպէս կը պատմեն Սուրիա - Լիբանանի թերթերը: Քանի մը հատուածներ՝ Պէյրութի «Ազդակ»էն.

— «Այսօր կապիտալիստական երկիրները ինչ որ մտացածին երեւոյթ եղող Քրիստոսի մը ծնունդը կ՚ուզեն շահագործել, որպէս զէնք ծառա-յեցնելու իրենց շահերուն: Մարդկութեան եւ մա-նաւանդ աշխատաւոր բազմութիւններու կեղեքիչ կղերականները չեն մոռնար չպարուած ու այլան-դակ հագուստներով բեմ գալու եւ քարոզելու սուտ եւ խաբեբայութեան մտացածին երեւոյթներ, ո-րոնք տեղի ունեցած են 2000 տարիներ առաջ: Գիտական եւ պատմական ոչ մէկ ճշմարտութեան հիմք, ապացուցանելու գոյութիւնը այս մտացա-ծին Հրէային, որ կոչուած է Աստուծոյ որդին: Ե-թէ այդպէս եղած է, հապա թէ ինչո՞ւ Աստուած թոյլ տուաւ որպէսզի խաչուի ամենանենգ ձեւով: Զենք հաւատար, ու բոլորովին այլաբանական ե-րեւոյթ է Յարութիւնը, որը կ՚ուզեն տալ այս մտացածին մարդուն: Եկեղեցիներ ու տաճարներ կը կանգնեն, ծծելու համար տառապող մարդկու-թեան արդար աշխատանքը, չմոռնալով ծառայել նաեւ կապիտալիստական երկիրներու քաղաքական շահերուն»: Եւայլն:

Մոսկուայի տնտեսական ճակատը Արեւմուտքի դէմ

Խ. Միութիւնը եւ արբանեակ հինգ պետու-թիւնները յունուար 25ին պաշտօնապէս ծանուցին թէ իրենք ալ տնտեսական վերակազմութեան ծը-րագիր մը կազմած են, իբրեւ պատասխան Մար-շըլի ծրագրին:

Զեկոյցը, որ միաժամանակ հաղորդուեցաւ արեւելեան Եւրոպայի մայրաքաղաքներուն մէջ, կ՚ըսէ թէ Խ. Միութիւնը, Լեհաստան, Չեխոսլո-վաքիա, Հունգարիա, Ռումանիա եւ Պուլկարիա Խորհուրդ մը կազմած են տնտեսական փոխա-դարձ օգնութեան համար, քանի որ արեւմուտքը պայքար կը մղէ իրենց դէմ: Այս Խորհուրդը «տնտեսական փորձառութիւններ պիտի փոխա-նակէ եւ փոխադարձաբար պիտի տրամադրէ մասնագիտական օգնութիւն, հում նիւթեր, ու-տեստ, մեքենաներ եւն.»:

Իրազեկներ դիտել կուտան թէ արեւելեան այս նոր միութիւնը,— «Մոլոթովի ծրագիր»— պիտի կազմէ տնտեսական Կոմինֆորմ մը: Խորհուրդը հիմնուած է Մոսկուայի մէջ, գաղտնի ժողովի մը ընթացքին, երկու շաբաթ առաջ:

Ինչպէս կ՚երեւայ, Եուկոսլաւիան դուրս ձգ-ուած է այս վեցանդամ ճակատէն, քանի որ Թիթօ եւ իր գործակիցները բանադրուեցան իբրեւ «հա-կայեղափոխական»: Կարծողներ կան թէ վեց հա-մայնավար դաշնակիցները աւելի խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, տնտեսապէս պաշարելով Եու-կոսլաւիան: Խ. Միութիւնը եւ Լեհաստան վեր-ջերս որոշեցին կրճատել իրենց առեւտրական գործառնութիւնները այդ երկրին հետ, առաջինը 7/8, երկրորդը 2/3 համեմատութեամբ: Չեխերը եւ Հունգարները տակաւին չեն հաղորդած իրենց որոշումը: (Չեխոսլովաքիա մեծ քանակութեամբ հում նիւթ՝ երկաթ, հանածոյ, կապար եւն. կը ստանար Եուկոսլաւիայէն, Հունգարիա՝ նոյնպէս: Խ. Միութենէն վերջ, Թիթոյի երկիրը իր երկրորդ լաւագոյն յաճախորդն էր):

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔՆ ԱԼ՝ ԻՐ ԿԱՐԳԻՆ

Պ. Պէվին, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, շատ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Գշ. օր, ջերմա-պէս պաշտպանելով Արեւմտեան Միութեան ծրա-գիրը: Բացատրեց թէ վճռած է առողջ, վերջնական եւ յառաջդիմական հիման մը վրայ դնել եւրո-պական Միութիւնը, պաշտօնը ձգելէ առաջ: «Կ՚ու-զեմ գործնական կազմակերպութիւն մը Եւրոպայի մէջ ուր դադրինք անգլիացի եւ ֆրանսացի, իտա-լացի կամ պելժիացի ըլլալէ, այլ ըլլանք Եւրոպա-ցի, վարելու համար եւրոպական քաղաքականու-թիւն մը աշխարհի նոր կացութեան հանդէպ»:

Պ. Պէվին այս առթիւ հաւանութիւն յայտնեց Նախագահ Թրումընի պարզած սկզբունքներուն, ապահովելու համար աշխարհի խաղաղութիւնը, միեւնոյն ատեն սանձելով համայնավարութեան ծաւալումը: «Փաստարկութիւնը պատասխան չէ համայնավարութեան: Լաւագոյն կենցաղ մը եւ բարօրութիւնը աւելի մեծ առաւելութիւններ կը ներկայացնեն»:

Քրավչենքոյի դատը

ՆՈՐԷՆ ՑՈՒՑՈՒՄՆԱԼԻՑ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

Երեքշաբթի օր շարունակուեցաւ Քրավչեն-քոյի բացած դատը՝ հետզհետէ աւելի տաքնալով: Այս անգամ լսուեցան Lettres Françaisesի ներկայա-ցուցած վկաները: Քրավչենքօ աւելի քան չորս ժամ պայքարեցաւ անոնց դէմ, պնդելով իր գրքով կատարած մերկացումներուն վաւերականութեան վրայ: Մասնաւորապէս կատղած էր երկու վկանե-րու դէմ, Փէռնան Կոընիէ, համայնավար երես-փոխան եւ նախկին նախարար, եւ Փիէռ Քուր-թատ, խմբագիր «Իւմանիթէ»ի:

Նիստը բացուած ատեն, Քրավչենքոյի փաս-տաբանը հարցուց ամբաստանեալ Քլոտ Մորկանի թէ ե՞րբ եւ ի՞նչպէս իմացաւ իր հրատարակած խոր-հրդային վկաներուն գոյութիւնը, անուններն եւ հասցէները:

— Շատ պարզ է, պատասխանեց շաբաթա-թերթին խմբագիրը: Խ. Միութիւնը փակ երկիր մը չէ: (Երիտասարդ կին մը խնդացած ըլլալով, նախագահը կարգի հրաւիրեց զայն): Խ. Միու-թեան մէջ թղթատար կայ, հեռագիր եւ հեռա-ձայն կայ, եւ ես շատ մը խորհրդային գրողներ կը ճանչնամ:

— Բայց ի՞նչպէս իմացաք այդ անունները: Ե՞րբ անձնապէս տեղեկացաք անոնց տալիք վկա-յութեանց:

ՎԿԱՆ.— Ձեզ դիտեր թէ ճիշդ ու ճիշդ ինչ պիտի ըսեն. բայց գիտեմ որ Քրավչենքոյի դէմ պիտի խօսին:

Փաստաբանը կրկնեց իր հարցումները, նեղը դնելով վկան, որ յանկարծ հարցուց.

— Քրավչենքօ ո՞ւրկէ գտաւ այնքան թուղթ, մէկ անգամէն հարիւր հազար օրինակ տպելու համար իր գիրքէն, երբ Ֆրանսացի գրագէտները թուղթ չունին:

Այստեղ միջամտեց Քրավչենքոյի փաստաբա-նը, Իզառ.

— Ներողութիւն, Տիկին Էլսա Թրիոլէ (հա-մայնավար) անգամ մը կը պատմէր թէ համայ-նավար հեղինակներու գիրքերը չեն ծախուիր: Թերեւս ասոր համար է որ թուղթ չունին:

Առաջին վկան էր Պ. Մարթէն Շօֆիէ, նա-խագահ գրողներու ընկերակցութեան եւ աշխա-տակից Lettres Françaisesի, որ կ՚աճապարէր, ո-րովհետեւ Հունգարիա պիտի երթար, կարդինալ Մինծենթիի թղթածրարը քննելու համար: Վկան պարզապէս յայտարարեց թէ այդ շաբաթաթեր-թը «անկարող է զրպարտութիւններ կատարելու»: Միեւնոյն ատեն խոստովանեցաւ թէ շատ մը աշ-խատակիցներ որոշած են բաժնուիլ:

Երկրորդ վկան, Կոընիէ, որ կը պարծենայ իբրեւ «հացթուխ - բանուոր», ձեռքին տակ ունէր Քրավչենքոյի գիրքը, «Ազատութիւնն ընտրեցի», եւ երկուքուկէս ժամ ընթերցումներ կատարեց, ապացուցանելու համար թէ ան չէ հեղինակը: Գիրքը կը բաղկանայ 620 էջերէ, դեռ մէկ երրորդն անգամ չէր վերջացուցած: Այս առթիւ հարցուց թէ Քրավչենքօ ինչպէս կը յիշէ կարգ մը խօսակ-ցութիւններ, երբ հազիւ ութ տարեկան էր: Քը-րավչենքօ տեղն ու տեղօք պատմեց ամէն բան, սկսելով իր հօրը ձերբակալութենէն:

Վկան, որ երեք շաբաթ Ռուսաստան գտնուած է, 1933ին, կ՚ուզէր համոզել թէ աւելի լաւ կը ճանչնայ Խ. Միութիւնը քան Քրավչենքօն: Այս առթիւ փորձեց մեղմացնել ծանօթ «մաքրագոր-ծումները», բայց Քրավչենքօ բացագանչեց.

— Այդ բոլորը ինծի համար կը ներկայացնեն ջարդուփշուր ակռաներ, ծեծ ու փէտ, զրկանք-ներ, անքուն գիշերներ ...

ՎԿԱՆ.— Ամբողջ ռուս ժողովուրդը համա-ձայն է մաքրագործումներուն:

ՔՐԱՎՉԵՆՔՕ.— Այո, յեղափոխութեան ախոյ-եան կը համարէին Պուխարինը մինչեւ այն օրը որ Քաղաքական Բիւրօն զայն խարանեց իբրեւ լպիրշ վամպիր մը:

Վկան ըսաւ թէ Խ. Միութիւնն էրոր փրկեց աշխարհը:

ՔՐԱՎՉԵՆՔՕ.— Ռուս ժողովուրդն էր որ շահեցաւ պատերազմը իր աշխատանքով, արիւ-նով, արցունքով, տառապանքներով, հայրենասի-րութեամբ եւ զոհաբերութեամբ: Վրան բաց սուտ մըն է ըսել թէ խորհրդային կարգուսարքն էր որ շահեցուց պատերազմը:

Այս տեղ երկու կողմի փաստաբանները բուռն

(Լուրերու շարունակութիւնը նայէ Դ. էջ)

ԿԵՂԾԻՔԻ ԱՍՊԵՏԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Հայրենասէր Աբէլ, Ստալինեան սահմանադրութեան յօդուած 17ը թոյլ կուտայ, որ իւրաքանչիւր դաշնակից հանրապետութիւն ազատօրէն հեռանայ Խորհրդային Միութենէն։ Դուք, «անկեղծ եւ պարկե՛շտ» ամենագէտ, կը հաւատա՞ք ատոր, Հայաստանը կրնա՞յ մէկ օր հեռանալ Խ. Միութենէն եւ եթէ հեռանայ, ի՞նչ դիրք կը բռնէ Մոսկուան։ (Բարեհաճեցէք կարդալ նաեւ այդ յօդուածին 14րդը եւ պատասխան տուած կ'ըլլաք Հայաստանի «ազատ եւ անկախ» ըլլալու մասին, քիչ մը բան եւս սորված կ'ըլլաք)։

Կեղծիք չէ՞ այդ կէտը Ստալինեան սահմանադրութեան մէջ եւ դուք, որ ամէն վայրկեան ճշմարտութիւն կը փնտռէք, չէ՞ք տեսներ կեղծիք հոն։ Ինչո՞ւ երբեք փորձ չըրիք բողոքելու։

Քա՛ջ Աբէլ, շարունակ կը խօսիք անգլիական, մանաւանդ ամերիկեան աշխարհակալութեան մասին, սակայն ինչո՞ւ երբեք չէք խօսիր Սովետներու մասին։ Եթէ անկեղծ եւ պարկեշտ մարդ էք, ըսէք. Խ. Միութեան ո՞ր հանրապետութիւնը կամովին միացաւ Սովետներուն, Ուքրայնա՞ն, Հիւսիսային Կովկա՞սը, Ազրբէյջա՞նը, Վրաստա՞նը, Հայաստա՞նը եւ ուրիշ հանրապետութիւններ։ Կամ Լիթուանիա՞ն, Էսթոնիա՞ն, Լեթոնիան իրենց յօժար կամքո՞վ միացան Մոսկուային։ Անշուշտ լուր ունիք որ սովետական կարմիր բանակը զինու զօրութեամբ միացուց այդ երկիրները Մոսկուային։ Վերջին պատերազմի ժամանակ իրենց ազատ կամքո՞վ էր որ Խ. Միութեան «հովանաւորութիւնը» ընդունեցին Ռումանիան, Պուլկարիան, Հունգարիան, Եուկոսլաւիան, Ալպանիան, Չեխոսլովաքիան։ Գիտէք անշուշտ, Սովետները իրենց «ապահովութեան» համար (ինչ զարմանալի երեւոյթ, աշխարհի մէկ վեցերորդին տիրացած, հսկայ բանակով վա՛խ ունի Ֆինլանտայէն կամ ուրիշ նմանօրինակ երկիրներէ) կը տենչայ նոր երկիրներ «հովանաւորել»։ Դուք, վարպետ քարոզիչ սուտի եւ կեղծիքի, աշխարհակալութիւն չէ՞ք տեսներ ատոր մէջ։ Անշուշտ կարդացած էք Մեծն Պետրոսի կտակը։ Կարմիրները նոյն կտակին ժառանգորդները չե՞ն։ Ինչո՞ւ մէկ օր փորձ չըրիք այդ մասին խօսելու։

Դուք որ այնքան կը սիրէք Հայաստանը — ի հարկէ սովետական —, երբեք չմտածեցի՞ք անոր ներքին սահմաններու ընդարձակման մասին։ Անշուշտ գիտէք, որ Խ. Հայաստանի անբաժանելի կարդ մը հողամասերը, մեծ մասով հոծ հայ բնակչութեամբ, զատուած են մայր երկրէն եւ կցուած Վրաստանին կամ Ազրբէյջանին։ Ինչո՞ւ մէկ օր փորձ չըրիք այդ անիրաւութեանց դէմ խօսելու։ Դուք որ ճշմարտութիւնը կը սիրէք, դուք որ «Հայաստանասէր» էք, ինչո՞ւ օր մը բողոքի ձայն չբարձրացուցիք։

Հարցում մը եւս.— Եթէ պատահի որ Սովետական վարչաձեւը փոխուի եւ մէկ ուրիշ Ռուսաստան, ըսենք ժողովրդավար, տիրէ Հայաստանին եւ հայկական ուրիշ հոսանք մը, դուք նորէն «Հայաստանասիրութենէն» պիտի խօսի՞ք։ Ձեզ հաւատար, ձեր ընկերները ամէն տեղ, նոյնպէս Հայաստանի մէջ դաւեցին իրենց կառավարութեան, եւ ծառայեցին միայն համայնավարութեան։ Կը վախնամ, ինչպէս անցեալի մէջ, նոյնպէս ապագային «պուրժուական», «ֆաշական», «շովինիստ» եւ այլ ածականներով հրապարակ իջնէք եւ ձեր «Հայաստանասիրութիւնը» ցնդի օճառի պղպջակի պէս։

«Անհատական ձեռնարկի» խմբագիր, դուք որ օրն ի բուն «մատնութիւններ» կը վերագրէք Դաշնակցութեան, ինչպէս կը մոռնաք ձեր նախորդ եւ ներկայ թերթերուն մատնութիւնները։ Ո՛րքան զզուելի փաստեր «Ժողովուրդի» մէջ։ Եւ ուրիշ կերպ չէր կրնար ըլլալ։ Համայնավար կուսակցութիւնը ուռճացեր է մատնութեան վրայ։ Լենին ինքը կ'ազդարարէր թէ «իւրաքանչիւր կոմունիստ լաւ չեկիստ պիտի ըլլայ»։ Այսպէս իւրաքանչիւր համայնավար կամ ուղեկից կամ մատնիչ պէտք ըլլայ, այդ պարտք է իրեն համար։ Դաշնակցութեան բարոյականը բոլորովին տարբեր է։ Համայնավարը միջոցներու մէջ խտրութիւն չի դներ իր նպատակին հասնելու համար, այդ դուք շատ լաւ գիտէք, Աբէլ «աղբար» եւ սակայն երբեք փորձ չըրիք դիմակազերծ ընելու այդ սուրին արարածները։ «Նմանն զնմանն սիրէ»։

Գիտեմ, պատէ-պատ պիտի զարնուիք, պիտի խուսափիք պատասխանելէ, սակայն թող հանրութիւնը դատէ ձեզ եւ Դաշնակցութիւնը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ

ՕՐԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔՈՎ, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 800 ՖՐԱՆՔՈՎ, ՏԱՐԵԿԱՆ 1500 ՖՐԱՆՔՈՎ ՊԻՏԻ ԿԱՐԴԱՍ ՏԱՍԸ ՀԱՏՈՐ ԳԻՐՔ, ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐԸ 30 ՊՐԱԿՆՈՑ։ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԷ ՅԱՌԱՋԻՆ։

Նոյի Տապանը գտնուա՞ծ է

72 լեզուներով 7842 այլազան պատմութեանց նիւթ ծառայելէ վերջ, Նոյի Տապանը այսօր վերստին ի պատուի է միջազգային կեանքին մէջ։ «Էսօշիէթէտ Փրէս»ի Անգարայի թղթակցին համաձայն, Արարատ լերան վրայ գտնուած են Նոյի Տապանի հետքերը։ Շնորհիւ բացառաբար տաք ամառի մը, որ հալեցուց դարերով քարացած սառը, տապանին բեկորները մէջտեղ ելած են։

Երկար ատենէ ի վեր ճամբորդներ կ'ըսէին թէ լերան վրայ կը տեսնուէին բաներ մը որոնք տունի կամ նաւու կը նմանէին։

Անցեալ Սեպտեմբերին Քիւրտ ագարակապան մը, Մէհմէտ Բաշիտ, երբ լերան գագաթին, (5165 մեթր) երկու երրորդը հասած էր, աչքին կը զարնէ բան մը զոր մինչեւ այն ատեն երբեք տեսած չէր, թէեւ բազմաթիւ անգամներ բարձրացած էր լեռը։ Երբ գիւղացին բարձրացաւ լեռնակի մը վրայ, նաւու ցռուկի նման բան մը տեսաւ, հողէն դուրս ցցուած։ Նաւուն առջեւի մասը բոլորովին մէջտեղ ելած էր, մինչդեռ ետեւի կողմը կարծրացած հողին մէջ կը խրէր, սակայն շրջագիծը նաւու մը երեւոյթը ունէր։ Ցռուկը բնակարանի մը մեծութիւնը ունէր։

Աստուածաշունչին, նաւը որուն մէջ Նոյ եւ իր ընկերները Ջրհեղեղէն կը փախչէին, երեք կամրջակ ունէր, 150 մեթր երկայնութեամբ, 25 մեթր լայնութեամբ եւ 15 մեթր բարձրութեամբ։

Եւ քանի որ այս մեկուսացած շրջանին որու թրքական, ռուսական եւ իրանեան սահմանագլուխը — լուսանկարչականգործիք գոյութիւն չունի, ոչ մէկը կրցած է լուսանկարել եւ հետախոյզներու խումբ մը Անգարայէն հոն մեկնած է բացառիկ վաւերագիրներ բերելու այս զարմանալի գիւտին առթիւ։

★ Ամերիկայի ուսուցչապետներէն Ֆէսէնտըն, 1923ին ուսումնասիրութեամբ մը կը բացատրէր թէ շատ մեծ եւ լայնածաւալ Ջրհեղեղ մը ողողած է Ցունաստանէն մինչեւ Մոնկոլիա։ Այս աշխարհ իր նաւը թողած է մէկ կողմէ Սեւ Ծովը, միւս կողմէ Կասպից եւ Արալ ծովերը, որոնք տակաւին երկու դար Քրիստոսէ առաջ միացած էին, հետեւաբար ջրհեղեղը առասպել չէր եւ Արարատ լեռը այդ գօտիին մէջն է։ Երկրորդ գիրքը «Հայաստան եւ Մերձաւոր Արեւելք» գրուած Ֆրիտհօֆ Նանսէնի կողմէ, կ'ըսէ թէ Տապանը իջաւ Արարատի վրայ, ուր տակաւին վերջերս, կը տեսնուէր։

Անգլիացի մը, որ հնդկական ընկերութեան մը կը պատկանէր, եւ Ժթ. դարուն կ'ապրէր Պաղտատ, ըսած է թէ Հիւսէյին Աղան, իրեն ըսած է թէ այցելած է Նոյի Տապանը։ 1883ին թրքական յանձնախումբ մը սառին մէջ նաւ մը գտած է։ Քանի մը տարի վերջ Մալապարի կրօնական մը բարձրացած է Արարատի գագաթը եւ զարմացած տեսնելով հսկայական փայտէ շինութիւն մը՝ որուն մեծութիւնը Աստուածաշունչին տուած չափերը ունէր։

Շիքակոյի 1893ի ցուցահանդէսին աղբիւրը եղաւ այս ցուցմունքը։ Իսկ Քալիֆորնիոյ մէջ չհաւատացին այս կրօնաւորին եւ յիմարանոցի մը մէջ փակեցին զայն։

Ռուսական յեղափոխութենէն քիչ առաջ օդանաւորդ մը նշմարեց կապոյտ լիճի նման բանի մը մէջ նաւ մը։ Ցարը երբ իմացաւ հետախոյզներ ղրկեց։ Անոնք ամիս մը ուսումնասիրեցին տապանը, լուսանկարեցին, չափեցին, Փայտը նոճիի կը նմանէր եւ տեսակ մը ջնարակով ծածկուած, երեք յարկ ունէր։ Այս վաւերագիրը որ յեղափոխութենէն քիչ առաջ հասած էր Պալատ, հաւանօրէն բնաջնջուեցաւ։

Վերջին պատերազմին աւստրալիացի օդանաւորդներ լուսանկարեցին տապանը։ Թերեւս կարելի ըլլայ շուտով դարձեալ լուսանկարել։

«Նուառ է Պլան» շաբաթաթերթին մէջ դրուած է բարձրաւանդակի մը վրայ ծաղկաւէտ բնութեան մը ծոցը, հայկական հին վանքի մը նկարը, որուն տակ գրուած է թէ այս «հին վանքէն քանի մը քիլոմեթր անդին կը գտնուի Նոյի Տապանը։

Ք.

Ունեւորութեան տուրքին աքսորականները

ԽՄԲ.— Թուրք լրագրող մը, Գանտէմիր, որ ունեւորութեան տուրքին առթիւ աքսորուած Հայերու, Յոյներու եւ Հրեաներու առաջին կարաւանին ընկերացած էր (1943 Յունուար), հետեւեալ տպաւորութիւնները կը հրատարակէ Պոլսոյ «Ըրփորթաժ» հանդէսին մէջ (7րդ թիւ).—

Անկասկած, լրագրական կեանքիս անմոռանալի կարեւորագոյն դէպքերէն մին է ունեւորութեան տուրքի դատապարտեալներուն հետ դէպի Աշգալէ կատարած ճամբորդութիւնս։

Որովհետեւ լրագրողի պարտականութիւնս այստեղ գիս ճիշդ այդ դատապարտեալներուն պէս ապրելու, նոյնիսկ անոնց նման աշխատելու պարտադրեց, հակառակ անոր որ, ոչ մէկ տուրք չտուած մէկու մը պէս ստիպուեցայ կուրծք տալ բոլոր այդ զրկանքներուն եւ տառապանքներուն։

Բայց խոստովանիմ որ այս նիւթական տառապանքին քով, բունիսկ բարոյապէս կը տառապէի։

Առտուան դէմ Աշգալէ հասանք։ Երբ իջանք կայարանը որ ծածկուած էր մինչեւ մէջքը հասնող ձիւնով, քարիւղի լամբարի մը տմոյն ցոլքէն տարբեր կենդանի ոչինչ կար։

Կարաւանին սպասող երկու ոստիկան զինուորները վստահ ըլլալով որ, այս ժամուն սոյն կայարանը, մանաւանդ նման քաղքենիի տարազով ուրիշ ոչ ոք պիտի իջնէր, գիս ալ կարաւանէն չբաժնեցին հակառակ բոլոր առարկութիւններուս։ Ձիւներուն մէջ մխրճուելով ելլելով աւան հասանք։

Առաւօտուն, դատապարտեալները կառավարական բժիշկին քննութեան բովէն անցնելէ վերջ, «քամիոն»ները դրուելով 15 քիլ. անդին, Քօփ լերան ստորոտը Բրնաքարան ղրկուեցան։

Այնտեղ Արզրում-Տրապիզոն թրանզիթ ճամբուն վրայ Քիւչիւք գիւղին հանդիպակաց կողմը ամառնային սրճարան մը կար։ Լեցուեցանք դետնայարկի սրճարանը որ ծածկուած է, լերկ հողով։ Ամէն ոք միատեղ բերած մանր մունր գոյքերը վերնայարկի երեք փոքր սենեակները կուտակեց։

17 հոգի էինք։ Բայց հակառակ նախապէս տրուած որոշումին բնակութեան ոչ մէկ պատրաստութիւն տեսնուած էր։

Կարաւանին մաս կազմողներուն, Իսթանպուլէ մեկնումի պահուն ըսուած էր.

— Այնտեղ ամէն ինչ պատրաստ է…։

Եւ չէր արտօնուած որ միատեղ բարձի, վերմակի նման բաներ տանին։ Մինչ այն երեք լերկ սենեակներուն մէջ բազմոց մը անգամ չկար։ Մերձակայ գիւղէն ապահովուած բարձն ու վերմակները պատառոտուն եւ կեղտոտ էին։

Ծաշ եւայլն ալ չէր պատրաստուած։ Կարաւանին մաս կազմողները, որոնց միջեւ 55 — 60 տարեկան ծերունիներ ալ կը գտնուէին, աքսորի առաջին դառնութիւնը հոս կրեցին։

Մասնաւորաբար աչարկու թախիծով մը համակուած, ակնթարթի մը մէջ փուլ եկաւ փաստաբան Կաթ Ֆրանքօ որ վարժուած էր բարօրութեան մէջ ապրելու, հիւանդութեանը բերումով ստիպուած էր «ռէժիմ» պահել, տէր էր բազմաթիւ արժէքաւոր երկասիրութեանց, օր տեսած եւ Սարաճօղլու Շիւքրիւի պէս օրուան մեծերուն ուսուցչութիւն ըրած էր։

Կարաւանին ամէնէն երիտասարդներէն Հանանէլ ալ կեանքին առաջին ցնցումը կրելուն առթած շմորումին տակ, ակնթարթի մը մէջ կարծես ծերացած էր։ Անոնց միջեւ զուարթ երեւալ ուզողներ ալ կային։

Բայց կը զգայի որ թախիծ մը կը պատէր էութիւնս, երբմութը կոխելէ վերջ, փոքր քարիւղի լամբարին աղօտ ցոլքերուն տակ, ծխապատ եւ ցուրտ սրճարանէն բարձրացանք վերի սենեակները, իրարու յարակից անկողիններուն վրայ երկարելու համար։

Ինքնիրենս կը հարցնէի.— Արդեօք իրապէ՞ս բոլորն ալ յանցաւոր են։ Արդեօք դրամ ունին եւ կը յամառի՞ն չտալ։ Անիրաւութեան մը ենթարկուած չըլլան։ Մեղք չէ՞, եթէ իրենց կարողութենէն գերիվեր գումար մը ուզուած է եւ ոչ ոքի կրցած են հասկցնել որ ի վիճակի չեն տալու։

Ժամ մը վերջ խշտեակներուն վրայ կծկտելով պառկողներուն մօտեցայ, մեղմիւ եւ թեթեւօրէն վերցուցի իրենց վերմակները։ Տեսայ հետքերը արցունքներու որոնք իրենցաչքերունքովէն հոսած էին այտերուն վրայ։

Այդ գիշեր գիւղին վարժարանին մէջ ինծի յատկացուած սենեակին անկողինը պառկեցայ առանց զգեստներս հանելու։ Կեանքիս մէջ առաջին անգամ ըլլալով կօշիկներով, նոյնիսկ «շօսօն»-ներով վերմակին տակ կը մտնէի։ Կռնակիս հաստ վերարկուին, վզիս բուրդէ վզնոցին, գլխուս դըտակին եւ ոտքերուս «շօսոն»ներուն վրայ բուրդէ գօտիներ փաթթուած էին ծալ ծալ եւ վրաս ալ երեք վերմակ կար… բայց հակառակ ատոր, կը դողդղայի։

Անդին բամպակէ վերմակի մը տակ պառկողները խորհեցայ։

Առտուան ժամը 7ին արթնցուցին։ Դեռ նոր լուսնալ սկսած էր։ Վազեցի։ Անոնց պառկած տեղը գացի։

Բոլորն ալ արթնցած էին։ Նեղլիկ եւ միակ ճեմիշին առջեւ կարգի կը սպասէին։ Եթէ մէկը քիչ մը ուշ մնար, դուրսը վայնասուն կը փրթէր։

Ջուրերը քարիւղի թիթեղներուն մէջ սառած էին։ Անհնար էր ձեռք ու դէմք լուալ։

Ոստիկան զինուորը կ'աճապարէր, ըսելով.

— Շտապեցէք, գործի սկսելու ժամը եկաւ։

Վերջապէս ճամբայ ելանք.

15—20 վայրկեան սահելով քալելէ վերջ, կանգ

առինք մէկ կէտին վրայ Թրամդիթի ճամբուն, ուրկէ ձմրան ոչ ոք կ'անցնի եւ ամիսներով ձիւնով ծածկուած կը մնայ: Այստեղ Թիերով ձիւնը պիտի մաքրուէր :

Մարդիկ որոնք իրենց կեանքին մէջ բահ եւ բրիչ չէին բռնած, իրենց ափերը սեղմուած խոշոր փայտէ Թիերով Թանձրացած ձիւները մաքրել սկսան: Անոնց կը մասնակցէի:

Հինգ վայրկեան չանցած, քրտինքի մէջ մնացի, բայց հանգստանալու համար կենալ չըլլար : Այս անգամ ալ սարսուռ մը կը սկսի: Աշխատէ՝ կը քրտնիս, կենաս՝ կը մսիս: Ձեռքերն ալ բրիչը միշտ բռնելով ցաւիլ կը սկսին, մէջքն ալ ահարկու խիթեր կը պատճառէ անընդհատ ծռելով :

Այն օրը, այնտեղ, այդ տեսարանին առջեւ կարծես փարատեցան կասկածներս: Հաւատացի որ ոչ մէկ կծծի այսքան տառապանքի կրնայ հանդուրժել, դրամ չտալու համար :

Կաթ Ֆրանքօ իր տարիքին եւ ընկերային դիրքին պատճառաւ գլխաւոր տեղը կը գրաւէր Աշգալէի այս առաջին կայանին մէջ: Հետեւաբար կ'ուզէի վերահասու դառնալ անոր տպաւորութեան, մանաւանդ այս առաջին ցաւագին օրուան վերջաւորութեան: Վերջապէս չդիմացաւ :

— «Եթէ նկատի առնուի մեր եղերական կացութեանը, վճարելու հնարաւորութեան տէր մեզմէ ոչ ոք պահիկ մը իսկ պիտի վարանէր ընելու ասիկա: Հայրենակցի մը կեանքը կարելի է ուզել: Ձայն ալ կրնայ տալ: Որովհետեւ կեանքին տէր է: Բայց երբ հազար ոսկի ունեցող անձէ մը 20 ոսկի պիտի տաս կ'ըսուի, անհնար է ասիկա : Միայն Աստուած կրնայ չկայէն տալ»:

Հիմա ինչո՞ւ կը խառնեմ այս հին տեսարանները, Թերեւս անոր համար որ Աշգալէ առաջին ուղեւորութիւնս կեանքիս մէջ ալ կարեւոր տեղ մը գրաւած է: Աշգալէէն ղրկած Թղթակցութիւններուս մէջ պարզեցի այս եղերական կացութիւնը որպէսզի Իսթանպուլի մէջ վճարելու կարողութիւն ունեցողները չխորհին Թէ Աշգալէի մէջ փակ տեղ մը պիտի հաստատուին եւ աժան պիտի պրծին: Գրութիւններուս մէջ ըսի նաեւ որ մեր անցած վայրերուն մէջ գայլի հետքեր տեսած եւ գայլի ձայներ լսած ենք :

Տարօրինակ է որ այս տողերը չատ ջղային ցուցեր են Անգարայի կարգ մը մեծերը, մասնաւորաբար այն ատենուան Ներքին գործավար Րէճէպ Փէքէր բարկաճայթ գոչեր է ·

— Վայ... գայլի հետքեր եւ գայլի ոռնոցներ հա.. Տեսէք ինչեր կը գրէ, աշխարհի ինչպէս ցոյց կուտայ մեզ: Եւ իսկոյն աջ ու ձախ հրամաններ արձակելով գիս ուզած է իսկոյն Աշգալէէ հեռացնել :

Ինչպէս որ ըրին եւ անոնք օր մըն ալ տպարանէն ստիպողական հեռագիր մը առնելով աճապարանօք մեկնեցայ Աշգալէէ :

Հիմա կը խորհիմ եւ խնդուքս չեմ կրնար զսպել :

Ուրեմն Թուրքիոյ ամենաբարձր շրջանին աշխարհահռչակ Քոփ լերան ստորոտը ձմրան ամենախիստ օդերուն գայլի ոռնոց լսուեցաւ ըսել յանցանք է եղեր:

Հիմա ի՞նչ ըսելու էի: Դեկտեմբերի հեղձուցիչ օդերուն Քոփի լանջերուն վրայ սոխակի դայլայլներէ՞ կը փախնայինք.. Րէճէպ Փէքէր, խելքովդ ապրէ :

ԲԺԻՇԿ ԱՐՄԷՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Յունուար 11ին, Նիւ Եորքում, կարճատեւ հիւանդութիւնից յետոյ, կնքած է իր մահկանացուն բժիշկ Արմէն Պետրոսեանը, 56 տարեկան հասակում :

Ծնած Կովկասում, հանգուցեալը իր միջնակարգ կրթութիւնը ստանում է Թիֆլիզում, յետոյ մտնում է Մոսկուայի համալսարանը, որ եւ աւարտում է փայլուն կերպով :

Առաջին համաշխարհային պատերազմի սկզբին՝ Արմէնը իբրեւ բժիշկ մեկնում է Կովկասեան ռազմաճակատ եւ ականատես դառնում մեր ժողովրդի մեծագոյն ողբերգութեան՝ ջարդի եւ նահանջի: Լինելով բարեխիղճ եւ զգայուն, նա առանց հանգստի, գիշերը ցերեկի հետ խառնելով, աշխատում է օգնութեան հասնել իր դժբախտ հայրենակիցներին՝ ամոքելով նոցա ցաւերը: Շնորհիւ հանգուցեալի անշահասէր եւ անձնազոհ աշխատանքի՝ բազմաթիւ են ստոյգ մահէն ազատուածները:

Պատերազմէն վերջ Արմէնը բնակութիւն է հաստատում նախ Մոսկուայում, յետոյ Թէհրանում: Նա գործօն մասնակցութիւն է ունենում այդ վայրերի հանրային աշխատանքներին: Չէ եղած եւ ոչ մէկ ազգօգուտ ձեռնարկ, ուր առաջին գծի վրայ չլինէր հանգուցեալը:

Մշտապէս ժպտադէմ, չիտակ եւ մեղմ իր բնաւորութեամբ՝ հանգուցեալը յաճախ կարողացել է վերացնել մեր իրականութեան մէջ բոյն դրած հակամարտութիւնները :

Կուսակցական չէր հանգուցեալը, բայց մնաց լաւ Հայ իր ամբողջ էութեամբ :

Ընդամէնը 1ուկէս տարի առաջ էր, որ Արմէնը փոխադրուեցաւ Ամերիկա: Այդ կարճ ժամանակը բաւական էր, որ նա սիրելի դառնար նաեւ այնտեղ: Հանգուցեալի անսպասելի եւ ցաւալի մահը սուգի է մատնած Նիւ Եորքի մեր գաղութը, որ Յունուարի 15ին Արմէնի Թաղման օրը, եկած էր յարգանքի վերջին տուրքը տալու նրան :

Հանգուցեալի յաւիտենապէս հեռանալը մեզմէ՝ ողբացին նաեւ բոլոր նոքա, որոնք երբեւէ գործ էին ունեցած նրա հետ:

Հանգիստ ոսկորներիդ, սիրելի Արմէն:— Դ.

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 21 Յունուար.— Պուլվար Օտտոյի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի նորակազմ նուագախումբին առաջին Թէյասեղան – պարահանդէսը տեղի ունեցաւ Յունուար 15ին, Պառ Էնթէռնասիոնալի սրահին մէջ: Ժամը 9ին սեղանները լեցուած էին եւ ժողովուրդը կը սպասէր բացումին :

Օրուան նախագահը, ընկեր Յ. Ղազարեան քանի մը խօսքով բացատրեց ձեռնարկին առաջին նպատակը,— սերտ կապ հաստատել Նոր Սերունդին եւ ծնողներու միջեւ, ծանօթացնել կատարուած աշխատանքները եւն.:

Յետոյ բեմին վարագոյրը բացուելով, երեւցաւ նորակազմ նուագախումբը որ հնչեցուց «Մըչակ բանուոր»ը, բուռն ծափերու մէջ: Յաջորդաբար տեղի ունեցան արտասանութիւններ եւ երգեր:

Օրուան սեղանապետը, Ա. Յակոբեան խնջոյքը վարեց հաճելի եղանակով մը: Մէջ ընդ մէջ տեղի ունեցան պարեր, երգեր եւ արտասանութիւններ: Սեղանապետը ջերմապէս գնահատելով նուագախումբը, առաջարկեց նիւթապէս օգնել անոր յառաջդիմութեան համար: Քիչ ժամանակէն գոյացաւ 7100 ֆրանքի գումար մը: Հանդիսականները մեկնեցան գոհ տպաւորութեամբ :

Ս. Նազարէթեան

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ԳԱՆԳԱՏԱԳԻՐ

Մարսէյլէն ստացանք նամակ մը, «Հրաչ Հրաչեան» ստորագրութեամբ, (ապահովաբար կեղծանուն), որ կը բողոքէ Գ. Խորէնի գրութեան դէմ, « բուռն բառեր գործածելով («Սեւահողիներ» , Յառաջ, 19 Յունուար) :

Քանի մը հատուածներ, որոնք պարզապէս հետեւանք են Թիւրիմացութեան.

«Դուք չատ լաւ գիտէք հայ տարագիր գիւղացիների սրտաճմլիկ ապրումները, նրանց գլխով անց կացած փոթորկալի ու մահասարսուռ ելեւէջները, նրանց անցկացած փշոտ ճանապարհները... եւ վերջապէս ոչ հեռու անցեալն ու ոչ բարով ներկան :

Այդ ամէնը դուք հիանալի գիտէք: Զայրոյթի ուժն է, որ գիս կը ստիպէ չարադրել այս տողերը: Նախ.— Մի բան լաւ իմացէք, որ մեր տղաներից եւ ոչ մէկը կարող է ձեր մտածած ու ձեր չափին հաւասար կուսակցական լինել: Ստում են ամէն նրանք, որոնք մինչեւ այսօր էլ ձեր աչքերին փոշի ցանած՝ իրենց Դաշնակցական կամ էլ նրա սերտ բարեկամն են սեպում: Սուտ է եւ մի հաւատաք: Բայց դա չի նշանակում, որ մնացած հոծ զանգուածն էլ (մօտ 950—1000 հոգի) կարմիր կամ բոլշեւիկ են: Վնասակար են անհիմն կարծիքներն ու վատառողջ տրամաբանութիւնները :

... Ձեր նամակագիրը եթէ տղամարդ է, Թող փաստացի հաստատէ իր վերագրումները: Եթէ ոչ, պարտաւոր էք հերքել, հանգստացնելու համար հարիւրաւոր երիտասարդների խռոված հոգիները:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս չաբաթ գիչեր (29 Յունուար) տեղի կ'ունենայ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան մեծ պարահանդէսը Salons de la Plageի (Ex Sabatier)ի սրահներուն մէջ: Այս առթիւ նշանաւոր Gomezի նուագախումբը պիտի ոգեւորէ ներկայ հասարակութիւնը: Պարահանդէսին պատուակալ նախագահութիւնը սիրայօժար ստանձնած է Ligue de Sud - Estի նախագահ Mr. Abelly: Ներկայ պիտի ըլլան District de Provenceի նախագահ Mr. Durand, amicale des arbitres de Provenceի նախագահ Mr. Lazarini եւ Marseille - Provenceի Radioի մարզական տեղեկատուն Mr. Bruno Delaye :

★ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Coderի մրցումը աւարտեցաւ հաւասար արդիւնքով 2—2: Վերջաւորութենէն 15 վայրկեան առաջ մերոնք յաղթական էին 2ի դէմ 1 նշանակէտով, բայց Coderցիները յաջողեցան հաւասարիլ:

★ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը իր 25 տարուան մարզական բեղուն գործունէութեան առթիւ, զինուորական իշխանութեան Թելադրանքով Education Physiqueը տրամադրած է 5 չքանշաններ (երկուքը արծաթեայ), Հ. Մ. Ը. Մ.ի արժանաւոր վարիչներու վարձատրութեան համար :

Եթէ չենք սխալիր, առաջին անգամն է որ օտար միութիւն մը կ'արժանանայ այս բարձր վարձատրութեան :— Վ. Շամլեան

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ կոմս մը, մարքիզ մը Քրիսոլ, իր սիրուհին, փաստաբան մը եւ փաստաբանուհի մը, որոնք 450.000 ֆրանք պահանջած էին, ազատելու համար «Մաթէն»ի խմբագրապետը, Սթէֆան Լոզան, որ քանի տարի Թիապարտութեան դատապարտուած է, իբրեւ գործակից: Դրամը պահանջուած էր Լոզանի աղջիկէն, որ կասկածելով լուր տուած էր ոստիկանութեան :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (80)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

ՄԱՐԳՐԻՏ

Նոյնպէս Սրբազանը իր ճամբան գնաց՝ ուխտ եւ դաշինք դնելով մտքէն ուրիշ անգամ այսպիսի վայրենի եւ անամոք սրտերու փորձութեան խաղ ամենեւին չի խաղալ :

Գիտեն մեր ընթերցողները Թէ ի՞նչ տաժանելի գիշեր մը անցուց Սմբատ իշխանը. ուստի առտուն կանուխ ելաւ ծաղիկներու պարտէզը պտոյտ մը ընելու համար, եւ զարմացաւ այն ժամանակ հոն գտնելով իր աղջիկը՝ որ վարդի կոկոն մը ձեռքը կը պտտէր :

— Այս ատեն դու ելեր ես, աղջիկս, ինչ զարմանք :

— Զարմանք Թէ որ կայ՝ քեզի համար է, հայրիկ որ միշտ ուշ կ'ելնես, իմ սովորութիւնս միշտ այս ատեն հոս գտնուիլն է: Ուրեմն արտաքոյ կարգի վիճակի մը մէջ ես:

— Այո, արտաքոյ կարգի երազներ գիս անհանգիստ ըրին: Չես հարցներ Թէ ինչ երազներ էին :

— Գիտեմ, ըսաւ օրիորդը :

— Ի՞նչ, իմ երազներս գիտես, հարցուց իշխանը աչքերը մեծ մեծ բանալով :

— Գիտեմ Թէ Թորոսի հետ էիր բոլոր գիշերը:

— Ինչէն գիտես :

— Անկից գիտեմ որ մենք տասը տարիէ ի վեր, քանի որ ես ինքզինքս կը ճանչնամ, այսպիսի վտանգի մէջ չէինք գտնուեր. եւ կարելի է որ քանի մը օր վերջը Թէ որ չիյնանք իր ձեռքը փախստական եւ Թափառական՝ օտարներու դուռը պիտի զարնենք, ասպնջականութիւն փնտռելու համար :

Այս ինչ յուսահատ եւ Թշուառ գուշակութիւններ են, քու աչքերդ կ'երեւայ Թէ ամէն բան սեւ ու մխուր կը տեսնեն :

— Թէ որ ես սեւ ու մխուր կը տեսնեմ, միթէ իմ է յանցանքը :

Հինգ տարի է, հայր իմ, որ ամէնուն եւ քեզի չատ անգամ աղաչեցի որ քիչ մը գութ ունենանք խեղճերուն վրայ, որոնց բախտը ձեր ձեռքն է յանձներ Աստուած, եւ ինծի մտիկ չըրիք: Այնչափ աղաչեցի որ սա անպիտան՝ անգութ եւ սրիկայ գլխաւորներուն տեղ պարկեշտ, համեստ եւ ուղիղ մարդիկներէ խումբ մը կազմել, եւ Թէ որ աւելի քիչ ալ ըլլային կարելի էր վստահութիւն ունենալ, մտիկ չըրիք :

— Թէ որ աւելի քիչուոր ըլլային. ինչպէ՞ս աւելի վստահութեան արժանի կ'ըլլային : Չեմ հասկնար :

— Շատ պարզ էր. քաղաքին բոլոր ժողովուրդը մեզի հետ կ'ըլլար երբ հիմա սա աւազակներուն պատճառով՝ նաեւ մեր հարստահարութեանց պատճառով՝ ամէնքը մեզի հետ Թշնամի են. եւ վաղը առաջին վտանգին մեզի դէմ պիտի միաբանին : Եւ որ աւելի մեծն է, այս անպիտան աւազակներուն վստահիլ կարելի չէ, եւ մեծ անխոհեմութիւն :

Այս խօսքերուն Իշխանը տխուր՝ աչքերը գետինը սեւեռած կը մտածէր, եւ լռութիւնը երկար քաշելէն վերջ. ըսաւ.

ԾԵՐԵՆՑ

վէճի մը բռնուեցան: Վկան ղաւաճան կոչած էր Քրավչենքոն: Այս վերջինն ալ իր կարգին «ստախօս եւ դաւաճան» կոչեց զայն: Նախագահը հազիւ կրցաւ հանդարտեցնել :

ՖՐԱՆՍՈՒՀԻ ՄԸ Կ'ԱՊՏԱԿԷ « ԻՒՄԱՆԻԹԷ »Ի ԽՄԲԱԳԻՐԸ

Քրավչենքօ մանաւորապէս գրգռուեցաւ, երբ կաթոլիկ վկայ մը, Փիէռ Տէպուէ, աշխատակից «Թէմուանեաժ Քրէթիէն» շաբաթաթերթին ըսաւ թէ գրքին մէջ յիշուած էլիանեան Քրավչենքոյի սիրուհին է: Այս վերջինը ոտքի ցատկելով, պոռաց․

— Ձէ՞ք ամչնար: Այդ կինը իմ բարեկամուհիս էր, ես կը յարգեմ անոր յիշատակը: Խորհրդային իշխանութիւնը ստիպած էր որ լրտեսութիւն կատարէ իմ վրայ:

Վկայութեան կանչուած էր նաեւ Պ. Քուռթա, «Իւմանիթէ»ի խմբագիրը: Քրավչենքօ այնքան կատղած էր որ, վրան խոյացաւ, բայց իր փաստաբանը ուժէն բռնեց: Յետոյ բարապան մը դրին քովը:

Համայնավար խմբագիրը յայտարարեց․ — Կրնաք ձեր ուզածին պէս պոռալ, հոգս չէ, որովհետեւ ռուսերէն չեմ հասկնար :

★ Նիստէն վերջը, միջադէպ մը եւս պատահեցաւ, երբ Ֆրանսական թերթի մը աշխատակիցը, Օր. Իւէն Ալթման, ապտակ մը իջեցուց Պ. Քուռթայի երեսին: Ծէզուեցաւ թէ ապտակը որ եւ է կապ չունէր դատավարութեան հետ: Պ. Քուռթա խստօրէն քննադատած ըլլալով նախկին համայնավար Franc - Tireur օրաթերթին տնօրէնը, Օր. Իւէն հօրը վրէժը կը լուծէր, մանաւանդ որ ան պատսպարած էր «Իւմանիթէ»ի խմբագիրը, գերմանական գրաւման ատեն:

★ Կաթոլիկ շաբաթաթերթին խմբագրութիւնը անմիջապէս յայտարարեց թէ կը մերժէ որեւէ պատասխանատուութիւն իր աշխատակցին վկայութեան մասին :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ԻՍՐԱՅԵԼ համաձայնութիւն մը կնքեցին, կռիւները դադրեցնելու եւ տեւական զինադադար հաստատելու համար:— Իսրայէլի Ա. երեսփ. ժողովին 120 անդամներուն ընտրութիւնը վերջացաւ Գշ. օր :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ զինուորական խորհուրդը լայն լիազօրութիւններ ստացաւ, ընկերային, տնտեսական թէ ռազմական, յաջողութեամբ վերջացնելու համար քաղաքացիական պատերազմը:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գշ).— Ոսկեդին 1062 (ազատ շուկայ 1375), տոլար 318.20 (ա. շ. 466), Զուիցերիական ֆրանք 79.80 (116): Նափոլէոն 5550, ոսկեղէն 6675, 20նոց տոլար 26.100:

ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԵՑԱՒ, Փարիզի մէջ, արբաս Ալլէշ, որ ամբաստանուած էր թէ պատճառ եղած է 35 հայրենասէրներու մահուան, իբրեւ լրտես Կէսթափոյի: «Անմեղ եմ», կ'աղաղակէր մինչեւ վերջը: Իրեն հետ գնդակահարուեցաւ մանիչ մը, Վերսթրաթէն, որ Գերմաններուն յանձնած էր ուսուցչապետներ եւ ուրիշ հայրենասէրներ :

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ կը ծանուցանէ թէ՝ նոր փոխառութեան առթիւ, հարկատուները կրնան Մարտ 10էն կատարել Փետրուար 10ի համար պահանջուած թերհաշիւը, առանց ենթարկուելու 10 % տուգանքի :

ՊՈԼՍՈՅ օրթոտոքս նոր պատրիարքը, Աթենագորաս արք., որ Ամերիկա կը գտնուէր, Փարիզէն անցաւ, պաշտօնատեղին երթալու համար:

ԱՆԳԼԻՈՅ դահաժառանգ իշխանուհին, Էլիզապէթ, հարսանիթէ վարակուած է քանի մը օրէ ի վեր :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ քանդուելիք 167 գործարաններէն 117ը պիտի պահուին, համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ: Ֆրանսա կ'առարկէր թէ Գերմանիոյ պողպատի տարեկան արտադրութիւնը 15.900.000 թոնի պիտի բարձրանայ, եթէ այդ գործարանները մնան, այսինքն արտօնուած քանակութենէն 5.200.000 թոն աւելի:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ համայնավարները միացեալ ճակատ կազմեցին, խաղաղութիւնը պաշտպանելու համար :

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS

Տ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, Հեռաձայն Cen. 36-54

Ձոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մանաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար :

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին :

×

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փոն տ'Օպնայի մասնաճիւղը Մանուկներու օրը կը տօնէ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Սահակ Կէնճեան, Խնկիկ Կէնճեան, Օր. Հռիփսիմէ Կէնճեան, Այրի Տիկին Արաքսի Թաւշանճեան (Ամերիկա) եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մելինէ Թօփիկեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Վաղարշ Պետանեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Պետանեան եւ զաւակը (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ֆէլլահեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկ. Սուրէն Ֆէլլահեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Խօսրով Դարբինեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Պօղոս Թօփիկեան եւ զաւակները (Լիոն), Այրի Տիկին Ֆասիկ Ռադըճեան (Մարսէյլ), Գեղամ Ռադըճեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Բժիշկ Ղուկաս Ռադըճեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Վահրամ Ռադըճեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տիկին Էկլանթին Կուստիկեան (Այրի Կէնճեան), Տէր եւ Տիկին Գէորգ Գալֆաեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մարտիկ Պետանեան եւ զաւակը (Վիլֆրանշ), Պ. Ժ. Մանուէլեան սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն մահը՝ իրենց մօր, քրոջ, մօրաքրոջ, հօրաքրոջ, կեսուր մօր, կնքամօր եւ ազգականին,

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ԿԷՆՃԵԱՆԻ

(Ծնեալ Պետանեան)

որ կնքեց իր մահկանացուն երեքշաբթի առտու ժամը 9ին, 69 տարեկան հասակին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր, հինգշաբթի, 27 Յունուար կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Լիոնի Հայոց մատուռին մէջ, ժամը 3ին մարմինը պիտի ամփոփուի Rue de Reposի գերեզմանատունը :

ԽՆՋՈՅՔ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի խնջոյք – պարահանդէսը, Նոր Տարիի եւ իր կազմութեան երրորդ տարեդարձին առթիւ, այս կիրակի ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր, Շավիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ Rue Stalingrad, Կը հրաւիրուին փարիզեան շրջանի ընկեր – ընկերուհիները եւ համակիր բարեկամները :

Սրահը տաքցուած պիտի ըլլայ:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Այրի Տիկին Հայկուհի Տատըրեան (Փարիզ) իր ողբացեալ զաւկին Պ. ԲԱՐՍԵՂԻ մահուան տարելիցին առթիւ, փոխան հոգեհանգստի 2000 ֆրանք կը նուիրէ Ալֆորվիլի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին յատկացնելու համար անոր որդեգրին ծախքերուն :

★ Սէն Սաթուրնէնէն (Վոքլիւզ) Պ. Վարդերես Մինասեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Երուսաղէմի աղէտեալներուն: Ստանալ «Յառաջ»էն:

★ Սիտի պէլ Ապպէսէն Պ. Սարգիսեան (զինուոր) 200 ֆրանք կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչին Պ. Միշէլ Բուլղարեանի եւ Օր. Գույումճեանի ամուսնութեան առթիւ, իր շնորհաւորութիւնները յայտնելով նորապսակ ամոլին: Ստանալ « Յառաջ»էն :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկերներ Մովսէս եւ Վահրամ Կարապետեան եղբայրներուն, եւ բոլոր պարագաներուն իրենց հօրեղբօր՝ ընկեր Արսէն Կարապետեանի վերաթաղման արարողութեան առթիւ:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ եւ ծնողներու, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 6 Փետրուար, ժամը 3—8 Sociétés Savantesի յարակից սրահին մէջ, 6 rue Danton, métro Odéon:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ – թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելաս, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Sociétés Savantesի G. սրահին մէջ: Օրակարգ նախորդ ժողովին շարունակութիւնը: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր մասնաճիւղերը այս շաբաթ ժամը 3.30ին, Տիկին Գազազեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice : métro Odéon :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկերուհի Տիկին Աղաւնի Ամիրայեանի բնակարանը :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին անդամական ժողովը՝ այս հինգշաբթի Sociétés Savantesի մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դասընթացք ժամը 20—21:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Միութեան անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Café Noailles ներքնասրահին մէջ :

Կարեւոր օրակարգեր: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կը համարուի :

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Շավիլի մասնաճիւղին ցերեկոյթ արահանդէսը Փետրուար 27 կիրակի օրը : Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ՊԷԼՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ՀԱՄԱ– ԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Պար տը Կլոպի սրահը :

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր
ՍՊԱՍԵՑԷ՛Ք
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29ԻՆ

Երբ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կու տայ իր տարեկան մեծ պարահանդէսը LA PLAGEի (Ex Salon Sabatier) «Les Trois Grandes Salles» կոչուած գեղեցիկ սրահներուն մէջ :

ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՐԾ

Կ'ուզուին մեծ եւ ուժով կարի մեքենաներու վրայ իրենց բնակարանին մէջ աշխատողներ: Տեւական գործ եւ լաւ վարձատրութիւն: Դիմել Պ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆԻ, (Sud Est Récuperation), 2 Chemins de la Promenade, Lyon (R.):

LA VUE
EST UN DES ELEMENTS
ESSENTIELS DE LA PRODUCTION
UN TRAVAIL MAL ECLAIRÉ PROVOQUE
LA FATIGUE, D'OU DIMUNITION DE LA
PRODUCTION
POUR ECLAIRER VOTRE TRAVAIL D'UNE
FAÇON RATIONNELLE, CHOISISSEZ UN
DES 25 MODÈLES DES LAMPES
ARTICULÉES
« CHARMA »

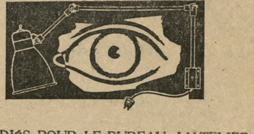

ETUDIÉS POUR LE BUREAU, L'ATELIER
ET L'USINE
AVEC DIFFERENTES FIXATIONS ,
Plusieurs milliers en service aux Usines :
FORD, PANHARD, RENAULT, S. N. C. F.
THOMSON HOUSTON, etc.
LA LAMPE «CHARMA» ORIENTABLE EN
TOUS SENS EST TRES ROBUSTE
ET INDÉREGLABLE
Modèle à partir de 1500 Frs. (tout équipé)
Demandez la notice.
En vente chez votre électricien, à défaut,
à notre magasin de gros :
18, Bld. SAINT - JACQUES - PARIS (14)
Tél.: GOB. 33-27
DIRECTION: ATELIERS CHARLES MARTIN
Département Construction électrique
99, Bld. Haussmann - PARIS (VIIIème)
Industriels ! Demandez notre Brochure
« l'Augmentation de la Production par les **Petits riens** »

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 28 Janvier 1949 Ուրբաթ 28 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5756 — Նոր շրջան թիւ 1167

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի ՏՂԱՅ ՏԻՈՑ...

Նոր Սերունդին փրկութեան ճակատը յարդարած ատեն, կարգ մը հիմնական մտահոգութիւններ ունեցած ենք, սկիզբէն ի վեր:

Առաջին.— յորդորել, համոզել նորահաս երիտասարդութիւնը թէ իր իսկ շահը կը պահանջէ հայկական պաշար ամբարել:

Ի՞նչ պիտի արժէր տաղանդաւոր տղայ մը, առանց մայրենի լեզուի եւ մշակոյթի :

Երկրորդ.— Թոյլ չտալ որ թմրի ազգային հպարտութեան զգացումը, աւելի մեծ ժողովուրդի մը ծոցին մէջ, անոր համաշխարհային մշակոյթին ծանրութեան տակ:

Ուրիշ խօսքով՝ փարատել նուաստութեան, ստորադասութեան երկչոտ նախապաշարումը :

Երրորդ.— Ուշադրութեամբ հետեւիլ, որպէսզի նորերն ալ չվարակուին այն ախտաւոր ունակութիւններովը որ կը թունաւորեն մեր հանրային կեանքը:

Յաճախ մանրած ենք այս երրորդ կէտը, բացատրելով թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզենք:

Պարագաները կը հարկադրեն մեզ անգամ մը եւս արծարծել, ուշադրութեան յանձնել զայն:

Երկու տարիէ ի վեր, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը հրատարակէ ամսագիր մը, «Հայաստան»: Կէս առ կէս հայերէն եւ ֆրանսերէն:

Թերթը հիմնուած ատեն, Կեդր. Կոմիտէն մանաւորապէս հսկած է, որպէսզի մթնոլորտը մնայ պայծառ: Արգիլած է թունաւոր սլաքներ, մութ խօսքեր կամ տմարդի վերագրումներ՝ տարբեր հոսանքներու դէմ:

Գաղափարական պայքա՞ր,— անշուշտ : Բայց պարկեշտօրէն: Դուք ձեր հասկցած ճամբով, մենք մեր ճամբով:

Ի վերջոյ բոլոր ճամբաներն ալ իրար կը դիմաւորեն, եթէ իրապէս կը ձգտին այս ժողովուրդին եւ իր հայրենիքին բարօրութեան :

Արդ, բաղդատեցէք «Հայաստան»ի որեւէ մէկ թիւը՝ ուրիշ երիտասարդական կազմակերպութեան մը օրկանին հետ, եւ ձեր հոգին պիտի խռովի:

Պիտի տեսնէք թէ ի՛նչպէս, այդ միւսին հովանաւորներն ու խմբագիր — յօդուածագիրները տեւականօրէն թոյն կը սրսկեն, որոմ կը ցանեն, իբրեւ թէ հայրենիքը կամ նոր գաղափարները պաշտպանելու համար:

Անմիտ եւ անհիմն վերագրումներ, քնարեր պատմութիւններ, գրգռիչ քսութիւններ՝ բոլոր թիւերուն մէջ:

Ճիշդ այնպէս ինչպէս իրենց մեծ ու փոքր խնամակալներուն, «շէֆ»երուն պաշտօնական կամ անպաշտօն բերանները, երէկուան եւ այսօրուան թերթերը:

Եւ այս բոլորը՝ ֆրանսերէն:

Հայերէ՞ն չեն գիտեր: Այո, աշկերտները չեն գիտեր, բայց վարպետները գիտեն:

Միայն թէ, ուրի՛շ տպաւորութիւն կը գործէ ֆրանսերէնը: Formidable!

Կրթութիւնը օրօրոցէն կը սկսի, ըսած են հին մանկավարժներ եւ բանդէտներ:

«Ժաֆ»ին սնտուներն ու վարժապետներն ալ, տառապէս գործադրելով այս առածը, կ'ուզեն ժառանգորդները հասցնել «ի տղայ տիոց»: Հետեւողութեամբ ընդհանուր ուղեգծի մը եւ համաձայն իրենց պատկերին:

Անշուշտ օր մը պիտի զղջան: Եւ չարաչար:

Կարելի չէ սերունդ փրկել, անոր հոգին թունաւորելով կանուխէն: Ամէնէն փափուկ տարիքէն: Անընդհատ գրգռելով, լարելով զայն ուրիշ հոսանքի մը դէմ: Ստել, կեղծել, մրոտել, մատնել սորվեցնելով:

Այս գռեհիկ մարզանքները որեւէ վնաս չեն կրնար պատճառել ոչ Դաշնակցութեան, ոչ Նոր Սերունդին, ոչ ալ անոնց այս կամ այն ձեռնարկին:

Բայց, սիրտ կը խառնեն, ինչպէս ճանճը: Եւ կը ծառայեն պարզապէս ջուրերը պղտորելու, երիտասարդական թէ հանրային կեանքի մէջ :

Տարրական իմաստութիւնը կը պահանջէ նոր ճեղքեր, վէրքեր, փոսեր չբանալ, մոլորեցնելով թերհաս երիտասարդութիւն մը, որ ամէն բանէ առաջ... հայերէն սորվելու պէտք ունի :

Ի՞նչ փոխուած պիտի ըլլայ մեր ընկերային եւ հանրային կեանքին մէջ, եթէ որդիներն ալ պիտի վերածուին չատախօս թութակներու: Աչքերը գոց, բերանը բաց :

Շ.

ՀՐԱԺԵՇՏ ՏԷՐՈՍԿԻ

Գոյժ մը եւս: Ի՛նչ տերեւաթափ է այս, իրարու ետեւէ...

Պրիւսէլէն հասած մահազդէ մը կ'իմանանք թէ Յունուարին 25ին մեռած է Պ. Հրաչեայ Տէրոսկի, «Յառաջ»ի «Գիտական ասուլիս»ներուն հաւատարիմ աշխատակիցը:

Այս տողերը գրած ատեն, մանրամասնութիւններ կը պակսին մահուան պարագաներու մասին: Իր վերջին թղթակցութեամբ ողբացեալ Վրթանէս Մարտիկեանի յուղարկաւորութիւնը կը նկարագրէր, եւ մինչ «Գիտական ասուլիս»ի մը կը սպասէինք, ահա իր ալ մահուան գոյժը:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուէր երէկ, հինգշաբթի, Անկլիքան եկեղեցին :

Մեր ողբացեալ աշխատակիցը, աւելի քան 65 տարեկան, որդին էր Պանտրմայի Տէր Ոսկի քահանային, եւ երկար ատեն պաշտօնավարած է Անատոլուի երկաթուղիներու վարչութեան մէջ, Պոլիս: Այդ օրերէն կ'աշխատակցէր տեղական մամուլին, գիտական քրոնիկներով:

Պոլսոյ վերջին արտագաղթէն վերջ, ինքն ալ նետուեցաւ արտասահման, հաստատուելով Պրիւսէլի մէջ: Բնաւորութեամբ համեստ եւ բարեմոյն, սիրուած էր բոլորէն: Մօտէն կը հետաքրքրուէր հանրային գործունէութեամբ եւ երկար ատեն եղած է քարտուղար Պելժիոյ Գաղթ. Միութեան:

Իր «Գիտական Ասուլիս»ները միշտ կ'արտատպուէին զանազան թերթերու մէջ: (Վերջերս կը գանգատէր որ աղբիւրը չեն յիշեր...) :

Մեր խոր ցաւակցութիւնները՝ այրի Տիկին Հ. Տէր Ոսկիի, եւ զաւակներուն՝ Օր. Անգինէի, Տիկին Արաքսի եւ ընտանեկան պարագաներուն :

Անգլիա եւ Միջին Արեւելք

Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին Դշ. օրուան նիստին մէջ, արտաքին նախարարը վճռական յայտարարութիւններ ըրաւ Պաղեստինի եւ առ հասարակ Միջին Արեւելքի քաղաքականութեան մասին, ի պատասխան ընդդիմադիրներու քննադատութեանց: Ամէնէն բուռն յարձակողականը կատարած էր Չըրչիլ, բայց նախարարին բացատրութիւններէն վերջ, Ժողովը վստահութիւն յայտնեց 193ի դէմ 283 ձայնով: Վիճաբանութիւնը տեւեց 7ուկէս ժամ, նեղ կացութեան մը մատնելով աշխատաւորական կառավարութիւնը :

Պ. Պեւին իր յայտարարութեան մէջ շեշտեց թէ կառավարութիւնը թիզ մը անգամ պիտի չշեղի Պաղեստինի մասին վարած քաղաքականութենէն: Իր կարծիքով, եթէ նոր կռիւներ ծագին Պաղեստինի մէջ, հետեւանքը վտանգաւոր պիտի ըլլայ ամբողջ Միջին Արեւելքի համար եւ «այն ատեն շատ դժուար պիտի ըլլայ մեկուսի դիրք բռնել եւ անշարժ կենալ»:

Նախարարը, որ նեղսիրտ վիճակ մը ունէր, հաստատելով հանդերձ Իսրայէլի պետութեան գոյութիւնը, տարտամ պատասխաններ տուաւ անոր ճանաչման մասին. ըսաւ թէ կը խորհրդակցին դաշնակիցներու գաղթապետութեանց հետ :

Չըրչիլ իր քննադատութեանց մէջ խստօրէն դատապարտեց դահլիճին քաղաքականութիւնը : Ըսաւ թէ նախարարները «մտայինանդործութենէ» կը տառապին, թէ չեն ըմբռներ կացութիւնը, թէ Պաղեստինի կռիւները հետեւանք են Պեւինի վարած քաղաքականութեան եւն.:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիրները Նանքին կը մտնեն այսօր-վաղը : Պատասխանելով ազգայնական կառավարութեան հաշտութեան առաջարկներուն, կարմիրները պահանջեցին իրենց անկեղծութիւնը ապացուցանել յանձնելով փախստական նախագահը՝ Չանկ Քայ Շէքը, իբրեւ պատերազմի ոճրագործ : Նոյն յանցանքով ամբաստանուած են նաեւ ներկայ նախագահը եւ վարչապետը, բայց ներում պիտի ստանան, եթէ յանձնեն ազգայնական կազմակերպութեան՝ Քուոմինթանկի վարիչները: Ազգայնական կառավարութիւնը Քանթոն կը փոխադրուի աճապարանքով :

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ խռովութիւններ ծագեցան քաղաքին մէջ, ցոյցի մը հետեւանքով :

Քրավչենքոյի դատը

ՖՐԱՆՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԲԱՆԵՐ.— Ի՞ՆՉ ԵՂԱԾ ԵՆ ՄԻԼԻՈՆԱՒՈՐ ԲԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ. — ՉՈՐՍ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՎԿԱՆԵՐ ԵՒՍ ԼՍՈՒԵՑԱՆ:

Չորեքշաբթի օր, դատավարութեան երրորդ օրը, լսուեցան չորս ֆրանսացի վկաներ եւս, — բոլորն ալ համայնավար:

Առաջինը Դիմադրական ճակատի հռչակաւոր գրագէտն էր, Վերքոր, հեղինակը՝ «Ծովուն լռութիւնը» գործին, բաղդատաբար չափաւոր: Իր յայտարարութեան միտքն այն էր թէ՝ «Ազատութիւնն ընտրեցի» գրքին հեղինակը ամենածանր պատիժներու պիտի դատապարտուէր ազատագրութենէն վերջ, եթէ զայն հրատարակած ըլլար գրաւման ատեն: Քրավչենքոյի փաստաբանը դիտել տուաւ թէ «Ծովուն լռութիւնը» լոյս տեսած ատեն, խստօրէն քննադատուեցաւ Մոսկուայի մէջ, իբրեւ «Թշուառական գործ Գերմանիոյ գինակցի մը: Խորհրդային ծանօթ գրագէտը, Իլիա Էրէնպուրկ, յիշատակելի էջ մը գրեց այս մասին, հեղինակը կոչելով մէկ «սէյիտ»ը Ժոռժ Պոնէի եւ Ռուտոլֆ Հէսի եւ գիրքը՝ անարգանք ֆրանսացի ժողովուրդին համար»:

Այստեղ միջամտեց Վուրմսէր, Lettres Françaisesի յօդուածագիրը, ապացուցանելու համար թէ համայնավար կուսակցութեան անդամներն ալ իրենց զատութիւնները եւ մտքի անկախութիւնն ունին :

Փաստաբանը (Իզառ).— Պիտի տեսնենք թէ ինչպէս համայնավար կուսակցութիւնը երեք անգամ դիրք փոխեց 48 ժամուան մէջ, 1935ի ֆրանքեւխորհրդային դաշինքին ատեն, յետոյ 1939ին, վերջապէս Կոմինֆորմը հաստատուած ատեն:

Երկրորդ վկան էր Պ. Ժան Պապի, դասախօս պատմութեան, որ դիրքըձեռքը՝ փորձեց համոզել թէ Քրավչենքոյի կողմէ գրուած չի կրնար ըլլալ: Ըսաւ թէ Քրավչենքօ միտքը պահեր է երկու տարեկանէն լսուած խօսքեր, թէ պատմական տեսակէտով անհեթեթութիւն է այս հատորը, թէ վէպ է, թերթօն է եւն.: Յետոյ բացաւ այն էջերը ուր կը խօսուի մաքրագործումներու մասին, տասը միլիոն զոհերով: Իր կարծիքով, ծիծաղելի է այս պատմութիւնը, քանի որ Խ. Միութեան բնակչութիւնը 117 միլիոնէն (1917) բարձրացած է 190 միլիոնի (1939):

Ի՞ՆՉ ԵՂԱԾ ԵՆ ՄԻԼԻՈՆՆԵՐԸ

Պաշտպան փաստաբանը. — Փաստերով պիտի ապացուցանենք թէ միլիոնաւոր մարդիկ բանտարկուած են Խ. Միութեան մէջ:

Եւ աւելցուց թէ մանրակրկիտ հարցումներ պիտի ուղղէ 15 խորհրդային վկաներուն, որոնք պիտի գան Մոսկուայէն: (Ձախակողմեան չարաթաթերթին փաստաբանը կը յուսայ թէ այդ վկաները պիտի հասնին քանի մը օրէն):

Քրավչենքօ յառաջիկային վերապահելով ուրիշ փաստեր, յայտարարեց թէ «50 տարեկանէն վեր անձնաւորութիւնները շատ հազուադէպ են Խ. Միութեան մէջ: Քաղաք. Բիւրոյին մէջ իսկ հազիւ 8 հոգի կան 50էն վեր, այսինքն Սթալին եւ իր խումբը: Միւսները անհետացած են :

— «Ո՞ւր են անոնք որ օգնեցին գլուխ հանելու յեղափոխութիւնը եւ որոնք 50էն վեր պիտի ըլլային այսօր: Ո՞ւր են անոնք որ օգնեցին կառուցանելու երկրին տնտեսական, քաղաքական եւ զինուորական կեանքը: Ի՞նչ եղած են այն միլիոնաւոր բանուորները որ կրթուեցան բանուորական դպրոցներու մէջ: Յաջորդով դատարանին պիտի ներկայացնեմ վիճակագրութիւններ որոնք պիտի ապացուցանեն թէ մասնագէտներու հազիւ 22 %ին հետքերը կարելի է գտնել այսօր: Ի՞նչ եղած են միւս միլիոնները: Ո՞ւր են.— Արգելարաններու մէջ, բանտերու մէջ, աքսորի մէջ: Շատերը հաշուեյարդարի ենթարկուած են:

Երրորդ վկան, երեսփոխան Էմմանուէլ տ'Աստիէ տը լա Վիժըրի, «Լիպէրասիոն» թերթին տնօրէնը, որ ներքին գործերու նախարար եղած է Ալժէի մէջ, զօր. տը Կոլի առժամեայ կառավարութեան ատեն, յայտարարեց թէ ձերբակալել պիտի տար Քրավչենքօն, եթէ իմացած ըլլար իր յայտարարութիւնները: Եւ վերջացուց դաւաճան համարելով Քրավչենքօն:

Քլէրմոն Ֆէռանի համալսարանին ռուսերէնի եւ ռուսական գրականութեան դասախօսը, Պ. Փէռիւս, պատմեց թէ ի զուր փնտռած է Քրավչենքոյի գրքին ռուսերէն բնագիրը, թէ զանազան կտրօններ ստացած է Նիւ Եորքի մէջ հրատարակուած ռուսերէն թերթէ մը եւ քերականութեան, համաձայնութեան սխալներ գտած է եւն.:

Ուրիշ վկայ մը, գնդ. Մարքիէ, անդամ ֆրանսացի գերիներու յանձնաժողովին որ Մոսկուայէն ետ կանչուեցաւ անցեալ տարի, նկարագրեց գերմանական արգելարաններու մէջ գործուած սարսափները:

★ Թերթերը կը գրեն թէ զուարճալի տեսարաններ ալ պարզուեցան դատավարութեան ատեն: Ամբողջ ատեանը քրքիջներ արձակեց, երբ պրոֆ.

(Ուրիշ շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻ ՍՏԷՔ, Պ. Պ. ՌԱՄԿԱՎԱՐՆԵՐ

Փարիզի ռամկավար շաբաթաթերթին Յունուար 22ի թիւին մէջ, հայերէն բաժնի 9 սիւնակներէն 4էն աւելին տրամադրուած էր Փարիզի Հայոց Կրօնական ընկերակցութեան Յունուար 9ի ընդհ. ժողովին: Այս փաստն ինքնին կը հաստատէ այն բացառիկ կարեւորութիւնը, զոր ռամկավար օրկանը ցոյց կուտայ Հայոց եկեղեցական գործերուն հանդէպ:

Իրենց անշահախնդրութիւնն ու անկեղծութիւնը, խնդրոյ առարկայ դարձնելու հնարաւորութիւն չունենայինք հաւանաբար, եթէ «Գաղութին Խաղաղութեան համար» խմբագրականն ու անստորագիր յօդուածը, ծայրէ ծայր լեցուած չըլլային ոչ միայն սխալ տեղեկութիւններով եւ բացատրութիւններով, այլեւ աղաւաղող սուտերով:

Չէինք սպասեր ռամկավար գրիչներէն անաչառ նկարագրութիւններ Յունուար 9ի ընդհանուր ժողովի աշխատանքներու մասին: Որովհետեւ այս մարդոց համար նախընտրելի է միշտ, գիտակցաբար սուտ – խենդ ձեւանալ ի հարկին, բայց չխոստովանիլ իրենց պարտութիւնը: Իսկ երբ խօսքը Դաշնակցութեան մասին է, անոնք ամէն ճշմարտութիւն ոտքի տակ առնելով, կը նախընտրեն ստորնանալ եւ ստել:

Այս ախտաւոր, դռեհիկ եւ հիւանդագին հոգեբանութիւնն է, որ երեւան կուգայ «Ապագայ»ի ակնարկած մասերուն մէջ:

Քանի մը օրինակներ միայն.—

«Դաշնակցութիւնը կը խանգարէ ընտրութիւնները» խորագրին տակ, ռամկավար անանուն դրչակը կը ցաւի, որ Յունուար 9ին տեղի ունեցածը ժողով չէր, այլ բռնութեան եւ «զոռպա»յութեան ձեռնարկ մը, որ աննախընթաց էր Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյն պատմութեան մէջ:

Ինչո՞ւ այս «աննախընթաց» դէպքը եւ ի՞նչ նպատակի համար: Յօդուածագիրը այդ հանելուկն ալ կը լուծէ.— «Եկեղեցւոյ մէջ այդ պարզուած տեսարանը «յստակօրէն» ցոյց տուաւ թէ «Դաշնակցութիւնը որոշած է ամէն միջոցներով ձեռք ձգել Փարիզի Հայոց եկեղեցին»:

Այսպէս ուրեմն կը պարզուի որ Դաշնակցութիւնը որոշեր է գրաւել Հայոց եկեղեցին «ամէն միջոցներով»: Եւ ասոր համար ալ «բռնութիւն եւ զոռպայութիւն», սկզբէն իսկ գործադրուած է եղեր ժողովին մէջ:

Այս պայմաններուն եւ մթնոլորտին մէջ է որ, «Ամէն անգամ որ մէկը «ողջմտութեան» խօսք մը կ'ուզէր ըսել կամ «նպատակայարմար բանաձեւ» մը ներկայացնել, կը բարձրանար աղմուկ մը: Խօսք առնել փորձողը կը շրջապատուէր 5—10 հոգիով եւ կը ստանար բռունցքներու տեղատարափ մը»:

Այս վերջին պարբերութեամբ ալ, ռամկավար «օրէնսգէտ» եւ «փրանսագէտ» աշխատակիցը, այլեւս ընդհանուր ակնարկներու փոխարէն կ'ընէ յստակ մատնանշումներ:

«Խօսք առնել փորձողը կը շրջապատուէր 5—10 հոգիով, եւ կը ստանար բռունցքի հարուածներու տեղատարափ մը»:

Եթէ ճիշդ կը հասկնանք այս տողերու իմաստը, պէտք է ընդունիլ ուրեմն, որ Յունուար 9ի ընդհանուր ժողովին խօսք առնող բոլոր ոչ-Դաշնակցականները ենթարկուած են «բռունցքի հարուածներու տեղատարափի մը»:

Եւ որովհետեւ այդ ժողովին մէջ խօսողները ընդհանրապէս եղած են ոչ – Դաշնակցականներ, (Դաշնակցական միակ խօսողն է եղած ընկեր Սէրէնկիւլեանը), որոնց կարգին նաեւ Ռամկավարներ, պէտք է ընդունինք ուրեմն, որ արդէն բոլոր խօսք առնողները ծեծուած են:

Գիտէինք Ոսկերիչեան կոչեցեալ թշուառականին իբր թէ արկածը, ինչպէս նաեւ Հայոց եկեղեցւոյ մէջ, իր Տօն Քիշոտեան սպառնալիքները, որոնց մասին լուռ է ռամկավար օրկանը:

Այս անկարեւոր դէպքը մամուլի նիւթ դարձնել, այն ալ իր ներկայացուած ձեւին մէջ, կը թողունք ռամկավար օրկանին:

Մեզի համար սակայն, կը մնայ լուրջ եւ կարեւոր խնդիր մը,— սա պարագան թէ ոմանք ծեծուած են եկեղեցիի մէջ, անոր համար միայն, որ Դաշնակցական չեն եղած, եւ փորձեր են խօսք առնել:

Պաշտօնական օրկանի մը կողմէ այս կարգի տեղեկատուութիւն մը, պէտք չէ որ առանց հետեւանքի անցնի: Եւ որովհետեւ այս տեղեկութիւնը թերթին մէջ կ'երեւայ առանց ստորագրութեան, եւ առանց խմբագրական որեւէ ծանօթութեան, տրամաբանօրէն պէտք է ընդունինք որ այս օրկանը կը ստանձնէ եղած հրատարակութեան ամբողջ պատասխանատուութիւնը:

Արդ, երբ կը պնդենք թէ Կրօնական Ընկերակցութեան Յունուար 9ի ընդհանուր ժողովին մէջ, ոչ մէկ խօսող չէ ենթարկուած «բռունցքի հարուածներու տեղատարափ»ին, կը նշանակէ թէ Ռամկավար Ազատական կուսակցութեան Փարիզի օրկանին խմբագիրը եւ Թղթակիցը կը ՍՏԷՆ ԳԻՏԱԿՑԱԲԱՐ:

Այս կարգի գրգռիչներու դէմ է, որ պիտի շարժի վերջ ի վերջոյ հայ ժողովուրդը: Դաշնակցութիւնը եկեղեցին պիտի չգրաւէ իրական եկեղեցասէր հայրենակիցներէ, այլ միայն անոնցմէ որոնք դիտումնաւոր սուտ ու կեղծիքը կը քօղարկեն հայրենիքի եւ ազգային եկեղեցւոյ պաշտպանութեան անունով, քանդելու համար երկուքն ալ:

Ս. Թ.

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Մոսկուա կրնա՞յ պատերազմիլ

Սկանտինաւեան տնտեսագէտներ կը կարծեն թէ Խ. Միութիւնը պիտի չուզէ պատերազմի մտնել տակաւին տասնըհինգ տարի, իբրեւ հետեւանք իր տնտեսական կացութեան:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, գերմանական գրաւումը Ռուսաստանի արժեց 8 միլիառ սթերլին: Գերմանիան հիմնովին քանդեց 32.000 ճարտարարուեստական մեծ գործարաններ եւ 25 միլիոն բնակիչներ ձգեց առանց բնակարանի: Միայն այս պարագան կառավարութեան գլխուն բացաւ վերաշինութեան հսկայական աշխատանք մը, զոր ոչ մէկ Արեւմտեան երկիր չունեցաւ:

Բայց Կրեմլին միշտ ալ կ'ըմբռնէ թէ չի կրնար բան շահիլ որեւէ երկար պատերազմէ, եթէ իր արտադրութիւնը չկարենայ գոնէ մօտաւորապէս մրցիլ իր հակառակորդներուն արտադրութեան հետ:

Այս մտահոգութեամբ էր որ կազմուեցաւ ներկայ հնգամեայ ծրագիրը: Հակառակ խորհրդային քարոզութեան թէ՝ անհատական սպառումի նիւթերը աւելցած են, գլխաւոր ճիգը կեդրոնացած է պատերազմի ճարտարարուեստին վրայ, ինչպէս ձոյլ, երկաթ, ածուխ, պողպատ, քարիւղ եւ ելեկտրականութիւն:

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ կատարուած յառաջդիմութիւնը ապշեցուցիչ է եւ թէ հաւանական է որ աւելի արագ ըլլայ, երբ ճարտարարուեստը զարգանայ: Բայց Ռուսիա տակաւին շատ հեռու է Ստալինի նշանակած նպատակակէտէն որ յայտարարուեցաւ 1946 Փետրուար 9ի ձայնասփիւռ ճառով: Սպարապետը այն ատեն կ'ըսէր թէ՝ մինչ դրամատիրական երկիրները նախ թեթեւ ճարտարարուեստը կը զարգացնեն, որովհետեւ արագ արդիւնք կուտայ, Սովետական կառավարութիւնը կը կեդրոնանայ նախ ծանր ճարտարարուեստին վրայ, վասնզի անկարելի է երկրին պաշտպանութիւնը ապահովել առանց ատոր:

Իր նպատակն է տարեկան արտադրութիւնը հասցնել հետեւեալ չափերուն.—

Ձոյլ երկաթ — 50 միլիոն թոն, պողպատ — 60 միլիոն թոն, ածուխ — 500 միլիոն թոն, քարիւղ — 60 միլիոն թոն:

«Այս պայմաններուն տակ միայն կրնանք հաւատալ թէ մեր երկիրը պաշտպանուած է որեւէ պատահարի դէմ: Արտադրութեան այսպիսի ծրագիր մը երեք հնգամեակ եւ նոյնիսկ աւելին կը պահանջէ»:

Ներկայիս առաջին հնգամեայ ծրագիրը կը մտնէ իր չորրորդ տարին, եւ ժամանակը եկած է, կ'ըսեն մասնագէտներ, քննելու ռուս. արտադրութիւնը եւ տեսնելու թէ ինչքան կը համեմատի Ստալինի «Նուազագոյն ապահովութեան նպատակին» եւ արեւմտեան իշխանութեանց արտադրութեան հետ:

Դժուար գործ մը, որովհետեւ Խ. Միութեան պաշտօնական վիճակագրութիւնները այս օրերս ամբողջական գումարներ չէ որ կուտան, այլ առհաւիւր համեմատութիւններ, բաղդատելով նախորդ արտադրութեանց հետ:

Քննելով Ստալինի յիշած չորս «հիմնական անհրաժեշտութիւնները», մասնագէտներ կ'եզրակացնեն թէ Խ. Միութիւնը տակաւին շատ հեռու է իր նպատակակէտէն, եւ թէ մինչեւ իսկ եթէ Ստալին իր նպատակին հասնի 15 տարիէն, դարձեալ ետ կը մնայ միայն Ամերիկայի ընթացիկ արտադրութենէն:

Խ. Միութեան հանքածուխի ընթացիկ արտադրութիւնը ետ կը մնայ Բրիտանիայէն:

Հիմնուելով տրամադրելի սովետական վիճակագրութեանց վրայ, տնտեսագէտները կը կարծեն թէ անցեալ տարի Մեծն Բրիտանիոյ 197 միլիոն թոնի եւ Մ. Նահանգներու 590 միլիոն թոնի դէմ, Խ. Միութիւնը արտադրեց 180 միլիոն թոն: Ներկայ հնգամեայ ծրագրին վախճանին, Ռուսիա կը ձգտի 250 միլիոն թոն արտադրել, ինչ որ դեռ կէսն է Ստալինի «Նուազագոյն ապահովութեան» չափին, 500 միլիոն թոն:

Գալով պողպատին եւ ձոյլ երկաթին, երկուքն ալ կենսական երկարատեւ պատերազմի մը համար, այդ գետնի վրայ եւս Խ. Միութիւնը երկար ճամբայ ունի կտրելիք:

Անցեալ տարի պողպատը 19 միլիոն թոն էր, իսկ 25 միլիոն պիտի ըլլայ 1950ին, մինչ Ստալին կ'ուզէ վաթսուն միլիոն: Արդ, միայն Ամերիկայի արտադրութիւնը 79 միլիոն թոն էր անցեալ տարի:

Ձոյլ երկաթը 12 միլիոն թոն էր անցեալ տարի, 19 միլիոն հինգ հարիւր հազար պիտի ըլլայ 1950ին, իսկ Ստալին կ'ուզէ 50 միլիոն թոն:

Քարիւղը Ստալինի ամէնէն մեծ հոգն է: Սովետական ընթացիկ արտադրութիւնը 25 միլիոն հինգ հարիւր հազար թոն կը հաշուեն, որ կրնայ 10 միլիոն թոն աւելնալ 1950ին: Իսկ Ստալին անհրաժեշտ կը նկատէ վաթսուն միլիոն թոն Խ. Միութեան պաշտպանութեան համար:

Վերջերս խորհրդային լրագիրներ կը հրաւիրէին ժողովուրդը խնայել քարիւղը, թելադրելով որ գործածուին ելեկտրական կառքեր:

«Մոսկուա Նիւզ» թերթը կը ծանուցանէ նոր տեսակի ելեկտրաշարժ կառքի մը արտադրութիւնը, սուրհանդակի, հացի եւ ուրիշ ապրանքներու փոխադրութեան համար:

Ուրիշ տեսակի մտահոգութիւն կը կազմէ այն իրողութիւնը թէ Սովետական քարիւղի բոլոր աղբիւրները համախմբուած են Սեւեւ Կասպից ծովերու շուրջ, որոնք դիւրութեամբ կրնան ռմբակոծուիլ Միջին Արեւելքի որեւէ մէկ ռազմակէտէն:

Այս բոլոր հիմնական արտադրութիւններու խնդիրը նկատի ունենալով, սկանտինաւեան հեղինակաւոր մասնագէտներ կը մտածեն թէ Կրեմլինի մարդոց համար բախտ մը պիտի ըլլայ գոնէ 15 տարի շունչ առնել, ամբողջացնելու համար ճարտարարուեստի ծրագրուած ծաւալումը եւ աւելի ապահով տեղեր, դէպի Ուրալ եւ հիւսիս փոխադրելու համար զայն:

Օ. Տուրեանի նուագահանդէսը

Յունուար 21ին ուրբաթ երեկոյ Սալ Կավոյի մէջ տեղի ունեցաւ Պ. Օ. Տուրեանի (Խաչատուրեան) սիմֆոնիկ նուագահանդէսը, մասնակցութեամբ Օր. Ի. Պիւլպիւլեանի, Պ. Րաֆֆի Պետրոսեանի, Lamoureuxի նուագախումբով:

Յայտագիրը կը բաղկանար Մենտելսոնի Ռիւ Պլասի Ouvertureով, Պէթհովէնի 5րդ համանուագով եւ Արամ Խաչատուրեանի դաշնակի քոնձերթոյով եւ իր երկու կտորներով Prologue Symphonique եւ Ode à la Patrie, Ա. Իսահակեանի բանաստեղծական մէկ կտորին վրայ հեղինակուած, ընկերակցութեամբ երգչախումբի եւ մեներգի:

Առաջին անգամ Պ. Տուրեան անկէ մօտ երկու տարի առաջ տեսած էինք «Chaillot»ի սրահներուն մէջ, երբ կուտար Փարիզի մէջ իր անդրանիկ նուագահանդէսը, վարելով Concert Colonneի նուագախումբով: Այն ատենէն իսկ, երիտասարդ արուեստագէտը համակրութիւնը վաստկած էր իր ունկնդիրներուն, տպաւորութիւնը ձգելով լուրջ արուեստագէտի մը:

Նուագախումբը կը նմանի գործիքի մը եւ ղեկավարը պէտք է տէրը ըլլայ անոր, ինչպէս virtuose մը իր գործիքին: Պէտք է միշտ պահէ իր ազդեցութիւնը նուագողներուն վրայ ու կարենայ ուզած րոպէին գործադրել տալ անոնց, ինչ որ ինք կը փափաքի՝ մէկ խօսքով՝ վերածէ խումբը իբր իր արտայայտութեան միջոցը:

Պ. Տուրեան ունի այս կարողութիւնը: Խումբը միութիւն մը կը կազմէ իր ճպոտին տակ ու կ'երգէ ինչպէս գործիք մ պիտի երգէ virtuoseի մը մատներուն տակ: Տէրն է անոր ու կը ղեկավարէ, կ'առաջնորդէ զայն ըստ իր զգացումներուն:

Իր տուած «Interprétation»ները միշտ պատշաճ են կտորներու ոճին (style): Մասնաւոր բծախնդրութիւն ցոյց կուտայ երանգներուն համար: Իր հիանալի «խառնուածքին շնորհիւ միշտկենդանի են տուած գործերը: Չի վարանիր ի հարկին ուզած արագութիւնը տալ տիրաբար: Ունի նաեւ մեծ ղեկավարներուն յատուկ ուրիշ կարողութիւն մը,— յիշողութիւնը: Գոց կը ղեկավարէ իր բոլոր répertoireը կատարեալ վստահութեամբ մը:

Կ'ուզենք սակայն զինքը զգուշացնել իր միօրինակ կերպով չափազանցուած շարժումներէն: Ասիկա յառաջ կուգայ իր զօրաւոր խառնուածքէն: Յաճախ այս պատճառաւ երիտասարդ արուեստագէտը կը տարուի ինքզինքը մոռնալու աստիճան եւ չանդրադառնար, եւ սակայն շատ աւելի պիտի նպաստէ իր interprétationին՝ եթէ կարենայ աւելի պաղարիւն պահել ինքզինքը ընդհանուր առումով: Իր տեւականապէս պրկուած այդ ջղային վիճակը պատճառ կը դառնայ որ նոյն վիճակին մատնուին նուագողներն ալ:

Ծպոտին խոշոր շարժումները, մասնաւորաբար արագ մասերուն մէջ, այն տպաւորութիւնը կը ձգեն թէ խումբը իրմէ աւելի արագ կը նուագէ, այսինքն կը վազէ: Խաչատուրեանին դաշնակի concertoին վերջին մասին մէջ ասիկա շատ զգալի եղաւ:

Վստահ ենք որ իրեն պէս հասած արուեստա –

դէտի մը համար ասոնց սրբագրումը քիչ մը ուշադրութեան ու փորձառութեան խնդիր է :

Ա. Խաչատուրեանի դաշնակի concertoն մեզի համար իսկական վայելք մը եղաւ : Պ. Ռաֆֆի Պետրոսեան, հակառակ դաշնակի բաժնին արհեստագիտական բոլոր դժուարութիւններուն, նուագեց ինչպէս մեծ վարպետ մը, զօրաւոր տիրականութեամբ մաքուր եւ ջինջ «թէքնիք»ով ու խոր զգացումով :

Պ. Ռաֆֆի այդ երեկոյ, սկսած վայրկեանէն իսկ անյայտացաւ դաշնակին առջեւ: Դրաւ մէջտեղ միմիայն նուագը, ապրելով անոր հետ, արբեցնելով իր ունկնդիրները ու ստեղծելով եթերային մթնոլորտ մը սրահին մէջ:

Ա. Խաչատուրեանի դաշնակի այս concertoն վերջերս սկսաւ ընդհանրանալ Ֆրանսայի մէջ ու կարգ մը քննադատութիւններու դուռ բացաւ ֆրանսական մամուլին մէջ, որ գլխաւորաբար կը մեղադրէր ոճի անհատականութեան պակասը: Ինչպէս մեծ հեղինակներուն մեծ մասը, Արամ Խաչատուրեան ալ կրնայ ազդուած ըլլալ իր նախորդներէն: Ասիկա սակայն գործին արժէքէն բան մը չի պակսեցներ, իր այս concertoն գլուխ գործոց մըն է: Անոնք որ կը ճանչնան հեղինակին միւս գործերը պիտի նշմարեն արդէն իսկ անոր մէջ Խաչատուրեանի անհատական ոճը :

Յայտագրին վերջին մասը կը բաղկանար Պ. Օ. Տուրեանի երկու հեղինակութիւններէն, որոնք մեզի ցոյց տուին երիտասարդ արուեստագէտին հեղինակի արժէքը :

Շիտակ չէ, բնականաբար, կտորի մը մասին արտայայտուիլ, մէկ անգամ միայն մտիկ ընելով զայն եւ առանց վերլուծելու: Prologue Symphoniqueը, սակայն, հակառակ առաջին ունկնդրութեան մը, հաճոյքով մտիկ ըրինք: Հեղինակը ցոյց կուտայ իր orchestrationի կարողութիւնը, տալով իւրաքանչիւր գործիքի իրեն յարմար բաժինը: Իր նիւթերը ներշնչուած են հայկական երաժշտութենէ: Ode à ma Patrie գրուած է ուղղակի ազգային ներշնչումով: Այս կտորին մէջ Օր. Ի. Պիլպիլեան երգեց sopranoի բաժինը շատ զգայուն: Նախընտրելի պիտի ըլլար սակայն որ այդ բաժինը յանձնուէր soprano dramatiqueի մը որպէսզի կարենար տիրապետել նուագախումբին, երգչախումբին ու երգեհոնին:

Օրքէսթր Lamoureuxն ու երգչախումբը յաջողութեամբ կատարեցին իրենց բաժինը :

Հանդէսը ընդհանուր առումով շատ փայլուն անցաւ: Կրնանք ըսել թէ յաղթանակ մը եղաւ մեր երիտասարդ արուեստագէտին համար: Փարիզի հայ հասարակութիւնը ջերմ ընդունելութիւն մը ըրաւ իրեն, լեցնելով սրահը եւ իր խանդավառ ծափերով գնահատելով ի բարուեստագէտի անվիճելի արժէքը :

ՊԵՐՃ

ԽՄԲ.— Տեղի անձկութեան պատճառով հարկադրուեցանք մեր աշխատակցին կարգ մը մասնագիտական տեսութիւնները յապաւել:

ՕՐԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔՈՎ, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 800 ՖՐԱՆՔՈՎ, ՏԱՐԵԿԱՆ 1500 ՖՐԱՆՔՈՎ ՊԻՏԻ ԿԱՐԴԱՍ ՏԱՍԸ ՀԱՏՈՐ ԳԻՐՔ, ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐԸ 30 ՊՐԱԿՆՈՑ: ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԷ ՅԱՌԱՋԻՆ :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՅԵՐ ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Հինէն ի վեր Հայեր գտնուած են Սպանիոյ մէջ՝ առեւտրական գործերով: Անոնց լաւ ընդունելութիւն ցոյց տուած է Սպանիոյ ժողովուրդը : Հայոց վերջին թագաւորը Լեւոն Զ. երբ Կիլիկեւ-սելճուկեան, պատերազմին գերի ինկաւ, Սպանիոյ ժամանակակից արքայ Փիլիպպոսի բարի միջամտութեամբ ազատ արձակուելով արքայավայել մուտք ունեցաւ Սպանիա: Դիւրութիւն եւ անկախութիւն տրուեցաւ եւ Մատրիտի գեղեցիկ արուարձաններուն մէջ, մեծարժէք կալուածներու տիրացաւ:

Սպանիոյ մէջ մտաւորականներ կ'ըսեն թէ Պասքեր (վասքօս) ու Հայեր միեւնոյն ցեղէն են: Ըստ քննական պատմութեան, դարեր առաջ Փռիւգիայէն ու վերին Եղլադայէն (Մակեդոնիա) երբ մեր նախահայրերը դէպի Նայիրի գացած են, միւս է իր ինքնուրոյն սովորութիւնները եւ կրօնքը մասն ալ գաղթած է Սպանիա: Այս ցեղը պահած մինչեւ մեր օրերը: Մարդաբանական կամ մարդակազմական ձեւով ոչ մէկ տարբերութիւն հայ ազգէն: Արծուաքիթ, սպիտակ, բարեկազմ, կլորերես են բոլորը: Ուշիմ են եւ ճարպիկ: Ունին զօրաւոր անհատականութիւն: Հնարամիտ առեւտրականներ են:

Նախ քան առաջին եղեռնը Իպերական թերակղզին մէջ գտնուած են Հայեր ու անհետ կորած: Սակայն այսօր կան ցիրուցան Հայեր ամբողջ Սպանիոյ մէջ:

Ասթուրիոյ նահանգի մայրաքաղաք Օվիէտոյի մէջ կ'ապրի աւելի քան քառորդ դարէ ի վեր Տոքթ. Գրիգոր Ալեքսանեան եւ իր ընտանիքը, բնիկ Պիլէճիկցի: Արմաշի, Պոլսոյ կեդրոնականին ու Թուրքիոյ Սպայից վարժարանը աւարտած է իբրեւ Թուրք սպայ 1914ին պատերազմի ճակատ մեկնած, ապա գերի ինկած Անգլիացիներու ձեռքը: Զինադադարին ազատած եւ հաստատուած է Սպանիա: Հինգ տարի Մատրիտի համալսարանը ուսանելէ վերջ, իբրեւ ատամնաբոյժ փայլուն յաջողութեամբ կ'աւարտէ եւ կը գործէ :

Նաւահանգիստ Կիժուէնի մէջ եւս կայ ուրիշ հայ ատամնաբոյժ մը՝ Արմենակ Ծէրիկեան:

Մատրիտի մէջ կը գտնուին երեք կեսարացի մեծահարուստ Հայեր՝ Ճամճեան, Համբարձումեան եւ Պօստանճեան որոնք կը պարապին գոհարեղէնի մեծաքանակ առեւտուրով: Բ. Քիւրէճեան սափրիչի փայլուն խանութ ունի: Կան Քրիթիկեան, Կաւեան, Մասեան մականունով Հայեր որոնք կորած են հայ ժողովուրդին համար:

Եուսկատիի մէջ հաստատուած է պարսկահայ Սեդրակ Զաքարեան, որ կը զբաղի Ռատիոյի եւ ելեկտրականութեան պիտոյքներու առեւտուրով : Ցան ու ցրիւ բեկորներ կան Ալժեվաս, Պարզելոնա, Մալակա, Սան Սեպասթիան, որոնց հոգիներուն մէջ ցեղին սիրտը կը բաբախէ :

ՄՇԱԿ

ԲԱԺԻՆ ՀԱՆԵՑԷՔ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆԷՆ ԾԵՐԵՐՈՒՆ, ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒՆ, ՊԱՏԱՍԽԱՆԵԼՈՎ Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԿՈՉԻՆ :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

ՎԱԼԱՆՍ. — Կիրակի 23 Յունուար առաւօտ, տեղի ունեցաւ Ա. Ահարոնեանի շարժանկարի ներկայացումը, որուն անհամբեր կը սպասէինք:

1948 Ապրիլ 24ի գիշերը, տեղատարափ անձրեւին տակ Հ. Յ. Դ. Ահարոնեան ակումբին առջեւ, կէս գիշերին վերջին հրաժեշտ տուած էինք Վալանսահայերս իր դագաղին :

Սինէմա Փալասի հսկայ սրահը լեփ լեցուն էր: Օտար հիւրերու կարգին ներկայ էին Վալանսի Պ. քաղաքապետը, ընդհ. քարտուղարը, Պուրկ լէ Վալանսի քաղաքապետը, ուրիշ պաշտօնատարներ, թղթակիցներ եւայլն:

Ժամը 10.30ին, ընկեր Գաբրիէլ Սինապեան, օրուան նախագահը նախ ֆրանսերէն եւ ապա հայերէն, յարգելի հիւրերուն բացատրեց ժապաւէնին բովանդակութիւնը եւ պանծացուց մեծ Հայուն արժանիքները, նկարագրեց անոր քաղաքական աշխատանքները: Յետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ մեր բարեկամուհին, Տիկին Օտէթ Միքայէլեան որ գրաւոր ճառով մը փառաբանեց Ա. Ահարոնեանը: Խոր լռութեան մէջ, թէ օտար հիւրերը թէ մեր նոր սերունդը որ ֆրանսերէնի քաջածանօթ է, լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւէին բանախօսութեան: Այսպէս ամբողջ 40 վայրկեան հետեւեցանք Ա. Ահարոնեանի կեանքին ելեւէջներուն, երբեմն խանդավառ, յաճախ տխուր : Ներկայացումէն վերջ հայերէն արտասանեց պատանի Խաչիկեան, իսկ երիտասարդ Վահան Գասեան «Զարկ Կովկասը» արտասանեց ֆրանսերէն: Երգեցին Վալանսի զոյգ սոխակները, Տիկին Սիրարփի Փերդիկեան եւ Զարեհ Գասեան, հայերէն եւ ֆրանսերէն: Հաւաքոյթը վերջացաւ մեծ յաջողութեամբ:— Թղթակից

ԽՄԲ.— Շարժանկարին ներկայացումը յաջողութեամբ տեղի ունեցած է նաեւ Կրընոպլի, Սէնթ Շամոնի, Լա Սիոթայի եւ Սէնթ Էթիէնի մէջ, ինչպէս կը հաղորդեն մեր թղթակիցները:

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՐԿԱՏՈՒՆԵՐՈՒՆ

Ամէն տարուան սկիզբը հարկատուները մոռնալու չեն ժամանակին ներկայացնել տուրքերու համար սահմանուած դիմումները կամ յայտարարութիւնները: Այսպէս, օրինակ, մինչեւ Յունուար 31ը forfaitին ենթակաները դրկելու են modèle A2ով պահանջուած տեղեկութիւնները: Ինչպէս նաեւ այդ ձեւէն հրաժարիլ ուզողները, ընդունելու համար bénéfice réelի սկզբունքը :

Ընդհանուր առումով, 1949ին ալ նոյն բաները պիտի ընենք ինչ որ անցեալ տարի, սակայն կը յիշեցնենք մեր աշխատաւոր հայրենակիցներուն որ ուշադրութեամբ եւ յստակ ձեւով պատասխանեն հարցարանին կէտերուն, պարապ տողեր չձգեն եւ ստորագրելէ առաջ, ուշի ուշով կարդան զայն: Անճշդութիւններէ եւ հակասութիւններէ զգուշանան:

Անձնական եւ ուրիշներու փորձառութենէ նշմարած ենք որ վերջերս տուրքի պաշտօնեաները սովորականէն աւելի խիստ են եւ կը փորձեն ընդունիլ տալ ուզած գումարը կամ հաշուելու ձեւը: Անպայման պատրաստեղէք պատասխանելու սովո-

« ՅԱՌԱՋ »ի ԹԵՐԹՕՆԸ (81)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

ՄԱՐԳԻՏ

— Ուրեմն ես դէշ ըրի՝ երբ երէկ բարկութեամբ եւ նախատանքով մերժեցի Թորոսի պատգամաւորը:

— Անտարակոյս, դժբախտաբար ես երբ իմացայ՝ շատ ուշ էր, եւ պատգամաւորը արդէն ձի կը հեծնէր :

— Բայց դու իմացա՞ր թէ ի՞նչ ամբարտաւան պատգամ ինձ ուղարկել յանդգներ էր այդ ապստամբը :

— Ամէնն ալ իմացայ տեղն ի տեղ :

— Էյ ... :

— Կեցի, , սիրելի հայրիկս, արդար ըլլալու համար դուն ինքզինքդ Թորոսի տեղ դիր, Թորոս եղիր վայրկեան մը, բանտէն փախած՝ ութը տաս օրուան մէջ հինգ վեց բերդի տէր եղիր. տասը քան հազար զօրքերու հրամայէ, եղիր քաջ՝ եղիր խելօք, Տարսոնի կուսակալը խորտակէ ...:

— Բայց դուն այս առասպելներուն կը հաւատա՞ս, աղջիկ:

— Բայց ասոնք առասպել չեն, ստուգութիւն են :

— Դուն ո՞ւսկից գիտես :

— Ես այս քաղաքին մէջ քու լրտեսներէդ աւելի եւ Վասիլէն ալ շատ աւելի աղէկ գիտեմ ինչ որ կ'անցնի :

— Ի՞նչ կ'ըսես:

— Այո, ես երբ առտուները իմ ծերուկ Մարտիրոսը հետս առած, իմ դեղերու տուփս մէկտեղ կ'իջնեմ քաղաք, ամէն տուն կը մտնեմ, Հայ, Յոյն, Տաճիկ իրենց հիւանդութիւնները եւ վէրքերը՝ ինչպէս տուները ինծի կը բանան, ամէն բան կ'իմանամ. գիտեմ որ բոլոր քաղաքը այր եւ կին, ծեր եւ տղայ, քահանայ եւ աշխարհական մեզի թշնամի են, գիտեմ այս երբ թշնամին գայ ու բանակը զարնէ, առանց նետ մը՝ քար մը նետելու դռները պիտի բացուին. յետոյ որ Միջնաբերդը իր բերդապահները պիտի մատնեն:

Եւ գիտեմ թէ թշնամին՝ որ մենք ապստամբ կ'անուանենք, մեր կարծածէն եւ լսածէն շատ աւելի զօրաւոր է :

— Բայց դու ինչէ՞ն իմացար այս ամէն բան :

— Ես քանի մը օր է յոյն այրի կնկան մը աղջիկը կը նայիմ որ ծանր ջերմով կը պառկի, եւ որուն եղբայրը Մամեստիոյ իշխանին ծառայութեան մէջ ըլլալը գիտէի. երէկ՝ կէս օրէն վերջը՝ երիտասարդ մը տեսայ հիւանդին սենեակը պառկած՝ վիրաւոր որ էշ մը հեծցուցած բերեր էին Ատանայի պատերազմէն իր մօրը տունը. տղուն վէրքը նայեցայ, որ ծանր չէր, այլ անխնամ մնալէն ծանրացեր էր. ետքը իրեն պատմել տուի ամէն բան. իմացայ թէ այդ ապստամբը սովորական մարդ մը չէր եւ ինքնիրեն ամբողջ բանակ մը կ'արժէր իր քաջութեամբ, խոհեմութեամբ եւ առաքինութեամբ :

— Թողունք հիմա այդ մարդը իր կատարելութիւններով:

Բայց դու ըսիր թէ քահանաներն ալ մեզի թշնամի են հոս այս քաղաքիս մէջ: Ես անոնց ամէնուն փիլոնն առնել կուտամ: Հիմա սրբազանին հրաման կ'ուղարկեմ :

— Ինչ օգուտ անոնց փիլոնը առնելէն. անով մեզի աւելի բարեկա՞մ կ'ընենք զիրենք:

Արդէն այդ սրբազանն ալ միթէ մեր վէրքերէն մէկը չէ՞... Ինչ պարապ տեղ կը խօսիմ այս նիւթերուս վրայ, տեսնենք դիպուածները մեզի ինչ կը պատրաստեն :

Երկար լռութիւն մը յաջորդեց: Իշխանը իր պտոյտը սկսաւ շարունակել պարտէզին մէջ վայրկեան մը, եւ վերջը անհետացաւ գնաց իր սենեակը իր լրտեսներուն հետ խորհրդակցելու համար :

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.

ՍՏԵՓԱՆԷ ԵՒ ՄԼԵՀ

Անարզաբայի իշխանը անձամբ իր համբարանոցները աչքէ կ'անցնէր, տարիէն աւելի ժամանակի պաշար գտնելով կը հանդարտէր. նոյնպէս ամէն տեսակ զէնք քննութեան կ'առնուէին, զօրքերու կրթութեան հանդէսներ կ'ըլլային, բոլոր ճամբաները ասդին անդին կ'ուղարկուէին, եւ ամէն օր նոր նոր լուրեր կ'առնէր ան շրջականերէն՝ նաեւ հեռուներէն, եւ ոչ մէկը գոհացուցիչ չէին :

ՇԵՐԵՆՑ

րական հարցումին՝ — ինչո՞վ ապահովեցիք ձեր ապրուստը, եթէ բաւարար եկամուտ չունեցաք: Ջանացէք որ ձեր բացատրութիւնները ընդունուին եւ արձանագրուին :

Եթէ նկատէք հակառակը, անմիջապէս ապահովագր. նամակով, պատճէնը պահելով, զրկեցէք վերակացուին, հաղորդելով անհրաժեշտ բացատրութիւնները եւ լուսաբանութիւնները:— Ռ. Թ.

Պալի, ապացուցանելու համար թէ գիրքը Ամերիկացի մը գրած է, դիտել տուաւ թէ բոլոր ռուսները «գեղեցիկ նկարագրուած են»:

Վկայութիւնները երբեմն այնքան միօրինակ եւ տաղտկալի կը դառնային որ, Քրավչենքոյի պաշտպանը ամբաստանեալներու փաստաբանին դառնալով ըսաւ.

— Եթէ ձեր բոլոր վկաները այսպէս պիտի խօսին, այս դատը երբեք պիտի չվերջանայ:

★ Քրավչենքոյի առաջին կինը Փարիզ կը սպասուի այսօր վաղը, վկայելու համար անոր դէմ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՅԷԼԻ երեսփ. ընտրութեանց մէջ մեծամասնութիւն շահեցաւ ընկերվարական կուսակցութիւնը, «Մափայ», ստանալով քուէներու 37 %ը: Միացեալ կրօնական կուսակցութիւնները շահեցան 13.4 %, ձախակողմեան ընկերվարականները՝ 12.4 եւն.: Համայնավարները շահեցան 3.5 %: Ուրեմն կացութեան տէր կը մնայ վարչապետին՝ Պէն Կիւրիոնի հոսանքը, բոլոր չափաւոր տարրերով:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարը, Պ. Էչիսըն, իր առաջին զեկուցումը տալով մամուլի ներկայացուցիչներուն, բացատրեց նախագահ Թրումընի «յառաջդիմ ծրագիրը» — զարկ տալ աշխարհի յետամնաց երկիրներու տնտեսութեան եւ ճարտարարուեստութեան: Ըսաւ թէ այս ծրագրին նպատակն է բարձրացնել բոլոր ժողովուրդներու արժանիքները եւ ազատութիւնը: Ատլանտեանի դաշինքի մասին ալ խօսելով, յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները վճռած են դիմադրել որեւէ զինեալ նախայարձակման:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ անդամակից հինգ պետութեանց արտաքին նախարարները նոր ժողով մը գումարեցին երէկ Լոնտոնի մէջ, վերջնական համաձայնութեան մը յանգելու համար :

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հեռագրեն թէ՝ կառավարական բանակը գրաւեց կարեւոր բաւձունք մը Թիմփրիստոսի մէջ (Կեդր. Յունաստան), կատաղի կռիւէ մը վերջ: Նոր սպարապետը՝ զօր. Փափագոս պաշտօնէ արձակեց բազմաթիւ բարձրաստիճան սպաներ :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ կալանաւոր հայրապետին՝ կարդինալ Մինծենթիի թղթածրարը քննելու համար Փարիզէն Փէշթա պիտի երթար կաթոլիկ եպիսկոպոս մը, աբբայ Ալպէռ Կօ, բայց վերջին պահուն մերժեց հրաւէրը, վասնզի հունգարական կառավարութիւնը չարտօնեց որ խօսի ամբաստանեալին հետ, առանձին կամ ի ներկայութեան երրորդ անձի մը: Քահանան կը յուսար լատիներէն խօսիլ կարդինալին հետ:— Հունգարական կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ կարդինալը բանտարկուած չէ, այլ հանգիստ կ'ապրի Փէշթայի ոստիկանական պաշտօնատան մէջ եւ շուտով պիտի դատուի :

30.000.000 ՖՐԱՆՔԻ գոհարեղէն գողցուեցաւ Փարիզի ամէնէն փարթամ պողոտաներէն մէկուն՝ Մատլէնի վրայ: Գողերը ծակ մը բանալով թափուր յարկաբաժնի մը տանիքէն, պարպած էին յարակից վաճառատան ցուցափեղկը, երբ ամէն մարդ ճաշի գացած էր:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դչ) .— Սթերլին 1062 (ա. շ. 1415): Տոլար 318.20 (490): Զուից. Ֆրանք 79.80 (122): Նափոլէոն 5650, ոսկի սթերլին 6800, տոլար (20) 26.900 : Ձոյլ ոսկի 770.000:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ արբանեակ պետութեանց տնտեսական գործակցութեան առթիւ, «Իմանիթէ» կը պահանջէ որ Ֆրանսա քաշուի Մարշըլի ծրագրէն եւ միանայ նոր կազմակերպութեան :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ արեւելեան շրջանին համայնավարները կ'աւետեն թէ Խ. Միութիւնը հաւանած է այլեւս «հատուցում չպահանջել այն նիւթերէն որ անհրաժեշտ են աշխատաւոր բազմութեանց համար»:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

ԱԶՔԸ ԼՈՅՍ

Վերջին նոր երգերու բլաքներ, հայերէն եւ արեւելեան, կը գտնուին՝

ԱԼՔԱԶԻ

մօտ, 45 րիւ Սէնթ Պարպ, Մարսիլիա

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին :

×

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փոն տ'Օպնայի մասնաճիւղը Մանուկներու օրը կը տօնէ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

ԽՆՋՈՅՔ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի խնջոյք – պարահանդէսը, Նոր Տարիի եւ իր կազմութեան երրորդ տարեդարձին առթիւ, այս կիրակի ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր, Շավիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ Rue Stalingrad, Կը հրաւիրուին փարիզեան շրջանի ընկեր – ընկերուհիները եւ համակիր բարեկամները :

Սրահը տաքցուած պիտի ըլլայ:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ եւ ծնողներու, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 6 Փետրուար, ժամը 3—8 Sociétés Savantesի յարակից սրահին մէջ, 6 rue Danton, métro Odéon:

THÉATRE DE L'AMBIGU

2ter Bld. St. Martin, Métro République եւ Strasbourg St. Denis :

ԱԴԱՄԵԱՆ Թատերասիրաց Միութիւնը փետրուար 11ին ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20.30ին կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹԻ

«ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ»

Կը մասնակցի ամբողջ խումբը, բեմադրութեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ :

Նրգեցիկ խումբ (ղեկ. Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ)

Պարերդ (ղեկ. Տիկին ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ):

Տոմսերը.— Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ 51 rue Mr. le Prince: Գրատուն ԲԱԼՈՒԵԱՆ 43 rue Richer եւ գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 46 rue Richer :

Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ նշանակուած ժամուն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մասնակցութեամբ Jacques HÉLIANի նշանաւոր նուագախումբին, ուսանողական զուարթ ու տաք մթնոլորտի մէջ:

Կազմակերպուած ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏԱՆ կողմէ, Շաբաթ 19 Փետրուար, ժամը 21էն մինչեւ 1, Maison Internationaleի շքեղ սրահներուն մէջ, Cité Universitaire, 19 Bld. Jourdan, Métro: Cité Universitaire, Autobus P. C. :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տիկին Գիւրճեան եւ զաւակը կը յայտնեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, պատարագէն վերջ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ՅԱԿՈԲ ԳԻՒՐՃԵԱՆԻ (արձանագործ) մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 19ԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ

HOTEL GEORGES V.ի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

Կազմակերպուած Կիլիկեան Հայր. Միութեան կողմէ: ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ, ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ եւ ՍԻՐՈՒՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Sociétés Savantesի G. սրահին մէջ: Օրակարգ նախորդ ժողովին շարունակութիւնը: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր մասնաճիւղերը այս շաբաթ ժամը 3.30ին, Տիկին Գազազեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice : métro Odéon:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկերուհի Տիկին Աղաւնի Ամիրայեանի բնակարանը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Միութեան անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Café Noailles ներքնասրահին մէջ :

Կարեւոր օրակարգեր: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կը համարուի :

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Շավիլի մասնաճիւղին ցերեկոյթ պարահանդէսը Փետրուար 27 կիրակի օրը: Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ՊԷԼՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ՀԱՄԱ– ԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Պար տը Կլոպի սրահը :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3.30ին Sociétés Savantesի մէջ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր

ՍՊԱՍԵՑԷ՛Ք

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29ԻՆ

Երբ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կուտայ իր տարեկան մեծ պարահանդէսը LA PLAGEի (Ex Salon Sabatier) «Les Trois Grandes Salles» կոչուած գեղեցիկ սրահներուն մէջ :

ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՐԾ

Կ'ուզուին մեծ եւ ուժով կարի մեքենաներու վրայ իրենց բնակարանին մէջ աշխատողներ: Տեւական գործ եւ լաւ վարձատրութիւն: Դիմել Պ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆԻ, (Sud Est Récuperation), 2 Chemins de la Promenade, Lyon (R.):

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԸ ՊԵԼԺԻՈՅ ՄԷՋ

Ծանօթ դերասաններ Տիկին Ս. ՆՇԱՆԵԱՆ, ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ եւ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, մասնակցութեամբ Պրիւքսէլի լաւագոյն ուժերու, 13 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Cours d'Angleterreի շքեղ թատրոնին մէջ 157 rue de Laeken, Bruxelles: Ա. անգամ ըլլալով կը ներկայացնէ ՍՈՓՈԿԼԷՍԻ

ԵԴԻՊՈՍ ԱՐՔԱՅ

Հռչակաւոր տռամը, 6 արար: Պատմական ճոխ հագուստներով եւ տէքօրներով: Թարգմ. եւ բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն մասնաւոր յայտագրով: Պելժահայ կազմակերպութիւններէ կը խնդրուի նկատի առնել այս թուականը :

ՍԱՍՈՒՆՑԻ Նոր եւ արդիական

ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Ընդարձակ սրահ, համեղ կերակուրներ

Մատչելի գիներ

Անգամ մը եթէ ճաշէք, միշտ պիտի փնտռէք հասցէն՝ 31 Rue d'Alexandrie, métro Sentier կամ Réaumur

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՅՆ

LE BOSPHORE Մառխայով

Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, րահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյնն է: Երկուքն ալ հայկական հաստատութեան մը արտադրութիւնները: Տնօրէնութեամբ Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՍՃԵԱՆԻ

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Samedi 29 Janvier 1949 Շաբաթ 29 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5757 — Նոր շրջան Թիւ 1168
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ՝ ԱՄԷՆ ՏԵՂ

Խմորումները, ջլամարտը եւ «հոգեբանական» պատրաստութիւնները իրարու կը յաջորդեն Եւրոպայի սրտին վրայ: Երբեմն աղմկալի, երբեմն անձայն եւ խորհրդաւոր շարժումներով:

Ահաւասիկ երկու նորութիւններ եւս, որոնք յայտարարուեցան միեւնոյն ատեն:

1.— Միացեալ ճակատ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ համայնավարներուն միջեւ:

2.— Տնտեսական փոխադարձ օգնութեան Խորհուրդ՝ Խ. Միութեան, Լեհաստանի, Չեխոսլովաքիոյ, Հունգարիոյ, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ միջեւ: (Միւս արբանեակներէն Եուկոսլաւիա բանադրուած կը մնայ 1948 Յունիսէն ի վեր, իսկ Ալպանիոյ մասնակցութիւնը ժամանակի խնդիր է):

Երկու ձեռնարկներն ալ կապ ունին միջազգային կացութեան ելեւէջներուն հետ: Եւ իրար կը լրացնեն, իբրեւ նորագոյն պատնէշները պաշտպանողական եւ յարձակողական ճակատի մը:

Նորէն դէմ դիմաց՝ Արեւելքն ու Արեւմուտքը: Տեսակ մը ակն ընդ ական, ի նախատեսութիւն ապագայ դէպքերու:

Առաջին ձեռնարկը՝ միացեալ ճակատ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեանց միջեւ, տեսակ մը ռազմախաղ կը համարուէր քանի մը օր առաջ: Եւ բանգէտներ շատ մեծ արժէք չէին տար Մարսէլ Քաշէնի այցելութեան:

Վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ ձեւակերպութիւններ չեն ոչ «Իւմանիթէ»ի տնօրէնին այցելութիւնը, ոչ ալ յայտարարուած գործակցութիւնը:

Հռոմ երթալէ առաջ, Ֆրանսայի համայնավարներուն ծերունի առաջնորդը երբ Ազգ. Ժողովի նոր նստաշրջանին բացումը կը կատարէր իբրեւ երիցագոյն անդամ, նոր ոգի մը կը մտնէր ճառին մէջ: Աւելի ժուժկալ եւ չափաւոր:

Բողոքելով անոնց դէմ որ «անխուսափելի, ճակատագրական» կը նկատեն երրորդ աշխարհամարտը, Մարսէլ Քաշէն փառաբանեց գործակցութիւնը: Եւ մաղթեց նոր հանդիպում մը՝ Սթալինի եւ Թրումընի միջեւ:

Յետոյ գնաց Հռոմ, նոյնիմաստ ճառեր խօսելով: Շատ չանցած, հեռագիրը հաղորդեց միացեալ ճակատի կազմութիւնը: Ուրիշ խօսքով, շրջանային Կոմինֆորմ՝ Արեւմտեան Եւրոպայի համար:

Ո՜րքան պերճախօս է այս առթիւ հրատարակուած յայտարարութիւնը, — գործակցութիւն «Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ ժողովրդական շարժումներուն միջեւ»;

Այս դաշնակցութեան շնորհիւ, «երկու երկիրներուն բանուորները պիտի կրնան աւելի լաւ կատարել իրենց պարտականութիւնը, իբրեւ ռազմիկներ միջազգային ճակատին վրայ, առաջնորդութեամբ Խ. Միութեան, սանձելու համար հարստահարութեան եւ պատերազմի ուժերը»:

Դեռ ուրիշ առաջադրութիւններ:

Այս գործակցութիւնը հաստատելով, պիտի ջանան վիժեցնել «արեւմտեան երկիրներու քաղաքական եւ զինուորական խմբակցութիւնը, որ կը ձգտի ռամկավար ժողովրդապետութեանց եւ Խ. Միութեան դէմ հանել զիրենք»:

Այս առթիւ իրազեկներ երկու միլիոն կը հաշուեն Իտալիոյ համայնավարներուն թիւը, մէկ միլիոն ալ՝ ֆրանսականին թիւը: Թիւեր որոնց վաւերականութիւնը դժուար է ստուգել:

Քաղաքական շրջանակներու մէջ աւելի մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն միւս ձեռնարկին, — տնտեսական գործակցութիւն Խ. Միութեան եւ իր արբանեակներուն միջեւ (25 Յունուար):

«Մոլոթովի ծրագիր՝ Մարշըլի ծրագրին դէմ», կ'ըսեն չար բերաններ:

Ամէն պարագայի մէջ, փորձ մը եւս, պրկելու համար օղակները: Տնտեսական ջլամարտ՝ Արեւմուտքի դէմ, ինչպէս եւ սպառնալիք մը անոնց համար որ կ'ուզեն վերագտնել իրենց ազատութիւնը:

Ահա թէ ինչպէս կ'ամրապնդեն խաղաղութիւնը:

Բարեմիտներ կան որ կը կարծեն թէ ուժերու ցուցադրութիւնն ալ նուազագոյն չարիք մըն է, յարգանք ներշնչելու համար: Փոխադարձաբար:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԹԷ ԿԸ ՀԱՃԻՔ...

Փարիզի մէջ երկու հաստատութիւններ ունինք որոնք սովորութիւն ըրած են իրենց լուրերը, զեկուցումները եւ տեղեկագիրները թերթերուն ղրկել... ֆրանսերէն:

Առաջինը՝ Հայ Բժշկական Միութիւնն է, երկրորդը՝ Հայ Գաղթ. Կեդր. դրասենեակը:

Ինչո՞ւ: Լեզո՞ւ չեն գիտեր թէ ժամանակ չունին:

Այդքան դժուա՞ր է հայերէն խմբագրել կամ հայերէնի վերածել այն գրութիւնները որոնք սահմանուած են հրատարակութեան:

Այդ պարագային աւելի շուտ կը հրատարակուին ղրկուած նիւթերը, իբրեւ պատրաստ ձեռագիր:

Ի վերջոյ հայ խմբագիրներուն ճիտին պարտքը չէ թարգմանել հայկական Միութեան մը, պաշտօնատան մը գրութիւնները: Մանաւանդ երբ շատ երկար են:

Տարիներ առաջ այս «ընկալեալ սովորութեան» կը հետեւէր նաեւ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը: Բարեբախտաբար դարձի եկաւ, պատերազմէն վերջ:

Կարծեմ տարրական պատշաճութիւնն ալ կը պահանջէ որ հայկական դրասենեակ մը հայերէն գրէ հայերէն թերթերուն կամ նոյնալեզու հաստատութեան մը:

ՎԱՀԷ

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ (Ինտոնեզիա) Հանրապետութեան ներկայացուցիչները ազդարարեցին թէ հրոսակային կռիւ մը պիտի պայթի Արեւելեան Ճաւայի մէջ, յառաջիկայ շաբթու: Անոնց կարծիքով, հոլանտական իշխանութիւնները բոլորովին սխալած են հանրապետական բանակին ռազմական կարողութեան մասին: Նոյն աղբիւրին համաձայն, առ նուազն 300.000 զինուորներ դեռ ազատ են Ճաւայի մէջ:— Ասիական ազգերը կը պահանջեն անկախութիւն տալ այս երկրամասին:

ՓԱՐԻԶԻ ոստիկանութիւնը արգիլեց չորս հանդէսներ, «Մոն Ֆիլմ», «Օ՛հ», «Սանսասիոն» եւ «Թուա է Մուա», իբրեւ վնասակար հանրային բարոյականի համար: Այս կարգի քանի աւելի պարբերականներ արգիլուեցան վեց ամիս առաջ:

ՖՕՆ ՓԱՓԷՆ, Անգարայի գերմանական նախկին դեսպանը, անպարտ արձակուեցաւ հականացիական ատեանի մը կողմէ, Նիւրընպէրկի մէջ: Դատարանը ջնջելով «առաջնակարգ նացի յանցաւոր»ի վճիռը, որուն համար ութ տարի արգելափակման դատապարտուած էր, պարզապէս երկրորդ աստիճանի յանցաւոր հռչակեց եւ բանտարկութիւնն ալ բաւական համարելով հրամայեց անմիջապէս ազատ արձակել: Առաջին դատավարութեան ատեն (1947 ապրիլ), գրաւեցին իր ամբողջ հարստութիւնը, բաց ի 5000 Ֆր.է, ջնջեցին քուէարկելու, գրելու, խօսելու իրաւունքները: Երրորդ դատավարութիւնն էր այս Ֆօն Փափէնի համար որ 69 տարեկան է: Առաջին անգամ 1945—46ին դատուեցաւ միջազգային ատեանի մը առջեւ, իբրեւ պատերազմի ոճրագործ, բայց դատարանը չհաստատեց այս յանցանքը:

ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐ այս շաբթու իրենց կերակուրները եփեցին ածուխ եւ փայտ վառելով պատշգամներու վրայ կամ փողոցներու մէջ, Հռոմի կազի բանուորները գործադուլ յայտարարած ըլլալով: Եկեղեցական հոսանքն ալ կրճատուած է: Թերթերը խստօրէն կը քննադատեն կեդրոնական եւ հարաւային Իտալիոյ ելեկտրական ընկերութիւնները, որոնք ամէն օր կարգով կը կտրեն հոսանքը Հռոմի զանազան թաղամասերուն մէջ, ութ ժամուան համար:

50 ԱԶԳԵՐՈՒ ներկայացուցիչները ժողով գումարեցին Ուաշինկթընի մէջ, միջազգային համաձայնութիւն մը կնքելու համար ցորենի մասին: Առաջին անգամ ըլլալով կը մասնակցին նաեւ Խ. Միութիւնը եւ Արժանթին, երկու ցորենաշատ երկիրներ:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԱՆԱՑԻՍԻ յոբելեանի յանձնախումբը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ՝ վերջին պահուն եղած փոփոխութեան մը հետեւանքով, հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ՄԱՐՏ 13ին, ոչ թէ 20ին:

Քրավչենքոյի դատը

ԵՐԵՔ ՕՐ ԴԱԴԱՐ

Երրորդ դատավարութենէն վերջ, Փարիզի պատժական ատեանը որոշեց նիստերը յետաձգել մինչեւ երկուշաբթի, երբ պիտի լսուին Քրավչենքոյի առաջին վկաները:

Խորհրդային վկաներէն երեք հոգի դիմած են Մոսկուայի ֆրանսական դեսպանատունը, անցագիր ստանալու եւ Փարիզ գալու համար: Քէնթըրպըրիի «կարմիր աւագերէցը», Հիւլիըթ Ճօնսըն, որ նոյնպէս հրաւիրուած էր ֆրանսական շաբաթաթերթին կողմէ, պատասխանեց թէ չի կրնար Փարիզ գալ, բայց գրաւոր վկայութիւն մը պիտի ղրկէ:

Ինչպէս յայտնի է, անկլիքան եկեղեցւոյ այս բարձրաստիճան կղերականը այցելած է Մոսկուա եւ մասնակցած՝ Էջմիածնի եկեղեցական համագումարին (1945):

Արեւմտեան ճակատի խնդիրը

Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Պելճիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէմպուրկի արտաքին նախարարները կը շարունակեն իրենց խորհրդակցութիւնները Լոնտոնի մէջ:

Քաղաքական շրջանակներու կարծիքով, առայժմ դժուար է լուծել Անգլիոյ եւ միւս պետութեանց միջեւ տիրող տարակարծութիւնները: Այնպէս որ, այս չորրորդ եռամսեայ խորհրդաժողովին մէջ ալ վերջնական որոշումներ պիտի չտրուին:

Օրակարգի գլխաւոր խնդիրներն են.— 1.— Մառէշալ Մոնթկոմըրիի տեղեկագիրը.— 2. Ատլանտեանի դաշինքը.— 3. Տնտեսական եւ ելմտական յարաբերութիւններ հինգ պետութեանց միջեւ.— 4. Եւրոպական խորհրդարան.— 5. Միջազգային խնդիրներ:

Անգլիա տակաւին համաձայն չէ եւրոպական խորհրդարանի մը գումարման: Իրազեկներու կարծիքով, եթէ կարելի չըլլայ անմիջական համաձայնութիւն մը կնքել Եւրոպայի միացման մասին, աւելի պիտի ընդլայնուին վիճաբանութիւնները, որպէսզի ուրիշ կառավարութիւններ ալ մասնակցին, եւ ի վերջոյ անդամակցին:

Գալով Ատլանտեանի դաշինքին, հինգ պետութիւնները ուշադրութեամբ կը հետեւին Ուաշինկթընի մէջ կատարուած աշխատանքներուն: Սկանտինաւեան պետութեանց անհամաձայնութիւնն ալ որոշ մտահոգութիւն կը պատճառէ:

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԸ

Արեւելեան ճակատի տնտեսական գործակցութեան առթիւ, Ուաշինկթընի մէջ դիտել կուտան որ, եթէ Մոսկուա իսկապէս կ'ուզէ զարկ տալ իր եւ արբանեակերկիրներու առեւտրական յարաբերութեանց, ստիպուած է տարեկան 500 միլիոն տոլարի վարկ մը տրամադրել, անոնց բացը գոցելու համար: Արդ, Ամերիկացիները կը կարծեն թէ ռուբլին չի կրնար տանիլ այդ բեռը, բաղդատելով տոլարին հետ: Նոյն աղբիւրին համաձայն, այս նոր ձեռնարկին նպատակն է փութացնել Մարշըլի ծրագրին խորտակումը:

★ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Տին Էչիսըն, խօսելով Ատլանտեանի դաշինքի մասին, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— «Ամերիկեան ժողովուրդը անշուշտ կ'ուզէ որ Մ. Նահանգներու մեծ ուժը եւ ազդեցութիւնը ի գործ դրուին, խաղաղութեան համար: Մեր կառավարութիւնը վճռած է օգտագործել իր ազդեցութիւնը, խաղաղութեան եւ ապահովութեան համաշխարհային ցանց մը հիւսելու համար: Մենք համոզուած ենք թէ կրնանք լաւագոյնս նպաստել խաղաղութեան՝ միանալով միւս ազգերուն, եւ բացորոշակապէս հասկցնելով առաջուց՝ թէ որեւէ զինեալ յարձակում մեր ազգային ապահովութեան դէմ պիտի դիմաւորուի ջախջախիչ ուժով»:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիրները Եանկցէ գետը անցնելու առաջին փորձը կատարեցին, Նանքինէն 51 քիլոմեթր անդին, բայց ետ մղուեցան:

ՃԱՓՈՆԻ դիկտատորը, ամերիկացի զօր. Մաք Արթըր, յայտարարեց թէ իր պաշտօնին վրայ պիտի մնայ մինչեւ որ հաշտութիւն կնքուի եւ Ճափոն իր տեղը գրաւէ ժողովրդավար ազգերուն մէջ:

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ գումարման առթիւ, Շայոյի պալատէն գողցուած են 200 լսափող գործիքներ, քանի մը հարիւր ելեկտրական լամբարներ, երեք գրամեքենաներ, դէզ մը փաստաթուղթեր՝ Խ. Միութեան մասին, նախագահին ձեռնոցները եւն:

800.000 ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐ Ֆրանսա փոխադրելու առաջարկ մը ներկայացուց իտալական պատուիրակը, ֆրանքօ-իտալական տնտեսական խորհրդաժողովի մը առթիւ, որ գումարուեցաւ Փարիզի մէջ: Ասոնք ազգականներն են Ֆրանսայի մէջ աշխատող իտալացի բանուորներու:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԸ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

1945էն ի վեր, երբ աշխարհի մէջ առաջին անգամ ըլլալով հիւլէական ռումբ մը կը կործանէր Ճափոնի Հիրոշիմա քաղաքը եւ մօտաւորապէս 300.000 բնակիչներէն 150 հազարը կը մահացնէր, իսկ մնացեալին վրայ ցարդ անծանօթ եւ մասամբ մահացու կենսաբանական փոփոխութիւններ կը ստեղծէր, օր չանցնիր որ չխօսուի եւ չգրուի հիւլէական ռումբին շուրջ:

Աշխարհատէր մեծ պետութիւններէն Միացեալ Նահանգներն են որ գտած են հիւլէ-ռումբի շինութեան կերպը: Անոր կը գործակցին բրիտանական համաշխարհը (commenworld), գլխաւորաբար Անգլիա եւ Քանատա եւ Ֆրանսա: Արեւմտեան այս խմբակցութեան հակադիր կողմը Խորհրդային Միութիւնն է, որ 1945ին դեռ չունէր հիւլէական ռումբ:

Գերմանիան, ուր այս ուղղութեամբ գիտական նախափորձերը կատարուած էին, չէր յաջողած գործնականացնել հիւլէռումբի շինութիւնը: Երբ Կէօպէլս իր ճառերուն մէջ նոր զէնքերու մասին կը խօսէր (Տի Նոյէ Վաֆէ), ժողովուրդը չէր հաւատար: Բայց երբ Հիթլէր իր վերջին ճառերէն մէկուն մէջ կը յայտնէր թէ «այս պատերազմին վերջին օրերը սոսկալի պիտի ըլլան եւ աշխարհակործան», շատեր կը հաւատային հիւլէական ուժի գործածման: «Ժամանակը մեզի համար կ'աշխատի» նշանախօսքը որոշ ճշմարտութիւն կը պարունակէր: Բայց Միացեալ Նահանգները հում նիւթերու եւ հանգիստ աշխատելու շատ աւելի կարելիութիւններ ունէին քան Գերմանիան: Շնորհիւ բազմամիլիոն տոլարներու եւ միջազգային գիտնականներու փաղանգի մը գործակցութեան (Ֆէրմի, Այնշթայն, Լիլիընթալ, Պոր, Մայթնէր, Ժոլիօ Քիւրի եւայլն), Միացեալ Նահանգները աւելի առաջ գլուխ հանեցին գործը:

Արդ, Միացեալ Նահանգները եւ Խ. Միութիւնը կը մնան գլխաւոր ոսոխները այս գետնին վրայ: Այս երկուքն են որ աշխարհատիրութեան կը ձգտին եւ ամէն ոք լաւ գիտէ թէ զօրաւորը ան է որ հիւլէռումբեր ունի, իբրեւ յարձակման եւ «ինքնապաշտպանութեան» զէնք:

Նկատի ունենալով հիւլէռումբին կործանարար եւ հակամարդկային ազդեցութիւնը՝ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը ծրագիրներ մշակեց օրէնքէ դուրս հռչակելու համար հիւլէական ուժի գործածութիւնը պատերազմական նպատակներու համար: Այսպէս, ծերակուտական Բարուխի ծրագրով Մ. Նահանգները կը պահանջէին հիւլէական ռումբի հետ կապ ունեցող հում նիւթերը եւ ուսումնասիրութիւնները միջազգային հսկողութեան ենթարկել, փճացնել հիւլէռումբերը եւ ուսումնասիրութիւնները կատարել խաղաղասիրական նպատակներու համար:

Խ. Միութիւնը ընդունեց այս առաջարկները, սակայն հետեւեալ երկու պայմանները դրաւ. — Նախ պէտք է փճացնել արդէն շինուած հիւլէռումբերը եւ երկրորդ՝ հսկողութիւնը պէտք է ձգել իւրաքանչիւր պետութեան, «պատուոյ խօսք»ի հիման վրայ: Մ. Նահանգները մերժեցին այս առաջարկը, ըսելով որ, իրենք իրենց գաղտնիքը կը յայտնեն եւ ռումբերը կը փճացնեն, երբ միջազգային ապահովութիւնը արդէն հաստատուած ըլլայ: Այսպէս հարցը անլոյծ մնաց ու յանձնախումբը դադրեցուց իր գործունէութիւնը:

Գլխաւոր հարցականը կը մնայ սակայն անպատասխանի.— Խ. Միութիւնը ունի՞ հիւլէական ռումբեր: Վիշինսկի առեղծուածային նախադասութիւն մը գործածեց այս հարցին մասին: Ըսաւ թէ մեծ պետութիւն մը՝ Չինաստանը, յայտնեց թէ չունի հիւլէական ռումբին գաղտնիքը, բայց կան պետութիւններ որոնք չեն կրնար այդ տեսակ յայտարարութիւն ընել ... :

Արեւմտեան մամուլը շատ բան գրեց խորհրդային հիւլէական քաղաքին՝ Ատոմգրադ (Atomgrad)ի մասին: Վառ երեւակայութեան տէր եւ ապշեցուցիչ պատկերներու հերոսներ են շատ անգամ լրագրողները...: Ինչ որ անուրանալի է այն է թէ Խ. Միութիւնը մեծ ջանքեր կը թափէ հիւլէի ուսումնասիրութեան վրայ:

Հիւլէն, միջազգային բառով՝ «ատոմ»ը, տարրերու քիմիական ամենափոքր մասնիկն է: Անոր ներքին կազմը ճողարձակ (radioaktiv) մարմիններու գիւտէն ի վեր (1898) բաւական լուսաբանուած է ու այսօր բնագիտական միջոցներով կարելի է ատոմը պայթեցնել: Այս պարագային աներեւակայելի չափով ներուժ կ'արտաբերուի, որ ճողարձակման, ջերմութեան եւ պայթումի ձեւով ի յայտ կուգայ: Այս ուժն է որ կ'օգտագործուի հիւլէական ռումբին մէջ:

Հիւլէին կորիզային այս հակազդեցութեան հում նիւթը կը կազմէ Ուրանիում մետաղը, որ բնական տարրերուն ամէնէն ծանրն է: Բայց ոչ թէ սովորական Ուրանիումն է, հիւլէական ռումբի իրագործող շղթայական հակազդեցութեան համար, այլ անոր մէկ տեսակը՝ Ուրանի իզոտոպը (Uranisotop) U 235ը, որ քիմիապէս գրեթէ նոյնն է ինչպէս սովորական ուրանը, բայց իր ներքին կորիզի կազմութեամբ կը տարբերի անկէ: U235ը չնչին քանակութեամբ միայն կայ սովորական Ուրանիումին մէջ եւ դժուար է զատել զայն միւսէն: Մ. Նահանգները պատերազմին ընթացքին 14.000 քիմիագէտներ, բնագէտներ եւ ճարտարագէտներ զբաղեցուցին ռումբի պատրաստութեան, այս նիւթերը զատելու եւ ռումբին գաղտնիքը գտնելու համար:

Խ. Միութեան բնագէտներուն եւ քիմիագէտներուն անծանօթ չեն անշուշտ հիւլէական հակազդեցութեանց եւ հիւլէական ռումբին գիտական հիմերը: Բայց, յաջողա՞ծ են գտնել «Քոլոմպոսի հաւկիթը»: Այս հարցին կարելի չէ պատասխանել ոչ դրական, ոչ ալ բացասական կերպով:

Ռուս նշանաւոր բնագէտ մը Պետեր Կապիցա որ անգլիացի լորտ Րաթըրֆորդի աշակերտն եղած է — Րաթըրֆորդ առաջինն է որ յաջողեցաւ 1918-ին տարր մը ուրիշ տարրի մը փոխակերպել — ինչպէս նաեւ Խ. Միութիւն փոխադրուած գերման գիտնականներ, կապուած են հիւլէի ուսումնասիրութեան գործին:

Ատոմգրադը — գաղտնի անունով իբր թէ X71 — որ ըստ ենթադրութեանց կը գտնուի Բայքալ լճին մօտերը կը համարուի այս ուսումնասիրութեանց կեդրոնը: Բայց եւ Կովկասի մէջ, ինչպէս Արագածի վրայ, կան կաճառներ, ուր կ'ուսումնասիրուին գլխաւորաբար տիեզերական ճառագայթումներու մարմնիկները, որոնց «Մեզոն» անունը կուտան: Այս մեզոնները մեծ արագութեամբ տիեզերքէն կ'իջնեն երկրին վրայ անհաշիւ քանակութեամբ եւ ի վիճակի են թափանցելու հիւլէներու մէջ եւ հասնելու մինչեւ անոնց կորիզին ու հաւանաբար ջախջախելու զանոնք:

Ըստ ամերիկացի մասնագէտներու, Խ. Միութիւնը հիւլէական ռումբի պայթումի փորձեր չէ կատարած ցարդ: Այս ենթադրութեան հիմը այն է որ, եթէ որեւէ տեղ հիւլէական պայթիւն տեղի ունեցած ըլլար, նորահնար ռադար գործիքները, որոնք կը գտնուին Մ. Նահանգներու, Ալասքայի եւ Եւրոպայի մէջ, արձանագրած պիտի ըլլային ցնցումները: Նկատի ունենալով փորձարկութեանց խոչընդոտները, Ամերիկացիները եկած են այն եզրակացութեան թէ Խ. Միութիւնը 1952-ին հասած պիտի ըլլայ այն աստիճանին, ինչ աստիճանի վրայ որ կը գտնուէին Մ. Նահանգները 1945ին:

Ասիկա անշուշտ ենթադրութիւն մըն է միայն: Ասոր դէմ կարելի է ըսել թէ առաջին հիւլէական ռումբն ալ միայն հաշիւներու վրայ հիմնուելով պատրաստուած էր եւ յաջողեցաւ: Իսկ 1945էն մինչեւ 1949 երկար ժամանակամիջոց մըն է փորձարկութիւններու համար: Ինչ կը վերաբերի հիւլէական ռումբի հում նիւթին՝ Ուրանիումին՝ Խ. Միութիւնը ինքը ունի հանքեր ու ասկէ զատ կ'օգտագործէ Չեխոսլովաքիոյ եւ Արեւելեան Գերմանիոյ հանքերը ամէնէն հիմնական ձեւով:

Այս բոլորէն կարելի է հետեւցնել թէ, Խ. Միութիւնը եթէ չունի նոյն հիւլէական ռումբը՝ ինչպէս Մ. Նահանգները, ի վիճակի է պատրաստելու նման ռումբեր՝ նոյն տեսական հիմերուն վրայ:

Գիտութեան հսկայաքայլ յառաջդիմութիւնը պատուհա՞ս մը պիտի ըլլայ մարդկութեան: Այդ կախում ունի «մեծ»քաղաքագէտներու հեռատեսութենէն, որոնք անձնապէս միշտ հեռու կը մնան բուն վտանգի գծէն...:

ՏԻՐԱՅՐ ՓՈՒՌԵԱՆ

Տպաւորութիւններ նուագահանդէսէ մը

Փարիզի մէջ յաճախ ունկնդրած ենք միջազգային համբաւաւոր արուեստագէտներ, որոնք արուեստի վսեմ, նրբագգաց արտայայտութեամբ՝ խռոված ու ցնցած են մեր հոգեկան աշխարհը, ալեկոծած են մեր էութիւնը գեղարուեստի տառապանքներով եւ վայելքներով:

Բայց այս բոլոր յուզումները մնացած են միայն երաժշտութեան, արուեստի, դիւթիչ եւ բարձր հորիզոնին վրայ, եւ անոնց տեւողութիւնը, ժամանակին հետ տժգունած է բնականօրէն..

Անհամեմատ յուզիչ, հմայիչ էր եւ բացառապէս ոգեւորիչ, Յունուար 21ի գիշերը, Salle Gaveauի մէջ, նուագախումբի վարիչ եւ երգահան, Օհան Տուրեանի կազմակերպածնուագահանդէսը, մասնակցութեամբ Րաֆֆի Պետրոսեանի եւ Իրիս Պիւլպիւլեանի: Պարուրուած՝ հայրենակցական եւ եղբայրական ջերմ եւ խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ, այս անմոռանալի նուագահանդէսը մեզի տուաւ յուզումի բացառիկ պահեր:

Հայ էին, եւ որքան սիրելի, այդ երկու երիտասարդ ստեղծագործ արուեստագէտները որոնք երաժշտութեան հուրով եւ հրայրքով մագնիսացած, եղբայրական անկեղծ մաքուր սիրով իրարու հակած՝ մին միւսին յաջողութեան նախանձախնդիր՝ զօրաւոր ուժ մը կը ներկայացնէին, իւրաքանչիւրը ցայտուն ու պերճախօս, իր բացառիկ տաղանդովը:

Անոնք մեզի փոխադրեցին մեր հայրենի աշխարհը, մեր հոգիներէն ներս սրսկեցին, կրակի պէս վառ, ուրիշ մեծատաղանդ Հայու մը յօրինած հոյակապ եւ խռովայոյզ Concertoն, հայ ժողովրդական երգին քաղցր եւ մտերմիկ յանկերգը օրօրեց մեզ հեշտագին եւ ամէն Հայ, նոյնիսկ օտարացած եւ դժուարահաճ, զգաց իր էութեան մէջ, իր ցեղին, այս երեք ստեղծագործ զաւակներուն արուեստին՝ ներգործած դիւթանքը եւ զօրութիւնը: Ան հպարտօրէն եւ հիացումով հոգեկան յեղաշրջում մը ունեցաւ,ալեկոծում մը,անդրադարձում մը դէպի իր նախնիքներունստեղծագործտաղանդը, եւ զգաց որ ցեղի մը աւիւնը, հուրը երբեք չի մարիր, երբ հայրենասիրական շունչը, ոգին, իտէալը, լուսարձակ փարոսի մը նման կը լուսաւորեն իր՝ արուեստագէտներունհոգւոյն խորը:

Այս զմայլելի հմայքը եւ հրաշքը ապրեցաւ բազմախուռն սրահը,ան արտայայտեց իր հոգեկան յուզումը, գոհունակութիւնը, հպարտութիւնը, դիտակցօրէն, անկեղծօրէն եւ սրտագին:

Լուսավառ աստղ մըն է որ երեւան կուգայ եւրոպական բեմերու վրայ, պիտի գիտնա՞նք գնահատել զայն:

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԽԱՆՏԱՆԵԱՆ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏԻՏՈՎ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՉՂՐԿԵԼ: ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՅ :

Տարոնական լեռներուն վրայ

ԽՄԲ.— Թարգմանուած՝ Թուրք ծանօթ գրագէտին՝ Իսմայիլ Հաքքը Սէվիւքի գիրքէն, — «Զայնէր Հայրենիքս»էն: Ընթերցողները կը յիշեն անշուշտ Եփրատի մասին գրածները որոնք արտատպուեցան չորս անգամով.—

★

Տաւրոսները, որոնք Անատոլուն փարէն ու քովէն կը գրկեն բազուկի մը նման, առենօք թատր հանդիսացան մեծ պատերազմներու: Երկու ծով կրակի եւ բոցի պէս խուժեցին Տաւրոսներուն վրայ, որոնք անոնց մէջ մտեր էին մկանուտ թեւի մը պէս: Որքան տեւեց այս կռիւը, ոչ ոք գիտէ: Միայն թէ ջուրը պարտուեցաւ, լեռը յաղթեց, եւ Անատոլուն փրկուեցաւ:

Լեռները ուղտերէն աւելի վրէժխնդիր են: Տաւրոսը բնաւ չի մոռնար իր երկու լպրծուն թշնամիները, մէկը արտաքին, միւսը ներքին ծով: Չէ՞ որ դուրսի ծովը միւսին օգնելու համար ջուր եւ ամպ կը ղրկէր անընդհատ: Տաւրոսը միշտ կասեցուց այդ ամպերը, ներս չառաւ եւ միւս ներքին ծով թշնամին անսնունդ մնաց ու հալեցաւ եւ մաշեցաւ,Տաւրոսը այսպէս ցամքեցուց ներքին ծովը եւ յետոյ որոշեց նահանջի մատնել արտաքին թշնամին, այսինքն Միջերկրականը, ինչպէ՞ս սակայն: Լեռները ոչ միայն ոխակալ, այլեւ խելացի են: Տաւրոսը որոշեց ջուրին ջուրով յաղթել :

Իր կուրծքէն երեք գետակ կը բխէին, զանոնք արձակեց Միջերկրականի վրայ: Այդ երեք ջուրերը լուսնոտի փայլերով ոլորուեցան եւ վազեցին թշնամիին վրայ, լերան վրէժը լուծելու համար: Պատկառելի լերան այդ երեք ժրաջան զաւակները անձանձիր աշխատեցան, եւ ճարտարութեամբ հաւաքելով Տաւրոսի հողերուն մեծաքանակ մրուրը, ծովը դատապարտեցին ընկրկումի եւ յետս կոչումի: Եւ օր մըն ալ տեսանք թէ Հայրենիքը շահեր է ոսկիի պէս մաքուր հողամաս մը, Չուգուրօվան:

Տաւրոսները Անատոլուի ներսէն տարբեր կ'երեւին, դուրսէն ալ տարբեր : Ցամաքի կողմէն չեն ուզեր ամբողջովին ցոյց տալ իրենց կերպարանքը, եւ կարծես խոժոռ ու բարկացոտ երեւոյթ մը ունին: Մինչդեռ ծովու կողմէն եթէ նայիք, բոլորովին բարձր են եւ կարծես ոտքի կանգնած, ու տօնական օրերու պէս կանաչ հագուստ հագած են: Ինչո՞ւ արդեօք: Որովհետեւ ներքին Անատոլուէն կը փչէ լեռներուն վրայ հաւասարային հովը, խիստ, չոր եւ կիզիչ: Մինչդեռ ծովու կողմէն կուգայ խոնաւ, զով եւ օգնալից հովը, եւ կը փոխէ մթնոլորտը: Լեռը գործնական ոգի ունի եւ մէկուն հանդէպ խնդումերես է, միւսին դէմ ալ դաժան: Լաւին լաւ, գէշին՝ գէշ:

Թարսուսէն (Տարսոն) մինչեւ Ճէյհան, Տաւրոսները հորիզոնները պատելով կը գրկեն Չուգուրօվան, եւ երբ դաշտագետնէն նայիք, չէք կրնար կշտանալ:— Այդտեղ ունին մութ ստորոտներ, կեդրոնը՝ կապոյտ լեռնաշղթայ, բարձունքը ձեփձերմակ, իսկ գագաթները սղոցի մը ատամներուն պէս սուր եւ հատու:

Տաւրոսները այդպէս կ'երկարին մինչեւ հո –

ըլլոններու անորոշ կէտերը, կրանիթէ ցցուածքներով կը թուին բան մը գրել երկինքին վրայ:

Ես ի՞նչ ըսեմ լերկ լեռները: Ձմեռը կը մսին, ամառը կ'այրին ու կը մրկին եւ դիտողին գուժը կը շարժեն:

Մինչդեռ Տաւրոսները հակապատկերը կը կազմեն այսպիսի լեռներու, եւ հարուստ են կանաչութեամբ մանաւանդ խիտ անտառներով :

Ամէն տեսակ ծառեր կան, մանաւանդ եղեւիններ: Անոնք որ տեսած են Տաւրոսի եղեւինները, զոց սորված են այդ ծառերուն բոլոր տեսակները: Անդին կը տեսնէք առոյգ եղեւիններ, որոնք յայն հովանի մը կը փռեն ձեր վրայ. ասդին սլմաւենիի նմանող երկարահասակ եւ մերկ եղեւիններ; որոնց տերեւները գագաթէն կը բուսնին, այնտեղ ճապուկ եւ խիզախ եղեւիններ որոնք թեթեւոտն ուլերու պէս մագլցեր են ամէնէն սեպ եւ բարձրաբերձ ժայռերուն վրայ, այստեղ նազելաշուք եղեւիններ որոնք իրենց գլխուն անցուցեր են կանաչութեան հովանոց մը, իրենք զիրենք պահպանելու համար...

Այս ծառերէն կ'ելլեն բուժական յատկութիւններով հարուստ խէժեր եւ բալասաններ: Ծառը այստեղ խորհրդանշանն է առուգութեան, կայտառութեան, մինարէի պէս սլացիկ, լայնանիստ եւ վերամբարձ: Հեռուէն նայէ իրենց, պիտի կարծես թէ սուլթանական մզկիթներ են, կանաչ գմբէթներով :

Միւս ծառերն ալ եղեւինին հպատակեցան, եւ զայն առաջնորդ ընտրելով իրենց, կառչեցան Տաւրոսին, առաջին սարալանջերուն: Հոն ծաղկեցան արմաւենիները, նարնջենիները, աւելի վերերը կնձնիներ, կաղնիներ, մայրիներ, արդիւնք միջին բարեխառնութեան: Աւելի վերջ եղեւինի եւ կնդրիի նման խիժուտ եւ ցուրտին դէմ դիմացող ծառեր որոնք պուրակներ կը ձեւացնեն: Եթէ աւելի վեր ելլես, ալ կը տեսնես չորցած մամուռներ որոնք քեզի կ'ըսեն թէ կեանքը վերջացած է: Մի յոգնիր, եւ զուր տեղը մի բարձրանար 2500 մեթրէն վեր: Կը բաւէ անգամ մը Տաւրոսները ելլել, բոլոր կլիմաներուն ծանօթանալու համար:

Այս լեռներուն երկու կուշտին, տարբեր տարբեր եղանակներ կան: Մէկ կողմը ձմեռ է, միւս կողմը՝ գարուն: Մէկը ունի այրող ու չորցնող խորշակ մը, միւսը հովասուն հիւսիսակ մը: Մէկը միւսին չանցնիր, երկու հակամարտ հովերը իրարու չեն միանար եւ իրար չեն խաչաձեւեր: Տաւրոսները ճամբաներու վրայ կեցած պահակներու նման կը հրամայեն հովերուն:

Եթէ հովը չանցնիր այս լեռներէն, մարդը ինչպէ՞ս պիտի անցնի: Տաւրոսը իր մեծութեան հակառակ, հեզահամբոյր ալ է, եւ մարդոց անցքին համար երկար եւ բարակ կածան մը պատրաստած է: Կիւլէքի կիրճն (Դրունք Կիլիկիոյ) որ երեք չորս ժամուան երկայնութիւն մը ունի, եւ այդ միակ ճամբէն անցած են ահագին բանակներ եւ երեւելի հրամանատարներ: Զինուորները հոն հաւաքուեցան մրջիւններու խումբերու պէս, եւ երբ հրամանատարները խրոխտաբար աղաղակեցին, Տաւրոսը խնդաց այս մանրիկ էակներու վիճակին վրայ:

Աստուած իմ, մարդիկ որքան փոքր են, եւ Տաւրոսը որքան մեծ:

Օր մը այդ մրջիւնի նմանող մարդիկը հաւաքուեցան իր ստորոտը եւ ըսին.— Հազարաւոր տարինէ ի վեր այս միակ կիրճէն անցանք: Ան չի բաւեր այլեւս մեզի, քու մարմինդ պիտի ծակենք իր ամէնէն նեղ եւ ամէնէն կարծր տեղէն:

Տաւրոսը նախ կարծեց թէ այս մարդիկը կը զառանցեն: Եւ սակայն այդ մանրիկ էակները խակապէս փորեցին Տաւրոսը մրջիւններու նման: Երկաթէ բազմոտանի մը Տաւրոսը ծակեց ու անցաւ մէկ կուշտէն միւսը:

Տաւրոսը, որ ամպերը կեցուցեր, հովերուն դէմ թումբ կանգներ, կլիմաներըկասեցուցեր էր, թողուց որ իր արգանդին մէջ աշխատին եւ պեղեն:

Եւ հիմա Տաւրոսը պարկեշտօրէն կը խոստովանի թէ այդ մրջիւն — մարդիկը իրմէ աւելի հսկայ են :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՅԱՒԱԼԻ ԿՈՐՈՒՍՏ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Լէ Միլի փոքրիկ գաղութը կորսնցուց իր լաւագոյն անդամներէն Խաչատուր Աւետիսեանը (Բաբար):

Հանգուցեալը Ապրիլեան սերունդէն էր, ճաշակած տարագրութեան դարհուրանքն ու զըրկանքը: Ծնած էր Զարսանճագի մէջ, 46 տարի առաջ: Հայր ընտանիքի:

Ճիշդ մէկ տարի առաջ ցուրտ հողին յանձնեց 17 տարեկան մանչ զաւակը եւ ահա այսօր ինքն ալ սեւ ճակատագրով մը կը միանայ զաւկին:

Մեր բոլորին սիրելի Բաբարը կ'ենթարկուի կոյր աղիքի գործողութեան: Քանիմը օր անցնելէ վերջ, անակնկալ բարդութիւններ կը քայքայեն մեր առողջ ընկերը, որ յաւիտեան կը փակէ իր աչքերը, լի հաւատքով ու երազով:

Հաւատացեալ Դաշնակցական մըն էր մեր Բաբարը, թէեւ անուս, սակայն իր ամբողջ հոգիով նուիրուած էր կուսակցութեան նուիրական գաղափարին :

Կիրակի կէսօրէ վերջ տեղի ունեցաւ յուղարկաւորութիւնը խուռն բազմութեան մը ներկայութեան: Կային 60ի մօտ Ֆրանսացիներ Լէ Միլէն եւ Էքսէն:

Ծաղկեպսակներ բերած էին Կարտանի Հ. Յ. Դ. «Նիկոլ Դուման» խումբը, Էքսի «Քեռի» խումբը եւ իր աշխատանքներով կազմուած Լէ Միլի Նոր Սերունդի «Համազասպ» խումբը, ինչպէս նաեւ ուրիշներ :

Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի կողմէ յուզիչ դամբանական մը խօսեցաւ ընկեր Ս. Պօյաճեան, թուեց տարաբախտ ընկերոջ արժանիքները իբր եւ ընտանիքի հայր եւ կուսակցական, ոգեկոչեցկատարած աշխատանքները իր շրջանի հայութեան մէջ: Նոր Սերունդի դպրոցին վերաբացումն ալ անոր կը պարտինք :

Բաբար մինչեւ վերջին շունչը ապրեցաւ Դաշնակցութեան գաղափարով: Վերջին վայրկեանին երգեց (Փամ Փորոտան»ը եւ ուզեց համբուրել մեր զինանշանը: Հայաստան ու Երեւան բառերը արտասանելէ վերջ հեռացաւ մեզմէ: Իր ետին կը թողու սգակիր կինը եւ աղջիկը:

Օտար հողի մէջ թաղուած սիրելի Բաբար, խաղաղութեամբ նիրհէ ողբացեալ զաւկիդ հետ :

Մ. Թ.

ԸՆԿԵՐ ԳԱՌՆԻԿ ՈՉ ԵՒՍ Է

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Քանի մը օր առաջ խորունկ կսկիծով սեւ հողին յանձնեցինք ընկեր Գառնիկ Գաբրիէլեանը:

Տարաբախտ ընկերը Բաբերդի նահապետական ընտանիքի մը (մօտ ութսուն հոգի) վերջին շառաւիղն էր: Ընդհանուր եղեռնին իր բոլոր պարագաները զոհ տալէ վերջ, անտէր ու անօգնական, ամբողջ երկու տարի ման կուգայ ամբողջ Բարձր Հայքը, սար ու ձոր, դաշտ ու տուրան: «Գիշերը գազաններէն կը վախնայի, իսկ ցորեկները աւելի սարսափելի էր, պէտք էր մարդ գազաններէն զգուշանայի: Ամէն կողմ հուր ու արիւն էր, արիւն ու արցունք, դիակ, դիակ, դիակ».— այսպէս կը վերջացնէր Գառնիկը իրերկու տարուան ոդիսականը :

1924ին Գառնիկը Աթէնք է, նետուած Հայկ. Մշակոյթի անդաստանին մէջ: Մոլի ընթերցող էր ինչպէս նաեւ անզուգական ցրուիչը «Նոր Օր»ին: Հայ գրականութեան հանդէպ ունեցած սէրը կարելի է այսպէս բացատրել.— Կիլիկեցի եւ Կեսարացի մէկ բառ անգամ հայերէն չգիտցող մամիկներն իսկ չէին կրնար խուսափիլ Գառնիկէն անպայման «Նոր Օր»ը պիտի առնէին ըսելով — եաման չոջուք տըր հա:

Օրին մէկը Գառնիկն ալ կուգայ Ֆրանսա: Հակառակ իր որոշ զարգացման, մեր ամէնէն սակաւախօս ընկերն էր: Միայն հետեւեալ երկու կէտերուն մէջ առաջինն ընդվզողը եւ ձայն տւողը կ'ըլլար,— Առաջին՝ երբ խնդիրը կը դառնար համայնավարութեան շուրջ: Երկրորդ՝ երբ մեր մէջ ունենայինք ղեկավար ընկեր մը, առաջին հարց տուողը ինք կ'ըլլար :

Սիրելի ընկեր, այնքան սիրած ու պաշտած Հայաստանդ չտեսած յաւիտենապէս աչքերդ փակեցիր: Հանգիստ նինջէ, վաղ թէ ուշ արդարութիւնը պիտի յաղթանակէ եւ քու տեղդ նոյնքան սիրած ու պաշտած ձագուկներդ պիտի վայելեն մայր Հայաստանը: Հողը թեթեւ գայ վրադ, սիրելի Գառնիկ:— Արմաղան

ԿՈՉ
ԱԿՆԱՅ ԵՒ ՅԱՐԱԿԻՑ ԳԻՒՂԵՐՈՒ ԲՈԼՈՐ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Ամերիկայի Ակնայ Հայրենակցական Միութեան հովանաւորութեամբը տակ կազմուած է «Ակն եւ Ակնցիք»ի հրատարակչական կարգադիր յանձնախումբ մը: Որոշուած է մեծադիր, պատկերազարդ եւ շքեղ հատորով մը յաւերժացնել այդ փոքր, բայց հոգիով մեծ քաղաքը իր շրջակայ գիւղերով, ուր մարդոց ինքնատիպ եւ հոգեբոյս երգերուն եկած են խառնուիլ նաեւ բնաձայներն ու ջուրերուն անպարբառ բանաստեղծութիւնը:

Հատորը պիտի՛ բաղկանայ մօտաւորապէս 800 էջերէ :

Այսպիսի ծաւալուն գործի մը հրատարակութեան ձեռնարկելէ առաջ, որուն խմբագրութիւնը յանձնուած է այս տողերը ստորագրողին, պարտք կը զգամ հրապարակաւ դիմել արտասահման գտնուող Ակնայ եւ շրջակայ գիւղերու բոլոր հայրենակիցներուս, խնդրելով որ հաճին ստորեւ նշանակուած հասցէին ղրկել, ամէնէն ուշը մինչեւ երեք ամիս, ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ՝ ՔԱՂԱՔԻՆ, ԳԻՒՂԵՐՈՒՆ, ԱՆՁԵՐՈՒ ԵՒ ՏԱՐԱԶՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ, ինչպէս նաեւ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐ, ՆԱՄԱԿՆԵՐ եւ ՏԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ հետ կապուած անշան մանրամասնութիւններ նոյնիսկ, խոստանալով կրկին վերադարձնել իրենց տէրերուն, անվնաս վիճակի մէջ:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Ամէն թղթակցութիւն ուղղել.— Գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 46 rue Richre, Paris (9), France:

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (82)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.

ՍՏԵՓԱՆԷ ԵՒ ՄԼԵՀ

Հինգ օր վերջը Տարսոնի իշխանէն նամակ մը առաւ որ իրեն կ'իմացնէր թէ, թէպէտ անկարող էր առժամայն իրեն հասնելու, բայց թէ որ յոյս ունէր քիչ ատենէն մեծ եւ զօրաւոր օգնութիւն գտնելու Կոստանդնուպոլսէն, վասնզի գրած եւ իմացուցած էր թէ Հայերը բոլոր պատամբին հետ միանալով, ինք պաշտպանողական դիրք մը բռնելու պարտաւորուած էր:

Ամէն օր՝ քանի մը կասկածելի անձեր ոչինչ պատճառներու համար, նաեւ մէկ թշնամական դրդռութեանհամար՝ Միջնաբերդը կը բերուէին, կը տանջուէին, կը բանտարկուէին, բայց ապըսպրուած էր ամէնուն որ այս տեսակ գործերգաղտնի եւ լռելեայն ըլլան ըստ կարելւոյն որ «մարդ չիմանայ» այսինքն օրիորդը չիմանայ:

Վասնզի իշխանը որ իր աղջիկը կը սիրէր առաջ՝ քանի կ'երթար կը յարգէր նաեւ զայն, եւ քիչ քիչ կը սկսէր ակնածիլ անկէ:

Այս ակնածութիւնը բոլոր ընտանիքին իւրաքանչիւրը մէկ մէկ կերպով ունէին իրենցհամար: Տիկինը առանց սիրելու այս զաւակը՝ կը դողար որ յանկարծ իր անկարգութիւնները չնշմարէ աղջիկը, ինչպէս ամէն յանցաւոր մարդ, նաեւ ան՝ բարոյական մեծ նուաստութեան մէջ կը գըտնուէր, կ'ուզէ անվկանդ երեւալ իր զաւկին. անդրանիկը իր կնոջը թափած արցունքներուն մխիթարութիւն՝ ան կը գտնէր:

Սրբազանը, որովհետեւ ան ալ կերպով մը ընտանիքի մաս կը համարուէր, որ զինք կ'ատէր հիմա սրտին բոլոր զօրութեամբ, բոլորովին իր ձայնին անուշութիւնը, բառերու եւ իմաստներու վայելչութիւնը ու ձեւերու քաղաքավարութիւնը պատրաստի ունէր անոր համար:

Թորոսի դէմ եղած պատրաստութիւններուն մէջ կար նաեւ քաղաքին պարիսպներէն հեռանալու արգելքը, որով մեր որսորդ իշխանիկը Բակուրան կը պարտաւորէր ակամայ բանտարկուիլ, ինչպէս տիկինը եւ սրբազանը՝ որ իրենց ձիարշաւները դադրեցնելու պարտաւորուած էին.

Այս արգելքները բոլորովին անհիմն չէին, վասն զի սապատակ ձիաւորներու խումբեր երբեմն քաղաքին պատերէն կ'երեւային ու անհետ կ'ըլլային, իսկ քաղաքին մէջ բոլոր դէմքերը թէպէտ տխուր կը տեսնուէին, բայց մեծին ու պզտիկին սիրտը ուրախութեամբ կը տրոփէր, եւ անհամբեր կը սպասէին թէ՝ ե՞րբ պիտի երեւայ ազատարար դրօշը:

Այս սպասողներուն յոյսը պարապը չելաւ, վերջապէսպատգամաւորին եկած օրէն ութ օրվերջը, առաւօտուն մեծ ամպ մը փոշիի՝ քաղաքը պատեց, եւ երբ փոշին անհետացաւ՝ տեսնուեցաւ Թորոսի բանակը՝ ուր քան հազարի մօտ մարդ վարժ աչք մը կրնար դատել. եւ ուր զարմանալի բարեկարգութիւն մը կը տիրէր անծանօթ բոլորին երկրին բնակիչներուն. վրանները կանոնաւոր կարգի շարուած էին. բանակին չորս կողմը խրամներ կը փորուէին եւ անոնցմէ պեղած հողը պարիսպի պէս ամուր պատնէշ մը կը կազմէր բանակին չորս կողմ:

Մեքենաներ կը բերուէին կարգաւ կը շարուէին յարմար դիրքերու դէմ, ուր պիտի գործադրըուէին, եւ որ դիտելու արժանի էր գեղեցիկ եւ բազմաթիւ հեծելազօրքերուն խումբ մը կ'երեւար որոնց կէս մասը արաբական ձիերէ կազմուած էր:

Եւ երբ Թորոս տեսնուեցաւ բարձր եւ աճիպաղանց ձիու մը վրայ՝ զինուորներուն ուրախութեան աղաղակը բոլորանպարգաբան կը թնդացնէր:

ԾԵՐԵՆՑ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ Հրեայ աքսորականներուն առաջին կարաւանը, 1500 հոգի, Հայֆա հասաւ, փոթորկալի ճամբորդութենէ մը վերջ: Հազարաւոր Հրեաներ համախմբուած էին քարափին վրայ, նորեկները դիմաւորելու համար: Ուրիշ 9500 աքսորականներ ալ պիտի փոխադրուին մօտերս: Անոնք Պաղեստին կ'երթային առանց արտօնութեան, բայց Անգլիացիները կէս ճամբէն բռնելով արգելափակեցին Կիպրոսի մէջ: Մեծ մասով զինուորական տարիք ունին:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՑ համայնավարները միացեալ ճակատ կազմած են, ինչպէս հաղորդեցինք արդէն: Վերջին լուրերու համաձայն շրջանային Կոմինֆորմ մը պիտի կազմուի (Համայնավար Տեղեկատու դիւան), ներդաշնակելու համար երկու պետութեանց բոլշեւիկներուն յարձակումները Հիւս. Ատլանտեանի զինակցութեան դէմ: Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ Մարսէլ Քաշէնի այցելութեան առթիւ, անհրաժեշտ համարուեցաւ ի րական գործակցութիւն հաստատել երկու կազմակերպութեանց միջեւ:

ՍԿԱՆՏԻՆԱՒԵԱՆ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ մը փորձերը ձախողման դատապարտուած են, եթէ հաւատանք վերջին լուրերու: Իրադեկի մը կարծիքով, միայն հրաշք մը կրնայ կանխել կատարեալ պառակտումը: Այդ պարագային Նորվեկիա պիտի միանայ Հիւս. Ատլանտեանի զինակցութեան, Շուէտ չէզոքութիւն պիտի պահէ, իսկ Տանըմարքա միջին ճամբայ մը պիտի բռնէ: Վերջին ժողով մը պիտի գումարուի յառաջիկայ շաբթու, հաշտեցնելու համար Շուէտի եւ Նորվեկիոյ տեսակէտները: Առաջին խորհրդակցութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Քոփէնհակի մէջ, անցեալ երկուշաբթի օր, կատարեալ անելի մը յանգած էր: Անհամաձայնութեան գլխաւոր պատճառը այն է որ Շուէտ ապահովութեան միակ միջոց կը նկատէ չէզոքութիւնը, իսկ Նորվեկիա կ'ուզէ զինուորական աջակցութիւն ստանալ Մ. Նահանգներէն:

ՆՈՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ մասին լաւատես յայտարարութիւններ ըրաւ ճարտարագործութեան եւ առեւտուրի նախարարը, Պ. Լաքոսթ (ընկերվարական), ճառ մը խօսելով անգլեւամերիկեան ակումբին մէջ: Ըստ թէ փոխառութիւնը յատկացուած է երկրին վերաշինութեան եւ անոր յաջողութիւնը կ'ապացուցանէ ժողովուրդին վստահութիւնը ապագայի մասին: Այս առթիւ նախարարը յայտարարեց թէ արտադրութիւնը կը գերազանցէ 1938ի համեմատութիւնը, բոլոր ասպարէզներուն մէջ, հակառակ ամբողջական կամ մասնակի գործադուլներուն: Նոր յաւելումներ կը նախատեսուին յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին, մասնաւորապէս հանքերու մէջ:— Կը կարծուի թէ Զուիցերիա 4—5 միլիառ Փր. պիտի արձանագրուի այս փոխառութեան:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ոստիկանութիւնը դաւադրութիւն մը երեւան հանած է Շարքիէ նահանգին մէջ (Նեղոսի ափերուն վրայ): Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, դաւադիրները ապստամբութիւն պիտի փորձէին, գրաւելով պահականոցները եւ համբային չէնքերը: Բազմաթիւ խուզարկութիւններ եւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան գիշեր ցերեկ: Այս առթիւ ձերբակալուեցաւ Գահիրէի ոստիկանութեան վերատեսուչին ահաբեկիչը, որ սպանութիւնը կատարած էր ձեռնառումբեր նետելով, անցեալ դեկտեմբերին:

ՀԱՅ- ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ծ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

1949 Յունուարէն (Իններորդ Տարի) սկսեալ.—

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 ֆրանք:

ԱՆԳԼԻԱ, ՔԱՆԱՏԱ, Մ- ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ, Կիպրոս, Պաղեստին, Եգիպտոս, Հնդկաստան եւ Իրաք 700 ֆրանք:

ՄՆԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 ֆրանք:

Կը խնդրուի ՀԱՅ - ԲՈՅԺի բարեկամներէն, դիւրացնել մեր գործը, գտնելով նոր բաժանորդներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթըկերենց շրջանակին:

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչական հասցէով,— NERCESSIAN Kh. (Խոսրով Վըշտունի), 17 rue Damesme — Paris (13):

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Ս. ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Վարդգէս խումբի կողմէ: Կը բեմադրուի Ղ. Մելոյեանի ԱՐՄԵՆՈՒՇԸ:

12 Փետրուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սամ ժան տ'Արքի սրահին մէջ, ինչպէս նաեւ զաւեշտ մը՝ ԵՐԿՈՒ ԾԱՑՐԱՑԵՂՆԵՐԸ: Սրահը տաք -

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»

ՌՈՄԱՆԻ մէջ կը տօնուի Յունուար 29ին:

×

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փոն տ'Օպնայի մասնաճիւղը Մանուկներու օրը կը տօնէ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԽՆՋՈՅՔ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի խնջոյք - պարահանդէսը, Նոր Տարիի եւ իր կազմութեան երրորդ տարեդարձին առթիւ, այս կիրակի ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր, Շավիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ Rue Stalingrad, Կը հրաւիրուին փարիզեան շրջանի ընկեր - ընկերուհիները եւ համակիր բարեկամները:

Սրահը տաքցուած պիտի ըլլայ:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ

եւ ծնողներու, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 6 Փետրուար, ժամը 3—8 Sociétés Savantesի յարակից սրահին մէջ, 6 rue Danton, métro Odéon:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Իսիի Ֆր. Կ. Խաչը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Զոլաքեան ընտանիքին, իրենց զաւկին՝ Պ. ՄԱՆՈՒԿ ԶՈԼԱՔԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ: Շնորհակալութիւն եւս Պ. Երուանդ Ատանալեանի որ 500 Փր. նուիրեց մասնաճիւղին փոխան ծաղկեպսակի:

★ Սէնթ Էթիէնի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Համալեաններու, իրենց մօր եւ զոքանչին Տիկին Զ. ԳԱՓԼԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Խ. Պասմաճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ա. Խանէտանեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Հ. Ունանեան եւ զաւակը եւ բոլոր պարագաները խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն Ֆր. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին, հայրենակիցներուն եւ բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին Պ. ՄԻՀՐԱՆ ՊԱՍՄԱՃԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Ֆր. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին միջոցով ՏԻԿԻՆ ԷՕԺԷՆԻ ՃԻԶՄԷՃԵԱՆի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրեն Տէր եւ Տիկին Ժ. Ֆէրհատեաններ՝ Երուսաղէմի աղէտեալներուն: Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը եւս փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ նոյն նպատակին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Ռաֆֆիի եղբօր դուստրը, Այրի Տիկին Խաթուն Մելիք Յակոբեան, Թաւրիզի Լիլաւա թաղէն, կը փնտռէ իր միակ դուստրը՝ Համասփիւռ Մելիք Յակոբեանը, որ մինչեւ 1940 Փարիզ կը գտնուէր: Տեղեկացնել Արտաւազդ Արքէի 15 rue Jean Goujon, Paris (8):

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Պ. Խաչատուր Երամեան, Երզնկացի: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել հետեւեալ հասցէին.— Գրատուն «Յառաջ», Ծերիկեան 13 rue des Dominicaines, Marseille::

ԳՈՐԾԻ ԸՆԿԵՐ ՄԸ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ամերիկա մեկնումի պատճառով կր փ տռուի ԼՈՒՐՋ, ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ, ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԻ ՏԷՐ եւ կառք քշել գիտցող մէկը: ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ ամէն օր ժամը 8էն վերջ Cen. 75-07:

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի

Մարսէյլ, CASA D'ITALIAի մէջ, Փետրուար 26ին, Նոր ու ճոխ յայտագրով: Տոմսերը ստանալ երգիչ անդամներէն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Sociétés Savantesի G. սրահին մէջ: Օրակարգ նախորդ ժողովին շարունակութիւնը: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր մասնաճիւղերը այս շաբաթ ժամը 3.30ին, Տիկին Գազազեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice: métro Odéon:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Միութեան անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Café Noailles ներքնասրահին մէջ:

Կարեւոր օրակարգեր: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կը համարուի:

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Շավիլի մասնաճիւղին ցերեկոյթ պարահանդէսը Փետրուար 27 կիրակի օրը: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ՊԷԼՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ՀԱՄԱ- ԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Պար տը Կլոպի սրահը:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3.30ին Sociétés Savantesի մէջ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր ՍՊԱՍԵՑԷ՛Ք ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29ԻՆ

Երբ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կուտայ իր տարեկան մեծ պարահանդէսը LA PLAGEի (Ex Salon Sabatier) «Les Trois Grandes Salles» կոչուած գեղեցիկ սրահներուն մէջ:

ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՐԾ

Կ'ուզուին մեծ եւ ուժով կարի մեքենաներու վրայ իրենց բնակարանին մէջ աշխատողներ: Տեւական գործ եւ լաւ վարձատրութիւն: Դիմել Պ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆի, (Sud Est Récuperation), 2 Chemins de la Promenade, Lyon (R.):

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԻՆ ՀԱԳՈՒՍՏ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ

Դիմել՝

Adept Mercantile Trading Co. Inc.

162 Madison Street

NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)

Հայկական ընկերութեան:

ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

Հեռագիր. AMTIN. New York

Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԸ որ արուարձան մը կը բնակի եւ օդասուն եւ գեղեցիկ բնակարան մը ունի. կը փափաքի իբրեւ փանսիոնէր ընդունիլ ծեր կին մը կամ այր մը: Դիմել «Յառաջ»ին, Գ. Կ. սկզբնատառերով:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՅՆ

LE BOSPHORE Մաոխալով

Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահամ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյնն է: Երկուքն ալ հայկական հաստատութեան մը արտադրութիւններ:

Տնօրէնութեամբ Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՍՃԵԱՆԻ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 30 Janvier 1949 Կիրակի 30 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5758—Նոր շրջան Թիւ 1169

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՆՔ ՄԵՐ ԹԵՒԵՐՈՎ

Հեռաւոր լոյսերէն շլացած աչքեր, անշար – ժութենէ բթացած միտքեր կան որոնք չեն տեսներ, չեն ըմբռներ կարգ մը տարրական ճշմարտութիւններ :

Ահա թէ ինչու անհրաժեշտ է լայն եւ կուռ ճակատ մը կազմել: Դիրք ճշդել: Ամէն բանէ առաջ՝ պաշտպանելու համար Հայկական Արտասահմանի մտաւոր վաստակը: Ինչպէս եւ տեսակէտներն ու տենչերը :

« Արտասահմանեան Հայաստա՞ն »: Կամ հակադրութի՞ւն Երեւանի: Մրցո՞ւմ: Ազդեցութեան պայքա՞ր:

Զարամիտներ եւ ծանծաղամիտներ կրնան իրենց ուզած մեկնութիւնը տալ, միտք եւ արիւն պղտորելու համար: Ինչպէս որ կ'ընեն արդէն:

Կարճ է մեր պատասխանը եւ հատու , — ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ: Եթէ կ'ուզէք՝ ճակատ՝ արժեցնելու համար մեր հիմնական իրաւունքները եւ արդար յաւակնութիւնները: Պարկեշտօրէն : Արիաբար: Տիրաբար:

Մանաւանդ որ, «սովետական» կուսակցութիւնը ճակատ յարդարած է արդէն, իր իշխանաւոր կարգուսարքով եւ հլու – հպատակ ակադեմիաներով, կաճառներով ու «ֆակուլտետ»ներով:

« Հայկս հարկաւորաց եւ պատիւս արժանաւորաց »:

Մեր միտքէն չանցնիր թերագնահատել այնտեղ կատարուած աշխատանքը, կամ խանգարել անոր ընթացքը:

Շիլ, սմսեղուկ մարգանքներուն փառքն ու պարծանքը, անձեռմխելի մենաշնորհը կը թողունք իրենց :

Մենք ուզենք, արտադրել , ստեղծագործել կ'ուզենք մեր սեփական թեւերով: Եւ նոյն թեւերով ալ պաշտպանել այն բազմակողմանի, թանկագին ժառանգութիւնը զոր ստացած ենք մեր հայրերէն :

Մենք այդ պարտականութիւնը պիտի կատարենք հակառակ ներսէն եւ դուրսէն լարուած դաւերու: Հակառակ դաս մը իմաստակներու ճամարտակութեանց, եւ ուրիշներու անփառունակ դասալքութեան :

Գիտնալով հանդերձ որ, մեր գլուխները քարերու պիտի զարնուին եւ մեր ոտքերը պիտի մըրկին աւազէն, ցիրուցան փռուած ըլլալով եօթն անգամ եօթանասուն ցամաքներու վրայ:

Եթէ մեր համրանքը, մեզի պէս մտածողներու բազմութիւնը այնքան պակսի որ վանական Միաբանութեան մը վերածուինք, դարձեալ ոչ մէկ նահանջ կամ դասալքութիւն:

Պիտի մնանք վերջին պահնորդները դարաւոր, ինքնուրոյն, անփոխարինելի արժէքներու ամրոցներուն: Աւելի քան ամուր կանգնած՝ պատնէշին վրայ : Ճակատաբաց :

Ոչ թէ հատուածական մոլեռանդութենէ մըղուած, այլ մեր բուսաբերի վճիտ, անմահական ջուրն ալ հոսեցնելու համար հայրենի ստեղծագործութեանց աւազանին մէջ:

Այս առաջադրութեամբ ալ, կը հրաւիրենք մեր գաղափարակիցները, ուղեկիցները եւ տարագիր մշակոյթին հաւատարիմները՝ համախմբուելու Միութեան մը շուրջը :

Պատրաստ ենք ծրագիրն ալ մշակելու :

Այդ կազմակերպութիւնը պիտի ունենայ մէկ դաւանանք .—

Թոյլ չտալ որ քաղաքական –կուսակցական խեղկատակութիւններ անտիրութեան մատնեն Հայկ. Արտասահմանի ինքնուրոյն մշակոյթը :

Պայքարիլ, որպէսզի զանազան դպիրներ, նորընծաներ եւ հոպիտներ չհամարձակին մոլորեցնել անոր ստեղծագործութեան բնական ուղին: Կամ անոր երկունքը խաթարել կեղծ պիտակներով եւ պատուաստներով :

Անկարելին փորձել, իրապէս մտաւոր — ոչ թէ դաւանափոխական —յարաբերութիւններ հաստատելու համար Երեւանի հետ:

Մեղքը իրենց ճիտը, եթէ կը նախընտրեն նոր փշաթելեր հաստատել, ականջ դնելով բռչայական զառանցանքներու :

Հայրենիքին օդն ու ջուրը իրաւունք չեն տար Ռէս Մնոյի խաղեր սարքելու տարագիր բազմութեանց գլխուն :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍԷՐԸ ԿԸ ՍԱՌԻ՞

Սրտառուչ պատմութիւն մը հեռաւոր Անատոլուէն: (Թուրքերէն թերթերն են որ կը պատմեն).

Արտակարգ ձմեռը աւերներ կը գործէ, ամիսներէ ի վեր: Լեռնակուտակ ձիւն : Երթեւեկը դադրած:

Ձեմ գիտեր որ գիւղին մէջ, սոփահայ գայլեր կ'երեւան, ահուսարսափ տարածելով: Ոչխարներ կը յօշոտուին: Մարդ չի համարձակիր տունէն դուրս ելլել:

Երկու Թուրք սիրահարներ — «չիֆթէ գումրու» — դաշտը մնացած ըլլալով, կը հալածուին գայլերէն: Եւ հազիւ կը յաջողին ծառի մը կատարը ապաստանիլ:

Ցաջորդ առտու, անցորդ գիւղացիներ կը տեսնեն որ երկուքն ալ սառած են:

Աշխարհի բոլոր ազգերուն պատմութիւնը կը վկայէ թէ սէրը կրակ մըն է որ կ'այրէ կը մրկէ: Սառը, քարն անգամ կը հալեցնէ:

Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ այս երիտասարդն ու երիտասարդուհին կը սառին, այդ կրակին մէջ:

Չար բերաններ կ'ըսեն թէ երկուքն ալ սեր ունենալով զրադած էին:

Ճիշդ ինչպէս մեր սովետապաշտ «Հայաստանասէր»ները:

Եթէ գայլը մօտենայ կամ արջը մօտէն տեսնեն, անոնք ալ խոյս պիտի տան լեզապատառ:

Եւ որովհետեւ վարժուած չեն բարձրանալու, — ծառն ի վեր մագլցելու — պիտի տողան – սողոսկին դէպի վար, դեռնափոր նկուղ մը:

Ցաջորդ օրը պիտի տեսնէք որ թմրած են, եթէ ոչ սառած:

Սէրը կրնա՞յ դիմանալ ցուրտին:

ՎԱՀԷ

«Սակարան բնակարաններու»

Ազգ. ժողովը ուրբաթ օր քննեց զանազան առաջարկներ, բարեփոխելու համար վարձքերու օրէնքը: Թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնն ալ տրամադիր կ'երեւայ որոշ զիջումներ կատարելու: Այսպէս, պատրաստ է նոր հրամանագիր մը հրատարակելու մինչեւ մէկ ամիս, հետեւեալ տրամադրութիւններով.—

1.— Ընդարձակել բնակարանի նպաստի օրէնքը, որպէսզի աւելի շատ թիւով անճար քաղաքացիներ օգտուին:

2.— Սահմանափակել «ռըփուիզ»ի իրաւունքը, խափանելու համար չարաշահութիւնները :

3.— Սակարան մը հաստատել բնակարաններու համար: (Տանտէրները եւ վարձակալները պիտի հաւաքուին որոշ վայրի մը մէջ, քննելու համար վարձակալութեան եւ բնակարաններու փոխանակութեան խնդիրներ): Այս սակարանին գլխաւոր գործերէն մէկը պիտի ըլլայ վերջ տալ «ռըփուիզ»ներու եւ «ձեռքի տակէ» կատարուած գործողութեանց:

4.— Տեղափոխութեան պարգեւ՝ այն վարձակալներուն որոնք մեծ յարկաբաժին մը կը ձգեն, փոխանակելով փոքր բնակարանի մը հետ:

5.— Արտօնել որ մեծ յարկաբաժինի մը մէջ բնակող սոսկական անձեր կարենան վարձու տալ երկու երեք սենեակներ (օրէնքը կ'արտօնէ վարձու տալ միայն մէկ սենեակ):

6.— Երեք ամիս պայմանաժամ տալ, որպէսզի վարձակալները կարենան որոշել թէ որ ձեւը կը նախընտրեն,— 33 % յաւելո՞ւմ թէ վարձք համաձայն «սրբագրեալ տարածութեան»:

7.— Նոր դասաւորում մը կատարել դաւառի այն բնակարաններուն համար որոնք շատ սուղ գնահատուած են, ինչ որ կրնայ յառաջ բերել 20 % զեղչ մը:

Ազգ. ժողովին մէջ կարծիքները կը տարբերին այս հարցերու մասին: Համայնավարները կը պահանջեն ջնջել օրէնքը. ընկերվարականները վերաքննութիւն կ'առաջարկեն, միայն 33 % յաւելում ընդունելով վեց առաջին վեցամսեային համար: Ուրիշ հոսանքներ ալ զանազան փոփոխութիւններ կ'առաջարկեն :

Միւս կողմէ տանտէրներն ալ կը պահանջեն անփոփոխ պահել օրէնքը...

Ցունաստանի ապստամբները հաշտութիւն կ'առաջարկեն

«Ազատ Ցունաստան»ի անթելը նորէն հաշտութեան առաջարկեց զօր. Մարկոսի բերնով, հինգշաբթի օր:

Կոչը ուղղուած էր յոյն ժողովուրդին, զինուորներուն, «Աթէնքի կառավարութեան բանակին բոլոր պարկեշտ սպաներուն եւ երկրին բոլոր պարկեշտ քաղաքական դէմքերուն»:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , զօր. Մարկոս կ'առաջարկէ «անմիջապէս վերահաստատել խաղաղութիւնը», հետեւեալ պայմաններով.—

1.— Բոլոր օտար զինուորական ուժերը եւ պատուիրակութիւնները պէտք է հեռանան Ցունաստանէն:

2.— Զինադադար յայտարարել անմիջապէս , պայմանաւ որ հակառակորդ բանակները մնան իրենց գրաւած դիրքերուն վրայ:

3.— Անխտիր ընդհանուր ներում յայտարարել անմիջապէս, բոլոր քաղաքական բանտարկեալներուն համար:

4.— Վերահաստատել բոլոր քաղաքական եւ արհեստակցական ազատութիւնները, եւ իրական հաւասարութիւն ապահովել ազգային փոքրամասնութեանց համար :

5.— Բանակցութիւններ կատարել անմիջապէս եւ կազմել կառավարութիւն մը որ ընդունելի ըլլայ երկու կողմերուն համար: Այս նոր կառավարութիւնը պիտի գործադրէ վերոյիշեալ առաջարկները եւ ընդհ. ընտրութիւններ պիտի կատարէ երկու ամիսէն, որպէսզի ժողովուրդը որոշէ թէ ինչ տեսակ վարչաձեւ եւ կառավարութիւն կ'ուզէ»:

Անթելը կը հաւաստէր թէ զօր. Մարկոսի կառավարութիւնը պատրաստ է անմիջապէս բանագնացներ ղրկելու Աթէնք, եթէ կառավարութիւնը կ'ընդունի այս առաջարկները: Այս առթիւ կը յիշեցնէ թէ Աթէնքի կառավարութիւնը անցեալ տարի մերժեց հաշտութեան քանի մը առաջարկներ, «տկարութեան նշան համարելով զանոնք եւ յուսալով պառակտել ժողովրդավար բանակը: Անխիկա յիմարութիւն մըն է Աթէնքի կառավարութեան համար, որ կը գործադրէ անգլեւամերիկեան աշխարհակալներուն հրամանները, տասնեակ հազարաւոր զինուորներ զոհելով եւ երկիրը թշուառութեան, արիւնահեղութեան մատնելով »:

Արեւմտեան Եւրոպայի հոգերը

Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Պելժիոյ, Հոլանտայի արտաքին նախարարները — Պրիւսէլի դաշինքին անդամները — վերջացուցին իրենց չորրորդ եռամսեայ խորհրդաժողովը Լոնտոնի մէջ: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, բաւական յառաջդիմութիւն կատարուած է, հաշտեցնելու համար զանազան տեսակէտներ:

Ինչպէս բացատրած ենք, ժողովը երկու հիմնական հոգեր ունի.— 1. Եւրոպայի միութեան ծրագիր: 2.— Ատլանտեանի դաշինք: Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ հինգ նախարարները յաջողած են հարթել կարգ մը գործնական դժուարութիւններ :

Ֆրանսա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէն – պուրկ միշտ կը պնդեն եւրոպական խորհրդարանի մը գումարման վրայ. իսկ Անգլիա վերապահ դիրք մը բռնած է: Միւս կողմէ, Ֆրանսա կը պահանջէ որ Իտալիան ալ անդամ ընդունուի Ատլանտեանի զինակցութեան: Անգլիա այս հարցին մէջ ալ վարանումներ կը ցուցնէ, իրեն յատուկ նկատումներով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

5 % ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ ընթացքը շատ գոհացուցիչ կը գտնէ ելմտական նախարարը, Պ. Փէչ: Իր յայտարարութեան համաձայն, միայն Փարիզի մէջ երեք օրուան միջոցին ստորագրուած գումարները տասնապատիկն են Ազատագրութեան փոխառութեան, որ կատարուեցաւ զօր. տը Կոլի օրով: Պուշ տիւ Ռօնի, Ժիռոնտի, Սէն Էն Ֆէռիէօռի, Սէն է Լուարի եւ ուրիշ նահանգներու մէջ ալ կատարուած արձանագրութիւնները եօթն անգամ աւելի են , բաղդատելով 1944ի հետ:

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ կը շարունակուին Փարիզի թէ գաւառի մէջ: Փանաւ հաստատութեան գործադուլը կը շարունակուի: Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կը սպառնայ ընդհ. գործադուլ յայտարարել մանաւանդ պէտք եղած մետաղագործական հաստատութեանց մէջ:

ՊՈԼՍՈՅ ՕՐԹՈՏՈՔՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ, Աթանակորաս արք. որ նախագահ Թրումընի մտերիմն է (Նախապէս Նիւ Եորքի առաջնորդն էր) եւ բարեկամ Թուրքիոյ, հանդիսաւորապէս բազմեցաւ իր աթոռին վրայ, յունուար 27ին: Նոր պատրիարքը 62 տարեկան է եւ խաւունք ունի տիեզերական ժո–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդա՛լ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԽՕՍԱԾ ԼԵԶՈՒՆ

Կը թուի, թէ հայերէն է մեր խօսած, մանաւանդ մեր գրած լեզուն։ Բայց... կը թուի միայն։ Վասնզի, դժբախտաբար, մենք գրեթէ դադրած ենք հայերէն խօսելէ եւ գրեթէ դադրելու վրայ ենք նաեւ հայերէն գրելէ։

Յիսուն տարի առաջ երկու տեսակ լեզու կը խօսէինք ու կը գրէինք,— արեւելահայերէն եւ արեւմտահայերէն։ Առաջինին մէջ տիրապետող էր ռուսական տարրը, երկրորդին մէջ՝ թրքական։ Յիսուն տարուան մէջ մեր լեզուն դարձաւ «բազմայարկ» բան մը։ Նոր տարրեր աւելցան, օտար պատուաստը եկաւ տեղաւորուեցաւ մեր «մեծասքանչ»ին մէջ։ Այս խաղաղ թափանցումը գրեթէ անճանաչելի դարձուց մեր խօսած լեզուն եւ գրեթէ անճանաչելի դարձնելու վրայ է նաեւ մեր գրած լեզուն։

Այս չարիքը — որովհետեւ իրական չարիք մըն է ասիկա — ոչ ընդվզում կը պատճառէ մեզի, ոչ ալ մրմռում։ Կը թուի, թէ մինչեւ իսկ համակերպած ենք անոր, զայն նկատելով փոքրագոյնը բոլոր միւս չարիքներուն մէջ, որոնք մեր հանրային կեանքը կ'ալեկոծեն այսօր։

Մենք այսպէս չենք մտածեր սակայն, վասնզի լեզուն կը նկատենք հոգեկան հայրենիք մը՝ ֆիզիքական հայրենիքին անմիջապէս կից եւ անկէ անբաժան։ Այսօր լեզուով կ'օտարանանք, վաղն ալ հոգիով։ Եւ ի վերջոյ անզօր կը դառնանք ոչ միայն չարիքը բառնալու, այլ գոնէ սահմանափակելու զայն։ Որքան մեր լեզուն տեղայնանայ, այսինքն Ամերիկայի մէջ ամերիկեան, Ֆրանսայի մէջ ֆրանսական «գոյն» ստանայ, այնքան կը տեղայնանայ, մայր խարիսխէն կը հեռանայ նաեւ ազգութիւնը։ Վասնզի լեզուն ազգութեան կէսն է, միւս կէսը ըլլալով ինչ որ կը մնայ լեզուէն դուրս։ Ազգերը իրարմէ կը զանազանուին նախ իրենց լեզուով, ապա նաեւ այն ոգիով, որ չի բացատրուիր յաճախ, բայց որ կը զգացուի միշտ։ Զայն կը զգայ մինչեւ իսկ յետին անուսը, որովհետեւ ոգին ուսում մը չէ, այլ կիրք մը, զոր դարերը կը կուտակեն ազգին մէջ՝ անոր տալով ինքնուրոյնութիւն, դրոշմ եւ նկարագիր։

Բայց վտանգը այստեղ կանգ չառներ։ Ան շատ աւելի մեծ է, քան մենք կը կարծենք։ Դադրելով հայերէն խօսելէ ու գրելէ, մենք կը դադրինք նաեւ հայերէն մտածելէ եւ «հայերէն» զգալէ։ Այսինքն կը կորսնցնենք ազգութեան յատկանիշներուն մէջ ամէնէն ամուրը եւ ամէնէն յաւիտենականը։

Ուիլեըմ Սարոյեանը Հայ է, բայց հայ գրականութեան չի պատկանիր։ Թերեւս իր մէջ կենդանի է ցեղին ձայնը, սակայն բացակայ է ցեղային դրոշմը։ Հայ գրականութեան չեն պատկանիր նաեւ Մայքըլ Արլէնը, Հանրի Թրուայեան եւ ասոնց նման ուրիշներ։ ՎԱՍՆ ԶԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ՉԵՆ ԳՐԵՐ ԵՒ ՀԱՅԵՐԷՆ ՉԵՆ ՄՏԱԾԵՐ։ Հաւանաբար նաեւ «հայերէն» չեն զգար։ Արդ՝ վաղը նոյն ճակատագիրը պիտի ունենան նաեւ անոնք, որ կը դադրին հայերէն խօսելէ ու հայերէն գրելէ։ Եւ այսպէս, կամայ թէ ակամայ, գիտութեամբ թէ անգիտութեամբ, տերեւաթափը կը սկսի, հետզհետէ կը մերկանայ կը զօսանայ Ծառը, որուն մենք հիմա «Հայ Ժողովուրդ» անունը կուտանք։

Մեր հոգեկան միասնականութեան սպառնացող այս վտանգը անմիջական չէ թերեւս, բայց ներկայ է միշտ։ Մեր պարտքն է այս վտանգը ոչ միայն յիշեցնել ամէն օր ու ամէն ժամ, այլեւ հակազդել անոր, կռուիլ անոր դէմ, զայն դնել մեր մտահոգութեանց առաջին գծին վրայ։ Մեր ըսածը, մեր ընել ուզածը արթնութեան հրաւէր մըն է այսօր. բայց օր մը մեր զաւակները պիտի ստիպուին ահազանգ հնչեցնել՝ բաւարար չհամարելով այլեւս արթնութեան հրաւէրը։ Կը վախնանք, որ «հոգեշահ քարոզ» կը համարուին մեր այս խօսքերը։ Կը վախնանք մանաւանդ, որ Սերվանդէսի հերոսին բոցավառ երեւակայութիւնը կը տեսնեն հոն, ուր տենդագրգիռ երեւակայութենէն աւելի սառն տրամաբանութիւնն է, որ կը խօսի։

Ըսինք արդէն, թէ յիսուն տարուան մէջ մեր լեզուն «բազմայարկ» բան մը դարձաւ, որովհետեւ «բազմայարկ» բան մը դարձաւ մեր ժողովուրդն ալ գաղթաշխարհի մէջ։ Առաջ համախումբ կ'ապրէինք երկու երկիրներու մէջ, հիմա կ'ապրինք աշխարհի հինգ ցամաքամասերու բոլոր ծայրակէտերուն վրայ։ Նկատել պէտք է, որ տաք, նոյնիսկ բարեխառն հովեր չեն փչեր այդ ծայրակէտերէն, այլ պաղ, սիպերիական սառն քամիներ, որոնք կը սրբեն կը տանին ինչ որ մնացած է մեր մէջ իբրեւ ցեղային ջերմութիւն։ Կեդրոնախոյս մեր նկարագիրը կը լրացնէ ինչ որ պակաս կը ձգէ համատարած ցրուումը։ Կը տեսնենք արդէն նախանշանները վաղուան աղէտին, որ սրարշաւ կը մօտենայ, գրեթէ հասած է արդէն մեր դռներուն։ Յոռետեսութիւն չէ ասիկա, այլ իրատեսութիւն։ Մենք մեզի կը ներենք այս յաւակնութիւնը—իրատեսութեան յաւակնութիւնը — որովհետեւ, կրկնենք անգամ մըն ալ, նախանշանները այլեւս միայն տեսանելի չեն, այլեւ շօշափելի։ Թուրքիոյ ծայրագաւառներուն մէջ ապրող մեր ափ մը խլեակները հալելու վրայ են արդէն։ Պոլսոյ եւ մօտակայ վայրերուն մէջ շատեր իրենց անունը կը փոխեն։ Ականօղլու, Քոչօղլու, Բունարպաշը, Հօչպայար, Խօզճըլըք, Պոտուրման, Կիւլպըյըք, Թէրթէմիզ, Սարըպապա, Օրթաճը, Գապարաճը, Մէքիքեր եւն. Հայու անուններ են։ Վաղը այս նոյն մարդիկը պիտի փոխեն իրենց լեզուն ալ (եթէ արդէն փոխած չեն) եւ ընդմիշտ պիտի կորուին մայր խարիսխէն։

Հեռաւոր Աւստրալիոյ մէջ, ինչպէս գրուեցաւ վերջերս, բոլոր Յովհաննէսները սկսած են դառնալ Ճոն, իսկ բոլոր Յակոբները՝ Ճէք։ Հիմա շատ աւելի ստուար են Հարրիները, Ճէյմսներն ու Ուիլեըմները Ամերիկայի մէջ, քան Յարութիւններն ու Գրիգորները։ Նոյնն է պարագան նաեւ Ֆրանսայի մէջ։ Այսօր իսկ հայրերը ստիպուած են թարգմանով խօսիլ իրենց զաւակներուն հետ։ Ու կրնաք հետեւցնել, թէ ինչպիսի ըլլան մեր թոռները երկու սերունդ վերջ։ Մեր թերթե՞րը, մեր եկեղեցինե՞րը պիտի հակազդեն այս ինքնուրացումին, որ համայնակուլ յորձանքի մը ձեւը կ'առնէ հետզհետէ։ Բայց տեսանք արդէն, թէ ինչպէս կ'ըմբռնեն իրենց դերն ու կոչումը անոնք, որ կոչուած են մեր հոգեւոր հովիւները ըլլալու։ Ու գիտենք մօտաւորապէս, թէ ինչ է մեր թերթերուն լեզուն այսօր։ Պոլսահայ լրագրութիւնը գրեթէ անճանաչելի դարձած է։ Քանի մը օր առաջ Պոլսոյ հայ թերթերէն մէկը հետեւեալ ձեւով կը սկսէր ներկայացնել ոճիր-արկածային դէպք մը. — «Թեփէպաշըի մէջ Ռից քօքթէյլի սալոնին մէջ աշխատող Սէվիմ եւ Լինտա անուն երկու պառի արուեստագիտուհիներ ...»։ Մնացածը կարեւոր չէ։ Կարեւորը — լեզուի աղճատումն է եւ «հոգեւոր» այն սնունդը մանաւանդ, որով կ'ուզեն կերակրել մեր օրհնեալ ժողովուրդը։ Ամերիկահայ թերթ մը, իր կարգին, հետեւեալ ձեւով հրատարակած է զոյգ մը ծանուցումներ. «Կ'ուզուին սդինըրներ եւ Ֆլօրի աղջիկներ, տեւական գործ, լաւ փէյ»։ «Կ'ուզուին շըրդ փրէս ափրէնթիսներ կամ ֆինիշըրներ»։

Այս խառնածին լեզուն խօսելով ու գրելով մենք ոչ թէ կը մօտենանք մեր ժողովուրդին, այլ կը հեռանանք անկէ։ Մնաց որ ժողովուրդին հասկնալի ըլլալ ուզելու այս դիւրին ձեւը մեր նախընտրածը չէ։ Մեր մեծ նահատակներէն Գրիգոր Զօհրապ միամտաբար կը գրէր աւելի քան յիսուն տարի առաջ. «Այն ժամանակներէն ի վեր, որ լեզուի պէս բան մը միայն ունէինք, մեր լրագրութեան յարատեւ ջանքը եղած է այդ բանըկատարեալ լեզուի մը վերածել»։ Իրմէ քսան տարի աւելի առաջ, ուրիշ Գրիգոր մը՝ Օտեան, նոյնքան բարձրարժէք իբրեւ մտաւորական, որքան միւսը, կը գրէր իր կարգին.— «Այն օրերուն՝ Ազգը վարչութեան պէս բան մը ունէր, լեզուի պէս բան մը ու դպրոցի պէս բան մը։ Սոքա (Պալեան եւ Ռուսինեան. «Յ.») ձեռնարկին կերպարանել այս երեք բաները, որ երեք էական պայմաններն են ազգային յառաջդիմութեան։ Այս ձեռնարկութենէն ծնած Սահմանադրութիւնը, ուղղախօսութիւնը եւ 1854ի ուսումնական խորհուրդը»։

Մենք հիմա այս «լեզուի պէս բան»ը բերած հասցուցած ենք քօքթէյլի սալոնի, սդինըրի, ֆլօրի աղջիկի եւ շըրդ փրէս ափրէնթիսի աստիճանին։ Աստուած լուսաւորէ երկու Գրիգորներուն հոգին...

Ե՞րբ արդեօք հայերէն կը խօսէինք ու կը գրէինք, 1954ի՞ն թէ 1949ին։

(Խմբագրական՝ «ՑՈՒՍԱԲԵՐ»ի)

ՄԵԾՆ ՄԽԻԹԱՐ

(Մահուան երկրորդ 200ամեակին առթիւ)

Հրդեհն հոգիին ուզեց որ ըլլայ
Ջահ մը վերամբարձ՝
Խաւարին դիմաց.
Ուզեց հին գանձերն ցեղին հընօրեայ,
Նոր լոյսով դեղուն
Բաշխել ամէնուն։
Այլ դաճան միտքեր, կիրքով անոպայ,
Մեռնիլն ուխտեցին
Ոսկի երազին։

★

Եւ հալածական, նժդեհ աբեղայ,
Տեսիլն իրացուց ափերուն վըրայ
Օտար ջուրերուն։
Շէնցաւ տըւայտուն
Կղզին ուրուկի՝
Որ Հայը ծաղկի։
Եւ Մխիթարի փարոսը հըսկայ
Դարերէ ի վեր անշէջ է ահա՛։

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷԶ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՔԱՐԹԻԷ ԼԱԹԷՆ

(ՎԵՐԱԿՈՉՈՒՄ ՔԱՌՈՐԴ ԴԱՐՈՒ ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԻ)

Լոյսի թագաւորութիւն մը պերճ ոստանին մէջ, որուն տարածութիւնը չանցնիր ՄԱԿի իշխանապետութեան սահմանները, բայց անհուն է իր հմայքը միջազգային բազմութիւններու աչքին։

Ամէն ազգէ դիտորդներ չափած են իր մայթերը, մերթ գլխիկոր, մերթ ալ զուարթ եւ խրոխտապանծ։ Կեղտացիներու որրան Սիթէէն՝ հոս բարձրացած է Պարոյր Հայկազն,— մեր Կիկերոնը։ Դեռ ուրիշներ անցած են այս յորդալոյս պողոտաներէն, ինչպէս Պալեաններ, Օտեաններ, Հայկունիներ, Սէվիչէններ, Ռուսինեաններ, Նարպէյներ, Նալբանդեաններ, Սիամանթօներ, Արփիարներ, Ս. Պարթեւեաններ եւայլն։

Ինչ աւելի պերճախօս քան «Հիւսիսափայլ»ի ազատատենչ հիմնադրին մօրուքը որ կ'եզերէր իր երկար եւ հիւծած դէմքը։ Գրոց-բրոցներու այս խարուսիկ մագաղինջիկը՝ լատիներէնին չափ կենսական համալսարաններուն մէջ, մինչեւ հիմա մաս կը կազմէ Քարթիէ Լաթէնի պաճուճանքին ու կ'երանգաւորէ դասական ուսանողներու արտաշքութիւնը։

Պատերազմէն ասդին հեռացած եմ այս հմայիչ թաղէն, բայց ամէն անգամ երբ մայրաքաղաքին հիւսիս-արեւելքէն կ'իջնեմ այստեղ, կը վերյիշեմ թէ՝ մտադրած էի Փարիզ ապրած բովանդակ շրջանիս երբեք չբաժնուիլ Քարթիէ Լաթէնէն։ Հին յանկերգի մը պէս, միշտ ալ գլուխս վհատութեամբ կը բախի այս անկարելի իղձին...

Իրապէս, լոյսի այս թագաւորութեան մէջէն, կարծես տարբեր հով մը կը փչէ։ Հնամեայ Լիւթեսիոյ ափերէն, թարմ շունչ մը կը կ'արտածորի, յեղակարծօրէն կը թրթռացնէ ռունգերդ, ու բովանդակ էութիւնդ կը պարուրէ տրտմանուշ ջերմութեամբ։ Գրքի եւ արուեստի հմա՞յքն է արդեօք, վերջապէս այն բոլոր թանկագին բաներուն, որոնք գոյութեան նպատակը կը կազմեն մտքի մարդուն։ Ինչո՞ւ չէ։ Բոլորն ալ իրենց գոյնը, բոյրն ու հրապոյրն ունին այդ լուսապայծառ մթնոլորտին մէջ։

Ես զիս հոն կը զգամ իմ անդաստանիս մէջ։ Կ'անցնիմ հպարտ ու խանդավառ, գրեթէ գինովի պէս, այդ հոյաշէն պողոտաներէն, ուր ամէն քայլափոխին հազար ու մէկ յոյզեր կ'ալեկոծեն զիս։

Սէն Միշէլ (Ս. Միքայէլ), ուրկէ կ'առնէ պողոտան իր անունը, անսասան կը հսկէ աւազանին վերեւ, վիշապին գլխին վրայ շողարձակ իր ահեղ սուրով։ Նման հեթանոս աստուածներուն, ան իր հովանին տարածած է մարմնչող զանգուածներուն վրայ, հպարտօրէն դիտած անոնց յաղթանակը։ Ազատութեան ճանապարհին վրայ, զոհեր ալ ինկած են, քաջարի սուրբին աչքին տակ, մայրաքաղաքին բոլոր թաղերուն մէջ։ Բարեպաշտ ձեռքեր հոն ալ թարմ ծաղիկներով մեծարած են «գինուորեալ մանկանց» յիշատակարանները, որոնք կը կրեն իրենց անունը, տարիքը եւ մահուան թուականը։

Ռասինի փողոցը, ուշադրութեան արժանի իր լոգանքի հաստատութեամբ, իր կարգին տեսած է Փեթլուրայիանկումը։ Խաղաղաւէտ փողոցի մուտքին՝ ժամագործ Շվարցպարը գնդակահար սպաննած էր ուքրէն զօրավարը, որ կ'ամբաստանուէր իբրեւ կազմակերպիչը հրէական ջարդերու։

Մեռեալներու կմախքներով, մարդակազմական գիրքերով եւ բժշկական գործիքներով բեռնաւոր Հիւպոկրատի փողոցէն վեր, ահա «Թրիանօն Փալաս»ը, ուր հանգչած է Զաւէն պատրիարք իր հիւանդ օրերուն։ Պոլսոյ դժբախտ աթոռակալը մեկնեցաւ Փարիզէն, յուսախաբ եւ ընկճուած, բայց փոխան քաղցրալուր ձայնին՝ կեանքը շահելով...

Ո՞վ չի ճանչնար Monsieur le Prince փողոցը։ Գաղթի առաջին շրջանին հոն բաբախած է հայ մտաւորական կեանքին զարկերակը։ «Անի» ճաշարանը,— որ իր «Հօկար»ով այժմ ալժերիական նուագին եւ պորտապարի փառաբանութեան նըւիրուած է,— նախապէս հայ ամուրի զանգուածներուն որկորը գոհացուցած է։ Իսկ «Ֆլորիա»ն՝ իր համշիրակը, ոչ միայն հացիւ, այլեւ բանիւ կերակրած է մեր մտքի հերոսները։

«Յարդգող»ը՝ մերթ համերաշխ, մերթ ալ յուզումնալից մթնոլորտի մէջ, հոն գումարած է իր գրական ասուլիսները։ Յետպատերազմեան մտքի ծիլերը, արձակ համարձակ այնտեղ կը ցուցադրէին իրենց ուրացումները, յաւակնութիւնները եւ իրերամերժ ոգին։

(1)

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Ծոր մանուկ մը խաղացի է

Օր չկար որ Թագաւորին դուռը չզարնէին.

— Թագաւոր, ապրած կենաս, ճար մը, միու-ճար մը տուր, տղաս զոհ գնաց անտէր հրէշին, հիմա կարգը մերն է, փրկէ գոնէ մեր հոգիները:

— Օգնութի՛ւն, արքայդ մեծ, գազանը հուր ու կրակ թափեց մեր գլխուն, ու մեր տարուան մը ապրուստը այրեց – մրկեց, մոխիրի վրայ նստեցուց. սովահար պիտի մեռնինք:

— Ո՛վ մեծդ իշխան ամենազօր, բազուկդ մեր գլխէն տարածէ, ոչ մէկ ապահով անկիւն մնաց այլեւս, պատուհասը կը հալածէ մեզ:

— Եկէ՛ք. եկէ՛ք, վիշապը տարաւ մեր գիւղի գեղանի Դուստրան եւ այժմ պահուած է մօտակայ քարայրին մէջ դադարանակալ: Աշխարհի վերջն է Թագաւո՛ր...:

Այն ատեն միայն, հզօր իշխանակալը՝ լրջօրէն սկսաւ մտածել ղողալով իր հոգիին եւ մանաւանդ իր Թագաժառանգ իշխանուհի աղջկան վրայ, որովհետեւ շատ կը սիրէր իր պատահատոր Գեղանոյշը:

Արքան երկար օրեր ընկղմած էր խոր մտքերու ծովին մէջ, մինչեւ որ օր մըն ալ գլխի Թագը դէպի ծոծրակը հրելով, իր երեք ոսկի խնձորները օդին մէջ նետեց ու վիճակ ձգեց իր որոշումներէն մին ընտրելու համար: Այսպէս, երբ եզրակացու-թեան մը հասաւ՝ կանչեց իր Դրան իշխանը եւ ըսաւ.

— Ես շատ բան կրնամ ընել: Ես եթէ թքնեմ՝ իմ Թուքէս բազմաթիւ վիշապներ նոյնիսկ կը թունաւորուին ու կը սատկին: Ես եթէ մռնչեմ, երկրին մէջ յղութիւնը կը ցամքի: Կը ցամքին նոյնիսկ ջուրերը իրենց խորունկ ակերէն:

Կը խօսէր Թագակիրը դայրոյթով եւ յուզուած ու երբեմն կանգ կ'առնէր, իր աղամանդազարդ Թագը դէպի ծոծրակը հրելու համար, որովհետեւ շատ խոշոր էր իր ժառանգած այդ Թագը եւ նեղացուցիչ իր պճլիկ գլխուն համար: Ու ներքին անծանօթ խռովքով մը կը շարունակէր իր բոցավառ խօսքերը.

— Ես եթէ մատս բարձրացնեմ՝ ամէն ինչ կը քարանայ, մանուկներու ձայնն իսկ իրենց փորը կ'իյնայ ու կը համրանան յաւիտեան:

— Այդ վիշապ – պատուհասն ինչ բան է ինծի համար: Ես հզօրներու հզօրն եմ ու պատուհասներու պատուհասը, բայց ես Թագաւոր եմ ու կը յարգեմ Կարգը: Ինծի չիյնար Վիշապին դէմ կռուի երթալ, մատս անոր մոխիրներուն դպցնել իսկ: Երկրիս մէջ կան իշխաններ ու քաջեր, զօրականներ ու հերոսներ, ինչպէս արեւին շուրջ կան անհամար աստղեր: Ես իրենց ամենազօրեղ պետը՝ կը հրամայեմ, — Սպաննել փորձանքը:

Եւ, ով որ կատարէ հրամանս՝ պիտի արժանանայ շատ մը փառքերու: Իրենք պիտի ըլլան.— Հարիւր չէն, հազարաւոր չինականներով: Իրեն պիտի տամ զինարանիս մէջ անգործութենէ ժանգոտած՝ թանկագին զէնքերը: Ինք պիտի ըլլայ գահիս պաշտպան իշխանը եւ Գեղանոյշս պիտի ըլլայ իր հարսը:

Լռեց Թագաւորը: Ներքնասենեակին մէջ արեւ չտեսած Գեղանոյշի հոգին սկսաւ դողալ անձկութեամբ:

Եւ մունետիկները բարձրաղաղակ՝ արքային հրամանները ղօղանջեցին երկրին մէկ ծայրէն միւսը փող ու թմբուկ զարնելով. եւ դողահար սիրտեր ապահովութեան թեւերու տակմտան ինչպէս կաքաւներ վախով ուրուրի չուքէն՝ կը մտնեն ուղտափուշերու հովանիին ծոցը: Զարհուրելի էր այդ հրամանը, որմէ կը դողային խենթերը ու դեռ արեւ չտեսած պորտընկէցները նոյնիսկ:

Երբ մունետիկները արքայ անունը կ'արտասանէին, շուները սարսափով կը կաղկանձէին եւ իրենց վախէն կը հաչէին դէպի երկինք:

Հրամանը ծանրացուց ու թունաւորեց մթնոլորտը: Ամպերը իրարու մօտեցան եւ իրենց փըսփսուքի չարաշուք կարկուտը թափեցաւ երկրի վրայ, փճացնելով նորաբողբոջ ցանքերն ու քողքով հարսնուկներու նմանող ծառերը: Լեռներուն վրայ կարմիր ձիւն իջաւ: Գետերը ուռեցուցին իրենց կուրծքը եւ իրենց մերկապարանոց բազուկները սուրերու նման պարզելով, դուրս արշաւեցին իրենց հունէն Գեղանոյշի սիրոյն:

Թռչունները աճապարանքով իրենց ամուր թեւերով հորիզոնէ հորիզոն սուրացին հովերու հետ, եւ երբ մունետիկներ գացին պատգամելու արքային հրամանները նորանոր երկիրներ:

Երկրին վրայ իջաւ եղեամի պէս սառնութիւն եւ մանանայի հանգոյն քաղցրութիւն, երազային աբեցութեան մը մղձաւանջն ու թմբիրը տիրեց ամէնուն վրայ:

Վիշապի չահատակութեանց հետ վեհապետին հրամանը զարհուրեցուց բոլորին սիրտը, բայց քաղցր էր խոստումը:

Գեղանոյշը անմահն էր աշխարհին մէջ իրական թագաւորութիւնը անոր գեղեցկութիւնն էր: Աղանց անոր պալատը դեհեն մըն էր պարզապէս:

Արեգակը կը ծագէր երկրի վրայ, անոր աչքերը տեսնելու համար:

Փայլակները անոր վարսերուն ծածանումէն յառաջ կուգային:

Մարող աստղերը հեռուէն հեռու զայն տեսնելու ըղձանքով մեռնողներու հոգիներն էին:

Բոլոր եղանակները պիտի դադրէին, եթէ համոզուէին թէ զուր է իրենց հրապոյրներու ցուցադրութիւնը՝ անոր ուշադրութիւնը գրաւելու փափաքով:

Մայր չունէր Գեղանոյշ: Եւ արդէն ամէն ոք կը կարծէր թէ Թագաւորն ալ անոր հայրը չէր կրնար ըլլալ, ինչպէս արդար ու միամիտ հոգիներ չեն կրնար հաւատալ թէ գիշերը ստեղծող Աստուած մը կրնայ եւ Արեւին ստեղծագործը ըլլալ:

Զուր է համոզել մանուկները թէ իրենք կը կրեն իրենց սրտին խորը ծեփունի իմաստութեան կապարէ բեռը: Եւ այս երկրին բազմութիւնները յաւիտենական մանուկ՝ կը հաւատային թէ՝ Գեղանոյշը սա վարը հովիտին մէջ ծնած աղջիկ մըն է, ուր շրջակայ պուրակները իրենց տասնըվեց գարուններու ծաղիկները նետած էին, ու վերջին ցայգաստղը բուռ բուռ լոյսեր թափած էր անոնց վրայ. մինչ արշալոյսը իր շողերով շաղեր էր բոլորը ու յանկարծ ջրանոյշներ, պարիկներ, իրենց թեւերուն վրայ առած Գեղանոյշը պալատ տարած էին ծնած տիւ եւ գիշերուան գիրկընդխառնումէն:

(Մնացեալը յաջորդով)

Խ. ՎՇՏՈՒՆԻ

ՊՈՒՏ'Մ ՏԻՏԱՂ

ԳԱԶԱՆՆԵՐՈՒ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻ՞ՒՆ...

Հա՞: Աս ինչ չլսուած բան: «Գազան» եւ «կրօնք»: Եւ ընկերակցութի՛ւն... կատակն ալ սահման ունի, աղբեր ջան:

— Կատա՞կ: Լուրջ եւ իրական եւ դրական... Զկարդացի՞ր: Հառաջդիմական ուղիով՝ «Աղմուկ Փարիզէն» լրագրին մէջ է կոխուած: Եւ ինչ զարմանալու բան կայ: Ոչ միայն մարդիկը այլեւ կենդանիներն իսկ կարելի է հառաջդիմականացնել: Քրիստոնեայ դարձնել...

— Ուրեմն: «Գազաններու կրօնական ընկերակցութի՞ւն»ն ալ այդ աղանդին կ'ըպատկանի:

— Հրամմեր էք: Եւ որոնց կրօնական ընդհ. ժողովը տեղի ունեցած է Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ՝ ըստ «Աղմուկ Փարիզէն» լրագրին:

— Զարմանալի բան: Հաւատալս չի գար: Դուք հո՞ն էիք: Տեսա՞ք:

— Հոն էի եւ սակայն գազանի նման բան չտեսայ հոն: Գազանները ճանչնալու համար՝ անոնց մէջ ապրած կամ անոնց հետ ընտելացած ըլլալու է, գոնէ: Ես միայն կարդացի վերոյիշեալ «ղազէթա»յին մէջ, որ Փարիզի Հայոց ժամուն, ընդհ. ժողովին ներկայ են եղած «ԱՂՈՒԷՍԻ ԽՈՐԱՄԱՆԿ ՆԱՅՈՒԱԾՔՆԵՐՈՎ, ԲՈՐԵՆԻԻ ԱԿՆԱՐԿՆԵՐՈՎ: ՎԱՅՐԻ ԿԱՏՈՒԻ ԱՉՔԵՐՈՎ, ԳԱՄԲՌԻ ՍՊԱՌՆԱԿԱՆ ԱԿՌԱՆԵՐՈՎ, ԱՆԳՂԻ ԳԻՇԱՏԻՉ ՄԱԳԻԼՆԵՐՈՎ: ԳԱՅԼԻ ՏԽՐԱՋԱՅՆ ՌՌՆՈՑՆԵՐՈՎ, ՍՈՂՈՒՆԻ ՆԵՆԳԱՄԻՏ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐՈՎ, կենդա...

— Կարճ կապէ: Առիւծ, արջ եւ վագր չկա՞ն:

— Կ'երեւայ առիւծն ու վագրը քրիստոնէութիւն ընդունած չեն, իսկ արջը չէ յիշուած, դիւանագիտական նուրբ նկատումներով, կամ հառաջդիմական աղանդին պատկաներուն եւ քաղաքացիական իրաւունք ստացած ըլլալով թերեւս...

— Աղբար, ինչ է սա հառաջդիմական բառդ:

— Պիտակ մը, որ երբ փակցնես Համիտ Սուլթանին, կամ ճարպոտած «պուրժուայի» ճակտին՝ «պրոլետար» կը դառնան: Թուրքը «եղբայր» կոչող Հայուն կամ Ոնոփրիոս ճգնաւորին որ փակցնես՝ հառաջդիմականի դասին կ'արձանագրուին պայմանով որ լորձնաշուրթն հայհոյեն Դաշնակներուն...

— Զարմանալի՜ բան: Ուրե՞մն...

— Եթէ կը փափաքիս «Յառաջդիմական» պիտակին արժանանալ՝ բերանդ հայհոյարան կը դարձնես բղաւելու Դաշնակներուդէմ: Այն ատեն, դուրս կը մնաս «գազան» պիտակուելու վտանգէն: Եւ եթէ Հայաստանն ալ ամբողջութեան Թուրքին նուիրես՝ կը կոչուիս «հառաջդիմական»: Նոյնիսկ գերհառաջդիմական...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (83)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.

ՍՏԵՓԱՆԷ ԵՒ ՄԼԵՀ

Իր աջ կողմէն բեհեզներով եւ ծիրաններով զարդարուած, իշխանական պսակ ի գլուխ, ճերմակ ձիու մը վրայ առնաբար հեծած կուգար Եւփիմէ, եւ երկուքին քովէն երկու երիտասարդներ ոսկեփայլ սաղաւարտներով եւ արծաթապատ վահաններով ճոխացած նժոյգներու վրայ կը չահատակէին, Ասոնք էին Մլեհ եւ Ստեփանէ, որ իրենց եղբօր յաջող գալուստը լսելով, Հալէպի Ամիրային ընծաներով եւ հինդ հարիւրի չափ հեծելազօրքերով կուգային ուրախութեամբ իրենց եղբօրը դարձը վայելելու, որ Կիլիկիոյ դռները կը բանար յաղթապէս, այնչափ տարուան օտարին ծառայութենէն վերջ:

Այս երկու երիտասարդներն ալ իրենց եղբօրը կը նմանէին կերպարանքով եւ քաջութեամբ, եւ իրօք առիւծի կորիւններ էին. ամէն աչք զիրենք տեսնելուն միայն կրնար վկայել թէ մեծ պատերազմական զօրութիւն մը կը հանէր Թորոսի:

Թէպէտ Թորոսի հեռատես աչքերը մէկէն կըռեցին զիրենք, օգուտի եւ վնասի բաժինը նշմարեցին վայրկեանին, բայց դարձեալ միշտ անթափանցելի՝ եղբայրական սրտով եւ սիրով գրկեց՝ ընդունեցաւ զիրենք բոլոր բանակին առջեւ, ներկայացուց իր սիրասուն կնոջ՝ որ անկեղծ սրտով իբր եղբայր ընդունեց զիրենք, ամէն սիրտ ուրախութեամբ լեցուեցաւ եւ անոնց գալուստը տօնեցին:

Եւ որովհետեւ ժամանակ էր եկեղեւու Մամեստիայէն Անարզաբա, բանակը արդէն ելած էր եւ հարազատները քիչ մը հանգչելէն վերջ՝ ելան նոյնպէս բանակին ետեւէն:

Երկար տարիներու պարագաները այս ճամբորդութեան մէջ կը պատմուէին, ծնողքներու կորուստ՝ դժբախտ եւ ուրախ օրեր՝ արկածներ կը յիշատակուէին:

Նոյն միջոցին Կոստանդին եւ Բարկէն զրահաւորներ որ քովէ քով կը ձիավարէին, իրարու աչք մը նետեցին, Բարկէնի սպարապետական բնութիւնը գոհ եղաւ ակնարկէն, բայց Կոստանդին ըսաւ.

— Կը յիշե՞ս, Բարկէն, Կոնստանդնուպոլսոյ մեր տեսութիւնը եւ քեզի ինչ որ պատմեցի, տղաքներուն համար, ըսաւ. հիմա ես կը վախնամ թէ Իշխանին գլխուն ասոնք մէյմէկ փուշէ պսակ ըլլան... Ստեփանէ անվնաս թերեւս՝ բայց պզտիկը Աստուած հեռու ընէ:

Իրաւ Բարկէն, առջի նայելուդ ասոնք եղբայր են կերպարանքով, բայց նայէ դիտէ Մլեհին աչքերուն մէջ բան մը կայ՝ որ մարդուս սիրտը կը ճմլէ եւ կը քստմնեցնէ: Պատասխան չես տար:

— Եղբայր, ինչ ըսեմ, քիչ մը կամաց խօսէ:

— Դուն ալ լաւ մարդ ես, եղբայր, բերանդ չբացուիր՝ բացուի ալ խրատ տալու համար միայն կը բացուի:

— Դու ալ լաւ մարդ ես, քաջ մարդ ես, ինծի պէս վաթսունը կը դառնես քանի մը տարիէն, բայց բերանդ շարունակ կը բացուի՝ միշտ դանդատի համար:

—Հա խօ՞սք էր ըսածդ, թէ որ միշտ դանդատի համար կը բացուի իմ բերանը, քանի ամիս է մէկտեղ ենք, ո՞վ օր մը Թորոսի համար բան մը խօսք մը լսեց բերնէս:

— Ես:

— Դէ ե՞րբ, ըսէ նայիմ:

— Թէ որ կամաց խօսիս, չպոռաս, կիրք չելլես, կը զրուցեմ, ըսաւ Բարկէն ծիծաղելով՝ եւ ձայնը աւելի ցածցնելով:

— Լաւ մտիկ ըրէ: Լամբրոնի առջեւ՝ այն գիշերը մի՞տքդ է, երբ Իշխանիկը մարդիկը կապեց, դու կ'ուզէիր մեռցնել...

— Ես ինչ ըսի...

— Էհ, թէ որ իմ ըսածս սանկ արդիլես, ես խօսք մը չունիմ:

— Կը լռեմ, ըսէ,

— Անկից առաջ երկայն լերան ճամբան բռնեց տուաւ Իշխանը, դուն ալ դանդատողներուն առաջինն էիր..

Էհ, համբերէ լմնցուցի: Ամուսայ բերդին առջեւ հասար չի հասար՝ «այս բերդը կ'առնուի» ձայնը ձգողը տղոց առջեւ՝ դու էիր, միտքդ կուգա՞յ: Իշխանը ասոնք գիտէ, բայց ես լաւ զինքը կը ճանչնամ չխօսիր, չմոռնար, եւ մարդկանց գործը միշտ բարի կ'ուզէ մեկնել:

ԾԻՐԱՆՑ

ղովի հրաւիրելու 200 միլիոն օրթոտոքս հաւատացեալներու ներկայացուցիչները:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ գրաքննութեան պիտի ենթարկուին այսուհետեւ, համաձայն Ազգ. ժողովի որոշման: Գանգատներ եղած էին թէ ոճիր – արկածներու գրգռիչ պատմութիւնները կը թունաւորեն մանուկներու միտքը: Տրուած որոշումով, ներածուած պատկերները եւ կտրօնները 25 %էն աւելի տեղ պիտի չգրաւեն: Մնացեալ 75 %ը պիտի վերապահուի ֆրանսացի հեղինակներու եւ արուեստագէտներու :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ մասին Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ կատարուած բանակցութիւնները նորէն դժուարութեանց հանդիպած են եւ ՄԱԿին մէջ – նորէն կարելին կը փորձէ, որպէսզի չվիժին: Երկու կողմերն ալ կը պնդեն իրենց պահանջներուն վրայ, սահմաններու եւ ուրիշ խնդիրներու մասին: Եգիպտոսի վարչապետը յայտարարեց թէ պատասխանատուն իրենք պիտի չըլլան, եթէ բանակցութիւնները ձախողին : Այս առթիւ հերքեց այն լուրերը թէ Անգլիա զէնք ճարած է Եգիպտոսի, բայց հաստատեց թէ արեւելեան Եւրոպայի երկիրները, մասնաւորապէս Չեխոսլովաքիա մեծաքանակ ռազմական պիտոյք ղրկած են Իսրայէլի: — Նախագահ Թրումըն առաջարկեց 16 միլիոն տոլարի վարկ մը բանալ Պաղեստինի փախստականներուն համար :

ԳԱՂՏՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ կը կատարուին Քարլովարիի մէջ (Քարլսպատ, Պոհեմիա), մասնակցութեամբ արեւելեան Եւրոպայի համայնավարներուն, որոնց գլուխը կը գտնուի Պ. Վիշինսքի: Այս լուրը, որ հաղորդուած էՓրակայէն, կ'աւելցնէ թէ Վիշինսքիի ժամանումը զուգադիպեցաւ արեւելեան Եւրոպայի տնտեսական գործակցութեան Խորհուրդին կազմութեան :

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ազգայնական կառավարութիւնը կը խոստովանի թէ 200.000 կարմիր զինուորներ Նանքինի վրայ կը քալեն երեք ուղղութեամբ : Նոյն աղբիւրին համաձայն 300.000 կառավարական զինուորներ կը գտնուին Նանքին–Շանկայ շրջանին մէջ: Միւս կողմէ փորձեր կը կատարուին, հաշտութիւն կնքելու համար:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ արեւմտեան սահմանները ճշդելու համար ժողով մը պիտի գումարուի Փարիզի մէջ, մասնակցութեամբ վեց պետութեանց: Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէմպուրկ որոշ փոփոխութիւններ կ'առաջարկեն, իսկ Ֆրանսայի համար կ'ըսեն թէ պիտի պահանջէ Քէհլի նաւահանգիստը, Հռենոսի վրայ (Սթրազպուրկի դիմաց):

ՍԱԿԱՐԱՆ (ԵՇ.) — Սթերլին 1062 (1425), տոլար 318.40 (495), զուից. ֆրանք 79.85 (122): Նափոլէոն 5725, ոսկի սթերլին 7000, ամերիկեան տոլար (20) 28.100: Ձոյլ ոսկի 790.000:— Թղթադրամի շրջաբերութիւնը 13ուկէս միլիառ ֆրանք պակաս եղած է Յունուար 20ին :

ԹԵՓԻ համեմատութիւնը պիտի աւելնայ հացին մէջ, Փետրուար 1էն սկսեալ : Կարգ մը թերթեր գիտել կուտան թէ խոզերը կը մերժեն թեփ ուտել, ուստի այս միջոցը գտեր են, մթերքը սպառելու համար: Նոյն աղբիւրին համաձայն 65 ֆրանքնոց գինին ալ 75 ֆրանքի պիտի ծախուի:

»ՄԱՀԸ ՑԵՏԱՋԳԵԼՈՒ» համար գործիք մը հնարած է ֆրանսացի գիտնական մը, Փարիզի մէջ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ զաղտնի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց համայնավար լրտես մը, Սէմ Քար, նախկին քարտուղար Քանատայի համայնավար կուսակցութեան, որ կը հետապնդուէր երեք տարիէ ի վեր:— Ամերիկայի օդանաւային նախկին հրամանատարը, զօր. Իքըր, յայտարարեց թէ Խ. Միութիւնը «ամէնէն մեծ եւ ամէնէն զօրաւոր լրտեսական ցանցը ունի Մ. Նահանգներուն մէջ:— «Հակամերիկեան գործունէութեան» խորհրդարանական յանձնախումբը յայտարարեց թէ համայնավար կուսակցութեան առաջին նպատակն է «լրտեսութիւն եւ դաւաճանութիւն Մ.Նահանգներուն դէմ» :

ՀԱՅ- ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

1949 Յունուարէն (Իններորդ Տարի) սկսեալ.—

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 ֆրանք:

ԱՆԳԼԻԱ , ՔԱՆԱՏԱ, Մ– ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ, Կիպրոս, Պաղեստին, Եգիպտոս, Հնդկաստան եւ Իրաք 700 ֆրանք:

ՄՆԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 ֆրանք:

Կը խնդրուի ՀԱՅ – ԲՈՅԺի բարեկամներէն , դիւրացնել մեր գործը, գտնելով նոր բաժանորդներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթը իրենց շրջանակին :

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչական հասցէով,— NERCESSIAN Kh. (Խաչրով Վըշտունի), 17 rue Damesme — Paris (13):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

La Gérant : A. NERCESSIAN

Հ. Յ. Դ. ՏՈՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Բացումը պիտի կատարուի այս շաբաթ իրիկուն, 5 փետրուար :

Ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԽՆՋՈՅՔ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի խնջոյք – պարահանդէսը, Նոր Տարիի եւ իր կազմութեան երրորդ տարեդարձին առթիւ, այս կիրակի ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր, Շավիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ Rue Stalingrad , կը հրաւիրուին փարիզեան շրջանի ընկեր – ընկերուհիները եւ համակիր բարեկամները :

Սրահը տաքցուած պիտի ըլլայ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ .— Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէն իր խոր վշտակցութիւնները կը յայտնէ Սահակ եւ Խնկիկ Կէնճեան եղբայրներուն ու ընտանեկան բոլոր պարագաներուն իրենց սիրելի մօր ու ազգականին՝ ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՀԱՑԿԱՆՈՅՇ ԿԷՆՃԵԱՆԻ դառն մահուան առթիւ:

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Մարսէյլ, CASA D'ITALIAի մէջ, Փետրուար 26ին, նոր ու ճոխ յայտագրով: Տոմսերը ստանալ երգիչ անդամներէն :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ .— Manuel de Langue Arménienne (Arménien Occidental Moderne): Հեղինակ՝ Frédéric Feydit: 342 մեծադիր էջ, ընտիր տպագրութեամբ: Հայերէն բացատրութիւններով, եւ պատմական գիտելիքներով: Տպ. Տէր Յակոբեան, Librairie C. Klincksieck, 11 rue de Lille, Paris:

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած: Ձեր շահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Գ. Կռօնիկ Ալեանի

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ – ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02–20

ՄԱՐՍԷՅԼՑԻՆԵՐՈՒՆ

ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Տանտէրներ եւ վարձակալներ, ձեր շէնքերուն վարձքին մասնագիտական քննութեան համար դիմեցէք՝

J. AKINIANի Ing. E. I. M.

Ingenieur - Conseil – Expert

74 Rue Marengo, Marseille ժամը 17—19

ՍԱՄՍՈՒՆՑԻ նոր եւ առողական

ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Ընդարձակ սրահ, համեղ կերակուրներ

Մատչելի գիներ

Անգամ մը եթէ ճաշէք, միշտ պիտի փնտռէք հասցէն՝ 31 Rue d'Alexandrie, métro Sentier կամ Réaumur

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Տ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ձոխ մթերք գուլպայի «Թօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԷԼՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Միութեան անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Café Noailles ներքնասրահին մէջ :

Կարեւոր օրակարգեր: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կը համարուի :

ՀԱՄԱ– ԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Պար տը Կլոպի սրահը :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3.30ին Sociétés Savantesի մէջ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԸ որ արուարձան մը կը բնակի եւ օդասուն եւ գեղեցիկ բնակարան մը ունի. կը փափաքի իբրեւ փանսիոնէր ընդունիլ ծեր կին մը կամ այր մը: Դիմել «Յառաջ»ին ,Գ. Կ. սկզբնատառերով :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԸ ՊԵԼԺԻՈՅ ՄԷՋ

Ծանօթ դերասաններ Տիկին Ս. ՆՇԱՆԵԱՆ, ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ եւ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ , մասնակցութեամբ Պրիւքսէլի լաւագոյն ուժերու, 13 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Cours d'Angleterreի շքեղ թատրոնին մէջ 157 rue de Laeken , Bruxelles: Ա. անգամ ըլլալով կը ներկայացնէ ՍՈՓՈԿԼԷՍի

ԵԴԻՊՈՍ ԱՐՔԱՅ

Հռչակաւոր ողբերգութիւնը, 6 արար: Պատմական ճոխ հագուստներով եւ տէքօրներով: Թարգմ. եւ բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆի:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն մասնաւոր յայտագրով: Պելժահայ կազմակերպութիւններէ կը խնդրուի նկատի առնել այս թուականը :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ եւ ծնողներու, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 6 Փետրուար, ժամը 3—8 Sociétés Savantesի յարակից սրահին մէջ, 6 rue Danton, métro Odéon:

ՀԱՅԵՐԸ իրաւունքով համբաւը ունին աւանդապաշտ ըլլալու, մանաւանդ իրենց սննդեղէնին տեսակէտով: Հայերուն Ֆրանսա գալէն ի վեր, անոնց կարգ մը մասնագիտական սննդեղէնները ընդհանրացան եւ Ֆրանսացիներէ ալ իւրացուեցան: Այսպէս է «ՇԻՐԱԿ ՕՂԻ»ն, որ իր խնկաւէտ յատկութիւնները կը քաղէ տաք արեւին տակ հասունցած խաղողէն: Բայց Հայերու նախասիրութիւնները պէտք չէ որ անտեսել տան այն ազնուաբանները զորս Ֆրանսացի փափկակերներ կը ճաշակեն երկար տարիներէ ի վեր: Ատոնց կարգին է մասնաւորաբար «ՌՈՄ»ը, այս երկնանուշ ըմպելին, որ մշտնջենական արեւի երկիրէն կը ներածուի, եւ որ շաքարեղէգի թորումէն ստացուելով, հեշտահամ խմիչք մը ըլլալուն չափ ԱԶԴԵՑԻԿ ԱԽՏԱՐԳԵԼԻՉ մըն է՝ «կրիփ»ի եւ ցուրտէ յառաջ եկող հիւանդութիւններու դէմ ,ինչպէս նաեւ կարկանդակները եւ անուշեղէնները բուրումնաւէտող մը: Առխառն կամ տաք ըմպելիներու մէջ, խմեցէք « ՌՈՄ »: Բայց բոլոր «Ռոմ»երը չունին չունին անհրաժեշտ ամէն յատկութիւնները լաւ արդիւնք մը ստանալու համար: Կը յանձնարարենք փնտռել 48°«ՌՈՄ ՄԻԱՄԻ»ն,որ իր ամենաբարձր աստիճանին կը միացնէ շատ ախորժելի բոյրը:

ՃԱՇԱՐԱՆ

AU CHAPON FIN ՍԱՐԵԱՆ

Արեւելեան եւ ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւոր Քանըպիէրէն 50 մեթր հեռու միայն :

Հեռ. C. 02-43 18 Marché des Capucins

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՅՆ

LE BOSPHORE Մաոխայով

Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյնն է: Երկուքն ալ հայկական հաստատութեան մը արտադրութիւնները: Տնօրէնութեամբ Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՄՃԵԱՆԻ